N. Inv. 1855.

[illegible]
13.

I

Theoremata Egidij Romani.

de verbo
de individuacione
de natura accidentis — tho. de aquino
de principijs nature
contra augustinum
Extractus de intellectu et intelligibili alb.
de relatiuus.
de esse et essentia huci
de vniuersalibus realibus.
de vniuersali Egidij. < Ebdomades Noey
de ydeis.

Legatus per magistrum Johannem de Oswyacim Custodem s. floriani librarie artistarum

493

Mandatum dominorum Rectoris et magistrorum de collegio artistarum

Sancta Katherina

notario publico ...
tenore premissis testib...
presentibus dictum aliisque ...
et singulis premissis dum
[illegible] agerentur et
fierent una cum prenominatis testibus
presens interfui eaque omnia ...
fieri vidi et audivi Ideo presens
publicum instrumentum per alium fideli...
ingrossatum exinde confeci ...
manu mea propria subscribens et in h...
publicam formam redegi signo
et nomine meis solitis et consue...
consignavi consignatum rogatus et re...
in fidem et testimonium omnium pr...

Incipiunt theoremata fratris Egidii [romani] de esse et essentia

Omne esse vel est purum per se existens et infinitum, vel est participatum in alio receptum et limitatum.

Volentes tractatum de esse componere, ne laboremus in equivoco, distinximus duplex esse. Ad intelligentiam ergo istius prime propositionis in qua distinximus duplex esse, est dicendum quod in ipso esse ~~sunt~~ hec tria, videlicet esse in alio receptum, esse participatum et limitatum, nondum pariter convertuntur, quia esse in alio receptum, esse participatum et limitatum in se et reliqua tria, videlicet esse in alio receptum, oportet quod sit participatum et limitatum. Et etiam quod non est receptum in alio sed est per se existens et infinitum inseparabiliter convertuntur. Nam omne esse omnis perfectio de actualitate oportet quod vel sit recepta in alio vel sit per se existens. Cum ergo omnis actio nominat actum et perfectionem, vel erit receptum in alio vel erit per se existens. Esse quod ut probatur seriatim membra propositionis proposite. Et ut exequamur dicemus quod esse receptum in alio ratio est esse participatum. Nam hoc est participare quasi partem capere, secundum quod inferiora participant superiora. Nam quod est infimum et particulare non totum suum superius comprehendere non potest id quod est superius et universale. Sic et materia participat perfectionem forme. Nam quia forma particulatur et limitatur secundum modum materie in qua recipitur. Signum est quod materia non recipiat formam in tota sua universalitate, sed recipit eam particulariter et contracte. Inde est ergo quod materia dicitur participare perfectionem forme, quia secundum partem non secundum suam universalitatem recipit illam formam. Inde est ergo quod dixerunt philosophi quod omnis forma in materia receptibilis contrahitur et desecatur et multiplicatur. Inde est ergo forma in hac materia recepta contracta et desecata potest in alia parte materie recipi et est apta nata multiplicari. Si autem non multiplicatur, hoc autem non est per se, sed est per accidens. Et quia constat ex toto sua materia. Nam si materia reciperet formam secundum suam essentiam et totam rationem suam et in tota sua plenitudine, iam non posset ipsa forma in alio recipi nec esset multiplicabilis. Nam si posset recipi in alio et posset multiplicari, iam non esset recepta in hac secundum omne suum esse et secundum totam suam plenitudinem. Eo ergo ipso quod forma materialis est multiplicabilis et potest in alio recipi, nulla talis forma secundum omne suum esse et secundum totam suam plenitudinem recipitur in materia. Ideo bene dictum est quod materia participat perfectionem forme, quia huiusmodi perfectionem solum secundum partem recipit et non secundum omne suum esse. Ex ipso ergo recipi in alio sequitur ratio participandi, quia si esset forma absoluta et per se existens, haberet in se omnem totam illius plenitudinem et ab hac totalitate. Recepta autem forma in materia deficit ab hac totalitate. Ideo forma sit recepta dicitur participari et secundum partem recipi. Et quod dictum est de forma respectu materie intelligendum est de esse respectu essentie vel nature. Nam si esset esse per se existens, id est esset tale et purum haberet in se omnem totalitatem essendi; sed si esset receptum in alio, oportet quod contrahatur particulariter et limitetur secundum modum eius in quo recipitur. Tale ergo esse dicitur participari et secundum partem recipi. Esse itaque in alio receptum est participatum et limitatum, sed esse per se existens est purum et infinitum. Et quia omne esse vel est per se existens vel in alio receptum, bene dictum est quod omne esse vel est purum per se existens et infinitum aut vel est participatum vel in alio receptum et limitatum. Consueverunt autem philosophi dicere formam per se existentem infinitam, ut patet in libro de causis, ubi dicitur intelligentiam esse compositam ex finito et infinito, id est ex esse et forma. Nam omne receptum in alio secundum modum loquendi illius doctoris dicitur esse finitum, quod finitum et limitatum secundum modum eius in quo recipitur. Omne autem non receptum dicitur infinitum, et in intelligentiis esse est receptum in alio, quia recipitur in ipsa natura vel in ipsa forma earum. Forma autem intelligentiarum quia immaterialis est non est recepta in alio; ideo natura ubi dicitur et infinito, sed si forma per se existens in materia non recepta dicitur infinita. Esse vero infinitum et compositum in intelligentiis ex esse et natura dicitur ex finito et infinito esse. Per se existens in alio non receptum dicitur infinitum. Multo magis tractabimus. In presenti autem scire sufficiat quod esse per se existens est purum et infinitum. Esse vero in alio receptum est participatum et limitatum. Cum hec etiam sint perfecta. Manifestum quod si duplex

2

Ostdne ee purū et infinitū iul ¶ fctā de ee hꝫ ꝯphende omē eē.
Multiplicari non pt quia nec scdm nūm in eadem spē nec
scdm spem in eodem gnē nc ßm gen9 ī vnitate analogie
pt plurificacōm recipe. Omnis plurificacō ßm eē et ꝗꝫ distinctō ꝑ absoluta
ex ꝯposicōn sumit exigiem, in quo eīn nulla ē ꝯpositō ūa talis plurificacō eē pt.
Si go oīs multitudo ꝑticipat aliquar vno. Vt vult pclus in sua ꝯpilacōn theologica
et si nō ē mltdo nō ꝑticipans vno. Vt vult dyonisius xiiiº de diuis noībꝫ quiqꝫ
plurificant, oꝫ ꝙ in aliquo sint vnita. Vt que sunt plura nūo sūt vnū spē et vnā
gnē ꝗ plura gnē vnā analoa. Possūt itaqꝫ aliqua eē vnū ita ꝙ nō sūt diuersa
ꝗꝫ nulla sūt ita diuersa ꝙ nō sint aliquo mō vnā. Erit itaqꝫ quadruplex vnitas ut de
cto apparet. vꝫ vnū nūo. vnū forā i spē vnū gnē ⁊ vnū ꝑporcōn i analoa. In
analoa aut oīa sūt ꝯueniri qꝛ hec vnitas nō ē pcoīs ß attribucōis. oīa aut sūt
attribui vni ul taqꝫ subiecto. Vt oīa attribuit sube. uel taqꝫ efficiēti et fini ßm
que modū ad vnū eīs oīa ordinant. Et qꝛ oīa sūt vniri in analogo ßm hanc
vnite nō assignabit plitas ß dicemꝰ eē triplicem plitatem qꝛ uel ē plitas ßm
nūm in vnitate spei, ul ßm spem in vnitate gnīs, ul ßm genꝰ in vnitate
analoe. ßm aut hanc triplicem plitatem inuenimꝰ triplicem ꝯpōnis modū qīa
uel ē ꝯpō ex mā et forā. vel ex gnē et drā, uel ex eē et eēntia, ⁊ hee
ꝯpōnes se hnt ꝑ ordinem. Nam ꝯpō ex mā et forā pśupponit ꝯpōm ex gnē et
drā, ꝯpō aut ex gnē et drā nuqꝫ sepat a ꝯpōn ex eē ⁊ eēntia. Nam gen9
vt vult ꝯtor nº apparete dicit forām media int potēntiā et actū. Si go forā eēt
sua eē et nō eēt ꝯpō inea ex eē et eēntia forā iª eēt purꝰ actꝰ et inea
nō eēt pōltas aliqua et ꝑnis inea raco gnīs sui nō possꝫ. oꝫ itaqꝫ rem illā
que ē ꝯpositā ex gnē et drā eē ꝯpositaꝫ. uel eē ꝯpōnibꝫ ex
que ē ꝑse in gnē, et que ē ꝯtā ex gnē et drā eē ꝯpositaꝫ. uel eē ꝯpōnibꝫ ex
eēntia et eē. Vt si actu ē iª res actu ē sic ꝯpō. si vo nō ē actu ß ē pplis
nō ē actu sic ꝯpōta ß ē ꝯpōlis. Et io dicimꝰ ꝙ pt rōnar sustineri ꝙ rosa sit
res ꝑnti, dato ꝙ actuar nō existat. rosa tū actuar nō exns nō actu ē ꝯpōta
ß ē ꝯpōlis ex eē ⁊ eēntia. Redeamꝰ go ad ꝑpositū et dicamꝰ ꝙ intelligēe non
possimꝰ illā triplicē vnitē nisi intelligendo hanc triplicē ꝯpōn. Illa nō possumꝰ intelligere
ꝙ aliqua sint plura nūo et eadē spē ul ꝯtā ex mā et forā. In forīs eīn ꝑse
existentibꝫ nō possumꝰ intelligere drām nisi ßm forām. Illa si ē drā int eē uel int
alias nāles ꝑfcōs. hꝫ ē ßm forām. Illa ß in eīs nō dicit. qꝛ recipiunt in
diuersis forīs, Diffīe aut ßm forām ē diffīe ßm spem. Illa nō est aliud speb ßm
forā, et diffīe forā spē ē diffīe. Sicut ego dico rursꝰ qꝛ forā in mā recepta hꝫ eē
ꝑtogolatū et ꝑticipatū. et nō recipit in ea ꝑm totū suū eē. Ideo pt talis forā
plurificari in eadē spē, eo ꝙ in alia et alia mā. hꝫ aliud et aliud eē. ß si eēt
aliqua forā sepata nō ī mā recepta iª forā nō ꝑticipata ymo iª forā subsistēt
ßm oē suū eē. Ideo intellectꝰ nr̄ nō capit. ꝙ talis forā possꝫ plurificari. ß ꝑ hec
vba tū dicimꝰ nobꝫ nō intelligēe foras īmales multiplicari in eadē spē. nō intendimꝰ
derogarē intellectui aliorꝫ qꝛ forte qui sūt in inteu ꝑspicaciores hꝫ intellexerunt
Ego aut nō intelligo, nc eciā ꝑ hꝫ intendimꝰ limitare diuinā potēntiā
qꝛ multa deꝰ pt que intev capē nō valemꝰ. Aduertendū tū ꝙ cū dicimꝰ nō capit
intellectꝰ nr̄ forām sepatā sic posse plurificari intelligendū ē ßm cursū nāe. et
ßm hunc ordinē quem videmꝰ. ßm go nāe cursū dicē possumꝰ ꝙ plurificacō
ßm nūm in eadē spē pśupponit ꝯpōm in mā et forā. Plurificacō ßm spem
in eodē gnē dicit ꝯpōm ex gnē et drā. qꝛ speb que sūt in gnē ex gnē

et dra sunt composite, cum a gne in spem per dram descendat. Sed tercio plurificacio secundum genus
in unitate analogie sicut compositio esse et essencie fieri non potest. Nam semper analogia dicit
quosdam modos essendi et posterius, sicut autem essent plura esse, nullum illorum esset prius alio nec posterius, quia
posset esse prius alio secundum quod unum illorum in nobilitati natura recipitur, vel a nobiliori
forma participat. Ergo numquam duo esse sic se habent in tali sit analogia quod unum sit
prius alio nisi alterum illorum sit participatum. Omne esse participatum requirit essenciam
a qua participetur. ergo in omni tali est compositio ex esse et essencia. Diversitas ergo secundum genus
in unitate analogie absque compositione ex esse et essencia fieri non potest. Cum ergo in esse purus
per se existenti et infinito nulla possit esse compositio. hinc dictum est quod tale esse non possit plu-
rificari secundum numerum in eadem specie nisi ibi sit compositio ex materia et forma. Nec secundum speciem
in eadem genere quia non est ibi compositio ex genere et dra, nec secundum genus in unitate a-
nalogie quia in nullo tali esse potest compositio ex esse et essencia. ¶ Est tamen diligenter notandum
quod pluralitas inferiorum presupponit pluralitatem superioris. Nam cum species addat super genus
et individuum super speciem, tota compositio que est in genere resultat in specie, et tota
compositio que est in genere et specie resultat in individuo, que ergo sunt plura numero et
unum specie nullatenus esse composita simpliciter. videlicet ex genere et dra ex materia et forma
et ex esse et essencia. Sed que sunt plura in unitate analogie de necessitate in alio
eorum inveniuntur tres compositionis modi. videlicet ex esse et essencia. Si quis ergo calumpniari
vellet quod plurificacio secundum numerum non de necessitate requirat compositionem ex materia et forma, negare
tamen non posset quin requirat compositiones alias. et quia numquam est plurificacio secundum esse
ut est per se ita manifestum nisi sit aliquis compositionis modus. ergo esse purum, a quo omnis
realis compositio est aliena. nullo modo potest plurificacionem recipere. Tercia propositio

Forme per se existentes in alio non recepte plurificari possunt. licet
esse per se existens in alio non receptum plurificari omnino ra-
tioni contradicat. 3

Quia diximus quod esse per se existens plurificari non potest. credet forte
aliquis idem forte iudicium de esse et de forma. Arbitrabatur quod si essent forme per se existentes non
plurificari non possent. Ideo intendimus consequenter via venari quod forme per se existentes in materia
non recepte plurificari possunt non obstante quod esse per se existens in alio non receptum plurificari
non potest. Nam non loquendo de pluralitate que est secundum solam relationem, cuius plurificacio est inter di-
versas personas, eo quod talis plurificacio et sine compositione et sine potencialitate fieri potest. Sed
loquendo de plurificacione secundum absolutam, cuius est plurificacio vel esse vel penes essenciam
sive penes formam, que est quedam essencia vel natura. Dicemus quod cumque sit plurificari
habet esse possibile limitatum et differens, multiplicari non formas per se existentes videmus
ex potencialitate et limitacione et ex gradu sive ex dra quod habet eius esse inter res per-
fectas simul. essencia tamen habet manifestum sit non posse plurificari esse per se existens. quia huius
esse nulla habet potencialitate esse simpliciter infinitum. et in eo gradus esse non possunt. ¶ Prima
via sic patet. quia forme separate habent totum quod est ex racione illarum formarum. Ideo si secundum
illum ordinem que videmus in talibus non potest esse plurificacio in eadem forma propter hoc
quod quodlibet habens talem formam habet quicquid habet pertinet ad racionem illius forme et non
super est quod aliud possit participare illam formam. non tamen propter hoc concluditur quin possit
esse plurificacio in diversitate forme. Ideo in formis separatis potest esse plurificacio, et sive
secundum eandem formam, sive secundum eandem speciem, tamen secundum diversitatem forme. et secundum varietes
in potencia ad esse, et propter potencialitate admixta non habet omnem racionem perfectionis. quia
perfectio non sumitur ex potencia. sed ex actu. potest ergo forma separata habere omnem perfectionem.

talis forme secundum quod potentiam admixta non habet omnem virtutem perfectionis cuiuslibet forme et id secundum eandem formam non sunt duo separata tamen unam aliam et aliam formam talia separata poterunt participare sive suscipere. Sed esse separatum quod nulla habet potentialitatem admixtam habet in se omnem virtutem perfectionis iuxta id philosophi ubi supra. Cuiuslibet perfectionis est in omnibus totum resultat in ipso primo et quia ipse totum habet ad tale totum extra ipsum esse non potest. Ex ista ergo potentialitate patet quod unum quod licet participari non possit esse separatum forme tamen separate possunt participari. Advertendum tamen quod quod dicitur formas separatas non posse participari est … secundum hunc ordinem quem videmus. Secunda via sumitur ex limitatione ipsius forme. Nam forma separata licet sit infinita aliquo modo non est tamen infinita simpliciter et est infinita ad inferius quia non habet materiam in qua recipiatur vel suscipiatur et per quam limitetur est tamen finita ad superius quia recipit finitum esse. Ipsum enim esse formarum separatarum eo quod est receptum et participatum est finitum … quod omnia satis habent patet ex libro de causis sed esse separatum est infinitum simpliciter quia ut est in alio receptum per quod sit infinitum ad superius. Et quia non est magis esse plura infinita quodammodo est tamen magis esse plura infinita simpliciter. Ideo non est magis esse plures formas separatas … est tamen magis plura separata esse. Tertia via sumitur ex ipso gradu vel ex ipsa differentia. Nam sicut in potentia pura non est assignare gradus ut patet quod unum per quod una potentia pura ab alia potentia pura possit differre sic in actu puro non est assignare gradus nec intelligitur capi potest per quod unus actus purus ab alio actu puro possit distingui. Sed in potentia ergo admixta actu et in actu admixta potentie assignare gradus et possunt talia differre secundum quod plus et minus habent de potentialitate vel de actu. Et quia forma separata non participat esse et sic in potentia ad esse dicitur actu eorum qua forma habet tamen quandam potentialitatem ex eo quod perficitur esse ergo quelibet talis forma est actus admixtus potentie et potentia actui possunt tamen in formis separatis esse gradus diversi et possunt … differre et participari licet esse separatum ex eo quod dicitur actum purum et participari non possit.

Omne esse separatum in alio receptum et limitatum ab eo esse causatur et fluit quod est purum et per se existens et infinitum.

Omne esse participatum fluere et causari ab esse per se existenti patet triplici. Primo ex actualitate ipsius esse primi et per se existentis. Secundo ex puritate eius. Tertio ex simplicitate eius. Prima via sic patet. Nam quicquid causat vel aliquid agit et causat ut est in actu et quicquid agitur et causatur est in huiusmodi est in potentia. Nam quod est actu frigidum habet actualitatem et causalitatem super id quod est potentia tale, et quod est actu calidum super id quod est calidum in potentia, quod enim habet in se actu esse habet causare et efficere quicquid habet rationem entis. Ergo cum omne esse participatum sit actus entis existentis in potentia, si ens in potentia se habet ut causatum ens in actu se habet ut causa. Ens secundum per se existens in quo est omnis actualitas erit causa omnis entis habentis esse participatum in quo potentie aliquid est extra existens. Secunda via ad hoc idem sumitur ex per se puritatis entis primi. Nam semper quod est maxime tale in omni genere est causa omnium aliorum. Ut quod est maxime calidum est causa omnium calidorum. Ergo in genere entium quod est maxime esse erit causa omnis entis. Et quia esse participatum est esse limitatum et contractum et non habet rationem omnis esse ab esse puro per se existenti et infinito in quo resultat omnis ratio essendi et quod est maxime tale fluit et causatur de esse participato quod de re primum est esse unum quod et contractum omne enim aliud esse ab esse primo est esse habet vel illud. Ipsum autem primum esse est esse separatum in quo resultat omne esse non per aliud esse entis. Sed omnibus aliis esse est causa principium et origo. Tertia via sumitur ex simplicitate eius. Nam semper unum ab unitate

procedunt et omnia composita ex simplicibus sumunt originem. Ab esse ergo puro et ipso existenti quod est omnino simplex fluunt omnia alia entia in quibus omnibus aliqua compositio reperitur. Ab esse itaque primo et ipso existenti et infinito. Primo quia est summe in actu. Secundo quia est maxime tale, vel quia maxime habet esse. Et tertio quia est omnino simplex totaliter et fluunt omnia esse participata et limitata in quo est aliqua pluralitas, et quia est verum entis primum secundum quod tale in quo aliqua semper compositio reperitur. Sed ut melius appareat quod omne aliud esse causatur et fluit ab esse puro ipso existenti est dicendum quod semper potentia participat actum loquendo de participatione reali. Ut si materia est in potentia ad formam, dicitur materia participare formam et non e converso. Et quod est vel si essentia est in potentia ad esse dicitur participare esse et non e converso. Ratio illud quod recipit in alio non recipit secundum modum suum sed secundum modum recipientis. Ideo omne receptum in alio dicitur esse participatum, quia ex quo in alio recipitur non in eo secundum omnem sui naturam habet in ipso esse totale sed participatur et limitatur in ipso et hoc sonat participare quasi partem capere, quod ergo recipitur et participatur quia secundum partem capitur et id quod recipit participat, quia secundum partem capit. Quia si forma recipiatur in materia secundum partem capitur ab ea quia ipsa forma non habebit omnem rationem illius forme ut est in materia secundum omne suum esse, et sicut forma participatur recepta et secundum partem capitur sic materia recipiens participat et secundum partem capit. Et quod dictum est de materia respectu forme intelligitur de essentia respectu esse receptum in alio et infinitum non habet omnem rationem essendi. Sed omne esse receptum participatur vel secundum partem capitur ab eo in quo recipitur, et omne recipiens esse participat vel secundum partem capit. Quamvis ergo participatio neque est secundum rationem que est inter genus et speciem secundum quem modum dicimus quod species sui generis eo quod aliquo modo partem capit de ipso quia non secundum totum ambitum comprehendit illud. Ita ut genus est totum vel ad speciem oportet quod excedat ipsam et quod non comprehendatur ab ipsa. Et ut species est respectu subiectiva excedit a genere et non comprehendit ipsum. Ideo dicitur ipsam participare quasi partem de ipso capere. Quamvis ergo participationem habeat, quia videtur quodammodo esse secundum rationem eo quod talis ratio advenerit. Sed loquendo de participatione reali secundum quod materia participat formam et essentia esse et omnino potentia actum dicamus ut antea dicebatur quod omne quod recipitur in alio se habet ut participatum et id quod recipit se habet ut participans. Et quia in ipso esse nichil recipitur sed in omnibus aliis recipitur esse, ipsum esse nichil participat sed omnia alia participant esse. Unde et Boecius in libro de ebdomadibus ait quod illud quod est participare aliquid potest sed ipsum esse nullo modo participat. Dicimus enim quod semper potentia participat actum. Actus vero tamen quod hoc non participat alio quia potentia ut potentia est habet recipere. Actus vero tamen quod hic nullius est receptivus et quia esse dicat maxime actum, et omnia alia a quo sit in potentia maxime ad esse, et omnia alia participant esse. Ipsum vero esse nullo modo potest aliquid participare. Et quia omne quod est per participationem causatur et fluit ab eo quod est ipse ipsum vero omnia alia participent esse causantur et fluunt ab esse puro quod est ipse existens.

Omnis forma immaterialis etiam et abstracta, si ab alio habet esse ¶ et quod nullo modo participare potest non est ipsum esse. Sed a suo esse est realiter differens et distincta. q. 4.

Si philosophari volumus modo humano oportet per hec sensibilia in intelligibilia ascendere et per compositionem quam videmus in rebus materialibus intelligere aliquid de compositione substantiarum separatarum, et per ea que videmus in rebus creatis. Dicimus enim quod sicut generatio facit nos scire materiam esse differentem a forma, sic creatio facit nos cognoscere essentiam esse differentem ab esse. Ita sicut per se non generatur materia nec forma sed compositum ex hiis ex quibus componitur id quod generatur, sic ab agente proprio et supernaturali non creatur vel causatur per se natura neque esse sed compositum ex natura et esse, et sicut generato composito generatur materia et forma, ita creato eo quod causatur essentia et esse.

Unde sicut forma non est id quod per se generatur nec habet per se esse sed est generationis terminus vel generationis ratio quia in tantum aliquid generatur inquantum suscipit formam. Ita quod generatio est via in formam. Sic esse causatorum non est id quod per se causatur quia non habet per se esse sed est terminus et ratio causationis quia intantum aliquid creatur inquantum esse accipit. Ex hiis ergo apparere potest quid est esse. Nam esse est quedam actualitas essentie et quedam perfectio essentie sicut forma est quedam actualitas et perfectio materie. Et sicut recipere dicitur materia a forma sic recipere dicitur essentia ab esse. Quid autem differat compositio materie et forme a compositione essentie et esse in sequenti questione dicetur. Ad presens autem sive sufficiat quod sicut generatio fit prout a generante forma imprimitur materie sic fit creatio prout a creante ipsi essentie imprimitur esse. Quod ergo dicitur in de substantia orbis aut de generatione rerum generabilium dicens quod generatio in eis facit nos scire vel cognoscere duas naturas differentes materiam scilicet et formam sic nos possumus dicere de causatione rerum causatarum dicentes quod creatio facit nos scire duo aliqua in causatis diversa scilicet esse et essentiam. Licet hoc simile non sit per omnem modum quia in generatione materia preexistit forme sed in creatione essentia non preexistit ipsi esse. Dicere itaque possumus quod licet essentia in qua suscipit esse dicat de se aliquam actualitatem quam non dicit materia quia materia est potentia pura in generatione eorum illa tamen actualitas quam importat essentia non est tanta quod sufficiat ad hoc quod essentia existat et ad hoc quod sit in rerum natura. Oportet ergo ab ipso agente aliquam actualitatem et aliquod complementum superaddi ipsi essentie ad hoc quod essentia existat et sit in rerum natura. Illa autem actualitas et complementum ipsius essentie est esse. Nam si essentia de se diceret tantam actualitatem et tantum complementum quod sine adiectione alterius posset existere in esse in rerum natura tunc talis essentia non posset non esse vel haberet ab alio esse quia quod competit alicui per se et primo competit ei non per aliud sed magis competit aliis per ipsum. Ut ex doctrina primi posteriorum haberi potest. Et quia hoc repugnat omni nature create ideo ut in proposito innuebatur omnis natura creata etiam si sit forma immaterialis et abstracta quia ab alio habet esse non est ipsum esse sed a suo esse realiter differens et distincta. Imaginabitur itaque hoc esse non est ipsum esse sed a suo esse realiter differens et distincta ymaginabitur itaque hoc esse non est...

Hoc modo esse rerum causatarum quia natura creata sine esse nullatenus esse potest nec esse hoc modo esse rerum causatarum. Quia natura creata sine esse nullatenus esse potest nec esse creatum potest per se existere nisi sit in natura suscepta. Utrumque ergo est dependens et utrumque creatum potest per se existere nisi sit in natura suscepta. Ad intendendum indiget creatione ideo nec natura sine esse nec esse sine natura creari potest. Ad intendendum indiget creatione. Ideo nec natura sine esse nec esse sine natura creari potest. Ad intendendum ...

potentie quia si sit fieri adhuc res producta esset in potentia et progressus iam non esset, nec etiam actus
terminat actum vel idem sibi ipsi quia tunc res producta esset antequam fieret. Sed actus terminat
potentiam et quia actus et potentia quandam oppositionem importat et unum non est aliud. Ideo in crea-
tura esse quod terminat essentie hic tenet actus et essentia que suscipit esse hic tenet
potentiam et unum non est aliud sed abusive creatio dicitur ¶ Advertendum tamen quod cum loquimur
de generatione vel productione non intendimus hic ordinem ad divinas personas que solum est distinctio
per relata ¶ Secunda via ad hoc idem sumitur ex nature cate limitacionis. Nam si natura subsist-
ens separata non est in materia suscepta est quodammodo infinita ad inferius ut antea tan-
gebatur quia nulla materia ei subicitur nec substernitur in qua ipsa natura suscepta finiatur
et limitetur. Si ergo diceretur illa non suscipere esse a se diversum sed esset ipsum esse iam
esse non esset in alio receptum et progressus esset per se existens. Sed omne tale est purum
in eius quomodo infinita quia esset infinita ad inferius eo quod non sit in materia recepta et
esset infinita ad superius eo quod non participet esse sed sit suum esse et quia hoc repugnat
cuilibet creature quod sit simpliciter infinita eo quod creatura est terminis quibusdam limitibus
circumscripta. Impossibile namque intelligitur non esse diversum ab esse et quia quecumque compositio
hic esse in substantiis separatis hic esse et in corporalibus quia ergo et hec corporalia et
progressus omnia creata habere naturam diversam ab esse. ¶ Tertia via ex nature cate compositionis
Nam si natura causata esset suum esse esset omnino simplex quia ut antea dicebatur et est
auctoris Boecii in ebdomadibus ipsum esse nullo modo aliquid participat quare si natura aliqua
creata esset ipsum esse nullo modo participare posset esset ergo omnino simplex et omnino im-
mutabilis et progressus et per namque quod creature convenire non posset ~~posset~~ potest

Compositio essentie et esse cum compositione materie et forme
quandam affinitatem et similitudinem habere videntur non tamen c. 6.
una est alia sed inter hanc et illam contingit multiplicem differentiam
assignare. Si consideretur que in predictis theorematibus sunt premissa compositio materie
et forme ut hic fieri per generationem tamen differt a compositione essentie et esse que non solum
per generationem sed etiam per creationem efficitur ¶ Una differentia est quia eadem materia per essentiam potest existere
sub forma diversa enim quod eadem materia omnino secundum essentiam non subest uni forme nunc alii
Nam essentia non preexistit ipsi esse licet materia preexistat ¶ Secunda differentia est quia materia dicitur
potentia pura essentia autem in qua recipit ipsum esse pura potentia nominari non potest.
Nam esse est actus entis in actu eo quod sit actus perfectus sicut fieri et motus sunt actus
entis in potentia quia actum imperfectum important ¶ Tertia differentia est quia ista materialia
in quibus reperitur compositio materie et forme possunt produci in esse per agens naturale et materie
generatio sed forme separate in quibus reperitur compositio essentie et esse non nisi per agens separatum
produci possunt. Dicebatur enim supra quod generatio fit ab agente naturali sed creatio fit ab
agente primo ¶ Ex hiis autem tribus differentiis quas aliquo modo in precedentibus tangebantur possumus
assignare tamen aliam differentiam inter hanc compositionem et illam quarum una est quia compositio ex
essentia et esse est generalior quam compositio ex materia et forma. Alia differentia est quia ex materia
et forma constat natura tota sed ex essentia et esse natura tota constari non potest. Tertio datur
quia forma inherens materie potest esse immediatus terminus ~~generationis~~ mutationis vel motus
sed esse quod est perfectio essentie hoc immediatus terminus esse non valet. Primo enim compositio
ex essentia et esse est generalior quam ex materia et forma. Illa tamen materialia quam immaterialia
que huiusmodi compositio ex essentia et esse sunt composita. Sed ex materia et forma solum materialia componuntur quia sequitur
ab agente non producuntur, et quia huiusmodi agens est causa omnium que producuntur in esse.

oz oia cpom ex ecencia et ee / sicut go agens nale p qd' pnt pduci cta ex ma
et fora no pt se extende ad oia ita hg' cta om ee no pt. Et sicut ages dim
nus pg effectus e dat ee qz se extendit ad oia / sic cpo ex ecen et ee ad oia se
extendit. e em agentis dini imediaty et gnus effecty dat ee sz sr. Alia dria
e mt hat cpoz et illa, qz ex ma et fora cslat vna na faca. ex ee et ecencia
z na cslari no pt. quod sequit ex dria 2o assigta. Dicebat em q ma dicit
puam potaz cen vo q cpomt yt ee puas potaz importare no pt. cstat aut
q ex pua pot et actu pt cslai na z. Ptet oz in hc assigre tam alia. eo ei
ipo q hc e in pot itaz et actu sz pt pot simr cstituit na vna. sz ex duobz
actu nuqm cstituit aequa na vna. Ideo ex fora actu no subo nuqm cstituit
na vna. qz subiez intlligit ee ad in actu pt foraz. go no ecen de se dicat
actualite aliqm pter ee. ex ecen et ee vna na z. cslat no pt. Dicebat em
sup q ipa ecen aequa actualitate importat licet ia actualitas sz sit tanta q
sine ee possit existe. ymo si cslaret vna na za ex ecen et ee adhuc illa
na eet tata et no eet sine ee. oz i dat aliud ee nisi 1a na cungeret et q
existet. Itm go eet qd de 1o ee. Ptz ex eo et ia na cslaret na alia. et qna
no e abire in infinitu ozt stare i pmis dictis q ex ecen et ee no flatur na da.
Tercia dra assigri pt mt hat cpom et illa. qz fora pt ee imediaty tmi
mutatois vl moty. ee hg' imediaty tig mutatois ee no valz. qd' sez ex dria
pa. Dicebat em q ma pt pexiste fore sz ecen no pt pexiste ipi ee. Inde e
q ma pt tnsmuri ad foraz ita q imediaty tmi tnsmuois poterit ee fora
sz ecen no pexistit ipi ee. io no poterit tnsmuri ad ee ita q eet imety tig
tnsmutatois. Ex go dictis e q lz magna affinitate z silitudie videat hie
cpo ecene et ee no cpom mae et fore. tn multu ab ipa dect. tu qz sz e cpna:
lior. tu etia qz ex ma et fora pt cslari vna na z. qd no pt fieri ex ecen
et ee. Et 3o qz fora maz psiciens pt ee imediaty tmi tnsmuois. sz ee qd' Ppo 1ma
e cplementu ecene imediaty tnsmutatois tmi ee non valet

2 A **Omne agens naturale pmo disponit mam. 2o inducit foram. 3o causat ee. Pter qd' manifte cocludit q ee imediaty tnsmutatois tmi ee non pt.** Quod aut ages nale pmo
disponit mam qm inducat foram ut dr pa pt pponis cposite tplici via
venari possum sm q in ei actioe nali e ta csidare. vlz agens. passu et mody
agendi. sz em in na tnlz pot actiue rndet sua pot pasia in actionibz ei
nalibz io raro fieri pt no sumtur ex pot actiua sz no agentia nalia psupponit
maz pqm agant in eis io factoz suntur ex pporcon pot actiue ad passiaz
vl ex pporcon agentis ad maz. requirit go hmoi agentia potes passiuam
mae. pt qd' sez q heant dictatu modu agendi. hz go dicebat q in tibz
e ta csile. vz agens. actu et modi agendi. Pmu aut agens e qd limitatu
et quid finitu. na eo ipo q tale agens no pt se totu pducere sz requirit maz
in qm agat oz ipm ee finitu et limitatu. ipm vo actu sine ipm passu
e quid gnu. Nam utz ex 1o phicoz et vii o aie. Des gnacois et corrupcois
sut ex cptys et in cptia sm modi agendi quid e q tale agens agat motu
et agat ut organu. Nam semp agens p naz e instrutu et organu agetis
p intellectu. q go agens nale pmo disponit maz qm inducat foraz pt declai
ex limitacon agentis ex cptiate passi et ex modo agendi. Pma via sic
pz. Na a nullo agente finito aliqua fora realis inducit in instanti. semp
ei 2m q auget vl minuit tpus. utz ex vii o phicoz. Vii et gtr ibidz aut
q si agens heat potez infinita agat in no tpe. itaz eo ipo q agens nale

est limitatum et finitum requirit et presupponit tempus in actione sua, cum ergo tempus non pos-
sit attribui forme substantiali, quia nullo modo suscipit magis et minus, oportet quod huiusmodi tempus refera-
tur vel ad formas accidentales et ad dispositionem materie. Quare si agens naturale numquam introducit
substantialem formam nisi prius per aliquod tempus transmutet materiam et transmutando materiam disponit
eam ad formam. Unde dictum est quod prius disponit materiam quam inducat formam. Intendit enim hic
loqui de substantiali forma, quia de accidentali forma proprior sermo erit. Tertia via ad hoc
ubi sumitur ex contrarietate passi. Nam licet passum in fine sit simile ut dicitur in fine de
generatione. In principio tamen est dissimile et contrarium. Semper ergo cum aliquid ab aliquo agente
incipit pati, est ei contrarium et dissimile. Sed tota causa quare requiritur tempus in actione
naturali est propter contrarietatem passi, et quia in actione naturali semper passum est contrarium agenti, oportet quod
in omni tali actione requiratur tempus per quod transmutet et disponat materiam ad introductionem
forme, tamen autem contrarietas passi sit causa quare requirat tempus actio naturalis. Patet ex hiis
que experimentaliter videmus. Nam forme quamvis esse reale habent habent contrarietatem. Sed quamvis esse inte-
ntionale habeant, habent contrarietatem ... Ut forma albi et forma nigri quamvis esse reale sibi
invicem habent contrarie quod patet ex eo quod in eodem subiecto tale esse simul et semel est album
et nigrum. Sed quod quamvis esse intentionale se compatiuntur et contrarietatem habere non possunt. Nam
quia enim huiusmodi species se multiplicat per medium, quod non esset si quamvis esse intentionale contraria
essent advinvicem, quia hic posito una multiplicatio alia impediret. Utrum ergo experimentaliter
videamus quod forme intentionales utputa in diversis coloribus se multiplicat in instanti
sed quamvis esse reale non suscipit in passo in instanti. Sed ad generationem eorum requiritur tempus
et ideo maxime convenit quod tempus requiritur ratione contrarietatis quam recipit in formis. Nec
sit litigium, quia diximus formam generari, non enim intelligimus quod ipsa generetur per se sed quod
generetur generatione compositi quod eo visitat de realibus formis. Sed ut hic ad intendenda
naturales formas se extendat prius speculatio non admittit. Redeamus ergo ad propositum et
dicamus quod quia in actione naturali passum est contrarium agenti et ratione contrarietatis requiritur
ibi tempus. Sed hic tempus non potest referri ad substantialem formam, cum ea tollatur in instanti
refertur hoc tempus ad transmutationem passi et dispositionem materie. Quare sed ante introductionem
forme substantialis oportet prius transmutari passum et disponi materiam. Unde dictum est quod agens
naturale prius disponit materiam postea inducat formam. Quarta via ad hoc ubi sumitur ex modo
agendi. Nam eo ipso quod agens naturale habet hunc modum agendi, quia agit ut organum
et instrumentum, de ratione organi et instrumenti est quod agat motum et quod sit in potentia
sed quale est agens tale sit actio et sic ex agente debemus aliquid coniecturari de
mixta ita cuncte effectus huiusmodi agentis erit actio imperfecta et potentialitate admixta.
et quia huiusmodi actio non est esse sed moveri eo quod motus dicat actum imperfectum et potentialitati
admixtum, cum motus sit actus entis in potentia quamvis quod huiusmodi ut dicitur 3o physicorum.
Unde ipsius effectus agentis naturalis est transmutatio et motio. Et quamvis agens naturale agit
non requirit ... formam substantialem sed ... dispositionem materie, oportet ab agente naturali prius
dispositionem materie quod sit in tempore et postea in instanti introducitur substantialem formam quod sit
in instanti. Ex omnibus autem hiis rationibus conflatur una ratio solida et ...
Nam in substantia non est motus, quia in ea non est contrarietas ut dicitur 5to physicorum.
et agens naturale naturale quia est limitatum et finitum cum habeat modum agendi in
imitatum propter contrarietatem passi oportet quod sua actio sit per motum et mensuretur
tempore. Et quia huiusmodi motus ut sepe ac sepius dictum est non potest referri ad substantiam

oz q restat ad dispoem mae. ppt qd huius agens mediate dispon mae inducit form
Nam sicut virtus activa in agente nali e aqua accntalis forma Et virtus activa
ignis e calor, et immediatu e principium actionis non e forma subalis s accntalis, ut
pbat gtor in viio methe vbi dicit q in igne non e virtus activa nisi caliditas
sic etiam dicere possumus q in aqua non e virtus activa nisi frigiditas, si g ex aq
dz fi ignis tunc ignis calefaciendo aerem inducit formam sua in mam aeris, ppt ea
refacto q e dispo mae ad formam ignis pcedit inductionem illius forme, sic si ex
ae debeat fi aqua infrigidabit ipm, et infrigidando aerem inducet formam sua
in mam aeris. et infrigidando e dispo ad formam aque si consideramus virtutes activas
agentium naliu. hic dictum e q agens nale pmo dispoit mam postea inducit formam.
Est tn diligenter advertendum. q dispones incplete pcedunt formam subalem in ma
s cplete sequntur. sicut dimensiones intiate pcedunt formam subale in ma. s t
minate sequnt. Verum qr de hoc in libello que de formis edidimus diffusius
diximus quo pcedunt subale formam dispones incplete & quo sequnt cplete
ideo de hoc sufficiat hic breviter pstrinxisse Viso quo modo agens nale pmo
dispoit mam pcea introducit formam, restat videre quo vltio tat ee. Na pagens
nale sic de pon ivitur ad actu, ut qr forma e actus mae dispoite pus agens
nale dispoit mam qm inducat formam, sic etiam cum ee sit actus forme. agens nale
pus dat formam qm causet ee. hic em forma quandam positate re ee. sicut
ma dispoita dicit quanda positate re forme. Ipa em forma ut in pcedentibus
dicebatur. licet de se dicat quanda actualitate non tn dicit actualitate tanta
q possit ee actu sine ee. ipm g ee dat quanda actualitate forme. longum
itaque sermonem faceremus quo agens nale dispoit mam pus. qm inducat formam. s non
fuit hic sermo pncipalius. q licet hec opa ppt ipm susceperimus tn ad intelligendum
fuit hic. sermo quo hec agentia sic de pon
agendi in agentibus nalibus et ad intelligendum quo hec agentia sic de pon
pcedunt ad actu, et semp faciunt pon tale actu tale nihil valet investigare
quo talia agentia dispondo mam inducunt formam. intelligimus g q sicut ma di
spoita e in pon ad formam. ita ma et forma sunt in pon ad ee Na intelligendo
quiditate rei nalium. intelligo quanda nam cpta ex ma et forma. non tn intelli
go ipm ee. s intelligo ad qd e in pon ad ee. ipa g ma et forma ex quibus
cplectitur quiditas rei nalium non dicunt ipm ee. s aliquid dicunt qd e in pon
ad ee. qre si ma dispoita e in pon ad formam. ma vo et forma sunt in pon ad
ee. hic dictum e q sic agens nale de pon pcedit ad actu pus dispoit mam
ee. ... inducit formam, 3o causat ee. dix g quo qd est in rebus nalibus Una g ex
3o inducit formam, 3o causat ee. dix g qd est in rebus nalibus Una g ex
eo q forma supaddit mae alia q forme et mae supaddit ee. Possumus aut et
alia ro adduci. qre agens nale pus dat formam qm causet ee Na cu forma
sit ee pus intelligit dare ee. Ex hiis g manifestum e q ee non e immediatus
terminus transmutationis et motus Nam terminus hic nominat quoddam cplementum. ipa g forma
terminus transmutationis et motus ee vo nominat cplementum forme. Est aut hic ordo
cplementum transmutationis et motus, ee vo nominat cplementum forme. Est aut hic ordo
in nalibus actionibus q immediatus et pus effectus agentis nalis e transmutatio. vel
motio, sedo vo effectus e dare ee. ppt qd immediatus terminus transmutationis et motus
Omnes res nales formam ptib et formis non est ee sed forma
(Ο)ccunis in se hec dicitur, et quia forma causat ee. vide
bitur ex hoc dix ee in rebus nalibus reperiri sed illorum unum e ee
simplr aliud vo non ee simplr sed modus essendi potest nuncupari.
Oria qui in omnibus suis locutionibus phus tam efferente appellat principium
non motus. formam vo vult qd quid eat ee ut sit aliqui cpmari tota rem.

quiditatis esse formam ita quod materia ad totam quiditatis secundum istos pertinere non potest. Sed si hec positio vera esset frustra esset prima divisio convenienter videlicet quod in materialibus est dare duas formas scilicet partis et totius. ut in homine forma partis est anima intelligitur cum ipso composito ex anima et corpore, et quia totius est pars hominis. anima que est forma corporis merito dicitur forma partis. Sed forma totius in homine dicitur esse humanitas que non dicit animam tantum sed dicit quiddam naturam compositam ex corpore et anima. Sed si materia non esset de essentia rei sed sola forma diceret totam quiditatem rei et totam essentiam humanitas in homine non esset aliud quam anima. Dicit enim humanitas totam essentiam et naturam totius. Sed quia ex ypotesi data totam essentiam et quiditatem hominis dicit anima non erit anima pars humanitatis sed erit ipsa humanitas. Dicendum ergo est quod hac ypotesi posita frustra distinguitur inter formam partis et totius. Ad intellectum itaque propositionis premisse ut sit mentio de forma partis et totius intendimus est unde quomodo materia comparatur ad essentiam et quiditatem. Possumus autem triplici via venari quod materia in rebus materialibus est pars essentie et quiditatis secundum quod materia quantum ad partes spectat ut comparari ad eam videlicet ad formam, ad compositum et ad esse. Prima via sic patet. Nam secundum philosophum in secundo de anima. Non oportet querere quomodo ex figura cere et cera sit unum. eo enim ipso quod cera est in potentia ad figuram ubi impressa sit unum ex figura et cera. Ipse enim est quod ex potentia et actu sit unum ubi invenitur aliquid tollens ut aliquis clavus vel aliquid aliud ligamentum coniungens actum. Non potest nulla et aqua inmixta tamen vinitatis est concordia, que flat unum ex potentia et actu. Sed ut dictum est eo ipso quod hec est in potentia et in actu sit ex eis unum. Concludendum ergo est quod si est ipse quod ex potentia et actu fiat unum sicut est aliquid in potentia respectu actus ita sit inde unum. At si est in potentia simpliciter sit inde unum simpliciter. Si secundum quid in potentia, secundum quid sit inde unum. Cetera materia est simpliciter in potentia respectu forme substantialis. ex ea et substantiali forma sit unum simpliciter, quia vero respectu accidentis non est in potentia simpliciter cum iam sit facta in actu per formam substantialem. Ideo non est et fit unum simpliciter ex substantia et accidente sicut constat una. Oportet quod est ipsa materia quia unum simpliciter facit et una natura cum forma pertinet ad totam quiditatem. Dicemus ergo quod materia et forma ad quiditatem et essentiam non comparantur ex equo quia materia quia pars et pars principaliter pertinet ad totam quiditatem. et ideo a philosopho vocata est quod quid erat esse quia est pars principalior quiditatis et essentie, materia ergo in tantum pertinet ad totam quiditatem et essentiam inquantum suscipit formam et facit unum cum ipsa. Nam eo ipso quod resultat una natura et per consequens una essentia et una quiditas ex materia et forma oportet quod materia sit pars quiditatis et essentie. Secunda via ad investigandum hoc idem sumitur ex eo quod materia comparatur ad ipsum compositum. Nam secundum doctrinam in vii° methaphisice ab- non est de intellectu alicuius simplicis uno modo quod est de intellectu eius ut sunt alio modo. Ita simum non est de intellectu tamen simplicis simpliciter, est tamen de intellectu tamen simi compositi quia si diffiniret aliquis simum, simum includit diffinitionem eius. et sicut simum comparatur ad nasum simum, sic suo modo comparatur materia ad rem materialem. Et ideo sicut diceba de simo respectu simplicis et respectu simi compositi sic dicemus de materia respectu entis simplicis et respectu entis materialis. Ita materia non est de intellectu simplicis immaterialis sed est de intellectu rei materialis. Ita si res materiales secundum quod huiusmodi sic diffiniantur, oportet quod materia ingrediatur diffinitionem earum. non ergo substantie non habent diffinitionem per additamenta. diffinitionem substantiarum materialium oportet quod pertineat ad earum essentiam materia que ingreditur ex eo quod materia comparatur ad esse. Tertia via sumitur ... Nam secundum philosophum in secundo de anima sanatur non solum sa- nitate sed corpore, ipsa ergo sanatio sive ipsum esse sanum non solum causatur.

a sanitate tanquam a forma sed etiam causatur a corpore tanquam a materia, eo enim ipso quod habet formam que est sanitas que habet esse in corpore oportet quod omnium aliorum quorum est causa sanitas sit etiam causa corpus, et quod dictum est de sanitate et corpore respectu esse sani, dicere possumus de materia et forma respectu esse simpliciter. Nam res materiales non solum sunt per formam sed etiam per materiam, eo enim ipso quod forme materiales non habent esse per se sed habent esse in materia non habent tale esse per se sed sunt causa ipsius esse ut sunt in materia. propter quod et ipsa materia est causa esse, principaliter ergo forma est principium, sed ex consequenti ipsa materia ut sustinet formam est causa esse, et quia ab essentia causatur esse et fluit ab ipsa, oportet quod totum id ad essentiam pertineat a quo ipsum esse causatur et fluit, et quia ipsius esse rerum materialium non solum est causa forma sed etiam materia oportet quod tam forma quam materia pertineat ad essentiam rei. ¶ Viso quod ipsa materia et forma pertineat ad essentiam rei, de facili videri potest quod in rebus materialibus est duplex forma partis videlicet et totius. Nam ipsa essentia respectu suppositi habet rationem forme. ergo tota essentia illa et tota illa natura que resultat ex materia et forma potest vocari forma totius idest forma que est totum, vel dicitur forma totius, quia significatur per modum ipsius totius sive ipsius suppositi habet esse. Unde ergo dictum est quod humanitas est forma hominis, et quod homo habet esse per humanitatem, et non humanitas non dicit formam tantum sive animam ut dicat materiam tantum sive corpus, sed dicit quandam naturam compositam et conflatam ex hiis duobus videlicet ex materia et forma sive ex anima rationali et corpore. quare sicut in homine est anima et est humanitas et utrumque habet rationem forme diverse, diversimode tamen quia anima dicit partem et est forma partis, humanitas vero dicit totum et est forma totius. Unde ergo dictum est quod in homine est forma partis et forma totius, et quod dictum est de homine veritatem habet de re materiali, quia in qualibet re tali hanc duplicem formam partis et totius contingit accipere, sed si a qualibet forma causatur et fluit aliquod esse ut in propositione dicebatur videbitur quod in rebus materialibus reperiatur duplex esse. unum quod fluit a forma partis, et aliud quod fluit a forma totius, sed in sequentibus apparebit esse quod fluit a forma partis non est res realiter differens a materia et a forma ideo tale esse magis est ~~qualitas~~ quidam modus essendi quam sit esse simpliciter, sed esse quod fluit a forma totius est realiter differens ab essentia et quiditate, ideo non loquimur de esse et tamen dicimus res materiales non solum compositas ex materia et forma sed esse et essentia, non accipit ibi esse ut causatur a forma partis, sed ut fluit a forma totius. ideo bene dictum est quod in theoremate dicebatur unde habetur quod si secundum duplicem formam in rebus materialibus po- duplex esse unum idest est simpliciter ut id quod fluit a forma totius. aliud vero non est proprie esse sed modus essendi potest nominari ut id quod fluit a forma partis.

& 9

Istius propositionis declarationem vide in folio sequenti cum tale signum +o

Omnes immateriales substantie quia habent naturam simplicem et sunt forme per se existentes ab hac distinctione qua distinguitur forma partis et forma totius penitus sunt semote. In talibus itaque locum non habet quod de duplici esse materialium narrabatur +o Omnis compositio ut hic de compositione agimus et loquimur intelligitur ex potentia et actu uniri. ergo dicere compositionem quam reperimus in rebus materialibus dicere potentialitatem et etiam dicere actualitatem in eis assignare contingit. dicuntur enim huiusmodi res composite ex materia et forma ex essentia et esse. in compositione ergo ex materia et forma, materia habet se tanquam potentia et forma tanquam actus sed in compositione essentie et esse tota essentia habet se tanquam potentia et esse tanquam actus. Sunt itaque imaginabiles compositiones iste, quia primo intelligimus materiam uniri forme. ex qua unione resultat quedam natura composita que dicitur essentia rei materialis. Ulterius vero intelligimus hanc essentiam perfici per esse et essentiam in potentia respectu esse sicut materia perficiebatur per formam et erat in potentia respectu forme. Habent ergo res materiales duplicem actualitatem. unam a forma et aliam ab esse. ¶ Ideo in proposito theoremate declaratur quid sortiuntur res materiales per actualitatem quam habent a forma et quid per actualitatem quam habent ab esse. Dicitur enim tex

+o Sicut in reb' mālib' via ad venandū forā ptis et totius ſumebat' ex eo ꝙ
mā ad eaꝝ ceniaꝫ ptinet ſic via ad inveſtigandū ꝙ in intelligentiys que
ſunt forē pſe exntes tales diſtinctiōs ſꝫ duplicas forē et dux eē locū non
hnt, ſumēda ē ex eo ꝙ intelligencie nō hnt mām ptem ſui Ad hoc aute
inveſtigandū incipiendū eſt nro intellectu qui eſt infimꝰ in gnē intellectualiū
ſic enī nati ſumꝰ ad intelligendū ut pſſha venimꝰ in cognicionē intellh'ud
et ꝑ intellh'ia infima ſupioꝝ cognicionē accipiamꝰ Sciendū igit' ſm Coēz
in 3o de aia · ꝙ intellectꝰ nr̄ eſt infima pon̄ in gnē intellectualiū · ſicut mā pa
eſt infime in gnē enciū Nam ſicut nullꝰ actꝰ in gnē enciū ꝓgredit' a
mā niſi informet' aliqua forā ſſhi ſic nullꝰ actꝰ in gnē intellectualiū pro
gredit' ab intellectu nro niſi informet' aliq̄ forā intelligibli Tenet ergo intꝰ
nr̄ infimū gradū in gnē ſubaꝫ intelligibliū ſicut mā pma tenet infim
gradum in gnē enciū Itaqꝫ ſicut ſi aliquid eēt infra mām illud eēt in
tihl, ul nō eēt in gnē enciū, ſic ſi quid eēt infra intellectū nrm̄ illud
eēt ſſle, ul nō eēt in gnē intelligibliū Vniuſi igit' eſt ordinatiſſimū . q2
ſm Auguſtinū in Enchiridion Vnūquodqꝫ in ſe bonū eſt et oīa ſilt valde
bona rōne ordinis Vniuſi igitur ē ordinatiſſimū Ad ordinē aut vniuſi
requitur ꝙ ſemꝑ infima ſupioꝝ attingant ſupma inferioꝝ, Vt i ſpūtib'
infima attingat ſupma in corpib' Igit' int' ſubas ſpūales ſola aīa hūa
eit ꝑfectio mae, q2 ſi alie intelligencie ꝑficerēt mām aliquī tūc aīe hūane
nō tenent infimū gradū in gnē intelligibliū · quia eēnt aliq̄ intellh' ue
eēꝫ infime vel magis quā aīa hūana Na accipiēdo ꝑ̄e aīatū int' cor
aīata corpꝰ hūanū tenet ſupmū locū ſicut inter forās que ſūt ꝑ̄e
ctiones mae aīa hūana reputat' ſupior Corpa enī ſupcelestia dicunt'
vīue nō ꝙ ex eis et motore fiat vnū ſm eē ſꝫ quia motꝰ ē quedam
opꝰ vite, eo ꝙ motu et ſenſu diſtinguīꝰ vivencia a nō viventib' Ideo
motor ē appatꝰ orbi quia influit ei motū qd' ē opꝰ vite Ideo dicunt'
vīue corpa ſupcelestia et motores orbiū dicunt' aīe orbiū. Verū aut ꝑt
motorēꝫ appatum qui dicit' aīa ſit dare orbi motorem aliū quā dr̄ intel
ligencia nō eſt pñtis ſpeculacionis Accipiēdo igitur vita et aīam nō
ꝑut motꝰ eſt opus quedā vite ſed ꝑut viuē viventib' ē eē et ꝑut ex
aīa et corpe ſit vnū ſm eē ſic corpa celeſtia nō ſunt aīata Et quia
in ſpa actiuoꝝ et paſſiuoꝝ elementa ſūt magis inꝑfecta quā mixta
aīata magis ꝑfecta quā inaīata, et inter mixta aīata corpꝰ hūanū
aīatū tenet ſupmū locū Si igit' mā eſt ꝓpter forām et ſm nobilitatē
mae ꝯtrectari poſſunt quanta ſit dignitas forē inter oēs forās que
ſunt ꝑfectiōs mae aīa hūana tenet principatū Eſt enī aīa hūana
nobiliſſima int' forās mālēs · ꝝ eſt illud ad quod ſpectat vltīa ꝯſidao
phi nālis iuxta 2o phicoꝝ. Nulla igit' intelligencia eſt ꝑfectio mae ita
ꝙ ex ea et corpe fiat vnū ſm eē, quia alias aīa hūana nō tenet
infimū locū in gnē intelligibliū ſꝫ eēt aliqua intelligencia inferior ipa
ut illa que eēt ꝑfectio corpꝭ Intelligencie itaqꝫ nō pnt dici forme
mālēs ꝙ ſint ꝑfectiones mae, ut mālēs ꝙ hēant mām ptem ſui Na
nullū ꝯpoſitū ꝑt eē forā alicuius ꝑ̄e, eo igit' ~~ꝙ a~~ ipſo ꝙ aīa hūa
ē forā corpꝭ et ex ea et corpe ſit vnū ſm eē · ꝯcludit' ꝙ aīa
nō poſſit ꝯ̄ſtare aīa mām mediantē ptem ſui, quia ſi aīa eēt ꝯpoſita
ex mā et forā, tūc iā forma informaret mām ſuā ratione aut infor
maret mām corpalem Si igitur nō fiat vnū ꝑ̄e ex aīa et corpe

quod e con vitatem theolo^cas et phicam nulla go e fora malis que heat
+ maz ptem sui / quia hac posito iam no eet fora s3 cpositu / dicuntur go qda
fore males / quia sunt educte de pot mae et sunt psticas mae / Secunda
vo dr fora malis no q2 2^m nam et eentia sua sit educta de pot mae
sed quia p cacone insisti corpi psiat ipam maz et e pstio mae / Tercia
vo sunt fore omnio inmales et exutes pter maz / quia nec sut educte
de pot mae / nec sunt pstio mae / nec hnt maz ptem sui · ut intelligenc
tie eni aia humana no h3 mam ptem sui tunc fora ee no posset / Intellige
que sunt simpliciores quam aia humana ecia no hnt maz ptem sui / Vi
so quod intelligenciae sunt fore pse exutes / quia non sunt pstio mae et
sunt inmales · quia no hnt mam ptem sui de levi conditur quod illa
distinctio de duplici forma et de duplici ee in intelligenciis locum hre no pt
Nam forma ptis et forma totius quas in rebus malibz ponimus no pprie
dicuntur due forme · s3 magis dicitur duplex fora vel forma dupliciter dicta / qz
nunquam pars ppe ponit in num cu toto ut dicantur due fore / sed magis
vocabitur forma dupliciter dicta / quia forma dupliciter pt sumi · Vno modo ut dicit
ptem Alio modo ut dicit totum Sz tunc huiusmodi totalitas et pcialitas sumitur
ex eo q forma pt csidari in se · vel ut ex ma et forma cstatur una
natura In rebus igitur inmalibz que sunt forme simplices no unite
mae nec hntes maz ptem sui huiusmodi totalitas et pcialitas repiri no
pt Non ergo ht locum ibi distinctio de duplici forma et pcius nec
distinctio de duplici esse · cu duplicitas ee duplicitatem fore necessario psuppot.
·50· Omnes materiales substanciae per actualitatem quam habet
a forma sunt intelligibiles Sed per actualitatem quam habet
ab esse dicuntur existere Omnis compositio ut hic de compositione agitur &c.

ubi quod propter actualitatem quam habent res materiales a forma sortiuntur quod sunt intelligibiles. Secundum
per actualitatem quam habent ab esse competit eis quod existant. ¶ Possumus autem triplici via declara-
re quod res materiales per formam sunt intelligibiles. ¶ Prima via sumitur ex potentialitate materie,
2a ex quiditate, 3a ex ratione abstractionis. ¶ Prima via sic patet, quia cum intellectus noster
sit potentia passiva et receptiva oportet esse aliquo modo in actu id quod nos intelligimus
vel oportet dicere aliquam actualitatem id quod ab intellectu nostro intelligitur. Nam sicut privati-
onis non intelliguntur ab intellectu, et quod est omnino potentiale secundum quod huiusmodi non sentitur a sensu, ita quod est omnino potentiale
non intelligitur nisi per analogiam ad formam. Unde Philosophus vult quod materia que principaliter potentiam nominat
secundum quod huiusmodi speciem suam potest facere in intellectu, ergo ex potentialitate materie que in illo modo
res sunt intelligibiles requiritur actualitas forme ad hoc quod
sit dicitur esse proprium obiectum intellectus. ¶ Secunda via ad hoc idem sumitur ex ratione quiditatis. Nam quod quod
rationem quiditatis rei facit rem esse intelligibilem, ut vult Philosophus in 3o de anima, illud ergo quod complet
quod facit rem esse sapidam facit rem esse gustabilem. Ut si sapidum est obiectum gustus id
pertinet ad rationem quiditatis, et que est quiditatis completiva facit rem esse intelli-
gibilem, sic enim arguit Philosophus 2o physicorum, quod forma dicitur magis natura quam materia
quia ut ait in hiis que natura subsistunt caro aut potentia os non dicitur habere naturam
quousque recipiat speciem et formam, eodem modo et nos ar-
guimus quiditatis ratio. Ideo forma principaliter pertinet ad rationem quiditatis. Sunt vero complectuntur
completiva per actualitatem, ita quod propter formas res sunt intelligibiles. Sicut sunt
quiditatis additum, et ideo bene potest intelligi res non intelligendo eam esse. Nam in
sua quiditate, et quiditas sit proprium obiectum intellectus, non est ergo idem rem esse
intelligibilem, tamen ad hoc quod res sit non sufficit quiditas sine esse. ¶ Tertia via
ad hoc idem sumitur ex ratione abstractionis. Nam cum intelligimus has res materiales
quod certas partes differentes sunt forme, quod non est intelligendum quod materia moveatur differentiis
tantum ... quia res composita potest secundum esse individuale, et ut habet
individuale et ut habet esse particulare dicitur habere esse materiale. Sunt ergo compositum res secundum esse
si quia secundum hunc modum acceptionis trahitur ad conditiones materie, non sic accepta caret forma.
Sic accepta dicitur esse materialis, sic etiam res composita, et tota substantia rei
consideratur ab intellectu dicitur habere esse formale, non quod huius acceptio excludat materiam
rem abstractam tamen non concedat formam ut est hic et nunc. Ideo intellectus intelligendo
materiale si concedat totam rem et totam quiditatem ut habet esse formale, ergo ratio
intelligentis abstractionis sumitur ex forma, quia in hoc ut dictum est etiam ipsa
materia trahitur ad conditiones forme. Sic etiam ratio individuantis sumitur ex materia
quia in hac ipsa forma trahitur ad conditiones materie. Inde est ergo quod quia differentia est id
quod intellectus facit intelligendo, et ideo certas partes differentes sunt forme, quia quecumque
in differentia ponimus secundum quod huiusmodi est habet esse formale. Nam et ipsa materia ut dif-
finitionem ingreditur trahitur ad conditiones forme. ¶ Ex hiis autem materiale concluditur
quod quia ratio intelligibilitatis sumitur ex forma, ideo bene dictum est quod in principio

theorematis dicebatur videlicet quod omnes materiales substantie sunt intelligibiles per actualitatem quam habent a forma. Unde quia intellectus hominis non gestit tamen et rerum hic forte dicitur quod licet iste res sunt tamen esse individuale dicuntur habere materiale esse ad conditiones materie secundum tamen esse abstractum et ut considerantur ab intellectu res habent esse formale et immateriale dicuntur transire ad conditiones forme. ¶ Notandum secundo sciendum quod cum hoc modo forma individuetur ex eo quod recipitur in materia, et omne quod recipitur in aliquo recipitur secundum modum rei recipientis, forma ut individuatur et ut recipitur in materia recipitur secundum modum materie et transitur ad conditiones materie. Notandum quod tota res sit recepta dicitur habere esse materiale sic etiam cum materia intelligitur, oportet quod intelligatur per analogiam ad formam, quia non intelligitur nisi in actu, non autem in actu nisi per formam. Ideo ut res consideratur ut abstracta et ut habet esse intelligibile tota dicitur esse formalis, et materia secundum huiusmodi modum transit ad conditiones forme. tota ergo ratio intelligibilitatis etiam in rebus materialibus sumitur ex forma.

¶ Viso quod omnes materiales substantie sunt intelligibiles per actualitatem quam habent a forma restat declarare quomodo huiusmodi substantie existant per actualitatem quam habent ab esse. Sed quia de hac in xii propositione dicetur diffusius sufficiat hic leviter pertransire. Dicemus ergo quod quiditas rei non dicit puram potentialitatem, quia tunc prima quiditas non posset intelligi ab intellectu nec esset obiectum intellectus, cum pura potentialitas ab intellectu nullo modo possit intelligi non tamen dicit quiditas actualitatem tantam quod ipsa possit existere sine esse ut supra patuit et infra probabitur. Notandum quod sicut dictum est, quod materiales substantie non existunt per actualitatem quam habent ab esse, addebat etiam 3o in propositione quod materiales substantie sine esse possunt intelligi non autem existere, nec possunt intelligi nec existere sine forma. ¶ Cuius evidentiam sciendum quod in rebus materialibus ista tria se habent per ordinem materia forma et esse. materia quidem sine forma non potest intelligi, cum habeat puram potentiam nec existere; materia cum forma sine esse potest intelligi sed non existere, materia vero cum forma etiam esse habet actualitatem completam ut possit existere, et quia esse est a forma, si tollis formam tollis et esse, sed tollendo formam et esse non remanet nisi materia. materia autem ipsa non potest intelligi nec existere. Sic ergo dictum est quod sine forma res materiales nec possunt intelligi nec existere. Unde quia sufficit actualitas forme ad hoc quod res intelligantur, licet non sufficiat ut existant, licet sine forma res non possint existere nec intelligi sine esse possunt intelligi, licet sine esse non possint existere. Posita 10ma

Nota

Omnes ~~forme~~ immateriales substantie que sunt forme ipse existentes et a materia sunt abstracte seipsis sunt intelligibiles sed actu nullo modo existere possunt nisi a primo agente eis influatur esse aliud diens a natura. Si videre volumus quomodo immateriales substantie seipsis sunt intelligibiles cum nostra cognitio incipiat a sensu videndum est quod substantie materiales et sensibiles seipsis intelliguntur. Notandum sciendum quod materiales substantie intelliguntur per formam suam, et per lumen intellectus agentis ad intellectum ei has substantias materiales et speciales (?) non sufficit lumen sine forma. Ut ergo quod forma sit ratio quare intelligantur materiales substantie de levi patere potest. Dicebatur enim supra quod intellectus noster est potentia receptiva, nam non potest res materiales intelligere nisi recipiat earum similitudines et species intelligibiles. Sicut et sensus eo quod sit potentia receptiva nisi informetur per species sensibiles nichil sentire potest. Nam a pura potentia cognosci possit id ut innuebat in propositione precedenti, quicquid intelligitur a nobis intelligitur ut est in actu, et quia ratio actualitatis in rebus materialibus sumitur ex forma, ideo res materiales non sunt intelligibiles ex seipsis sed per suas formas, cum ergo materiales substantie sunt composite ex materia et forma erit forma pars rei materialis, et quia competit rei per suam partem non dicitur competere ei per se ipsam, ut ex 4o physicorum. Unde dictum est quod res materialis non est intelligibilis per seipsam

sed intelligitur per formam suam que est per quidditatem eius. Debemus enim ymaginari quod sicut quantitas
non videtur a visu nisi sit colorata vel lucida eo quod quantitas sine colore et luce
nichil facit in visum ipsum, sic res materiales non possunt ab intellectu intelligi nisi per formas
quia sine forma nichil possunt in intellectum ipsum. Requiritur ergo forma ut res materiales
intelligantur ab intellectu. Ideo requiritur ibi lumen intellectus agentis. Nam licet res
materiales habeant aliquam actualitatem per formam non tamen habent actualitatem tantam ut
possint per suam formam sine actualitate alia ipsum movere suas similitudines in intellectum
possibilem. Aliqua ergo alia actualitas requiritur preter actualitatem forme. Hec autem actualitas
non confertur rebus materialibus ex esse sed ex intellectu agente. Nam sicut non suffi-
ciunt colores ut sint visibiles nisi fiant in actu per lucem, sic ut res materiales
sint intelligibiles non sufficit actualitas forme nisi fiat in actu per lumen intellectus
agentis. Actualitas autem ipsius esse nichil facit ad hoc quod res sint intelli-
gibiles sed facit ut existant. Sed actualitas forme facit ut res sint intel-
ligibiles licet non sufficiat hec actualitas sine actualitate luminis intellectus agentis.
Nam sicut sepe superius dictum est obiectum intellectus est quod quid est, et actualitas for-
me pertinet ad rationem quidditatis. Actualitas vero ipsius esse est preter quidditatem rerum.
Dictum est quod res sunt intelligibiles per actualitatem quam habent a forma, eo quod
huiusmodi actualitas sic pertinet ad rationem quidditatis et sit quidditatis complementum.
Sed per actualitatem quam habent ab esse licet res existant non tamen sunt intelligi-
biles, quia talis actualitas est extra rationem quidditatis que est obiectum proprium intellectus.
Ipse ergo ut res materiales sint intelligibiles non sufficit actualitas forme sed re-
quiritur ibi actualitas luminis intellectus agentis. Ex hiis potest declarari ut non
intellectus possibilis est virtus abstracta quia nec corpus nec virtus in corpore ut est
alibi declaratum. Forma autem materialis quandoque habet esse materiale et corporale per se ipsam
non potest aliquid agere in intellectum possibilem quia tunc ageret ultra suam spe-
ciem. Impossibile autem est quod aliquid in virtute propria agat ultra suam formam vel ultra suam
speciem. Cum quodcumque agat, agat ut est in actu, et nichil sit actu nisi per
suam speciem vel formas agere non potest quod non est in actu quod est inconveniens. Concedendum
tamen quod nichil prohibet in virtute propria possit agere ultra suam speciem. Instrumenta
tamen in virtute alterius non est inconveniens res agere ultra suam speciem. Videmus enim quod est
ultra formam et speciem serre inducere formam artis. Actum serra in virtute artis
introducit formam artis, sic eciam res materiales habent esse quandoque materiale in virtute
propria non possunt agere in intellectum possibilem qui est virtus abstracta sed in virtute luminis
intellectus agentis qui est virtus separata quam intellectus possibilis possunt res materiales
agere in intellectum possibilem. Recipiunt itaque forme materiales aliquam actualitatem
et aliquod complementum ab ipso esse. Sed quia ipsum esse rerum materialium est quid materiale
per hanc actualitatem et per huiusmodi complementum non possunt forme materiales agere in intellectum
possibilem qui utique immaterialis. Dicemus itaque quod quidditas rerum materialium a duobus recipit
quandam actualitatem et quoddam complementum, scilicet ab esse et ab intellectu agente. Sed per
actualitatem quam recipit ab esse habet quidditas materialis quod existat et quod sit in rerum
natura. Complementum vero quod recipit a lumine intellectus agentis habet quod sit intelli-
gibilis et quod sit quid universale, ita quod intellectus facit universalitatem in rebus. Hoc enim
modo res sunt intelligibiles et habent esse universale prout faciunt species suas in
intellectum possibilem, et prout per species illas intelliguntur ab huiusmodi intellectu. Et quod
hoc non possint facere ~~nisi~~ nisi in lumine intellectus agentis. Ideo quidditas
rerum materialium et est potentia intelligibilis et potentia ut existat et per aliud actu
existit et per aliud sit actu intelligibilis. Actu enim existit ~~per se~~ per esse, sit

intelligibiles per lumen intellectus agentis. sed si sic dicimus quod eadem res dicuntur videmur ignorare vocem propriam contradicere nobis ipsis. Diximus enim quod res materiales per actualitatem quam habent a forma sunt intelligibiles sed existunt per actualitatem quam habent ab esse. nunc autem declaratum est quod res materiales per solam actualitatem quam habent a forma possunt actu intelligi. et super actualitatem quam habent a forma requiritur actualitas luminis intellectus agentis. si vero materialia actu existunt solum actualitate quam a forma habent requiritur actualitas quam habent ab esse. Unde quia nulla actualitas est in rebus materialibus per quam sint intelligibiles nisi actualitas quam habent a forma. Ideo dicuntur res materiales esse intelligibiles per actualitatem quam habent a forma. non quod nulla alia actualitas ibi requiratur, cum oportet omnino sit actualitas luminis intellectus agentis. sed quia nulla actualitas est in rebus materialibus per quam sint intelligibiles praeter actualitatem formae. Ideo dicuntur intelligi per actualitatem quam a forma habent. sed cum sit aliqua actualitas in ipsis rebus per quam existunt ut actualitas ipsius esse. Ideo dicuntur tales res existere per actualitatem quam habent ab esse. utraque actualitas requiritur ut res materiales actu intelligantur. videlicet actualitas formae et actualitas luminis intellectus. Si ergo res materiales essent ipsae formae et non essent compositae ex materia et forma tunc essent per se intelligibiles ratione actualitatis quae requiritur ex forma. sed cum forma sit pars rerum materialium. et res materiales non sunt ipsae formae. sed compositae ex materia et forma, non dicuntur materialia intelligi per se ipsa. sed intelliguntur per formas suas quae si rerum materialium essent actu abstractae, sicut posuit plato quod ideae actu abstractae essent quiditates rerum materialium tunc huiusmodi quiditates essent actu intelligibiles, et sic sicut non indigemus sensu agente, quia sensibilia sunt actu sensibilia. Ut quia calidum est actu calidum ideo potest actu immutare sensum nec indigemus sensu agente qui faciat ipsa potentia calida actu calida, sic si quiditas materialium rerum esset actu abstracta et separata esset actu intelligibilis. et posset per se ipsam actu immutare intellectum generando prolem, ut posset hic indigeremus intellectu agente qui faceret huiusmodi quiditatem potentia intelligibilem actu intelligibilem. Distinguamus ergo sermonem nostrum et dicamus quod licet materialia non sint simplicia nec sint abstracta, et quia non sunt separata et non sunt ipsae formae sed sunt composita ex materia et forma. Ideo non intelliguntur per se ipsa sed intelliguntur per actualitatem aliam ut per actualitatem quam habent a forma quia vero non sunt abstracta sed sunt hic et nunc ideo non intelliguntur per se ipsa sed intelliguntur per quandam virtutem abstractivam et per quandam actualitatem aliam, ut per actualitatem luminis intellectus agentis. Sed immateriales substantiae sunt intelligibiles per se ipsas. tum quia sunt formae per se existentes et simplices, tum etiam quia a materia sunt abstractae. quia ergo sunt ipsae formae non indigent actualitate alia eis collata per formam, quia forma non est formata. quia vero a materia sunt abstractae et sunt actu separatae sunt actu intelligibiles et sunt intelligibiles per lumen aliud ut per lumen intellectus agentis. Sic huiusmodi substantiae nulla alia actualitate indigent sed per se ipsas sunt intelligibiles.

Tenere ergo debemus esse quod sonabat prima propositio in praedictis verbis videlicet quod res immateriales substantiae per se ipsas sunt intelligibiles. quia sunt formae per se existentes quia sunt formae simplices et quia a materia sunt abstractae. quod vero addebat quod huiusmodi substantiae non possunt ullo modo actu existere nisi a primo agente esse influatur eis dicendum a nobis declarari potest per iam dicta. cum enim sit quod formae immateriales etiam et abstractae, quia ab alio habent esse non sunt suum esse sed ab ipso esse sunt distinctae

et rea^r differentes declabitur in propone sequenti Ubi ondetur q omne qd citra pmu e no est suu ee, s3 habet eentia dntem ab ee et p aliud

Omne quod e citra pmum no e est ens et p aliud exns est suu esse sed ht eentiam realiter dntem ab esse et per aliud est ens et per aliud e exns ⁊ 17.

Licet in qnta ppone huig libelli fuerat aliqua^r declatu q oe ens catu eea si sit mate uel ab stctu no suu ee ht, s3 ht eentia dnte ab ee. Uolumg eea in hac ppon xvii de ht tange et onde. q omne qd e cit pmu ht eentia^z rea^r differentez ab ee. P quod declata eet ppa p ps ppons huig, quo fere declabit et r^a vit3 q omne tale p aliud e ens, et p aliud e exns. Uin q^r nra cogni incipit a ssu et apti nati sumg p hec ssbla manu duci. ondeg po in hys ssblib3 eentia ab ee diffe reale. quod fr venai possug. Scim q hec nae ssbles qntu ad pns spectat ad tra cpart pnt. Ut3 ad intellctu nrm a quo cognoscut^r. et ad ipa indiuidua siue ad ipa supposita in quibus suscipiut^r, et eea ad ipm agens a quo catur. Pma via sic p3. Naz pnt intelligi hec res ssbles absq3 eo q intelligant^r ee. et absq3 eo q ht ant ee, qd ee no possi nisi ecent in poten ad ee. Possu eni intelligere rosam, nulla rosa exnte. postqm eni p ssum uel doctrina acquisiui scientiam de rosa, exnte ipius rose ul ee eius nichil facit ad scientiam meam qua obiu intellectus no e ee s3 qnditas. Considerand tn q aliqua separant^r pm rem, aliqua po scdm intellctu nrm tm. Sicut go cocurrimg aliqua ad inuicem separari sic ab inuice diuisa sut. si go separant^r pm intellctu tm saltem dnut rone. Si go rea^r separant^r, bz q realr sut diuisa. Et si dubiu e utr aliqua realr diuisa possint realr separari tn dubiu ee no pt q que realr separant^r realr dnut. Si eni eentia semp realr qiuncta eet ipi ee. semp rea^r haret ee et inqm posset no ee, eo go ipo q nae huig ssbles pnt no ee ul no semp fuerint qiuncte ipi ee. qua aliqn inceperint ee, argue possug q sut in poten ad ee, et q hnt eentia dntem ab ee. non sic eeni e in poten ad ee sicut geng dicit qdam poten res spep. q^r qpd spei ex gne et dria est pm rone, ita q geng no e res aliqua rea^r dnis a quali3 sua spe. et dria ut p3. et ut implicat totu no e rea^r dns a gne. sed ee est rea^r dns ab eeni. Nam si geng separet^r a quali3 spe et a quali3 dria. hoc e pm intellctu tm, qua p intellctu possu intellige qditate gnis no intellcta aliqua spe ul dria aliqua pm rem, tame talis separa ee no valet, qua geng no e res aliqua rea^r dns a q3 spe. s3 eeni pt ee rea^r no qiuncta alicui ee, qua eentia cata rea^r pt distingui eni ee. ut q nullo md heat aliqd actuale ee. Pter qd oia qcludit q rea^r dnt a suo ee, go qz pt eeni cata intelligi absq3 eo q intelligat^r ee no suu ee, natura itaq3 diuina que e suu ee no pt intelligi no ee, s3 na cata qua pt intelligi absq3 eo qd h3 reale ee, arg^t q rea^r differat ab ee, go cu intelligig eentia cataz pt esse ht intellctu plus cadet in re qm cu intelligig gen pter ssb qua geng ut dictu e no rea^r separatur a quali3 spep. quali3 tn actuali ee pt eentia cata rea^r separi ut q nullo md actuar ee dicat^r. Scda via ad inuestigandu hoc idem sumit^r pnt nae iste ssbles co-pant^r ad indiuidua in quibz existut debeg ymaginari iuxta doctrinaz

phy in pntis q oia sunt in indiuiduis sine in pmis subiis ita q destru
ctis pmis subiis impossibile e aliquid aliorum remane. qz cum intelligimus aliqm
nam vnialem sine ee qd ht in hoc indiuiduo vl in illo intelligimus ea sub
ee vli. Vt qz intelligimus nam humanam q hz ee pter sor vl platonem intelli
gimus ea sub ee vli. quae si vlia no pnt pse ee. vt diffuse pbat in
7o methe. qsequens e q nulla na vnialis sit suum ee. qz si na vnialis eet suum
ee. tunc pse hret ee absq eo q in alio acqret ee. et quia na talis
pse qsiderata dr ee quid vle si na hrt pse hret ee possent vlia pse ee
qd intellectus no capit. ergo si iste nae vniales referant ad intellectum a quo
pnt intelligi pter ee. et si referant ad sua indiuidua in quibus acqui
runt ee. pz q no sunt suum ee. sz ab ee realr differentes. Scda via ad hc
declarandum sumitur ex eo q huiusmodi nae qparant ad suum agens. semper enim agens
facit potm tale actuale. Ab agente enim semper tribuitur aliquis actus ipi pote
et hoc mo fit ab agente potm tale actu tale. pnt in ipa potm reperitur
aliquis actus et aliqua pfectio. vt si ee e a forma. forma aut vnialis e pfe
ctio inde. hoc mo res vniales ponunt in ee. qz ab aliqua agente fit ma
actu p impressionem forme. et ma et forma existunt actu p ee. Ma ergo dicit
semper potm. et ee dicit simpr actum. sed forma dicit medium int potm
et actum. et aliquo dicit vtrumq. Nam forma dicit actum resp mae et qt
potm resp ee. Nam semp potm intelligit ut pfectibile. et ut id qd pficit
sz actus intelligitur ut pfectio. et ut id qd pficit. Pt qd ma nomiat potm
simpr. qz ita pficit q ipe no pficit. z ee dicit actum simpr. qz ita p
ficit q no aliud forar pficit. sed forma dicit vtrumq. quia pficit et pfi
cit enim mam. et pficit p ee. et qz nichil facit seipm actu si e ab
agente q ma pficiat p formam. si enim e ab agente q forma pficiat ab
ee. sicut ergo ma q est in potm ad formam. et p agens fit actu sub forma
e realr differens a forma sua. sic ipa forma et ipa essentia que e in potm
ad ee et p agens acqrit ee. e realr differens a suo ee. ergo eo ipo q essentia
qparatur ad agens a quo acqrit ee sufficienter qcludr q no est suum ee
sz e realr differens ab ee. Nam si eet aliqua na vl aliqua essentia q eet suum
ee ia no eet in potm ad ee. et ab aliquo no acqreret ee. Ex hiis quo
tribus viis venari possumus q iste res vniales hnt essentiam differentem ab ee
reliquum e venari quod inmaterialia magis sunt forte pse existentes. ergo vocamus
intelligentias et subas separatas hnt essentiam differentem ab ee. Propter
qd sciendum q pma et 2a via vz pnt essentia creata qparatur ad in
tellectum a quo pt intelligi pter ee. et pnt qparatur ad agens a quo
pt hre ee. sunt vie vles ad declarandum q omne qd e citra pmum no
est suum ee. sz ht essentiam differentem ab ee. Nam no solum res vniales sz
etiam intelligentie pnt intelligi pter ee et etiam hnt ab alio ee. Sicut ergo
ondebamus in materialibus essentiam ee differentem ab ee. eo q materialia pnt in
telligi pter ee. et ab alio hnt ee. sic hic reqratur in intelligentiis s
cognoscere qcede q et ipe intelligentie heant essentiam differentem ab ee. Sz 3a
via de indiuiduatione no e vlis sz particularis. Nam forme separate a se
ipis indiuiduant. quamuis tn sit de ista via ex indiuiduatione sumpta
aliis tn duabus viis sufficienter declaratur prima rns qonibus questione. Vide
licet q omne qd e citra pmum. tum quia pt intelligi sine ee. tum etiam qz

ab aliquo pt ee ideo no e sum ee. Quinti go iste tres vie arguunt eenna
rear diffe ab ee, quia rem intellectum et rei veritatem pter ee et no ee, si
eni gsideramus via phoz et scitoz quecumque pter ee et no ee pt ad impossibile
p quod pter ee et no ee nuqz eni aliquid pt ee in actu et no in actu
nisi heat drami drutem ab actu. Ideo phus in 1o me. vult q illud
p qd e res pt ee et no ee sit ipa ma, dixisset eni phus q forma est
quodam nece ee. pter qd si forma pt ee et no ee hoc e rone mae in
qua recipit. Ideo vult ipe in 12o q forme separate angeli sunt intelligen-
cie no pnt ee et no ee, in eis eni no pt ee malum, neqz error
neqz corruptio ut ibidem ait. Vm etiam ipe intelligencie sem veritate pnt
ee et pnt annichilari et desine ee. Ideo ergo q ipa forma et ipa na
rei sive sit mals sive separata a ma sit quodam possibile ee et sit
pon ad ee intelligimus ~~...~~ eni illud de ee qd phus vsqz e intelligere
de forma vilz q sem eu q forma quantu e de se no pt no ee, si aut
pt no ee hoc e rone mae in qua recipitur, sz licet hoc sit sem de
forma, est tn verum de ee. videlz q ee quantu de se e no pt no ee
hoc e eius in quo recipit. ideo si e aliquid ee separatum in alio no recepm
angeli e ee dmnd illud eit nece ee, sicut eni pon quantu e de se no est
sz si e hoc e rone actus cui subicit. Sic actus quantu e de se semper est,
si aut no no e. hc e quia e actus natus ee in alio. et quia pt ei descre
fundatum in quo talis actus e e aptus natus ee. ideo pt no ee, si go
eet aliqua pon que posset actu ee, et si eet actus no receptibilis in
pon ille actus no posset no ee, quecumque eni pt no ee, vel hoc e qz
dicit actum receptum in pon, vl quia dicit gpositum ex pon et actu
ipi eni gposito pse gpetit posse ee vl no ee. actui aut et pon
hoc gpetit put sunt ptes gpositi, ome go qd pt ee et no ee habz
aliquid p quod e psble ee et no ee, et aliquid p qd e et no est, oe
eni tale e gpositum ex pon et actu, vl e gtum ex suo psbli et suo actuali
et p suu psble pt q possit ee et no ee, p suu aut actuale pt q
sit vel est actum quantum, vl q no sit eum e suo actu pvatum, sic go
posse ee et ee rev vnius et eiusdem no pnt dice vna et eandem rem
sic nec idem rem idem rev eiusdem no pt ee actu et pon, sic 1o p qd
res e psble quoddam ee et e in pon ad ee et p illud p qd actuale est
vna et eandem rem importare no pnt. Tu go eenna angli uatue
sit in pon ad ee et no ee, et eum quilibet res sit actu p suu esse
eenna et ee vna et eandem rem importare no pnt. Vn Augus
xii q. et sup Genesi ad lram vult q oe mutabile quandam informitate
insinuat, eo eni ipo q eeni angli natue quandam mutabile nominat, quia
pt ee et no ee de se quandam informe dicit et pt formari et pfici p
ee qd no e nisi rear differt ab ee sicut pon dret ab actu, sic pt
pde actum et ego. q go sem rem et sem rei veritate pt no ee, ergo q
sem rem differat ab ee, nichil eni sem rem eet idem q ee ia eeni
eeni ab ee, quia gz natua sem rei veritate pt incipe et desine ee.
Rd vo addebat in gpon q ome tale p aliud e ens et p aliud est
quod leuit declaratur. Nam ut patebit in gpon sequenti, ome tale e ens

post essentiam suam, sed non potest existere nisi ipsi essentie superaddatur esse. Ubi ergo omne quod est citra primum est ens per essentiam et existit per esse, cum essentia sit ibi aliud ab esse, oportet quod omne tale per aliud sit ens et per aliud sit existens.

2 13 **Omne quod est citra primum ne fiat processus in infinitum est ens per essentiam suam sed existit per esse superadditum essentie vel nature.** Sciendum secundum philosophum in 4o metaphysice unum et ens sunt idem et sunt eadem natura et consequuntur principia cause, eandem enim rem dicit unum et ens sed non dicunt rem illam secundum rationem unam, itaque dicendo ens unum non est ibi nugatio. Et quia idem importatur nomine unius et entis, unum sed per aliud declarari. Itaque cum in propositione premissa fiat mentio de ente, ut bene sciamus quid importatur nomine entis, oportet et de ipso uno aliqua tangere. Sciendum ergo quod quelibet forma dat rei quod sit ens, et dat ei quod sit una. Nam quelibet res per formam suam est aliquid et indistincta a se et distincta ab aliis, ut sapientia sic dat suo subiecto quod sit sapiens, et dat ei quod sit distinctum ab alio. Prout ergo sapientia dat esse tale ut est sapiens dicitur quedam entitas; sed prout dat suo subiecto quod est indistinctum a se et distinctum ab alio dicitur unitas. Sed quia huiusmodi consequuntur omnem formam et omnem rem, quia omnes res sunt aliquid esse tale per quod distinguitur a non tali, ideo ens et unum secundum rem idem sunt et predicantur de omnibus. Differunt tamen secundum rationem, quia ratio entis consistit in positione, quia ex hoc nata aliqua dicitur entitas prout dat esse tale. Ex eo vero dicitur unitas prout dando esse tale dat rei quod sit indistincta a se et distincta ab alio. Dare ergo esse tale dicit quid positivum, sed dare esse diffusum et indistinctum a se tale dicit quid privativum, ergo quia unum est de se dicit quandam indistinctionem et quandam indivisionem a seipso, patet quod ratio unius consistit in privatione sicut ratio entis in positione. Secundo dicitur unum ab esse quia licet eandem rem nominet hoc et illud, quia quicquid est ens et unum et econverso, tamen intellectus entis precedit intellectum unius, quia prius intelligo quod res habet esse tale et quod sit ens, quam quod sit indistincta a se tale sive quod sit una, primo quia privatio non intelligitur nisi per affirmationem, oportet intellectum privationis qui importatur per unum fundari in presuppositione intellectus positionis quod importatur per ens. Sed quamquam dicunt secundum modum intelligendi et secundum rationem differre ens et unum, tamen eandem dicunt rem, oportet tot esse modos entis quot sunt modi unius. Sicut ergo dicitur unum per se et per accidens, ita dicitur ens per se et per accidens. Videmus enim quod res est una per se per essentiam suam, ita quod essentia cuiuslibet rei sive sit materialis sive immaterialis non dicit nisi actum unum. Si ergo res per se est una per essentiam suam cum eadem per essentiam suam sit in predicamento, oportet quod ratio unius per se se extendat ad omnia predicamenta et ad omnia que sunt in predicamentis. Ita quod per illud idem per quod habet esse res quod sit in predicamento habet etiam quod sit una, sed quia ut debitum est ratio unius presupponit rationem entis et fundatur in ratione prima, sicut unum per se dicitur de decem predicamentis. Dicemus enim quod per idem ut essentiam suam per quam res est per se in predicamento habet etiam quod sit per se ens et sit una. Unde et philosophus in 5o metaphysice ait quod dicuntur entia per se omnia que significant figuras predicamentorum. Et intendit per figuras predicamentorum genera predicamentorum ut commentator ait. Advertendum tamen quod sicut in rebus reperitur unitas essentialis et per se, ita in eis reperitur unitas accidentalis et per accidens, quod dupliciter contingit, vel quia unum accidit alteri vel quia ambo accidunt tertio ut homo et musicus uniuntur per accidens, quia musica accidit homini, et iustus et musicus uniuntur per accidens, quia ambo videlicet

tam iniusta quam iusticia accidunt 2º quia accidunt subiecto in quo existunt. sicut ergo
talia sunt unum modo accidentali ita de eis predicatur ens paronimie. Unde philosophus in 4to
methaphisice ait. quod iustus et iniustus dicuntur ens paronimie. quia similiter etiam ut ibidem dicitur quod
homo est iniustus. et iniustus est homo dicitur ens quodammodo paronimie. quamquam ergo addit
essentie rei sit tamen non 1a essentia. Non solum ergo ipsum predicatum sed etiam de quod est ens
predicatum sicut est unum per essentiam suam sic etiam ens per essentiam suam accidendo ens per
accidens non esset mirum quod sicut quod addunt essentie faciunt in essentia unum
paronimie. ita etiam faciunt ens paronimie. et predicatur ens de eis modo accidentali. pos
sumus enim dicere quod proprie loquendo sit res non ens et una per essentiam suam. quod
fieret processus in infinitum. ut philosophus ait in 4to methaphisice. quecumque enim de aqua et
aere sit proprie ens et una per essentiam vel per aliquid additum essentie. quod si dicatur
quod dicitur res ens et una non per essentiam suam sed per aliquid superadditum. queremus
de illo superaddito per quod sit ens et unum. vel ergo est abire in infinitum vel
standum est in primis ut dicas quod quelibet res proprie est ens et una per essentiam
suam. Bene ergo dictum est quod in principio premisimus dicebamus videlicet quod omnis res quan-
tumcumque sit quid causatum vel quantumcumque sit extra primum ne fiat processus
in infinitum est ens per essentiam suam. cum non existat in rerum natura nisi esse quod
superaddatur eius essentie vel nature. Nam sicut materia non potest actu existere sine forma
sic nec forma potest actu existere sine esse. Et si queris quid est esse. et nos queremus
quid sit forma. Et si dicas quod forma est quidam actus. et quidam perfectio materie. et
nos dicemus quod esse est quidam actus et quidam perfectio forme. ymaginabimur enim quod
sicut se habet materia disposita ad formam. sic se habet forma disposita ad esse. quia
in 1º instanti in quo est materia perfecte disposita introducit ibi forma. ita in
eodem instanti in quo est introducta forma fluit ab ea esse. ergo loquendo de
formis eductis de potentia materie non immittit formam ab extra sed disponit materiam
et disponendo materiam inducit formam sic causando esse non immittit esse ab extra
sed disponit materiam et disponendo materiam inducit formam et inducendo formam
causat esse. Unde et in 2º propositione dicebamus quod agens naturale primo disponit materiam
2º inducit formam. 3º causat esse. Redeas ergo ad propositum et dicas quod quelibet
res est ens per essentiam suam. tamen quia essentia rei causate non dicit actum completum
sed est in potentia ad esse. ideo non sufficit essentia ad hoc quod res actu existat nisi
ei superaddatur aliquod esse quod est esse completivum. existit ergo res per esse superad-
ditum essentie vel nature. Patet itaque quid dicitur ens per esse sic acceptum et
existens. Unde quia nobis unum est voluntas. vel intellectus per eorum actum videtur
ens proprie acceptum et existens secundum quem modum loquendi intellectus inveniet quod
primum est ens per essentiam suam. cetera vero sunt entia per participationem. Nam cum primum
essentia habeat esse. cetera vero participant esse. accipiendo ens ut includit esse. et
ut est idem quod existens. ipsum est ens per essentiam suam. cetera vero per participationem.
Verum quia ens proprie dicit unum proprie et non includit esse. ymo proprie sumitur
quasi predicamentorum. constat quod per illud idem per quod res est in predicamento
sit ens proprie. Et quia hoc est per essentiam suam ideo unum dictum est quod licet omne
quod est extra primum existit per aliquod esse superadditum eius essentie vel nature
est tamen ens per essentiam suam ut est per habita manifestum. Propositio 13

Omnis forma accidentalis dat aliquod esse suo subiecto. sed quia
ex ea et suo subiecto susceptivo natura 3 non constatur sit causatur
aliquod esse a tali forma quod a ipso toto nullum aliud esse fluit.

/ab

8 · 18 ·

Propositio ista communis videtur. Primo quia forma accidentalis dat aliquod esse. 2o
quia ex tali forma et suo subiecto una natura communis constitui non potest. Ex quibus duabus conclusionibus se-
cundo sequitur quod ita fluat aliquod esse ab ipsa forma quod tamen ab ipso toto nullum aliud
fluat. Possumus autem duplici via investigare quod omnis forma accidentalis suo subiecto
dat aliquod esse. Prima via sic sumitur ex potentialitate subiecti, secunda ex influentia
forme. Prima via sic patet, quia cum fit aliquid ex potentia et actu fiat unum, et omne quod
fit de eo et fit necessarium et fit semper, oportet quod in omnibus de potentia et actu semper fiat
unum. Secundum sicut coniungitur actus potentie sic fit ex hiis unum. Videmus enim quod omnis forma
sive sit substantialis sive sit accidentalis habet rationem actus respectu sui susceptivi, quia semper
forma est actus et perfectio eius in quo suscipitur. Secundo videmus quod semper agens habet rationem
actus respectu passi, quia unumquodque agit agit prout est in actu et unumquodque patitur secundum
quod huiusmodi est in potentia. Ergo fiet unum ex agente et passo, et aliquid ex forma et suo
susceptivo, cum duobus modis hec coniunguntur ad invicem, oportet quod aliquid fiat unum
ex agente et passo et aliquid ex forma et suo susceptivo. Nam agens coniungitur
passo per virtutem per quam agit in ipsum, et quia a virtute procedit operatio, ideo
ex agente et passo fit unum secundum operationem ~~eadem~~ eadem enim operatio est que
est ab agente et que suscipitur in passo. Unde unus est actus activi et passivi
et actio et passio sunt unus motus. Ex calefaciente enim et calefacto ex
agente et passo fit unum secundum operationem, quia cum calefacere sit quoddam agere
et quoddam operari et cum una sit calefactio per quam calefaciens calefacit et cale-
factibile calefit, hec duo videlicet calefaciens quod habet se ut agens et calefactibile
quod habet se ut patiens sunt unum secundum operationem, quia ut dictum est est una
et una operatio sive transmutatio unus motus per quem calefaciens agit et mo-
vet sive calefacit, et calefactibile patitur et movetur sive calefit. Et sicut
ex agente et passo fit unum secundum operationem, sic ex forma et suo susceptivo
fit unum secundum essentiam. Sicut agens unitur passo per virtutem a qua procedit
operatio, sic quelibet forma unitur suo susceptivo per essentiam a qua procedit esse
et ideo sic fit unum ex agente et passo secundum operationem, ita ex forma et
suo susceptivo fit unum secundum esse. Ergo eo ipso quod materia est in potentia ad formam
substantialem, et forma substantialis unitur rei per essentiam, oportet quod ipsa substantialis for-
ma det esse ipsi materie et est unum esse per quod forma perficit et materia perficitur.
Ut si homo est compositus ex anima et corpore, ex anima tamquam forma ipsum animale corpus
est quoddam esse quod dat anima corpori, et quia eadem est animatio per quam anima animat
et corpus animatur unum est esse quod est a forma tamquam ab actu et suscipitur
in materia tamquam in potentia. Quod dictum est de forma substantiali et materia, veritatem habet
de forma accidentali et de suo subiecto, quia eo ipso quod subiectum est in potentia ad for-
mam accidentalem et huiusmodi forma unitur suo subiecto per essentiam, oportet quod ab huiusmodi essentia
fluat aliquod esse, ita quod omnis forma sive sit accidentalis sive substantialis
dat aliquod esse suo susceptibili. Et sicut est unum esse substantiale quod fluit a
forma susceptibili tamquam ab actu et susceptivo tamquam potentia in materia, sic est unum
esse accidentale quod fluit a forma accidentali tamquam ab actu, et suscipitur
in subiecto tamquam in potentia. Videmus enim quod sicut anima verbi gratia animat corpus, et animatum
est quoddam esse susceptibile quod communicatur ab anima corpori, sic quantitas verbi gratia extendit
materiam et quelibet accidens verbi gratia efficit suum subiectum, et huiusmodi efficere et huiusmodi
extendere dicit quoddam esse quod fluit a forma accidentali tamquam ab actu
et suscipitur in subiecto tamquam in potentia. Et sicut ab agente et passo est una
talis factio per quam calefaciens calefacit et calefactibile calefit, et sicut
a forma substantiali et materia est unum esse ut una animatio per quam anima animat
et corpus animatur sic ex forma accidentali et suo subiecto est unum esse. Ut si

qntitas extendit mam et ipm extende e qddam ee, et vna extesio p qm
qntitas extendit mam et mā extendit a qnte, etc qz alia fora actiuitatis
dat aliqd ee suo subo et afficit ipm. Vnd e ee p qd fora actiuitatis pficit
et subm pficat et vna e affectio p qm fora actiuitatis suo subo. Vtu pt ec
za drius a fora et suo susceptiuo vl solum qdd mod eendi ad pns dimit
tamus, quia in sequentibz patefiet. Nuc aut sic suffcat qz ex ipa pplitate
subiecti et actualitate fore actiuitatis p qm iungit fora suo subo p eentiam
max iungit, qz ex fora actiuitatis et suo subo fiat vnu p aliqd ee actu
et qz e vnu actiuitatiue ee, qd fora actiuitatis dat et susceptiuu suscipit. Pt
etia idem breuit declarari ex inherentia fore actiuitatis Nam eo ipo qz fora
actiuitatis inest suo subo facit in eo aliqm opoz afficit ipm et dat ei aliqd
ee, ergo tm ex pplitate subiecti tm etia ex inherentia fore actiuitatis concludere
possumus qz ois actiuitatis fora dat suo subo aliqd ee. Restat declarare qtem
secundam vitz qz ex tali fora et suo susceptiuo za na vl za eentia no gsla
qd dupliciter via venari possumus. Pmo ex actualitate subiecti. 2o ex finitacone
eentie vel nae. Nam vna na et vna eentia e dicta pr vnitate actus
pt et phus 1o phie. velit qz aial bipes i. genus et dra sunt vnu et no
multa ho tm alias sunt multa Nam genus et dra et vlr ma et fora subalis
dicunt vnu actum. Ideo ex talibz gstat et gsurgit vna eentia et vna na
Si fora actiuitatis tm subo no dicunt vnu actum, licet fora subalis adueniat
rei ois in potentia, quia aduenit ipi mae qui esse e ee in potentia vt dz in
de subalitate orbis, fora tm actiuitatis no aduenit rei ois in potentia si aduenit
mae ia facte in actu p foram subalem, pt si subm et fora actiuitatis non
dicunt vnu actum, tm vna eentia et vna na dicunt pp vnitate actus ex
tali fora et suo subo, ut ex albo et hoie, et vlr ex quocuq subo et fora
actiuitatis vna aliqua na gnis resultare no potest Non em dice possumus
qz sicut ex fora subali et mā vna na et vna eentia gnis ut sicut in
hoie ex aia et corpe gflat vna na et vna eentia que dr humanitas, sic
ex fora actiuitatis et suo subo aliqua vna na gnis, et aliqua vna eentia
qz nuqz ex duobz in actu fit aliqd vnu eentia et pse, ergo tm subm fore
dicat aliqd in actu, et ipa fora actiuitatis pt aliquid ex talibz duobz no
fiet vnu eentia et pse, si solum partibz et sm quid, et quia facere vnu
eentia e facere vna eentia et ego, tm ex fora actiuitatis et suo subo no
fiat vnu eentia, ex talibz duobz vna na et vna eentia gflari no pt.
Est aut diligenter aduertendum, qz quicuqz loquimur de vnitate fore in mā et
vnitate actus, no intendimus nos extendere ad hoiem, et si aliqm in talibz
exemplificamus de hoie, no pp hoc asserimus sic ee, quia mita reglam
phorum in pluribz ullorum exempla ponimus no ut ita sunt, si ut sentiat
qui adiscit. 2a via ad inuestigandum predictu sumitur ex determinatone eentie
vl nae. Na vna eentia et vna na determinatur ad vnu pditu, Dicimus
qz si eentia e illud p qd res e in pdito sicut de eentia loquitur, sic
e de pdito loquendum Vt vna eentia aliqt qz sit in vno pdito, concluditur qd
in vno pdito no sunt vna eentia gflari no pnt. Et qz ois forma
actiuitatis tamqz subm immediatm vl saltem mediatm psupponit subalem
tm subalitate et actuus in eodem pdito ee no pnt, ex subo et fora actiuitatis
vna eentia gflari no potest, qz si dicat qz vnus actus pt hre aliud

accidentis per subiectum quia illud accidens fundatur in aliquo subiecto, et quia non est abire in infinitum
oportebit devenire ad accidens quod immediate fundatur in substantia. Quare si ex accidente
et subiecto conflatur una essentia ex substantia et accidente posset una essentia conflari, et
per consequens substantia et accidens possent esse in eodem praedicamento quod est impossibile. Non manet igitur
declaratio dicentium dicentiumque quod una essentia non solum potest esse in diversis generibus sed etiam non
habet esse in diversis speciebus, cum ergo iungitur forma accidentalis et idem subiectum possit pertinere
ad unam et eandem speciem concluditur quod accipit subiectum accidentalis forme iungitur ex forma
accidentali et suo subiecto potest conflari una essentia vel natura. Est declaratis dubiis propositis
proposite, quia omnino est quod forma accidentalis semper dat suo subiecto aliquod esse, et etiam
est manifestum quod ex tali forma et ~~[illegible]~~ subiecto natura aliqua vel essentia non conflatur
de levi elucidabitur quod 3o addebatur videlicet quod ita fluit aliquod esse ab huiusmodi forma
accidentali, quod tamen ab ipso composito nullum aliquod esse fluit. Nam semper esse respicit
essentiam, et nunquam fluit aliquod esse nisi ab aliqua essentia, ita esse rei secundum
Augustinum dicitur esse ab essentia, sicut sapere a sapientia, propter quod nullum est sapere quod
non sit ab aliqua sapientia, ita nullum est esse quod non sit ab aliqua essentia, nam
igitur ipsa forma accidentalis sit aliqua essentia, ab huiusmodi forma fluet aliquod esse
sed quia ex tali forma et suo subiecto non constituitur essentia aliqua ab ipso toto
sive ab ipso composito ex subiecto et forma accidentali, nullum aliquod esse fluit.

·14· Omne esse quod ab accidentali forma subiecto imprimitur
cum forma accidentali et suo susceptibili non ponit in
numerum ut res tertia dici possit. Ex propositionibus praemissis sufficienter ostenditur
quod omnis forma accidentalis dat suo subiecto aliquod esse. ut quantitas extendit materiam
et dat ei esse extensum, ipsa ergo extensio materiae est quoddam esse eius, quod recipit
a quantitate. Debemus enim imaginari quod materia de se non dicit quid actu extensum
sed dicit aliquid quod est in potentia ut extendatur. Propter quod bene dictum est quod esse quod recipit
materia a quantitate, nihil est aliud quam prima actualitas vel prima extensio quam materia a quan-
titate recipit, et quia una et eadem extensio per quam quantitas extendit et materia
extenditur, Ideo ex forma accidentali et suo subiecto fit unum esse secundum ~~substantiale~~ sicut accidentale
ex forma substantiali et materia fit unum secundum esse substantiale, et quod dictum est de quantitate respectu
materiae vel respectu sui subiecti, intelligendum est de qualibet accidentali forma respectu eius quo suscipitur. Nam albedo albificat id in quo est et dat ei esse album, quaelibet enim forma
accidentalis afficit aliquo modo suum subiectum, et dat ei aliquod esse. Et quia sic est multum
dubitatur de isto esse quid sit utrum sit res 3a differens a suo subiecto et a ~~forma~~ forma
accidentali. Ut si materia extendatur per quantitatem, et habet esse extensum, quaeritur de ipsa
extensione utrum sit res 3a differens a quantitate et materia. Et quia de hoc in quodam
nostro libello de formis diffuse et sub quadam absolutione locuti sumus Ideo
hic declarare, et quantum ad propositum spectat breviter ostendimus quod esse quod recipit subiectum
a forma accidentali solum est quidam modus essendi et non res 3a differens ab ipsa forma
et suo subiecto. Ut si extensio est prima actualitas et illud esse quod recipit materia
huiusmodi extensio sive huiusmodi esse cum quantitate et materia non ponit in numerum ut res
3a dici possit. Possumus tamen quantum ad praesens spectat adducere 4or rationes ad impossibile
hoc quod diximus declarantes. Prima impossibile est quia hoc posito partes non essent una
materia, et per consequens non materia sit substantia partes substantiae non essent substantia. Secunda est quia
hoc posito forma non uniret suo subiecto per se nec essentiam et per consequens non fieret ex
eis unum secundum esse. Tertia impossibile, quia secundum hanc hypostasim esset processus in in-
finitum quod in naturalibus rebus esse omnino negandum est. Quarta et ultima est quia
secundum hanc hypostasim compositum huius non differret a composito ex hiis. Prima autem
sic patet Nam si partes materiae sint materia, cum materia extensa non sit aliud quam

ma hus ptes et sua extensio solam mat notabit Nam si extensio mae dicit
alia rem real' differentem a ma oportet qd ptes mae que conveniunt ei ratione
extensionis non eet ipa ma Et qr ut dicebat ma e subia si ptes mag no
sunt ma ptes subie no sunt subia qd plane pz ex supra ymaginabimur eam
de se ee ans quid indeterminatu et ee oio in pon ad omnem determinacionem ego ma
de se e in pon ut extendat et ut determinet p extensionem sicut determinat pon
factiva ea vo actu coniungit quanti et actu extendit et actu determinat Sic ma
non extensa non differt nisi sicut indeterminatu et determinatu pz qd ipa ~~extensio~~
extensio que competit mae p quantite non e res 3a differens a ma et quantite sz est
quedam determinacio mae vel e quedam modus se habendi sive quidam modus essendi qd
hz ma ut e quanti conjuncta et sicut ee qd dat quantitas non e res 3a differens
a quante et a suo subo sz illud ee nichil est aliud quam quedam determinacio mae
p quantite sic ee qd dat quedam alia accitalis forma non e res 3a differens a forma
illa accitali et a suo subo sz e quedam determinacio subiecti p coniungi formam Et si
nichilominus sic obicitur prima si ee qd dat forma accitalis suo subo eet res 3a
differens a tali forma et a subo illo tunc forma no prius subiecto p sua essencia
nec p se ipam sz p aliquid qd a forma fluit debemus ergo ymaginari qd quantitas se ipam
se extendit in ma et ma se ipam extendit p quantitatem Ideo ego e ibi dare quandam
aliam rem 3am differentem a ma et quante p quam sic extendatur illa vel extendit
ut in superioribus diffusius dicebat Non ait querere aliquam aliam rem tamquam ex
pon et actu fiat unum sz eo ipo qd hoc e pon hoc e actu sit ex eis unum sic
si forma quecumque sit illa no p se ipam perficit suum subiectum et subiectum no p se
ipm perficitur ab illa sed oportet dare rem aliam 3am p quam forma
suo subo coniungitur p quam id perficit hec vel perficiet forma no uniretur subo
p sua essentia et p ons oportet querere essenciam tamquam p quam ex actu et pon
fieret unum qd supra est p priam sententias late no pt Tercium inconveniens qd hic
declaratur Nam si forma imprimit aliquod ee suo subo qd sit res 3a differens
ab utraque tunc qro de illo ee utrum se ipo perficiat subiectum vel imprimat ei
rem aliam ut ipm perficiat et qr no est abire in infinitum e standum in pmo
Et dicamus formam se ipam ~~perficere~~ perficere subiectum se ipo perficeri nec e ibi ee qd pt
res 3a differens ab utroque ut qd dixi in fine patebit Dicemus qd quantitas dat
ista tn extensio non e res 3a differens a ma et quante qr si quantitas extendendo
mag imprimit ei quandam aliam extensionem differentem a ma ~~forma extendens~~
~~mae~~ et quante tunc qro de illa extensione utrum se ipa extendet mam
vel imprimit ei aliquam aliam extensionem vel ego eet abire in infinitum vel
est standum in pmis Ut dicamus qd quantitas no imprimit mae aliquam aliam
extensionem que sit res 3a differens ab utroque sed dices qd sicut quantitas
extendens no e aliquid aliud quam quantitas ita e quantitas mag determinans sic ma
extensa no e aliquid aliud quam ma sz e ma determinata p quantitatem
Et qd dicitur e de quante dicitur mae veritatem hz de qualibet forma accitali
suo subiecti Quartum et ultimum inconveniens est qr hoc posito ut dicebatur
compositum ex hijs no differt a composito p mixtis debemus ergo ymaginari qd sic nil
resultaret in ma ex eo qd componit forme vel nichil resultaret in subo
ex eo qd componit accitaliter sicut nichil resultat in lapide ex eo qd coniungit
alij lapidi ex eo qd dd eet compositum sunt no p se dici componi qz si
hic p se ee Vere qr ma nisi coniungitur forme vel quanti et nisi
subiectum coniungit dom accitali nisi aliquid resultaret ~~ex~~ ipo Ideo sicut

non modica sed magna compositionem inducit, quod si de hoc exemplum quaeramus exemplum patet in
materia quantitati coniuncta. Nam aliquid resultat in materia ex eo quod quantitati coniungitur.
Nam materia secundum se est quid indivisibile et quid inextensum nominat, sed si coniungatur
quantitati resultabit in ea quaedam extensio, et habebit materiam esse extensam, quare si eo
~~prius~~ posterior est materia extensa quam ~~materia~~ non extensa, compositior est materia quantitati
coniuncta quam per se accepta. Sed si extensio resultans in materia eo quod coniungitur quantitati
esset quaedam res tertia differens a materia et quantitate, tunc materia extensa diceret duas res, quare
materia sic accepta esset composita ex hiis. Hoc enim posito diceremus materiam extensam
componi ex materia et sua extensione. Propter quod compositio huiusmodi non debet attendi ex hiis quod
stat esse plures, quia aliud est hic compositio aliud ista. Revertamur ad propositum et dicamus
quod illud esse extensum sive ista extensio quae resultat in materia ex eo quod coniungitur
quantitati, non est nisi quaedam determinatio materiae, nec est res tertia differens a materia et quantitate
sed est quidam modus essendi, et quidam modus se habendi quem habet materia ut est quantitati
coniuncta, et quod dictum est de esse extenso quod non est res tertia differens a materia et quantitate
intelligendum est de omni ~~forma~~ esse quod dat forma accidentalis suo subiecto. Quare bene
dictum est quod licet ab omni forma accidentali imprimatur subiecto aliquod esse, illud tamen esse cum illa
forma accidentali et suo subiecto non venit ut res tertia dici possit. Propositio 14ma

2 16 Omne quod in substantiis causatur a forma partis cum materia et forma
non ponit in numerum ut ab eis res tertia realiter differens
valeat nuncupari. Quod in 13 propositione diximus de esse causato a forma accidentali
hoc 14 dicit de esse causato a forma substantiali, non a forma totius sed a forma partis.
Est enim huiusmodi propositionis intentio quod sicut esse quod causatur a forma accidentali et subiecto non
est res tertia differens ab ipsa accidentali forma et suo susceptivo, sic esse quod causatur a forma
~~partis~~ substantiali in materia non est res tertia differens ab utrisque. Ymaginabimur enim quod in
rebus materialibus in quibus habet locum propositio tacta est forma partis et forma totius. Esse
autem quod causatur a forma totius est realiter differens ab ipsa quidditate et ab ipsa forma
totius et ab ipsa essentia. Ut si humanitas est in homine, forma totius esse causatur
ab ea et realiter differens ab ipsa. Ut dicimus hominem esse quid ex humanitate et esse
sive ex essentia et esse. Nam ipsa humanitas quae sit tota essentia hominis et eo quod totalis
eius, dicta est forma totius, quia dicit totum per modum formae. Esse autem quod causatur
a forma totius ut in 19 propositione patebit, est res differens ab ipsa forma, sed esse quod
causatur a forma partis est quidam modus essendi et est quaedam determinatio materiae et non
est res tertia differens a materia et forma, ut est illud de quo dicitur quod omnes res creatae sunt compositae
ex essentia et esse. Unde in propositione octava dicebatur quod licet in rebus materialibus videatur
reperiri duplex esse. Unum quod causatur a forma partis, et aliud quod fluit a forma
totius. Unum tamen illorum est esse simpliciter, ut illud quod causatur a forma totius, illud
vero non est esse simpliciter sed quidam modus essendi potest nuncupari. Ut illud quod fluit
a forma partis. Volumus itaque ad praesens rationibus evidentibus declarare quod esse quod
fluit in materia a forma partis non est res tertia differens ab utrisque. Videtur enim quod huiusmodi
~~res~~ esse non est tertia res differens ab esse reali. Et quia cum nos loquimur de esse
intelligimus de esse quod ponit in numerum cum essentia, ex quo esse et essentia omnia creata dicuntur
esse. Propter quod bene dictum est quod huiusmodi esse quod fluit a forma partis non est esse
simpliciter sed magis est modus essendi. Possumus autem hoc venari triplici via
sumpta quod materialis forma quantum ad praesens spectat ad tria comparatur, videlicet ad materiam
ad formas materiales et ad intellectum nostrum. Nam haec distinctio de forma partis et

et forma totius ut dicebat ipso vero in rebus naturalibus locum non habet. Hec si sic ipso
quam henus (?) principalibus loquitur de forma etc. quod loquamur de forma naturali que ut
dicebatur secundum quod comparatur ad totum. Philosophi via incumpabunt (?) quod esse quod sunt a se ipsis
non habet forma et sua materia non ponunt in numerum ut res secunda dici possit. Quinta via
sic patet. Illam sic arguebamus de forma accidentali quod esse quod sunt ab ipsa non est res
secunda deinde a suo subiecto et ab ipsa forma eo quod forma accidentalis representans et per naturam
contraria vincat, multo magis hoc verificabitur de forma substantiali eo quod magis fiat
unum ex ea et materia quam ex accidentibus et subiecto. Dicemus ergo quod sicut quantitas se
ipsam extendit materiam et materia se ipsam extendit per quantitatem, sic forma se ipsa perficit
materiam et materia se ipsa perficit per formam. Dicemus ergo quod sicut quantitas dando suo
subiecto esse extensum non imprimit ei extensionem aliquam quod rem realiter differentem,
sic forma substantialis perficiendo materiam et dando ei substantiale esse non imprimit ei rem
aliquam secundam que realiter sit diversa a materia et forma. Primo sicut arguebamus de forma
accidentali quod si huiusmodi forma perficit suum subiectum imprimendo ei aliquid esse et aliquid
actualitate aliud a se ipsa, tunc queremus de illo esse et de illa actualitate utrum
representans perficiat materiam vel perficiat eam imprimendo ei aliquid aliud esse, quia
ut dicebatur non est abire in infinitum, standum est in primis ut dicebamus formam
accidentalem perficere subiectum non imprimendo ei actualitatem aliam que sit res realiter dif-
ferens ab utrisque et ut melius appareat veritas premissorum, dicemus quod sicut materia
extensa per quantitatem est compositum quam materia per se considerata, non tamen habet compositio ex hiis
ut possit dici materia et sua extensio due res secundum compositionem huius, ut quia ab eadem se
habent vel aliqua determinatio resultat in materia secundum quod comparatur quantitati sic est materia
perfecta per formam substantialem compositum est quam materia in se accepta, eo quod aliquod
esse vel quod idem est aliqua perfectio resultans in materia ut forme comparata non tamen
est huiusmodi compositio ex hiis ut dicantur materia et sua perfectio due res realiter diverse
et huiusmodi materia perfecta non est res quedam alia ex materia et ~~extensione~~ sua perfectione quasi ex
rebus duabus, sed materia perfecta dicit materiam cum quodam modo se habendi vel cum quodam mo-
do se habendi vel quadam determinatione que competit ei ut forme comparata. Ergo non ex
hiis sed huiusmodi sic compositio nominatur. Dicemus enim quod hoc deus dedit nature materie ut per
transmutationem eius inducatur ibi forma. Ut sicut qui facit ceram rotundam
non habet rotunditatem quandam per se et applicat eam cere, sed transmutando ceram
facit ceram positam rotundam, sic et in omnibus transmutabilibus naturalibus, non educuntur (?)
formam de potentia materie per transmutationem materie positam tale facit actu tale, dedit
ergo deus hoc nature materie ut per transmutationem eius inducatur ibi forma. Sic etiam
dedit deus nature materie ut ipsa ens materie habeat quandam diversitatem in se ipsa
secundum quod subicitur alii et alii forme, sicut enim hoc habet cera quod potest esse rotunda
et planea (?) et multarum figurarum, sic hoc habet essentia materie quod potest esse sub hac
forma et sub opposita et sub multis formis sic materia vere ipsa ens cere di-
versificatur cum quod est sub alia et alia forma. Est enim ipsa rotunditas quod est quedam
qualitas aliqua quam cera ad., sed est cera aliter et aliter se habens. Vere enim subiecta cere
dat cere quandam esse actuale ut dat ei sic disponendo ut quod sit hoc vel hoc modo
figurata subiecta rotunda quod causat positam rotundam. Rotunditas ergo est quedam qualitas
superaddita substantie cere, ipsa tamen substantia cere hoc habet quod possit sic diversificari
et secundum quod aliter et aliter diversificatur ut accipiamus diversitatem large per ipsa di-
versitate dicitur habere aliud et aliud accidens esse. Sic vere est ipsa ens materie diversi-
ficata prout est sub alia forma, ipsa tamen essentia materie sic et sic diversificata non
est aliud quam materia, sed materia aliter et aliter se habens. Omnia ergo ista esse non sunt
aliqua alia res quam forma et materia, ipsa essentia materie diversificata per aliam
et aliam formam, sive huiusmodi forma sit substantialis sive accidentalis dicitur habere aliud
et aliud esse substantiale sive accidentale. Sic ergo propositam questionem exposuimus, etiam
exemplificavimus comparationem secundum substantialem formam ad materiam prout habet plenam

corporatum cu forā actuali sz vlig et minus presentates diceimus magis visitai
composita de forma subali quā actuali Nam ex mā et forā subali fit vnum
simpr et pse eo qd mā rer talis fore sit in pon simpr sz si forā subalis
inuenit aliqd ee qd eet actualitas aliqua real' dīus ab ipā forā tunc ex
mā et 1o ee sine ex mā et 1a actualitate fiet vnū partus quia eo ipso qd
intelligitur mā ee aliquid in actu quicqd ei gungitur ad ea nō vnum simpr
et pse sz partus et sm quid · nūqm aut ex duobz in actu fit vnum simpr
et pse ut ex eis possit qdam nā tria resultare · Inde ē qd in superiorib
dicebamus qd ex forā accidentali et subo nō gflatur vna nā 3a eo qd huiusmodi
forā adueniat enti in actu · Ppm in accidentibz distinctio de forā ptis et forā
totius nō ht locum quia nichil ē ibi forā totius nichil ē ibi vna nā vel
eentia gflata ex accidente et subo que possit dici de forā totius nec eius actu
hnt quiditē simpr sz p additamenta intelligitur eni accns ee aliqd [struck: aliquod accns]
additum eentie subiecti et intelligitur subm ee aliud ab eentia accns
qd nō ē intelligibile qd sit aliqua vna eentia uel nā ex vtrisqz gflata
quia tunc eet vna nā et vna eentia in pluribz pntis vt in pncto subē
et accns et fiet vnum simpr ex duobz in actu qd intellectū nō capit · Reuertamur
ergo ad ppositum et dicamus qd quia forā subalis ad mām gparatur nō
ipsumit ei aliqd ee que sit res tria dīus ab vtrisqz quia tunc ex mā
et illo ee fiet vnum pse forā vo subalis que adueniret māe et eciā
enti in actu et gpitte actualitati nō faceret ad ea vnum pse nec simpr sz
partus et 2m quid qd pz ee fkm · Scda via ad investigandum qd idem
sentitur ex eo qd forā mālis gparatur ad forās imāles siue ad subas separatas · Dicimus eni qd id qd facit forā et mā in rebz mālibz hoc facit
in rebz imālibz sola forā ut sicut hō qui ē res mālis ht ee p humanitatem que dicit talem eentiam gposita ex mā et forā sic intelligencia
vel suba aliqua separata que tali noīe vocatur angelus ht ee p solā formaz
que ē eius totalitas eentiē quare sicut in angelis ipā forā nō est qd
est et ee sz ē qd qd est tm ita qd angelus ē gpositus ex forā tanqm ex quo ē
et ex ee tanqm ex eo qd fluit a forā · Sic hō est gpositus ex humanitate
tanqm ex quo ē et ex ee [struck] qd ab humanitate causatur · humanitas ga ī
homine nō dicit qd ē ee sz qd ē tm sz nō humanitate dicit formam pfcientē
mām vel dicit mām pfectam p formam qt dicit aiam pfacientem mām vel
dicit corpus et dicit corpus pfectum p aiam si mā pfecta p formam dicet ea
vt sic dicet ipam mām et ipam formam et eciā dicet ipam pfectionem qd eet
quoddam ee et qdam actualitas quod qdam res 3a dīus ab vtrisqz tunc humanitas nō solum dicit qd ē nec dicet solum eentiam quādam ex mā et forā
gpositam sz dicet qddam ee receptum in mā p formam · humanitas ergo dicet
quod ē et ee vel dicet eentiam et ee qd nullus sane mentis gcedet maiorē
itaqz actualitatem importaret eentia rei mālis dicet eentiam et ee
qm eentia rei imālis que dicet eentiam tm · Dicamus ergo qd mā se
ipā stat et pficit p subalem formam nec est aliqd ee medium inter
mām et formam nisi vellemus appellare ee ipm modum eendi vel ipam
determinatōem quam mā p formas sm quē modum loquendi equocamus in esse
quia ee hic supponit intelligit id qd facit gpositum nō ee et ē ab eentia
real' dīus ex quo ee et eentia oia gposita tertia pmum · Tercia via ad
investigandum hoc idem sentitur ex eo qd forā mālis gparatur ad intellectum.

Diceremus enim ut in antecedentibus dicebatur quod quiditas est siue quidditas est obiectum proprium intellectus
secundum quod quiditas rerum materialium eo quod de talibus intellectus sit sermo non dicit materiam tantum
nec formam tantum sed dicit naturam quandam compositam ex materia perfecta per formam et formam
perficiente materiam. Sed non non possit intelligi talis natura quanta nisi intelligatur ipsa perfectio
per quam materia perficitur et forma perficit si perfectio ita dicit ipsum esse. Dicimus ergo
de rerum quiditatibus rerum et non possent intelligi res nisi intelligeretur esse quare
non constat hoc esse falsum. Dicendum est quod per illa materiae est solum quidam modo essendi vel
quidam modus se habendi vel est quedam determinatio materiae per formam non est autem quedam
res realiter distincta ab utrisque. Est etiam hec determinatio de rerum quiditatibus materialium
vel clauditur in quiditate eius. Nam non possumus intelligere quiditates materialium rerum
nisi intelligamus quandam naturam compositam intellectualiter intelligimus hanc naturam ex formae
declaratione et materia determinata. Sed non in rebus materialibus intelligimus huius naturam
compositam vel intelligimus hanc determinationem materiae per formam. Non propter hoc intelligimus
res materiales esse. Huius ergo determinatio et huius perfectio materiae per formam non est ipsum
esse de quo loquimur. Ymo intelligendo quiditatem cuius partes sunt materia sic determinata
et perfecta et forma sic determinans et perficiens, adhuc non intelligimus talem
quiditatem esse. Sed adhuc huiusmodi quiditas intelligitur in potentia ad esse. Tunc ergo dicendum
est quod esse et perfectio tota in materia a forma partibus non est idem esse de quo dicimus rem
compositam ex essentia et esse. Nisi huiusmodi perfectio ~~esse~~ siue esse ponatur in unum cum
ipsa essentia vel cum materia et forma ut ab eis res realiter differat quod dici possit
sed est solum quedam determinatio materiae quae quanto nomine quidam modus essendi vel quedam
modus se habendi potest nuncupari.

Omnis pluralitas formarum non ponit pluralia esse sed plures essendi modos aut plures determinationes materiae vel subiecti causat et efficit. Quare siue una siue plures forme in re composita esse dicantur semper tamen est unum tantum esse unius singularis rei. **ia** Credunt aliqui unitatem formarum magis subtiliter indagantes quod propter pluralitatem formarum debeamus in re aliqua ponere pluralia esse. Ideo inter unitatem in propositione composita dicta intendimus explicare viam veritatis quod siue una fuit siue plures in re composita esse dicantur semper tamen est unum tantum esse uniuscuiusque rei.
Pluralitas autem formarum non ponit in re pluralia esse, sed plures essendi modos, vel plures
determinationes materiae vel subiecti. Tertia via ad veritatem huius declarandam, prima sumetur
ex ipsis formis, secunda ex ipso supposito, tertia ex ipso esse. Hec sunt nisi formarum supposito
sumimus et esse ita sunt nominata in hac propositione, quod cuius causa opus assumpsimus
quod sic propter necesse valeat ex his que dicemus ad ista argumenta et rationes accipere. Prima autem via sumpta ex ipsis formis satis est per precedentia declarata. Nam
omnis forma vel est accidentalis vel substantialis. Accidentalis et substantialis potest distingui
quia vel est forma partis vel est forma totius. Si ergo propter pluralitatem formarum ponimus in re quanta ponere plura esse, vel hoc erit propter plures formas totius vel
propter plures formas partis, vel propter plures formas accidentales, vel propter has et
illas. Dicunt quidam in aliquo plura esse propter plures formas totius quod omnino
respuit intellectus. Nam cum dicimus in re esse formam partis et formam totius
nichil est aliud quam totum suppositum per modum forme. Forma ergo totius includit
in se ipsam formam partis et partis vero non propter hoc includit totum ipsa. Quare si sunt
totius idem est quod totum suppositum per modum forme ponere in re aliqua plures
huiusmodi formas idem quod ponere plura tota nullo modo esse potest. Quod propter plures tales
formas ponantur in re plura aliqua esse. Ymo et illi qui plures formas in composito
asserunt dicunt ex omnibus illis formis resultare unum totum, ita quod omnes precedentes
forme sunt quasi possibiles ad ultimam. Et illa ultima cum omnibus precedentibus

constituit aliquod vnum totum. Nullus autem adhuc fuit ita demens quod poneret in re
vna aqua esse plures formas totius, quia tunc ibi poneret plura tota, et per consequens
res illa vna nullo modo esset vna, quod est dicere oppositum in adiecto. ¶ Et si dicas hoc
non posse esse naturaliter quod in aliquo sint plures forme totius vel plures nature substantiales
ex quibus non constituatur nisi vna tantum que dicitur totum. Patet tunc esse via via singularis
dicendus quod saltem per huiusmodi modum possumus in re aliqua ponere plura esse. Dicemus quod
de via singulari et de duabus naturis in christo ad presens nichil intendimus tangere.
In parte autem secunda sufficiat non esse plures formas totius, et quod propter earum pluralitatem
non possumus ponere plura esse. Rursus nec propter plures formas partis, nec etiam propter
plures formas accidentales possumus in re aliqua ponere esse. Nam ut declaratum
est xv. et xvi. esse quod causatur in materia a forma partis, et quod fluit in subiecto
a forma accidentali non est res tertia differens, ut ponunt in vnum cum materia et forma
vel cum accidente et subiecto, sed est solum quidam modus essendi et quedam determinatio
materie vel subiecti, ideo propter eorum pluralitatem non plura esse sed plures
essendi modos vel plures determinatos materie vel subiecti in re aliqua sunt ponendi.
Ideo nec propter formas totius, nec propter formas partis, nec propter varietatem accidentium
debemus ponere in re plura esse, nisi forte illos modos essendi vel
ipsas determinationes materie vel subiecti vellemus vocare esse, quod esset extra
proprietatem vocabuli, et extra communem loquendi modum. Intelligimus enim esse quod
realiter distinguitur ab essentia, et componitur cum ipsa et facit compositionem cum ea
secundum communem modum loquendi dicimus res esse compositas ex esse et essentia. Sic enim accepto
esse, nulla formarum pluralitas causat in re aliqua plura esse. De levi etiam videri
quod propter has formas et illas plura esse poni non debent. Non enim sunt in re plura
esse propter pluralitatem formarum, quia ut est ibi forma totius et forma accidentalis, vel quia
ibi est forma accidentalis et etiam forma partis. Nam si esse quod causatur a forma partis
vel quod fluit a forma accidentali non est nisi quidam modus essendi vel quedam determinatio
materie vel subiecti forma partis non forma totius, vel forma accidentalis non forma totius
non causabunt plura esse sed forma totius causabit esse a forma partis. Vel a forma
accidentali causabitur determinatio materie a forma accidentali causabitur determinatio subiecti
sic etiam a forma accidentali et a forma partis non causabuntur plura esse sed a qualibet earum
causabitur quidam essendi modus sive quedam determinatio materie vel subiecti, ut in
ante habitis diffusius est ostensum. ¶ Addendum tamen nos invenisse a magnis
doctoribus tactum, quod propter plures formas accidentales sunt in re plura esse ~~[illegible]~~
accidentalia, quod dictum non indiget ostensione sed expositione. Non enim intelligimus
est, quod a forma accidentali fluat in ipsum subiectum aliquod esse realiter differens ab vtroque
sed ipsum subiectum seipso determinatur et perficitur per accidentalem formam, et ipsa accidentalis
forma seipsa determinat subiectum et perficit. Habet enim ipsum subiectum quandam determinationem
et quendam modum essendi, ex eo quod coniungitur forme accidentali, quod non haberet si esset separatum
ab ipsa. Expositio est ergo quod propter pluralitatem formarum accidentalium sunt in subiecto
plura esse id est plures modi essendi, tamen proprie loquendo de esse, semper vnius rei vnicum
est esse tantum. ¶ Viso quod ex ipsis formis concludere possumus non esse plura esse in
vna et eadem re. Restat hoc idem ostendere ex ipso supposito. Ad cuius evidentiam
est sciendum, quod sicut loquimur de toto rei per se, sic loquendum est de supposito
rei formaliter. Invenimus autem duo genera ponendi ut innuit ~~vij^o metaphysice~~ videlicet
quantitativarum et essentialium, quantitative autem partes non dant esse toti. Essentiales
autem sunt cause esse totius. Et ideo diffinitur totum per partes essentiales ingrediuntur
diffinitionem eius. Sed si diffiniunt partes quantitative totum ingreditur

diffinicionem ipsarum. Differunt ergo hee partes ab illis et conveniunt cum hee partes ad
illas, quia idem est esse totius et omnium partium, in tantum ergo sunt convenientes partes toti
in quantum sunt unum et idem esse cum toto. Igitur propter divisibilitatem unum non oportet
ponere divisa esse, oportet ponere divisa tota quando pars competit esse. nichil est ei aliud
partem habere per se esse, nisi esse divisam a toto, et non est aliud partem esse conjunctam
toti nisi per esse totius. Unum est itaque esse totius et omnium partium tam quantitativarum quam essenti-
alium. Differunt tamen quia aliud esse a partibus essentialibus dependens, et constituitur a quantitativis
aliud vero non causatur nec dependens. Utreque ergo partes sunt convenientes illi esse quod ideo esse
causant sed quantitative sunt convenientes illi esse, quod ab eis id esse non causatur tale esse nec
fluit. et quod dictum est de partibus ad totius unitatem sed de formis ad suppositi. Nam
quia unum est totum quantitativum habeat plures partes propter pluralitatem partium, oportet ponere non
plura esse, eo quod partes non sunt per se sed sunt in toto. et quia est unum totum non oportet po-
nere plura esse, eo quod partes non sunt per se sed sunt in toto. Et quia est unum totum, oportet po-
nere unum esse, ita quod est unum suppositum, dato quod habeat plures partes propter pluralitatem
formarum non oportet ponere plura esse. Nam forme non habent esse per se sed in supposito, et
propter unitatem suppositi oportet ponere unum esse. Dicemus ergo quod omnis forma sive substantialis
sive accidentalis, non habet esse per se sed in supposito Et habet esse per se suppositum. Differenter
tamen, quia forma substantialis sic habet esse per esse suppositi quod tamen per esse quod ab hac forma
tale esse causatur et fluit. Accidentalis vero sic habet esse per tale esse, quod ab ea hoc esse
non causatur nec fluit. Forme ergo accidentales id esse tenent quodam modo partium quantitativarum
substantialis vero forma tenet quodam modo partium essentialium. Unus ipsa forma substantialis pars essen-
tialis dici debet. Dicamus ergo quod esse quod fluit a forma totius, et quia unius suppositi non
est nisi una forma totius. ideo unius suppositi non est nisi una forma totius
ideo unius suppositi unum est esse, per hoc autem unum esse est ipsius suppositi, et sunt
omnes partes eius tam quantitative quam essentiales, et omnes forme tam essentiales
quam accidentales, et omnia que sunt in ipso. differenter tamen quia singulum esse per se et
primo est ipsius suppositi, ceterorum autem que sunt in supposito sive sunt partes sive
forme in tantum competunt eorum per tale singulum habent ordinem ad suppositum
Sic ergo dictum est quod sive ponatur una forma substantialis sive plures semper est unum
esse uniuscuiusque rei. Nam cum semper sit una forma totius a qua fluit esse
et semper sit unum suppositum uniuscuiusque rei, cui per se competit tale esse, utroque
modo. videlicet ex parte forme et ex parte suppositi. sufficienter convincitur quod in una
quaque re tantum est unum esse. Tertia via ad investigandum hoc idem sumitur ex
ipso esse Nam nichil est aliud ad unum suppositum quam habere esse per esse suppositi
et adjungi ad esse eius Ut si pes separetur a corpore. haberet per se esse, et non
haberet esse per esse totius sive per esse suppositi. Rursus ut communiter ponitur si pes vel
aliqua alia pars separata a corpore reuniretur corpori. non haberet per se esse. sed haberet esse per
esse totius. et per idem esse quod prius erat totius conjunctum illi parti et esset
unum et idem esse totius partis. pars ergo separata et totum habent duo esse, sed pars co-
niuncta et suum totum non habent nisi unum. Et quod dictum est de parte respectu totius
intelligendum est de qualibet quod est in toto. Nam omnia que sunt in toto vel
in supposito a quo sunt unum per unum esse, et habent esse per esse totius et est unum
esse suppositi et omnium illorum. Si ergo que sunt in supposito essent separata quelibet
haberet esse, et tot essent ibi esse quot essent separata, et per consequens tot supposita
quia quodlibet illorum faceret per se suppositum. Coniuncta vero non habent per se esse nec totum
per se suppositum. sed sustentantur in uno supposito. et habent esse per unum esse supposit-
ionis itaque omnium eorum que sunt in supposito sumitur ex uno esse. ergo ex ipsa

forma totius que semper est una a qua causatur esse et eciam ex ipsa unitate suppositi in quo omnia alia habent esse. Et 3o ex ipso esse in quo omnia alia ~~sunt esse~~ reducuntur apparet quod unius rei est unum tantum esse. Ponere ergo in una re plura esse est dicere rem illam non esse unam quod est omnino inconveniens. ymaginabimur enim quod unum suppositum non habet nisi unum esse per unam formam que dicitur forma totius que forma sive sit simplex ut apparet in intelligenciis sive sit composita ex duabus naturis una materiali et altera formali ut in hiis corporalibus ex parte enim semper huius forme que dat esse est una. alie vero que sunt in supposito non dant supposito aliud esse sed adiunguntur ad idem esse et in tantum uniuntur ei in quantum habent esse per esse idem quod causatur a forma totius quod est esse suppositi. Erit ergo omnium talium unum esse. Propositio 18.

18. Omne quod esse contingit participat ipso esse. ipsum autem esse nullo alio participare potest. ponendo itaque in uno supposito plura esse unum participabit altero participans ergo non erit esse propter quod unius et eiusdem rei est tantummodo unum esse. Quod ipse xvi probavit conclusione hic videtur velle probare ducendo ad impossibile. Nam qui ponit plura esse negat plura esse quia ponit alterum illorum non esse esse modo est enim prohibitus ut apparet in 4o metaphysice quod idem est manifestissimum quod non potest negari esse nisi ponatur non esse, ut manifestissimum est hoc principium de quolibet affirmacio vel negacio, quia ut ibidem qui negat ipsum concedit ipsum, sic manifestissimum est in una re esse unum esse, quia qui hoc negat hoc concedit, negando enim unum esse ponit unum esse. Ad cuius evidenciam sciendum quod secundum Boecium in libro de Ebdomadibus id quod est participare aliquo potest sed ipsum esse nullo participat aliquo. hoc autem dictum est in 8a propositione huius tractatus diffusius declaravimus. Ubi ostensum est quod semper potencia participat actum, actus autem secundum quod huiusmodi nullo alio participare potest. Nam semper recipiens se habet ut participans, receptum ut participatum, et quia semper potencia subsistit actui et actus in potencia recipitur semper potencia se habet ut participans et actus ut participatum. Esse igitur esse intelligitur actualitas quedam et nullo habet esse racione potencie. Bene ergo dictum est quod Boecius ait quod alia possunt participare esse ipsum autem esse nullo alio participare potest. Hoc viso dicamus quod si in eadem re sint plura esse oportet illa plura esse sine aliqua unione, ex quo in una et eadem re esse ponuntur. Huius autem unionem salvare non possumus nisi unum esse potenciale respectu alterius. Ut si dicamus materiam uniri forme dicimus materiam esse in potencia ad formam. Et si ponimus subiectum uniri accidenti dicimus subiectum esse in potencia ad accidens. et qui ponunt plures formas substanciales in eodem subiecto vel supposito dicunt formam generis realiter differre a forma speciei dicunt unam esse potencialem respectu alterius ut dicunt formam generis esse potencialem respectu forme speciei formam vero speciei esse actum et complementum respectu generis. Quare si in una re ponentur plura esse oportet unum illorum esse potenciale respectu alterius et aliorum esse complementum respectu illius. Ymmo habet intelligi per esse rei quod est actus et complementum omnium que sunt in ipsa ultimum quia in uno non possunt esse plura nisi ab uno possint nasci plura nisi secundum quendam ordinem ita quod unum est potenciale respectu alterius et alterum est complementum respectu illius. non possumus ponere ab aliquo plura esse vel in aliquo esse plura esse nisi unum illorum sit potenciale respectu alterius. Illud ergo quod erit potenciale participabit alio quod erit complementum eius. et quia est totum ipsius esse quod participet aliquo vel quod sit quid potenciale respectu alterius. Illud ergo quod est potenciale et quod participat aliquo cadit a racione ipsius esse non debet dici esse. Propter quod ponendo in una et eadem re plura esse non ponimus plura esse sed unum tantum esse. Bene ergo dictum est quod in proposicione proponebatur videlicet quod esse quod est contingit et participat in ipso esse. Nam licet intelligamus per esse quod est actus et complementum omnium que contingunt ei, propter quod omnium que contingunt ipsi esse participat ipso.

Ipsum autem esse nullo alio participare potest, quia res cuiuslibet alterius habet rationem actus. Quare ut dicebatur ponendo in uno supposito plura esse ut declaratum est unum participabit alio. Illud ergo quod participabit non erit esse. Propter quod non potest esse in angelo plura esse. Erit ergo unius et eiusdem rei tantummodo unum esse. Propositio 18na

Omne esse quod fluit in compositis a forma totius vel quod in simplicibus causatur a quidditate non est compositio essentialium participatum nec receptum ad agens nec determinatio materiae vel subiecti. Sed est actualitas quaedam realiter differens et superaddita quidditati ex quo esse et essentia componitur quolibet citra primum. & 19

Hec propositio continet in se has partes. Nam in primis tribus partibus redarguuntur opiniones que non videntur probabiles. In quarta vero parte confirmatur vel continuatur opinio vera. Quidam enim credentes salvare quod potestates esse realiter ab essentia non differentes, et opinantes esse et essentiam non esse res duas, quantum ad primum spectat, ex hoc motivo moveri possent. Primo quod ipsum esse nichil aliud erat quam compositio essentialium principiorum. Dicebat enim supra quod esse consequitur formam totius, quae forma quae est totum. Nam esse non est per formam tantum nec per materiam tantum sed per utramque. Ex hoc ergo posset aliquis opinari, quod nichil est aliud rem naturalem esse quam formam coniungi materiae. Ita quod res naturalis non est materia tantum nec forma tantum sed coniunctum ex utroque. Ipsum ergo esse est coniunctio materiae et formae. Sive est compositio essentialium principiorum. Quare si queratur quid hec res naturalis nunc habet esse et prius carebat esse, respondebitur secundum opinionem hanc tactam, quia sua materia nunc est coniuncta huic formae, cui non coniungebatur prius. Ideo hec res naturalis nunc habet esse licet prius careret esse, non ergo esse est aliquid superadditum materiae et formae sed solum est quaedam coniunctio utriusque.

Secundo opinantes esse non esse rem ab essentia realiter differentem, dicere possent quod nichil est aliud ipsum esse quam quaedam relatio ad agens. Ita quod eadem res est essentia et esse, sed est essentia in se considerata vel est essentia ut est res quaedam. Et ut sic vocatur in potentia. Est autem esse ut est effectus agentis, ita quod esse tamen nichil aliud super essentiam quam quaedam relatio ad agens. Ergo secundum hunc loquendi modum si quaeratur quare res creata nunc habet esse et prius non habebat esse, dicetur quia nunc habet actualem relationem ad agens et est effectus agentis. Prius vero non erat huiusmodi effectus nec habebat tunc actualem relationem. Tertio non ponentes realem differentiam inter essentiam et esse possent hoc motivo moveri dicentes quod esse nichil est aliud quam quaedam determinatio materiae vel subiecti. Dicebatur enim supra, quod multis rationibus probabatur quod materia et sua extensio non sunt duae res, sed extensio materiae est quaedam modus essendi, et quaedam determinatio eius, qui modus essendi est quaedam determinatio in ipsa materia causata in esse fundata. Sic forte diceret aliquis, quod essentia et esse non sunt duae res, sed esse est quaedam determinatio essentiae. Propter quod essentia realiter esse se habet quasi materia vel subiectum.

Verum quia in propositione XIII et etiam in XII multis rationibus probabatur, et etiam hic ostendetur, quod esse et essentia sunt duae res. Ita quod esse nichil est aliud nisi quaedam actualitas realiter superaddita essentiae, ex quo esse et essentia realiter componitur omne creatum. Ideo propositio proposita quatuor habet partes. Ita quod in tribus primis partibus confutantur tres opiniones praedictae, videlicet quod esse non est compositio essentialium principiorum, nec relatio ad agens, nec determinatio materiae vel subiecti. In quarta vero parte veritas confirmatur, videlicet quod esse est actualitas quaedam realiter differens et superaddita quidditati. Quae omnia de esse creato, sed de esse causato sunt intelligenda, secundum ergo quod quatuor sunt proposita, sic per quatuor rationes probabimus. Ostendemus enim primo quod esse tamen non est compositio essentialium principiorum. Nam si esse esset secundum ponentes compositio ex materia et forma, sicut visum est secundum Avicebron in libro suo qui Fons

vite intitulavit, forte non esset facile unde quod esset esse aliquid realiter essentie
superadditum. Nam absque additione alicuius super essentiam secundum huiusmodi modum dicendi
salvare possumus quod res creantur, et quod res create possunt esse et non esse. Ista
sicut in ipsis corporalibus salvare quod huiusmodi res generantur et possunt esse et non
esse, quia dicimus quod hec res generatur quia hec materia generatur sub huiusmodi forma, cor-
rumpitur ergo et desinit esse quia hec materia desinit esse sub hac forma. Sic dicimus
res creari quia producitur materia cum sua forma, et dicimus res creatas desinere posse
esse, quia potest materia desinere esse sub forma. Ergo omnia non generantur et creantur etc.
quia generata fiunt ex materia precedente, creata vero ex materia concreata, et quia non omnia
possunt fieri ex materia precedente non omnia possent generari vel omnia possent creari
et sunt creata, quia tota ea que nos inquirimus quod esse sit res differens ab essentia
ex hoc sunt ut possimus salvare res creatas esse compositas et causari posse
et posse esse et non esse, quia non creatur ipsa que est potentia tamen nec quod est actu
tantum, sed quod est compositum ex utrisque. Sed etiam non possumus dicere ad posse esse et non esse
nisi quod est hoc non compositum, et quia omnia ista salvare possumus si dicimus omnia
esse composita ex materia et forma. Ideo hoc posito difficilius esset unde comprobare
quod esse est res realiter ab essentia differens et superaddita illi. Quinto quia ratio nos
cogit ut ab accidentibus et substantiis separatis huiusmodi compositionem negemus, quia cum alia
celestia forma sit quod non potest esse composita ex materia et forma, et si alia non
est sic composita, angelus qui est ea simplicior multo magis non erit sic compositus.
Et quia omnia creata sunt in potentia ad esse et non sunt ipsum esse quia possunt esse et non
esse, cum omnia creata sint composita ex materia et forma, ut huiusmodi essentia composita
ex duabus essentiis possibilibus, non est tenendum ponere quod esse sit compositio materie et forme
vel quod sit compositio essentie possibilis. Dicimus ergo quod essentia angeli non est tante
actualitatis quod possit actu existere nisi a primo agente detur ei actualitas
aliqua essentiam ipsam complens et perficiens, que actualitas communi nomine dicitur esse.
Nam si essentia angeli tante actualitatis esset quod posset actu existere absque eo
quod adderetur ei alia actualitas ut aliud esse, nullo modo essentia talis posset creari
nec posset non esse. Et intelligentie sunt nature simplicis quia sunt forme ipse
existentes, sicut et celestia sunt nature composite quia sunt forme in materia recepte.
quare si nulla intelligentia que est simplex que non est tante actualitatis quod possit
actu existere nisi ei addatur actualitas aliqua que dicitur esse, multo magis
natura corporalis que est natura magis grossa et magis in potentia non potest actu existere
nisi ei addatur aliquod esse. Intelligimus ergo quod in ipsis corporalibus quod materia huiusmodi
forme et faciunt quandam essentiam compositam, que essentia non potest actu existere nisi ei
superaddatur actualitas aliqua que dicitur esse. Patet ergo quod esse non est compositio materie et forme
nec prima ratio, sed est aliqua actualitas differens realiter ab essentia et superaddita
quiditati. ¶ Viso quod esse non est compositio essentie ... Restat videre quod non
sit respectus ad agentem. Non enim dicere possumus quod ideo hec res de novo incipit
esse quia de novo fit actualis respectus ad agentem, quia in relationibus non est motus
nec mutatio. Accipiendo enim mutationem large pro omni nova inductione sive pro omni
nova dispositione esse non potest quod aliquid sit aliter dispositum nunc et prius preter solam
relationem. Semper enim relatio fundatur in alio, nec acquiritur novus respectus
nisi ex acquisitione alicuius. Motus ergo vel mutatio est in aliis generibus, et res
aliorum generum acquiruntur per motum, quibus acquisitis acquiritur relatio vel ad aliquid. Ergo non
est motus nec mutatio nisi per accidens, ut sufficienter probat tertio Physicorum. Preterea si aliquid habet
aliquem respectum ad agentem et prius non habebat, non est ei superadditus respectus
tantum, quia nova dispositio solum respectum importare non potest. Dicimus itaque quod omnium
creatorum est aliquid non dat esse eo quod omnis ea ipse sunt quod huiusmodi facit ad esse.

rei et dicemus quod omnis effectus in tantum effectus est inquantum ab alio accipit esse. Rursus
dicemus quod nullus effectus incipit esse nisi habeat actualem respectum et actualem
dependentiam ad aliquam causam agentem non tamen potest habere esse est actualis respectus ad
agentem sed est actualitas quedam superaddita quiditati in qua quedam actualitas
respectus fundatur. ¶ Visto quod esse non est compositum essentiale principium, nec est respectus ad agentem
restat ostendere quod non sit determinatio materie vel subiecti, vel quod non sit determinatio
essentie, sed est actualitas quedam realiter differens et superaddita quiditati. ¶ Ad cuius
evidentiam sciendum quod determinatio essentie vel determinatio materie vel subiecti dupliciter potest
accipi. Uno modo ut est realiter differens et ponit in numerum cum eo quod determinat. Alio modo
ut non ponit in numerum cum ipso, sicut extensio materie. Hiis duobus modis accipi
potest. Dicimus enim quod materia extenditur per quantitatem, ita quod alie sint partes materie
et alie quantitatis, ipsa ergo quantitas que a materia realiter differt extensio materie dici
potest, eo quod materia quantitati coniuncta per ipsam extenditur. Rursus ipse modus essendi sine
ipsum esse extensum quod consequitur materiam ex eo quod quantitati coniungitur potest extensio materie
nuncupari. Sic quod accipiendo extensionem materie materia et sua extensio non sunt
due res realiter differentes, et quia materia de se est determinata ut perficiatur per formam
ut extendatur per quantitatem, et ut afficiatur per accidentia cetera, determinatur autem non
sic perficitur extenditur et afficitur. Ipsa autem extensio materie, quedam eius determinatio
dici potest. Que sic extensio dupliciter sumi potest. Uno modo ut realiter a materia differt. Alio modo
ut realiter inclusa est ab ipsa. Sic et determinatio materie dupliciter sumi potest. Cum ergo
dicimus quod esse non est determinatio essentie vel materie vel subiecti non intelligimus de
determinatione realiter differente, quia hoc modo natura essentia determinatur per esse. Sic per esse
realiter differens. ¶ Sed quia posset aliquis dicere, quod sicut materia et sua extensio
que est determinatio dici potest non sunt due res sed hiiusmodi extensio est solum quedam
modus se habendi quem habet materia ex eo quod est quantitati coniuncta, sic essentia et esse non
sunt due res realiter differentes, sed esse est quedam determinatio essentie et quedam
modus se habendi quem habet essentia ex eo quod est ab aliquo agente producta. Hoc
enim stare non potest. Nam nisi materie coniungeretur quantitas que realiter differt ab ipsa
non competeret ei talis extensio, nec ille modus essendi, quia realiter non differt ab ipsa.
Non possumus ergo dicere quod ipsi essentie vel cuicumque rei ratione competat determinatio
per esse nisi sit in ipsa re aliquid esse ab ea realiter differens et distinctum. Sicut enim
materie competit extensio per quantitatem nisi sit in ea quantitas que sit ab ea re-
aliter differens. ¶ Dicemus ergo quod sicut materia formaliter extenditur per quantitatem
sic essentia formaliter existit per esse sicut materia et quantitas sunt due res, sic es-
sentia et esse sunt due res realiter differentes, non est ergo esse, nec compositum essentiale
principium, nec respectus ad agentem, nec determinatio essentie que non sit realiter differens, nec
ponat in numerum cum ipsa. Sed ut potest patere per dicta esse est actualitas quedam realiter
differens et superaddita quiditati ex quo esse et essentia componitur quedam tertium.
Dicebat enim supra quod nulla essentia creata est tantae actualitatis quod possit per se
actu subsistere nisi ei superaddatur actualitas aliqua differens a natura. Huiusmodi
autem actualitas communiter nominari solet esse. Ex tali ergo esse et essentia componitur
omne esse creatum, que omnia sunt ex superioribus patefacta et in sequentibus patefiet.

Omne ens creatum et citra primum nisi esset compositum ex
essencia et esse et nisi haberet esse realiter differens et superad
ditum quiditati necessario esset eternum purum et infinitum. Que
de creatura asserere est concedere contradictoria simul esse. ·v̄· 20.

Continebat propositio 18 ut dicebat Raymundus per eas. Videlicet quod esse non erat compositum
essentiale principium, nec respectus ad agentem, nec determinatio realiter indifferens ab essentia
sed est quedam actualitas realiter differens et superaddita quiditati. Nam quia

de tribus primis propositionibus apponis probatur firmius differentiam consequi de qua autem parte ubi
quod esse est actualitas quedam essentie ab ipsa realiter differens sicut agebatur. Ideo licet
hoc fit per antedicta manifestum. volumus tamen in hac propositione xix declarare quod oportet
esse creaturae sive in se esse realiter ab essentia differens. quia si hoc non esset, tunc id
creatum esset eternum purum et infinitum, quod de creatura asserere est concedere opposita in
adiecto. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum, quod esse creatum potest comparari ad agens, et a quo
est productum et ad accidentia a quibus administretur, et ad essentiam in qua recipitur.
Prout enim comparatur ad agens a quo est productum non est eternum sed est novum, saltem
prout sicut est quod incipit. Comparatur ad accidentia quibus administretur non est
infinitum sed est limitatum et determinatum ad certum genus. Hec ergo tria, non esse eternum
sed posse incipere esse non est purum nec infinitum sunt tamen aliqua que inseparabiliter
comitantur esse creatum. Nam et si creatura ab eterno fuisset producta non esset per
eternitatem, ut mensuraret eternitatem sed ut participata. Sed ut magis appareat
ab esse, quia si hoc non esset haberent esse eternum purum et infinitum. Si enim intelligentie
nō generata si non haberet esse receptum in essentia et in eis non differret realiter essentia
ab esse, non solum essent eterne sed non possent creari, sed etiam ipse essent creatrices
et alia possent producere per creationem. Nam dicimus quod modus agendi sequitur modum
essendi. Ut quia omne creatum habet esse receptum in alio. Ideo omnis creatura habet
agere per actionem receptam in alio, sicut ergo esse ipse creatum indiget essentia que
quasi potentia in qua recipiatur, ita omnis actio a creatura procedens indiget
aliqua potentia passiva in qua suscipi possit. Et quia creare est agere nullo presupposito,
nulla creatura potest aliquid per creationem producere, sed si non haberetur ratio
sequentis, sed diceremus in ipsis intelligentiis essentiam non realiter differre ab esse
nec in eis esset esse receptum in natura, cum ipse intelligentie sint forme non re-
cepte in materia cogeremur ponere quod in natura sine essentia intelligentie esset quidam
actus, qui esset quedam forma non recepta in alio, quia non esset recepta in
materia, et actus ille sine forma. ita non esset participans aliud, quia non participaret
esse ita non esset realiter differens ab esse. Secundum ergo hanc ypotesim in nullo modo
possemus salvare quod in intelligentiis esset actus receptus in potentia, quia nec ex
parte forme, nec ex parte esse cogemur hoc ponere. Ex parte forme non, quia non sunt
forme in materia recepte, nec etiam ex parte esse, quia si ponimus non differre esse
ab essentia, non semper actus receptus differt ab essentia in qua recipitur
sed sunt ipse forme. ita non erunt composita ex materia et forma
utique intelligentie non erunt actus in potentia recepti sed erunt ipsum esse. Ipse
genus alio in quo recipiantur. Et quia quodlibet agens agit non ut est in actu
sicut actus ipse per quem sunt non indigent alio in quo recipiatur, sic actio
per quam agunt non indiget alio per quam in quo recipiatur. Possent ergo agere
nullo presupposito, et quia hoc est creare, ipse intelligentie essent creatrices, et
per quas essent eterne, nec possent incipere esse sed ab eterno haberent esse et men-
surarent eternitatem ut participata sed natura. quia sic non essent esse participatum
sed essent ipsum esse ita mensurarent eternitatem non participata sed natura. ¶ Dicas ergo
quod creata et creata sunt quia quod creatur proprie loquendo non potest creare, et
nihil quod creat potest creari, sicut ergo creatum in sua actione indiget potentia
in qua recipiatur, ita habet esse in potentia receptum, et si esset aliquid quod posset
creare et in sua actione nihil presupponeret, suum esse non indiget aliquo in

quo recipitur. Propter quod non esset in potentia ad esse, nec posset creari. Sic et si sunt aliqui catholice supponunt potentiam passivam in qua recipiatur, sic esse eius est in potentia receptivum. Dicemus enim creaturam compositam quod creatura est propter necesse esse non esse ipsum esse, nec esse ipsum actum, sed esse compositum ex potentia et actu. Et hoc forte voluit intelligere Avicebron, licet adhuc non directe pervenit, cum dixit quod in omni creatura erat compositio ex materia et forma, quia videbat omnem creaturam necessario esse compositam ex potentia et actu. Hanc autem compositionem in intelligentiis, cum immateriales sint, salvare non possumus nisi ponamus per compositionem ex essentia et esse. Nec tamen propter hoc hanc compositionem a rebus materialibus negare debemus. Nam si natura intelligentiae non est tantae actualitatis quod possit per se existere nisi coniuncta ipsi esse, multo magis naturam corporalem oportet deficere ab esse, et haec corporalia necessario sunt composita ex essentia et esse. Redeamus ergo ad propositum et dicamus quod omne causatum citra primum si non esset compositum ex essentia et esse non posset creari, nec posset interire esse, sed necessario esset ex eo quod est contra ea quae sunt de ratione cuiuslibet creaturae. Ex hoc quod omne quod est citra primum nisi esset compositum ex essentia et esse haberet esse aeternum. Restat videre quomodo hoc posito haberet etiam esse purum. Dicebatur enim quod creatura non habet esse aeternum nec esse purum, sed habet esse novum et permixtum. Novum quidem esse habet ut comparatur ad agens, per quod incepit esse; permixtum vero ut comparatur ad actum per quem dicitur habere permixtum esse, non quod accidentaliter sit permixtio, ut de mixtione loquitur Philosophus in fine primi De generatione, sed eo ipso quod creatura esse non potest nisi sit in ea aliquid patiens, et nisi aliquibus accidentibus sit coniuncta, dicitur non habere esse purum, sed semper accidentibus aliquibus est coniuncta. Propter quod sciendum quod tota causa quare in omni natura est aliquid patiens ex hoc enim sumitur, quia nullum esse creatum habet in se omne esse, nec omnem rationem perfectionis. Nam si in uno esse creato contineretur omnis perfectio, et per consequens ipsum esse competeret tibi quod esses infinitae potentiae, sapientiae et bonitatis, et sic nihil in re esset patiens, et non oporteret in re aliquas perfectiones accidentales esse, sed omnia simul tibi competerent per unum esse. Si ergo intelligentiae, ut dicebatur, sicut non sunt compositae ex materia et forma, sed sunt ipsae formae, sic et si non essent compositae ex essentia et esse, essent ipsum esse. Non ergo esset esse in alio receptum, sed esset esse ~~in alio~~ [illegible] per se existens. Ergo illud esse haberet omnem rationem essendi, sicut si esset calor separatus haberet omnem rationem caloris. Et quia ex esse sunt omnes perfectiones quaecumque, competeret tali esse ex ipso esse; competeret ei omnis perfectio. Non ergo indigerent aliquibus perfectionibus accidentalibus, sed eorum esse esset purum, nullis accidentibus permixtum. Quod ergo dicebatur de primo ente, de quo Augustinus ait VIII De Trinitate quod in eo nihil est patiens, dici posset de ipsa creatura, si non haberet esse receptum ab essentia differens et superadditum quidditati. Et ideo si in creatura non esset compositio ex essentia et esse, esse creatum non solum esset aeternum et purum, sed esset et infinitum. Dicebatur enim supra quod esse creatum est ~~infinitum~~ et limitatum et determinatum ad certum genus ex ipsa essentia in qua recipitur. Nam si creatura aliqua non esset composita ex essentia et esse, non haberet esse receptum in alio. Aliud esse non esset limitatum nec certis limitibus circumscriptum, nec determinatum ad aliquod genus entis, sed haberet in se omnem rationem essendi. Et quia hoc non potest competere alicui creaturae, concludamus in fine huius propositionis et dicamus quod non sufficit in creatura esse et essentiam differre secundum rationem vel secundum modum intelligendi, ut hoc modo differunt in ipso Deo. Nam ut Commentator ait super XII Metaphysicae, vivere et vita in Deo non sunt synonima. Nam si haec in Deo significant idem, non tamen significant eodem modo, nec secundum eandem rationem. Et si vivere et vita differunt in Deo secundum rationem, differunt in creatura non solum secundum rationem, sed etiam secundum rem esse et essentia differunt. Qui hoc negaret, [illegible] esse creatum posset esse primo de necessitate esset vere aeternum, purum et infinitum, quod omnibus [illegible] recta ratio contradicit.

Sequitur propositio vicesimaprima

21 Omnis essencia participans esse per se determinatur ad genus
Omne autem esse de se est extra terminos et non clauditur ge
nere. Si autem determinatur ad genus hoc est per essenciam in qua re
cipitur. Sicut ergo esse per essenciam determinatur ad genus, sic essencia
ut est idem cum esse potest excellere omne genus. Propositio autem
proposita satis in se plana videtur. Nam primo ut dicit quod esse est in genere per se
secundo vero quod est in genere per reductionem. Sed 3o ibi concludit quod sicut esse per essenciam
determinatur ad genus, sic essencia ut est idem cum esse potest excellere omne genus. Propos
sicionis autem triplici via veniamus quod essencia per se sit in genere et determinetur ad genus
Prima sumitur ex potestate quam habet aut mixtam. Secunda vero ut per diffinitionem ex
primitur. 3a quidem ex racione abstractionis. Prima via sic patet. Nam cum loq
uimur de essencia, et dicimus quod essencia per se determinatur ad genus intelligimus
de essencia participante esse. Unde et propterea propositio sic incipit. Omnis es
sencia participans esse per se determinatur ad genus. Essencia autem participans esse
non dicit potenciam puram nec actum purum, sed dicit formam mediam inter
potenciam et actum. Nam si essencia aliqua participat esse oportet quod illa essencia
aliquem actum dicat, quia pura potencia non sit perfecta per actum quod illum esse participare
potest. Omne enim participans esse, vel est aliquis actus, vel est determinatum per
aliquem actum, primo esse quia materia recipit actum formam et forma de se
est quidam actus, oportet quod omne participans esse sit aliquis actus. In compositis
In simplicibus vero non forma totius ut non materialis sed formula sunt [illegible]
pre. Semper ergo habet racionem forme id a quo fluit esse. Nam et ipsa materia ut
facit ad esse trahitur ad condiciones forme et simul cum ipsa forma facit
unam formam compositam, que dicitur forma totius a qua fluit esse. Ipsa tamen acci
ut [illegible] fluit perfectiones suppositi forme dici possunt. Ubi itaque dictum est quod
omnis essencia participat esse non est pura potencia, nec eciam est purus actus, quia
purus actus nullo alio participare potest. Erit ergo huiusmodi essencia forma media
inter potenciam et actum, et quia hoc est de racione generis quod sit huiusmodi forma media
Ideo essencia que talem formam mediam nominat per se est in genere et determinatur
ad genus. Quod autem genus sic dicat formam mediam patet per commentatorem 20
methaphisice, qui dans differenciam inter genus et materiam ait quod materia dicit potenciam
puram, genus dicit formam mediam inter potenciam et actum. Ex ipsa autem potencia
aut mixta quam de se dicit essencia participans esse habet huiusmodi essencia quod sit
in genere. Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte ipsius diffinicionis per quam
ipsa essencia rei exprimitur. Nam si attendamus verba philosophi in 4o methaphisice
no intelligimus quod diffinicio sit sermo expressivus quiditatis et essencie. Cum ergo
diffinire idem sit quod fines et limites rei accipere quod ipsum nomen sonat
quia idem est diffinire quod quasi finire et limitare, et res ex hoc finitur
et limitatur, quia in determinato et certo genere clauditur. Oportet illud quod per dif
finicionem indicatur per se determinetur ad genus. Primo quia diffinicio constat
ex genere et differencia, et genus et differencia sunt quasi quidam fines et quidam limi
tes inter quos clauditur res diffinita, oportet quod illud quod per diffinicionem indicatur
per se sit in genere, cum ipsius diffinicionis per se sit ipsum genus. Et quia ut
dictum est essencia est id quod per diffinicionem exprimitur, oportet rem esse in genere
per essenciam suam, ipsa ergo essencia est illud quod per se determinatur ad genus
Tercia via sumitur ex parte abstractionis. Nam si esset essencia aliqua separata
non propter hoc careret simpliciter genere sed adhuc determinaretur ad genus. Et

si esset albedo separata adhuc determinaretur ad genus coloris. Immo et ipse in-
telligentie que dicuntur forme per se existentes sunt in determinato genere. Et si ali-
quis inveniatur quod intelligentie sint forme carentes genere non est intel-
lectus ubi quod non determinentur ad genus. Sed hoc pro tanto dici potest
quia genus in quo sunt intelligentie et substantie separate non sunt eodem modo
ut in ipsis materialibus. Quia si faceremus commune genus intelligentiarum
et speras dictas corpus non possemus absque nugatione addere differentiam
Nam cum natura intelligentiarum sit simplex et non sit composita ex pluribus scilicet
partibus. Licet in hiis corporalibus sumatur genus a tota natura, differentia vero non a
tota natura sed a parte formali. Ut hec differentia animal non a tota natura
aliqua sed a parte formali ut ab anima sumitur. Attamen in intelligentiis tam
genus quam differentia a tota natura eorum sumitur. Quare sicut addendo speciem generi est
ibi nugatio, eo quod tam genus quam species sumitur a tota natura, ita etiam
addendo generi differentiam faceremus nugationem, eo quod quodlibet eorum sumitur a tota
natura. Fuerunt tamen aliqui huius opinionis quod si species preintelligatur et sequitur
genus. Ut dicamus homo animal est ibi nugatio. Sed si preintelligatur genus
et sequatur species ut si dicatur homo animal, nulla nugatio committitur.
Ita forte de genere et differentia dicemus, quia licet quodlibet eorum sumatur a tota
natura, tamen si preintelligatur genus et sequatur differentia nulla nugatio est ibi. Sed
sic dicentes ignorant veritatem traditam in VII metaphysice. Ubi dicit quod si simus
esset species nasi ad dicendum nasus simus esset ibi nugatio. Quare si ponendo nasum
genus et simum speciem, et dicendo nasum simum nugationem committimus nec
tollitur nugatio si genus precedat et sequatur species. Nec si vellemus diffinire
intelligentias vitaremus nugationem si precedit genus et sequitur differentia. De-
terminantur itaque ille intelligentie ad determinatum genus, sed non sic prout sunt
ibi ratio differentie ut hic et propter hoc ut ratio generis sumitur ibi ut hic, et
propter hanc diversitatem quam assignamus hic et ibi invenitur aliquis quod ille sunt
forte carentes genere, non quod simpliciter genere careant, sed quia non sunt in genere
ut hec corporalia. Revertamur ergo ad propositum et dicamus quod si esse esset ab-
stractum et esset separatum et haberet per se esse non esset in genere, quia diceret actum
purum et non haberet potentiam vel possibilitatem admixtam, cum de ratione generis sit esse
quid medium inter potentiam et actum, et habere potentiam vel possibilitatem admixtam.
Sed si forma aque vel essentia esset separata adhuc esset in genere ut apparet
de formis et essentiis substantiarum separatarum. Ex ipsa ergo abstractione percipere possumus
quod essentiam participans esse per se est in genere et determinatur ad genus, id est essentia
est tale quod si ponatur abstractum et separatum adhuc remanet tale, et quia
essentia participans esse si ponatur abstracta et separata adhuc determinatur ad genus
ideo per se competit tali essentie quod determinetur ad genus. Viso quomodo essentia per se
determinatur ad genus. Restat videre quomodo esse non sit in genere nisi per reductionem.
Possumus autem breviter et summatim triplici via qua venari possumus essentiam
per se esse in genere venari quod esse sit in genere per reductionem, ut per essentiam in genere
recipitur. Nam si essentia participans esse dicitur per se esse in genere, quia habet
potentiam vel possibilitatem admixtam, et quia per diffinitionem exprimit eius dif-
ferentias, per hoc ponitur esse genus. Et tertio si huiusmodi essentia determinatur ad genus
quia si intelligatur abstracta non effugit quin sit in genere, cum omnia hec tali
modo apposito ipsi esse conveniant, contrarium ponere quod ipsum esse per se et directe
in genere non existat. Nam esse non dicit quid medium inter potentiam et actum
sed dicit ipsum actum. Intelligimus enim quod forma sit actus materie, et esse sit

actus forme, propius autem esse non est a quibus alius actus sed ipse omnium aliorum. Si ergo quicquid est in genere dicit medium inter potentiam et actum, esse eo quod solum actum nominet directe in genere esse non potest. Tercio ut Avicenna ait esse non ingreditur diffinitionem rei. Nam si diffiniuntur res ut intelliguntur ab intellectu, eo quod diffinitio sit id quod significat intellectus in intellectu simplicium, Commentator 3° de anima ait ut assignat differentiam inter diffinitionem logicam et methaphysicam, quod diffinitio est organum intellectus ad intelligendum. Cum ergo absque intellectu non sit esse sed quidditas cum possumus intelligere res absque eo quod habeant esse, ideo esse non est de intellectu rerum, nec pertinet ad diffinitionem earum, ut est id per quod determinatur ad genus, nec est per se et directe in genere. Quarto hoc idem patet si consideretur esse separatum et absolutum. Nam sicut si esset albedo separata haberet omnem rationem albedinis, sic si esse esset separatum, contineret in se omne esse, contineret autem in se omne esse, et excederet omne genus, quia genus est quod in se continet omne esse, et quod claudat in se omnes perfectiones, eo tale esse sic separatum nullo modo esset in genere nec directe nec per reductionem, sed haberet omnem rationem albedinis vel cuiuslibet alterius forme determinate non solum non excederet genus sed nec speciem. Unde si albedo esset separata adhuc esset sub determinato genere et sub determinata specie. Essencia itaque si intelligatur abstracta, non effugit quin sit in genere. Sed esse si intelligatur absolutum superat omne genus. Ubi itaque dictum est quod res non sunt in genere per esse sed per essentiam et essentia est que determinatur ad genus. Esse vero si determinatur ad genus, hoc est per essentiam in qua recipitur et per eam sumitur et limitatur. Concludit duabus probationibus propositionis quia ostensum est quod esse per se determinetur ad genus, esse vero est in determinato genere per determinatam essentiam in qua recipitur, restat declarare quod ultima propositio vel prefata propositio proponebat. Videlicet quod si essentia esset idem cum esse, excederet omne genus, quod de levi patet. Ita sicut esse receptum in essentia trahitur ad condiciones essentie, et determinatur ad genus sic essentia que est idem cum esse ut apparet in primo ente ubi est idem essentia et esse, illa essentia sequitur conditiones ipsius esse et superat omne genus.

& 22 Omne esse participatum per essentiam in qua recipitur ad genus determinatur substantie de ipso tamen huius esse directe nec substantia que est genus nec substantia que est analogum predicatur.

Ostendebat in propositione xx quod esse determinatur ad genus per essentiam in qua recipitur sed non declarabat ibidem ad quod genus determinetur et in quo genere sit esse. Ideo hec propositio xxij declarat quod determinatur ad genus substantie, ita tamen quod de huius esse directe nec substantia que est genus nec substantia que est analogum predicatur. Nam loquendo de esse participato de quo hic loquimur non videtur quod huius sit substantia. Ut ergo declarentur ea que in propositione proposita proponit, duo sunt declaranda. Primo enim declarabit quod esse determinatur ad genus substantie. Secundo declarabit quod huius esse de substantia directe predicari non potest. Ad huius evidentiam sciendum quod omnia alia ab esse de se determinantur ad genus, ipsum autem esse de se ad genus aliquod determinari non potest. Nam si ipsa linea, vel si ipsa substantialis forma per se existat, non per hoc effugeret quin esset in genere, competeret enim eis sic existentibus esse in genere substantie. Sic linea et albedo ut dicebat et quodcumque aliud accidens si per se haberet esse, esset in aliquo determinato genere, ipsum tamen esse si per se existeret, in nullo genere clauderetur

Sed excedet omne genus, cuius causa si queratur dicemus quod omnia alia ab esse
si ponerentur per se existentia non essent actus puri sed haberent aliquam potentialitatem ad
infinita. Ideo non essent infinita simpliciter, licet essent infinita talia ut si
esset albedo separata esset infinita albedo sed non esset infinita simpliciter. Haberet
enim albedo separata quicquid posset esse de ratione albi, et haberet omnes perfectiones
que possent competere albedini non tamen haberet quicquid posset esse de ratione
albi entis, nec haberet omnes perfectiones que possent enti competere, albedo itaque
sic separata esset aliquo modo sic determinata et finita, quia non excedit
speciem albedinis, nec haberet perfectiones omnium generum, sed solum haberet perfectiones que
possent competere albedini. quare si albedo vel si aliqua alia forma accidentalis sive
si forma ipsa substantialis per se existeret esset deviata ad et non haberet infini-
tas perfectiones; ideo determinarentur ad speciale genus, sed si ipsum esse esset per se se-
paratum haberet quicquid posset esse de ratione entis, et ei competerent perfectiones
omnium generum, non ergo in aliquo determinato genere clauderetur, sed excedet omne genus.
ergo quia esse non determinatur ad genus. Sed si competit ei quod sit in determinato
genere hoc est ratione essentie in qua recipitur ut prehabitis declarabatur.
Si ergo videre volumus in quo genere sit ipsum esse, videndum est in quo genere sit
essentia, cui per se et primo competit esse, et in qua per se et primo recipitur
esse. Constat autem quod huiusmodi essentia est in predicamento substantie. Nam substantia est illud
cui per se et primo competit esse. Nam sicut omnia sunt sana quia attribuuntur
uni sano, sic omnia sunt entia, quia attribuuntur uni enti scilicet substantie. Aliqua
ergo sunt entia quia sunt per se entia, ut substantie. Aliqua vero quia sunt
passiones entis, ut qualitates vel quia sunt mensure entis ut quantitates
et sic de predicamentis aliis. Non enim oportet hic distinctionem predicamentorum subtiliter indagare.
Sufficiat autem ad propositum scire, quod substantie per se et primo competit esse, et quia
accidentia non sunt entia nisi quia sunt entis. Ut patet ex septimo Metaphysice, si
ergo esse determinatur ad genus per essentiam, oportet quod determinetur per illam essentiam cui
per se et primo competit esse. Huiusmodi autem est substantia, determinatur ergo ad genus substantie.
Propter quod declarata est prima pars secunde propositionis. Restat ergo declarare secundam propositionis
partem videlicet quid de huiusmodi esse, ut substantia que est genus, ut substantia que est
analogum predicatur. Dicemus enim quod nullum genus predicatur nisi de hiis que sunt
directe in genere, substantia enim que est genus non predicatur ut de materia ut de forma
que sunt partes substantie composite sed predicatur de ipsa substantia composita. Unde autem substantias
compositas que est genus non predicatur de forma que est pars substantie composite. Ita de
formis separatis sustinendum est quod predicatur substantia que est genus, vel quod est pre-
dicamentum, duas autem sustinendum posse, et non per omnem modum sunt in
genere ipse substantie et intelligentie vel substantie separate sunt substantie composite, de
forma tamen que est pars substantie composite, quia huiusmodi forma nullo modo est directe et
per se in genere, substantia que est genus predicari non potest. Si ergo invenitur a philosopho
secundo de anima et in aliis locis, quod substantia dicitur de materia forma et composito, non est
intelligendum de substantia que est genus, sed de substantia que est analogum, de ipso
tamen esse non proprie dicitur substantia que est genus, quia ut ostensum est huiusmodi esse non
est per se et directe in genere, nec de huiusmodi esse proprie dicitur substantia que est analogum
quia esse de se nulli substat. Nam quicquid substat alicui habet quandam
rationem potentialitatis respectu eius cui substat, ipsum est quod quia omnia sunt in primis
subiectis. prima substantia subest omnibus aliis tanquam suis perfectionibus. Nam
loquendo de hiis que sunt per se in genere omnia alia comparantur ad primas substantias
tanquam forme ad id cuius sunt forme. Ideo prima substantia dicitur proprie principalis

et maxime suba. Ut Augus vij^o de trinitate ca^o v^o vult quod res mutabiles
no simplices pe dicunt sube. ds aut pe dr essentia. Si go iuxta pe
tatem vocabuli suba dr a substae qd sine potentialitate ee no pt id qd de
se dicit ipm actu no eet huius suba. esse go tamen quod debiat
ad genus hoc defimet ad genus sube. tm de huius ee no pe pduca
sum sit no dicit aliquid no substat ut aliquid recipiens uel participans alio
sz magis dicit ipm actum receptum et participatum in alio. ad hoc dicit
vadit pho Johes quod alia pnt participare ee ipm ee nullo mo alio p
ticipare pt. pse eni loquendo ee no participat alio. nec substat aliis. Sed
alia participant ipo et substant. no go si suba dr a substae pe et pse
loquendo ipi ee competet ratio sube. Sz si dicatur suba pse existe. adt
ipm ee tamen quod definiat ad genus no dicetur suba. quia no pt
pse existe. suba itaqz sine accipiat ut genus sine ut analogum no pdi
catur de ipo ee. Dicemus go quod ee est in pdicamento sube. non quia sit
suba. sed quia ee actus sube. dabimus aut simile de puncto. Nam punctus
e in pdicamento quantitatis tm de ipo puncto no pdicatur quantitas. Nam de ratione
quantitatis e quod sit quid divisibile. punctus aut no e quid divisibile. Ideo no
e quantitas. Dato go quod quantitas posset accipi ut genus et ut analogum
tm quia quantitas semper dicit quid divisibile. consequens eet quod quantitas ut acce
pta ut genus nec ut analogum pdicet de puncto. Punctus go e in pdicamento quantitatis
no quia sit quantitas. sed quia e finis quantitatis. declaratur go punctus ad genus
illius rei cuius e pmo et pse finis. et quia pse et pmo e finis quantitatis
ideo definiatur ad genus quantitatis. Sic dicemus et de ee. quod quia sube
pmo et pse competit ee. ideo esse definiatur ad genus sube. no quod sit suba
pse loquendo. sz quia e actus sube. Sz dices quod in libro de ortu sciarum qui
ascribitur Alfarabio. scias nihil ee nisi subam et actus et ratione sube
et actus bis dictio in secula. Si go ee tamen e aliquid si no e actus
quia no ponit ee in pdicamento actus. oz quod sit suba. Dicemus go quod si no
eent nisi duo pdicamenta quantitas et suba. forte pferemus hanc ppom. sci
as nihil ee nisi subam et quantitatem et rationem sube et quantitatis bis dictio
in secula. Arguebamus go de puncto quod cum no sit suba. oz quod sit quantitas.
Sed huic obiectioni faciliter eet responsio. Nam si no eent nisi duo pdicamenta
suba et quantitas hoc mo verificaretur nihil ee nisi subam et quantitatem
et rationem utriusqz. no quod de omnibus pdicetur suba ul quantitas. sed quia nil
eet qd no eet in pdicamento sube ul quantitatis. Sic nihil eet qd no sit suba
et actus. et nihil e extra deum qd no ptineat ul ad pdicamentum sube. uel
ad alia novem pdicamenta actuum. Sz si vellemus dicere subam quicquid est
in pdicamento sube. et ee quantitatem quicquid e in pdicamento quantitatis. hoc modo
ee eet suba. et punctus quantitas. pse tm loquendo esse subam tamen sit
definiatur ad genus sube quod de huius ee dicere ut suba que e genus
ut que e analogum pdicatur. Et hec de esse et essentia dicta sufficiant.
laus sit ipi deo in quo e omne ee. qui est trinus et unus benedictus in secula
seculorum Amen.

Anno xpi. 1429.

Expliciunt theoremata de esse et essencia
edita a fratre Egidio Romano ordinis fratrum
sancti Augustini. Deo gras Amen.

Incipit Tractatus de Verbo sancti thome de Aquino.

Quoniam circa naturam verbi sine quo ymago trinitatis non invenitur in homine expressa maior
difficultas et perplexitas nimia animum involuit, Ideo summatim eius naturam trade-
re intendimus insuper et difficultates ipsum tangentes simul manifestare. Sciendum est ergo
quod verbum cum re dicta per verbum convenientiam habet maiorem a natura sua quam cum dicente. Licet
in dicente sit ut in subiecto. Unumquodque enim naturam ab illo sortitur a quo speciem accipit
cum species sit tota natura rei. Verbum autem speciem habet a re dicta et non a dicente, nisi
forte quando dicit se, sicut verbum lapidis differt specie a verbo asini. Verba etiam a diversis dicta
de eadem re idem specie est. Et huius ratio est quia effectus quilibet magis convenit cum
principio quo agens agit quam cum agente cui solum assimilatur ratione ipsius principii.
Hoc enim est quo generat effectum per actionem agentis. Similitudo autem rei dicte est
principium quo verbum efficitur que etiam in verbo reperitur, id est dicente sibi coniungitur. Et ideo verbum
ipsum quandoque dicitur similitudo rei, quandoque vero dicitur verbum rei, utrumque similitudo id est rei
exprimitur sive reperitur ymaginaria, sicut fantasma Cartaginis dicitur verbum Car-
taginis secundum Augustinum, sive etiam in intellectu ipso ubi perfecte ratio verbi reperitur quod
ad ymaginem pertinet. In verbis autem que in ymaginativa fiunt non est ratio per-
fectionis expressa. Aliud namque in scientia est unde similitudo exprimitur et aliud in quo
formatur. Exprimitur enim a sensu et formatur in ipsa fantasia cum fantasia sit motus
factus a sensu secundum philosophum. Sed cum in intellectu nichil est in quo aliquid ab ipso exprima-
tur ideo non est aliud quod exprimit ab eo in quo exprimitur sicut nec in deo est. Adhuc per-
exprimens et aliud in quo recipiatur expressum. Sed adhuc in intellectu est defectus quia
aliud est quod exprimit et aliud verbum expressum quod in deo non invenitur. Et ideo verbum
dei est deus. Intellectus autem noster verbum suum non est, nec etiam suum esse dicere quod est causa
proxima verbi. Nascitur enim verbum nostrum ex notitia animus habiti apud memoriam nostram
quod nichil aliud est in hoc loco nisi ipsa receptibilitas anime in qua est tamen iuxta
secundum Augustinum et tamen se non diffiniunt. Alia autem ab extra non requirit. Primus igitur processus
in cognitione verbi est quod intellectus accipit a memoria quod a re sibi affertur non
eam spolians quia nichil in ea relinquens, sed similitudinem habitus in se assumens, et hoc
est sic quod in memoria habetur. Et ideo notitia aliquam id quod ab intellectu percipit verbum
memorie. Sed adhuc non habet perfectam rationem verbi. Habet tamen si intellectus solum recipiat
a memoria exprimente. Sed cum memoria non habeat actum aliquem sed in loco actus solum
tenet a memoria exprimente quasi paratam plenitudinem se. Intellectus vero in hunc suo concipit
capit ab ea. Ideo adhuc perfectiorem verbi non habet. In divinis vero pater cui tandem memo-
ria in posterioribus ordinibus complete competit in divinis generat, quia pater id quod habet non solum tenet
memoria apud nos, sed quia est suppositum completum eius est agere. Ideo generat filium.
Non enim in generatione id presupponit aliquid quasi a patre accipiens et adhuc quasi acci-
piens sicut apud nos intellectus accipit a memoria quod presupponitur cognitioni. Ibi
vero filius generatur a patre sicut si totus intellectus esset a tota nostra memoria et non
solum similitudo id est vel illa. Cum ergo informatus per speciem natus sit agere, terminus autem acti-
onis cuiuslibet sit obiectum eius, nititur agere circa obiectum. Obiectum autem suum est quiditas, ad
cuius per speciem informatur que non est principium actionis nisi ex parte actionis illius cuius
est species. Obiectum autem idem ipsi quod est illa per speciem informatur non obiectum sit extra
in natura sua actio autem eius non est ad extra quia intelligere est motus anime
vel ad animam. Unde cum ex natura speciei quam intellectum ~~speciem dicit~~ quiditatem dicit
tamen ex natura intellectus cuius actio non est ad extra prima actio eius per speciem est formatio
sui obiecti quo formato intelligit sicut sit cum re formatur et formatum est et sic
intelligit, quia ista non sunt motus de potentia in actum, quia iam factus est intellectus
in actu per speciem sed processus de actu in actum perfectius ubi non requiritur species alia
motus. Et quia ut dictum est hoc obiectum in ipso sic formatur et non extra,
ideo est in ipso tamquam ut in subiecto. Est enim similitudo rei extra, quod autem est in alia
ut in subiecto efficitur in ea ut habitus. De perfecta ratione habitus est quando actui
coniungitur in habet enim natura eius perficitur. Similiter tale intellectus involvens

spem intelligibilez in quo et sub quo intelligat Illud enim est lumine qd intellectus possibilis
recipit cum spe ab agente per actionem intellectus possibilis informatu tali spe diffunditur
cum obiectum eius format et manet cum suo obiecto formato. Et hoc habet plena ratio
ubi cum in eo quiditas rei intelligatur Sic enim in principio intellectus actionis
et spes non sunt duo sed unum est intellectus et spes illustrata ita unita in sic
relinquitur similitudo scilicet perfecta genita et expressa ab intellectu, et hoc totum ex
pressum est verbum et est totum rei dicte expressiuum et totum in quo res exprimitur
et hoc est intellectiuum principale quia res non intelligitur nisi in eo. Est enim tanquam
speculum in quo res cernitur, sed non excedens id quod in eo cernitur ¶ Verbum igitur
cordis est ultimum qd potest intellectus in se operari ad ipsum enim ut est in quo rei qui
ditas recipitur, unde quod ipsum est quiditatis similitudo in ipsa terminatur intelligere, sic
enim rationem obiecti intellectus habet ut uero est per intellectum expressum ei coniungitur
dicere et ipsum idem verbum est effectus et actus intellectus qui est formatiuus obi
et eciam ipsius dicere Sed in hoc quedam dubitatio recipitur, qd enim intelligitur potest esse
intellectum in actu. Quod autem dicitur potest esse dictum sed non potest manere nisi dum
attenditur Unde in intellectu potest manere spes obiecti in ~~prima~~ situ Illud enim dico
sine lumine in quo aliquo actu intelligitur Unde est quod verbum non est
hic dicitur non ipsa potentia memoratiua tamen que perdit intellectum. unde ipse intellectus
est natus tenere suum obiectum, tamen per naturam memorie que in nobis est Unde enim est quod
prius saluatur in suo per, et ideo obiecti perfectio in primo situ intellectus habetur
ut dictum est, et ibi posita est perfectio ubi interius ¶ Ex his manifestum est quare
intelligencia apud nos differt a recipitatione filii in diuinis quia scilicet intelligencia
nostra nunc est educta de memoria nostra a qua tamen principium et rationem agendi habet
que si esset de memoria tollit educta ipsa esset verbum memorie sue Unde non
diceret se nec exprimeret nisi dicta et expressa a memoria sua quod aliter simpliciter diceret
et exprimeret se sicut in diuinis non dicit seipsum gignendo et exprimendo sed se dicit
genitum et expressum Tercio manifestum est quare verbum dicitur esse tamen. verbum enim
imperfectum est in quo fieri. quia secundum perfectum esse suum est in fieri sed hoc non est
imperfectum, quod totum simul non existens, sicut est de aliis que sunt in fieri quorum cetera
semper sunt imperfecta. Unde in principio perfectum fuit est quia receptio plene perfecte
certa est formata Et intelligencia esse eius perfectum fuit eodem actu quo gignebatur
Non enim fuisset formatio eius ipso formato, sed eodem actu intelligitur continue formatur verbum
quia semper est ut in fieri, et ut in gignendo ab aliquo dicente Sed in hoc
tamen personaliter concessibus coniungit intelligere uero memorie accipiatur essentiale est in di
uinis dicere uero sicut et verbum non personaliter dicitur ¶ Nunc restat videre utrum
verbum gignatur per reflexionem actus intellectus uel per actum rectum Ad cuius eui
9 dencium est quod actio qua formatur verbum qd est expressiuum quiditatis rei que concipitur
non est reflexa alioquin omne intelligere esset reflexum quia semper uno actu intellectus
aliquid et formatur verbum Unde manifestum est quod intellectus intra seipsum actu recto
exire potest, et hec semper est actio prima que terminatur ad obiectum suum in re et a re
Unum enim constituitur ex intellectu et spe que est principium actionis sue et huius est
agere Unde hec spes prima est que agitur non autem ad quam. Non enim intellectus
inspiciens hanc speciem tanquam exemplar sibi aliquid simile facit quod verbum eius
sit enim non formatur unum ex intellectu et spe tamen intellectus non intelligat nisi
factus unum cum spe qua informatus agit tanquam aliquo primo. non tamen ipsam
attendens Spes autem sic recepta semper ducit in obiectum primum Unde manifestum
est quod primum verbum intellectus perficitur per actionem rectam. hoc tamen quod intellectus non
mittit ad aliquid conceptiones suas sicut facit sensus est quia potest reflecti super
actus suos cum uult. qd non potest sensus, non enim intromittitur ~~in eo~~ corpore medio.

cuius non est recipere quod in eo sit sed cum sit unum agens cum quo etiam species ipsa efficitur
unum spirituale in participando vitam eius participat recipit actum suum cum vult complere
quod non potest species. non enim indiget alia ut seperatim intelligat illa specie sed ut a se
ipsa intelligatur de se nam habet unde intelligat sed non quod intelligatur sed sicut ipsa
alia intelligit habet secundum philosophum. Et hec est prima species prima sit alia intelligunt. Sensus
autem indiget organo ad hoc idem quod agat organum autem non redit super se. Unde
non est reflexio in sensu super se. ¶ Considerandum autem quod genus convenientissima est ubi
gignendi reflexe. Unde nulli putaverunt eam reflexam. Cum enim alia infor
mata a specie format verbum non format verbum in aliquo sui informata specie quod ad sui
extendat se esse specie prima non informato ut in eo verbum formetur et ipsum esset
verbo informatum in eo formato. Sicut enim videtur extendi quasi in rem et per actum
et rem formaret verbum. sed in se specie prima formata eo quod formata est actu gig
nitur verbum et non in aliquo sui modo. Unde videtur hec similitudo prima reflexe
Et sicut est quod cum reflexio fiat redeundo super idem. hic autem non fit reditio
super speciem non super intellectum specie informatum. quia non recipit quido format verbum
gignendo ubi non est reflexa. non enim generatur subiectum ipsum per actum intellectus. nec
similitudo nec etiam illius speciei similitudo que format intellectum quasi verbum eius expressum
sed similitudo rei illius. enim similitudo generatur quod in sua similitudine cognoscitur. ¶ Est
tamen ipsum verbum similitudo illius speciei tamquam eius quo factum est et sibi simillimum
Similitudo rei est ut ad quod formatur tamquam ad exemplar. Nec per hoc oportet
ipsum formantem prius rem intueri et post ad eam verbum seu ymaginem ipsam in
se formare. quia habere speciem rei apud se est sibi loco aspectus exemplaris
Artifices namque intuentes sua exemplaria nichil aliud accipiunt nisi species ex
exemplarium. Hec autem species quam habet intellectus advenit sibi a re quam ipse non
est intuitus sed species. ¶ Et quia rei similitudo est primum generantis huius. Unde in intel
lectu esse generato per rectum in intellectu eius generatur recte igitur a specie prima in ipsum
verbum tamen non principia eius subiectum sed res cuius est similitudo prima. Huic etiam simi
litudini tanto intimius erit verbum quanto perfectius genitum est. Ideo verbum idem
intelligentis est idem principio intelligendi ex quo et ipse fit unum ut tamen sit
informatum subiectum duabus actionibus eiusdem speciei quod impossibile est eandem suscipere
duabus albedinibus sic informari. Hec enim est impossibile quod utriusque actionis est
in ratione eius quo fit aliquid fieri. Verbum autem est quo aliquid intelligitur sicut
lux in qua aliquid videtur. Species autem est quo perficitur cognoscens sicut species coloris
in visu exteriori et forma similiter. Sicut lux ex specie coloris generatur sicut ibi sit
verbum ex specie. Exteriora enim desinunt a contactu interiorum. Et propter hoc licet utrumque
sit actionis et species et verbum eius specie genitum. quia utrumque est in alia ut
in subiecto. Verbum autem magis transcendit in similitudinem subiecti quam species ipsa
Et quia intellectus intrat in quiditatem rei veniens. ideo in specie perfecta est utrius
subalis quiditas spiritualiter per quam quiditas spiritualiter intra formatur. sicut in
calore est virtus ignis attingit in generatione ad formam substantialem ignis ad
quod actus ipse non attingit. Unde verbum quod est ultimum quod potest fieri intra per
speciem magis ad rem ipsam representanda quam nuda species rei. Cum igitur
res intelligibiles extra sint. ille quo intellectus formatur sua specie actu prius non
est informata specie quam intelligeret sed non tunc. Ideo enim verbum quod sequitur speciem rei
semper sequitur vero ipsum intelligere eius. Hoc enim manifestum esset si per speciem rei
tenderet intellectus in ipsam rem nisi esset in specie sicut visus per colorem
extra se existentem et non formaret verbum in se. Dicta prius intellecta. Sed quia
intellectus prius accipiens speciem de re per speciem non ducitur per seipsum in rem
ut est in sua natura sed ut in se quod facit ipse obiectum eius erit quod est in eius

intellectu. Obiectum autem naturaliter prius est actione potentie circa obiectum. Et ideo verbum quod est ipsum in-
tellectum prius est ipso intelligere ad ipsum terminato. ¶ Ex istis manifestum est quo attenditur
prioritas unius eorum ad alterum. Prius enim naturaliter est intellectus informatus specie que est principium
sufficiens intelligendi quam gignitur verbum, et ideo intelligere prius verbo in radice, et
verbum est terminus actionis intellectus. Sed quia obiectum non est nisi in verbo ~~idea~~ ut
dictum est, obiectum autem prius est quam actio que est ad ipsum terminata, ideo verbum prius
est quam intelligere. Et hoc totum ideo est quia non terminatur actio intellectus ad dicere ex re[s]
a qua accipit speciem ut in se est. Si enim species nata esset ducere intellectum ad rem
ut in se est, ut species coloris ducit in colorem omnibus modis, precederet intelligere
verbum. Unde manifestum est quod verbum non sequitur intellectum inquantum per potentiam intellectus, sed
eum precedit semper verbum actum intellectus qui est intelligere. Sed verbum sequitur intellectum
in actu per speciem a qua procedit verbum ut actus ex actu, et non ut actus ex potentia.
Unde posterius est sufficiens principium intelligendi a parte intellectus, et ipsum verbum sequitur ad intelligere
non in se sed in sua radice, ut dictum est. Si vero intellectus a verbo acciperet speciem
prius quam intelligeret ipsum verbum et rem in verbo, ipse formaret per illud intelligere verbum
formari vel eius principium, sicut impossibile est intellectum facere rem extra a qua speciem
recipit. ¶ Ex dictis facile est scire quare intellectus non de se format verbum sed rem. Quia
enim qui informata in ea rem per speciem qua agit quicquid agit. Unde cum in
se. Cum vero intelligit se apprehendere quia non est cognoscitivus nisi sicut alia per speciem
aliquis quia non indiget specie ut intelligatur. Hoc enim patet de se ut hic intellectus
in se speciem qua formet verbum suum sed accipit a se speciem intelligibilem non sui
sed rei que unde formatur ut intelligat, ut dictum est. Cum igitur illa specie in-
formatur statim se intelligit, et hoc est per reflexionem, quia hec species prius accepta
est a re quam a se informata specie eam intelligit. Sed cum intelligit format verbum sui. Ideo intelligere unde procedit est
quam intelligere. Hinc est quod prius format verbum
cum se ipsum intelligit. Hic enim in se ad quod actionem suam terminet eam si intellige-
agat ... et ideo naturaliter posterius format verbum cum se intelligit. Non enim cum se intelli-
ge facit totum sed ad eam ipsum inducit. Non enim est aliquid a quo accipit speciem, sed est verbum suum cum se intelligit,
quia prima species est rei et non genita de eo sed sua unde prius de alia formatur
per speciem rei non prius verbum anime sed rei dicere. Si vero mediata ab ea re apprehe-
deret et similitudine sui gignet in se hic cuius verbum esset prius eius nihil
extrinseci admixtum. Tale est verbum dei quod idem est in natura cum deo pre-
dicente cum ipsum verbum tum a re sit tali modo dicentis formatum sit et accipi-
turum ipsa enim substantia facere non potest. Deus vero nichil dimittas hic in natu-
ra. Ideo verbum suum deus verus est et probat vera. Deus enim qui uno intui-
tu omnia videt uno verbo omnia dixit. Nos vero multa verba habemus propter
imponi intellectus nostri intelligendi. Et horum quedam insunt ex aliis sicut verbum
motum et ... quedam vero non sicut in rebus que non habent connexionem ad se,
ut de lapide et homine. Quedam vero seorsum offeruntur intellectui
quedam cum maiori, quedam cum minori distinctione. Ideo verba nostra quedam plus
sunt composita, et quedam citius quedam tardius formantur sic
conformiter geloria tardius et difficilius. Quedam vero facilius et citius ac-
quiruntur. Et hec de verbo dicta sufficiant.

Nota quod intellectus in intelligendo ad quatuor potest habere ordinem. Scilicet ad rem que intelligitur, ad speciem intelligibilem qua fit intellectus in actu, ad suum intelligere, et ad conceptionem intellectus. Que quidem conceptio a tribus predictis differt. A re quidem intellecta, quia res intellecta est interdum extra intellectum, conceptio autem intellectus non est nisi in intellectu. Et iterum conceptio intellectus ordinatur ad rem intellectam sicut ad finem. Propter hoc enim intellectus conceptionem rei in se format ut rem intellectam cognoscat. Differt autem a specie intelligibili. Nam species intelligibilis qua fit intellectus in actu consideratur ut principium actionis intellectus, cum omne agens agat secundum quod est in actu. Actu autem fit per aliquam formam quam oportet esse actionis principium. Differt autem etiam ab actione intellectus, quia predicta conceptio consideratur ut terminus actionis et quasi quoddam per ipsam constitutum. Intellectus enim sua actione format rei diffinitionem vel etiam propositionem affirmativam vel negativam. Hec autem conceptio in nobis proprie verbum dicitur. Hoc enim est quod verbo exteriori significatur. Vox enim exterior neque significat ipsum intellectum neque speciem intelligibilem neque actum intellectus, sed intellectus conceptionem qua mediante refertur ad rem. Huiusmodi igitur conceptio sive verbum qua intellectus noster intelligit rem aliam a se ab alio exoritur, et aliud representat. Exoritur quidem ab intellectu per suum actum, est vero similitudo rei intellecte. Cum vero intellectus seipsum intelligit, verbum predictum sive conceptio eius est propago et similitudo intellectus seipsum intelligentis, et ideo hoc contingit quia effectus similatur cause secundum suam formam. Forma autem intellectus est res intellecta, et ideo verbum quod oritur ab intellectu est similitudo rei intellecte sive sit idem quod intellectus sive aliud. Huiusmodi autem verbum nostri intellectus est quidem existens ab esse ipsius intellectus, non enim est de essentia eius sed est passio quedam ipsius, non tamen est existens ab ipso intelligere ipsius intellectus, cum ipsum intelligere non possit sine verbo predicto. Si ergo aliquis intellectus sit cuius intelligere sit suum esse, oportebit quod illud verbum non sit existens ab esse ipsius intellectus sicut nec ab intelligere. Huiusmodi autem est intellectus divinus, ubi idem esse et intelligere. Oportet ergo quod eius verbum non sit extra essentiam eius sed ei coessentiale. Habes hoc per beatum Thomam de potentia dei questione octava articulo primo.

Istud notabile valet ad intelligendum ea que scribuntur a beato Thoma in textu de verbo.

Nota secundum Bonaventuram in scripto primi. In genere quedam sunt per se, quedam vero per reductionem. Per se sunt in genere que participant essentiam completam illius generis ut species et individua. Per reductionem vero illa que non dicunt completam essentiam, et hec sub genere nihilominus continentur. Reducuntur enim pluribus modis. Quedam sicut principia, quedam sicut complementa, quedam sicut vie, quedam sicut privationes. Sicut principia dupliciter: aut essentialia aut integralia. Ut principia essentialia sicut materia et forma in genere substantie per reductionem. Ut principia integralia sicut partes substantie sunt in genere substantie. Sicut autem reducuntur ut complementa hoc potest esse dupliciter. Aut enim est complementum per modum actus, et sic actus primus qui reducitur ad idem genus cum substantia cuius est actus, ut vivere et esse substantie sicut genus substantie. Aut per modum aptitudinis, et sic differentie complementi ad idem genus reducuntur cum specie. Sicut autem sicut vie reducuntur hoc potest esse dupliciter. Aut sicut vie ad res, et sic motus et mutationes reducuntur, ut generatio reducitur ad substantiam. Aut sicut vie a rebus, et sic reducuntur potentie ad genus substantie. Potentia enim agendi que egressum dicit ab ipsa substantia ad idem genus reducitur, que non adeo elongatur ab ipsa substantia ut dicat aliam essentiam completam. Sicut autem sunt privationes sic sunt in genere per reductionem et reducuntur ad idem genus sub quo continentur illa quorum sunt privationes, ut in privatione albedinis et coloris, que quidem non est albedo sed ut albedo, non est color sed ut color. Possumus quia privationes non habent essentiam aliquam nisi per habitum in eodem genere esse sunt in quo et habitus per reductionem. Hec Bonaventura super primo.

Incipit tractatus b(eati) Thome de individuatione — quarum una sensus et intellectus. Nam manifestum est illas differentias supponere

Quoniam due sunt potentie cognoscitive ex parte suorum obiectorum differentiam habentes. Sciendum
autem est quod in cognitione humana fundamentum et origo est sensus. Unde principium est
rei extra se, super quem tota actio virium cognitivarum fundatur secundum philosophum. Hoc scilicet
unde patet manifesta passione sensuum a quibus tamen a principio orta passione
intellectuum dixit esse similitudinem rerum. De passionibus autem sensuum nulla ibi fecit
mentionem quod principaliter fecerit, est quia passiones intellectus sunt cause rerum
ipsa sive communia sive propria esse sensibilia sive obiecta sensuum, de quibus tamen agere intendebat. Certum autem est
etiam quia unde est sensus obiectum proprium non fertur unquam potentie alia nisi passionis, singularium
scilicet agit sicut oculus videt dulce in quantum album vel nigrum est dulce. Impossibile est tamen
intellectum ferri super ista nisi passive in quantum, scilicet agit circa fantasmata que sunt ex
parte istorum actuum sensibilium et hoc est per medium cuiusdam reflexionis. Reflexio namque
duplex est: una ad originem potentie, alia ad originem obiecti. Proprium enim in quod fertur
potentia quelibet est suum obiectum, et ideo natura est terminare actum ipsius potentie. Unde ultra
illud non potest actus alicuius potentie quia sub forma ulteriori alicuius principalioris obiecti aliter ei
sunt exceptis sicut se habet color ad visum et sonus ad auditum. Terminatus enim rei
sensibilis est obiectum proprium intellectus ut dicitur in 3o de anima. Unde quotienscumque anima se vertat
quod obiectum est sibi ratio agendi, per quod vel in se redire per actum et potentiam suam
vel redire in obiectum in ipsam originem obiecti scilicet per fantasmata in sensibili intellectualiter. Ideo
isti sunt duo modi reflexionis sive quorum alter cognoscit se et que a parte sua
sunt, alter vero ea que sunt ex parte obiecti sui. In utroque vero modo cognoscitur
quod potest in istis inferioribus ab intellectu attingi ut per proprium obiectum, cum omnia sensibilia apud
nos materialia sunt. Materia enim impedit intellectum sensibilem vero non. Causa vero non est sensibilis
nisi per analogiam ad actum suum, ut dicitur 2o physicorum. Si enim esset apud nos sensibile immateriale
et intellectuale quod tamen est impossibile ipsum per se et sine aliqua abstractione cognosceretur, quia
singularitas non impedit cognitionem sed materialitas. Cum igitur intellectus tendit
in originem sui obiecti scilicet in sensibilia, reflectitur super obiecta alterius virtutis cognitivarum.
Cum vero ad se redit non tendit in obiectum alicuius virtutis alterius, quia potentialitas anime
rationalis cuius ipsa non potest obiectum esse completivum intellectus proprium nisi ducatur ad actum per speciem
principalis obiecti ut docet philosophus, quia anima intelligit se ut alia non est materialitas quia
facit esse obiectum alicuius potentie, facit tamen quendam modum singularitatis non quod sit alicuius
rei complete in specie sed quia esse anime terminatur per receptibilitatem sive nature cuius
potentialitas maior est potentialitate angelorum quia magis distat a deo in ordine nature
quam angelus. Deus enim actus purus est, et quanto aliquid magis appropinquat tanto
plus habet potentialitatis et minus actualitatis habet. Non solum enim materia sed quecumque potentialitas
[illegible] rationem obiecti intellectus minuit, quia sicut dicitur in 2o anime. Unumquodque intelligitur
secundum quod est actu eius. Unde anima duplicem modum cognitionis habet: unum in se ut separata
[illegible] accepit, tunc enim cognoscibilis est secundum modum suum esse quod est actus separatus simpliciter sua
potentialitate. Non enim in anima sunt duo actus sua scilicet essentia que est sua ipsa potentia
et esse suum sed suum esse est actualitas rationis cuius ipsa essentia anime est actus corporis.
Omnis enim forma principaliter per actum qui est primus per essentiam sed habet maiorem sed
duorum autem actuum ordinis eiusdem impossibile est aliquid unum et idem principaliter simul,
sicut impossibile est eandem rem simul habere duas formas substantiales. Alius autem modus
cognitionis habet a se existens ut nata est per se cognoscere. Unde non est cognoscibile
in statu quo accipit aliquid per sensum nisi per speciem rei sensibilis, et ideo habet

ut abstracta

ipa actia sp̄lia scz sp̄a et gnia sunt ut p̄se obiecta. Quiditas vo rei particularis i pti
no spectat ut p̄se obm ad istos sp̄s exteriores
cognitio sua de seipa p̄se e reflexa. ¶ Nunc igit restat unde ubi separat cognitio sp̄s
et intellectus a se inuicem. Manifestum e enim ibi intellectum incipere ubi sp̄s desinunt. Sp̄s at
exteriores cum quiditas ista subiectum sit et no actio, ut pertinet ad sensum sed ad intellectum
pertinet ut p̄se obm eius p̄pter suam materialitatem. Ideo quiditas rei materialis in ipa sui
ptilitate e obm rationis p̄prius cuius e de intentionibus p̄pris agere loco cuius in brutis
est estimativa loco materialis. Hec enim potentia p̄xima conuenientiorum ad intellectum vel cum intell
ubi e ipa ratio quod confert de ipsis vlibus p̄portionat virtute collativa. ¶ Sed qz potentie
sp̄uales no abstrahunt omnino a materia ipm obm suum vel e materia vel sp̄a quiditas
ptilitatis materialis. Hoc aut no ~~[illegible]~~ qd ista potentia apprehendat materiam
in se cum ipa no pt sciri nisi p analogiam sz qd tollo de me in ordine
ad formam p ipsam formam individuata spectat ad hanc potentiam sicut de materia esse
in gnre in ordine ad formam sp̄cificam spectat illud rationis superiore. ¶ Ex his facile est
videre quid materia e principium individuationis. Hoc enim intendimus ostendere. Breviter
ergo qd individuum apud nos in duobus consistit. Est enim individuum in sensibilibus primum
ultimum in gnre substantie, sz de nullo alio predicatur. Unde primum e prima substantia et primum
e fundamentum aliorum. Materia enim forte maxime cum ipa no possit ee hoc aliquid completum
in ipse cuius potentia e ee incommunicabile, est in vlis quiditate sine vlis pt communicari cum
e de ratione sua, incommunicabile est enim solid de ratione suppositi qd e hoc aliquid completum
in ipse qd tali forte no cot ut dictum est. Materia quiditas est de ratione sua communicabilis
est ut dictum est. Communicatio aut sua est p hoc qd recipitur in aliis. Et ideo cum
est de natura sua in vlis recipi pt sit et recipitur tamen in una ratione cum una
sit ratio in omnibus individuis. Sz qz ipa ee no hz ut dictum est qz esse
solum e ee suppositi, suppositum aut incommunicabile est ut dictum. Ideo ipa forma materialis
diversificata fuit multa esse incommunicabilia, manens una tamen ratione vlis communicata,
sua aut receptio e in materia qz ipa materialis est. Ex quo pz qd de natura sua
relinquitur unitas rationis in communicatione et qd reddit incommunicabilis p receptionem sua
in materia. Ex hoc enim qd recipitur in materia efficitur individuum qd est incommunicabile et
e primum fundamentum in gnre substantie et completum subiectum aliorum de se praedicatum. ¶ In via at
generationis completum prius est completo. Illud ergo qd est subiectum primum ordine in via ge
nerationis est incompletum qd de nullo illius gnris predicatur sz materia ratio e primum
principium esse incommunicabilis qd est proprium individui. ¶ Aliud est in quo salvatur natura indi
vidui apud nos determinatio eius ad certas particulas tpis et loci qz primum e b
esse hic et nunc, determinatio debet sibi ratione quantitatis determinate. Ideo materia determinata
sub quantitate dr principium individuationis quo ad id in quo salvatur ratio pi in gnre
substantie qd tamen est impossibile reperire sine corpore et quantitate. Ideo quantitas terminata dr
principium individuationis no qd aliquid ee suum subiectum sz e subiecta prima sz cum eam
concomitatur inseparabiliter determinat ad hic et nunc. Illud ergo qd cadit sub ratione pi
est hoc aliquid p naturam materie. Qd aut cadit sub ipso exteriori e p quantitatem in
¶ Sz hinc vie aliqui pt qd materia est gnus de sua natura sicut et forma, et posset
una in pluribus formis ee. Verum tamen sicut quiditas sua pt ipam incidere ee primum
individuationis. ¶ Sz sciendum est qd impossibile e formam uniri materie cum sit pars
et consequitur quantitas determinata p quam incidit materia ultra no est communicabilis
tamen ratione eadem sicut e forma ut dictum est. ¶ Ratio enim materie sub forma
aliqua est alia a ratione sua sub forma alia qz contracta e ratio sua p determinationem
quantitatis diversa partium et diversa requirit ad diversas formas esse tamen materie no
diversificatur sub diversis formis sicut ratio sua. Ratio enim materie no e una
et eadem sicut sua ratio e. Ratio vero forme in diversis materiis e una licet
sua ee sit diversa. Ideo quiditas fuit consimilis tamen que est ipsius materie et
Nota qd materia sub quantitate determinata dr principium individuationis. Tamen materia sola e prima
principium individuationis quo ad id in quo salvatur ratio primi in gnre substantie. Qd tamen
impossibile e reperire sine corpore et quantitate. Ideo quantitas terminata p materiam dr principium
individuationis no qd aliquid ~~[illegible]~~ ee suum subiectum qd e prima substantia. Sed
qz eam concomitatur inseparabiliter determinat ea ad hic et ad nunc.

No ubi separantur cognitio sensus et intellectus a se inuicem

No

Quid materia est principium individuationis

primum

speciei

No qd ee solum suppositi

quo in

sua ee

et

aliam alteri formam qz hec quiditas cum sua forma reperiri no pt cum eadem determinatione. Sz materia no e communicabilis ex eadem ratione sicut e forma ut dictum. Ratio enim

quia una quantatur secundum eandem suam tamen et non secundum rationem eandem
non secundum rationem eandem non impedit naturam esse principium individuationis. Sed ad
advertendum est quod accidentia non individuantur per materiam primam sed per subiectum
quod est eius actu individuans sicut et forme substantiales per materiam primam
que est earum subiectum. Et hec de principio individuationis dicta sufficiant. Explicit.

Incipit tractatus de natura accidentis sancti thome de aqui[no]

Quoniam omnis nostra cognitio a sensu incipit. Sensus autem obiecta
sunt accidentia. Accidentia autem magnam partem conferunt ad cognoscendum
quod quid est ut dicitur in primo de anima. De accidente et eius
origine aliquid breviter dicemus quo facilius intellectus in quidditatem
rei ducatur. Sciendum est igitur quod accidens dicitur dupliciter scilicet naturaliter
et logice. Naturaliter sicut accidens quod dividitur contra substantiam et
hoc continet novem genera accidentium. Logice vero dicitur unum de quinque
predicabilibus de quibus loquitur Porfirius. Sed accidens primo modo
dictum sequitur naturam rei. Accidens vero secundo modo dictum sequitur
operationem intellectus qui facit universalitatem in rebus ut supra 2o de anima
Commentator dicit. Cum autem natura rei precedat operationem intellectus
ideo de accidente primo modo dicto primo dicamus. Sciendum est igitur
quod ens non dicitur de accidente hoc modo dicto nisi mediante substantia de qua
per prius dicitur. Hec est enim natura omnis analogi quod de quo primo
dicitur erit in ratione omnium que sunt post. Sicut sanum per prius
vel medicina dicitur de animali quam de urina. Ideo sanitas animalis cadit in diffinitione
utriusque scilicet urine et medicine. Urina enim dicitur sana inquantum
est signum sanitatis in animali et medicina similiter inquantum est causa sa-
nitatis animalis. Per quem modum cum ens per prius dicatur de substantia quam
de accidente ratio entis in substantia necessario cadit in ratione entis in
accidente. Dicitur enim quantitas ens quia est mensura per se entis scilicet
substantie. Qualitas quia est dispositio per se entis dicitur ens et sic
de aliis. Et quia esse est actus entis ideo inesse rei per se est
esse accidentis. Hoc autem verbum inesse est designativum inherentiam acci-
dentis et ideo extraneum a natura rei esse necesse est. Non enim
significatur per hoc inesse quod accidentis esse sit in ipso esse substantie
cum esse sit formalissimum omnium (alias rei). Et ideo esse solum convenit
per se existentibus. Sed natura accidentis est inesse sive inherere ipsi rei.
Et hoc est manifestum quia quedam sunt accidentia quibus hec tamen con-
veniunt scilicet inesse rei secundum suum esse quod in hoc solum consistit.
Unum enim corporis subiectum primum non est esse substantiale unius rei sed acci-
dentis alterius aliquid sicut quantitas est subiectum qualitatis. Constat igitur
quod esse qualitatis est inesse quantitati. Hoc etiam reperitur sine substantia subiecto
substantie ut in sacramento altaris. Quantitas autem in rebus
nature est primum et proximum accidentis subiectum substantie naturalis. Cum tamen sit extenen

ab ipsa re

ab ipsa re non tamen est de constitutione substantie sicut sunt naturalia principia licet non sit mensura extranea sicut sunt locus et tempus sed intranea et eiusdem rei quod non est verum de loco cum una res multa loca mutet. nec erit ut in subiecto in ipso esse rei quod est maxime ~~in ter~~ intimum rei. sed in ipsa re cuius esse est actus. Hoc enim esse est substantiale et non accidentale cuiusdam est esse per quod designatur essentia rei esse secundo modo et non primo modo ut dicitur quinto metaphysice. Et ideo hoc esse formalius se habet ad rem constituendam in genere entis quam ipsa forma rei que hoc esse dat vel materia cui datur ex quibus compositum est cuius est hoc esse ut entis intimius quam ... ad ipsam rem que est ens inter omnia est ipsum esse eius. Et post ipsum ipsa forma rei per quam habetur esse ipsum. et ultimo ipsa materia que licet sit fundamentum inter omnia ab ipso esse rei magis distat cui propinquissimum est ipsa res ut cuius est. cum per rem sit et forma et materia nisi in homine ubi esse forme toti communicatur. Et ideo esse est forme ut a qua quia ipsa est principium ipsius esse et ultimo est ipsius materie ut eius in quo recipitur ipsius esse. ~~et ultimo est ipsius materie~~. Materia igitur rei cuius est esse plus a re distat quam ipsa forma a qua est esse. Et ideo materia non est ens de natura sua sed per ipsum compositum vel per ipsam formam. Cum ergo accidens sit extraneum a principiis rei et alterius nature. Primum inter omnia accidentia quantitas est. videlicet materiam que a re ipsa initio magis sequitur et reliqua ipsa mediante licet quedam aliorum naturam qualitatis magis sequi videantur sicut sunt qualitates sequentium sunt media ad aliquas actiones. Omnis enim actio rei formam ~~actio~~ sequitur cum idem sit principium agendi et ~~cognoscendi~~ cendi. Quando autem quantitas ponatur sequi materiam considerandum est a parte formarum que nate sunt materiam informare. cum non sit sensibilis nisi per analogiam ad formam ut dicitur in primo physicorum. Ad huius evidentiam sciendum est quod in una et eadem materia nate sunt inesse quedam forme generales et quedam speciales. quarum natura est in materia facere quicquid forme generales nate sunt facere. Et amplius ut dicit Boetius forma et nichil aliud nata est facere nisi quod ad actum pertinet. Et ideo si illud fuerit sequens esse materie in ordine ad aliquam formam distinctam in essentia sua ab alia forma si hoc non pertinet ad esse illius materie per formam non fit illud nisi per aliquam formam etiam. Ut puta. In materia est positio ad formam aliquam generalem sicut ad formam corporis que facit corpus cum introducta fuerit in materiam ad illam transmutandam. hoc idem forma perfectior facit et ~~hoc~~ adhuc amplius. Hoc enim ad actum pertinet. quod autem ad materiam refertur non fiet cum utraque forma inducitur. Hoc enim actualitatis non est nec ad esse pertinens sed ad ipsam suam essentiam. In materia namque est positio ad formam corporis ut dictum est. et hoc facit in illa cum ei infuerit. Hoc etiam facit forma perfectior ut dictum est. Sed forma perfectior licet facit illud quod facit forma generalis non tamen perficit eandem positionem quam perficeret forma generalis si inesset. et hoc manifestum est. Nam materia sub forma

pfcta ex9 ē in pon ad talem forām · qd no ptinget si ei9 potentia
ad illam formā eet pfctior p aliā forām · Ad illud go qd potest
fieri in mā p dūsas formas · indiuiter se ht ad plures et ad vnā
pfcām · Hoc em̄ spectat ad ipm̄ ptitutum ex mā et forma tunc
ee ē actu · in quo tum no possunt ee plura ee subalia p vnam
formā · sequuntur omīa que in dūsis p dūsas ptingunt · pporcōs
vero que ptinet ad ipam mām · ordinant ea ad dūsas eenas
formaz determinate · ita q pon sua ad vnā forām no pficitur
p aliam · licet alie fuerit habundant vute et pfcone ad fa
ciendum quicquid alie forme psueuerunt et amplius gnālem
Si qua ergo sunt pseqncia in ordine mām ad forām gnālem · necesso
psequuntur eam · vel p esse actu · qd ab illa recipit · vel p pfec
tione sue potencie p illam forām solum que no pt p alia
forām pfici · Quando igitur talis forma solum pficit mām
et facit ee actu in ea · tunc actus quod psequitur mām in or
dine ad illam formā que pficit pom mate · scdm̄ ertum
respectum in ee · aderit ee mae pfcte · no indiui · sed zme actu
illius ppositi · et hoc est illa mā in qua accidens hz esse · Est
em̄ aliquid subiectum accidentis scdm̄ q ē actu · Ex quo fan
le est scire · quid sit actus sequi mām in ordine ad forām
gnālem · vel in ordine ad forām spālem · Hoc em̄ no reqrit
actu ee accidentis · cum hoc indiuiter sit ab vna forma et i mā
a multis · sed requirit eenciā ei9 respectu pone mae · que pfi
ci non pot indiuiter · sed p certam forām · et eenae illius mae
pporcōnata · Si em̄ respiciendum eet ad ee actu accidentis ·
nunquam distinguetur inter accīa · que sequunt mām in ordine
ad vnā formā · vel ad aliā forām · cum esse actu et quicqd
ad ipm̄ ptinet · indiuiter a quacunqz forma pfectior sit · ut
dictum est · Unde cum aliqua forma recipitur in materia
que facit quicquid alie facere solent · de hys que ad actum
ptinent · omīa accīa scdm̄ ee qd hnt sequuntur ee actu
illius ppositi qd hz ab 1a forā pfcta · Esse vo accīs ipius no
sequitur ee actu · sed sequitur mām in ordine ad formam ·
tunc ee solum ē · illam scz eenciā pfcē scdm̄ ipam poz
ad eam ordinata · et tale accīs ē qntitas · et ea que sunt
scdm̄ dūsas pporcōnes mixtionis · ut albedo et nigredo · Et oia
ideo talia acciden forma pfcta · manet in eenys suis · ali ablata i spē distincta
ud et aliud ee actu hncia · Non em̄ re pfcta permute pit
ordo mae ad forām gnālem · sed poci9 p eam pficitur in
ee actu · Et ideo in viuo et mortuo qntitas dimensiua ma
net · et simr albedo et nigredo · et vestigia vulneris q in qn
titate sunt · et simr eit accidentium tinctus · Pter hoc enim
zecepta

manet origo et radix accntis eadem ma in ordine ad formam gna-
lem manente. licet sit infictq in actu. Inde e q diversimode imutat actu
colore i vivo et mortuo. qd no 9tingeret nisi aliud et aliud esset in-
heret qd e coni duorz accntu extrinm quorz tn alterum no e muta-
tu in ee et illud sequibant pdicta acciden. Accidentia vo que sequntur
maam i ordine ad formam spalem tunq e figura. Jn qualz em spe
e certa figura. Et ideo inter omia accntia scdm sola figura speciem
rei demostrat. Alia em e figura hois alia equi. quorz destructa
spe rei no psit mane nisi equivoce. tn manet eadē indiuidui figura
hominis. sicut et qntitas in qua est. est em figura qualitas in
qntitate. Omnia em accidentia indiuidui sunt acciden comunia
sed spei accntia no. Ideo sequunt maam in ordine ad formam gnalem
cum ma sit principium indiuiduationis sub dimensionibz terminis. que
sunt accntia qda totia. Si qua vo accntia sunt que sequunt formam
sicut qualitates qda que sunt principia passionum et actionum no
manet forma destructa nisi equivoce. tn no possunt in easdem
actiones amplius. Alia aut sunt accntia sequentia formam que etiam
similitudinem aliquam post se relinquunt ut risibile et huiusmodi.

Nunc restat de accnte scdm nō dicto agere. Sciendum e q oia
vlia accntia sunt qdam sequentia res scdm ee qd hnt i aia
quia intellectus e qui facit vlitatem in rebz ut in pmo de aia dicitur
Et no solu operatur circa subas sed circa accntia in rerum na. Vtrisqz ei
intentionem tribuere pt. Et inde e q illa vlia que sunt p operationem
aie circa subas noia hnt ut genus spes et dra. Et hec noia sunt
designatiua spalium intentionum accntalium. sed hec no sic circa subas
fieri dicit qz in accntibz locum no heant. tn in eis sint genus et
spes et dra. sed quia no sub[illegible] res in na cui ratio gnis conveniat
in accntibz p modum aptum gni et spei. licet enim nichil sit i accntibz
per se subsistens. sed intellectus facit accns ut per se sit subsistens. tn no-
minat ea noie in abstracto. et sibi rones gnis et spei attribuit
Cum enim circa accntia operatur spalit no eis attribuendo qd subis
tribuit. sed alias intentiones que subis no conveniunt noia spalia eis
no imponit. sed p noia rerum intentionum vlium exprimit. Et ideo
duo vlia scz pprium et accns. quorz vtrumqz vnum est accidens
in rerum na. naturam ppriam p vlis intentionem no mutant. sicut ei
homo e nome rei nature humane et nome spei. sed e contra
Ita pprium et accns sunt noia gnalia quorundam accidentium
et propter hoc sunt noia vlium. Et hoc tertium est equivoce
contingere. Non em et si pprium e vle. et risibile e pprium. risibile
erit vle. Variat em medium scdm equivocationem. sicut cum
arguitur. homo quidem spes est. quia e ho. et de homine
spes pdicatur. Et hec de natura accntis dicta sufficiant.

Scdm s. Thomam de Aquino.

De natura accidentis explicit. Incipit de principiis nature s. thome

Nota quod quoddam potest esse licet non sit. quoddam vero est actu. iam et potest esse. Illud quod iam esse potest dicitur esse potentia. Illud quod iam est dicitur esse actu. Sed duplex est esse scilicet substantiale sive essentiale rei ut hominem esse et hoc est esse simpliciter. Est et aliud esse accidentale ut hominem esse album et hoc esse est secundum quid esse. Ad utrumque esse est aliquid in potentia ut sit homo. sicut sperma et sanguis menstruus, aliquid tamen est in potentia ut sit album. sicut homo. Tam illud quod est in potentia ad esse substantiale quam illud quod est in potentia ad esse accidentale potest dici materia. sicut sperma hominis et homo albedinis; sed in hoc differunt quia materia que est in potentia ad esse accidentale dicitur materia ut in qua. materia vero que est in potentia ad esse substantiale dicitur materia ut ex qua. Unde autem est in potentia ad esse accidentale dicitur materia ut in qua. proprie loquendo illud quod est in potentia ad esse substantiale dicitur materia, quod vero est in potentia ad esse accidentale dicitur subiectum, unde dicitur quod accidentia sunt in subiecto. Non autem dicitur quod forma substantialis sit in subiecto. Et secundum hoc differt materia a subiecto. quia subiectum est quod non habet esse ex eo quod accidit sed per se habet esse completum sicut homo non habet esse ab albedine, sed materia habet esse ex eo quod advenit ei quia de se habet esse incompletum. Unde simpliciter loquendo forma dat esse materie. subiectum vero accidenti. licet aliquando unum ponatur pro altero scilicet materia pro subiecto et econverso. Sicut autem omne quod est in potentia potest dici materia. ita omne a quo aliquid habet esse quodcumque esse sit sive essentiale sive accidentale dicitur forma. Sicut patet de forte cum sit potentia albus fit albus. et sperma cum sit potentia homo fit actu homo per animam. Et quia forma facit esse in actu. Ideo dicitur quod forma est actus. aut quod facit esse actu substantiale dicitur forma substantialis. Et quod facit aliquid actu esse accidentale dicitur forma accidentalis. Et quia generatio est motus ut ad formam. forme autem duplici duplex generatio. forme substantiali respondet generatio simpliciter; forme vero accidentali secundum quid. Quando enim introducitur forma substantialis dicitur aliquid fieri simpliciter. sicut fit vel generatur. Quando autem introducitur forma accidentalis non dicitur aliquid fieri simpliciter sed fieri hoc vel album. Et huic duplici generationi respondet seu opponitur duplex corruptio scilicet simpliciter et secundum quid. Generatio vero et corruptio simpliciter non sunt nisi in genere substantie. Et generatio et corruptio secundum quid est in omnibus aliis generibus. Et quia generatio est quedam mutatio de non esse ad esse. non ex quolibet non esse fit generatio. sed entis quod est eius potentia; sicut ydolum ex cupro. quod est ydolum in potentia. non actu. Ad hoc ergo quod sit generatio tria requiruntur. ens in potentia quod est materia. et non esse actu quod est privatio. et illud quod fit actu scilicet forma. Ut quando ex cupro fit ydolum. cuprum quod est in potentia ad formam idoli est materia. hoc autem quod est infiguratum sive dispositum est privatio. figura autem a qua dicitur idolum est forma. non autem substantialis quia cuprum ante adventum illius figure habet esse actu. et eius esse dependet a figura sed est forma accidentalis. Omnes enim forme artificiales sunt forme accidentales. Ars enim non operatur nisi super illud quod iam

[Margin, right, beside line 8: et est aliquid in potentia]
[Margin, right, beside line 27: aut]
[Margin, right, beside line 30: respondet]
[Margin, left, beside line 30: et]
[Margin, left, beside lines 33–36: sicut quando homo fit albus non dicimus hominem fieri aut generari simpliciter sed fieri et generari album]
[Margin, right, beside line 35: generis substantie]
[Margin, right, beside lines 37–39: et corruptio est progressio de esse ad non esse]

constitutum

generatum est a natura in esse. Sunt ergo tria principia nature scilicet forma
materia privatio. quorum alterum scilicet forma est id quod ~~quod~~ est generatio.
Alia duo sunt ex parte eius ex quo est generatio. Unde materia et privatio
sunt idem in subiecto sed differunt ratione. Id enim idem quod est es est
infiguratum ante adventum forme sed ex alia ratione dicitur es et ex
alia infiguratum. Unde privatio dicitur principium non per se sed per accidens. Medicus
enim edificat non ex eo quod est medicus sed quia est edificator quod
convenit medico ex uno subiecto. Sed duplex est accidens scilicet necessarium quod
non separatur a re ipsa manente ut risibile homini et non necessarium quod
separatur ut album ab homine. Unde licet privatio sit principium per accidens
non tamen sequitur quod omnino sit necessarium ad generationem quia materia nunquam a priva
tione denudatur, inquantum enim est sub una forma habet privationem alterius
et econverso sicut in igne est privatio aeris et in aere est privatio ignis.
Et sciendum quod cum generatio sit de non esse non dicimus quod ~~generatio~~ sit princi
pium sed privatio quia negatio non determinat sibi subiectum. Non videre
enim ~~aliquis~~ dicitur de non ~~entibus~~ entibus ut chimera non videt de hiis que
sunt nata habere visum sicut de lapide. Sed privatio non dicitur nisi de deter
minato subiecto in quo natus est fieri habitus sicut cecitas non dicitur de hys
que sunt nata videre et quia generatio non fit ex non ente simpliciter sed
ex non ente quod est in aliquo subiecto et non in quolibet sed in determinato. Non
enim ex quolibet non igne fit ignis sed fit ex tali non igne circa quod natum est
fieri formam ignis. Ideo dicitur quod privatio est principium. Sed in hoc differt ab a
liis que ~~non~~ sunt principia et in esse et in fieri. Ad hoc enim quod fiat
ydolum oportet quod sit es et quod ultima sit figura idoli et tunc primum est
quando iam idolum est oportet hec duo esse. Sed privatio est principium in
fieri et non in esse quia dum fit ydolum oportet quod non sit ydolum si enim esset
non fieret quia quod fit non est nisi in successivis ut est tempus
motus. sed ex quo ydolum est non est ibi privatio ydoli quia affirmatio
et negatio non sunt simul similiter nec privatio et habitus. Item privatio
est principium per accidens ut supra expositum est. Alia duo sunt
principia per se. Ex dictis ergo patet quod materia differt a forma et a privatione
secundum rationem. Materia enim est illud in quo intelligitur forma et privatio
sicut in cupro intelligitur figura et infiguratum. Quandoque enim materia
denominatur cum privatione quandoque sine privatione sicut es cum sit materia
ydoli non importat privationem quia ex eo quod dico es non importatur
vel intelligitur indispositum vel infiguratum. Sed farina cum sit materia
respectu panis importat in se privationem forme panis quia ex hoc quod
dico farina significatur indispositio vel inordinatio opposita forme
panis. Et in generatione materia ~~farine~~ solum permanet. Privatio vero non
habet oppositum ex materia et privatione. Ideo materia que non importat privationem
est ~~partim que aut~~ permanens que autem importat privationem est transi
ens. Sed sciendum quod quedam materia habet compositionem forme sicut es cum
sit materia ~~dicitur~~ idoli ipsum tamen es est ad compositum ex materia et forma
et ideo es non dicitur ~~aliquid compositum ex~~ materia prima quia habet materiam
priorem. Illa autem materia que intelligitur sine aliqua forma

[Right margin, beside line 6:] quod convenit cum materia sic dicimus quod hoc est per accidens medicus edificat quia non ex eo quod medicus

[Right margin, beside line 14:] negatio

[Right margin, beside line 15:] et etiam de entibus

[Right margin, beside line 22:] et non negatio; sed privatio in fieri tantum;

[Left margin, beside lines 23–25:] quia alia principia sunt in esse et in fieri ut materia et forma

[Left margin, beside lines 38–39:] nomine materie panis

[Right margin, beside line 43:] materia

ut subiectu
et pñatone ~~sed et tam~~ subā forme et pñatonē dr̄ mā pma. pp̄ter
hoc q̄ an̄ ipam nō ē alia. et h̄ dr̄ yle. Et quia omīs diffinito
et omīs cognito ē p formam. Ideo mā pma p̄se nō pt̄ diffiniri
uel cognosci sed p cōparatōm. ut dicat̄. illud est mā pma q̄ hoc
modo se ht̄ ad omēs formas et pñatones sicut es ad idolum
et ad infiguratiōm. et h̄ dr̄ simpl̄r. pma. Etiā pot aliquid esse
mā respectu alicuius gnatonis. sicut aqua ē mā pma in gnā
tione. nō tn̄ ē pma simpl̄r. quia cōposita ex mā et forma. Vn̄
ht̄ mā̄ porem. Et sciendū q̄ mā pma. et etiā forma nō
gnatur nec corrumpitur. quia omīs gnatō ex aliquo ad aliquid.
Illud aut ex quo est gnatio ē mā. ad qd̄ ē forma. Si g̊ mā
mā et forma gnarentur. eet mā mae et forma forme. et sic
in infinitū. Vnde gnatio nō est nisi cōpositi p̄pe loquendo. Scim
etiā q̄ mā pma dr̄ vna nūo. sed vnū nūo dr̄ duobȝ modis. sȝ
q̄ ht̄ vna formā determinatā in nūo. sicut sortes. et h̄ mā pa
vnū nūo. quia ē sine dispōnibȝ que faciunt diffre sc̄dm̄ nūm
7 hoc nō dr̄ mā pma vnū in nūo. quia est sine omībȝ di
mensionibȝ que faciunt diffre nūo. uel a quibȝ ē dīa ī nūo.
Et sciendū q̄ licet mā pma nō heat in sua rōne aliquam
formā uel priuatōm. sicut in rōne eris nec ē figuratū
nec infiguratū. tn̄ nūqm̄ denudetur a forma et a pñatoe.
q̄nqȝ est sub vna forma. q̄nqȝ sub alia. sed p̄se nūqm̄ pot
ee. tn̄ in rōne sua nō heat aliquā formā. Vel nō habet ee
~~tam~~ in actu nō fit nisi a forma. sed ē solū in potn̄. 7 ideo
quicquid ē actu. nō pt̄ dici mā pma. Ex dictis g̊ pȝ q̄ tā
sunt pncipia nāe. s. mā. forma et pñato. sed hec nō sunt
sufficientia ad gnatōȝ. qd̄ em̄ ē in potn̄. nō pot reducē ad
actū. sicut cupruȝ qd̄ est in potn̄ ad ydolū nō ~~pot~~ facit se
idolū. sed indiget opante. quod formā idoli extrahat de potencia
ad actū. forma etiā nō pt̄ se extrahe de potn̄ in actū. 7 loq̊r
de forma gnati. qm̄ diximus terminū gnatōnis. forma em̄ nō est
nisi facto ee. q̄ aut opatur ē in fien. i. dū res fit. Sȝ g̊ pter
mā̄ et formā ee aliquod pncipiū qd̄ agat. et hoc dr̄ ~~tam~~ f
efficiens mouens. uel agens. Vn̄ ~~tam~~ ē pncipiū motꝰ. Aristoteles
~~ant~~ in 2o ph̄ye dt̄ q̄ omē qd̄ agit nō nisi intendendo ad aliqd̄ sȝ
~~opartȝ ee aliqd̄ tcum id tm~~ qd̄ intendit ab opante. et ht̄ dr̄ esse
finis. Et sciendū q̄ omē agens. tam nāle qm̄ voluntariū inte
dit finem. nō tn̄ sequit̄ q̄ omē agens cognoscat uel deliberet
de fine. cognoscere em̄ finē ē nēcium in hijs quoȝ actiones sūt nō
determinate. sed se hnt ad opposita. sicut sunt agentia voluntaria.
7 ideo oȝ q̄ cognoscant finem p que suas actiones determinet
Sȝ ī agentibȝ nālibȝ sunt actiones determinate. Vn̄ nō ē nēcium
eligē ea que sunt ad finē. Et hoc̄ licet eent intra passiones mōe
qd̄ ē absurdū. magis aut videtur in opante voluntario q̄ ~~nōn~~
deliberet. de gnante nāli. 7 ita pȝ p locum a maiori. qd̄ et possibile ē
ut ponit expm̄ Auicena de ceo et. q̄ nō oȝ de qualȝ passione cociderac delibare.
cū ~~passiones~~ sint determinate apud ipm̄. Vn̄ nō ē nēciūm eligē ea q̄ sūt ad fienm
passiones delibare .etiam

[Margin notes:]
subiectū
Illud aut ad qd̄ ē gnatō
Nō qualr̄ mā ē vna nūo
tn̄ ee ī actu nō fit nisi
gnatōis
opartȝ
Et q̄ ut
nō
ut

intendat sine deliberatione finem. et hoc intendere nichil aliud est quam habere naturalem
quod agens naturale habet inclinationem ad aliquid. Ex dictis igitur patet quod qua
tuor sunt cause scilicet materialis efficiens formalis et finalis. licet autem
quodlibet principium et causa dicantur convertibiliter ut dicitur quinto methaphisice
tamen Aristoteles in primo phisicorum ponit quatuor causas et tria
principia. causas autem accipit pro extrinsecis quia pro intrinsecis materia
et forma dicuntur intrinsece rei eo quod sunt partes constituentes rem.
efficiens et finalis dicuntur extrinsece quia sunt extra rem. Sed
principia accipit solum pro causis intrinsecis. privatio autem non nomina
tur inter causas quia est principium per accidens ut dictum est. Et ut
cum dicimus quatuor causas intelligimus de causis per se ad
quas cause per accidens reducuntur quia omne quod est per accidens redu
citur ad id quod est per se. Sed licet Aristoteles ponat principia pro
causis intrinsecis in primo phisicorum. tamen in nono methaphisice ~~ut~~ dicitur. prin
cipium proprie dicitur de causis extrinsecis tamen dicitur de utrisque. licet tamen — Elementum de causis quod sunt per rei sed de causis intrinsecis tamen
aliquando unum ponitur pro reliquo. Omnis enim causa potest dici
et principium causa — principium sed tamen causa videtur addere super principium. Communiter dat
~~enim dicitur~~ quod illud quod est ~~primum ex eo quod sequitur~~ esse posterius
sive non potest dici principium sicut dicitur principium cultelli quod ex — faber
eius operatione est esse cultelli. Sed quando aliquid movetur de albe
nigra — dine in nigredinem dicitur esse principium illius motus et albedo ~~enim quod~~ a quo
incipit motus dicitur esse principium. tamen nigredo non est id ex quo
sequitur esse albedinis. sed causa solum dicitur de illo primo ex
quo sequitur esse posterius. Unde dicitur quod causa est illud ex cuius
esse sequitur aliquid. et illud principium a quo incipit motus
non potest dici proprie causa, et si dicatur principium, et propter hoc pri
vatio ponitur inter principia et non inter causas. quia
privatio est illud a quo incipit motus scilicet generatio sed etiam — scilicet privatio est id a quo incipit generatio
dicitur causa per accidens inquantum coincidit materie ut supra expositum
est. Elementum autem proprie non dicitur nisi de causis ex quibus est compositio
et etiam non de causis materialibus — rei que sunt proprie materiales. Sed de materia que est prima compositio. sicut
non dicimus quod elementa sunt membra hominis quia membra com
ponuntur ex illis. Sed dicimus quod terra et aqua sunt ele
quia hec non componitur ex aliis — menta quia homo componitur ex hiis corporibus. ~~sed~~ licet ex hiis fo
est prima compositio naturalis sive naturalium. Unde Aristoteles in ~~primo~~ quinto
methaphisice dicit quod elementum est illud ex quo componitur res primo
et est in ea et non dividitur in formas secundum formas. Exponendo
primo particulam scilicet ex quo componitur res prima etiam patet per ea quod dicitur
secunda particula. et est in ea. ponitur ad differentiam illius materie que ex toto corrumpitur
~~generatur~~ per generationem sicut panis est materia sanguinis et non
generatur sanguis nisi corrumpatur panis. Unde panis non re
manet in sanguine. Unde non potest dici panis elementum sanguinis
sed elementa licet aliquo modo maneant tamen non omnino ~~[illegible]~~ ut dicitur in libro corrumpantur
de generatione. tertia particula scilicet et non dividitur secundum formas ponitur

ad differentiam corporum que habent partes diuisas in forma et in specie · sicut manus cuius partes
que sunt caro et ossa que differunt // sed elementum non diuiditur in partes diuisas secundum speciem · sicut aqua cuius quelibet pars est aqua · Non
enim oportet aliquid esse elementum · nisi ut diuidatur secundum quantitatem · sed sufficit si non diuidatur in speciem · Et si etiam nullo modo diuidatur elementum // sicut littere dicuntur elementa dictionis · Patet igitur ex dictis quod principium aliquo modo est in plus quam causa · et causa est in plus quam elementum · Et hoc est quod dicit Commentator 5° Methaphisice · // Dicitur elementum

Uiso ergo quod sunt tantum quatuor genera causarum · Sciendum est quod
non est impossibile ut idem habeat plures causas · ut ydolum cuius causa est cuprum et artifex · sed artifex ut efficiens · cuprum ut materia · Non etiam est impossibile · ut idem habeat sive sit causa contrariorum · ut gubernator est causa salutis et submersionis // sed nauis
huius per absentiam · illius per presentiam · Sciendum etiam est · quod impossibile est · quod aliquid idem sit causa et causatum respectu eiusdem · sed diuerso modo ·
Ut deambulatio est causa sanitatis ut efficiens · sed sanitas est causa deambulationis ut finis · Deambulatio enim est aliquid propter sanitatem · Item corpus est materia anime · anima vero forma corporis · efficiens
enim dicitur causa respectu finis · cum finis non sit in actu nisi per operationem agentis · Sed finis dicitur causa efficientis · cum non operetur nisi per intentionem finis · // efficiens Unde efficiens est causa illius quod est finis ut sit sanitas · non tamen facit finem esse finem · et ita non est causa causalitatis · id est non facit finem finalem · sicut medicus facit esse sanitatem in actu · non tamen facit quod sanitas sit finis · Finis autem non est causa illius quod est ~~causa~~ efficiens · sed est causa ~~ut efficiens~~ sit efficiens // Unde finis est causa causalitatis efficientis · quia facit efficiens esse efficiens · similiter materiam esse materiam et formam esse formam // ~~Dicitur enim~~ quod finis sit causa causarum · quia est causa causalitatis in omnibus causis · Materia etiam dicitur causa forme · nunquam enim materia forma est nisi in materia · et forma est causa materie in quantum materia non habet esse in actu nisi per formam · Materia enim et forma dicuntur relatiue · ut dicitur 2° physicorum · dicuntur etiam ad compositum · sicut pars ad totum · et simplex ad compositum

// vt deambulatio est causa

// ut sit efficiens · sanitas enim non facit medicum esse medicum · et dico de sanitate quod sit operante medico · sed facit ut medicus

// cum materia non suscipiat formam nisi per finem · Unde dicitur

Sed quia omnis causa inquantum est causa · naturaliter prior est causato · Sciendum est quod prius dicitur duobus modis ut dicit Aristoteles xvi° animalium · per quorum diuersitatem potest aliquid dici prius et posterius respectu eiusdem · et causa et causatum · Dicitur enim prius aliquid altero generatione et tempore · et iterum substantia et complemento · Cum igitur // quod inde
operatio procedat ab imperfecto ~~secundum materiam et finem~~ ad perfectum sic potest dici quod vir est
~~detur~~ ante puerum in substantia et complemento · sed puer est ante virum generatione et tempore · Sed licet in rebus generabilibus imperfectum sit prius perfecto et potentia prior actu · communiter loquendo in eodem aliquo prius est imperfectum quam perfectum et potentia quam actus · simpliciter tamen loquendo · oportet actum et perfectionem prius esse · quod reducit potentiam ad actum · actus ~~enim~~ est · et quod perficit imperfectum perfectum est · materia vero prior ~~quam~~ ~~potentia~~ est forma generatione et tempore · prius enim est cui aduenit quam quod aduenit · ~~Sed forma est in potentia~~ // forma vero prior materia perfectione ·

// ad perfectionem et ab incompleto ad completum · Imperfectum enim prius est perfecto secundum generationem et tempus · Sed perfectum est prius imperfecto substantia et complemento · sic dici potest

Et agens ē prius fine gnāacōe ? tempore · cū ab efficiente fiat motꝰ ad finem · Sꝫ finis ē p̄or efficiente
mā in subiecti cōplemento · cum aliquo efficiens nō cōpleatur nisi p subā et complemēto
finē · ergo iste due cause · mā et efficiens sunt prius p viam cū actꝰ efficientis
gnāationis · sed forma et finis sunt prius p viam pfectionis ·
Et notandū q necessitas ē necessitas · s necessitas absoluta · et necessitas con
dicionalis · Necessitas absoluta ē q precedit a causis prioribꝫ in · et efficiens · sicut necessitas mortis
via gnāationis que sunt mā ex disposicione contrariorum compone que pueniunt ex mā
tium · hec etiā dr necessitas mae · Necessitas aut cōdicionalis precedit · ? hec dr ab ta q nō hʒ ma pedimentū
a causis posterioribꝰ in gnāatione · s a forma et a fine · sicut dicimus ·
Necesse ē ee cōpreciōm si debeat gnāari hō · et ista dr cōdicional(is) q
? hanc misere malleum nō ē necesse quoniam sumus · sed sub hac cōdicione
si debeat etc gnāari hō · et hec dr necessitas finis · Et ē sciendū q 3
cause prius incidere in vnā · s forma finis et efficiens · sic
in gnāatione ignis · Ignis enim gnāat ignem · Igit ignis ē cā
efficiens · ingnitū gnāat · et ignis ē forma ingnitū dat ee
actu qd prius erat in potentia · et iterū est finis · ingnitū facit
gnāationem · et in quod ad ipm terminantur operaciones agentis · Sed
dux ē finis · sꝫ finis gnāationis · et finis rei gnāate · sicut pꝫ in
gnāatione cultelli · forma cultelli ē finis gnāationis · Sed scīndē et incidē
~~intende eciā~~ · cōperato cultelli · ē finis ipius gnāari · sꝫ cultelli
Finis aut gnāationis coincidit cū duabꝰ dictis causis aliqñ · ut effīe ? forā
sꝫ qñ fit gnāatio a sibi in spē · sicut hō gnāat hoīem · et oliua
oliuam · quod nō pt intelligi de fine rei gnāate · Sciendū ē at
q finis coincidit cum forma ī eodem idem nūo · sed pnt ee idem
specie · qñ hō gnāat hoīem · gnāatus hō · et gnāans sunt duo
sā in nūo · sed idem in spē · mā aut nō coincidit cū alijs
quia mā exeo q ē eius in potentia · hʒ rōnem imperfecti · sed
alie cause cū sunt actu · hnt rōnez pfecti · pfectū aut et im
perfectū non coincidunt in idem ·

Viso q quatuor sunt cause · Sciendū ē q quelꝫ istarum cau
diuiditur multis modis · dr aut aliquid causa p prius et ad
p posterius · sicut dicimꝰ q ars et medicꝰ · sunt causa sanitatis
sed ars p prius medicꝰ p posterius · Et silr in causa formali
et in alijs causis ; ? nota q semp debemꝰ reducē cōnem ad
primā causā · Vt si quæratur ~~sic sanatur~~ · Dicetur q medicꝰ sa · ? cā quaē iste ē sang
nauit pter artem sanandi quā hʒ · Sciendū ē eciā q ut · ? cū quaē medicꝰ sanauit dr
dictū est · causa ppinqua ē causa posterior · et causa remota est
cā remota prior · Vn iste due diuisiōes causarum · sꝫ alia p prius et alia
p posterius · ? causarum alia ppinqua · alia remota idem sunt · sicut
Hoc eciā obseruandū est · q illud qd ē vniuersalius ē cā remota
Id qd spālius ē dr cā ppinqua · sicut dicimꝰ q forma hoīs
ē ppinqua sua diffinicio sꝫ rōnale mortale · sed al. ē magis re
mota · ? ideo causa remotior · quia enim superiora sunt forme inferiorum
Et silr mā ydoli ppinquā est cuprū · remota ē metallū · et ideo
remotior ē corpus · Item causarum alia ē p se · alia per accns · Cā
p se ē que ē causa alicuius rei inquantū huiꝰ · sicut edificator ·

e causa domus. Causa per accidens est illa que ~~convenit cum eo per se~~ accidit ei quod est per se. sicut
cum dicimus gramaticus edificat. gramaticus enim dicitur causa edificationis per
accidens. non enim inquantum gramaticus. sed inquantum accidit edificatori. et
similiter est in aliis causis. ¶ Item causarum quedam est simplex. quedam est composita.
Causa simplex dicitur cum solum dicitur causa id quod per se est causa. Vel etiam
id solum quod per accidens. sicut si dicimus edificatorem esse causam domus. Et
similiter si dicimus medicum esse causam domus. Composita causa est. cum utrum-
que est causa. ut si dicamus. edificator medicus est causa domus. Potest
etiam dici causa simplex secundum quod exponit Avicenna. ~~ad~~ sine ad- illud quod sine
iunctione alterius est causa. sicut cuprum ydoli. sine adiunctione alterius
materie. ex cupro fit ydolum. sic dicimus quod medicus facit sanitatem sa- (In argento ut aliqua alia materia)
nitatem. et ignis calefacit. Composita autem causa est. cum oportet
plura advenire ad hoc ut sit causa. ut unus homo non est causa motus
navis. sed multi. et unus lapis non est materia. sed multi ¶ Item causarum
quedam est actu. quedam est potentia. Causa in actu est que actu causat rem
ut edificator cum edificat. et cuprum. cum ex eo fit ydolum. Cau-
sa autem in potentia est que licet non causet rem in actu tamen potest causare. ut (licet non)
edificator dum non edificat ¶ Sed sciendum quod loquendo de causis in actu
necesse est causam et causatum simul esse. Ita quod si unum sit et alterum. Si
enim sit edificator in actu. ~~potest causare ut edificator in actu~~ oportet
quod edificet. Sed hoc non est necesse in causis que sunt esse solum in potentia. (et si sit edificator in actu oportet quod edificator sit actu.)
¶ Sciendum est autem quod causa universalis comparatur causato universali. Causa vero
singularis. comparatur causato singulari. sicut dicimus. edificator est causa domus.
et hic edificator est causa huius domus ¶ Sciendum est etiam quod loquendo
de principiis intrinsecis. scilicet materia et forma secundum convenientiam princi-
piorum et differentiam est convenientia et differentia principiatorum. Quedam sunt
idem numero. ut Sortes. et hic homo demonstrato Sorte. Quedam vero di-
versa numero. et sunt idem specie. ut Sortes et Platho. que licet differant
numero. conveniunt tamen in specie humana. Quedam vero differunt specie. sed sunt
idem genere. sicut homo et asinus. Quedam vero diversa in genere. et conve-
niunt in analogia. sicut substantia et quantitas differunt genere. conveniunt
solum in hoc quod est ens. Ens autem non est genus. quia non predicatur
univoce. sed analogice ¶ Ad intellectum autem huius sciendum. quod triplici-
ter aliquid de aliquo predicatur. scilicet univoce. equivoce. et analogice. Uni-
voce predicatur. quod predicatur secundum idem nomen et secundum eandem rationem
vel diffinitionem. ut ~~homo asinus~~. Equivoce predicatur quod predicatur secundum (ut animal predicatur de homine et asino)
idem nomen. sed secundum diversam rationem. sicut canis dicitur de latrabi-
li. et sidere celesti. que conveniunt in nomine et non in diffinitione
sive significatione. Id enim quod significatur per nomen est diffinitio ut dicitur
quarto methaphisice. Analogice dicitur predicari. que predicatur secundum diversas
rationes. sive quorum rationes sunt diverse. sed attribuuntur alicui uni
sicut sanum dicitur de corpore animalis. et de urina et medicina. sed
non ex toto idem sunt in omnibus. ~~Urina~~ Sanitas enim de urina dicitur ut designatio quia (sanitatis)
est signum sanitatis. et de corpore animalis ut de subiecto. sed tamen omnes (sed de medicina ut de effectivo)
iste rationes attribuuntur uni fini scilicet sanitati; Aliquando enim ea que

conveniunt secundum analogiam .i. in proportione vel comparatione vel convenientia
attribuuntur uni fini. sicut patet in predicto exemplo. Aliquando uni a-
genti. sicut medicus dicitur de eo qui operatur per artem. et de eo qui
operatur sine arte. ut vetula. et etiam de instrumentis. sed per attri-
butionem ad unum agens quod est medicina. Aliquando autem per attributionem
ad unum subiectum. sicut ens dicitur de substantia. qualitate. quantitate. et aliis
predicamentis. non enim ex toto est eadem ratio qua substantia est ens
et quantitas et alia. Sed omnia dicuntur ens. ex eo quod attribuuntur
substantie. quod est subiectum aliorum. et ideo ens dicitur per prius de substantia et
per posterius de aliis. Et ideo ens non est genus substantie et quantitatis.
quia nullum genus predicatur per prius et per posterius de suis speciebus
sed predicatur analogice. Et hoc est quod diximus. quod substantia et quantitas
differunt genere. sed sunt idem analogia. Eorum igitur que sunt idem
in numero. forma et materia sunt idem in numero. ut Tullii et Ciceronis.
Eorum autem que sunt ~~in specie eadem et diversa numero~~ sunt
Sortis et Platonis. Et similiter eorum que sunt idem genere. et principia
sunt eadem genere. ut anima et corpus asini et equi differunt specie
sed sunt idem genere. Et similiter eorum que conveniunt secundum analogiam
tantum sive proportionem. Materia enim et forma et privatio. sive potentia
et actus. sunt principia substantie et aliorum generum. tamen substantie et quan-
titatis. Et similiter forma et privatio differunt genere. sed conveni-
unt solum secundum proportionem. in hoc quod sicut se habet materia quantitatis
ad quantitatem. ~~sic etiam~~ substantia est causa ceterorum. ita etiam principia
substantie sunt principia omnium aliorum. Deo gratias.

Sed tamen differunt quia

Explicit tractatus de principiis nature doctoris sancti Thome
de Aquino ordinis predicatorum. Deo gratias.

Margin notes (left): conveniunt / principia sunt / eadem secundum / analogiam. — in ratione materie

Margin notes (right): idem numero forma et materia / sunt idem specie et diversa / numero. etiam materia et forma / non sunt eadem numero sed [...] — substantie ad substantiam in ratione / materie. ita se habet sed materia

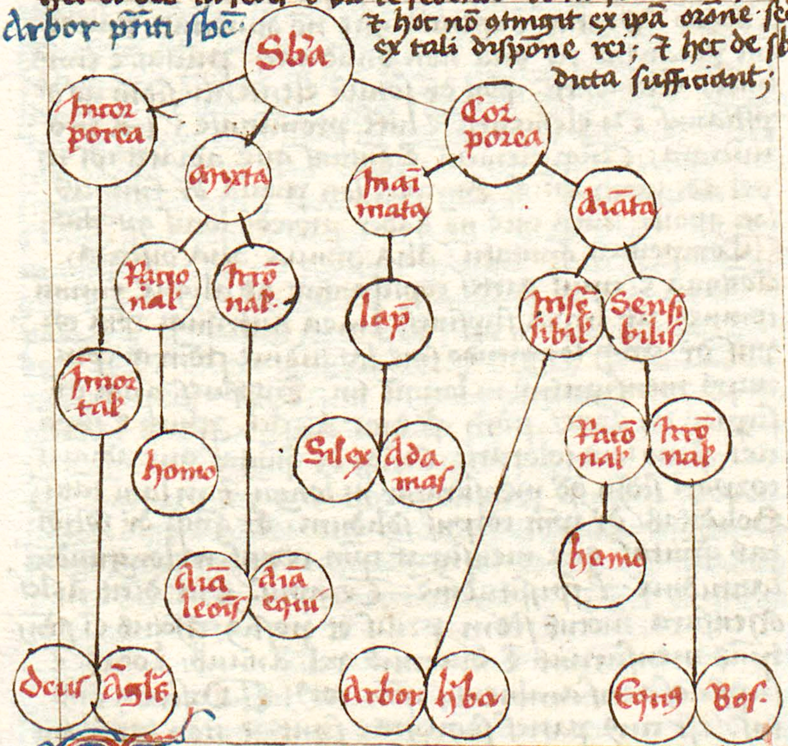
Summus aristotiles trutinando cacumina rerum
In duo divisit quicquid in orbe fuit:
scilicet in substantiam et accidens; Et queritur quare secundum ista duo
principia rerum non sunt distincta tantum duo predicamenta.
Super quo talis danda est ratio. Quia substantia dicitur a substando et
omnes substantie uno modo substant. Ideo secundum substantiam distinctum
est unum genus predicamentorum scilicet substantia; Accidens
vero diversimode se habet ad substantiam. Quoddam enim accidens est in
subiecto commensurando ipsum. ut quantitas; Quoddam est in sub
iecto reflectendo ipsum ad aliud. ut relatio. Quoddam est in
subiecto informando ipsum. ut qualitas; et ideo. quia ipsum
accidens diversimode est in subiecto. secundum hoc ipsum accidens
per diversa distinguuntur predicamenta; Aristotiles ergo volens
tractare de rerum principiis. decem distinxit genera predicamen
torum. scilicet genera generalissima que sunt. substantia. quantitas.
relatio. qualitas. actio. passio. Situs sive positio. ubi. quando
habere sive habitus; Circa hoc modo agendum est. Primo vi
dendum est. quid sit predicamentum. i. predicatus. Predicamentum
autem dicitur quod predicatur. Unde dicit Aristotiles. ut ex hiis unum fiat
predicamentum i. predicatus. Quandoque dicitur universalis propositio. secundum quod dicitur
universale predicamentum non ponitur simpliciter i. universalis propositio. Quandoque dicitur
predicamentum modus predicandi secundum quod dicunt poete. Cum ad
omnia genera et ad omnes species interrogatio fit per quid. Item quandoque
dicitur predicamentum genus generalissimum cum suis inferioribus. et sic
hoc distinguuntur decem predicamenta. Unde de unoquoque agen
dum est. Et primo de predicamento substancie; Notandum
est quod substantia multas habet significationes. Quandoque enim dicitur substantia possessio.
ut da michi porcionem substantie que me contingit i. que michi
convenit; Quandoque dicitur quodcumque suppositum. Et secundum hoc dicitur
albedo substantia. ut cum dicitur. hoc est. demonstrata albedine. Per hoc
enim pronomen demonstratur substantia i. suppositum; Quandoque dicitur substantia
ypostasis i. materia subforma sive forma. et dicitur ab ypos quod
est sub et stasis quod substans et inde dicitur substancia; Quandoque dicitur
usiosis i. forma intellectiva sine materia; Quandoque dicitur usia
i. compositum ex materia et forma; et secundum hoc est generalissimum
quod distinguitur in predicamento substancie; Notandum
quod in quolibet predicamento est genus generalissimum et genera sub
alterna species et individua; In predicamento ergo substantie
est generalissimum substantia secundum quod est compositum ex materia et forma.

et dicitur genus generalissimum quia non habet supra se aliud genus;
Ex hoc patet quod substantia non potest diffiniri quia omnis bona
diffinitio fit ex genere et substantiali differentia. Potest tamen aliquo modo
notificari sic. Substantia est res per se existens; ¶ Sed notandum quod hec
vox res per se existens aliquid ponit et aliquid privat; ponit
enim substantiam et privat inherentiam. Et secundum hoc convenit substan-
tiis. Dicitur substantia est res per se existens id est substans formis et non in-
herens. Et secundum hoc convenit deo. Ut deus est res per se existens
et a nullo existens; ¶ Item hoc nomen substantia multas habet divisiones.
Prima est. Substantiarum alia corporea alia incorporea; Corporea
est illa cuius pars quelibet est corpus ut lignum lapis; Vel
cuius alia pars est corpus alia vero forma ut homo animal;
Incorporea est illa cuius nulla pars est corpus ut angelus
spiritus anima. Sed quia homo partim convenit cum substantia
corporea partim cum incorporea. Ideo appositum est tercium membrum
divisionis a magistris et dicitur Substantiarum alia corporea alia in-
corporea alia mixta; ¶ Dictum est quod homo est substantia mixta
quia constat ex corporea substantia et incorporea; Sed contra dicit
Aristoteles quod impossibile est corporeum incorporeo permisceri ad aliquid
unum faciendum. Cum ergo anima sit substantia incorporea et cor-
pus corporea impossibile est permisceri animam et corpus ad ad
unum faciendum ergo impossibile est hominem constare ex corpore
et anima; Solutio. Commixtio est duarum rerum diversarum naturarum
per unam conventionem. Ita quod partes unius rei subsistant partibus
alterius ut patet in aqua et medone. Cum enim aqua miscetur
medoni partes aque subintrant partes medonis et econverso. Sed
non est ita de homine. Partes enim anime non subintrant partes corpo-
ris nec econverso. Sed est in qualibet parte corporis vivificans totum vivifica-
tum; et ideo documentum Aristotelis non habet instantiam in homine
Substantia corporea dicitur hic genus corporis; ¶ Corporum aliud ani-
matum aliud inanimatum; Animatum est quod habet animam ut homo
Inanimatum quod caret anima ut lignum lapis; ¶ Et notandum
quod triplex est anima scilicet rationalis ut in homine. Sensitiva ut
in brutis et vegetativa ut in plantis; ¶ Corporum anima-
torum aliud sensibile aliud insensibile; Sensibile est
quod habet sensum ut animal. Insensibile quod caret sensu;
ut arbores; ¶ Et notandum quod duplex est sensibile. Unoquoque

dr ſenſibile qd aptu natu e ſentiri ⁊ apphendi p ſenſu que-
admodu forme ut albedo nigredo ⁊ amaritudo dicunt
ſenſibiles quia pũt apphendi per ſenſu Albedo ei apphe-
ditur per viſum amaritudo p guſtum; Aliqñ ſenſible
e id qd pt ſentire ⁊ ſcdm hoc aial eſt ſenſibile ⁊ ita
tantu valz corpus aiatu ſenſibile qntu animal; Item
maliu aliud homo aliud leo; hominu alius ſortes alius
plato ⁊ ultius no procedit diuiſio Na dicit porfirius
Deſcendente a gnaliſſimis ad ſpaliſſima iubet platho
quieſcere quia indiuiduu e qd non pdicatur pluribz;
Ex hoc pz quid ſit gnaliſſimu in pñto ſube qz ſuba
et que gña ſubalña quia ſuba corpea ⁊ incorpea
et corpus ſenſile ⁊ inſſle et animal dicuntur gña ſub
alña quia ptinent ⁊ ptinent; ⁊ pz quid ſint ſpecies
ſpaliſſime quia homo leo et quid indiuidua quia ſor-
tes brunellus; Item alia diuiſio ſube Subarz a
lia pma alia ſcda; Quid aut hoc ſit dictu exponit
quida Subarz .i. nominu ſignificatiu ſubam aliud ſigt
ſubam pmo loco aliud ſcdo loco; Alit dr ⁊ melius
quia ſuba ſupponit pro ipa uſia ut ſuba alia pa
alia ſcda; Pma ſuba dr indiuiduu quia pmo appre-
henditur per ſenſum; Sube ſcde dur ſpes ſpaliſſime
⁊ gña ſubalña quia ſcdo loco apphendunt ſ p intel-
lectu; Eſt em dupx apphenſio pma p ſenſu ſcda
p intellectu; Item dicit arles Suba no ſuſcipit
magis neqz minus Qd quida ſic glozant Suba non
ſuſcipit intenſiom neqz remiſſioz iſtoz adubioz ma-
gis ⁊ minus; Alij glozant melius dicentes Suba no
ſuſcipit magis ⁊ minus .i. intenſione ⁊ remiſſionez;
Sed arles videt ſibi ptrarius quia dicit in alio loco
qp pma ſuba magis eſt ſuba qm ſcda ergo ſuba ſuſ-
cipit magis ⁊ minus; Rño dicendu qp pma ſuba magis
e ſuba qm ſcda quia magis ppe ſubſtat accntibus
qm ſcda Dicit ei porfirius qp accidencia pmo ⁊ principalit
fundant in indiuiduis ſcdo aut in ſpebus quia pma
ſuba mag ppe ~~ſubſtat~~ recipit accidencia no tamen
recipit intenſione ⁊ remiſſione; Alibi dicit qp ſube

·nichil ē ɔtrariū· quia vna sub̄a magnitu sub̄a nō ē ɔtria
alteri· Omnis eīn ɔtrarietas est penes formas. Sz tamē
ꝓpē dicit· quia proprie ꝓpium ē sub̄e tū sit vna 7 ea=
dem nūo esse susceptibilem ɔtraiorꝫ· go sub̄a recipit
ɔtrarietates; Ad hoc intelligendū ē· ꝙ maxīe ꝓpium est
sub̄e· esse susceptibilēz ɔtriorꝫ·i· eē aptam natā suscipere
duo ɔtraria successiue· 7 hoc ꝓpter sui mutatōnem·
Dico aūt hoc· licet albedo dicatur clara vel obscura·
tamē non est susceptibilis ɔtraiorꝫ· hoc enī nō ɔtingit
ex dispōne albedinis· sed ex dispōne subiecti· Simlr̄ licz
orātō dicatur vera vel flā· non tū susceptibil̄ ē ɔtra=
riorꝫ· quia hoc non h̄t ex se· sed ex dispōne rei ipsius
hec eīn orō· tu sedes ē v̄a te sedente· te nō sedente ē flā
7 hoc nō ɔtingit ex ip̄a orōne· sed
ex tali dispōne rei; 7 hec de sb̄a
dicta sufficiant;

Arbor p̄dti sb̄e

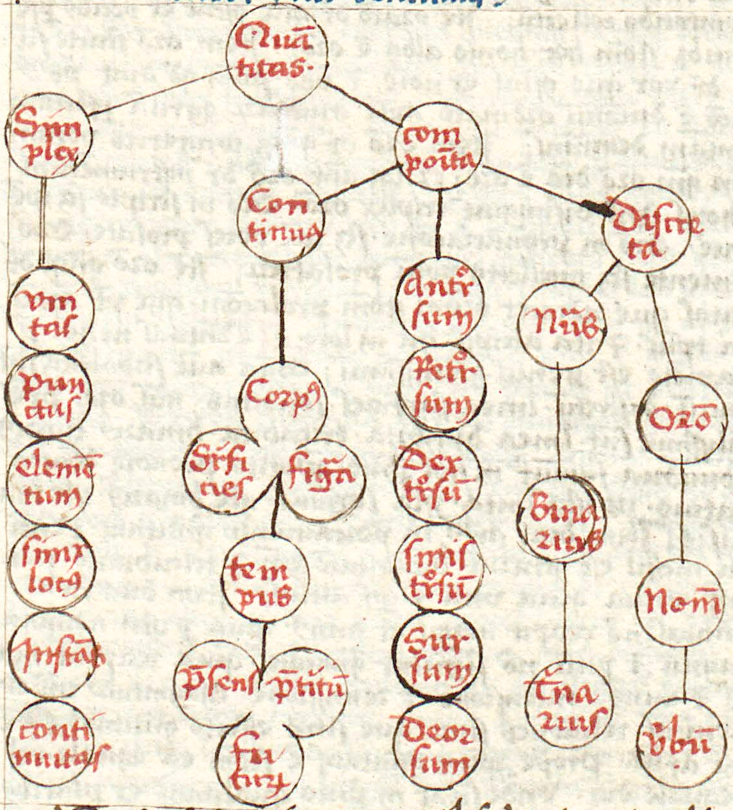
Sequitur de p̄dto ɔ̄titatis· Notandū ꝙ ɔ̄titas
Quīqz dr̄ ipm corpus ɔ̄ntū· Quīqz aūt dr̄ effectus

q̄ntitatis. s̄cd̄m q̄d dicit p̄stian9. q̄ ista noīa. magn9. par-
uus sign̄t q̄ntitatem 7 effectum q̄ntitatis. Q̄nq̄z dicit
forma. s̄cd̄m quā dr̄ ad ad ire binarius ternarius. et
s̄cd̄m istas duas sp̄es q̄ntitatis duo hem9 q̄ña interroga
tōis. per vnū queritur de ꝯtinua q̄ntitate. ut q̄nti
est hoc corpus. rn̄detur bicubitū tricubitū; p̄ aliud vero.
queritur de discreta q̄ntitate. ut quot sunt homines
intus. rn̄detur. duo. vel tres; ¶ Q̄ntitatū aut. alia
simplex. alia composita; Simplices q̄ntitates sunt iste.
Vnitas. pūctum. instans. elementū. simplex loci p̄ticla;
Vnitas sic describitur. Vnitas est p̄ncipiū nūi. q̄z ab v-
nitate incipit nūs. Vnde hoc nomen vnū ē nūale.
quia siḡt nūm 7 p̄ncipiū nūi; Iste vnitas sic describit
a Boecio. Vnitas ē essentia que nō diuiditur. Vnitas
em̄ p̄manens res vna non diuiditur; Pūctus. ē t̄min9
linee; Elementū. q̄nq̄z dr̄ sonus elementi. s̄cd̄m q̄d dt̄
p̄stianus. Q̄z elementū ē lr̄e pronūciate .i. lr̄a pro-
nūciata; Q̄nq̄z elemētū ē q̄ntitas que adiacet ipi rei
vel adiacenti ipius; Simplex loci p̄ticula dr̄ t̄minus
loci ꝯpositi. ultra quē nō habet procedē locus ꝯpositus;
¶ Compositarū q̄ntitatū. alia ꝯtinua. alia discreta;
Cōtinua ē. cuius partes copulantur ad aliquē t̄minū
cōmunē. ut linea. sup̄ficies; linea aut. q̄nq̄z ipm̄ cor-
pus dr̄. q̄nq̄z longitudo sine latitudine s̄cd̄m q̄ ipm̄
corp9 mensuratur in longū tm̄; Sup̄ficies. q̄nq̄z dr̄
superior rei facies. s̄cd̄m q̄d dicit ar̄stes. ip̄um ē sup̄-
ficiei p̄mo loco colorari; Q̄nq̄z dr̄ q̄ntitas que adiacet
corpori s̄cd̄m q̄d mensuratur in longū 7 in latū tm̄;
Soliditas. dr̄ ipm̄ corpus solidum. Et q̄nq̄z dr̄ solidi-
tas q̄ntitas. que mensurat ipm̄ corpus. in longitudīe.
latitudīe. 7 spissitudine; Tempus. ē ut dicit ar̄stes.
Mensura motus s̄cd̄m prius et posterius. Motus eī s̄cd̄m
tp̄us mensurans ē diurnus vel annuus; Locus. ē
sup̄ficies aeris ambientis ipm̄ corp9; ¶ Discreta q̄nti-
tas. est cui9 partes segregate sunt. 7 non copulant
ad aliquē t̄minū cōmunē. ut nūs 7 oratō; Nūs aut
est aceruus ex vnitatib9 profusus; Vel. Nūs ē colle-

tio ex vnitatibus agregata · vel collectio vnitatum · vel quedam ex vnitatibus collectum; Item oratio dicitur que constat ex vocibus per se significantibus · secundum hoc · homo albus est oratio; Item oratio stricte sumpta dicitur vox que constat ex nomine et verbo · secundum quod dicit priscianus Oratio est dictionum ordinatio apte conuenientium congrua perfectam quam sententiam demonstrans; Item oratio dicitur quandoque congeries vocum secundum quam oratio dicta est oratio · Quandoque autem oratio dicitur instrumentum rethoris · Vnde distinguitur triplex oratio · Oratio in scripto scilicet ipse figure · Oratio in pronunciatione · scilicet ipse voces prolate · Oratio in mente scilicet intellectus vocum prolatarum; Item oratio quandoque dicitur quantitas que adiacet orationi secundum prolationem · que potest appellari tempus · et ita accipitur hic in loco; ¶ Quantitas in hoc predicamento est genus generalissimum; Genera autem subalterna sunt continuum · discretum · linea · superficies · soliditas · numerus oratio; Species specialissime sunt · linea bicubita · tricubita · binarius · ternarius · Indiuidua sumuntur in hoc predicamento · posito pronomine demonstratiuo · ut ista linea · ista superficies · iste binarius · iste ternarius; ¶ Item dicit aristoteles in predicamento quantitatis · Quantitati nichil est contrarium · bicubitatio enim et tricubitatio · non sunt contraria · quia vnum est pars alterius; Item dicit aristoteles. Quantitas non recipit magis et minus · quia per ista nomina magnum et paruum non significantur quantitates · quia recipiunt magis et minus per intensionem et remissionem · Magnitudo enim et paruitas relationes sunt que sunt effectus quantitatis; Item dicit aristoteles · Proprium quantitatis est secundum eam equale vel inequale dici · Vnde sicut in predicamento qualitatis ex pluribus qualitatibus eiusdem speciei specialissime significatur similitudo · ita in predicamento quantitatis eiusdem speciei specialissime significatur equalitas; Similiter sicut ex duabus qualitatibus diuersarum specierum significatur dissimilitudo · ita ex duabus quantitatibus diuersarum specierum significatur inequalitas · in predicamento quantitatis · ut ex bicubitatione et tricubitatione; Et hec de quantitate dicta sufficiant; · De predicamento relationis ·

Sequitur de predicamento relationis · ¶ Notandum quod aliter sumitur relatio in gramatica · aliter in dialetica · Relatio in gramatica dicitur antelate rei recordatio · idest relatio est modus apprehendendi rem antecedentem per subsequentem Relatio autem in dialetica · est proprietas cuius esse est ad aliquid

Arbor predicamenti quantitatis.

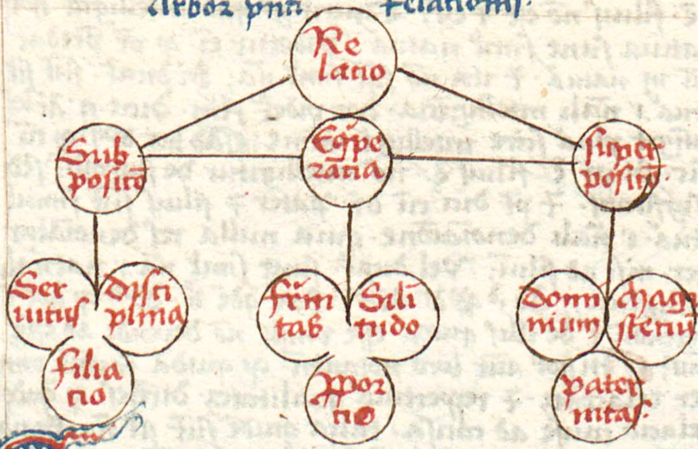

quodammodo se habent ut dicit Aristoteles. Ad aliquid talia dicuntur
quecunque hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur et secundum suum esse respe
ctu aliorum dicuntur; Notandum quod relacionum quedam est sup
posicio. quedam equiparantia. quedam subposicio; Supposicio
est proprietas secundum quam aliquid alicui in supposicione con
fertur ut primitas dominium; Subpositio est proprietas secundum
quam aliquid alicui in supposicione vel in subiectione co
fertur ut filiacio servitus; Equiparantia est proprietas
secundum quam aliquid alicui in equalitate confertur ut simili
tudo dissimilitudo amicicia fraternitas; Iste dicit Aristoteles.
Quod relativa sunt simul natura. Unde dicit Boecius quod ta
lia posita se ponunt et perempta se perimunt. i. ad affir

maconē vnius sequitur affirmatio alterius 7 eͦ. 7 si pater
nō ē filius nō est 7 eͦ; Querit' gͦ quō intelligat' hoc.
Relatiua sunt simul natura. Videtur ei. qꝛ pr̄ p̄cedat
filiū in natura. 7 ita nō sūt simul nā; Si dicat' sūt sil
natura .i. nāli intelligētia. hoc videt' fl̄m. dicit .n. Ar̄les
Contigit plura scire intellige' inimē; Ad hoc ddm. qꝛ cū
dr̄ sic. Si pr̄ ē. filius ē. nō intelligitur de suppositis sed
de sigificatis. 7 pt̄ dici cū dr̄. pater 7 filius sūt simul
natura .i. nāli denotacōne. quia nulla res denotatur
pater nisi ad filiū; Vel dicat' sunt simul nā .i. naturali
intelligētia; Ad id qd' dt Ar̄les. Sciē gde ē. ddm. qꝛ hoc in-
telligendū ē de illis quoꝝ esse vnius nō dependz ab esse
alterius; In hoc aūt loco notandū. qꝛ quidā faciunt dām
inter relacōnez. 7 respectiua qualitatez dicentes. qꝛ qn̄do
ē relacio cause ad causa. talia quidē sūt sil' nā. Sz ubi
ē qualitas respectiua ibi nō sunt due sed tm̄ vna. vt sor-
tes ē. pnus. quia ponatur qꝛ nullus sit hic ad quem
sortes dicatur pnus. non tenet' ibi ppe. sed pro vna roe
puitatis. sz pro qntitate que facit puū ad ad si illo eet
maior qntitas; Nos aūt dicimus. qꝛ idem ē respectiua
qualitas qd' relacio. Sz qnqꝫ vocabulū signt relacōnem
nō tenetur pro relacōne. sed pro sua causa. sicut hic
ꝯtingit. Iste ē silis suo patri. sit ita qꝛ pr̄ suus nō sit.
hec dictio silis nō tenet' pro relacōe. sed pro causa. sz
pro aliqua disposicōne que ē in ista que faceret silem
patri suo si pr̄ suus esset; Eodem mō cū dr̄. Iste est
paruus. hec dicio puus. non tenet' ibi pro causa rela-
cōnis. sed pro bicubitacōne 7 tricubitacōne. Item
Notandū qꝛ ista vocabula. dn̄s. seruus. pr̄. filius. re-
ducunt' ad relacōnez p̄ sigificacōz. Ista eni vocabula
signt et supponūt subam. supponūt 7 signt relacōz.
Unde ꝓpter significacōz reducitur ad p̄dicamentum
relacōnis. Propter supposicōnez pñt reduci ad p̄ntū
sube; Est aūt genus gnalissimū in hoc p̄nto relacio vl'
supra. Gna subalterna. supposicio. supposito. equiparancia
Spēs spalissime. paternitas. filiacio. 7 ꝯsilia. Indiuidua
sumunt' 7 ꝓposito pronoīe demratiuo ut hec pternitas. hec
filiacio. Et hec de relacōne dicta sufficiant;

ꝯtigit plā vnū vo intellige.

Arboꝛ p̄nti Relationis·

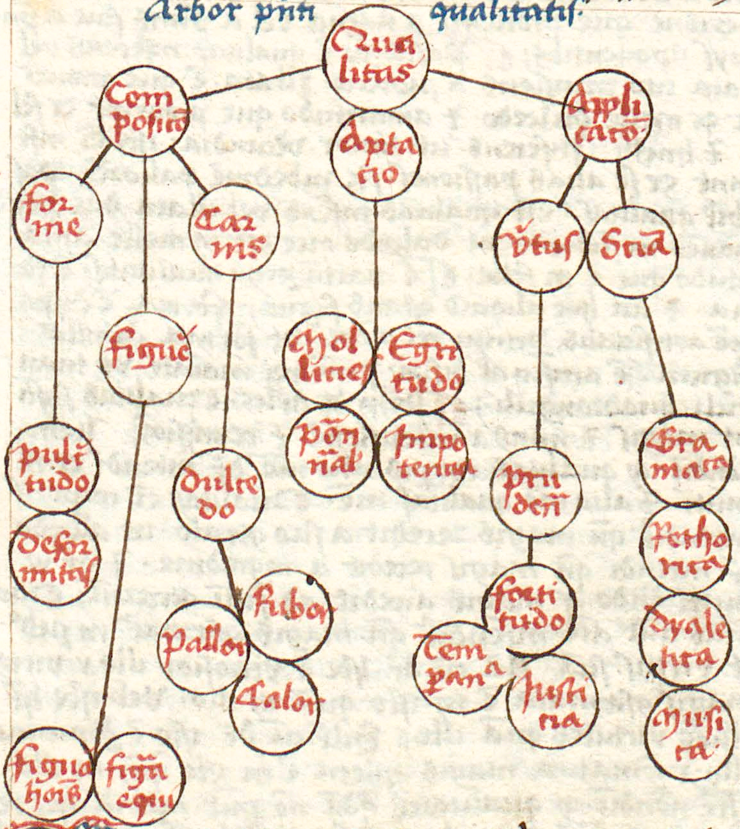

Sequitur de p̄dicamēto qualitatis· Qualitas autē q̄nq3 large accip̄r sc̄dm q̄ ē sup̄ius ad res i· decem p̄ntoꝝ· Et sc̄dm hoc qualitas et relatio ē qualitas· ⁊ sic de alijs· ⁊ ita accipit̄ hic cū dr̄· Nomē sign̄t subam cū q̄li tate· Stricte sumitur qualitas id qd̄ inhe͡ret subiecto· Unde dicit ar̄les· Qualitas ē· sc̄dm quā quales esse dicimur· ⁊ sc̄dm hoc qualitas est genus ḡnalissimū in hoc p̄nto· Item· Qualitatū· alia subal̄is· alia n̄alis· alia accide talis; Subal̄is ē illa sine qua subiectū ee̅ nō pt̄· nec intelligi· ut h̄ūanitas· ⁊ ronalitas; Natur̄alis ē illa sine qua subiectū ee̅ non pt̄· sed intelligi̅ ee̅· ut albe do· nigredo; Item alia diuisio ab ar̄le· Qualitatū· a͞a hitus dispoi͡cio q3· alia n̄alis potencia vel acquisita· alia passio vel passibil' qualitas· alia forma· ⁊ c̄ca hoc a liquid constans figura; Dispositio· est adueniens q̄li tas subiecto p̄ applicatōm anime vel corp̄is· facile mo bilis· p̄ applicatōm aīe· ut virtus· iusticia· que nō diu firmata ē in subiecto; p̄ applicacōnē corp̄is· ut ars bibendi· ars saltandi· ⁊ dr̄ facile mobil'· quia de facili pōt de subiecto remoueri· ⁊ h̄c totū ē dispo· Habitꝰ ē vna sp̄es qualitatis· ⁊ hec qd̄ ē dispoi͡co pt̄ fieri hitus· ⁊ hitus ē dispoi͡cio· quia idē qd̄ ē

mobile · pt fieri difficile mobile; ¶ Natural potencia e
illa que reddit subiectu idoneu ad aliquid faciendu
de facili · vel michil facile paciendu; ad aliquid faciedu
facile · ut sanitas hois · caliditas ignis; ad michil faci
le paciendu · ut durities in adamante; ¶ Natural im
potencia · e impotencia que reddit subiectu idoneu ad
michil facile agendu · vel ad aliquid facile paciendum ·
vt mollities casei · humiditas aque · aqua · n · ppt sui hu
miditate de facili patitur sectione · 7 nalis dr a com
plexione que provenit a natura vel a pmis sive a pn
cipys 9ponentibus; ¶ Passio vo e qualitas inferens vel
illata cito transiens a subiecto · Illata · e que provet
ut ex melle dulcedo · 7 amaritudo que provenit ex fel
le 7 hmi; Inferens · ut timor · vecundia · iste eni infe
runt ex se alias passiones · scz rubedine pallore; Pas
sibil qualitas · est qualitas infens vel illata diu per ·
manes in subiecto · ut dulcedo que est in melle · ama
ritudo que e in felle; ¶ Quartu gens qualitatis e for
ma · 7 circa hoc aliquid 9stans figura; forma · e dispo
sicio artificialis pncipm rei aiate · vt forma achillis ·
Figura · e artificial dispo · pcu rei inaiate · vt trian
guli · quadranguli; ¶ Item dt aples · Qualitas susci
pit magis 7 mins · i · intensione 7 remissione; Item
Notandu · q qualitas corpis alio mo dr intendi et re
mitti · 7 alio mo qualitas aie · Qualitas eni corporis
intendit qn magis recedit · a suo 9traio · ut albedo
dr intendi qn magis recedit a nigredine · 7 dr re
mitti qndo q magis accedit ad suu 9trariu; Qua
litas aut aie · intendit qn magis 9firmat in subo ·
Vt virtus · scia · Nam cu dr · iste e vtuosior illo · i · virtus
magis 9firmata e in isto quam in illo · Vel · iste ht
plures virtutes qua ille; Silr · cu dr · iste e 9matiuor
illo · i · 9matica magis 9pleta e in isto qm in illo ·
¶ Ite notandu · q qualitates qda no pnt intendi nec re
mitti · ut nales qualitates scz risibilitas · et subales
ut ronalitas · huamitas · Vnde talia adiectiua non

quant' qz no recipiunt itensioz 7 remissioz · tn̄ aliquis dr̄ ronabilior alio · qz magis vtit' rone quam alt; Iste dr̄ ar̄les · qz qualitas recipit grāria · Albedo ei 7 nigredo grāria sunt; Iste nondu qz facit mētioz de q̄litate 7 quali · Qualia vō dīr · que a suis pncipijs denoiatiue dīr · ut de albedine albus · Iste dr̄ qz ppe ppm̄ ē qualitatis scdm̄ eā sile vel dissile dici · quia ut dictū ē · ex duabz formis eiusde spei spane significat' silitudo · 7 ex duabz formis diusaz speiz surgit dissilitudo; 7 hec de qualitate dicta sufficiant;

Arbor pprii qualitatis

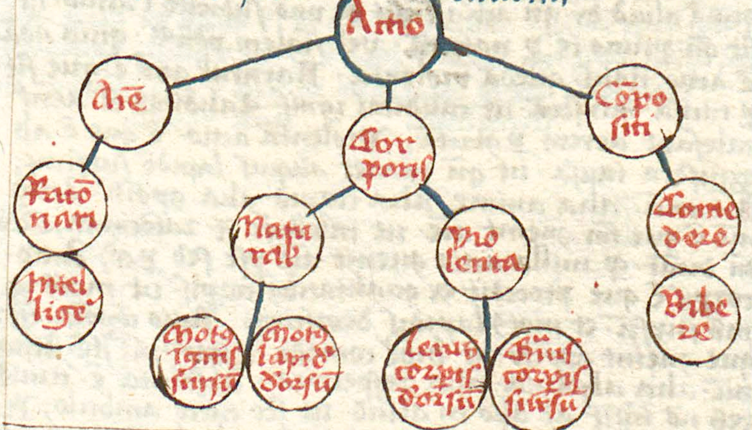

Sequitur de pdicamēto actionis · Actio sic describitur · Actio est forma scdm̄ quā in id qd' subicit' agere

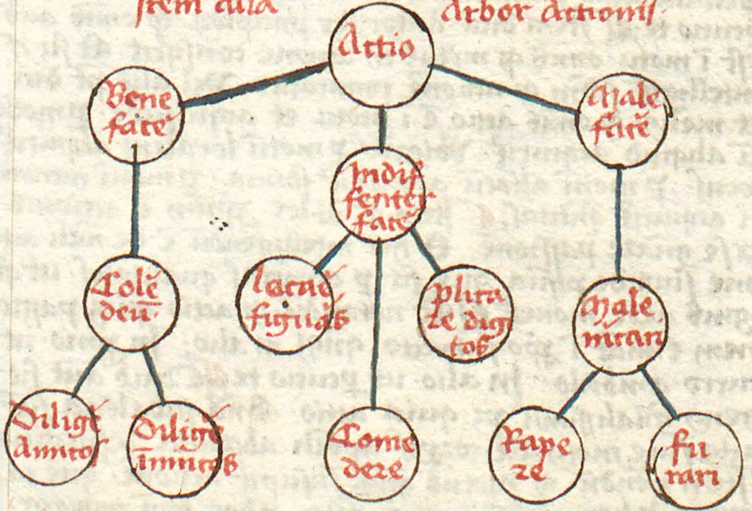
dicimur. Vel per quam aliquid in aliud agit; Et secundum hoc
duplex est subiectum actionis. Est enim subiectum actionis a quo
incipit actio, et subiectum actionis in quo terminatur actio;
Aliter potest nominari actio et melius. Actio est forma ab aliquo
in aliquid vel tanquam in ad per naturam vel naturalem po
tenciam protessione faciens in subiectum; Nominatur ab ali
quo in aliud dicitur quando actio transit de vno subiecto in aliud, ut
sit quando percucio te per naturam vel naturalem potenciam. Quia quedam
est actio naturalis, quedam violenta. Naturalis actio est que fit
per causam intrinsecam, ut caliditas ignis. Caliditas enim aeris
calefacit aerem per contactum; Violenta actio est que est ab
extrinseca causa, ut quando mouet aliquis lapidem sursum;
Actionum alia anime, alia corporis, alia compositi. Actio
anime est que tantum conuenit anime, ut intelligere et racionari; Quidam
tamen dicunt quod nulla actio conuenit anime per se sed per accidens; Actio
corporis est que procedit ex qualitatibus corporis, ut motus ig
nis sursum et motus lapidis deorsum; Actio compositi est
que conuenit composito, ut bibere, comedere et pungi; Item actio
num alia absoluta, alia respectiua. Absoluta est cuius
res non transit ab alio in aliud, ut sto, curro, ambulo; Re
spectiua actio est illa cuius res transit ab alio in aliud, ut
percucio te. Item dicit auctor sex principiorum quod omnis actio
est in motu, omnis quod motus in actione consistit. Et sic hoc
intelligitur secundum quod actionem comitatur. Vel aliter potest dici
et melius quod omnis actio est in motu et acquisicione. Per motum
enim aliquid acquiritur. Vbi gracia per motum localem acquiritur
locus, per motum alteratum acquiritur forma, per motum incremen
ti acquiritur quantitas; Item dicit Aristoteles: Proprium est actionis
ex se generare passionem. Et hoc intelligendum est de naturali acti
one siue de physica que fit per contrarias qualitates, ut quando
ignis aerem mouet; Et notandum quod actio quandoque passio
nem terminat in proprio subiecto, quandoque in alio. In proprio, ut
curro, ambulo. In alio, ut percucio te; Quid autem sit
genus generalissimum patet quia actio. Genera subalterna sunt
actio siue motus anime, corporis, compositi, absoluta, respectiua;
Item notandum quod motus quandoque suscipit actionem que ca
pitur per hoc verbum moueo, quandoque per hoc verbum moueor
secundum quod est passiuum, quandoque suscipit actionem que capitur

per hoc ubi mouetur secundum quod est deponens. Et ita motus continetur sub diuisis predicamentis diuersis tamen respectibus. Species specialissime sunt cursus ambulatio secundum quod sunt actiones. Indiuidua sumuntur apposito pronomine demonstratiuo ut iste cursus et sic de aliis. Et hec de actione dicta sufficiant;

Arbor predicamenti actionis

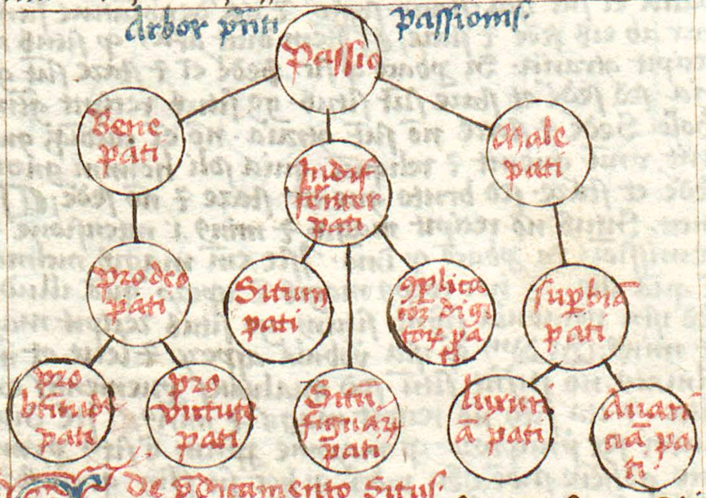

Item alia arbor actionis

Sequitur de predicamento passionis

Sequitur de p̄dicamēto passionis· Passio q̄nq̄ꝫ
dr̄ res que ḡnetur ī p̄nto qualitatis· ⁊ tūc
dr̄ passio siue passibil' qualitas· ⁊ sig̃tur per istas
dictiones· gaudiū· tristicia· dolor· timor· spes; Aliq̄ꝫ
passio dr̄ effectus p̄ueniens ex p̄cedenti actione·
⁊ sc̄dm hoc ē genus ḡnalissimū; Notandū aūt q̄
passionū· q̄dam illata· q̄dam īnata· Innata dicit'
ydiopatia passio Illata dr̄ alliopatia; Passio īna-
ta· ē que sig̃tur p̄ ista verba rubeo· palleo· ⁊ dr̄
īnata quia causa eius prouenit ab intrinseca nā
īmediata; Passio illata· est que sig̃tur p̄ ista
v̄ba p̄cutior· vincior· ⁊ dr̄ illata· quia p̄uenit
ex causa extrinseca· scꝫ ex actione p̄cedente; Est aūt
genus ḡnalissimū in hoc p̄nto sicut dictū ē de a-
ctione scꝫ passio Genera subalt̄na sūt ⁊ sp̄es
sp̄alissime et indiuidua sicut dictū ē in p̄nto acti-
onis· ⁊ hec de passione dicta sufficiant;

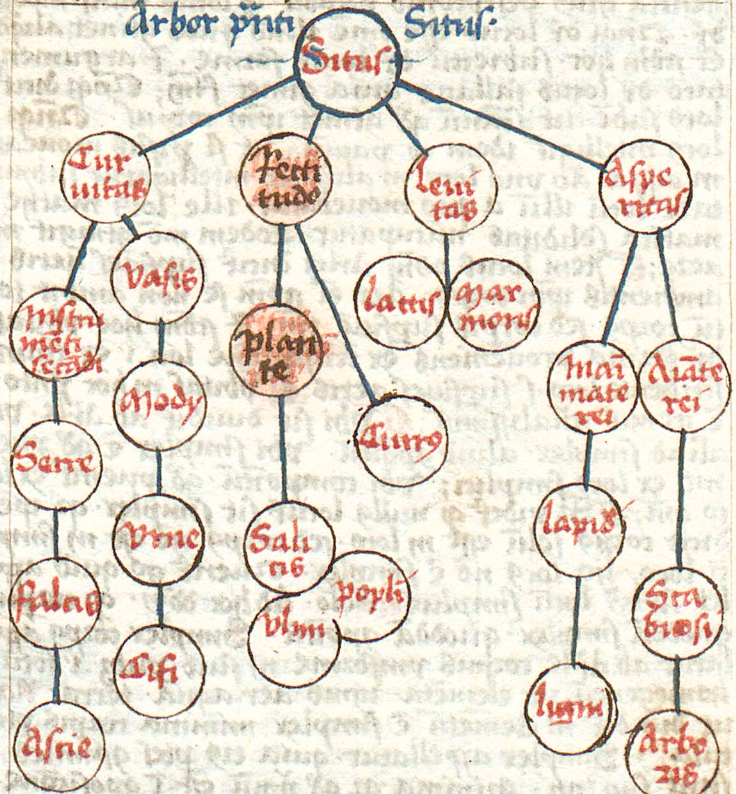

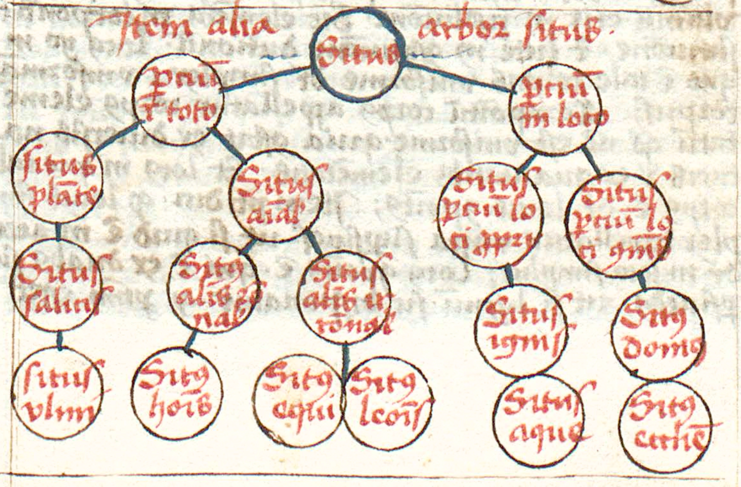
De p̄dicamento situs

Sequitur de p̄dicamento Situs· Situs ē dis-
positio p̄tium in toto et totius in loco; Duobꝫ
eī modis ḡsidatur res in loco· q̄nq̄ꝫ put ē simplr
in loco non h̄ito respectu ad stacionem vl' sessione·
⁊ sc̄dm hoc diffinit' p̄ p̄ntū vbi; Aliq̄ꝫ aliq res
ḡsidat' put iacet vl' sedꝫ l' stat· ⁊ sm̄ hꝰ diffinit' per

pdicamētū situs ¶ Est ergo duplex situs· intrinsecus et extrin
secus· Situs intrinsecꝰ ē· dispositio ptium in toto; et dr
intrinsecꝰ· quia partes eius intrinsece sunt ad sbam;
Situs extrinsecus ē· dispō totiꝰ in loco ex eo qd iacet vl
stat; ꝛ dr extrinsecꝰ· quia recipit locū· qui ē extra sbaz
rei; ¶ Genus gnalissimū in hoc pdicameto ē situs siue
ne positio; Gnā subaltna sūt· asperū lene; asperū
dr corpus· cuiꝰ alique ptes supeminet alijs· ut ligni
scabies; Lene corpꝰ· cuiꝰ nulle ptes supeminet alijs·
ut marmor; ¶ Spēs spālissime sunt· sessio stacio· accu
bitꝰ· Indiuidua sumuntur cū pronoīe demratiuo;
¶ Sz ctra· dicit ārles qd sedē ꝛ stare nō sūt positiones
sed denoīatiue dicūr a positionibz· videt qd male dicat·
quia sedē ē dispositio corporis sedēis qd corpꝰ ē sic dispositū·
¶ Ad hoc dicēdum· qd auctor sic ē intelligenda· Sedē ꝛ staē
nō sunt positiones· idest· nō sunt pncipalia noīa po
sitionū· sed sūt denoīatiue sumpta a pncipalibꝰ· Pnci
palia ei sūt ista· statio sessio· ꝛ ita denoīatiue sumū-
tur ab eis sedē ꝛ stare; ¶ Item dicit ārles· qd situs nō
recipit ctraria· Sz pbatō qd sic· Sedē ei ꝛ stare sūt ctra-
ria· sed sedē et stare sūt situs· ergo situs recipit ctraria·
¶ Solō· Sedē ꝛ stare nō sūt ctraria· nō ei cuiuslibet que-
nit vnū cuenit ꝛ reliquū· quia soli homini cuenit
sedē et stare· sed bruto cuenit stare ꝛ nō sedē; ¶ Iste
dicit· Situs nō recipit magis ꝛ minꝰ i· intensione ꝛ
remissioē; Sz pbatō qd imo· Iste eni magis inclinatꝰ
ē quā ille· ꝛ hoc corpꝰ magis ē asperū quā illud·
sed ista vocabula signt situm· ergo situs recipit mag
ꝛ minꝰ; Sz dicēdum qd ista vocabula asperū ꝛ lene et in
clinatꝰ nō signt situ· sed qualitates puenientes ex
situ· ꝛ ita sitꝰ nō recipit magis ꝛ minꝰ ¶ Iste dicat
autor sex pncipioꝝ· qd maxime ppriū ē sitꝰ pximo
loco adherē sube; ¶ Sz videt qd hoc sit fīm· quia forā
substalis adheret pmo loco ipi sube· nō ergo ppriū ē sitꝰ·
Dicēt ergo quo mō intelligenda sit auctor; Sz ārles
dicit· qd omis situs· aut pcedit a natura· aut a con
sueto motu nature· Situs intrinsecꝰ pcedit a natura
quia a nāli dispone ptiū rei· Situs extrinsecꝰ pcedit
a csueto motu nature· ut sedē stare· ꝛ isti situs adhe

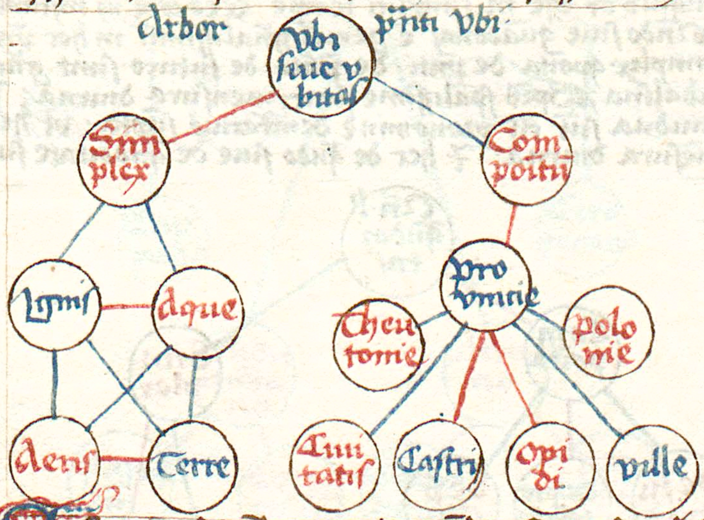
-rent sube quia ad quietē sunt ⁊ ad generationem humane natue ⁊ ita tam situs extrinsecus quam intrinsecus adhe-rent sube ad modum substantialis forme ⁊ hec de situ sufficiant;

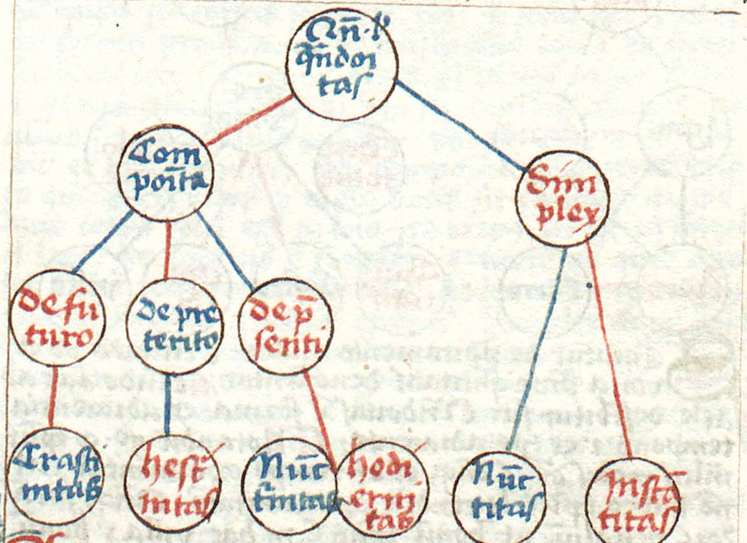
Sequitur de pdicamento vbi ſiue vbeitas; Deſcribit
aut vbitas ab arle ſic. Vbi e forma prouenieſ
ex circumſcriptone .i. ex loco circumſcribente; Ad intelli
gentia huius deſcriptonis notadu. qd locus multis modis
dr. Vnoqz dr locus eſſe ome illud quod gtinet aliqd.
Et ſcdm hoc ſubiectu dr locus forme. Et argumen
tacio dr locus fallacie quia gtinet ſlm; Vnoqz dicit
locus ſube. ut ſtanu qd gtinet ipm corpus. Vnoqz
locus intelligit idem qd vaqu. ut ſi piſcis moueat
in aqua ab vno loco in aliu. et intelligatur ſubmu
tare locu illu a quo mouebatur. ille locus mathe
matica ſoliditas nuncupatur. Eodem mo gtingit in
aere; Item locus ſcdm arlez dicit ſupficies aeris
ambientis ipm corpus. dec ei ſcdm ſe non ambit to
tu corpus. ſed corporis ſupficie tm. Et ſcdm hoc vbitas
dr forma prouemens ex circuſcriptone loci .i. ex circum
ſcribente loco .ſ. ſupficies aeris; Vbitas in hoc pdicto
e genus gnaliſſimu; Vbi ſic diuidit ab arle. vbi
aliud ſimplex. aliud gpoitu. vbi ſimplex e qd pue
nit ex loco ſimplici; vbi compoitu. qd puenit ex lo
co gpo; Sz videt qd nullus locus ſit ſimplex. qz ipe
dicit corpus ſolu eſſe in loco. ſed corpus no eſt in ſimpli
ci loco. go locus no e ſimplex. Queritur go quid appel
let arles locu ſimplice. Solo. Ad hoc dcdm. qd corporu
quodda ſimplex. quodda gpoitu. Simplex corpus appel
latur ab arle corpus vniforme in ſuis ptibz .i. totu
homogeneu. ut elemeta. ignis. aer. aqua. terra. Na
ut diuidit in elemetu e ſimplex minima corporis pti
cula; Simplex appellatur. quia eius ptes gſimiles
ſunt ſuo toti. Minima. qz qd pmu eſt i gpoſicone
vltimu erit in reſolucone. Sic elemeta in corporis co
ſtitucone. Et litte in gſtitucone dictionu. Locus go in
quo e tale corpus vniforme dr ſimplex .i. vniformat
corpus; Compoitu corpus appellatur corpus eleme
tatu qd no eſt vniforme. quia gſtat ex diuerſis na
turis .i. ex qualitatibz elemetatis. Et locus in quo tale
corpus e. dr locus gpoitus; Item pt dici. qd locus ſim
plex appellatur vnica ſupficies. ut ſi quid e in aere
dr in loco ſimplici; Locus gpoitus e. qui e ex duabus ſu
pficiebus. ut ſi lignu ſic diſponatur. qd ptim eſſet

in aqua et ptim extra aquā dr̄ esse in loco composito;
¶ Item vbitati nichil est ɔtrariū. Vnia ei reb no
ē magis vbi quā alia; ¶ Rāna aut subaltna hui9
pdicameti sūt. vbitas simplex. 7 vbi ɔpositū; ¶ Spēs
spalissime sūt. cōtinentia ciuitatis castri domus; ¶ In
diuidua sūt ɔtinētia supta cū pronoīe demratiuo.
ut hec ɔtinētia dom9. 7 hec ɔtinētia castri. 7 sic de
alijs; Et hec de pdto vbi siue vbitate sufficiant;

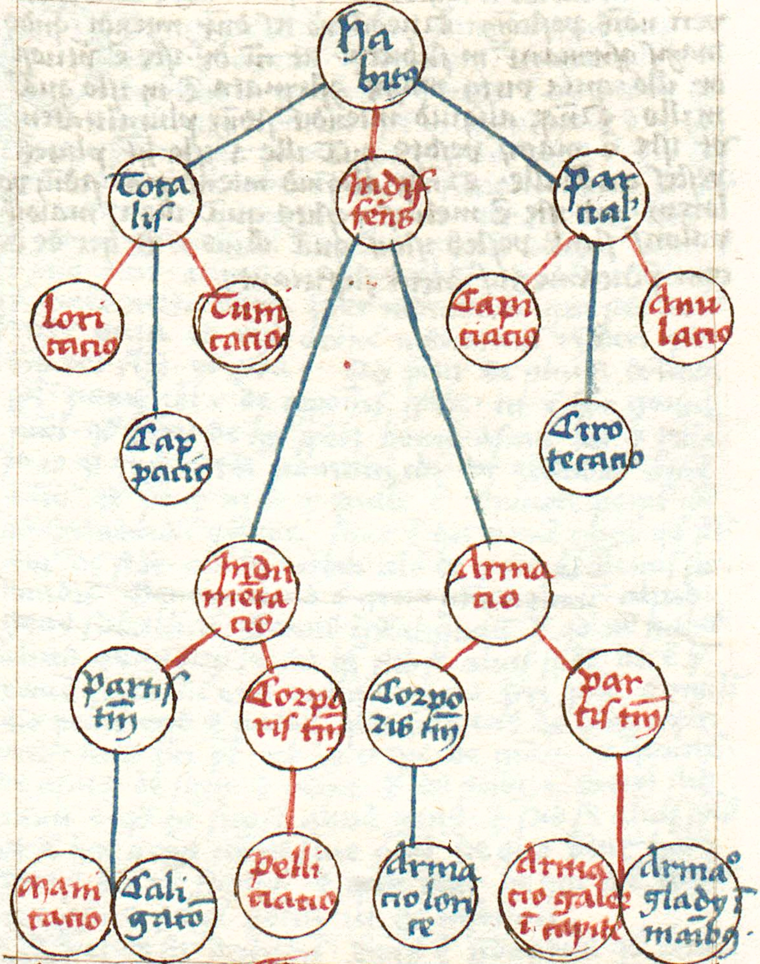

Sequitur de pdicamento quādo. Quando vō et
vbi a pdto ɋntitatis denoiantur; Qn̄do aut ab
aliq̄ describitur sic. Qn̄doitas ē forma ex adiacentia
temporis .i. ex tpe adiacente; ¶ Notandū ɋ. ɋ tpus
mltis modis dr̄. Vnicq; ei dr̄ temp9 opoztunitas. ut
no habeo tpus legendi .i. opoztunitate; Vnicq; foru
rez venaliū. ut bonū tpus ē in hac villa .i. bonū
foru rez venaliū. Vnicq; ɋntitas aeris ut elemēto
zū tpus ē. Itē ɋnq; dr̄ mensura mot9 ɔm pus et po
stius. 7 scdm hoc ē forma puemens ex adiacentia
tpis .i. ex adiacente tpe; ¶ Item ɋndoitatū ɋda est
ex pnti tpe. ɋda ex ptito. ɋda ex futuro; Ex psenti
ē illa que prouenit ex pnti tpe. ut hodiernitas;
De ptito ē illa que puenit ex ptito tpe. ut hester
nitas; De futuro ē illa que puenit ex futuro tpe.

ut craſtinitas; Item notandū q̄ omēs quādoitates iſte ſunt in vna cerga· licet diuſa hēant vocabula· i· idē q̄ndo· qd' modo dr̄ hodie· ante hoc dicebatur craſtinū· ⁊ cras dicetur heſternū; Item q̄ndoitas· alia ſimplex· alia cōpoita· ſicut tp̄us aliud ſimplex· aliud cōpoitū; Cōpoita quādoitas ē illa que prouenit ex tp̄e cōpoito· ut diuturnitas· menſurnitas; Simplex ē illa· que prouenit ex ſimplici tp̄e· ut ex inſtanti· inſtantineitas· ⁊ ſcd̄m hc̄ aliquis dr̄ eſſe in ſimplici tempe· ex eo q̄ ē in inſtanti; Qn̄do ſiue quādoitas ē genus gn̄aliſſimū in hoc p̄nto· Simplex· cōpoita· de p̄nti· de p̄tito· de futuro· ſunt gn̄a ſubaltna; Spēs ſpāliſſime ſunt· menſura diurna; Indiuidua ſūt cū pronomine demr̄atiuo ſupta· vt hec menſura diurna; ⁊ hec de q̄ndo ſiue de q̄ndoitate ſuffic;

Sequitur de pōitamēto habitꝰ· hoc aūt pōitamētum ē quedā p̄petas dereliєta ex ornamento vel ex munimēto· quia cū defectꝰ hūane natuē ſit dup̄x ſalicz turpitudo ⁊ debilitas· duplex datur remedium· ↄtra turpitudinē· indumētū hemꝰ· ↄtra debilitatē· munimētū; Habitꝰ igitur ab ar̄le ſic deſcribitur· habitꝰ ē forma corpis· ⁊ eoꝝ que circa corpꝰ ſunt adiacentia; i· habitꝰ ē completa forma rei habite

ad rem habentē; ¶ Notandū q̄ quidā habit⁹ ē total'.
quidā p̄cialis. Partialis ē qui prouenit ex partib;
ut anulacō. Totalis ē qui prouenit toti. ut tunica
tio; ¶ Item notandū q̄ dicit ar̄les. habit⁹ recipit ma
gis ⁊ min⁹ .i. intensione ⁊ remissioē; Notandū q̄ res
multis modis dr̄ suscipe intensioē ⁊ remissioē. Quedā
ē res dr̄ suscipe intensione qn̄ magis a ꝯtrario ꝓ

recedit · ut albedo a nigredine · ⁊ q̄ndo magiſ accedit ad
veri noīs poſitōm · ¶ Quedā vō res dicūt intendi · q̄ndo
magiſ ꝯfirmant̄ in ſubiecto · ut cū dr̄ · iſte ē v̄tuoſi
or illo · quia virtꝰ magiſ ꝯfirmata ē in iſto quā
in illo · ¶ Aliqñ aliquid intendit̄ ſcd̄m pluralitatem
vt iſte ē magiſ veſtitꝰ quā ille · i · iſte hꝫ plureſ
veſteſ quā ille · ¶ Aliqñ aliquid intenditur ſcd̄m va
lorem · ut iſte ē melius veſtitꝰ quā ille · i · maioꝛis
valoriſ ſunt veſteſ iſtiuſ quā illius, ¶ Et hec de de
cem p̄dicamentiſ dicta ſufficiant;

Quinque predicabilia sunt · Genus · species ·
differentia · proprium · et accidens ; Genus sic de
scribitur a porfirio · Genus est predicabile quod
predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid est et vni
uoce ; Predicabile ponitur ibi tamquam genus scilicet pro hiis
terminis · qui predicabiles tantum sunt · sicut nominatiui et uer
ba indicatiua adiectiue retenta · ut sortes currit · homo est ·
et ut excludantur non predicabilia ut sunt obliqui nominum
scilicet genitiuus · datiuus · accusatiuus · vocatiuus ablatiuus · et obliqui verborum
scilicet omnes modi verborum preter indicatiuum · qui solus dicitur
rectus · quia ad solam orationem indicatiuam respondere potest
verum vel falsum · vel comproba · Quod predicatur de pluribus differentibus
specie · ponitur ibi · id est de oppositis speciebus · ut est hoc genus
animal · quod predicatur de hiis speciebus · homo · asinus · bos et alia
In eo quod quid est · tantum ponitur ibi · ut excludatur omne
accidens · quod predicatur in eo quod quale est · Vniuoce ponitur ibi
ad excludendum equiuoca · sicut est hoc nomen canis · quod predicatur
aliter de sidere · aliter de latrabili · aliter de pisce ; Genus sic
diuiditur · Generum aliud est genus generalissimum · aliud
genus subalternum ; Genus generalissimum est quod non habet
aliud genus supra se · sed habet sub se alias species · ut est hoc
nomen substantia · de quo nulla superiora predicari possunt · Consili
mo ponitur ens et natura · ipsum vero genus de omnibus inferi
oribus sibi predicari potest · ut de corpore · de animali · de homine ·
de asino · de sorte et platone · et de pluribus ; Genus sub
alternum est quod habet supra se aliud genus · et sub se alias species
ut est hoc genus corpus siue animal · de quo predicatur hoc
genus substantia ut supra · et ipsum predicatur de hac specie homo ·
siue asinus · sub se posita ut de inferiori ;

Species sic describitur · Species est predicabile quod predicatur
de pluribus differentibus numero in eo quod quid est · ut
hec species homo · quod predicatur de indiuiduis sibi que sunt
Socrates · plato · cicero qui differunt numero ; Specierum
Alia species specialissima · alia species subalterna · Species specialis
sima est que iam diffinita est · Subalterna species idem est
quod genus subalternum · de quo supra dictum est ; Sequitur ;

Differencia sic destribitur · differencia ē pdicabile qd
pdicatur de plurib3 drntib3 spē in eo qđ quale ē ·
ut ronale mozle imortale; In eo qđ quale ē · ponitur
ibi ut excludant substancialia que pntur i eo qđ qd ē
Exempli grā · Si qritur · quid ē ho · hoie demrato
rndetur · aial · Si amplius qritur · quale al · rndetur
ronale mozle; ¶ differencia sic diuidit · draz · alia
coīs · alia spal · Coīs ē que quoq3 modo facit vna
rem diffe ab alia · ut facit · albu nigz · simu et
aquilu · iuuenis · senex ⁊ silia · Spalis dra ē · que
facit vna spem diffe ab alia · specifica dra · ut racio
nale · irronale · qd facit diffre hanc spem ho ab hac
spē q ē asinus · mortale · ho · imortale asinus;

Proprium sic destribitur · proprium ē pdicabile qd
pdicatur de plurib3 drntib3 tam spē quā nuo
in eo qđ quale ē · Vt ē risibile · rudibile · hinibile · et
silia; ¶ Propium sic diuidit · ppoz · aliud qvenit vni
spei et soli · aliud plurib3 · Vni ⁊ soli qvenit · ut ee
gramaticu · ee musicu ⁊ silia · qd qvenit hoi soli · s3
no oī hoi · Aliud qvenit oī hoi ⁊ semp · ~~licz~~ sed no
soli · ut ee bypedem · Na ⁊ aues bypedes st · Aliud co-
uenit hoi soli ~~et oim et~~ semp · ut canescē i senectu
te · Aliud qvenit oī hoi et soli ⁊ semp · ut ee risibile
⁊ hoc dr pprie ppriu · quia simplr ē qvertible cu sua
specie · hoc mō · Ois homo ē risibile · et oē risile ē ho;

Accidens sic destribitur · Accidens ē qd adest · et
abest pter subiecti corruptionē · ut ē albedo pa
rietis · que adest pter subiecti qstitucoz · ⁊ abest pt
subiecti idz parietis corruptionem · Et in re nichil
sunt accidencia · nisi insunt reb3 · quia formaz ee
ē eoz inesse; ¶ Accidens sic diuidit · accidentiu
aliud ē separabile · aliud inseparale; Separale ē quod
separi pt pter subiecti corruptioz actu siue poten ·
ut albedo · nigredo · bonu malu ⁊ silia · Inseparabi
le ē · qd separi no pot pter subiecti corruptione

ut nigredo corui et ethiopis · et albedo cigni · et si-
mum et aquilum in naso · Quedam accidentia non possunt
adesse preter subiecti corruptionem · sicut ociosis · combustio ·
et similia · Et hec ad presens de quinque predicabilibus dicta
sufficiant · ~~Cathegor~~

Distinctio principiorum

- Secundum Aristotelem
  - principium extrinsecum sine motu · ut deus
  - principium extrinsecum cum motu · ut celestia
  - principium intrinsecum et cum motu · ut natura
  - Hec ponuntur secundum diversas existencias ipsorum principiorum
- Secundum Platonem
  - Materia · yle
  - forma · ydeosis
  - Opifex deus
  - Hec ponuntur secundum diversos modos intelligendi · Unde fere utrique loquitur Aristoteles secundum diversos existendi · loquitur Plato secundum diversos modos intelligendi;
- Secundum Macrobium
  - Tagaton · pater
  - Noys · mens et filius
  - Anima mundi · vel spiritus sanctus
  - Hec ponuntur secundum diversos modos regendi · Et ideo ponitur Tagaton dicitur pater quia potentia · filius quia sapientia dicitur noys · Spiritus sanctus dicitur anima mundi quia amore et bonitate dei reguntur omnia;
- Ignis · aqua · terra · aer
  - Hec proponuntur secundum diversitatem materiarum;
- Causa efficiens · Causa formalis · Causa materialis · Causa finalis
  - Hec ponuntur secundum diversitates habitudinum principiorum ad principia;
- Numerus punctalis · ut unitas
  - linearis · ut binarius
  - Superficialis · ut bis duo
  - Cubicus · ut bis duo bis
  - Ista sunt principia similitudinaria · cum quorum similitudinem habet quodlibet ipsorum numerorum;

Incipit liber de intellectu et intelligibili fratris magni
Alberti. Cuius primus tractatus est de natura intellectus. Capitulum primum
que sit libri intentio et quibus dicendorum ordo.

Sicut a principio istius operis diximus. scientia de anima non satis
completa videtur. ex hoc quod de anima secundum seipsam in libro
de anima determinatum est. Oportet enim tam scire de obiectis
que comparata potentiis inferunt passiones. Horum autem obiectorum
quorundam passiva pro potentiis sive potentiis sunt anime quedam comparata
passionibus inferunt anime. quedam autem communes anime et corpori. Communes
enim sunt passiones. quecumque sunt talia circa que operans anima instrumento
utitur corporeo. ut quecumque sunt circa vegetabilem et sensibilem animam. propter
quod etiam peripatetici veteres scripserunt de talibus operibus communibus anime
et corporis vocaverunt. Et de hiis in parte iam pro modulo nostro
expediti sumus in libris de nutrimento et nutribili. de sensu et sensato.
Restant autem adhuc libri de sompno et vigilia. de iuventute
et senectute. inspiratione et expiratione. de morbo quos dicunt alii
de vita et morte. Qui omnes sunt de operibus anime et corporis communibus.
Sed quia nequaquam inspectio sompni et nature eius bene determinabilis
est nisi prius scito de intellectu et intelligibili. Ideo oportet nos hic
interponere de intelligibili et intellectu. licet intellectus anime virtus sit
separata preter corpus. Attendimus enim sicut sepe protestati sumus
propter facilitatem doctrine. propter quod magis sequimur in tractatione
librorum naturalium ordinem quo facilius docetur auditor quam ordi-
nem rerum naturalium. Et hac de causa etiam non tenemus in
exequendo libros naturales. ordinem quem probavimus in prohemiis
nostris. ubi divisionem librorum naturalium posuimus. Determinantes autem
de intellectu et intelligibili supponemus quecumque in libro nostro dicto de anima
convenienter determinata sunt. Quecumque vero hic inquirenda esse
videntur. quantum per demonstrationem et rationem investigare poterimus. tractabimus
sequentes principis nostri vestigia. Cuius librum de hac scientia licet
non viderimus. tamen discipulorum eius de hac materia plurimos et
bene tractatos inspeximus libros et epistolas. Inter que etiam plurimum
recordabimur. in hiis in quibus peripateticorum sententiis
in nullo convenit. Quoniam autem secundum plurimos philosophos intellectus
faciat intelligibile in forma intelligibilitatis. oportet nos primo loqui
de natura intellectus secundum quod est intellectus. et deinde de intelligibili
secundum quod est intelligibile. et deinde de unitate et diversitate secundum
intelligibilia. quia hiis cognitis satis perfecte videtur scientia
de intellectu et intelligibili. Perceptum autem huius est investi-
gare. quia hiis scitis et homo scit. quid proprie ipse est. cum
sit solus intellectus. sicut dicit Aristoteles in nono Ethicorum. et scit
insuper precipuum inter ea que faciunt in ipso felicitatem contem-
plativam. Incipientes igitur investigare naturam intellectus.
ponemus. que secundum naturam sunt priora.

Cam 2m In quo demrat q oe cogtum aliu sit ab aquo quada

Dicamus igitur. omem naturaz. que ht potm aqd cognoscendi. aut a seipa virtutez cognitionis. aut ab aliqua alia virtute na que e an ipam; Constat aut. q no hre pt a seipa. Sic em eet principiu cognitionis in oibus alys. z esset sua virtus cognitiua no imperfecta sed pfecta. neqz eet passiua. sed actiua. que oia no queniunt aiabus aialium clarz e ex hys. que in lio de aia determinata; Sed qs forte d. q aia aialium a seipa haberis a seipo dr hre z aios cales duobz ratis. Vn ipe ht no modis. Vno qdm mo 2m causa efficientez. z alio mo 2m causam formalez Nos aut ht cognus. de cognitiuo a seipo sm vtmqz causam simul tam sui efficientez an se. Tu qr. in na z essentia sua e motiue nae. Ipe qd enia. ome qd mouet motu. motiua virtute sz ab ipo. z e sua virtus motiua fontalit effluens omes virtutes motiuas in omibz alys mouentibz. Sic em quendo. vtr aia aialium cogni tiua sit a seipa. sequit nouo que pmducta sut. Nam em ome causatu in ignobiliori na deficiat nouo a ca sua pa. defectus cognitionis. qui e i virtute cognitiua aie aliu. ondit quidz no solu ab alio q ht virm cognitiua. sz etia q multu distat ab illo qd e pa ca z fons cognitionis. Oportz igit dici. q habeat ab aliquo alio. qd e pm z pfecte cognitum om. Si n ab alio no pmo et pfecte dicetur hre. de illo eet eadz qo. z abiret ht i infinitu. aut in pm z pfectum cognitum. Amplius. ome cognitum aialium mor tale. cu oi cognitio mortali e idz in gne. aut si dicet p prius z pg9. hoc tn eet p reduci ad vnu. Queniqz aut tlem sunt gnus z nae quenia z vnitez. ab vno aliquo erunt. qd e causa quenientie illius in oibz. Oz igit cognitiz aialium ab vno alio cog tiuo pmo. causata ee. et 2m efficientez ptl z formalez. Si aut qs dicat. q ht no concludit. nisi de causatis vniuoce sicut ho gnat hoiez. Cognitiua aut no sunt tam vniuoca in gne. sz equiuoca conuenientis aduersari vitate. pt q ome equiuocu ad aliquod reducit vnivu. qd e ois pmum. hoc go gnans eor qd dicit aqd ante a se ht vniuocu. qd e causa hius pma. z sic redibit illud. qd conclusu e prius; Amplius. In oibz ita ee vides. q qu cuqz inveniunt aliquae virtutes et forme in pluribz. z in quibusdam eorz sut imperfecte. in quibusdam aut pfecte. imperfecta creata sut a pfectis. z ipfectio accidit ex dupsite z ipfectione mae. Sic igit oz. q sitr se heat et in cognitiuis naturis. Na z qua cognitiua sut aialia. causata erit ab aliqua pa na cognitia z pfecta. Hec at disputatio tota sumit ex epla quada ars. qua scribit. de vniuersitatis pmo. Cuius intentoz. z methaphia sua facit Auicenia. Dicit aut Eustratius sup sexto ethice arist. Omem cognitionz aialium // fluere a pa nata cognitiaz

Qualit' vegetabile sensibile et intelligibile ...fectum fluat ab intel-ligibili primo perfecto. C. iij.

Quesieramus igitur que sit illa natura. Cum sit
primum in ordine nature influat super 2m. & non ego. Prius aut
in ordine nature sit viuere quam sentire. & sentire quam intelligere. Vi-
detur aliqui fortasse. quod primus fons omnis cognitionis esset viuum solum
& non sentiens & intelligens. & propterea. cum primum in ordine nature
sit per modum vnius. et secundum per modum duorum. quorum vnum est additum
per alterum. 2m vero per modum trium sibi congruentium ordine nature additorum.
sicut sentire addit ei quod est viuere. & intelligere ei quod est sentire. eo quod
sit in libro de anima dixi. Eadem est racio anime que & figure. Sicut enim in
figuris. Trigonum est in tetragono. Ita vegetale est in sensibili. & sensibile est
in intro; Hoc autem esse erroneum probatur ex hoc. quod 2m naturam inquantum
perfectum causa vnita est perfecti. Viuum autem separatum 2m esse a sensibili &
intelligibili. imperfectissimum est in genere viuorum. Nec aliquid vite nobilitatis
habet. quia plurimum esse possit. Et adhuc. In omnibus causis vniuersaliter 2m naturam
sic est. quod quicquid continetur inest causato. hoc potencius & nobilius et
prius & perfectius inest cause illius causati. Omnibus autem cognitiuis continetur
inest prius cognitiuum hoc. ergo perfectius potencius & nobilius & potius
& prius inest cause eorum que cognitiua sunt. Non igitur fluit natura
qua cognitiua sunt animalia ab aliquo viuo. cuius viuere separatum sit
a cognitiuo; Et amplius. Inter causata propinquius est nobili primo quod est causa:
quod pluribus bonitatibus & nobilitatibus appropinquat. sed intellectiuum pluribus
nobilitatibus & bonitatibus appropinquat primo cognitiuo & perfecto quam viuum
solum. & quam sentiens & viuens tantum. Ergo & quod fons & origo cognitionis
vite sit aliqua natura intellectualis; Et amplius. In hiis que perfecta sunt
visu. videmus omnia causata ab eo quod secundum se primum & perfectissime est
visibile. Omnis enim visibilitas colorum. causatur a luce. et diuersitas co-
lorum prouenit ex multiplici permixtione opaci terminati corporis cum dyafano
cuius actus ipse est lumen. Similiter ergo ab eo quod est perfectissimum cognitiuum
fluit omnis cognitio. & diuersitas cognitionum prouenit ex multiplici
obumbracione luminis cognitiui irradiantis super ea. que sunt cognitiua
in diuersitate animalium. Ex omnibus autem hiis probatissimi peripatetici de-
terminauerunt omnem cognicionem intellectualem & sensibilem animalium effluere
ab intellectuali natura perfecte & intellectualiter cognitiua. Cum enim dicatur
causa primaria plus influere quam secundaria. hoc tradiderunt peripatetici
esse verum de causa separata. Viuum autem separatum a cognitiuo. cum
non sit cognitiuum. & ideo non influat super ea. Sed cum causa prima
omnes suas bonitates influat super causatum. & sue bonitates
in ipsa vnitatem habeant distinctionem & ordinem. eo quod ipsa simpliciter prehabet omnia
causata. In causatis enim ea que influunt ex ipsa. influunt sub or-
dine & distinctione. & ideo plus influit quod 2m ordinem influendi est
generalius & prius. eo quod remota causalitate primi. non influit aliquid

secundorum. sed remota causalitate 2i adhuc influit primum. Similiter autem in causa que est fons vite et cognitionis. vivum non addit aliquid super altius. quia suum vivere est suum intelligere. Sed in causatis in quibus distinctiones sunt. unum est in alio quasi fundamentum eius. Continuum ei ad attributas nobilitates. nichil est adeo multiplex sicut causa prima. sed ista multiplicitas nobilitatis in nullo simplicitatem amittit. eo quod omnes has nobilitates simpliciter et primo modo prehabet ante causata. Et ideo egregie dicit philosophus. quod prima causa omnibus causatis suis nominetur. et quod est dives in se. in quibus nichil causatorum largitur et est dives in aliis que proportionat suis causatis gratiam; Que natura ab intelligentia cognitiva sit causata sit dicitur ploti. c. x.

His autem sic determinatis. oportet ulterius investigare. que sit illa natura que fontaliter influit omnem cognitionem et vitam. Et videtur plato velle. quod intellectualitas in homine. et sensualitas in brutis; Item vivere primum in vegetabilibus et brutis effluat a motoribus orbium et stellarum. Inducit enim in thimeo. summum deorum ad motores celestium loquentem et dicentem. horum sementem ego faciam. vobis quod tradam. Nos autem an exequi par est; In idem autem consentire videntur. qui et animas animalium ab intelligentiis profluxas esse et causatas tradiderunt. Confirmant autem isti dicta sua triplici ratione potissime. Quarum una est. Cum omne ultimum in ordine causatorum non erit a prima causa. nisi per causas que in medio sunt. ultima autem causata sunt forme generalium et corruptibilium. media autem cause sunt motores celestium. quos intelligentias. vel motores celestes vocaverunt philosophi. Primum autem fundes animas est intelligentia ultima. ultimum movens orbem. Secunda vero ratio est. quia intelligentia continet in animam. sicut anima in corporis animati naturam. Sicut et dicimus. animam esse causam corporis animati. et motuum et passionum eius secundum quod est animata. Ita dicemus dicere intelligentiam infimam. esse causam anime cognitive secundum quod est cognitiva. eo quod cognitio anime cognitive secundum quod est cognitiva. est quedam resultatio lucis intelligentie. Tercia est. quod sicut corpus animatum est sub corpore celesti causatum et rectum ab ipso. Ita necesse est motorem corporis animati. esse sub motore corporis celestis. ita quod sit causatus et rectus ab ipso. Huius autem contrarium videtur sic. Si enim cognitio mortalium. fluat et regatur ab intelligentia ultimi orbis. vel alicuius aliorum orbium. vel omnium. tunc in motibus et in operibus cognitionis. et affectus necessario subdetur motibus astrorum. eo quod omne effluens in aliquo. continetur et regitur ab illo in potentiis operationum. Cum autem anima proprie humana sub motibus astrorum sit restringatur. est contra omnes peripateticos. et contra ptolomeum. Ipsa enim et superiora corporis et astris apprehendit. et ab hiis ad que motus eorum inclinant. libere avertitur. et alia avertit per sapientiam et intellectum. sicut testatur ptolomeus; Amplius. Non ideo est ordo primum ad media. et mediorum ad ultima. quod aliquid causetur in ultimis mediis. quod a prima causa non sit primum. Et dico de hiis causatis. que nomine suo aliquam dicunt nobilitatem. aliter enim ex ultimis per media non fieret recursus ad primum. et hic non esse

pt· cu ome qd e aliqm bonitate pme cae desidet· z ppr illam
agat quicqd agit. Sive igit dicamus media aliq age i ultimaz
pductioe. sive no. semp bonitates ultioz pmar z efficient. sut a
pa ca. Et ea q sut intermedia· opant ut instrumta. si aqd ad
ea opant. Exemp aut i lue. qd ulis ca e coloz· videmus. q
licet ultioz coloes gstituat p gmixtioz pmoz. cu oes gstituas
coloz. e p nam pprium pspicuitatis lume· qd e pa coloris yposta
sis. Et quicqd aliquis color de na ht coloris. ab ipo ht. z si qd
aliud e i ipo. potius e de pvatoe nae coloris. qm meat dici co
loris eentia. Si igr eodm mo. cu pm effluit bonites suas super
media z ultia. si aquid eet a medys influxu sup ultia. tn co
stituco ultioz no eet. nisi ex pticipacoe bonitatis pme. z si qd
aliud e i eis. eet aquid pvatonis. Hec aut snia. optimoz
fuit sapientu grecoz. Theofrasti z dyonisy. z alioz plimoz.
Adducebant aut sile de lue d solis. qd infudit se aeri limpidis
simo et nubi. z tecmis rebz duss. qd licet ab aere sit i nubibz
et a nube in tra. tn qz media no dant. nisi qd a sole accipi
unt. totu sol e. qd i ultis e. Et si in medys z ultis dystet lu
a limpidite sol. hoc pvatonis mae potius e qm daius cae hoc
efficientis. Hys igit gsencientes. dicimus qz cu plato dicat· qz ce
lestiu sit exequi bonitates pmi. z semencem subaz cogitivaz.
hoc mo exequitur. quo instruta inducunt ea. que sut i arte ar
tificis. Illa em instruta. maz movet. z no faciut ea ex
suo ppo aliquo influxu. Est em i omnibz intelligencys ordo for
maz pticitaz. que p ipas i maz gnabiliu descendit. z sut
fore i omnibz eedem. sed i inferioribz magis z magis determinate.
Sicut forma lucis. est eadem i sole z aere z nube z corpore
terminato. sz lume tn qz mag dependit a sole. magis z magis
coartat ad maz coloris z determinat. Eodem aut mo e. de forma
artis i mete artificis. qua exequitur manus. z movet instrumetu.
et suscipit ferrum. que pporcionat i omnibz istis e eadm. sz tn est
magis determinata ad maz i manu. qm in mente. z itm i malleo.
qm i manu. maxie aut e i fero determinata. eo qz ferru materialiter
suscipit ea. Et eet ht in mlns sic intelligencys. z cae pme. et
ma gnabiliu. si manus intellectm hret. z malleus. quo gcepta for
ma. a mete artificis. explicaret z exequentur. Vn sit melius
tali exente ypotesi in arte. oia eent a mete artificis. Sic oia in
phias. sut a pa causa. licet intellnae quasdaz bonitates explicet.
z p motu celeste inducat i maz. De hys aut plenius e tractare pi
phi. Ad ppositu em sufficiat. qd inductu est. Quotqt tn posterioz
phoz. aias ab intelligencys causas z pfluxas ee. ediderunt.
hunc modu pfluxus. qui dictus e. intellexerut. z hac de ca. aiam
ecia pmi. ab intelligencia posuerut. z ee strumetu intelligencie

inprim

ut subiectum illuminacionibus eius. In hoc enim utique dicentes. sicut ostendunt divinaciones sompniorum et alys multis de quibus in alys libris erit tractatus. Propter quod etiam in libro de motu cordis dicitur dicta illuminacionum que sunt a primo. secundum relacionem esse preceptiva. Ista enim que dicta sunt. satis patet. qualiter motores inferiorum sperarum fundant. et qualiter non. Prima enim et tota fusio anime et omnis nature est a prima causa. Inferiores autem orbes. operantur organice. determinando et inclinando naturas ad materiam. Propter quod plato dixit quod in quolibet orbe. anima aliquid accipit. memoriam quidem in orbe saturni. et alia in alys. sicut in primo de anima declaravimus. Et enim hunc modum. essencia anime. est a prima causa. et tota et sola. Applicacio autem et determinacio ad corpus. est ab alys instrumentis prime cause deservientibus. et quo ad hoc. regenda illuminacionibus. et movenda motibus temporalibus. subiciuntur intelligencys aliorum orbium. Et quia per totum celi circulus refertur ad causam primam. Ideo melius intelligentes philosophi. totum celum. unicum motorem dixerunt habere. et inferiores motores. dixerunt esse virtutes et media primi celi et sui motoris; De hys autem in secundo Celi et mundi fecimus mencionem. Erit autem iam de hys perscrutacio completa. in prima philosophia.

Unde proveniat generum anime diversitas. vegetale scilicet sensile et intelligibile. Capitulum quintum.

Consequenter autem etiam est. ut modum describamus animarum determinemus. Cum enim prima causa fundens lucem suam animas. sit non semper una intellectualis. videbitur mirum. qualiter multa sint genera animarum. vegetale scilicet et sensibile et intellectuale. Non enim hoc accidere potest ex motoribus intermedys. eo quod omnes illi. intellectuales sunt. ut a philosophis traditur. Nec est verum. quod dixit pytagoras. omnes animas esse intellectuales. et omnia corpora esse animata. Nec motus. sensus. vel intellectus posse exequi animam in quibusdam corporibus propter materie grossitatem. Lapis enim ut dicit. animatus est. sed propter terrestreitatem. est in eo oppressa anima ne ostendat motus vegetacionis vel motus vel sensus; In plantis autem. propter minorem terrestreitatem. ostendit et operatur animam vegetacionis. sed non sensus. In brutis autem minus adhuc de terrestreitate operatur unum vel duos. plures vel omnes sensus. sed non intelligere. In humano vero corpore. quod minus terrestre est. et in complexione maxime recedens ab excellencia contrariorum. omnes complete habet anima operaciones. Hoc enim esse non potest. cum natura numquam deficiat in necessarys. Si enim fuisset anima sensibilis et intellectiva in lapide et in planta. dedisset utique natura organa lapidi et plante. quibus sensibiliter explicare posset operaciones anime sensibilis et intellectualis. Adhuc autem omnis diversitas materie est propter diversitatem forme. sicut sepius in prius expositis libris est probatum; Non igitur dici potest quod in omnibus corporibus. que valde differencia figuris sunt et quantitate et natura sit idem genus anime. Nec convenit est zoplonis dicentis. quod secundum nutum materie infundantur forme. quia enim hoc materialis diversitas. esset causa diversitatis formarum. cum hoc non sit verum eo quod materialis diversitas. non est causa. sed signum diversitatis formarum. Si n-

dicetur ca ee. tut oportet q ma eet an foraz sm naz z intellem
et eet ca forme. que oia absurda ee no dubitat quisqz bn instru
ctus e in phus. zm ea q pbata sut in phus libris. Remanet
·9o· go qo. Unde puenit aiaz diusitas. Vegetale s. sle z intellectu
ale. ab vno em eodm mo se hnte. no pt ee nisi vnu. zm q qt
omes phi tradiderut. Sz qstio hec dcis soluitur. si qsidetur so
tilit zm que modu largitiones naz a pma causa pcedunt.
Omes em forme ab ipa toti nae. largiut. que quo magis ab
ipa elongant. eo magis nobilitatibz suis z bonitatibz puant.
z quo mings recedut. eo mag nobiles sunt. z plures hnt boni
tatu ptates z vtutes. Et sicut in phus dixims. que in ipa in
distincta sunt precedencia. ex ipa distinguit zm ee z eentias z
sspes diusas. sicut rady a sole venientes i aera z vitru clar
et vitru colozatu. diusu ee z sspes diusas accipiut. Et scdm
hunc modu puenit diusitas. eo q vnicu fluit ab vnico per
diusa organice ipm explicancia z in diusa ab ipo informata
sicut eciā in pte deterinatu e in vno phuoz. Et sut grady
dissilitudinis in hoc descensu. qm descendens pums vite. qd e
aia usqz ad corpus qpositu ex qtrazys organicu. cuius qplexio
pporconat equalitati celi. manet nobile. hns opacoz diuina
et intellectualez z aialez. dicam qdm. eo q ipm e forans
alias foraz z qnans ea que in illis informantur. eo q nichil
gnat aliqd nisi p diuinu aliqd. qd e i ipo. Intellectuale aut meo
q opat. no vtens corpe. aialez vo in quibz vtit corpe. sz tn sem
intellectuale obumbrat i eo. qd e inquisitiuu. no certu sicut est
intellectuale intellectuu celestiu no vmbratoz ex ~~celestibus~~ tharo
nibz corpm. Recedens aut amplius i regioz dissilitudinis amplius
obumbrat. Ita q itellectuale amittit i toto retinens sola ssblu co
gnitoz. Adhuc aut amplius distans. retinet sola infima ptatez
aie. que e vegetae. Et huius exm e. in luia recedente a sole
i aeris lympidu z nubem subtilez. z corpus colozatu albo. nigro.
vel rubeo colore. hec eni paulatim z paulatim claudit z vns sue
ptatis plus z plus amittit. donec venit ad puacoz. z i omibz i qe
pcedit hz diusu ee z spez. Neqz e vnu. nisi zm pressioz ab vo
pro luis fonte. z quia hunc p oia silis e pressio formaz a pa
ca. Ideo plato dixit pma forma ee vnica. z ex ipa vnius y
dea oia fieri. Sz z democritus z leucippus. oia dicebat ee vnu
z idem z fieri diusitatez ordine z qpositione. Errabat aut abe
Sequencia· serte. qz qd e vnu pressione ab vno simplr. e multa zm esse
z forma. z tn relacon ad cas efficacisse vnuersa e vnu. z si
qsiderent nae aiaz z foraz zm hr ee diusu. tunc stat pprie inaz
et diusitas inae. est ppt ipas z no eqo. z sut dampna esse ma
tiebz. z h qsidaco pprie e eoz. z sic diffiniut z sciut zm ipas

vel multi et generatio

i ipa nã ; ¶ Ex hys pz intellectus eius qd dicit Ysaac in libro diffi
nicionu · qd videlicz aĩa rõnalis pducit i umbra intelligencie ·
z aĩa sensibilis i umbra rõnal · z aĩa vegetabil i umbra sfbl ·
et nã celi i umbra vegetal · qm ẽcencia dans ẽẽ i ingnitu sit
pn motus tm pcedit a cã pa · Et pt · cũ indistans · z p assi -
militudine accipit · erit simplicissima i esse · z potentissima · et no
bilissia · z univsalyssia · Nõ quidm zm abstraccõm · sz zm qd vlis dicit ·
qd vlis causat · z pluribz influit · Et qd hec ẽcencia ẽ vitalis ·
intellectual · cãtiua · motiua · z plures alias huius ptates boni -
tatu · Et quo ad hec oĩa dant pmo cato · qd ẽ eius intellectuale ·
causatiu z motiuu · orbis · hec aut ẽcencia descendes pruat simi
plicitate z ptate plus z plus · ut diximus · usqz ad ultim entis
qd minima accipit entis dicam z ptatez · z hec pruacio ẽ eius
obumbracio vocata a phis · Ex hoc pz verus intellectus eius · qd oĩa
sit ex ipa unius ydea · z qualit ydea in pa causa ẽ unica
nõ huius ptatis · nisi pcessu z vicinitate z varietate causatoz ·
Nõ enim verũ est · qd vita in pa causa sit sepata ab ẽẽ · sed a
simplici ẽẽ pmi · simpl ẽcencie ẽ emanacio · Et sicut ẽẽ pmi
vivu ẽ z cognitiuu z motiuu · Ita ẽ i eisdm ptatibz ẽcencia
emanans · quidm nõ obumbratr p distancia dissimilitudis · ¶ Ex
quo qz tria hnt concluam · Unu quidm · qz utrũqz ẽ esse
intellectiuu · sfitiu · z vegetatiuu · z motiuu · ibi ẽ vita ẽcencia
et suba simpx · sed multiplex i ptate · utrũqz hoz huius · qz ppi
quitate sui pcessus ad pmu a quo pcesserat · Zm aut ẽ · qd hec
qd fora subalis aliqua sit motiua sui subiecti zm locu · hoc
sit ex quenientia cu pmo qd monet zm locu imobile exns ·
z nõ ex hec qd sit qporu · sicut quida latinoz asserebant · Zm
ẽ qd nccio nõ recedens longe a pmo p pruacioz nobilitatu sunt
intellectuale manet sepatu z pretiu · Recedens aut longe per
miscet · et mortale z corruptible efficit · ¶ Et ex hys sequitur · quae
aĩalia monent seipa z nõ alia · z quae aĩa intellectual · nõ
est actus corporis · nec corrupitr corrupto corpe · sic memens dixit
Allexander ·

Utrũ intellectualitas aĩe sit ex nã vl ex flu
xu a pma cã ; C 6m

Facile aut nobis ẽ desinaẽ modo de nã
intellectual aĩe · qm naqz sit ex hoc qd ẽ pcessio a cã pma
emanans nõ usqz ad pmixtioz maĩe · Et io quaiu ad hoc · a
quibusdã sapientibz nre legis · ymago dei dr · Ex huius enim assimi
lacione cause pme · sit intellectus vlr agente · qui sicut lux est
sepatus · sicut in 3o de aĩa quemente ẽ ostsu · ¶ Ex hoc tm · qd hec
natuã appãnit corpi organico phico · natuã sua intellectualis
parũ mergit · z ideo sit intellectus pplex · accipiescens ab ymagi
nacõe z sfiv · z cu sit nã hec sepata · z nõ mersa i matiaz

sedm se. oportz qd sit vlis. & io e aia vlr om cognitiua intellectualit
et no quorudaz solu. qr qdam no efficiut determiata nisi p matiaz.
Intellectu aut diuinus sepatu. Cognitiua aut ssibl. q e actus orgam
mal. no e acceptiua nisi quorudam. sicut satis i libro de aia de
terminatu e; Ex quo gstat mentitu ee eu. qui scripsit libru fontis
vite. que qdaz de ma & forma vocant. qr ipe videt velle qd ex
na me intellectus ht ptatez oia intelliendi. dicit eni. qd ma pma
pon e oia. et quo plus determiat formis. eo plus claudit et deteiat
pon eius. qm si addat pe mae. hec fora que e intellectual. tuc
no e amplius i pon ad intellectualibz. sed ad oia alia. Et si addat
ei forma sequens s. corpeitas. tuc itm determiacois erit potencie.
Et io. tuc no erit i pon ad intelligibilia. Si aut corpeitati ad
dat grietas. no erit i pon tuc. nisi ad ea q i ptate sunt grioz.
et hec sut forme gnabiliu & corruptibiliu. Hoc eni dctm erroneu
est. & omnibz pypateticis griu. Nullo eni mo intellectus e pon
oia. sicut ma pma. e pon oia. qr forme indiuiduie corruptibiliu ee
male no sepatu sut. ie que sut pon i ma. forme aut. que
pon sut in intellectu. sut vles sepate ab indiuiduatibz & pprie
a ma. Non eni hic & nuc. sed vbiqz & semp sut existentes; Adhuc
aut ma. no facit foras esse i seipa. p aliqd. qd e eiusde nae
et gnis cu ma. Intellectus aut anime. ht aliquid sui. intellectu
videlicz agentez. qui foras facit ee i aia intellectuali. Ad
huc aut intellectus. qui pon e intelligibilia. se ht ad ea sicut tabla
rasa. & hc mo no ht se ma ad formas vles. q pon sut i
ipa. Amplius. ma nichil eoz intelligit. q pon nichil actu i
ipa sut. Intellectus aut intelligit vniusa. Hec aut oia h breuit
tangunt. qr in libro de aia cu intencoe exquisita & pbata sut.
Non licet nos i na aie ponas aliquid possibile. & aliqd qd e
actus illius. no tn possimus dicere. qd possibile. qd e i ipa sit ma pma
sit. qr hec no ht pprietates eius. sed multo gruencius dr. qd cu
aia intellectual. esse nobile sepatu retineat. qd ex pte qua atti
git gtinuu & tpus efficit possibl. Et ex pte qua omnode manz
sepata e actiua & pfectiua eiusdem possibilis. Cuius gruum exm
dicit Auicena. i flama adherente aridis lignis cremabilibus.
Illa eni. i ea pte. que adheret lignis. e aliqntulu fumosa.
in ea aut pte. qua euolat i aerem paru a lignis distans. e
plena luce illustrans aerem. & etia ptem fumosa. eiusdem flame.
Sic etia de intellectuali aia. eo qd ipa aliquo mo e pfectio corporis
& tn sepata. & ideo ex pte qua inclinat ad corporeas virtutes or
ganorum. que sut ymaginacio accipiens gtinuu. & sensus accipiens
tpale & transmutale quasi fumosa e. & efficit i pon intelligibilia
& no i actu. sed ex pte sepata e. i actu lucis pfecte. Hec autez
dimittant nuc. qr ut diximus. i libro de aia sut tractata. Sz hc
e qd intelligit ex dictis. qd essencia emanas a pa ca. plenas

hic virtute vite et cognitionis et motus. per hoc quod emanat ex ipsa que
est fons vite et cognitionis et motus. Et hec essentia retinet nisi
obumbretur per distantiam dissimilitudinis a prima causa. Et tunc essentia prima
que dat esse donativum et intellectivum non abierit in dissimilitudinem
longissimam. erit vite et cognitionis principium et motus in hominibus. Et hoc
est illud quod principaliter hic intendimus; Utrum natura intellectualis
sit universalis vel particularis; Capitulum septimum

Queret autem fortasse aliquis. utrum hec essentia que vocatur natura in
tellectualis sit universalis vel determinata et particularis seu individua;
Et de hoc enim in tertio libro de anima determinatum sit. tamen inde et hic mentionem quia
aliter naturam intellectualem ad plenum scire non possumus; Fuerunt autem nonnulli
peripateticorum qui hanc naturam universalem esse dixerunt et precipue
rationum suarum sunt 3. Quarum una est. Quoniam omne quod suscipit aliquid. susci
pit illud secundum sue proprie nature potestatem. Intellectus autem recipit universale in se
neque est universale secundum quod huiusmodi nisi in intellectu. Oportet igitur quod natura intellectus sit
universalis. quia si esset individua. individuaret omne quod est in ipso. Omnis enim
forma individuatur per individualitatem sui subiecti in quo est. Secunda ratio est
quia natura intellectualis est separata substantia a materia. Omnis autem individualitas
est per materiam. Et ideo intellectum dixerunt esse universalem; Tertia autem est. quia si esset
individuus. non esset individuus nisi ad materiam comparatus. Et tunc sicut visus
qui quietus est in quadam materie specie. non recipit nisi proportionata illi materie
et non alia. Ita intellectus non reciperet nisi proportionata materie sue. Et ita
non reciperet omnia. Hoc autem falsum est. Igitur intellectus ipse non est individuus.
Nec stare potest quod dicatur duplex esse materia. Una spiritualis et alia corporalis. Et
quod ad materiam spiritualem individuetur intellectus. quia prima materia spiritualis non efficit
ipsa intellectus nisi per aliquam apparentiam eorum. Et tunc redit idem quod prius.
Quod si sine complexione non proportionata non cognosceret intellectus. Nec potest di
ci quod omnia proportionata sint tali complexioni. quia nullum est primum nisi per accidens
non conveniunt alteri. Multa igitur alia erunt sine ipsa complexione non propor
tionata. et hec non cognosceret intellectus. Et hec potissima rationum sunt quare
albuhastir et aurois et mautus et multi alii. intellectum universalem
esse naturam posuerunt. ut apparebit nobis nisi per ymaginationem et sompnium
sicut diximus in libro de anima. Si autem intellectus universalis dat esse et in
omnibus aliis idem sequuntur multa absurda de quibus in libro de anima fecimus
mentionem; Et ideo nobis videtur quod intellectualis natura sit in genere
suo sicut sol in genere corporis. Sumimus enim solem esse unum numero individuum
et lucem que est in eo esse dupliciter consideratam. Si enim consideretur prout in eo est.
est forma solis una numero. Si autem accipiatur prout est ab eo emanans.
sic est universalis illuminativa omnium dyafanorum tam puriorum que facit luci
da secundum actum quam non puriorum que facit colorata sicut in libro primo
de sensu et sensato determinavimus. Et hoc modo considerata multa agit et facit.
Cum igitur dicat philosophus intellectum esse sicut lucem. videtur intellectus prout
est aliquid anime esse individuus. etenim prout emittit actiones
intellectuales esse in virtute universali. Et hoc modo universalia sunt in ipso quia sic est abs
tractivus et denudativus formarum sicut lux corporalis coloris. Licet igitur

induiduus pona ſm q e forā hoīs. tn̄ zm ſuā ptate īgtutu e pon-
luas ſpual vlīs eſt. ¶ Nec ēnā vlia ſut ī intꝰ. qn forā ī ma-
vel actus ī subꝰ. Ens eī ī aīa pony e intencō rei. qm̄ res. ⁊ io.
ſicut nō induiduatꝛ color ꝑ eē. qd hꝫ ī luce corpali. Neqȝ ēnāȝ
ſpecificatꝛ. eo q eē ī luce gvenit ei colori ſm q e ī actu color.
Ita intencō rei. nō ſpecificat. neqȝ induiduatꝛ. ꝑ hc. q e ī luce
īcorpea intellectuali. ſȝ manet vlīs. ⁊ ī hoc eſt cognicō. ſm
ggruenēa intellcī ⁊ facultatē. Sicut viſꝰ zm actu. e zm cog-
ēnāa luīs corpee ⁊ facultatē. ¶ Cȝ aut dicūt nāā intellectualē
eē ſepata. ī libro de aīa ꝑ multa e expoītu. ⁊ io hīc ptereundu e.
¶ Cȝ vo 3o obiciūt. nō gcludūt. niſi ponemꝰ. q cognicō vlium.
eēt in intꝰ. zm q ipe induiduꝰ e. hoc aut nō e gceſ. qz ſic
abſqȝ dubio ſeqꝛ q nō cognoſceret. niſi ea q eēnt zm ggruenēā
ſue gpoīs. Nos ēm ī libro de aīa dixim̄ꝰ. q tripꝰ homi
vniꝰ intellcꝰ. Vno vȝ mō. ut nā dans eē. ⁊ ſic e induiduꝰ.
Alio mō. ut pōn ꝑ quā e opacō intelligendi. ⁊ ſic e vlīs vlīs. Et
3o mō. ut forā acquiſita ex multis intelligibilibꝫ. ſicut explana
uimꝰ vbi e tractatu de intꝰ agente. qui nō vniꝛ gtemplatis.
ut agens tm̄. ſed ut btitudo eoꝝ e. qn pueniūt ad hc q e
ī eis ut forma. Et 2o ⁊ 3o mō quidē ſcdm prudenēā ⁊ ſapiaȝ.
dictꝰ intellcꝰ. nō ineſt equaꝛ omībꝫ hoībȝ. ſȝ aliȝ pluꝰ. aliȝ minꝰ.
et alicui nichil ineſt de intellcu. Cam octauū. In quo ſūmati

collígitur natura intellectualis anime.

Vt aut capitulariter ꝑſtringantꝛ ea. que dicta ſut. Dionyſ
ſiꝰ Ariopagita dicimꝰ. Cȝ omīs nā procedens a cā pa
tanto ſimplicior e ⁊ nobilior. ⁊ ī ptate multiplicior. qnto fuerit
illi vicinior ꝑ indiſtanēaȝ diſſilitudinis. Sȝ qnto fuit diſtancior
ꝑ diſſilitudineȝ. tanto e mālior et ignobilior ⁊ paucioribꝫ
pote bꝫ. ¶ Hoc aut ſapientiſſimi Ꝑipatetici demōſtrauit ex celo
octauo. ⁊ qnte fuit multiplicitatis. ondit multiplicitas ſtellaꝝ ſtel-
larū. Et cū iª multiplicitas ſit in eo qd mouetꝛ. oȝ q rndeat
ꝑ ggruenēā multiplicitati potenēaꝝ q ſut ī motore. ꝓpt qd ēnā
gtingit. quare intellectualis aīa multiplicior e ī ptatibꝫ ⁊ orgaīs.
ſui corpis. qm̄ ſſīl. ⁊ ſſīl. qm̄ vegetalis. ⁊ vegetal. multiplicior
e. qm̄ forma lapidis et mineraliū. ⁊c de aliȝ. ¶ Cȝ ro aut tles
nāe. ſut magis ſepate. eo magis dicte ſunt forme. ſic anti
qui dixerūt. ꝓpt qd ēnā ꝑlomci formas omnino ſepatas aſſe-
runt. et quo magis erant gnecte mē. eo mꝰ dicebantꝛ forē.
ſed mē īmerſas. magis placuit ei ymagines appellaē. ſicut
tradit Boecius ī libro de trinitate. ꝓpt qd pȝ. nāȝ intellectuale
verꝰ eē forāȝ omībꝫ aliȝ formis gſequētibꝫ. eo q maxime
e ſepata. Et quo ad hoc fluūt ab ipa luces incorpee ſepa-
te. ſm quas efficitꝛ potens ad oīa cognoſcenda. qª obſcuritate
mē. ⁊ ꝑuacōnis ⁊ maliu gdicōnū tenebris. ſut abſtracta ⁊
abſoluta. Cū aut ſit vicīna cauſe pme multis ſilitudinibꝫ

appropinquans ei. habet proprietates plurimas que sunt naturales proprietates et potencie
ipsius. sicut supra diximus. que tamen non sunt idem quod ipsa. Nec una proprieta-
tum suarum est idem cum alia. quia in hoc distat a prima causa. que idem
est cuilibet sue proprietati. et quelibet suarum proprietatum est idem alii. Et cum tamen multe
sint proprietates ipsius. est ipsa secundum seipsam et non per quem actus operativa
multorum. Et in hoc differt a forma que simpliciter est natura et forma corporis.
et actus materie corporalis tantum. secundum quam corpus naturale non operatur nisi
unum solum. Adhuc autem in hiis proprietatibus una proprietatum tanto ex-
cellencior est quam alia quanto fuit separacior. et ideo potencior est intellectus
quam sensus communis. et sensus communis potencior quam appetitus. et sensualis natura poten-
cior quam vegetabilis. et quodammodo invenitur in omnibus aliis;

Tractatus secundus de parte intellectiva. Capitulum primum quod non intelligitur nisi universale;

Post hoc de intelligibili videtur esse dicendum. Est autem summa sentencia omnium quod
solum universale sit intelligibile. eo quod tam Aristoteles quam Averroys et Boecius
attestantur quod universale est dum intelligitur. singulare autem dum sentitur; Cuius
potissimam assignant racionem. eam quia quando intelligitur promulgata est. Quia intellectus accipit
nudatum esse et spoliatum a materia et materie appendenciis. Cum igitur materia cum suis
appendenciis sit id quod individuat formas et per eius nudatum ab indivi-
dualibus erit. Et relinquitur quod sit universale. et ideo Gregorius(?) tradit quod universale est
obiectum intellectus. Amplius autem universale aliquid est in rebus aliquid in sensu aliquid in intellectu. aliquid omnino
nichil esse constat autem quod non sit in sensu. Cum autem nichil sit in rebus nisi
quod est secundum esse et proprium unicuique rei constat quod universale non est in rebus. Oportet igitur
quod sit in intellectu. Amplius traditum est ab Aristotele quod universale semper est et ubique et
quod est unum in multis et de multis. Natura autem rerum est ubique et sempi-
ternum dico rerum que sunt in rebus naturalibus vel artificialibus extra animam. Oportet
igitur quod sit ubique et semper in anima et non in rebus existentibus. Amplius proprio opere
intellectus agentis est abstrahere non quidem a materia tamen sed universale ab hoc particu-
laris intencio est in anima simpliciter(?). Hoc autem abstrahere nichil aliud est quam
accipere universale ex particulari; Propter quod tradit Aristoteles quod de multis experimentis
acceptis una fit universalis acceptio que est principium artis et sciencie. Relinquitur
ergo quod sit obiectum intellectus esse universale. Sed quidam hoc credere nolunt asseren-
tes quod in quibusdam tanta invenitur simplicitas et immaterialitas quod abstra-
a materia et materie appendenciis que non habent nequaquam putant sicut ipse in-
tellectus inter se et intellectuales naturas alias que tamen non sunt universales.
In hiis ergo dicunt intellectum esse acceptivum particularium. Amplius autem sola cum
naturalia et mathematica secundum esse sunt in materia et motu. divina autem omnia sine
motu et materia sunt. Nec tamen in illa universalia sunt omnia sed in ipsis est universale et par-
ticulare. Cum igitur inquiunt illi divina solo sunt accepta intellectu
oportet quod quedam particularia in intellectu accipiantur. Adhoc etiam inducunt nos
unumquodque rerum tunc vere intelligere et scire sicut in libro de physico audi-
tu dictum est. cum cognoscimus causas et principia et elementa ipsius. Cause
autem et principia et elementa rerum sunt particularia constituentes res et particularia quedam.
Videtur ergo intellectus verius esse particularium quam universalium. Alia autem quedam hiis
similia dicunt que negant solum universale esse intelligibile; Nobis autem

ꝯsenciendū vi² ee pᵉ sīnē · qꝫ vz solū intelligibile sit vle · ⁊ nullū pticulare
oio · quia sic tradit concorditer tota secta perypatheticorum. ¶ Utrum aut vle
sit ī solo intellectu. et nō ī rebꝰ ext̄ · postꝰ ī hᵒ eodē libello erit ingrediē-
dū nunc dicimꝰ / nichil puro intellectu intelligi · nisi vle · ⁊ sic traditur
ra ē · quia intellectus cū sit simplex ⁊ purus nichil hns cōe · et sepa-
tus ab omībꝫ · oportꝫ qꝫ obiectū habeat proporcionatū sibi · eo qꝫ sīe
et intellige · nō cōuenit n̄ rōn̄ pportionū vl' proporcionē ⁊ congruentiā eiꝰ.
sicut fit passio in quolibꝫ passiuo · Obiecta n̄ nō inferunt passiōes
nisi suis passiuis · ⁊ io si pticulare aliquā inferret passionē intellectui
oꝫ eū hre congruenciā ad illud particulare in cōe · ⁊ tūc nō pateret
nisi a rebꝫ que eēnt de cōe illius pticularis · qd' ee nō pt · sicut sepe di-
ximus · Et io denudatū a mā · et appendencijs me · ē obiectū
qd' proprie infert intellectui p̄ali passionē · ¶ Et hec ē viā qd' dt adusarius
in rebꝫ pticularibꝫ · tanta inveniri simplicitatē · quāta dicit · quia
ī oī re · est vle ex pte forme cōicab' · ⁊ ptlare ex pte substantie
illi forme qd' incōicabile ē · ⁊ uni soli cōueniens · Et qꝫ prīm incom-
cabilitas ⁊ cōicabilitas inveniūt ī omībꝫ rebꝫ phisicis ī nā · pꝫ eciā
ī spā tā · Ideo dt Boecius · qꝫ oīs res ht aliquid qd' est · et aliquid
qd' hᵒ ē · et qꝫ oīs res ē hoc ⁊ hoc · Sepe aut diximꝰ · qꝫ abstractio
que ī intellectu ē a ptlari ⁊ nō semꝑ a mā · simꝫ qꝫ stelle sunt in mā
que ē subiectū transmutacionis ⁊ motꝰ · sicut abstrahit' lignū ab hoc
ligno · ⁊ intellectus ab intellectu · Cū aut dico celū · dico formā put ē
vle · ⁊ cū dico hoc celū · dico formā in hac mā particulata et con-
tractā · hec aut abstractio ī omībꝰ ē · ⁊ intellectus intelligit se · sicut alia
intelligibilia · sicut ī 3o de aīa determinatū ē; ¶ Ex hijs eciā manifestū est
nō solū nālia ⁊ mathematica ee separalia · sed eciā diuina oīa · aut
quoqꝫ sunt separabilia · put vle a ptlari separat intellectus ... Cū aut dicit
nos omnē rem intellige ⁊ scire · cū causas ⁊ pricipia cognoscimꝰ · que
tñ ptlaria ee videntur · Videt' credē ee quo ad hoc · qꝫ rōm rei vita-
tem eadē sunt pricipia eēndi ⁊ intelligendi rem · sed nō eadē modo
accepta · sunt eā sicut ⁊ rei existentis in nā · qꝫ tñ accepta · tant
sciam · et appropriata ⁊ particulata ad aliquā rem sunt pricipia rerū ī nā ·
hoc aut qualiter fiat · in sequentibꝰ erit manifestum; Cam 2m

An vniuersale sit in solo intellectu uel in re extra ·

Utrū aut vle in solis · nudis qꝫ puris qꝫ intellectibꝫ sit · aut eciā
ī rebꝰ · Porfirius dicit ee altissimū negociū · et magna
egens inquisitione; Et licꝫ ad methaphisicā spectet · tñ hic de hoc oꝫ
fieri mencionē ꝑpter doctrine facilioris modū · Cū aut omē qd'
ē ī rebꝰ · unū solū sit ⁊ propriū · videbit' vle · qꝫ ē ī multis et de
multis · nō ee ī rebꝰ aliquid · precipue cū Aristoteles tradit ī prima phia ·
qꝫ idem ē ee vlis et pticularis · ⁊ qꝫ pricipia om̄ rerū sunt eadē pricipia
eēndi · sunt ptlaria ⁊ nō vlia · quemadmodū dixit plato; ¶ Amp
aut · vle simplex ē · et purū · a mā ⁊ mē appendencijs separatū ·
ꝑeo aut qꝫ ē hīdi · nō recipit ipm mā · Cum igr' nate sit ī aliquo
ee cū sit forā · oꝫ qꝫ p̄m hᵗ ee sit ī aīa · ⁊ vle ī eo qꝫ vle ·
nō ē nisi in aīa · ¶ Amp · si vle eēt ī re ext' · oportet qꝫ idē ·

est rei illi in qua est. quia alias falsa esset predicatio illius cum dicitur. sortes est homo. vel sortes est aliud; homo igitur vel aliud predicatum de sorte idem est sorti. et eadem ratione aliud predicatum de platone est idem platoni. Sed quecumque uni et eidem sunt eadem. inter se sunt eadem. sequitur ex hoc. quod sortes et plato essent idem. aut oportet dicere quod homo et aliud aliud et aliud universale esset predicatum de sorte et platone. quod falsum est. cum porfirius dicat. quod participatione speciei plures homines sunt unus homo. et aristoteles dicat. quod yzosceles et ysopleurus sunt plures trianguli et una figura. Ex omnibus autem his inconvenientibus concluditur. quod universale non est in re. sed in ratione. propter quod etiam Johannes damascenus dicit quod in talibus communitas ratione et non re consideratur.

Amplius. forma individuatur per materiam. forma autem individuata dat esse individuo. sit igitur forma effectiva et ipsa materia. Nichil igitur forme vel materie quod est in uno individuo est in pluribus sicut supponitur. igitur universale non est rei. sive secundum formam accipiatur sive secundum materiam. In hoc etiam consenserunt peripatetici fere omnes. Avicenna videlicet et Algazel et Averrois et [illegible] et Albubath et alii quamplures.

Sed quidam non mediocris auctoritatis viri inter latinos. quibus ista sententia non placuit. asserunt universale secundum aliquid esse in rebus. Si enim in re non esset. de re non vere predicaretur. precipue cum hoc sit natura universalis. quod in quolibet particularium suorum est totum. Adhuc autem res nulla intelligitur nisi per id quod est vere forma rei. Cum igitur universale sit vere quod intelligitur. oportet quod sit vere forma rei. et sic est aliquid in rebus. Amplius autem. Nichil verius est in rebus quam id quod est totum et unum in multis et de multis. Non enim amittit rationem essendi in rebus propter hoc quod est in multis. propter hoc autem quod est de multis. habetur quod est in eis natura communis essentialis secundum substantialis vel accidentalis. Oportet igitur quod universale sit vere in rebus. cum ipsum sit unum in multis et de multis;

Nos autem in ista difficultate media via ambulantes. dicimus. essentia uniuscuiusque rei dupliciter est consideranda. Uno modo videlicet uno modo prout est natura diversa a natura materie. sive eius in quo est. quodcumque sit id. Et alio modo. prout est in materia. sive in eo quod est individuatum. propter hoc quod est in ipso. Et primo quidem modo. adhuc dupliciter consideratur. Uno quidem modo. prout est essentia quedam absoluta in seipsa. et vocatur essentia et est unum quid in se existens. nec habet esse nisi talis essentie. et est simpla. Alio modo prout ei convenit communicabilitas secundum aptitudinem. et hoc accidit ei ex hoc quod est essentia apta dare multis esse. et si nunquam dat id. et ipsa vocatur universale. Omnis enim essentia communicabilis multis universale est. etiam si actu nunquam dat esse nisi uni soli. ut Sol et luna. Jupiter et huiusmodi; forme enim substantiales talium communicabiles sunt. et si ille non communicantur. contingit ex hoc. quod tota materia cui illa forma communicabilis est. iam continetur sub forma. sicut in de Celo et mundo est determinatum; Propter hanc igitur aptitudinem universale est in re. sed secundum actum existendi in multis. non est nisi in intellectu. Et ideo dixerunt peripatetici. quod universale non est nisi in intellectu. referentes hoc ad universale quod est in multis et de multis secundum actum. et non secundum aptitudinem sola.

Prout autem natura participatur ab eo in quo est. adhuc duplicem habet considerationem. Una quidem. prout est finis generationis et operationis sub esse designata a materia. vel eo in quo est. cui dat esse et perfectionem. et vocatur actus. et est particularis et determinata. Secundo autem modo prout

e ipa totu ee rei · et sic vocatur quiditas · et etiam e particulata et det
minata et ppria · Nec e putandu inconveniens · q forma dicit totu ee
rei · qr ma nichil e de ee · ut intendit a na · qr si ee posset forma
i operacone sine ipa · nunqua induceretur i mam · sed qr hoc ee no pt ·
inquirunt Ideo relinquitur ma no ad ee · sed ad ipius ee determinatorem et indiui
duatorem · Hoc igitur vltimo concordata forma · pterus de eo magis e forma ·
et separata p intellectum · e vle i mte · et id aptitudo sue comutabilitatis redu
catur ad actu in mte separante ipm ab indiuiduantibus ; Cam 3m

Sed forte aliquis quereret · ex hys que determinata sunt · occasionem acci
piens · quia talis consideracio forme in se et i ma no videtur ee
rei · sed racionis · et io · cu aptitudo comutacionis hc mo conueniat ei · no
videtur eidem conuenire · nisi scdm racionem et intellectum · et etiam redit q vle
aptitudine et actu sit in mte solo · et nullo mo i re ; Sz ad hoc
dicm e absque dubio · sicut i methaca declaratur · actus e ante potenciam ·
no scdm racionem tm siue i mo intelligendi · sed suba et diffinicone ·
sicut causa e ante causatu · et hc ee cause et essencie · sicut diximus ·
licet no habeat ee · nisi i na pticulari · et hc mo e vna essencia no
quidem vnitate numi · sicut diximus vnu mo ee vnu · sed vnitate
rone et essencie i se et forme · que vnitas · multitudini scdm aptitudinem
comutabilitatis no repugnat · et hc mo dr vnu i multis et de multis ;
Si aut aliquis obiciat · q scdm dicta · vle e ante rem · et no pp
ipam · cu aristoteles dicat · q vle aut nichil e · aut posterius e · Dicas
q id qd e vle · absque dubio e ante rem · sz actus sue vlitatis · quem
facit agens intellectus · e ex eo qd e i re quiditas rei generis · q re
pterus de re ipa · Etiam pz intellectus pdeterminatorum · et q forte ambe
scdm aliquid dicunt verum · Clare pz etiam ex hys · q cu ma · nichil
de ee vero rei sit · q nulla res e intelligibilis p sua mam · sz p sua
formam · et tunc cu vle sit intellectus ipm obiectum · qd ee vle · est forme
et no me · forma eni omnis · comunicabilis est · ma incomunicabilis · Nec e
ma p idem sui in multis scdm aptitudinem vel actu · sz p diuisas partes ·
Ita q scdm ptem hanc e i vno · et scdm ptem illam · e i alio · Ergo
res nominatur scdm q intelligitur · nominat ppe a forma · et no a ma · Nt
intelligitur · ut nominatur · nisi p analogiam ad formam · sicut diximus in
fine pi phorum ; Cu vero indiuiduum · sit indiuiduum p mam · no
habebit nome ppe loquendo · nisi forte scdm qd e suba p formam · que
primo et pt · et maxime substat · De omnibus aut hys · satis i prin
logice determinatu e · Ex dictis aut · adhuc accidit · q cu vle sit i
essencia rei scdm aptitudinem quam hz ad existendu i pluribus tota · et
cu ista aptitudo equaliter sit rerum pteritorum et presencium · et futurorum · qd
vle qd e suba rei · vel fundatur i ipa suba vniuersorum e · rerum omnium p
teritorum · presencium et futurorum · Adhuc aut · cu sit de aptitudine con
ne · q est ante mam et compositum · pz q nullo existente hoie pticulari · ad
huc haberet vera ee · ho est animal · et sic alie locuciones · Ex hys etiam
colligitur · q licet destructis primis substanciis · impossibile sit aliquid aliorum
remanere · tn sua ppetuorum est et sempiterna et incorruptibile · eo q no

fundant. nisi sup aptitudine comunicabilitatis forme et essentie et ea que sunt
passiones et dicte ipsius. Hoc aut penitus est et incorporale sive particula
sint sive non; Qualiter aut una sit sola in omnibus et qualiter non.
in hys que de aia sunt determinatum est. Capitulum quintum de falsitate
opinionis dicentis omnem formam esse ubique et semper;

Licet aut hec via sit rationabilior. tamen non placuit aliquibus ita di
cere. Sed dicunt. omnem formam. sive sit essentialis sive accidentalis. de
se esse communem; et quia in materia non est nisi particulariter. sicut diximus prius. eo quod
materia non intendit ad esse rei. Ideo dicunt quod omnis forma. de se est ubique
et semper. Non artatur aut in loco aliquid esse. nisi per contrarietates materie. nec
restringitur ad nunc. nisi per ipsam materiam contrarietate determinata. Ea enim que
sunt extra contrarietates et motum sunt super tempus et super dimensiones temporis. Dicunt
eciam. quod essentia formalis de se sit ubique et semper. et particularis sit in materia.
quod verius est ubique et semper. quam hic et nunc. et verius est ubi est secundum
esse formale quam secundum esse materiale quod diminuit suum esse et coartat
potentiam communicationis eius. Et ex hoc sequitur. quod verius est in intellectu
quam in materia. Et isti dicunt. quod si alique forme sunt separate. sicut intelligentie
quod ille sunt ubique operantes et possunt esse in pluribus ~~animabus intellectivis~~
~~et in omnibus suis particularibus~~ simul. Et ex primo quidem concludunt quod
unum universale sit quod est in omnibus animabus intellectivis. et in omnibus suis par
ticularibus. Et concedunt unam animam solam esse in omnibus animabus sed
diversas continuationes illius sive dicunt esse ad homines propter diversitates ymagina
tionis. ex qua accipit intellectus. sicut in 3o de anima determinatum est. Ex
2o aut concludunt causam fascinationis quam ponunt nigromantici et
augures. qua de causa videtur unus fascinet alium et impedit opera
tiones animales in ipso; Habent aut rationes pro se sue positionis. Una
quidem potissima. quam diximus. et alias quas in libro de anima posuimus.
Et quia longinquum est omnibus talibus immorari. nobis videtur sufficere pro indu
ctione meliores sive dictum. quod hec positio falsitate submixta est. quia esse unum
et ratum in natura est id quod dat formam materie et particulari. Esse aut formale
non est nisi secundum aptitudinem in essentia forme et non secundum actum nisi per
intellectum separantem sicut diximus. Et ideo verissime loquendo essentia
forme non est nisi secundum aptitudinem ubique et semper et non secundum actum.
Et quod dicunt. verius esse rem ubi est secundum se quam ubi est particularis. Dicendum
est quod hoc verum esset. si ubique et semper esse conveniret ei secundum actum. hoc
aut non est verum. et ideo non sequitur illud quod concludunt. quia esse secundum apti
tudinem est esse secundum quid et potentiale. Esse aut in materia est esse
verum et perfectum et secundum actum. Et cum dicitur quod hoc accidit forme. Dicendum
quod hoc actus non facit particulare esse. verum esse quod est actus materie et
complementi a forma. hoc enim est substantiale et verum. sed particulare dicitur ibi
illud quod est contra altius et non propter seipsum convenire. quia hoc verum
est. quod esse in materia non convenit forme et essentie contra sui et
propter seipsam;

Capitulum sextum. De triplici universali secundum Platonem;

Adhuc aut oportet mentionem facere de philosophia Platonis. qui ad omnem
huius facultatem triplex distinguebat universale. Unum quidem an

rem. qd' e ea forãlis phabens vtute totu ee sepatu et ꝑpetuu an
rem exns. quia cu sit causa. oz q sit an rem. et cu t̃sfmutaꝰ
et corrupcio et gnacio. no sint nisi i ma subiecta. erit illud an
omia huius. et io incorruptibile et ꝑpetuu. et dat su hoc totu ee
mae et indiuiduo. sicut sigillu dat cere figuraz. erit phabes
totu ee et vtute rei. Hoc igit vle. dixit esse sepatu et ma
them̃ti exns s̃m seipm. et ee pnm sce. et gnacionis causa forãlez
in omibus gnaĉis. et ext gnata pmane. sicut padigma ligneu
ad qd fiut calcei. manent extra correa. cu sit ad ipm forme
omis calceus. et quia hoc ꝑpetuu e. dixit ee pnm sce. et q
imale e. dixit ee semp et vbiq3 i omibus aiabus idem. Secudu
aut vle dixit. cu re. et hoc ee forma impssaz rebus ex pmo vle
ex quo forme rez ingrediunt ex quoda ethimagio. hc e sigillo.
Hoc aut scdm dixit subiacere motui et mutacioni. ppt maz i q est.
Tercui aut ee dixit. pq rem. qd' e p opdacionem acceptu a re
bus. et ꝑ hc dixit. no quidez rem scire. sed sciri in ppa na. et p
applicacoz fore ad pticula ea indiuiduaria. Arles aut qt dcm
istud. nultis ronibus disputauit. ondens sicut et vm e. pncipia rez
pxima ee pticula ꝑticulata. et corruptibilia corrupta. de quibus no
est prntis intencionis dissere. Sz hic qd' ad ꝑpositu e hc. q si cae
et cenne ~~sit de ee rez [illegible]~~ rez ꝑpetue et incorruptibiles
sut tales ut dixit. tnc ille nichil omo sut de ee rez nãliter
existentu. nec res cognoscunt. nisi p pna q sut de ee eoz. g p
vlia pexima et pticula ee rez. nulla res cognoscit. et inutiles
sut ad sciaz rez. Adhuc aut cu hc fle vle pdicet de plurib
vnu exns. q s̃m apparatu e. et no queniut pluribz. pm aut e ni
chil de ee rez e. et io ipm pdicari de re aliqua no pt. ppter
quod absq3 dubio. inquemetissima e phia plonis. Adhuc at
nãlia dicut a mathematicis in hc. q ipa p ronis diffinitiua q
cepta sut cu ma mobili et ssbli. Qualiter igit pt fingi. q
talia existant sepata. Adhuc aut si ecent sepata. quid faceret
ea tangere maz. et causare ee nale i ipa. Ethimagiu eni quod
ponit. no tangit cera ad sigillandu. nisi a quo moueate. Quid
aut sit mouens huius foraz ul sbaz sepatas. impgle e dicere
eciã si fingere velit aliquis; Igit hec dicta sut de na et cers
intelligibilibus; Tractatus tercius. In quo agit de comparacoe
intellectus ad intelligibile. i qualit intelligibile sit in intellectu
De comparacione aut intelligibil ad intellectu s̃m vnitate et
diuersitate. vnius ad altum pq h ddm e. Cum eni omis intelus
fiat p assimilacoz quadaz ipius intellectus ad intelligibile. oportz
vnu fieri ex intco et intelligibili. hoc aut vnu. no e omo sicut
subiecti et accntis. neq3 est vnu. sicut fit ex ma et fora vnu.
sicut queniunt ostnu est i 3o de aia. Et io oz hic clarius
inqri. quale vnu sit id. Ad hc aut sciendu. oz nos vide. ea
que vniuntur luci ex coloribus qui abstrahunt ab ipa. Int omia

enim corporalia nichil est in quo tanta similitudo incorporeorum appareat.
sicut est lux. propter quod etiam intellectus agens est sicut lux dictus in libro
de anima. ¶ Dicamus igitur quod in luce tria sunt. que sunt lux. lucere. et
lumen. que si considerentur in se. realem differentiam nullam omnino vel parvam habere
videbuntur. Si autem considerentur relata ad quedam alia. tunc magnam
habent in se differentiam. quoniam lux est forma lucis in corpore quod fundit lucem.
et lucere est emanare foras illam in aliud. et lumen est in alio recepta
forma prima ab eo quod primo lucet. Color autem secundum quod abstrahitur a corpore
et efficitur secundum esse spirituale in perspicuo sive in dyafano. est in eo non omnino
sicut accidens in subiecto. quoniam accidens a subiecto non habet foras tendentiam
actus sed esse tantum. Color autem a luce habet tendentiam et foras coloris
sicut in primo de sensu et sensato determinatum est. ¶ Adhuc autem non est in eo sicut
forma in materia. quia forma educitur per alterationem de materia. et fit generatio
rei composite. Color autem non potest educi de perspicuo puro. sed sicut
alibi dictum est. abstractione pura formali abstrahitur de colorato corpore.
sicut figura abstrahitur de sigillo. ¶ Adhuc autem forma esse materiale habet
in materia in qua est. Color autem in perspicuo non habet esse materiale. sed spirituale.
propter quod etiam subiecta est mutato perspicuo a coloribus et luce. Hec
autem omnia in aliis sunt determinata. ¶ Si autem solus intellectus dicimus
esse lucem. que in ipso est. tunc intellectus et intelligere et intellectiva sua
recepta ab aliquo non differunt. et intelligendo id quod recipit sua luce
intellectualem. intelligentie sunt semper intelligere. et intelligendo quolibet intel-
ligibilium. et se et sua propriam operationem intelligeret. Per omnem eundem
modum ymaginari nos oportet de intellectu et intelligibili secundum actum.
dico quod in ipso est hoc tamen abstractum est a rebus. et tunc est in lumine intellectus
subiecto. Neque sicut forma in materia. Neque hoc est magnus. quia talia
sunt esse spirituale. quod habent in suis abstrahentibus accepta. neque sunt subiecta
neque accidens secundum vississimas acceptiones ipsorum. Nec sunt entis dire-
ctiones. secundum potentiam suorum agentium accepta. Propter quod enim lucis est tale
esse comparative coloribus. et propter quod intellectus est. tale esse comparative intelligibilibus secundum
actum intellectum accepimus. ¶ Planum autem est ex hiis que dicta sunt. quod
intellectus non alia operatione sive actione intelligit suum intelligere
quam intellectuando sua intelligibilia. et quod intelligit se. quolibet intelligibilium
intellectuando. cuius tamen causam diximus. quia intellectus facit lucem incorporea
naturae intellectualis. que sive accipiatur in ipsa natura intellectuali. sive
emanans ab ipsa. sive recepta. sive determinata per intelligibile. non
habet in se formalem aliquam differentiam. Si autem ad alia referantur.
ista. tunc differunt. secundum ea ad que referuntur.

Est autem in intelligibilibus diversitas que est in coloribus comparatis ad
visum. Propter multa enim victoria et permixtionem perspicui clari
in corporibus terminatis. videmus quosdam colores in lucis adventu esse
scintillantes et pertransientes lucis ad illuminationem aliorum. Et aliquis
si fere in toto sit perspicuum corpus coloratum. si lux superveniat illi

colores colorant alia corpora sibi opposita. sicut videmus in vitro colora-
to. per quod veniens lumen secum trahit colorem vitri et ponit super cu
corpus cum per vitrum inducit lumen; Quedam autem sunt ita intensa
in puritate dyafani. quod adeo radiantia efficiuntur quod vincunt armoniam
oculi. et sine magna difficultate videri non possunt. Quedam autem sunt
expertia tanti luminis et dyafani. quod vix discerni possunt visu propter puritatem
sue compositionis ex opposito cum ipsius actu est lux; Similiter autem est in
intelligibilibus. quia forme illorum propter hoc quod sunt simplices et universales et nil
de privatione materie intermixtum habentes. sunt intellectus quidam. sicut colores
clari sunt lumina quedam. secundum autem quod sunt magis quanto nature priora et
ulteriora et simpliciora. sic sunt intelligibiliora. et luce intelligibilius
aliis essentia. sicut sunt dignitates; Quedam autem luce sua nostrum
intellectum. que cum quanto et tempore est. vincentia sunt. sic sunt manifestis-
sima in natura quod se habent ad nostrum intellectum. sicut lumen solis vel fortis-
sime scintillantis coloris ad oculos noctue vel vespertilionis; Quedam
autem non manifestant nisi luce aliena. sicut ea que ex primis veris
accipiunt fidem; Quedam autem ex nimia sua permixtione cum priva-
tione perfecto intellectu comprehendi non possunt. sicut motus et tempus. et materia prima.
Ex hiis clarum est. quare theologica maxime manifesta. parum intelli-
guntur. et mathematica maxime intelliguntur. et physica et finaliter
intellectum raro habent. Hoc enim contingit ideo. quia divina sua luce no-
strum intellectum vincunt et reverberant. Mathematica autem. intellectui nostro
proportionata et in se et intellectui et luminis intellectus permixta sunt. Physi-
ca autem propter permixtionem et materie et motus. ab intellectualitate cadunt.
Unde est quod divina sunt supra intellectum. et mathematica in intellectu. et physica
sub intellectu esse dicuntur; Ultimus autem ex dictis advertere est. qualiter habitus
principiorum dicitur esse intellectus. et habitus conclusionis sua et ipse discursus ex prin-
cipiis in conclusionem dicitur ratiocinatio. quia plenum intellectus luminis et forme habent prin-
cipia. propter quod a forma intellectus nominantur. Sed unum et quod per aliud me-
de lumine intellectus habet conclusio. propter quod aliud sortitur vocabulum. et dicitur scientia
que semper est effecta quanto quod est sua. et nunquam causas lucis in alio
nisi ut primum accipiat; Ratiocinatio autem dicit collationem et quandam dire-
ctionem processus lucentis super aliud. et eo tali nomine censetur ipse discursus
principiorum in conclusionem; Ultimus autem ex hiis est advertere quod quedam sunt ex quibus
quod eclipsatur lux intellectus. ab indispositione obscuritatis materie. et privationis
et venit super ea umbrositas et obscuritas. Sicut est in hiis. que probabilia
esse dicuntur. Sed retundit omnino in hiis que non sunt simpliciter. Sicut in
primo huius libri dictum. Et ex hoc advertere quare in probabilibus sunt argumentationes
imperfecte. et conclusiones accepte cum formidine contradictionis. Probabilia enim non
sunt prima nec vera. que luce intellectus sunt plena. Nec ex primis veris
sumunt fidem. sed sunt que communiter inveniuntur ex fama in rebus. in quibus est quedam
resultatio luminis intellectualis cum multa umbra causata a materia et privatione
ver et ideo universales in talibus aut non sunt vere aut non sunt immobilis veritatis
Et cum omnis processus argumentationis et conclusio sit ab veris et immobili veritate. oportet
in talibus argumentationes imperfectas esse et inertas. et que non habent concludunt.

nec conclusio erit accepta sine magna formidine contradictionis; De opina
tione autem et dubitatione et ambiguo diximus in aliis. Adhuc locus
erit de eis aliquid dicendi in philosophia prima; De diversitate intellectu
um secundum se quam secundum intelligibilia que sunt circa

Est autem intellectus diversitas quam multi philosophorum posuerunt. Quantum ad
ipsas partes anime quod est intellectus possibilis et quod est intellectus agens de
quibus in libro de anima dictum est. Tercius autem est qui est formalis intellectus
qui vero forma sciendi vel operandi per lucem intellectus est apud animam. Et hic
dividitur in practicum et speculativum de quibus in 3o de anima est expeditum. Hic
autem formalis dividitur in intellectum simplicem et compositum. Et simplex quidem
intelligentia incomplexorum est. Compositus autem intelligentia compositorum aut per mo
dum enunciationis aut circa per modum sillogismi vel alterius speciei argumentationis.
Et ille quidem qui compositus vocatur dividitur in intellectum qui vocatur principiorum
qui communiter aliquid innatus est nobis eo quod principia non ab alio accipimus sed
per sensum tempore mox innascuntur nobis. Et in intellectum ex aliis acquisitum
qui apud philosophos vocatur adeptus eo quod est acquisitus per inventorem vel per
doctrinam et studium. Et racio divisionum istarum patet ex ipsis nominibus. Secundum
autem facultatem nature intellectualis que est in hominibus capitur quidam intellectus distio
de qua quidem philosophi faciunt mencionem et precipue Aristoteles et Avicenna et
quidam alii sequentes eos; Est enim quidam intellectus plus continuo et tempori hoc
est ymaginacioni et sensui inmixtus. Quidam autem plus separatus. Quidam vero
medio modo. Quidam vero et vires ymaginandi et aliquid accipiendi per
sensus non habens. Et primus quidem est obscurus nichil accipiens nisi cum labo
re. Et si docetur aliquid oportet quod fiat per exempla sensibilia. et tales sunt
aut impugnantes. Quia difficiles ad intellectum per se manifestorum et demonstrationum que
in prima philosophia traduntur. Et vocantur illi mali ingenii a vulgo. Secundi
autem qui per se aut ex parva doctrina nati sunt intelligere omnia. qui agen
tem modo non habent tamquam potenciam anime vel quasi efficientem per abstractionem
intelligencia in anima sed habent eum quasi per formam per quam intellectualis anima
cuncta operatur. quod in libro de anima felicitatem esse diximus ad quam
omnis intendit philosophus pervenire. Et hic vocatur intellectus sanctus sive
mundus ab Avicenna. Ab Aristotele autem dicitur intellectus divinus. Et hic intellectus
de levi studio ad contemplacionis accipit illustrationem. et ad superiorem versus
sima in Platonem. Medius autem est qui una innatur doctrina faci
lis ad intelligendam tam sophisticam quam doctrinam. Sed tamen innatum non
sit aliqua racione. quia neque separatus est neque habet instrumenta quibus iuvetur
per operacionis anime sensibilis. Et hoc est aliquis ex vicio complexionis sicut in
iunioribus. Aliquis autem ex longa consuetudine non attollendi vel
sensibilium acceptorum sicut in hiis qui vocantur ydiote; Ex hiis patet quare
qui longo tempore student circa particularia sicut circa actus humanos sic
in hiis qui legibus intendunt. et in hiis ipsas ~~cum~~ causas et raciones
non querunt. inhabiles sunt ad philosophiam; Tantum igitur dictum sit
de natura intellectus et de natura intelligibilis. et de operacione unius ad
alterum. et de distinctione utriusque; Incipit liber secundus de
intellectu et intelligibili. qui est de perfectione naturali intellectus.
Capitulum primum. Unde habet forma quod sit in anima intellectualis;

in facultate inferiori accepta videlicet ...

Post hec aut. de pfectione anime intellectual. videt ee agend.
Ex pfectione naqz. na cognoscit intellcty. No e aut nra i-
tentio. hic age de felicitate q e vltia pfectio intellectus aie. sz
potius de gdib pfectionis intellectus. z vnde. q. alit seipm
intellectus invenit et intelligentia pma si recta via pcedat i acquiro
pfectionis ipius; Oportz aut nos incohae a formis pficientib intm
et p illas vnde. qlis sit pfectio intellcty. ¶ Dicimus igit supponentes
ex hys q in vltia pte pme phie demrant. Omes foras ab intelli-
gentia pma vlt mat ambientez dari me. z ex hoc omen
fordim. que i ma e ee media inter duo. intelligentia s. ex qua
fluit. sic fore artificiatoz ab int artificis. z mat i qua est
p ee qd dat me; Intelligentia aut. q indivisibil e z simplx sba
et eterna. cu ipa sit ca pma z indivisibil fora z simplex. et no
vna pg alia. Nec e determinata ad hoc nl ad illud individuu. nec
ca put e in int tac pe grominat oppo et divsitas et qualitas
et compoio et malitas z hmi. In ma aut e zm ee divisibile sic
recipium male. z grominatur ea oppo z divsitas z divsio p naa
me. z hmgdi multa. sicut nos in libro de na aie ondidimus. ¶ Que-
ramus igit. cu fora heat fieri i aia intellectuali. vtz hoc heat.
ab eo q fluit ab intelligentia. aut ab eo q ee ht i mat. Constat
aut. q cu intellal nalim grominet foras sim q e i aia. sz potius
heat intatas illaz pietatu z gditionu que grominant ea i mat.
intellalie q ex hoc qd e noto qda intellalie hz fieri i aia. ¶ Et ht
marie pz exemplum zone. quaz qdi vna ca inducta e. qm nos
sumus formas i int aie gsequi gditiones z pfects intelligentie
et no me; ¶ Scda aut zo. que fortior e. hec e. Cum nos sumus
ex hys que i libro de aia determinata sunt. q fora no fit i aia n
p hoc q separatur z libatur a ma z me gditionibus. Materie aut gdi-
tiones sunt ea q sequunt foras put e i ee male. z hec sunt. dra
loci et temps. oppo z gpo z hmgi. Libare aut foram ab hys co-
ditionibus. e accipe eam put e i lumie intellalie. Pz igit q ab o-
rigine vn fluit forma. ht q sit i aia int aie; ¶ Tcia zo
q efficacissima e. e hec. Cu exquo fora in pon i aia e. et no
i effcu. no efficit in aia. nisi actu agentis alicuius. Cu igit ht
agens no sit aliquid eoz q sunt i ma. sz potius lumie intellalie.
no efficit aia recipiens foram nisi p lumie intellalie. Cu aut
fora sit in simplici lumie intellalie. no ht a ma sz ab intellalia.
Et hec gdi e intus. qm sic color no hz a colorato corpe q efficiat
i visu. sz ab actu lucidi qd zm effcu lucidus e. Ita fora no ht
a ma q efficiat i aia. sz ab actu intellalie agentis q zm effcu
intellalia agens e. ¶ Et in hoc reprehendit error dicentium. foram
ee i aia zm ee individuu. qm ee individuu ht a ma z no
a lumie intellalie i quo e fornia zm sue originis nalitatez
et sicut ad ee i mat indiget quantitatibus et qualitatibus. que

tangit et transmutat materiam. Ita ad esse in anima non indiget nisi lumine
intelligentie agentis quod fluit in animam et esse intellectuale formarum generat
in anima. Hoc autem primi philosophi est determinare; Capitulum xiii. Qualiter
forme fluunt ab intelligentia secundum quod ipsa forma mundi est.
Si autem queratur qualiter et quod ex hoc habetur quod fiunt in anima;
intelligentia prima attingat animam et qualiter attingat materiam in qua
sunt forme. Adhuc autem qualiter exeunt forme ab ipsa in animam. Ad-
huc licet primi philosophi sit determinare. tamen propter facilitatem doctrine hic breviter
transcurrendo dicimus. quod quia intelligentia agens ambit lumine suo etc. et
totum cui sicut mentem. et sicut ei quod modo ab ipsa supponitur. Et huius quidem
exemplum est in semine hominis. Illud enim quod operatur in semine hominis non potest
esse natura cum non unum. vel unius forme et figure operetur. sed valde
diversa tam in simplicibus membris quam in dissimilibus et officialibus. Operans
enim in semine est anima non ut endelechia corporis sed ut artifex que
est virtus formativa. que est in spiritu. et intra viscositatem seminis continetur.
et hec ambit totam naturam corporis intra virtutem et lumen suum. et for-
me quas influit. non sunt in eo ut habitus quidam accidentales. Immo
sunt hoc quod est ipse. qui licet unus in substantia sit. tamen multiplex est in virtute.
et sine medio aliquo a loco uno cordis fluit in omnia. et imprimit
formas. et informat omnia instrumenta agentia sub ipso que sunt calidum
frigidum humidum et siccum. Sic oportet ymaginari. quod virtus intelligentie
supponit hiis que movet et ambit ea. et influit eis formas que sunt
hoc quod ipsa. et non acquisite in ipsa. et continet omnia in lumine suo. quia
sine medio coniungitur omnibus hiis que agit. et hoc lumen iungitur anime.
et iungitur formis in materia existentibus. et sub actu huius luminis forme mo-
vent animam. sicut sub actu lucis exterioris colores movent visum.
Ab intelligentia autem prima descendunt huiusmodi forme. et quo magis di-
stant ab ipsa. eo magis efficiuntur materiales et ignobiles. Ita quod ultima
in descensu est forma elementaris et infima elementi quod est terra.
que esse dicitur fex elementorum. et est descensus per modum compositionis forme
cum rebus in quibus sunt forme. et est quod moveantur forme ab intelligentia
ad materias in quibus sunt. non in toto amittentes lumen intelligentie quo qui-
dem forme manent. et hoc est per contrarium in anima. quoniam cum autem formarum sit
quedam natura mentis. non potest ipsa accipere formas nisi incipiendo a materia
in qua proxima est ei. Non igitur accipit nisi per resolutionem a materia. et conti-
nue procedit in resolvendo donec veniat in causam primam. et ibi
est ~~...~~ ultimum perfectionis ipsius et finis intellectus. Et huius exemplum est
simile in motu luminis a sole in colorato. et reditu colorum in perspicuum
et in visum speculum animati quod est oculus. Queret autem fortassis aliquis.
unde habeat intelligentia formas. quas ut fons ex se exuberat in totum
universitatis ordinem. Sed ad hoc sicut iam diximus. non est difficile respon-
dere enim. unde intelligentia ~~habeat~~ alicuius ordinis habeat formas
quas exuberat. est idem quod querere. unde habeat intelligentia quod est intelligentia
quod sicut iam diximus. sicut soli ex luce sibi substantiali fontaliter convenit
luces emittere in mundum. Ita et multomagis intelligentie agenti et

marie cause pme ex luce sue sube. gnemt luces emitte q sut fore
om eor que forant. Et sicut aie in sui vniusu. mebror con-
gnent vitas emitte. que in vite 2m opa vite spualia debiant
in mebris. lz i aia sint omes ille vite. vna vita indiuisibil.
i suba. multipx 2m virtutez. Ita intellincie pme 2it luces emitte
i totu vniusu. Et io subtilioes ypapatencor distinxerut int
forias mudi. et formas mae. formas mudi vocantes vlut rela
tas ad vniusu. foras aut mae dicentes eas. que sut dantes
ee mae. forme igit mudi. sut ab intellincia. ex hoc q ipa e
intellincia. et qn sut i aia. sut magis i aia. ex pte illa qua
fluut a forma mudi. qm ex pte illa. qua p esse sut i ma.
Cam 3m Qualit intellectus agens i aia sit sicut lux.

His itaq exeugsis p modu plibaconis. oz nos detimare. qlr
intellectus agens sit sicut lux. et sicut agens ad mae gparatur.
hys duobz bn explanatis. melius sciet modus pfectonis aie
huane. Dicamus igit. q cu dr. q intellectus agens e sicut lux.
e tria gsidrare i ipa attendut plane. Quor pmu et pm e. q
sit pm agens ee intellectuale. 2m. q e vlit agens ee intel
lectuale. 3m aut e. q e incessanter agens ee intellectuale. et
vniqdqz istor. qda alia gsequut. qd quat sit vm sic pbatur.
In oi em vniuso. i quo sut qda sicut acta tm. qda aut sic
acta et potencia agencia. nece e ee vnu pm qd e agens tm.
Esse aut intellectuale e i omibz q sut intellectus et io eor que
intelligut. Esse igit intellectuale e in omibz intellibz. Oime at
intelligibile. qd intelligit. no nisi p foras sua. vel pnpi si fora
e. intelligitur. Et gstat. q hic intellectus sine intellectuale esse.
ita scitu e. q vltius no gfert aliud intellectuale ee pt scipm. hc
aut totu pb aia hois est. p hc q ipa e ymago forme mdi. et
no tm fora mae. Est aut in aia i via cognicois. multa accipe
facencia et scita 2m spm ad que reflectit intellectus in hys que
intelligut gcepta in mde et 2m ymagnez. ad qua reflectit intellus.
2m ea q sut intelligibilia mathetice. et ad intellectum psilens. Oportz
go in hoc ordine vniusi. reconpat ad vnu agens. qd e prims
agens ee intellectuale. Non. n. solu i vniusitate om reccurrit
ad pm. s in quolz ordine vno. nece e ee pm in quo sit status
illius ordinis. et huius e ra qd in libro de aia dixims. i ipa
aia ee duas vlit agentes. qo e oia facere. et vlir pot. quo e
oia fieri. Et p ista rois necitatez. arguut sbtilitates illor. q
dicut i aia nllm intellectum ee agentez. Isti no gsenciut phis.
qui hz dicat intellincias. que sut forme mudi irradiare sup
intellectum aie huane. tn no negant ipis aiabz ee intellectum age
tes. vniuslis pror intelligibilium gpoconatas Alit em ho no p
fcte eet inor mudus. ut eet ymago forme mudi. que mg
ue neccessia ee. scit ois qui recte phatur. Ahuc go modu
quo vniusitas corporalium hz vnu pm agens i hys q facunt

i finit. usqz ad vltim̄ fcm̄ qd ē lux solis. sup qua irradiat lux age
tis pmi intellectus. et nisi irradiaret sup ipm̄. lux solis nō eēt
effectiua formaꝝ corporaliu. Ita ē ī quodā vniūso. oz ī ita etiā ī
aīa hominis eē fm̄ multitudinē ꝛ vniūsitatē intelligibilis eē qd sit ī
ipa ꝛ in mīco ūniūs. Manif aut facile ē vnde. ꝙ agens ē ī ea
sicut lux. qꝛ ē vniūsalr agens. Sicut eī lux influit sup omīa
que sunt actiua ꝛ passiua ī mūdo. Ita nccē ē pm̄ agens vlit
agendi formā ꝛ actū omnibꝫ influere. In pma enī pposā pha
uimꝰ. ꝙ omīs actꝰ pri agentis ꝑ hoc vlis et ictus est. ꝛ ꝑ hoc
vlr fertur. quia stat int qddam pmū ꝛ qddaz vltimū ꝑ oīa
extendens se media. Omē aut qd a pmo ꝑ oīa media ꝑtin
git usqz ad vltim̄. vlit agit. Constat aut pm̄ agens ī intelle
ctualibꝫ vlit agē. alr eīn effectiua nō starent. Ex hͨ pꝫ ꝙ a
gens ꝛ intellꝰ vlr agit vniūsitate ordinis intellectualiū q sibi
subiciunt. Ex hijs aut concludr ꝙ incessant agit. Nō eī ē pmū
agens. nisi ꝑ hoc ꝙ ꝑ eēntiā agit. sicut ꝑ eēntiā lucet. qd at
ꝑ eēntiā agit aliquis actoꝝ semp agit illa ꝛ incessant. Intellꝰ
igr agens semp incessant agit. Et hoc veteres phi intenderunt
cū dixerunt. ꝙ intellꝰ agens semp incessant intellectuas formas emit
tit. Ex hoc aut. ꝙ est intellectꝰ pmꝰ. sequit ipm̄. ꝙ sit simplx. et ꝙ
eēntiar agat. ꝛ ꝙ indiuise sunt intellectuale in ipo. ꝛ ꝙ omēs
ī ipo sunt pura subā et vna ꝛ lux pura. Ex hͨ aut. ꝙ vlr agit.
sequit ipm̄ eē formā om̄ intellectualiu. que ꝑ formā ī vnoquoqz
intellectualiū ē zm̄ ꝑtatem illꝰ qd intellectuale eē pncipat. et
nō zm̄ ꝑtatē pmi agentis. et ꝙ ipe ē semen omīs intelligibilis
et ꝙ sub actu suo omē intellectuale mouet aīaz. Et ita nulla
ē qo eoꝝ. qua ꝯsunt. Sicut forme reꝝ pūt agē ī aīaz. cum
aīa nobilioꝝ ꝛ altioꝝ illis sit. et id qd ē nobilius et altius. po
tius agē videtur ī id qd ē sub ipo. qm̄ ꝙ recipiat ab ipo. et
patiatur. ꝛ ē qo inpictoꝝ ī phia nālibꝫ. Forme enī extrīsecꝫ
nō agunt ī aīaz. nisi ꝯūt sūt intellectus quidā. ꝛ agunt sub
lumīe intellectꝰ agentis. qd ē ī ipsis. ꝛ agē pūt in potēs intellectū;
Pꝫ etiā ex hͨ. ꝙ [illegible] cūm omē agens ꝛ patiens dicat esse
ꝯmitatō. que ꝯmitatō est int agentem formam ꝛ potēz intellectū.
et ꝙ ipa forma stans ī lumē vlr agentis ē agens. ꝙ ꝯnue
hīt inferre passionē intellectui poli. Ex hoc aut ꝙ ē agens ꝯinu
eēntiar ꝛ incessant. ꝯsequit ipm̄ sua acta. ꝑ hoc ꝙ sūt sub
ipo nīia ꝛ stantia. ꝛ quo ad hoc ꝙ sūt immobilia. hoc eī
mō etīna dicunt. ꝯnqꝫ phi etīna vocant. ꝛ ꝑ se sua ē nīia
et etīna. q ē de hijs formis. Et hoc multi stoicoꝝ ignora
uerunt. ꝛ iō alias formas qm̄ illas q in rebꝫ sūt posuerunt.
Hic aut intellectꝰ idē agens ꝯpatur arti. ꝛ ē ꝯpatō que
eēntiar ꝯūt ei zm̄ ꝙ ꝑhabꝫ in seipo oīa intellecta. nō aut
intellr de arte mechanica. q diuisa ē a mēte artificis

⁊ ē scīa qd̄ opatiua scītoꝝ cū rōne · ſʒ vite de arte ṅali · quā oīs
forma eciā corpea dicat imitari · Dixim⁹ n̄ ī phīus · In seie
sine ī spū seīali ēē aīaꝫ ut artificē · q̄ oīa cū rōne certa
infallibilr̄ opatur · cū tn̄ hec ars nō sit sīa q̄da alia ab ipā
subā foratiue v̄tutis · ſʒ sit ipā put ipā foratiua v̄tus · sit
oīm mēbroꝝ v̄tutes illas · quibꝫ ꝗb3 opatur ad vite potencias
vlē rōne ⁊ cū cta finis intencione ⁊ rōe forme · ⁊ sic est
pn̄r ī semie · ita ē vlr̄ ī luce agentis intellcts rev vlr̄s tocius
ordinis sbi subiecte nāe · Ipā enī lux sua scīa ē · ⁊ sua ars
ē cta rōne · oīa qd̄ ēē intellectualitis reducens · ⁊ oīa ꝯstare
faciens ī intr̄ poss̄ · Ex hijs ergo ꝯstat intellctū agentē ēē
pfēm ⁊ suppfcm pfectos omēs plitudinē ⁊ largitatē oī ei
qd̄ 2m ēē intellectuale pficit · Hec aūt quecta hijs q̄ iā in au
ditu h° huiꝰ sciē dixim⁹ · ⁊ hijs q̄ in 3° h° libri de aīa dcta
sunt · vim ondunt intellectu agentē · Omnia tn̄ hec plenissime
intelliguntur ex sīa p̄e phīe · q2 ita in v̄itate p̄na pāc n̄al̄ sup²

Capitulum xm̄ de pfectione intellectus poss̄ ⁊ qualiter sit recendit ·

Dicamꝰ aūt nūc · de pfectione intellectꝰ possil̄ · Huic ꝯtuor
attribuūtur a phīs · quoꝝ vnū ē · q̄ ipē idē indivisibilis sbe
ꝯūs · poīa ē oīa intelligibilia · 2m̄ aūt ē · q̄ ipē sit sic ad
intelligibilia sic tabula rasa · in qua nō exigit aliq̄ sparaco
q̄ ymago sit in ea · 3m̄ aūt · q̄ ipē poīus sit locꝰ intelligibi
liū nāa · 4ꝰ ē · q̄ ipē ē spēs intelligibiliū · sic sbq̄ sslia ē ss ·
⁊ de omībꝫ hijs nūc ē determīac · q̄uīs sit valde difficile · sme
ei hijs īpgle ē scīe aīe pfectionē · Cū igit intellctꝰ possis dicit
quo ē oīa fieri intelligibilia · intē · q̄ ipē sit ī poīa oē intelligibile
vnꝰ ⁊ idē indiuisꝰ ⁊ simpx 2m̄ subaꝫ suā · ⁊ eo sua potencia
qua fit intelligibilia · nō ꝯmuniocā ad poīn nāe · q2 nō ē susceptiꝰ
foraꝝ oīm vna ⁊ indiuisibl̄ exīs · ſʒ poīus 2m̄ p̄i dispoꝝ ī intellca ·
Et cū dr̄ · q̄ intelct pgtꝫ ī eo q̄ poīs ē · qt oīa fieri · nō intr̄
q̄ fiat oīa sic nāa · nō enī nāa fit forma · Et cū dr̄ · q̄ poss̄
intellctꝰ fit oīa intelligibilia · intelligit q̄ sit forā iā p quedaꝫ
modū · Et huiꝰ sīle dixit iā an nos Alfarabiꝰ · q̄ ē ymagiꝰ
q̄ sicut cera intelligatur ul ymaginat tota trasire in sigilli figu
ra q̄ nichil eiꝰ distinguat ab ipā figura sigilli · Hoc tn̄ sīle
ego omīo nō puto ēē ꝯueniens · Si enī colores simplr̄ foraꝫ
intelligamꝰ ⁊ poīn ꝯspicui · p quā ipm̄ ꝯspicuū ē illiꝰ coloris
susceptibile · Illa n̄ poīa nō distinguit a suscepto ī hoc · q̄ vnū
sit subiectū ⁊ aliud forma · cū sint eiusdē nāe · pspicuū
suscipiens ⁊ color susceptꝰ · color enī nō dr̄t a pspicuo 2m̄
nāꝫ · ſʒ 2m̄ ēē q̄dā diuisit vniꝰ nāe ⁊ eiusdē · pspicuū
enī suscipiens lumē · in ꝯfinidu ē suscipiens · ⁊ pspicuū ī
extremo ꝯtrapaꝫ actū luminis ē color · Et planū ē videre
cuiꝫ · q̄ iste nature nō sunt diuse · ſʒ ēē pspicuū ī vno et ī

alio est diversum. Et per omnem eundem modum eiusdem nature per diversum esse est
susceptibile quod est oculus perspicui. Igitur extremitas que est color si ponatur
unum esse formale quo in medio est in perspicuo primo et in perspicuo in-
animato quod est oculus non sunt due nature diverse et distincte. Et ideo non
est in eis proprie loquendo sicut in subiecto sed potius sicut in re que est eiusdem
nature diversificate secundum esse lucidi terminati et puri et animati. Et per omnem
modum eundem in corporibus eiusdem nature sunt lumen intelligentie agentis
quod est simplex forma separata a materia et lumen eius quod est possibilis
intellectus sicut primum et lumen eius in seipso simpliciter acceptum. Ex hoc
enim quod intellectus possibilis ad corpus accedit efficitur distans a lumine
intelligentie sicut perspicuum in aere distat a natura lucidi in seipso. Patet
autem ex his quod eadem forma est in possibili intellectu et materia et ab intellectu
illam accipit individuationem. Et patet etiam quod in omnibus talibus intelli-
gens et forma intellecta idem sunt actu per esse secundum signa dicta sicut
perspicuum in loco vel in quo est color absolutus idem actu est cum natura colo-
ris. Et esse diversum quod esse importat per distinctionem utriusque. Et quod intellectus
possibilis non est materia sed forma hoc ignoravit Theofrastus. ¶ Tabule
autem rase comparatur. Philosophus quod sicut tabula rasa preter omnes alterationes
se preparantem susceptibilis est figure. Sic intellectus possibilis preter omnes al-
terationes se preparantem susceptibilis est non unius tantum sed omnis intelligibilis.
Et hoc patet unum esse quod non est materialis potentie ipsius. Rasura enim tabule
non est potentia sed potius sicut perspicuum una et eadem potentia luminis est co-
loris omnis susceptibile. Ita unus et idem intellectus et una et eadem
potentia luminis agentis quod in ipso est susceptibilis omnis forme intelligibilis.
Et ideo nullo modo potest esse forma corporalis quia hoc impossibile est habere
potentiam unam ad omnem formarum suscipiendum. Sed potius sicut tabula
rasa est ymago si soli superficiei addatur terminatio. Ita ipsa intel-
lectualitas anime secundum potentiam intellectum est in intellectu secundum esse quod habet in intellectu
si addatur terminationis actio qua est rei terminus nisi ipsum forma
est. Ex hoc etiam patet qualiter intelligens et intellectum sunt idem actu secundum
esse dictum. Hec autem que sunt dicta nichil habent mirum. Inter omnes autem
comparationes magis apta est que est loci. Locus enim in eadem dicta est omnino quod dispositione
est locati a locato accipit figuram et exhibet ei continentiam. Et est
motus naturalis locati ad ipsum et quies naturalis in ipso. ¶ Sicut enim in quarto
de physico auditu est determinatum eadem est distantia cubi et loci cubi
et si linee protrahantur a centro loci ad superficiem loci erunt eedem
linee loci et locati. Et hoc modo eadem natura intellectus est intellectualitatis in
intellectu possibili et in eo quod intellectum secundum esse intellectuale nisi quod luminibus
eius quod intelligitur intellectus ipse intellectus forma igitur sicut ipse locus
figurat ad locatum figuram et eius quod intelligitur. Quod sub actu luminis
est intellectus agentis motus naturalis est potentia ad intellectum sicut motus
coloris qui est sub actu lucidi ad perspicuum. Et per eandem naturam quies
eius naturalis est in potentia. ¶ Tertia comparatio est quod intellectus possibilis est species in-
telligibilium sicut manus est species specierum. Constat enim quod perspicuum primum
est species perspicui non primi et dat ei speciem et formalitatem quam

non habet in materia. et multomagis intellectus non formatus est species et forma. et forma formae intellectae per esse quod habet in intellectu. et confert ei esse et rationem et speciem quod non habent in materia. Sed in hys enim quae incorporalia sunt. id quod est natura simplex est species et forma eiusdem naturae determinate. sed species omnis formalis est eo specificans species et determinatos; Ex omnibus etiam huiusmodi comparationibus patet quid sit perfectio intellectus possibilis secundum quod est possibilis;

Capitulum quartum de intellectu formali et qualiter per ipsum perficiatur intellectus possibilis;

Hys autem habitis. videndum est de perfectione eius intellectus. quem subtilissimi peripateticorum. formalem vocaverunt. eo quod ipse est forma omnis intellectus primum esse intellectuale quod habet; Hic autem formalis intellectus non est ille. quem quidam formam rei intellectae esse arbitrantur. quia sicut iam ostensum est. ille non est formalis ad intellectum possibilem. eo quod species est possibilis intellectus talium specierum et locus. et formale esse ponens accipit id quod intelligitur ab intellectu in quo est. quem debet sibi esse formale. sicut species et locus formalia sunt ad ea ad quae comparantur. Sed sicut in coloribus lumen est formalis ypostasis et perspicui primum et oculi et perspicui terminati. Ita lumen quod est actus intellectus agentis. est forma et intellectus possibilis et eius quod intelligitur. Haec enim duo continuum ad esse intellectuale. unius sunt naturae et potentiae sicut patet per antecedentia; Et quia sunt unius potentiae. sunt etiam unius perfectionis secundum formam. sicut etiam color et perspicuum tenebrosum unius potentiae. et ideo una forma agentis. utrumque perficit. Lumen igitur agentis est. quod formam rei quae intelligitur. ducit de potentia ad actum. et quod potest ducit in actum. Et sicut in colore viso. videtur lumen. quod de potentia colore facit actu colorem. eo quod nihil aliud agit in visum. nisi illud pro luce sit terminatum. et quod sit incorporatum. Ita in quolibet eo quod intelligitur de omnibus intelligibilibus. non intelligitur. nisi lumen intellectus agentis. licet in aliquo intelligatur incorporatum in materia sensibili. et in aliquo intelligatur incorporatum in quantitate ymaginali. et in aliquo intelligatur clare in esse simplici intellectuali. sicut lumen quod est coloris ypostasis. et in aliquo videtur candens sicut in albo. et in aliquo submersum. et in aliquo fere extinctum. sicut in nigro. Patet igitur ex dictis. quod intellectus possibilis in actu efficitur per lumen intellectus agentis. et quod in omni eo quod intelligitur hoc intelligitur. et quod etiam seipsum intelligit in actu se intelligit in lumine agentis. Ex inductis etiam ulterius concluditur. quod cum lumen agentis sit esse quod habet intellectus possibilis. et eo quod intelligitur sit quo intelligitur. omne quod intelligitur id quod intelligitur. Sicut lumen solis est illud quo videtur. id quod videtur. et quo videtur id quod videtur. quod videtur et quo intelligitur. id quod intelligitur. et quo intelligitur id quod intelligitur. maxime intelligitur in omni intellectu secundum actum facto. eo quod illud quod est causa et ratio intelligendi lumen intellectus agentis. est maxime illud quod intelligitur in omni intellectu facto secundum actum; Amplius. cum lumen id sit manifestatio agentis intellectus facta secundum proportionem eius quod ~~intelligitur~~ recipit lumen. patet quod intellectus agens manifestatur in quolibet intellectu secundum actum facto. Amplius. lumen est manifestatio sui et perspicui primi. et ex inductis ostensum est. quod lumen agentis in intellectu possibili est sicut lumen solis in perspicuo primo. concluditur ergo. quod intellectus possibilis invenit et intelligit

et quo intelligit [illegible] quod intelligitur

se i quolz intellectu zm actu scito et q seipm intelligit. qy id qd in
telligit i qualz re intelligi init. et q sum intellige e ipm i actu
ee. z io dixmut. q intellectus possibilis. et id qd intelligit ab ipo z
sum intee e vnu et ide. Tunc dicns zm ee. Sup em ostu est.
q intellectus z id qd intelligit actu sut idem. z cu sum intellige
no sit nisi actu ee. videt forte alicui. q eadem intelle sit idem
cu ipo scdm sbam. Et hoc qdem e vez. zm q intelle dicit apud
se intelligibile hre. scdm aut q dicit intellige i age ee intellige
e sup intelligibile qutii et osidare. z tc penitus no est idez. Ex oibz
aut inductis pz. q intellectus i hoie. tribz i gue pficit. agente
vz intu. z forma agentis i possibili. et eo qd intelligit i pon
intu. qui e locus intelligibilia et formal intellectus. pz eadz
qualit i oi intu zm actu scito. intelligit posbis z agens intellectus.

Cam sextu de intu i effectu. et qualr intellectus possil i ef[2]

Nunc ergo restat inquire de eo intu. sextu pficit
qui intellectus i effectu vocatur. Hic em eadz dr intellectus i
effectu. eo q i effectu efficit possibilis intellectus. Est aut hic intellectu
qui e fora intellecta. q e sepata a rebz. Hanc em dixmus ee in
pon rez intellectus agentis. et qui actu lucis eius movet ad intrm
polez. efficit intellectus i effectu. Adhuc aut et ipe possibilis e i
pon. anqua hec forma efficiat i ipo. et cu efficit i ipo. e intu
i effectu. Et iste pone no sut omo vnius zonis. nec sut diversae
zonu. z q no sint penitus diversaz zonu. pz p antedicta. Qz
aut no sint penitus vnius modi et zonis ondit sic. Intelligi
em no dr i pon. nisi p ee qd ht i ma. i qua ligatu e lume
agentis intelligencie. sicut lume oculoz i tenebris. z hec e pon
pacionis cuiqda. Cu aut dr intellectus pbis i pon. no e i eo
ligatu lume. sed potis ligatu e i eo. qd debet movere ipm et
distingue. et sic intellectus eodz agente educit ad actu de pon. q
educit ad actu intelligibilez. Et ht videt putare Alfarabius et
quida alij. dicentes intellectum polez abstrahere formas. No ei eiusd
potencie e abstrahe foras et abstctas recipe. quomodz mo reci
piant. sive p modu mae. sive p modu loci. sed agentis ipse e
abstrahe. i cuius lume e ee abstra. Et sicut generans i natura con
ferendo forma. dat ea q foram osequunt. que pripue sut motus
et locus. Ita generans omo formal i corporalibz dando ee sui lu
minis. dat osequencia illud. q sut motus ad intellectum possibilem.
et locu qui e intellectus polis. sicut i antehabitis dictum e. Sic ergo
intelligit de intu i effectu. Sicut e luce agente. colores omes fiunt
i effectu et facti i effectu faciunt i effectu rpm z visu. Ita
forme rez. vno luce agentis fiunt in effectu. et fcte i effectu
faciunt i effectu intellectum polez sine medio. Et sicut visus. quo
fuit clarior. eo magis pcipit i colore lume candescens. Ita
intellectus polis. quo fuerit a carne sive a corpore separatior.

eo magis capit lumen intellectus agentis diffusum in forma rei intelli-
gibilis. Istud tamen intelligere in libro 3o de anima sub triplici differentia dividi.
Est enim acceptum cum materia secundum esse et rationem et acceptum cum materia sensibili
secundum esse et non secundum rationem licet secundum rationem acceptum sit cum quantitate et separa-
tum a materia sensibili et quantitate et secundum esse et secundum rationem. Et hec divisio intel-
ligibilis est accepta secundum lumen intelligencie agentis quod est in rebus quod
dat esse et rationem. Si enim hic accipiatur diffusum in principiis esse vel substan-
tiam diffinitam hic secundum id esse non acceptum cum quantitate et qualitate sensibili quamvis
substantie esse est ante quantitatem et qualitatem. Si autem accipiatur secundum esse quod est im-
mersum principiis corporis secundum quod est corporis habebit rationem acceptam cum prin-
cipiis quantitatis. Et si accipiatur ut immersum quantitati et motui habebit
rationem acceptam cum materia sensibili. Et sicut diximus quod intellectus noster plus communicat
ymaginationi et sensui quam intellectui puro agenti ideo obscurus est et ad ea
que sunt separata penitus rationem. Hic se habet sicut oculus vespertilionis ad
lumen solis. Et ideo prius imbuendus est phisicis. Deinde mathematicis ut
sic confortatus luminibus intellectorum intelligibilium consurgat ad intellectum divinorum.
In omnibus tamen istis intelligimus cum intellectus iste fuit in effectu. Quoniam
istorum invenit seipsum et agentem per medium que supra diximus. Licet
autem ex obligatione corporis sit phisica et mathematica propinquiorum tamen
divinis est per naturam superior. Et ideo plus sui invenit in hiis intellectibus
que divina sunt quam in hiis que sunt mathematica et phisica. Adhuc autem vel
quod cum id quod est in potencia cognoscens nichil penitus cognoscat quod in eis
nisi in effectu efficiatur non penitus cognoscat. Et ex hoc sequitur quod nichil
penitus scit qui phisica non studet nec etiam scit se neque aliquid aliud
a se. Sicut oculus in potencia existens nichil penitus videt quam per nichil
visibilium est in effectu. Est enim in corpore visus sicut in anima intellectus.
Si enim oculus per nullum visibilium sit in effectu nec videt aliud nec
videt se neque videt se videre neque videt se non videre quia impossibile
est videre se non videre sicut impossibile videre nichil. Ita etiam quamdiu
intellectus in potencia est et nullo modo in effectu impossibile est scire aliud a
se vel scire seipsum. Vel etiam scire se nescire si vere et secundum propriam
rationem scire secundum intellectum accipiatur. Et ideo antiquissimos idiotas
Hermes Trismegistus dicit tales nulli humanorum in vita operam
dedisse sed more pecorum vitam expendisse. Est autem huius causa
et in proprio tamen in aliis sicut est intellectus possibilis huius est nulla
manifestatio est quamdiu est in potencia sed cum est in effectu et actu esse
proprium manifestat tunc per hoc quod manifestat id quod videt in
ipso. Et hec ideo convenit quod hic numquam invenit seipsum nisi in
contemplatione veritatis rerum. Et hoc sequencia declarabunt melius.

C. 4m de intellectu principiorum et instrumentorum per que intellectus
possibilis efficitur in effectu.

Oportet autem nos prius ostendere quod in omni
intellectu qui est in effectu primo accipit intellectus principiorum quam sicut
in priori istius scientie libro ostendimus. Secundum inquantum finibus nostrum
principiorum igitur est acceptio prima et instrumentorum. Instrumenta autem

voce quibus scia rerum de ipis educuntur principiis. et ista sunt modi ar
gumentacionum propter quod egregie dixit Aristoteles. quod modum sciarum oportet perquirere
apud ipsas scias. quia non potest esse quod ipsa scia rerum accipiatur nisi prius
sciatur modus ipsius. Vocat enim modum quo id quod est in virtute principiorum
educitur de ipis. et tunc per ista duo patet principia. et ysius sive modum possibilis
intellectus aptissime ponitur in effectum. cum omne id quod est possibilis. ¶ Fue
runt autem quidam ante nos de arabum philosophis. qui intellectum principiorum
et morum diviserunt in duo. dicentes principia partis theorice certa
esse apud nos et innata nobis. et non accipi ista per doctrinam. Rethori
corum autem et moralium inseri nobis per longam experienciam. Sicut di
cimus. homines senes prudentes operum dantes. esse intelligentes. Ita
quod consilium datum ab ipis recipitur sine experiencia probacionis. tanquam
sit per se notum. et hoc etiam fit in rethoricis. civilibus. et hinc est quod
non sunt iuvenes passionum insecutores. In disciplinalibus autem
meliori intellectu vident plurimi quam iuvenes hic quam senes. Si
militer autem dicunt de modis argumentacionum. quorum est modus argumentacionis
imperfecte. et hoc omnes utuntur homines. Omnis enim qui persuadere
nititur. necesse est quod modo argumentacionis utatur. et hunc modum persuasive
est in rethoricis et civilibus. Est autem modus argumentacionis perfecte. quo
utuntur philosophi. Hii autem dicunt magistri experiencia et tempore potius
quam studio. Sic igitur diversificant hunc intellectum. quem principiorum vocant
intellectum. per quem intellectus in potencia sicut per quedam instrumenta
efficitur intellectus in effectu. ¶ Et ego commendo ista distinctionem. quia
rethorica et civilia non sunt propositiones proprias et per se notas. per quas
sufficienter accipiantur. Et ideo dicit Aristoteles. quod in talibus gelico opus
est. eo quod finis petiti est opus. Et quod quidam latinorum dicunt de scia
docente et de scia utente. locum non habet hic. quia scia docens per se
est demonstrativa. et ex tali scia rethores et civiles non veniunt
ad hoc. quod in effectu sciant gubernare mundum. et regere civilia.
Propter quod etiam intellectus talis virtus est ethica experimento indiget.
et tempore. sicut et alie virtutes civiles quibus per eundem modum accipiuntur;
¶ Hec igitur de intellectu. qui in effectu dicitur esse. dicta sunt a nobis. per
antecedencia enim. iam manifestatum est. qualiter forma rei. per hoc
quod est in intellectu possibili. efficitur intellectus. et qualiter dicitur ab eo intellectu
qui dicitur in actu. Ille enim qui per se est in actu. agens vocatur intellectus;

Capitulum octavum de intellectu adepto. qualiter in eo anima perficiatur et mirabiliter intelligat;

Iam autem relinquitur. ut de intellectu adepto per studium
disseramus. qualiter et ipse est de homines perfectione. hoc autem co
nveniens fit. si inspiciamus per scriptos nostros. Sicut in in potencia
istius sive libro diximus. Adeptus est igitur intellectus. quando per stu
dium aliquis verum et proprium suum adipiscitur intellectum. continens la
bor utilitate finietur. hoc autem qualiter fiat. sic est accipiendum. Sicut
enim iam ante diximus. id quod est in potencia non manifestat neque accipit

nisi per actum suum proprium et per id quod est in effectu efficit et in parte quidem accipit
quando accipit quod partem possibilitatis eius ponit in effectu et plus et plus
accipit quando plus et plus per multa ponit in effectu. totum autem accipit quando
per omnia ad que est in potentia potentia sunt in effectu. Diximus autem in phisicis
quod intellectus possibilis unus et indivisibilis secundum substantiam existens potentia est omnia intelli-
gibilia. non igitur accipit nisi per hoc quod efficiuntur ipsa intelligibilia in effectu
et totus adeptus est et acceptus quando in effectu positus est omnium intelligibilium
ad que ipse est in potentia. et sic adipiscitur homo suum proprium intellectum. Et ideo
dixit plato quod ultima philosophie diffinitio est sui ipsius cognicio. et
dixit Alforabius quod anima posita est in corpore ut seipsam inveniat
et cognoscat. et hoc dixit Avicenna dixisse. sed ubi dixit ad me non
pervenit. demonstracio autem dicti vera est que nunc est inducta. Causa
autem est huius quod prima ymago lucis prime cause que coniuncta est centro
et tempori est intellectus humanus. et ideo intime est. quod sit plenitudo
quedam omnium que fiunt per lumine prime cause. et ambiens omnia illa
et fit quorundam receptaculum. per hoc quod est ymago prime cause. et quia
inmaterialis quod est cum continuo et tempore et in utrisque adipiscitur seipsam.
Hinc etiam patet quare omne verum est consentaneum intellectui. et falsum contrarium.
Est enim mens humana racio et plenitudo quedam vitalis
prime quod est semen quoddam omnis vitalis. et ideo falsus est per aliquem modum
non vero. et dissonans a suo. Et hec est causa quod intellectus semper
est verorum. deceptio autem et falsitas ingerunt fantasice virtuti. Sequitur
autem ex hoc. quod contemplacio verorum admirabilium est summe delectacionis.
et naturalissimum. et quod in ea tota refloret natura hominis inquantum est homo.
et precipue in contemplacione divinorum. eo quod cum predicta in illis ma-
xime intellectus invenit se cum naturam suam propriam. eo quod homo inquantum
homo est solus intellectus. hoc autem quod diximus in vero est et in bono.
Est enim ymago primi boni per idem quod est ymago primi veri. et ideo
unum bonum. quod est semper et ubique bonum et omni nature bonum est sibi
connaturale bonum. et huic condelectatur et gaudet ad ipsum licet re-
trahatur a bono. et nunc per hoc quod tempori et continuo est coniunctus. ex hoc
tamen quod separatus est et nullius corporis actus. generale solus sibi habet. et
verum simpliciter. et bonum simpliciter. et solus habet delectaciones non habentes
contrarium in corruptione boni et veri. Queret autem fortassis aliquis.
Si intellectus possibilis in effectu efficitur per formam intelligibilem. et quod est
in effectu non est in potentia. qualiter in effectu existens ad unum remanet
in eundem intellectum in potentia ad aliud intelligibile. Sed adhuc et huiusmodi
omnia iam patent soluta per antedicta. quando diximus quod oppositio et desperacio et
diversitas et huiusmodi non consequuntur formas nisi per hoc quod sunt in materia.
sed cum quod sunt in lumine agentis simplices sunt et indivisibiles et unite.
eo quod sunt unum et idem in causa prima. et ideo in lumine suo sunt unite sibi invicem
non cedentes nec se invicem excludentes. et precipue quare non sunt in materia sic
in materia vel subiecto proprie loquendo; Ex hiis igitur patet qualiter per studium intellectus adipiscitur
seipsum. et ex hoc patet verus intellectus eius quod in V° philosophorum diximus. Cum intellectus

accipiens scientiam et virtutem. non est altarius sed possessus; Capitulum nonum
de Intellectu assimilatiuo et qualiter anima perficitur in illo :

Dicamus autem nunc de intellectu quem antiquissimi philosophorum assimilatiuum siue assimilatum vocauerunt. Et in hoc etiam anime perfectionem declaremus. Hic autem oritur ex omnibus intellectibus inductis intellectus assimilatiuus in (Est autem intellectus) quo homo quantum possibile siue phas est proportionaliter assurgit ad intellectum diuinum. quod est lumen et causa omnium. Fit autem hic cum in potentia in effectu factus intellectus possessus adeptus est seipsum et lumen agentis. et ex omnibus luminibus et noticia sui extendit se in luminibus intelligenciarum ascendens gradatim ad intellectum simpliciter diuinum. deuenit ergo ex lumine sui et agentis in lumen intelligencie et ex illo extendit se ad intellectum dei; hoc autem qualiter fiat sciendum est intendendum. Dicunt enim sancti quod lumen cause prime generaliter loquendo sui habet quatuor manifestationes enarrabiles per nomen et diffinicionem. Vnus autem inferior est quo manifestatur in formis rerum terminatis ad terminos essentiales vniuscuiusque rei; secundus est quo manifestatur in ymagine sua qui est intellectus possibilis qui potens est omnia illa. quibus esse abstractionis. vel potius separatum esse habent in lumine; tercius autem est quo manifestatur in lumine agentis vniuersaliter vel vniformiter in ordine inferioris intellectus. Illi enim coniungitur non sicut lumen tenebre vel priuacioni vel potencie sed potius sicut lumen lumini inferioris ordinis. et secundum quod plus coniungitur et limpidius efficitur agens limpidior et luculencior et formalius abstrahens et limpidius ea ponens in intellectum possibilem. Et hec est irradiacio de qua multum locuti sunt philosophi et ordinauerunt propter illam supplicationes et orationes. Quartus autem modus supplicationis est quo (manifestatur) manifestatur in applicatione luminis sui intellectibus mouentibus orbes. licet (intelligencijs) ergo melius dicatur quia lumen inferioris secundum dicta philosophorum applicatur superiori. superius autem non applicatur inferiori. eo quod simplex est et vno modo se habet ad subiecta. subiecta autem non vno modo se habent ad ipsum. vnde applicatio que plus et minus fit potius non superioris inferioris est. Cum enim intellectus intelligencie lumini suo applicetur. patet per modum quem fecimus quod illatenus mouent orbes vt tales fierent ad lumen prime cause applicationis. hoc autem longum esset hic demonstrare. sed a prima philosophia hic habet supponi. Hic tamen intellectus intelligencie vniuersaliter actiuus est. et agit omnem formam sui ordinis in materiam sue sphere subiectam. Intellectus autem agens in anima et in suo ordine est vniuersaliter agens sicut iam ante declaratum est. sed possibilis actiuus non est. sed factus in effectu per agentem. Ille autem qui est in rebus non est nisi actus. et non agens secundum esse intellectualitatis. Anima igitur humana coniuncta lumini cui applicatur intellectus agens in ipsa illustratus applicatur lumini intelligencie et amplius clarescit. Et sicut dicit Alfarabius in ipso efficitur sicut stelle celi. et intellectus quidem huic lumini vere et pure coniunctus perspicuissimus efficitur astrorum et pronosticacionum que sunt in astris. Et ideo dicit Ptolomeus quod scientia astrorum facit hominem pulchritudinem celestem amare. Quinto autem lumine confortatus assurgit intellectus in lumen diuinum quod nomen non habet. et inenarrabile est. quia proprio nomine non innotescit. sed vt recipitur innotescit quod secundum id in quo recipitur est intelligencia que est primum causatum. et cum

enarrat. noie illius enarrat et no noie ppo. s; noie sui cati. Et io
dixit hermes. deu deoz no ppe ppri noie ppo. s; vix mente at
tingi ab hys qui a corpe p longu studiu separant. Immergit i illi
vltimo et lui suo. et mixtus illi lui aliquid pticipat deitatis. ppt
qd dicit divina. q aliqu illi lui vere pmixtus intus futura p
ordinat et pdicat. et q deus quidi ee phibetur. Iste igit e intus
assilatus; Et attende. q i omib hys intellctib possil e q fun
damtu et pmo. lume aut agentis i ipo e dispositio et q stram
tu ad intvy pncipioz. et intellctus pncipioz e stramtu ad int
qui dr i effctu. et intvs in effctu e stramtu ad intvm adeptu
ptie i quo adipiscitur aia noticia suipius. et iste intvs adeptus
e stramtu ad intvm assilatu. qui p gradus ~~assilacois~~ applicaois
luis inferioris ad luy supius ascendit usqz ad luy intvs divini.
et in illo stat sicut in fine. et io cu omes hoies na sue deside
rant. finis desiderii e stare in intu diuino. q vlt illu no ascendit
aliquis intvs. nec ascende pt. Est aut hic nondu q cuiusqz
supioz intellctuu intvs applicat huanus qui e via de formis
mudi. a luie illius influunt i ipm forme et spes sui ordinis. et io
pdam noticia illius ordinis efficit i ipo p analogia. qua pt ia
recipe. Et quia oe qd fit in aliquo fit i eo in ptatem suscipi
entis ipm. et io tales intellctus denunciant subtilius i ordine illo
qm aly. ut semp ul ut frequt. ita ut a quibusda phetare
putat. Qui aut simplici pto et dino intvi giunctus e. diuinus est.
et optimus i pxis et phibz. Ita q sic dicat Homerus. no vide
bit viri mortalis filius ee. sed dei. Et io dicit Hmes trimegistus
i lo de na dei deoz. q homo ul nexus verus e dei et mudi.
quia p huius intellctu iugit deo. et stramtu huius intellctus sut
aly intellctus de quib diximus. q quid insimul q p modu appli
catonu et assilaconu diusaz et intvs adepti. et eius q e i effctu.
s; hy i gne sut septe. possiblis vz et formalis et pncipioz et ille q
e i effctu. et adeptus et assilatus et diuus. Hys igit intelligibilib
et intellctibz ut verius dicat. pficit aia. de omib hys subtilius
definiat in phia pma; Capm decimu de sanctitate intellectus et determinacone qdruplici;

Remanet aut adhuc dice de intvs
sanctitate et mundicia de qua phi sut locuti. hic aut no adi
it nouu genus pfectionis et intvs. sed modu quidaz puritatis dicit
ita intvs. hec aut puritas ex qtuor qstituit. quoz vnu e
studiu pulcritudinis. 2m aut e acquisicio mlte illuiacois.
3m aut excessus separacois eius. et qtu e applicaco eu luce supi
oris ordinis. Studium n pulcritudinis ordinat et qponit ab ad
iuventib. acquisicio illuiacois. ex mltis satis gradibz qbusda as
cendit i luib stabilem. ita q sistit intellctualib. Excessus ve sepa
rois intvs remanet a descreventibus qtiuo et tpe. sicut applicaco
intellctus cu supiorib qponit nititur pfici in summis et diuis.
Int poi aut ista. pm e purgaco ab impedimentis sensi. et scdm
e illuiaco i hys que inferiora sut hoi pporcionata. 3m aut e
sup mudu p qdruc indagacoz exus phica vz et doctiuales. qtu vtqz vnit
tonis huane pfcit. et hc nio mudi gubnatoz qorue potuit. Subnexus
e aut deo pulcrius eius no imsq mdo. hc e qtio et tpi. accipiens pfcio
diuia. q i eis e p luy simplius intvs. qd a deo deoz pticipat

purgatō ab impedimentis gnti · qa nisi aquis mete excedat gtim
et tpus · nō assurgit ad optimā dīnā · Certū aut ē summa
pfectio · que ī hac vita gtinge pt hoi · gtingit aut plus · ⁊ plus ·
scdm qꝫ aīa pcipit illumīacōem q ē a pa plus ⁊ plus · Solū em
pm nō hʒ plus ⁊ plus · ⁊ id ē qd vocatur nccē ē eē · Oīa aut
alia plus ⁊ plus tncia sūt po'ia scdm aliquē modū · licet nō
habeat ppe loquēdo intellcm polē · hoc aut ī pa phia edit descrīu ·
¶ Ex hys aut q dicta sūt · ⁊ hʒ ē advtē · qꝫ mundissimoꝝ homī
sicut sūt pulcriora fantasmata qm quorūdā alioꝝ · sic in
ethicis d' · Ita sūt eoꝝ lucidissimi intus · qm sicut mersi ī mdo
extiori turbulencie tempestatū limpidū lum recapi impedint
ī pspicuo · Ita ī aīa passionū turbulencie nō pmittūt lumīa
intelligēciaꝝ limpide recipi ī aīabꝫ · Et id dixit Apuleius · sniaꝫ
ēē plonis · qꝫ eoꝝ quoꝝ racō absorpta ē in inferno ast dnib
nō ē eoꝝ intus clari lum receptius · Quoꝝ aut intus depu
ratus a passionibꝫ ⁊ occupacōibꝫ vite · p applicacōē lum celestiū
intellectuū gtinue sublimat a carne · ⁊ efficit sicut speculū claris
simū celestis ordinis ⁊ pulcritudinis · ⁊ in hys imbutus tandem
vestit' luce diuino · et diuina gntū fas est scdm facultate inpri
cit · et incipit vidē · licꝫ immoiabil' ea pcipiat ⁊ quodāmō in
finite · eo qꝫ talia · ut in deo sunt infioꝝ intellectuū nlls gphe
dere pt · eminēter tn accipit pcipiendo qꝫ nichil eoꝝ · q in
deo deoꝝ sūt ymmotū ē cū hys q sūt in infioribꝫ · ⁊ id ipe
solus ē · id qd vocat nccē eē · de quo ī pma phia pbauimꝰ · qꝫ
nō pt hr̄e alit' ⁊ alit' · ⁊ hoc ē sibi soli ppriū · ⁊ id ē inmole
cuncta mouēs simpx ⁊ impceptibile · ⁊ inoiabile luce inha
bitans inaccepcibilem; Cam xj · de solucōne duaꝝ qonū
que oriunt' ex applicacōne intellectus intelligenciaꝝ lumbꝫ;
Queret aut aliquis · p quē modū aīa hūana p intellectm
applicat' · ⁊ qm invisibil' ut ita liceat loqui · ē lumī intellige
nciaꝝ · Non em vi attinge posse usqꝫ ad lume eaꝝ · cū sit
diffinite ī corpe suo · ⁊ extra corpꝰ suū nō videat' qꝫ possit
aliquid attinge · Adhuc aut si detur qꝫ supius inscētur lumbꝫ
cū hec lumīa sint forme mūdi · nō videbit' ex hys lumbꝫ aliqd
distinctū ī ipo sciēu ⁊ detīmatū · ⁊ id licꝫ clarioꝝ efficiatur
intellectus · nō tn ex hʒ aliquā accipit notīcia detīmata · Hec aūt
et huiꝰ questiones mouētur ab imꝑitis ignorātibꝫ natuꝝ
foraꝝ mūdi · Sicut em forma mat' ambit ⁊ illuīat mam
in qua ē · ⁊ totū qd ē in mā pporcōnat' ymmuqꝫ pti ipe ·
Ita forma mūdi · ambit ⁊ illuīat totā maꝫ ordinis sibi
subiecti · et ymmuqꝫ pporcōnat' lum suū vbiqꝫ pnis inpssit ·
Sꝫ in hʒ ē dra · qꝫ forma mē corpis ē actꝰ · ⁊ ptes actꝰ ptiū (ptium)
corpis · sꝫ intelligēcia nō est alicuiꝰ corpis actꝰ · sꝫ subā sepa
ta p eē ⁊ opa · ⁊ p hoc potencioꝝ ē ad mouēdū · Sicut et
nauta distinctꝰ a naui nichil accipiens a naui · sꝫ gubna
cōnis motū pones ī naui · cū · n · motꝰ ē ab aliquo pmo ·

d. moribus

pr

immobili. sed nos de hoc loquimur in libro de principiis motuum animalium.
hic autem hoc sufficiat quod intelligentia per substantiam separata lumen diffundit
et ingerit per totum ordinem sibi subiectum sicut anima per corpus suum
et hoc lumen ubique praesens principaliter efficit in his quae se extendunt
ad ipsum. Et hoc est quod dicit magnus dionysius quod lumen extendit
se per omnes rationes et fit in mundo intelligibili et in anima animali et in
corpore naturali. secundum unicuiusque propriam analogiam sicut et lumen
animae dicitur participari a membris secundum propriam uniuscuiusque analogiam.
Intellectus igitur extendens se invenit lumen ubique praesens et informatur
et imbuitur illo et clarificatur ad pulchritudinem caelestem. Et hoc est quod
dicunt philosophi intelligentiam ubique esse. non referentes hoc ad praesentiam
substantiae separatae sed luminis extensi per totum. et hoc etiam modo animae excellen-
tium virorum plura ambiunt quam propria corpora quando animae eorum formis
mundi applicantur et ideo aliquando obediunt eis transmutationes exteriores
sicut obediunt formis mundi. Et hi sunt de quibus dicunt philosophi quod
operantur mirabilia in conversionibus hominum et naturarum. Per hoc igitur patet
solutio quaestionis praecedentis. Tertiae autem quaestionis solutio est quod illud lumen ubicumque
sit intelligentiae sive etiam sit divinum et lumen activum et informativum
omnium eorum quae sunt ordinis inferioris et ideo semper extendit se ad rerum
naturas determinatas sicut lumen artis se extendit ad materiam. propter quod
etiam quando informat intellectum extendit eum ad rerum naturas determinatas.
et ideo cognoscit in ipso lumine quemadmodum rebus immittitur et dat esse
rebus. ad quam notitiam non extenditur nisi ut actuatur ad res in ipso
lumine gustatur et habebit naturam omnium principiorum quod sumunt notitiam. et multi
viri illustres in hoc lumine ordinem rerum naturarum perceperunt in ordine istius
luminis et praedicunt. Et quidam imperiti credunt eos vera non dixisse ali-
quando cum ea quae praedicunt non eveniunt. non intelligentes per hoc quod non
evenit non fit ex defectu ordinis qui est in lumine movente et agen-
te ad hoc quod eveniret. sed potius ex contraria dispositione materiae. huius
autem ordinis perceptionem quidam excellentiores philosophi vocaverunt prophetiam
et quia somnium est praefiguratio quaedam huius ordinis in imaginibus
figuratis obumbrantibus claritatem talis ordinis intellectualis. Ideo vo-
caverunt somnium casum a prophetia vel prophetiae lapsum. Ex his
igitur patet et huius quaestionis solutio inductorum. *Capitulum XII de reductione animae in esse divinum secundum ultimum statum perfectionis eius.*

Est autem quaedam omnibus intellectibus
et omnibus bonis melius adiutorium
de bonitate et largitate causae primae in reducendo ad se animam hominis.
Cum enim in omni natura intellectuali sit propter vilius, sed propter omnia meliora. formae
quae fluunt continue in materiam ex luminibus causae primae et intelligentiarum me-
lius multo existentes in ea prima et in luminibus intelligentiarum quam in ma-
teria ratione fluunt in materiam propter esse quod habent in materia. licet materia ap-
petat eas sicut divinum et bonum sicut diximus in libro de physico au-
ditu. Nec propter hoc dicimus quod fluunt ad hoc quod illae quae formae mundi
dicuntur largitate sive fontalitatis (vel fontalitatis) dicantur. quia in rebus
vilioribus consumentur substantiae (vel substantiae) non est magnificae largitatis. Oportet igitur

per adhesionem fluant ut esse divinum aliquid et operationes divinas perficiant. Esse autem divinum et operationem non perficiunt nisi a materia separate. Et scimus quod non separantur nisi ab anima humana perfecta separatione. Oportet igitur quod separante a materia intellectum ad esse divinum reducant. Huiusmodi autem reductio non fit per intellectum formarum mundi, quia intellectus illarum habet eas separatas in esse et in operatione divina. Fiet ergo nectio per intellectum hominis, qui ad hoc habet vires et organa ut a materia accipiat formas divinas. Sed omnia que inducta sunt foras non est sufficienter perfecta divina per hoc quod efficitur intellectus qui dicitur in effectu vel adeptus. Sed si divina sit, fit per intellectum assimilantem et eum qui vocatur divinus. Igitur sic reducta confert esse divinum et operationem divinam. Substantia autem huius divinum esse et operationis divine non indiget alia. Igitur anima sic reducta de cetero sensibus et materia corporis non indiget, eo quod materialia et instrumentalia organa non accipit secundum naturam nisi ad hoc quod esse divinum reducerentur. Stat igitur sublimata et formata in esse divino et operatione perfecta. Et hoc vocaverunt philosophi caducum alicuius et immortalis vite per quam vere probatur anime humane immortalitas. Cum autem divinus non indigeat sensibus et corpore, intellectus est de intellectiva relata ad intellectus perfectionem. Sic igitur concluditur ultima perfectio anime secundum intellectum.

Est autem alia eius perfectio secundum virtutem et virtutis felicitatem, de qua perscrutabitur in Ethicis. Congruit autem in hiis que hic determinata sunt, que de natura omnis anime et generatione et inmobilitate et de principiis motuum animalium que per hoc sciuntur qualiter uniuntur corpori. Et hoc quidem perfecit eius sciuntur faciemus in aliis duobus libris qui inveniuntur post istum sunt ordinati. Reducitur et cum reducitur ad primum quod est necesse esse et omnem causam, ita penetratur lumine eius mirabili et tali quod nihil amplius novit requirere, sed stans in ipso manet in illo. De intellectu vero intelligentiarum quo cognoscunt sua essentia et sue essentie primam causam, et sicut necesse duarum naturarum et non simplicius nature secundum intellectum in quo sunt et quot, nolo quod a nobis hic requiratur. Altissimum enim est huiusmodi negotium et prime philosophie egens inquisitione.

Explicit de intellectu et intelligibili secundum Albertum.

De puncto relacionis querit aliquis quod. Que sint res predicamenti relacionis per se. Consistunt res huius generis per se / patet autem ex nuncupacione generis quia eius essentia in respectu consistit et qui respectus et absoluto opponitur et respectiuum et absolutum. Ipsi enim respectus supra res absolutas in se radicantur. Constat res huius generis non esse nisi ipsos respectus in rebus aliorum generum sive quod formaliter respectus induunt. Ex hoc sequitur quod res huius generis per se sunt relaciones vel relata. Et dico quod relatiua eius nomina imponuntur rebus aliorum generum sed a respectibus quos habent ut sit res alterius generis id cui non imponuntur respectus vero a quo. Differunt autem relaciones et relata per abstractionem et concretionem ut similitudo et simile sed tamen relaciones generis relata hic sunt per se tamen relata per relaciones et ideo relaciones sunt primo et per se res huius generis / relata autem per se sed non primo. Huic tamen opponi videtur dictum Aristotelis in 4to metaphysice dicentis quod ea que sunt in relatis sunt relata primitus ut similitudo est relatiuum quam simile sed non opponitur. Nota tamen quod omnes loquentes de hoc genere consideracionem faciunt ad naturam correlacionis quam simul cognita sunt ad inuicem relata summa et summa mutuo se se respicientia talia autem non sunt ipse relaciones sed relata. Non enim paternitas est filiacio vel filii paternitas sed patris paternitas. Vel filiacio est filii et non patris paternitas sed pater ad filium dicitur et filius ad patrem. Ipsa igitur relacio quamuis relacio sit relata tamen non est nisi per concretionem cui tamen inest ista dico relata ut respiciat correlatiuum relacionum tamen ipsa sit et in relacione est relatiua primitus. Et hoc dictum vult Aristotelis sed quod relacio non sit aliquid vel relatiua quia est in relato videtur tamen et magis per se in genere relacionis est ipsa relacio quam ipsum relatum ut dixi. Unde non repugnant hii duo sermones relacio vere est in hoc genere quam relatum et relacio non est relatiua nisi per relatum. Quo notande sunt res predicamenti relacionis.

Ex hiis soluntur alia questio qua solet queri scilicet qualiter notande sunt res huius generis scilicet utrum per abstractionem vel concretionem. Res enim que sunt primo et per se huius generis per abstractionem ut relacio que vero per se et non primo per concretionem notande sunt ut relatiuum vel per circumlocucionem ut ad aliquid tamen quia consuetus loqui de hiis rebus ab inicio et modo obtinet magis notacionem non certam quia facit semper consideracionem ad correlacionem ut dixi que non est inter ipsas relaciones sed inter relata.

Deinde querit de generalissimo. Quid sit generalissimum huius predicamenti et quo notandum. Huius generis est enim quod sit unum et unum genus unius alioquin essent duo genera et plura quam 10 generalissima. Difficile tamen videtur reperire unum omnibus generis in hoc genere propter naturam correlacionis que inest rebus huius generis. Si enim ponitur quod relacio sit generalissimum et relacio per se facit respectum inter duo erunt igitur ut videtur duo correlatiua et tunc per hec due relaciones essent primo. Si ponatur quod relatiuum videtur quod relatiuum omne aliquid sibi correlatiuum sit relatiuum et sit idem quod prius si ad aliquid idem ad hoc quia omne ad aliquid est relatiuum. Sed dicendum ad hoc quod generalissimum est omnium diminutissimum que sunt in suo genere maxime eius in potencia minime in actu et ideo illud unum quod est in omnibus huius generis speciebus et indiuiduis existens in potencia ad utraque sunt quod tale est generalissimum. Illud enim per differentiarum assumpcionem facit species. Huius autem est hoc ipsum relacio alio modo relatiuum vel ad aliquid sive quod dupliciter sumuntur res per se entes in hoc genere ut dictum est. Et tamen opponitur quod omnis relacio facit respectum unius ad alium. Verum est de relacione que actualis relacio est sed non de potenciali relacione. Eodem modo dicendum quod omne relatiuum vel ad aliquid hic correlatiuum si sit actuale tale sed de potenciali relatiuo quod hic et nomine importatur relatum vel ad aliquid sive quod est nomine generalissimum non est hic unum. ii

vj?

Actualis relatio vel correlatio plene non est antiquum ad species et individua re
mat. Unde sicut in predicamento substantie habitum dicitur de generalissimo quod substantia est substantia non
tamen predicatur actualis substantia sed potentialis et aliquando figurative loquendo. Sic in hoc predicamento
dicitur ad aliquid est ad aliquid ut relativum est relativum. Divisio huius predicamenti per differentias et
Sequitur de divisione huius generis ut videamus subalternas species usque ad athoma
quomodo hic faciamus species et diffinitiones sicut in aliis generibus. Et non quod res huius
generis non sunt nisi respectus aliarum rerum et consideratione aliarum rerum et diversas
rerum habitudines adinvicem. hoc genus dividendum est hoc modo. Omne relativum aut
habet sibi rendens correlativum aut non habet nisi actualiter. Si habet talia
correlativa aut deriviant sibi aliquod genus rerum aut non deriviant. Si der-
iviant aut substantiam aut quantitatem aut qualitatem aut potentias activas et passivas que
in motu pendunt. Si substantiam aut respiciunt sese substantie per convenientiam et sunt
eadem et relatio eorum identitas. Aut per disconvenientiam et sunt diversa et relatio
diversitas et conveniunt correlativa nomine et diffinitione. Si secundum quantitatem aut
respiciunt sese quanta per convenientiam et sunt equalia et relatio equalitas. aut per
disconvenientiam et sunt inequalia et relatio inequalitas. Inequale quod aut est maius
sive excedens aut minus sive excessum et hec continet toto et parte. Si sit excedens
aut determinate aut indeterminate si indeterminate dicitur in minus multum et in continuis
magnum. Si determinate sive in continuis sive discretis nomina eadem sunt que in usu
mathematicorum multum cadunt et nominatim sunt exequitisse. Excedens ergo quantitate
determinata aut excedit toto et dicitur multiplex aut parte et dicitur particularis aut partibus
et dicitur superpartiens. Aut toto et parte et particularis. Aut toto et partibus et dicitur
multiplex superpartiens et horum unumquodque species infinitas habet. Excedens enim toto quod
continet aliud bis tantum et dicitur duplex aut duplum. Aut tantum ter et dicitur triplex vel
triplum et sic in infinitum. Item excedens parte et dico parte aliquota quod excedit me-
dietate et dicitur sesquialterum. Aut tertia parte et dicitur sesquitertium. Aut quarta et dicitur sesqui-
quarta etc. in infinitum. Item excedens partibus quod excedit duabus partibus et dicitur super-
bipartiens quod tribus et dicitur supertripartiens etc. in infinitum. Et unum superbipartiens potest
esse superbipartiens tertias vel quartas vel quintas vel sextas etc. in infinitum etc. de aliis
speciebus superpartientis infinitis. Potest enim preteriri omnes partes que a maiori numero deno-
iantur quam ipsum partiens et solas ut bipartiens non potest bipartiri medietates quia
continent totum et esset etiam non multiplex sed potest bipartiri tertias et quartas etc. deinceps
vel excedere in duabus tertiis vel duabus quartis et ita deinceps et tamen hoc est quando in
partibus quando idem est numerus denominans et denominatus sed totum constituunt ut due me-
dietates. tres tertie. quatuor quarte. Item aut maior numerus denominat minorem quia
plus integro ut tres medietates. quatuor tertie. tres quarte etc. Item non dicitur partiens
in omnibus suis speciebus excedit minori quam toto. et quod ipsum partiens denominet partes
quas preterit maiori numero quam ipsum partiens sit ut bipartiens sic partiens tertias
vel quartas etc. de aliis non autem partiens medietates. Idem excedens toto et parte
vel toto et partibus recipit divisionem in infinitum per compositionem nominum specierum multiplicis
et superparticularis et superpartiens et ideo non est hoc amplius exequi. Si autem
sit inequale excessum. Aut indeterminate aut determinate. Si indeterminate aut in discretis
et dicitur paucum. Aut in continuis et dicitur parvum. Si determinate sive sit in discretis
sive in continuis eadem sunt nomina et sunt ibi totidem species quot sunt et species de-
terminate excedentis et nomina earum sumuntur per compositionem sub prepositam nominibus
specierum excedentium. sic. submultiplex. subduplum et sic sub superparticularis vel subquarta etc.

Et sil'o sub superarent sub supergrediens et sic in omnibus. Sed si correlativa determinant
sibi qualitatem. aut per convenientiam se respiciunt et sunt similia. Aut per disconvenien-
tiam et sunt dissimilia. Si determinant sibi potencias activas et passivas. Aut in volun-
tariis sese respiciunt per convenientiam et in genere inveniuntur socii amici coniuges et huiusmodi
aut per disconvenientiam. et in hoc genere sunt artifex artificiatum. dux sive miles. socer gene-
ner. socrus nurus. Sed in naturalibus tot modis sunt correlativa quot modis est actio
et passio naturalis. quia in loco penes motum in loco et mobile quia hoc movet et illud
movetur. In quantitate penes augmentum et augmentabile quia hoc auget et illud augetur
In qualitate penes alterans et alterabile. quia hoc alterat et illud alteratur. in substantia penes
generans et generabile. quia hoc generat et id generatur. In quibus cadunt hec genera relativa
causa et causatum. principium et principiatum. efficiens et effectus et huiusmodi. Specialia autem
relativa in hiis ut inductive sunt nominata exceptis quibusdam cadentibus super potencias
activas et passivas in substantia. Ubi talis potest sumi divisio. Correlato in activis et
passivis in substantia. aut sunt in animatis. et hic ibi non sunt nomina relativorum nisi forte
eadem que ponuntur ut generans generatum. Aut in animatis et hoc aut in rationalibus aut in ir-
rationalibus. Si in irrationalibus. aut respiciunt se per convenientiam et non huius non nomina propria
aut per differentiam et sunt nomina generalia in illis et in rationalibus. ut parens proles. Si
in rationalibus. aut per convenientiam se respiciunt. cuiusmodi sunt frater soror. Aut per disconve-
nientiam. cuiusmodi sunt pater filius. mater filia. Sit ergo ut puto generalis accipitur divisio re-
lativorum determinancium sibi genus entium cum utrumque correlativorum essentialiter dicatur ad aliud. Quia
non destinat genus entium aut respiciunt sese res eiusdem generis. vel diversi. Si eiusdem generis
aut respiciunt sese per convenientiam. aut per differentiam. Si per convenientiam aut rerum comparatarum et
huiusmodi sunt genus et species vel e contrario. Aut ordinis et huiusmodi est comparancia. Si per
differentiam aut rerum comparatarum et huiusmodi est differens. Aut ordinis et huiusmodi sunt superius et
inferius et ista sunt in omni genere correlativa. tamen sese habent quod in quo genere est
unum et aliud. Correlativa autem huiusmodi utrumque essentialia incidunt cadentia in uno
genere vel diversis. non potest esse nisi secundum ordinem et hoc per convenientiam. et est simul.
Aut per disconvenientiam et est prius et posterius Correlativa quam maxime utrumque essentialis
est semper requiritur quod una aliquam rem extendi tamquam a termino ad terminum. itaque
termini mutuo sese respiciunt. Verum quia sunt res omnino diversorum generum ut substantia
et accidens non potest mutuo sese respicere utrumque essentialiter. nisi forte racione ordinis
unius quod est in illis. Correlativa autem quorum unum essentiale et reliquum accidentaliter re-
fertur. quod cadunt in rebus rationis. et huiusmodi forte est negatio ad negabile. affirmatio
ad affirmabile. Aut in rebus extra animam et talia quod determinant sibi genus. quod
non determinant. Si determinant. quod substanciam et est materia ad formam dicitur. Aut quantitatem
et est mensura ad mensurabile. Aut qualitatem et est scientia ad scibile. Aut potenciam activam
et passivam. et est potencia ad actum. et sub hoc continetur forte sensus et sensibile. intellectus
et intelligibile. Si non determinat sibi genus unum. quod respiciunt quodcumque genus tamen
per idem. et est principium ad principiabile. Aut diversum genus per et est dicitur accidens ad subiectum
et in hoc genere sunt dispositio et habitus et huiusmodi. Aut respiciunt indifferenter idem genus
vel diversum et est secundum refertur ad primum sic ut estimo plura sunt potest huius generis
divisio. Ex hac racione solvitur quod solet queri de suppositione et posicione
et comparancia an sint species huius generis. sunt enim species ordinis inter res eiusdem
generis ut patet ex predictis sed non sunt prime species huius generis.

De modo diffiniendi res predicamenti relacionis.

Patet etiam ex dictis quod solet queri de diffinitione relativorum. Si quis enim vult diffinire relativum sumat genus cum propriis differentiis et faciat veram diffinitionem in hoc genere sicut in aliis. Verbi gratia. Quid est ydemptitas relatio fundata in substantia penes convenientiam ad aliam substantiam. Quid diversitas relatio fundata super substantiam penes disconvenientiam ad aliam substantiam. Similiter de consimilibus aliis relationibus que nomine et diffinitione conveniunt simpliciter in genere suo. Quid est idem quod recipit ad aliud convenientiam in substantia. Quid est diversum quod recipit ad aliud disconvenientiam in substantia et eodem modo in aliis. Item quid est multiplex quantum inequale ad suum genus plures continens. Quid submultiplex quantum inequale ab alio sui generis plures contentum. Simile quid proprie. relativum super potentiam activam alicuius rationalis fundatum

℞ quod sibi simile fit in specie causat. Quid filius. relativum super potentiam passivam alicuius rationalis fundatum per quam a sibi simili secundum speciem fit causatum. Sufficiant hec exempla. quia per hec patet quomodo et alia diffinienda sunt. Quod unum correlativum non diffiniat reliquum sed utrumque suum correlativum, et non secundum idem diffiniat et diffiniatur

Ex hiis patet quod non diffinitur unum correlativorum per aliud si recte diffinitur. Sed solum additur alii ad determinandum eius respectum, ut cum dicitur quod duplum est dimidii duplum. Et non quod cum in relativo quia concretum est sint duo scilicet relatio ipsa et subiectum quod per ipsam est relatum est ipsum ratione relationis exigit respectum suum determinari per correlativum, et sic correlativa suos respectus ratione rei relate terminat respectum sui correlati, et sic correlativa suos respectus mutuo semivicem terminant ratione diversorum in se, et non oportet hic inconveniens eo tempore quod idem sit proprii respectus terminativum. Quoniam enim dimidium sit terminus respectus duplum rationem ... et duplum res dimidii non tamen dimidium terminus res dimidii quia ratione diversorum respectus suos sistunt. Quod differentie et species huius generis sunt contraria sicut talis per ...

His habitis oportet quedam alia huius generis diffinitiva videre et primo de hiis que absque dubio in hoc genere sunt scilicet an differentie et species huius generis sint contraria sicut talis quod videtur per diffinitionem contrariorum in x. methaphisice scilicet quod contraria sunt que posita sub eodem genere maxime distant. In hoc enim genere invenimus tamen dividuum huius distantem quia contraria sunt relativa erunt contraria. Et dicendum quod hoc genus dividitur per differentias et species contrariorum, quia non sunt contraria ad modum suum sicut alia genera. Et quod omnes differentie e diverso dividunt hoc genus a summo usque deorsum sunt contrarie, et omnes species e diverso constitute per has differentias sibi sunt correlative, et quod correlativa sunt ex quo sequitur quod alique tales differentie et species sunt correlative et quod correlativa sunt contraria, quia dividunt genus secundum distantiam maximam sicut contrarium competit. Omnia enim relativa sunt differentie vel species huius generis. Sed non omnes differentie vel species huius generis sunt correlative sicut patet ex supposita divisione. Convenientia enim vel disconvenientia sunt correlative sicut equalitas et inequalitas secundum equalia mutuo sese respiciunt. Non sunt correlative sed contrarie, et similiter equalitas et inequalitas secundum equalia mutuo sese respiciunt correlative. Similiter et inequalia inter se magis et minus. Excedens et excessum respiciunt correlative. Similiter et inequalia inter se magis et minus. Dicendum igitur quod hec est natura correlativorum secundum quod hoc quod subiectum eius quod est et huiusmodi, quod semper sunt aliquid res una in huiusmodi duobus sese mutuo respicientibus, et ideo semper simul sunt. Contrariorum autem natura est secundum quod huiusmodi non sunt inesse eidem numero nisi sed non subiecto. In hoc ergo conveniunt contraria et correlativa quod utrumque secundum idem et eandem rationem. In hoc vero differunt quod contraria non sunt contrariorum et utrumque correlativorum sicut res est natura. In hoc vero differunt quod contraria non sunt in eodem subiecto, et quia iste due rationes sunt in uno subiecto. Correlativa vero simul sunt non in eodem subiecto, et quia iste due rationes quibus differunt correlativa et contraria possunt esse, ideo correlativa possunt esse contraria et ergo. Sicut ergo contraria nequeunt simul eidem inesse nisi secundum diversa sui et secundum diversas rationes eiusdem, ut idem potest esse simile et dissimile, ut calidum et frigidum, ut aqua calefacta, et humidum et siccum ut unum secundum diversa sui vel diversas rationes. Sicut correlativa nequeunt eidem inesse secundum idem et eandem

rationem. impossibile est idem esse duplum et dimidium secundum idem et eandem rationem
et ideo que considerata in diversis subiectis sunt correlativa, comparata ad idem sub
iectum sunt contraria. et si inveniantur in uno subiecto non sunt correlativa secundum hoc
ut si a. est duplum et dimidium. hoc duplum et hoc dimidium non sunt nisi correla
tiva. Sed duplum eius alicuius alterius dimidii est duplum alterius dimidii duplum
alterius dupli dimidium. Non est inconveniens correlativa esse contraria quia secundum diver
sas rationes hec habent prout ei dimidium sunt generis distancia maxima nature non
potentium simul eidem inesse. contraria sunt prout simul sunt nata in diversis subie
ctis mutuo se respicientibus ~~contraria~~ correlativa. Quo se se habent ad invicem co
Ex quo patet quod contraria inveniuntur subiecta contraria et correlativa et ad subiecta.
correlativorum et correlativa in contrariis radicantur. Et quod omnia correlativa sunt
sub aliqua ratione contraria sed non econverso. et tamen neque correlativa semper talia sunt
contraria nec econverso. Notandum tamen quod dissimilis est contrarietas in parte in formis absolutis
et relativis. quod absolutis non oportet considerare nisi ad subiectum idem cui non insunt. In
hoc tamen utrumque convenit quod contraria eidem non insunt secundum idem et eandem rationem
Similiter autem sive unde hoc est quod contraria sive relativa sint sive alia prout eidem
simul inesse. hoc est propter compositionem subiecti. tunc enim ratione unius sit pars inesse
unum et ratione alterius contrarium aut propter rationes diversas in eodem receptas.
sunt et una prout subsistit uni contrariorum et alia reliquo. si enim unum est simul
et situm. hoc est secundum diversas naturas in se. quod secundum eandem alteram sectionem. Similiter
bipedale est duplum ad unum pedale secundum continuam quantitatem et subduplum ad quadri
pedale secundum eandem. De diversis modis considerandi contraria et diffinicio eorum et distincti
Est autem plus intelligendum que dicta sunt et quod circa hoc dici potest. Notandum quod contraria
possunt considerari dupliciter. scilicet secundum essentiam vel secundum inherentiam. Si secundum essentiam sic sunt
speciales nature maxime extendentes unam generalem et prout simul tempore esse in diversis
et esse sua correlativa. et hec est consideratio methaphisici et talis datur diffinicio in x
methaphisice. Contrarietas est maxima distancia eorum que sunt sub eodem genere. Ex hac autem
distancia in genere sequitur superdicta contrarietas eorum non solum in tempore eidem
secundum idem inesse et eodem modo. Si secundum inherentiam tunc sic forte non competentes
se simul et idem numero. forme enim alicui supposito inherent quod quia non sunt inesse
nate. et huiusmodi sunt forme substantiales contrarie aut subiecto completo. et hec sunt forte
accidentales contrarie. et sive tales fuerint sive tales mutuo sese expellunt ex
idem numero nisi alterum determinate insit in accidentalibus ut ignis calidum inest in
separabiliter in substantialibus, ut corpori incorruptibili celesti inest sua forma inseparabiliter.
et sicut in corporibus compositis diversis contingit quia materia propinqua unius non
est possibilis ad formam alterius, ut patet de corpore humano et equino, eadem tamen ma
teria numero non recipit formam hominis vel formam ignis vel alterius elementi, et idem secundum
numero vel sanum est modo egrum. sunt que possunt recipere sic ita idem sic non semper
unum subiectum respiciunt generale vel speciale, ita quod sunt forme contrarie accide
tales. et unam naturam propinquam vel remotam ita quod sunt forme substantiales
Notandum quod hec consideratio contrariorum secundum inherentiam naturalis est. quia hec considerare materiam
et formas naturales. Et licet hec consideratio prior secundum essentiam facta sit secundum rem
et naturam prior quam hec secunda facta per inherentiam. tamen hec secunda est prius hominibus
manifesta per sensum et in ascensu ad alia. per hoc enim quod viderunt duas for
mas recipere sibi reddere ita idem. viderunt quod non potuerunt simul eidem
inesse, et tamen huius ingredientes invenerunt eam esse naturam distanciam. et secundum
illam primam notitiam contrariorum talem diffinicionem quod nata sunt inesse

eidem subo quali ul spali nuqm aut eidem simul mo et eandez rom recipe tn
idem nisi altum detiate insit. Et hec ro dicitur ex dictis aristis ī pntis et
nalibz. tn hec ē attualium. Subalium aut pt pposido descibi Contrarietas est
ad formam pdictum hc mo q nate sunt ee ira eandem maz ppinquu ul re-
mota nuqm eidem sil mo sm idem et eande rom. recipe tn eidem
mo nisi alia detiate insit Ex iā dictis liquet unde oritur illa consueta
contrarioz distinctio q quedam sunt gria rell eiusde gnis. qda rell eiusdem
subi. pma em mebra spectat ad ipas nas alia duo ad inherentia formaz
subalium contrarioz. et tciu ad inherentia accidentalium. h tn q aliqui consentie-
tes gnit supfine lo aetht^e sit incipiunt distinguē contraria. q quedam sunt
gria rm formam et subim. quedam sm formam tm. et qda rm subm tm. p
cta dicta mebra distinguunt. contrarietatem vo rm formam et subim ponunt
ee inr corpus et corruptibile ī icorle s. elementa et celeste. qr dicit ibi
commentor q corpus celeste eqnore de hijs ptur ī dicunt q h est maxia cont-
rietas et pma que ē causa aliaz. et ad hac reducunt gnetice loci s. sur-
sum et deorsu. sed de hoc no ē mea intentio. De correlatis q conveniat noie
et diffinitoe vtru vnica relatioe sese respiciat ul dualz ubi no q dur mo

Consequenter videamus aliā difficultatem ī rebz huius gnis de pnto situs
s. an ista correlativa que conveniunt noie ī diffione vnica relone mo sese
mutuo respiciant ul no. dr gnit q eadem ē simitudo duoz simu. et eadem
equalitas duoz equlu Item una qualitas ē duoz simu. go eade rone vna
simitudo Item no vide hc minus q unu actus mo sit ī mltis tanqm
subo vno. silr et situs. ut dicit autor sex principioz. Sz cont simitudo est
relatio fundata sup qualitate go sequit vnitate ul pluralitatem qualitatis
illius. go si qualitas ē vna tm spe. ul plures rm num et relatio silr. sed
duo silia no aliter conveniunt ī qualitate qm in vna sm spem. gre nec sili-
tudo ī illis ē vna nisi sm spem. Item actus vnus mo ē subiectu
vnu mo go si simitudo duoz ruecem ē vna mo hc subiu vnu mo
sz hc no pt ee ut vide nisi duo silia aggregate Sz cont. de actis vnu de
suo ppo subo qd ē vnu mo pot singularit pdicari ut sor ē ciens et no
ciens. ī a et b sunt vnus binarius uel vna dualitas. go si duo silia ut
a et b erunt vnu ppm subiu simitudinis vnius mo ee ve dice q a ī b
sunt vnu sile. nunc aut no ē ita. relinquit go q ī duobz silibz due sunt
simitudines mo dcutis Eadem mo duo de ydemte et equalite et ceteris
relonibz ubi correlativa conveniunt noie et diffinitione. ī illud puto vm
ee. ī q gnit dr q vna ē simitudo duoz simu. Vm ē de vnitate sm
spem sz no sm num. si q dcm ē oppodo. q vna qualitas ē duoz
simu eqiu ē tm rm spem et no sm num Ad id qd oppo de mo ddi
q actus assimulat subo vnde oritur in vnitate et pluralite. vn qd
oritur ex subiecto simpr vnu ē q ex subiecto aggregatoe vnus aggratom
vnu est. Nuq aut ex subiecto oritur qd ē vnu solu aggratiane ī io
ē sit vnu q districtu et tale actus ē ī mltis simul aggratis tanqm
in subiecto vno aggratu tm ex mltis ē eius subiectu. sz relatio ē actus
ve et simpr vnu no recipiens multitudinem in qua sit. sed vnu tm po-
tenciud rell altius et ideo no ē sile de relatione et de mo. correlatiū
ē binarius relationu mutuo sese respicientur. ī ideo duo correlativa

// diffiale q[uod] au[ct]or sex p[ri]n[cipi]o[rum] d[ici]t ma[gis]t[e]r q[uod] opp[ositu]m ē habitus

unu[m] subi[ectu]m sunt concl[us]io[n]es. sed n[on] simplices concl[us]io[n]es. q[uod] aut[em] obiectu[m] ē de habitu
videt[ur] ēē in pl[ur]ibus .s[cilicet] in corp[or]e et in hijs q[ue] circa corpus sunt. [et] ad si[mi]litudi-
nem huius adducit ibi similitudinem in mus[ica] et relatiuis de quib[us] h[abe]t ē questio
q[uod] ip[s]a sunt in pl[ur]ib[us] ē ēē. q[uod] plura sunt ei unu[m] subi[ectu]m. habitus aut[em] et re-
latio uliter in uno est tanq[uam] in subiecto sed aliud respicit extra subi[ectu]m
suu[m]. Un[de] q[uod] d[icitu]r q[uod] habitus ē similitudo et dissimilitudo sunt in pl[ur]ib[us]. puto q[uod] a[uctor]
s[e]c[un]d[u]m d[icit] si indiuidualib[us] loquat[ur]. [quia] sermo eius n[on] h[abe]t aliam ueritatem nisi
q[uod] habitus et eius h[uius]q[ue] relationes ut dixi plura requirunt ēē ut ip[s]a ēē possunt
unumq[uo]dq[ue] eius requirit ut subi[ectu]m in quo sit et aliud q[uo]d ext[ra] respiciat et sic
p[otes]t dici q[uod] unumq[uo]dq[ue] illor[um] in pl[ur]ib[us] est. sed es[se]ntia in uno .s[cilicet] in subi[ect]o. in alio sic
in co[m]paratione. uel quodam[m]o[do] circa. Causa aut[em] q[ua]re sic locutus est ille auctor
sex p[ri]n[cipi]or[um]. h[ec] ē ut m[ichi] uidet[ur] q[uod] ip[s]e dicit q[uod] res p[re]dicti habitus sunt armatus
u[e]l armatus. calciatus u[e]l calciatus [et] h[uius]q[ue]. [et] q[uod] u[er]e dicit q[uod] pes ē calciatus. et
q[uod] calceus ē calceatus. et [ita] calceatus est tam corporis habitus q[ua]m eius q[uo]d h[abe]t
circa corpus. Et si[mi]l[ite]r forte p[otes]t dici homo armatus et lorica armata. sicut
ho[mo] indutus. et tunica induta. et ita armatus et indutus ē circa corpus q[ua]m eius
circa corpus ē. Unde etia[m] puto fuisse q[uod] sic diffinit habitu[m]. habitus ē adiace[n]s
circa corpus et eor[um] q[ue] circa corpus sunt [et]c. tanq[uam] equal[ite]r ēē in habente et
in habitu. Puto aut[em] salua pace maiori et s[e]c[un]d[u]m iudicio q[uod] [in] hijs errauit. pu-
to enim q[uod] sicut ~~habitus~~ status et sessio sunt positiones. stare aut[em] et sedere n[on]
sunt positiones sed denominatiue [sum]pte a positionib[us] ut dicit Ar[istote]les [in] p[re]dicamentis ca[pitu]lo
de ad aliquid sic tunica lorica indumentu[m] [et] h[uius]q[ue] sunt habitus. et u[er]e res huius
generis. indutu[m] et loricatu[m] tunicatu[m] et huius n[on] res huius generis. sed sunt quida[m]
passiue denominationes [sum]pte ab habitib[us]. Conueniunt semp[er] [et] freq[ue]nt[er] iste deno-
minationes tam habiti q[ua]m habitu[m]. quia passiue sunt. et tam habens q[uo]d habitus
aliquid patit[ur] ab aliquo s[cilicet] applicante adinuice[m]. Calceus enim habitus ē. et res
u[er]e huius generis n[on] actiu[e] applicatur pedi et [com]ponatur habitus tali ab
aptitudine q[uod] [pro] formam sui est applicabilis pedi ad [pro]tegendu[m] ip[su]m. q[ua]m aut[em]
calceus calceat[ur]. n[on] tunc p[ri]mo recepit positionem habitus. sed aptitudo a qua
d[icitu]r habitus deducit[ur] in actum. et q[ua]m sic calceat[ur] n[on] habitus iste s[cilicet] calceus
sed ē aliquid tertiu[m] .s[cilicet] calceans [et] applicans s[cilicet] adinuice[m]. Un[de] tam pes q[ua]m
calceus patit[ur] calceationem. [et] ideo utr[um]q[ue] passiue d[icitu]r calceatus s[ed] diu[er]sa r[ati]o[n]e
quia pes actual[ite]r [pro]tegitur iam suo habitu. calceus q[uod] ia[m] [per] applicationem
iam actu [pro]tegit. et p[re]dicta r[ati]o[n]e d[icitu]r calceatus ēē ~~utrius~~ utrumq[ue] s[cilicet] pedis
et calcei. Puto aut[em] ip[su]m deceptu[m] ēē p[re]dicto m[od]o et inde errasse. tam
in diffinitione habitus q[ua]m [in] nominatione rer[um] huius generis q[ua]m etia[m] [in] assignatione
[pro]prietatis rer[um] huius generis. q[ua]m dixit q[uod] p[ro]p[ri]um est habitus in pl[ur]ib[us] ēē s[cilicet] in
corp[or]e et q[ue] circa corpus sunt. Unde aut[em] ille eius error euenit nescio
nisi forte ex uerbo Ar[istote]lis usus p[re]dicam[en]ti p[re]dicamentor[um] exemplificantis [et]
dicentis situ[m] ēē ut sedet iacet. h[abe]re ut calceatus armatus. Item in
eode[m] p[re]dicto ca[pitu]lo an[te] ca[pitu]lu[m] de oppo[siti]one. h[abe]re sicut q[uo]d armatu[m] ēē et calceatu[m] ēē
s[ed] si quis respiciat q[uo]d dicit Aristoteles in eod[em] ca[pitu]lo de ad aliquid q[uod] sedere et
iacere n[on] sunt positiones sed denominatiue a positionib[us] dicte attendere d[ebet] ista
h[abe]re n[on] ēē habitum. sed denominationem ab habitu dictam. [et] [pro] genus armatu[m] et
calceatu[m]. ¶ Ex hijs q[ue] d[ict]a sunt p[atet] q[uod] correlatiua q[ue] conueniunt no[m]i[n]e et diffinitione

mutuo se respiciunt vna relacon sm spem s3 duabus sm num · et iuxta hec
ecia de pnto tractus alia forte veriora qui ea q tradit autor sex pn-
cipiorum · De correltis quorum vnu e cenlr ad ad et reliquu actulr ·

Q ueritur qd · vtru vnu correlatiuorum pt ee in hoc gne cenlr et reliquu tm
actualr · quia si vtrumq3 correltiuorum e in hoc gne · pt q aut vtrumq3 cenlr
aut vtrumq3 actualr · ¶ Et dcdm q no sequitur · eo q id dr cenalr reltm cuius ee
dependz ab exntia altius · illud aut pacitus cuius ee no dependz ex correlo ·
V.g. Sensus no e nisi p ssile · et hec neq3 in actu pro neq3 i actu 2o · Organum
eni sssus ex sensibus est · et ipm cpletu est paciom sensibiliu · Ipm ecia
sentire e quoda pati a ssbli factu in ssu · s3 sensibile pfection existit et cpletur
tam i actu pmo qm in actu 2o sn actione ssus · et io ssble e pacitus relm
et sensus cenlr · et sicut dixi de sensu et sensibli · sic ecia de intellectu et
intelligibli et de scia et scibli · et omnibus hmoi i quibus si subtiliter inspexeris inve-
nies vnu illorum hre rom p q no innatitur a reliquo ut sit · et aliu
rom scdi q innatitur a reliquo ut et id scdm pp cenlr realr refertur
ad pmu · sed pm no ad scdm nisi q scdm ad ipm · Vnde et a 2o sequitur
gnaa ad pm et no cuitur · ut si sensus e sensibile e · no eco · et si scia
e scibile e · et no eco ut ot Arles i pntis · ¶ No tn q plaz hmoi relorum no
nuggene put reduci ad relacom cenlem p cognitom nomi designatu
pong in noia significa actiones et passiones · Et forte nisi eet penu-
ria nomi oia posset · V.g. Sensus et sensile ex pte ssus referuntur
cenlr · ex pte sensilis actualr · et ideo si ssus est ssle est et no cuitur
Similr scia et scibile et hmoi · sed sentiens et sensatu · sciens et scitu vtrobiq3
referunt cenalr · et ideo sequitur · si sentiens e et sensatu est et eco ·
et h e quia actio cenlr ad passiom · et passio cenlr ad actiom · et neutru
pt ee sn alto s3 sil sut tpe et origine et duracon · Qd aut dixi de
correlo sne et scibilis · intelligendus e de nra scia q caur a scibilibus et no
earu causa · Quo ide actus pt ee i diuisis gnibus · V no diuisos modos
significandi actutis et diuisas significacos nomi in io desinentiu ·

Q ueritur qd quo genus pt ee ad ad cu no sit spes ad ad · sicut docet
Arles in pntis calo de qualite de scia dispone et hitu · Et oz pmo
sire quod idem actus pt ee in diuisis gnibus · Exquo eni genus est
ad aliquid et no spes · et oz genus ee illius pnti cuius e sua spes · oz
illud genus vno mo ee ad aliquid · et alio mo in eodem pnto cu suis
spebus · et ita erit in diuisis gnibus · quod g erit hec ¶ dcdm q sola suba
est pse eius sm Arles in 4 Meth · et actutis e ee sube · et ideo diui-
sitas sm ee sufficit sm diuisitate actutu · et ideo idem actus sm
diuisum ee ptinere ad diuisa gna pt ee in diuisis gnibus · V.g. Scia
id qd e qualitas e · q denoiat hentem · Scdm vo qd e in alio sicut
in disposito p ipam · dispo no est scdm qd de alio scitu est a quo causa-
relatiue e · Vtrumq3 eni dr · q scia e alicuius scia · ppe melius est de hoc
scibili s · q est alicuius scibilis scia · et ab hoc rev imponit nom sne ut di
sciplinae · et io ve et cenlr dr utruq3 nom ad aliquid · qn aut copatur ad
subiectu i quo e no dr ppe eius scia sed eius dispo vel qualitas · Vn scia
improprie dr scientis scia · ppe vo scientis dispo ul hitus ul qualitas · et
no dr ppe ad ad pse s3 actus s · 2m genus · sicut g scia sm vnu ee
pure qualitas est sm aliud relacio · sed hec vno mo pse · alio mo pacitus ·

similiter dispositio id quod est qualitas est. secundum vero quod alterum disponit dispositio est. Similiter habitus
id quod est qualitas est. secundum vero quod ab alio habetur tanquam forma dispositio habitus est, et
non loquor modo de habitu quod est x^m predicamentum. sed secundum quod est dispositio firmata et ab hys
respectibus quibus ita disponit alterum et illud firmiter inest sunt nomina dispositio habitus
imposita, et ideo sunt secundum adaliquid. ¶ Ad cuius evidentiam nota quod qualitas et
omne accidens corporis signari potest. Uno modo ipsa res qualitatis vel quantitatis. Secundo idem
cum inherentia sua, non tamen generando subiectum. Tertio idem cum inherentia sua generando
subiectum medio modo vel inchoate imponi sed nomina dispositio habitus potentia et complexa. Ita quod
illud cui nomen imponitur sit res accidentis illud a quo imponitur respectus inherentie
licet non generat adhuc. Unde dispositio est quod alterum disponit. habitus quod disponere fir-
ma inest positio situs quo partes in toto ponit et in loco. Et ideo videtur michi quod
hec nomina et consimilia sunt secundum adaliquid ratione illius a quo imposita sunt.
Et ideo dicit Aristoteles in predicamentis capitulo de qualitate. quod dispositiones et habitus pene omnia
in omnibus talibus adaliquid dicuntur. Item in capitulo de relationibus dicit quod positio ad
aliquid est, positio enim secundum quod est situs partium inter se ordinatarum et in toto
rei loci predicatum est. secundum vero quod positione rei inest tamquam eius dispositio adaliquid
est. quia ipsi situi est nomen positionis impositum et ab eo quod in alio est quod
ipsam situat situs vel impositura nominat ipsum situm. Unde preter inherentiam vel
positione nominat ipsum cum inherentia generando subiectum sicut sunt hec nomina dispositum
et dispositio. sed sic est triplex differentia nomen accidentium ~~toto~~ raro in usu sunt. quod forte
deest in ipso. ¶ Ex hys patet quod idem accidens potest cadere in duobus generibus et quomodo
secundum habitus dispositio et huiusmodi sunt adaliquid et quomodo non. Sed nota quod huiusmodi no-
mina in 10 desinentia ut positio dispositio et huiusmodi fere ~~et~~ vel omnia exprimere habent formas
possunt enim esse actionem vel passionem vel habitum ex hys derivatum. Positio enim potest esse
ponentis actio. vel posite rei passio. vel habitus sive dispositio ex huiusmodi actione
et passione derivata. et passio et actio adaliquid sunt, tamen hic quod ita dixi
de huiusmodi nominibus quod sunt ex impositione relativa ad triplicem pertinet formarum. ¶ Et nota quod
ex hys patet quod relatio late per cuncta genera vagatur, et multa que vere sunt
in alys generibus secundum positionem triplicem et vere sunt in predicamento relationis secundum rem
aliam. et hoc non est inconveniens. Que sunt proprie adaliquid. solum secundum nomen vel secundum dictionem.

Sed nunc intuto querit aliquis. sed habitus et dispositio et positio et talia sunt vere
et secundum adaliquid nisi secundum dictionem et secundum nomen. Innuit enim Aristoteles
in predicamentis. quod quedam sunt adaliquid secundum nomen et quedam secundum essentiam. ¶ Ad
quod dicendum quod ista nomina secundum nomen et secundum dictionem tamen sunt adaliquid. quorum impo-
sitio non est alia a relatione. sed sicut res que secundum veritatem habent inherentiam
vel dependentiam sed non representativa nominibus sunt. Verbi gratia virtutes vicium. tempus.
caput et complexa de quibus dicit Aristoteles in predicamentis quod non sunt adaliquid nisi secundum
dictionem. Virtus enim alicuius alicuius est. sed ille respectus ad aliquid non repu-
tatur per hoc nomen. Et ideo potest dici virtus videntis et alicuius virtus, sed hoc secundum
nomen et dictionem tamen, eodem modo michi videtur dicendum de alys huiusmodi.

Quomodo genus potest esse adaliquid cum nulla species sit adaliquid.

Quoniam autem videtur quod genus est adaliquid cum nulla species sit adaliquid, ut
hoc nomen scientia vel disciplina est adaliquid secundum Aristotelem in predicamentis capitulo de qua-
litate. cum nulla specialis disciplina sit adaliquid. Similiter dispositio et habitus adali-
quid dicuntur. cum tamen non omnes dispositionis species et habitum sunt adaliquid, calor et
et frigus et huiusmodi non videntur adaliquid esse nisi secundum dictionem tamen. Illud propter

ex precedentibus innotescit · qm em nom gnis a relation imponit ipm e ad
aliquid · et si spes no aliude ht relationem in se nisi a gne qd totalr capi
unt in se ipe spes no erut adaliquid pse s; particulis tm · s · p nom gnis
v · g · habitus et dispo · sunt adaliquid ut pdixi · qr iposita sut noia a qui
busdam relationibz · calor virtus et huiusmodi no sut adaliquid alr qm scdm
dictionem ut dictum e nisi scdm accidens s p genus · qr virtus alicuius habitus
e · et calor alicuius dispo e · pse aut no dicunt adaliquid · qr sua noia a
relationibz no imponunt sunt noia gnm · Silr scia si cparet ad subiectum
in quo e no est sic adaliquid nisi p suu genus · quia scia no e spes si
entis scia · s; habitus ul dispo · Si aut cparetur ad subiectum de quo sc e ad
aliquid pse et nulla eius spes nisi particularis · s · p genus · Scia enim scibilis
e scia · sed no sic e gramatica scibilis gramatica · s; scibilis talis · s; hoc dr
talis scibilis scia · Ro huius talis e · scia e notitia gnalr dicendo ul spalr
talis noticia · Noticia aut e spes ab intellectu cu collatione eius ad rem
eius e spes · et ab ista collatione dr noticia et ab eadem imponit nom
scie · Vn impositio nois sit ipi apprehensioni spei et ab ipius relatione
ad rem cuius est · et io no e scia neqz notitia rei nisi res sit cuius
spes apprehendit · Ideo etia scia e adaliquid ecnlr · licet no sit scibile
adaliquid nisi actualr · Et ideo sequit si scia e · scile e · et no cuertitur
Pz igit quod huius gnis nome s scia imponit a relation · s · a collation
spei apprehense ad rem cuius e p virtute intellectiva · Silr dico de hoc noie
disciplina · Pz gramatica ut talis scia notitia grami no dr pse adaliquid
s; p suu genus qd e scia · Cum enim no addat sup sciam nisi tale sub
iectu s congrui · et io no dr adaliquid · pz q gramatica pse adaliquid
no est · Item illud cui nom gramatice imponit e scientia gnis cui s scie
et illud a quo imponit e suppo talis scibilis s · congrui qd no e ad
aliquid · et io relatio no cadit in noie gramatice ex pte principali et for
mali a qua e impositio · sed a pte ~~formali~~ mali cui e impositio · et
ideo pse adaliquid no est · s; particularis · et ideo dr gramatica congrui scia
s; no congrui gramatica · Eodem mo intellige de ceteris spebz scie huiusmodi de hiis
que absqz dubio sunt in hoc gne sz omibz modis sz vn modi aliqui ·

Quo se ht opposito simlr ad relationem et quo ceti modi oppoii · ubi nota de pvatoe quo e i gne et i quo ·

Iam gcendu est de hiis q oio non videnl ee in hoc gne quo se heant ad ipm · Et pº de oppone i gne
Nonne enim ois oppo alicuius uel aliquor e oppo · et oppositu alicui opposito
go ut videt oppo e relatio et opposita relative · Sed contra · oppositio
relativa sit qda spes oppois · no pt oppo cotineri sub relation · sic enim
idem cotinet · et idem eet seipo quius et spalius · Scdo de cotrariis con
siliis e dubitatio · quia contrarietas aliquor e · et ideo ome cotrariu
alicui cotrariu · Et io videt q cotrarietas sit relatio qda et cotraria relativa
Sz hoc ee no pt · quia sut spes opposite oppois · Tercio de aliis oppo
nibus e dubitatio · habitus enim adaliquid e · ut dictum e · privatio etia ad
aliquid e scdm qd pdictu e de noibz talis detractionibus et talis impois
privatio enim dr adaliquid scdm genus ecnlr sm Aristotilem in pnus titulo
de oppositis · et sue spes particularis s · p genus · privatio enim rei privabilis

ē p̄uatō · ceritas aūt nō ē uisus cecitas ſʒ visus p̄uatō · De affirmatōe
aūt et negatione silr̄ ē quo ad relationē sicut de p̄uatōn · videntʳ ḡo
oīā gn̄a oppositoꝝ ɔtineri sub relatiuis ¶ Ad p̄m ḋm · qꝫ oppō nō ē relaᵒ
ꝑt neqꝫ ɔtrarie̊ · neqꝫ opposita relatiā sūt ū sola ɔuenītia · et iō nulla
opposita sūt ī gn̄e relōnis nisi relatiua oīa · De noīe ḡo opponis in gn̄e
sc̄d̄ qꝫ ad genus relōnis spectant ſʒ nō sūt in gn̄e relōnis · p̄uatō eīm ꝫ
cū nō sit alicuius res ɔtūs ſn̄ qꝫ hꝫi · quia nichil ponit ad iᵒ tm̄ gens
ꝑtinet cuius rem p̄uat · et sic ē ī ꝓposito · Noⁿ eīm opponis imponitʳ aliqꝫ
nō sīl existibꝫ et ab hac rōne q̄ est sīl nō eē ut m̄ videtʳ · Similitas a
relatō ē et res p̄nn relōnis nō sīl eē cuiꝰ ē p̄uatō · ⁊ iō id a quo nⁿ
opponis īponitʳ ad genus relōnis ꝑtinet tangꝫ p̄uatō et nō res p̄nti
relōnis · ⁊ iō oppositū ſm̄ qꝫ huiꝰ nō ē relm̄ · neqꝫ oppō relatō · uꝫ ē
altiꝰ ɔtūs uꝫ ē ɔtrius · ſʒ p̄uatō ad iᵒ genus ꝑtinet · illa aūt nō sīl exi
stencia que nō simul subō sūt ſʒ simul nā mutuo sese respiciāa oppōᵃ
sunt relatiue et sunt in hoc gn̄e · nō rōne huiꝰ qꝫ nō ē sīl eē · ſʒ hꝰ
qꝫ nō sīl subō · simul sūt nā et mutuo sese respiciunt · ɔtūs iꝫatʳ oīs
oppō aliquoꝝ sit et oē oppositū alicui oppositū ſ qꝫ hꝰ dīūsa ē ratio qꝛ
ad dr̄ oppositū et q̄ dr̄ relatm̄ ut ɔsuetū est · et ista que ē relatiuoꝝ spali
oꝛ ē q̄m ista q̄ ē oppositoꝝ in gn̄e et altiꝰ modi qꝛ relatiuoꝝ ratio
ponitʳ · oppositoꝝ aūt ī gn̄e p̄uat · ſʒ qꝛ p̄uat relatōm ut deīm ē · iō
opposita in gn̄e ~~sunt ad genus~~ et oppō in nullo gn̄e sunt ſʒ ad genꝰ
relatiuoꝝ ꝑtinet ¶ Ad sc̄dm qꝫ ɔtrietas nō ē relatiua oppō nᶜ ɔtria relatiā
nisi ꝑactiuꝰ ut posteriꝰ ē ubi de ɔtrietate dīaꝝ et spēꝝ huiꝰ ɔtūs
actū est · ɔtūs ɔtrietas ꝑ sit aliquoꝝ nō tm̄ aliquoꝝ ɔtrelatō ſʒ ɔtri
etatis · et ɔtūs omē ɔtrī alicui ɔtriū sit · nō tn̄ relatm̄ āmuꝰ ſʒ ɔtriu
euale aūt oīā ɔtrelatā et quō dīūsa ē ratio ɔtrelatiuoꝝ et ɔtrioꝝ
ꝑpᵗ q̄m ɔtria ſ qꝫ hꝫi sūt relatiua · 2ᵐ qꝫ talia nᶜ eēᵒ sup deīm ē plane
ubi de ɔtrietate dīaꝝ et spēꝝ huiꝰ ɔtūs deīm ¶ Ad 3ᵐ ḋm qꝫ p̄uaᵒ
adaliquid dr̄ · qꝛ ad p̄ualᵉ · et hītꝰ sīr ad hentem · ſʒ nō dīr adinuice
ɔtrelatiue ſ qd̄ dāt Ar̄les in p̄ntꝰ · cᵃ de oppōne · Compacō aūt eoꝝ
adinuicē facit oppōm vnā · vn̄ aᵒ sūt p̄uatōm et hītꝰ · et alio m̄
ɔstituunt gn̄s vnū opponis · ⁊ iō p̄uatiue oīa nō sunt ɔtrelatā adin
uicem · nec de gn̄e relacōnis ū ꝑactiuꝰ ¶ Sʒ rōnabʳ ɔtrēt ās quō ꝑ
uatio ē adaliquid · ex hoc eīm seqꝛtʳ qꝫ aliquō sit p̄nti relōnis et cū
dt̄ Ar̄les in Topic̄ · qꝫ p̄uatō nō ē ī gn̄e · et sīr de oppōn deīm est
qꝫ quia īponitur a p̄uatōn in nullo gn̄e ꝑt eē · Et ḋm qꝫ p̄uatō
vno mō nō ē ī gn̄e · et alio mō ē · ⁊ dico de ɔuali vocabulo p̄uationis
signm̄ vlē rōne rei signate ſ · distribucōnis in nullo gn̄e determinatō ē
rōn tn̄ modi ſudi qꝛ ſt vlr̄ · et ita ut signm̄ in relatiuis tᵃctm̄ est · Ca
ecā iᵒ qd̄ est nō determinat sibi genꝰ vnū · qꝛ et suba et actus ꝑt eē
cā rōne tn̄ modi ſudi · qꝛ ſt ut a quo est ad ī p̄nto relōnis · ⁊ cū
cā eēntr̄ in gn̄e sit adaliquid spales cause nisi noībꝫ sūt sunt ad
aliquid et eoꝝ sigōibꝫ iō referantʳ adaliquid ū ꝑ sunt genꝰ · spēcī
ꝑt eē alicuiꝰ tn̄ et eoꝝ ecā ¶ Ste suba et actꝰ et tn̄ nō dīr ad
illa quoꝝ sūt cause nisi ꝑ noīs ɔtūs · Spūs eīm facit motū ꝓcessīm
et tn̄ nō dr̄ ꝑt motꝰ ſʒ causa motꝰ · Silr̄ ē ī ꝓposito · noⁿ eīm ɔuale
p̄uationis rōne eiꝰ qꝫ sigt̄ nō ē in alio gn̄e · licet ꝑtineat ad re
ɔtūs p̄uati · et hᶜ tn̄ qꝛ iᵒ qd̄ ſt nulla reꝰ · et tn̄ qꝛ eēnt de geꝰ

rone tn̄ modi ſīndi in gn̄e relōnis ē ſigt em̄ modū ordīs qz p̄uatio est
carencia rei que ſūnt aut meſſe dz ſp̄ales ā p̄uatioes q̄ nobis ſm̄ iſtū
reſpectū nō dētiant nō ſūt ad aliquid niſi p̄ ſuū genꝰ ut nō ſit a q̄bꝫ
impo non oppōnis ꝛ ſilr forte ſurditas cecitas ꝛ hmōi. Ex hꝭ pꝫ q̄ p̄
res p̄uationis q̄ ſtā abſencia rei ē in nullo gnē p̄t hꝫ ad rem gnīs
p̄uati ptineat. Vn̄ ſolū id non p̄uationis p̄t eē res p̄ūn q̄ aliquid
imponit ut ordinē pdictū abſencie ad rem q̄ abeſt ul aptitudine ul
aliquid hmōi et tale ē non gn̄ale p̄uationis ut pꝫ. pꝫ eciā q̄ p̄uatio
in gn̄e ē determinato. Vno mō ꝑ ratione ſ. rōne eius qđ est. Et alio mō
p̄ſe ſ. rōne modi quo est. patet eciā q̄ p̄uatio deſignata aliquid
ponit et id aliquid res p̄ūi relōnis est. Et ſilr pꝫ quo ē in gnē
et quō nō. Et id quod obiectū est de affirmatione et negatione iam pꝫ
quia affirmatio dr̄ ad affirmale et negatio ad negale p̄pe et nō dr̄ ad
rectme p̄pe ꝛ ideo ſunt correlatiua nec ſūt ꝯdictorie oppoſita relatiue oppoſita
niſi forte valde parum qz aliude ꝯſtituunt affirmatio et negatio genꝰ
oppōnis et alio modo cadunt in relatiuis ut pꝫ. Sufficien̄ 4 modorum
oppōnis vbi pꝫ drā inter p̄pe dicta p̄uatiue oppoſita et contraria.

Ut videas quō p̄uatio ſimiliter diuerſos mōs hēat de quibꝫ locutus
ſum nō q̄ que nō ſimul ſunt diſtinctionē hūt. ſuppono enī q̄
non oīo vel ſimt quid enī nūc erūt oīa. diſtinctionē aut ſolꝫ actꝰ ſūt
ꝛ ideo q̄ oīo nō ſūt, ā que tn̄ pōn ſūt nō oppōnt. oportet ḡo q̄ vtrūqꝫ
actu ſit et in talibꝫ ē p̄l nē et nō ſōa. et hꝫ ſūt correlatiua. ā altm
tm̄ et nūc relīquū aut ē in pōn aut in aptitudine aut oīo nō est ꝛ
re et in hīs nō ē ualeꝰ ſimiliter. licet reppīant idem ſubm̄ et p̄
iſtorū mōrū ē ꝯrietas. 2o p̄uata oppo. 3o ꝯdicto nec poſſet eē plu
ribꝫ modis p̄uatio ſimiliter diſtinguntur. Ex hīs pꝫ ſufficiencia oppō
nu et drā eciā int̄ p̄uatoni p̄pe dictam et ꝯtrarium ſm̄ qđ faciūt
diuerſos mōs opponū. licet enī ſepe ꝯrīa ꝛ p̄uatiue ſuāt et ergo ſi
p̄uatio ē carencia forme et pōne ad illam que p̄pe dr̄. ſꝫ qn̄ accipit
pro ꝯtrario ul abſencia forme cū pōn ad illā ꝛ hoc ē qđ ſolet
dici et bñ. q̄ ē p̄uatio qdā in toto et qdam in p̄te. Drā inter pōm

Ex hoc etiam patē p̄t cū p̄uatio q̄ ē et aptitudinem in naturis
ꝯtrariū ponat pōm et illa q̄ ē p̄pe p̄uatio ponat aptitudinem q̄
inīꝰ ē. q̄ ſit drā inter pōm et aptitudinē. pōn ē ex qua p̄ vnū
agens nale ul artificiale res p̄duci p̄t ſm̄ dictū in 9 metht. Ap
titudo aūt est in qua ē aliqua pōn incompleta nec compleri p̄t p̄
agens nale uel artificiale. V g. in oculo embrionis ē pōn ad viſū
quia nā ex inde p̄t face videntē. ſꝫ in oculo cecato ē ſola aptitudo
quia intꝰ ē nlꝫ aie viſiua. cui ſi daret oculꝰ bñ diſpoſitꝰ videt
ſedqz ſola vis talis nō videt ſꝫ reqūit organū bñ diſpoſitū uel di
ſponile ut poſſit aliude vide. ideo ē illꝰ pōn diminuta et quia
nā uel ars nō p̄t reduce corruptos corruptas in oculo ex cecato
que ecūt ad viſū remanet dicta pōn ſola aptitudo. In oculo
aūt mortuo ū p̄t illa tota pōn p̄t et iſta aptitudo. Vn̄ aptitudo
nō ē ad pōne ꝛ ideo v ē pōn ibi et ſe aptitudo ſed nō ꝯſtituitur.

De quando et vbi et pōne ꝛ hitu quid et vnde ꝛ quibꝫ oriūt et quō

Conſ q̄ de quādo vbi poſitione. videntꝰ enī eē relaſt hūt ad relōm
actiones p̄ diffinitiones ſuas, ſi ꝯſideres ḡo quō ſūt gnā diſtincta

a relation͞u · a q̄ sunt gn̄a distincta quo sunt relato͞r sicut ptendunt due
diffinitiones · Dico sine p̄iudicio melioris sn̄e / q ista gen͞or gn̄a rela
tiones quedam ul' relatiua sunt · s; altius modo q̄m ea que sunt in p̄di
camento relationis / ꝓpt qd et diuisa gn̄a constituunt ab inuice et a re
latiuis et no sunt de p̄nto relationis · Et aut relato͞r sunt · no aliu͞
unde q̄m ꝑ eo͞r diffinitio͞s que ultr͞o se offerunt · q aut altius modo
q̄m ea q̄ sunt in p̄nto relationis sit p; · Et nae genus relatio͞r et
alio͞r quo͞r q̄m cadunt in sp̄ualibz corꝑalibz i n̄alibz · et que supra
n̄am sunt · dico tn̄ dm̄ · quia etsi relationes in deo cadunt · no
tn̄ accidens · sed alia · et gn̄a in solis n̄alibz et corpalibz accidunt
quia causant ex adiacentia tpis et loci · a aliquis locali͞t gtinetur
locus aut et tempus no sunt nisi in n̄alibz et corpalibz · Iste gen͞
relatio͞r gtinet relatiua fundata sup res quas p̄mū absolutas
suo mo inueite · alia vo gn̄a sup relo͞nes etiā fundata sunt et
ideo quadamo magis sunt qm̄ relatiua · quia remota sunt ab esse
absoluto · Cū i' correlatiua sunt in tpe et in eo qd' locat' gtinet sen
sibili circumscriptione utrobiq; ee i re quoda e · et relato ꝑ q̄m h' q;
et q gtinet' · sup hanc aut relatione ꝑ adiacentia tpis ad corpa
lia relinquit quando in re corpali · Unde m̄ videt' / q quando sup h'
relatioz fundat' · Et illud testat' sua diffinitio que est · q quando e
qd' ex adiacentia tpis derelinquit' · Hec em̄ adiacentia tpis no est
nisi ad tpale qd' in tpe e · sup illa aut relatione gtinere ꝑ adiace
ntiam loci ad corpalia causant' ceta tria gn̄a · z h' penes has re
lationes gtineri · penes em̄ adiacentia loci ad corpus totale · s̄m
qd' iste gtinet et ille gtinet' causat' in corpe gtento ubi · Un̄ ubi
radicat' sup gtinētiā passiuā testante sua diffinitioe q e · q ubi e
circumscriptio corpis ex loci circumscriptione procedens · penes aut adiacentia
loci ad corpis ptes et p̄ut admiuice coordinatioz et re loci
causat' positio s̄m sua diffinitioz q est q positio e quida situs p̄tiu͞
et generationis ordinatio · Ad cui͞ euidentiā no q dt̄ gtineor sup ysto
q̄rere · q situs inuenit' in omni q̄ntite ptes · a ꝑ ordinatioz p̄tium
in loco · et ic est situs qui e p̄ntu aut ꝑordinatione q est p̄tiu
rei ad inuice · et ic e situs q e diffa q̄ntitis · sicut q dictu est
in p̄ntis · q q̄ntitas q̄da ht positioz · et q̄da no ht · Attende tn̄ q
iste situs qui e ordinatio p̄tiu licet faciat dre q̄ntitez · nichilo
ad positioz q est p̄ntu videt' p̄tinē maxie q̄m ordinac p̄tiu ad
inuice locu respicit · illa aut positio que e ordinac p̄tiu in loco
ad q̄ntite no ptinet s; tm̄ ad genus positionis · Ex hys p; q ro ra
dicat' sup gtinētiā p̄tiu · quar tam gtinētia q̄m ps est relatiu
penes aut adiacentia corpis ad id qd' gtinet ipm̄ ul' ego s̄m q
gtentū dr' h'i et gtineos h're derelinquit' habitus in gtinēte · Vn̄ z
gtinētie sup ysto q̄rere · Ubi et habitus sic diuit q respectus ille quo
gtines dr' h're gtentū facit ubi · put dr' cyphus h're aqm et
ciuitas hoies / et omo locus locatu · q̄ms aut respectus s' p̄ut
gtentu dr' h're gtines facit predicamentu habitus · ut ab ht tunicam

ho vestem vn situs fundat sup relatiom gtinentie passiue. Istud testat
diffinitio situs licet obscure. que e. q situs e adiacentia corporum et
cor q circa corpus sut sm particulacin dimēsioz. melius forte dicetur q
situs e cor que circa corpus sut ad ipm corpus procedens ex eo q a
corpe gtento ¶ Ex hoc pz q hec 2. gnā sup relatiom fundant
cu ipā etiā relationes sint. pz etiam quod oritur ex adiacentia
tpis et loci ad corpus q est in tpe et loco. De gpōn istoz 2 gnm
quādo vbi et positione et situ ad inuicem et de coz sufficientia

Set mo tūc quereret aliquis cu ex adiacentia loci ad locatu fiant
duo pūta penes totu et ptes scz vbi et positio. quare no sile ex ad
iacentia tpalis ad tpale ¶ Item cu vnu pūtu fiat in gtinente p gpoz
gtenti ad ipm s. situs. quare sile ex pte tpis et loci q gtinet no fit ali
quod pūtu. set tm ex pte gtenti ¶ Item cu in loco causet ratione totius
et ptis. quare no sile in gtinente vbi accidit pūtu no sut duo pūta
sicut vbi et situs ¶ Item quod e hz vle situm ut gtineat. cu videas
quoddā situs no gtinē situtem. ut cornua i brutis. vngues in
auibz. gladius vl hasta et gpha arma in hoibz. ¶ Ad pm dicendu
q cu tpale sit in tpe. et locatu in loco. dissile tn. quia sic se ht tpale
ad tpus q totu et ptes eius oio sile ad ptes se hnt. sz no sile totu
locatu et ptes ad locu. Item oia tpalia in vno tpe uno sz no oia
locata in vno loco uno. Item in quo tpe toto est tpale totu in
eodem toto et singule eius ptes sunt. et omes simul cu toto. no
sic aut e de locato toto et ptibz eius ad locu. et ideo ex pte locati
sut duo pūta penes adiacentiā loci ad totu ut ad ptes. sz no sic
ex pte tpalis p adiacentiā tpis ad ipm ¶ Ad sm dicendu q ista p
dicata sunt situdines rez causate ex passionibz. et io fundant
sup relatios passiuas. quedam em actiones ht tpus i tpale. et
locus in locatu sm totu et ptes. sm quas hec dicunt gtinei et
ista gtinere. habitus etiā fundat sup relatioz passiua quātu ad
hoc q gtinet ibi dicitur. 7 gtentu ht ex pte aut alia. quas ht
gtinet et id gtinet sup actiua. nec aliter dz esse nec pt 2 nisi q
sic causent huiusmodi situdines rez ex actionibz et passionibz que
in eis sunt manifestis vl occultis. gtinet aut sm q huiusmodi sup
gtentu rem q tale tale ht aliā actiom. 7 ideo pt inde causare
situdines in gtento. ergo gtentu plr causet aliā situdinē
aliquam gtinentis ingtinentes. dz hoc ee vbi gtentu recipe habz aliqz
actioz sup gtinentes q no e in tpali resp tpis. quia no e in nrā
ptate tpus. nec in locato resp loci eadē rone. hoc tu e in alio
ad modu loci gtinentibz q in nra existut ptate. 7 talia sut situs
rez ergo nos hemus ea que situs nri dicunt. et ipi hent a no
bis. et ita nos sup illos hemus poz actiuā. ideo in illis fit si
tudo situs. ergo aut q ipi gtinet et nos gtinemur no fit in no
bis aliq situdo alia gm vbi sicut q ut frequenter locatur gtinet
nos ¶ Ad 3m dici debet rm auctorem si sex pnciōz. q situs
no e nisi sm trīnd dimēsioz. q ut videt ipe vult q nullus
situs toti respondeat sz situs ois aliquis ptis. totius e vnu
sicut rō accidit in gtinto penes eius ptes fit situs vnpsti

verꝰ debet dici et sm totū et sm ptes, ut in plantis cortex sm totū,
folia sm ptes. In anībꝫ cutis sm totū et plume fere ale et vngues
sm ptes. Silr in brutis gressibilibꝫ dico de cute et pilis et ~~unguibus~~
corneis et soleis. Silr in hoīe de cute et capillis et vnguibꝫ. et de
artificialibꝫ eius hītibꝫ silr. Quod enim in hrēt posse fieri hītū totalez
vestimēti gnalis. ul armature ad totū corpus. et tūc vna ps diceret
caliga alia capuciū alia tunica et totū dr vestimētū vel indumētū
Simlr ī armatura foli eet ps cerea, ps galea, ul loco eius aliquid aliud
ps lorica et totū armatura, ul si qd aliud nome comodius eet. dicamus
g q in ɔtento sunt duo pūta penes totū et ptes et in ɔtinēte nō aūt
vnicū. licet ɔtinēs possit rūdere toti et pti quia dissilr ē hinc et
inde. Contentū enim ad locū ɔtinētem dissilr se hꝫ sm totū et ptes
totū enim pse locatū est, ps aūt eius pse nō ē locatū sꝫ partius qz
p totū. ps enim totius ps est et nō loci. et qd in pte loci est. hoc est
quia totū ē in toto. id in toto causat vlitas que ē pse ɔtenti loca
et in pte est situs qui ē pse peui locati. nō ē pse vlitas ptis et
pse sēt partius et qnt loquendo. sed ɔtentū ad habitū ɔtinētē silr
se hꝫ in toto et in ptibꝫ. idem enim ē hndi modus in toto et ī ptibꝫ
et vtrobiqz eq pse. eque enim pse pes hꝫ calceū et tibia caligam
et caput capuciū. sicut totꝰ hō indumētū. cuius ista sūt ptes. et
id ē vnā ptem esse sine hītu alia hūte hītū. Item sicut totꝰ hītꝰ
ad totū hntem se hꝫ ut ɔtineat et ptegat. sic qlꝫ ps ad ptem sibi
rūdentem ¶ Ad qm ddm q omīs hītus vlr ɔtinet hntem. sꝫ qda
vno mō quibꝫ duobꝫ. qda enim ɔtinet ɔtualr tm̄ s. ptegendo et
ornando. sm quē modū in 8 phicoꝝ dr Arles regimē eē ī rege
et oīd motū eē ī motiuo. sicut cornua vngues et consilia nālia
et gladius et hasta et ɔsilia artificialia. Quoda enim et ɔtinet et tuc se
ptinēt ut cutis pilus et ɔsilia nālia. calceus caliga et ɔsilia arti
ficialia. Ex hys pende tu an hītus faciat sicut et nā. qd forte
nō ē in alys pntis q illud gꝰ mīmū hꝫ de eēn int gnā ut vr.

Cuius ista ē qndo vbi positio hītus fūdant sr relatoꝫ aliqs et desc

Adhuc dubitabit qs forte qm ista gnā sūt relatoꝫ vtr aliquas
et tn̄ fūdāte sup relatōs. et sup eas fūdate sūt aliq relatiōnes
sicut sup dcm̄ ē q qda relatiua circuūt oē genꝰ. Ex hoc enim q
fundant in relatiūs posteriora sunt eis ex hꝫ q in eis fūdant re
latiua priora sūt eisdem ¶ Et dicit q nō ē inconvs. genꝰ relationū prius
esse istis. et tn̄ aliquas spēs relatiuoꝫ posteriores eē eiusdē genꝰ cuius
subē prius ē qntite et qualite sicut pclaret. sꝫ hoc ē inveniemus q
eadē spēs relatiuoꝫ in qua fundā aliqd genꝰ ɔvenire posterior eidē
et sedm idem sui. Vtrum catiua relā sit p suam essenciam.

Quint qnt de hoc relatio catiua. vtrū relatio a qua īpositū est
sit actiua sicut alia relatā se hnt de quibꝫ iā locutū ē. Et
videt q nō. qz cū catiuā dephendat oīa gnā subē et accidētiū.
possū dicē q actīa infinitū catiuē sūt relatiua. Sūt et silr subē
infinitū catiuē sūt. loquimur gō de alio actīte h catiua sm q catiua
est adaliquid ē si sua relatio qua refertur ē actiuus. adhuc illud

catiuā ē· go refert· et si accnte erit silr oppo de illo· et erit pressus ī
infinitū· aut stabitur in pmo· qz· quia nō ē ratio qre alibi stet
ita qd pm actus· Un catiuā ē sit relatm rone qua actus ē· sz
nō aliud sz idem ut id sm subam sit relatm et relaco solum
rone drūs· Deinde loquimr de aliqua suba· h suba ē catiuā· go
relatā zm qd hmgi· aut g sua relaco ē actus aut nō· Si sic
sepentur p intellectm illa relaco actus et suba p illa relata· adhc
est h suba catiuā· qz res de nichilo fctā· go adhuc ē catiuā rela·
si accnte erit processus in infinitū· Esto go qd relaco de q loqui
sumus fuit talis relaco actus qd fuit imediata ipi sbe· Constat
g qd ipā suba nudata ab illa iam et adhc relatiā nō referat
accnte go suba· aut g seipā· aut alia· Si alia· erit vlrs proces
sus q iam dictus ē in accnte· sit h catiuā simplicissima adhc
ipā ē adaliquid· quia catiuā nec ē in ea aliquid quo referat
nec suba ut actus· nec eadē q refertur go ipā semetipā
relatiā ē· ut idem sm subam sit relatū et relaco· solū rone
drūs· Sequitr g qd relatio quia catiuā alicui suba sit· et alii acci
dens· In subiis eim suba et accidentibz ē actus· et vlr idem
est ibi relatū et relaco· Un pz qd hoc relatm multū dissimile
est aliis relatiuis que in gne illo accidentis ptinentur·

Qz in catiuā nō est nā prius esse qm ab alio esse·

Ex hoc pz qd nobile cū prius simpx sit composito· et esse videat
simplicius qm ab alio esse nō tn in catiuā· Cū ei catiuā sit
et a deo sit· simul nā ē· et a deo ē· ubi eim ē prius et posterius
Nec oz qd sit intus catiuāz· qd nō ē hic· nō cū alio sui catiuā
est· et alio ē a deo· sed se toto ē· et adeo ē· qz idē ē qd refr
et quo refertur· solū rone drūs· qz racō ~~nō~~ apphendens nō
catiuāz ~~con~~cipit ut ente nūc ut aliud ente· sz nō cophendit
aliud ut maius ut mius· sz idē pcmeus diuss modis· Qd dixi
de catiuā et catore puto vm esse vlr in efficiente et effectu
s qd nō sit effectus qm qd ab efficiente· Sic dico prius natā ~~n~~
~~ubi~~ in effectu inveniant duo· s unū qd refert et aliud qd
refert possit ab esse ei qd refert cū nō sit de esse eius sic
accidit in filio ad patrem et in qntitibz· nō ei sequit si iste est
iste filius est sz ego· et ideo prius in eo esse qz filium esse dico nā·

Qz materia omo pma relatiua sit p suam essentiam·

Quod dici solet de relacon mac omo pme et unde· iam pt vidi
ex id qd dictū ē de relacon catiuē· relaco eim talis mac non
pt esse accidens· tū qz solū cpoitum ex mā et forma ē subm acci
dencium· tū qz si eet fctā separacōn eorū p intellectum adhuc mā
ē· go adaliquid ē et nō relatiua· sz ut p aliā subam a se· tū qz
simpx ē· tū qz si p aliā subam· aut p formam· aut p materiam· aut

p opositu quoꝝ nullū stat pt quia loquor de rela oio pma ante q̄ʒ nō ē
alia. Ideo ut michi videt oʒ q̄ talis rela referat̃ p se ipām. ita q̄ nō
differat in ipa relaco et relatū n̄ zm rōm tm. Ꝗre si sua relaco nō ē
aliud q̄m sua pōn receptiua. videt q̄ ipm̄ sit talis rela et sua pōn re
ceptiua ſm fōrām sola rōne differens. Quō idē possit eē sba̅ et rela.

Set nūc q̄rit aƺ quō suba̅ pt eē relacō. q̄r ex iā dictis videt onsum
q̄ suba̅ relacō sit. Et dō q̄ in hoc dr̄ūt suba̅ et actūs q̄ suba̅ pse
subsistit. actūs p subām cui inest. Vn̄ actus hʒ hoc sibi ꝓpm ut insit
relacō aūt tm̄ q̄ talis ē hʒ hoc ꝓpm ut aliquid respiciat. v. g. duo cō
curunt in eē et adaliquid eē. relacō actus ē. et hoc nō. q̄r adaliq̄ ē
ß quia inest. q̄r hoc ē de nā actuūs s. ut insit. Tolle g̊ ipm inesse
et dimitte hoc q̄ ē adaliquid eē et tulisti nām actuūs. reliquus ne
cessariō nām sube. Et ideo suba̅ pt eē adaliquid siue relatū sū rela
quia nō repugnat nāe sube respice aliud. sed ei repugnat inesse.
Cz hoc nom̄ creator. ipom̄ a relōe q̄ ē in c̄atura et c̄atore.

Nonc q̄rit de hoc noīe c̄ator cū sit relatiuū vtrū significet relacōm
q̄ ē in c̄atura. aꝰ q̄ ē in deo. si relacōm q̄ ē ī deo. duo vīr ī ꝯnia.
vnū q̄ absolutissimū et a nullo dependēs. q̄r p̄m ē. ab alijs dependeat p
relacōꝫ q̄ alia sūt opoita et postiora. Aliud q̄r tūc īcepit in deo aliqua
relacō q̄ pus nō ēat. sicut bn̄ vult Augꝰ ī fine qnti li. de t. Creator
dnꝫ et hꝫ dñr de deo ex tpe. Sꝫ dīcuꝰ q̄ nō ē magnꝫ in aleo dissili mu
pt dissilido sn̄ mutacōe sui. Qdm̄ q̄ si a. et b. sint mō dissilia. et pp̄ea
p trāsmutacōꝫ b fiant silia. q̄uis a. nō sit sensit mutatū. tn̄ reā mu
tatū ē de pōn ī actū. q̄r silitudo nūat q̄ ei nō infuit pus inst pōn
mō inest ei actu et talis mutacō ī relacōn bn̄ pt fieri sn̄ mutacōe
ꝓpi subiecti in quo sit. mutacō cū uno pse mutat alium pacitꝰ. et
q̄ ē causa mutacōis ī vno pse ē causa mutacōnis ī alio pacitꝰ.
et hꝰ nō ē mirū in talibꝫ. actiuꝫ ei ē inesse sube. et p trāsmutacōꝫ
manifesta vniꝫ ī alio pt sn̄ eē nouū. ut calor exalando hmōi facit
in relicto sicū. et eleuādo hmōi facit p qnꝫ in relicto sicco deor
sū rē hmōi eleuati sursū. Sꝫ g̊ sic ī deo fiet aliq̄ noua relatio p
mutacōꝫ ī c̄atura de nouo factam. nlōmīꝰ deꝰ eēt mutatꝰ ab eoꝫ
hūit pōn ī dō mō actu hūit. qd ē magnꝫ. sicut iō fuit suba̅ sīa actꝰ
vꝰ g° q̄ hꝰ nom̄ c̄ator ipōnā a relacōn q̄ ē ī c̄atura. et hoc credit
maiores mei. Quō hec noīa c̄ator et c̄atura ipōnt ab eadē relōe

Sed nūc q̄rit aƺ sic hoc nom̄ c̄ator ipom̄ a relacōne. dissimiliter
q̄ ē in c̄atura q̄ hoc nom̄ c̄atura et ab eadem relacōn. nō ei pt.
alia significat. q̄ idē nom̄ sūt. et de eadē dicibilia sūt. aūt quō dūsa
sunt. Et dīm q̄ eadē ē relacō a quo ipom̄ hoc nom̄ c̄ator et a
quo ipom̄ hoc nom̄ c̄atura. ß diūsificat rōne ī hoc noīe et illo. pono
exm̄. illuiatū et illuīans ab eodem ipōiūtn̄ hnt ī re. ß diūsificato
ī rōne. illuīans cū dr̄. q̄r lume eius tangit obiectū. illuiatū q̄r
tangit a luie. Tactꝫ g̊ luiꝫ ipositōm vtrūq̄ tenet. q̄ nō ē vnius
in suba̅. ß iste tactus ut actiuꝫ ē facit hoc nom̄ illuīans ut passiuus

illūīatū · Silr̄ in ppoito · c̄ator em̄ ē qui facit rem de nichilo · c̄atuā res
q̄ fit de nichilo · factio po' ū eius de nichilo tenet significāc̄ · q̄ ut actio ē
facientis facit nom̄ c̄atoris ut ē passio facti ut ita dicā nom̄ c̄ature
Silr̄ dico de illis duobz creans c̄atū nisi qꝫ ista noīa sonāt actiōm
et passiōm p modū passionis · sꝫ illa s. c̄ator et c̄atuā p modū habitꝰ
Vn̄ pꝫ qꝫ cōmuniꝰ hoc nom̄ c̄atuā uel c̄atus sufficit totat q̄d ē ī c̄atuā
et nichil ext̄ eā · tū hec noīa c̄ator et c̄ans sūt q̄d ē ī c̄atoē tm̄
id cui non īponitᶻ id ē a quo ē actio c̄atoris intuscita sꝫ uniformis
et eadē s. intellectuale tn̄ amata noīa cū eiꝰ cnōto s. extrēma c̄atuē ut ab
illa actioñ et p ipam uniformiē ē · ꝛ hc ē actū dei · id aūt cui dīna
cēntia p modū cēntie et nō p modū actionis · et hoc dixi qꝛ sua
cēntia ē sua actio · sed alia et alia rōne · Vn̄ estimo qꝫ ī hoc noīe
c̄ator id cui non īponitᶻ sit dīna cēn · et id a quo actio dīna intelligitᵃ
cū notato eius ut ab alia ē id cnōtū · ꝛ dico cnōtū actū s. c̄aturam ·
Vtrū hꝫ relatiā c̄ator · dn̄s gubnator et silia deo cueniāt · an ex
tempe ·
Q
onr̄ cn̄t · qꝛ hoc nom̄ c̄ator p modū hītus sigt · ut vidē
hoc nomē domū de spū scto dici eēūlr̄ ppt aptitudīē uel hītū · ut dt
Augꝰ ī 4to li · de t. · q̄ actualit̄ ī tpe datus ē · Sn̄ silr̄ hoc nomē c̄ator eēne
deo cueniat · nūqm̄ caret zm hītū cū caret zm actū · Vl qꝫ solum
ex tpe ei cueniat · tū qꝛ īcepit actu c̄are · et nō an̄ · tū qꝛ hoc vide
Augꝰ velle ī eodē libro v̄sus fine · tū qꝛ correlatiā sūt sil nā · et c̄atuā
relatiā · tū quia sic ē in alys noībz v̄balibz ī or desinētibz qꝫ nō c̄ueniūt
alicui nisi post exercitiū actus · ut nemo dr̄ doctor nisi docuit · Silr̄
nemo dr̄ c̄ator nisi aliqm̄ c̄auit · et ideo talia a vbis diuiant̄ sm̄ pom
¶ Dico tn̄ qꝫ qui voluit sustinē p̄mū s. qꝫ ab eterno fuit c̄ator · posset
dicē sm̄ qꝫ Augꝰ · n̄ intendit qꝫ nom̄ c̄atoris īcipiat dici de deo tēpē
nisi zm actū nō sm̄ hītū · hec id nō sit eudeꝫ uꝫ tactū ī vbis
Augꝰ ¶ Ad pm̄ possū dicē qꝫ c̄ator et c̄atuā sūt de illis correlatis quorꝫ
vnū refert̄ p se et reliqm̄ p accns · qꝛ c̄ator nō dependꝫ ī eēndo a
c̄atuā sꝫ econᵒ · ꝛ id nō sequit̄ si c̄ator ē · c̄atuā ē · sicut nc̄ seqꝫ · simile ē
go spꝰ est ¶ Ad zm possū dicē qꝫ ī rōnali c̄atuā pcipue ī hoīe nō
ē suffiēns poñ agendi artificiatū a nā · sed oꝫ nalem pōm cōpleri
p artem acquisitā p exerciū opis · et hec ars dr̄ hītus · ꝛ id hui⁹
noīa lector doctor c̄ator et huiꝰ nō dicit̄ de alio q̄dē mō nō nisi
qui priꝰ egit qꝛ nō dicit̄ nisi de eo q̄ hꝫ pōm cōpletā agendi p
hītū acquisitū uel artem et nō ē acquisitio nisi p exerciū opis ·
¶ Sꝫ aliṙ ē dōm ī deo quia in eo nō acqritur ars p opatōm sꝫ ē ab
eterno in eo sufficiēs poñ opandi p artem q̄ in ipō est · nō ut hītꝰ
sꝫ ut nā suba sua · ꝛ id nō oꝫ expectarē opatōm eiꝰ ut de eo ali
q̄d tale nom̄ dicatᶻ sꝫ ab eterno dr̄ sicut ab origine sua alicui īdita
eēt ars et cōpleta poñ pingēdi sn̄ acquisitoē p exerciū opis et
nūqꝫ pingeret bn̄ diceretur pictor et ve ¶ Qd aūt hoc dicatᶻ sua
ta rēta fide et scōꝝ auctē · nō curo · his em̄ magꝫ ē de noīe
qm̄ de re · Scimꝰ em̄ qꝫ ab eterno insuit poñ cōpleta c̄andi et in
tpe cepit actu c̄are · Vtrū aūt ab eterno ei cueniāt hc nom̄ c̄ator

nel nō disputent q̄ voluerint. Vltīz em̄ ps rōm pt hic pst ut dixi
Silīz pt ee q̄o de hot noīe dūz et alys hmgi relatiuis p modū hmus
signitibz de deo dictis et simul appo et unsio. De v̄itate hmg a̅peta

Tandem q̄r de illa famosa rela relatiuoz. Relatiua sūt sil nā
tuo(z) a̅petate q̄ vident ee simul nā ut d̄t a̅iles ī p̄ntis. Videt
em̄ hrē instantiā vl̄r ī omībz illis quoꝝ vnū referr̄ cēnūr et al
bū actiū quoꝝ vnū innat ad ee altius et nō eg° ut p̄dcm̄ ē. Ideo
sequit̄ si sensus ē. sensile ē. et nō eg°. et si scīa ē et scīle ē. et nō
eg°. et hec instā vā ē. Ideo a̅iles ī p̄ntis nō d̄t q̄ oīa ad aliquid sī
simul nā. s̄z q̄ p̄ir̄ ee sil nā. et postea instat ī p̄dictis s. sensu et
sēli. scīa et scīli. et nō solut q̄r ve sūt instantie. Ǫ s̄z de hys relatis
dubitā. ps em̄ et totū correlatiā sūt cēnūr ueīnz. et tn̄ ps por ē
toto. eodē mō vide de dimidio et duplo et de causa et causato et
de p̄ncipio et p̄ncipiato de prē et filio et oībz hmgi ī quibz oībz sūt
rōnat. cū ī inifinitū cū por ē cato et infinitū causa relatā ē. q̄° in
quātū relatū por ē cato. Silīz ratio pt fieri ī omībz p̄dictis. hys facile
solūt̄ q̄r noīe cause duo sūt. relao a q̄ nom̄ ipomit̄ et res cui inest
relaº et cui nom̄ ipomit̄. et rōe rei por ē cato. rōe relōnis sunt
simul cū eo. et ideo fallit qnīa rōnis. q̄r ī p̄ma p̄ponit sit reduplicaº
rōne rei. ī 2ª rōe relōnis. et eodēº soluēda ē sūl rō si fiat ī illis.

Dubitaº. An istis relatis p̄us et postius queniat sil ee nā. cū respō

Restat q̄dam difficulis dubiº de pori et posteriori que. sione p̄babili
sūt dīc ordinis. nō em̄ vident posse ee sil nā p̄us et postius.
Tribz em̄ modis d̄r aliq̄d alio p̄us et postius. nā. experientia et tpē.
que sese hnt p ordinē. q̄r q̄ sunt p̄us et postius tpē sūt p̄us et postig
existencia et nā. s̄z nō q̄uitit̄. Ǫ Ite q̄ sūt p̄us et postig existencia sicut
cator et catua sūt p̄us et postig nā. s̄z nō q̄uitit̄. si g° hec tā q̄nā
p̄oris et posterioris sūt ordinata admincē s̄m p̄us et postig ut ostēsū
ē. aut oꝫ q̄ p̄us et postig nō sil sint. aut q̄ oēs isti modi p̄oris
et posterioris sil sint. g° seq̄t si ē p̄us et postig nā q̄ sit p̄us et po
stig exītia et tpē sicut eg°. q̄d nō pt ee vm̄. Ǫ Silīr seq̄tur si est
p̄us et postig exītia. q̄ sit p̄us et postig tpē. q̄d f̄lm̄ ē. Ite si p̄us
ē nā a quo nō q̄uitit̄ q̄nīa. a̅iles ī p̄ntis. sed ī hys q̄ sic sūt nā
q̄uitit̄ q̄nīa. p̄us et postig nā nō sūt simul sūt nā. aut si sic vna
ē distinctio p̄oris et posterioris nā. s̄z oīa hmgi sūt simul nā et q̄ sūt
p̄us et postig. Ǫ Silr̄ si p̄us et postig exītia simul sūt. nulla ē di
stinctio talis. s̄z oīa hmgi sūt simul. et sic cator et catua sūt simul
exītia. et ita catua etnā. Ǫ Ite si p̄us et postius exītia sūt sil
nā ut dcm̄ ē p̄us et postig exītia sūt p̄us et postig nā. g° sil
nā sūt p̄us et postig. Silr̄ si p̄us et postig tpē simul sūt nā. sed
p̄us q̄ sūt et postius tpē sūt p̄us et postius nā ut dcm̄ ē. g°
simul nā sūt p̄us et postig nā ut dcm̄ ē. Ǫ Item si p̄us et postig
tpē sūt sil cū p̄us sit p̄us et futūr postig. et sic p̄us p̄us et
p̄rea p̄ritū. oīa tpa sūt simul s. p̄us p̄ritū et futūr. g° p̄ritū
ē et futūr ē. uel p̄ritū rā nō est. seq̄ q̄ id q̄d est nō est. Ǫ Item
seq̄ q̄ iste dīc nulle sūt q̄n dicis q̄ q̄da simul sūt. q̄da nō sūt

quia unum est prius et aliud posterius. prius enim et posterius que non sunt simul causa
ipsa sunt simul. Si dicta proprietas correlativorum verificatur in hiis. videtur ergo instantia
bona contra illam proprietatem in priori et posteriori. Istud michi forte diceres ista
correlativa prius et posterius esse de illis quorum unum concomitanter refertur et al-
terum accidit et quod iam sequatur quod si posterius est prius est et non econverso.

Oppositio contra conclusionem cum alia conclusione probabili

Set tu hic bene dicis de primo et secundo quia primum est absolutum et secundum relatum.
Et non video quomodo hoc dici potest de priori et posteriori. prius enim secundum quod prius
concomitanter respicit posterius, ita quod si nichil sit vel futurum sit post ipsum non
est prius. ¶ Responsio. putarem posse probari ut videtur quod ista correlativa prius et posterius sunt
quod correlativa sunt simul necessario sicut dixi de causa et causato. et quod similis est
deceptio. set latentior est in dictis nunc terminis quam sit in illa precedenti sententia
de causa et causato. Quod sic probatur. Sunt a et b ordine duo prius et posterius.
quando de illis dico hoc prius hoc posterius est. facio sermonem de rebus ordinatis
quibus accidunt iste due ordinis prioritas et posterioritas, et non est necesse
illas res simul esse. Si autem loquar de illis in ratione sui ordinis scilicet sue pri-
oritatis et posterioritatis. sic sunt. quia non prius habet unum eorum rationem prio-
ritatis quam reliquum posterioritatis rationem, nec econverso. sed omnino simul suas rationes re-
lativas sortiuntur. Cum igitur in hiis relativis prius et posterius sint res si-
gnificate et modi fundati res scilicet quibus nomina imponuntur modi a quibus imponuntur
loquendo de rebus non simul sunt. loquendo de modis simul sunt. quia ab illis
modis sunt correlativa. quia illi sunt relationes. sequitur quod ista correlativa
ratione quod talia simul sunt necessario. Et dico simul esse necessario quia simul oriuntur et
occidunt, et mutuo se ponunt et destruunt. Si ergo dicatur prius inquantum prius
non sic est. hoc verum est de re significata. loquendo vero de modo verum est magis
prius dicitur simul est necessario cum posteriori ratione quod huiusmodi. ¶ Ad primam ergo rationem di-
cendum quod quando tamen genera prioritatis et posterioritatis comparantur ad invicem penes
convenientiam et per illam inveniuntur unum illorum prius alio vel posterius. tamen
ipsa genera res sunt quibus accidunt ille due ordinis prius et posterius
et ideo non sequitur. si unum genus prioritatis est quod alia sunt. sed quod sit
ratio posterioris unum eorum insit respectu aliorum. quod ratio prioris in ceteris sit
et econverso. Unde quod debet arguere de priori et posteriori ratione correlationum
arguit ratione rerum correlativarum et facit fallaciam accidentis. ¶ Ad secundum
sic dico quod ea que sunt prius et posterius non ratione rerum ordinatarum
non sunt simul ratione correlationum eis accidentium simul necessario. et ita
uno modo sic sunt. alio non sic. quod non est inconveniens. quia que non simul sunt
necessario possunt esse sic tempore. Et sic modo que uno modo non sunt simul necessario
alio modo sunt sic necessario. ¶ Ad tertium quod opponit de priori et posteriori in
existentia dicitur quod prius et posterius in omni genere ordinationis scilicet sive nature
sive existentie sive temporis respiciendo ad ipsas correlationes simul sunt
necessario. non quia unum sunt necessario. sed ut dixi supra. quia simul sunt tempore
et existentia secundum ortum et occasum. quia sicut prius necessario est a quo non
convertitur consequentia. sic ergo prius et posterius in existentia correlationum sic necessario
sunt. ratione vero rerum existentium quibus accidunt rationes prioris et posterio-
ris non sunt simul. neque simultate generationis. neque per consequens simultate ne-

et ideo uno modo simul sunt natura et alio modo non simul natura ut predictum est.
¶ Ad 3m quod ibi dicit quod causatum est coeternum deo patet quod non sequitur quia causator
et causatum sunt res quibus attribuuntur relationes prioris et posterioris. et ille
non sunt simul secundum quod tales. istud erit evidencius per sequencia ¶ Ad 4m quod opponitur
de priori et posteriori secundum tempus. patet quia res ipse non simul sunt. correlationes
tamen simul sunt. Vel ut potius dicatur. res secundum suum esse actuale non simul
sunt. sed secundum suum esse correlativum simul. Item id quod est presens et id quod est
futurum et id quod est preteritum non simul sunt. preteritio tamen futuri et preteriti simul sunt
tamen presencialiter presentis. et ipsa preteritio et futuritio sunt sicut relationes priori-
tatis et posterioritatis. Similiter quod non est secundum suum esse actuale est secundum esse potenciale
vel rationale. et ita secundum futuritionem et preteritionem ¶ Similiter ad ultimum dicendum quod iste
duo ordines bene assignantur simul prius et posterius quia que simul sunt non sunt
prius et posterius eodem modo et eadem ratione qua simul. et ut ergo. Et hec est ratio
generalis quod non simul eidem insunt secundum idem et eandem rationem. ut dictum est. et
sicut iam sepe dictum est. que non simul sunt ratione rerum simul sunt ratione corre-
lationum ¶ Sed est modo de responsis minor surgit oppositio. Ex hijs priori et
posteriori que non habent nisi ordinem nature. satis patet correlationes esse simul natura
et hoc est quia res relate simul sunt secundum tempus et existenciam. Et ideo cor-
relative bene possunt simul esse secundum tempus et existenciam ¶ Sed dubium est de priori et
posteriori etiam existencia in tempore. loquimur enim primo de ordinantis in existendo
tantum. ita quod non tempore quo sunt causator et causatum. Cum ergo causator prius existat
quam causatum. scilicet ante mundum. tunc antequam esset causatum prior fuit deus rerum secundum
tunc causatione. sed prioritas relatio est. ergo in deo fuit eternaliter relatio ad causatam
sequentem. quod est magis utique in precedentibus. Non ergo bene dicitur prioritas de
deo rerum causatione ut videtur. Deinde oppono de relatione posterioritatis. dicas enim
quod ipsa simul fuit cum prioritate. quia correlativa posita se ponunt. ergo sic
ista dei prioritas eterna fuit ante mundum et posterioritas causati fuit
eternaliter erat ante mundum. Quero igitur in quo erat. non in causato quia illud non erat.
coeterna est causatum causatori. Non in deo quia in illo solum potest esse cuius est.
sed non est hec prioritas in causatione. ergo non potest esse in aliquo quam in causato.
Similiter autem in deo erat. tunc prius et posterius existencie fuerunt in deo ab eterno
quod falsum est. et non exemplum. Si ergo posterioritas causati ad esse divinum so-
litarium ante mundum non fuit antequam esset causatum. ut in deo nec in causato
no ordo erat. sed prioritas divine existencie erat. ergo non simul natura fuerunt
iste correlationes. ibi si dicas quod posterioritas sua illa causati potuit
esse ante causatum. quia quamvis privativa est nichil ponens actuale de causato
sed tamen eius possibile esse ante actum. ¶ Contra cum ipsa privatio nomine tali
sit ad aliquid hec non potest esse nisi per aliquid positum ut preteritum est. ab-
sencia enim privativa sive carencia nequit esse ad aliquid nisi supponatur
aptitudo in alio ad aliquid quod privatum est. et ideo privatio est ad aliquid
quia dicit carenciam alicuius privati quod natum erat inesse. Unde dicit
ordinem cuiusque ad alterum. ergo multo fortius vel equaliter positas non potest dicere
relationem nisi in alio fundatam. aut ergo in nichilo fundatur. et tunc

no e in aliquo Item quia nichil purum ad nichil refertur pt n subm rela
tionis ee pt aut fundat in alio et constat q id ad e causae quia loquimur
de posterioritate causae aut g ad causae in quo fundatur e ee possibile causae. a
actuale. Non actuale quia causa ante mundum non erat actuat. Nec possibile quia
ee possibile causae antequam esset actu non erat nisi ee eius in potentia activa causantis.
quia omnia ea q fiunt in tempore sunt in duplici potentia efficientis. Si g relacio posteri
oritatis causae antequam causa fieret radicata fuisset sup ee possibile causae
radicata fuisset sup potentiam causantis. Quae cum ipsa sit ipse deus. radicaretur
sup ipsum deum. Ex quo sequitur idem dux magister qd prius scilicet q relacio causae
esset in causante. et q prius et posterius extrinseca cadent in deo. quicquid enim in
deo sive potentia sive sapientia sive ee ut hugo dicit. deus ipse est. Item actualis
posterioritas que e actualis relacio ordinis. quod habet subm ee rei possibile
iam enim relacio verius e quam relatum. Item id e possibile causae qd habet
in divina notitia antequam sit in se non habet rationem posterioris ad ee divinum cum
sit simul cum eo ab eterno e. Non g e subm relationis posterioritatis. Eadem
similiter e ro de priori et posteriori in tempore. Sint enim a. b. prius et posterius in tempore
sive due diverse hore temporis ut hodie et cras sive diverse res sibi in tempore suc
cedentes. ut pluvia hodierna et proxima crastina. et sit a in presenti. Cum
g b futurum sit. verum e nunc dicere q a prius e. ad ipsum prioritate temporis scilicet ipsum
b qd e res posterior nondum e in actu. Si g sua posterioritas tamen non est
cum prioritate ipsius a. quia ut dictum e correlativa simul sunt natura. quero
in quo et quia relacio non fundatur in eo qd omnino non est. oportet q aliquo modo
sit illud in quo e. id ergo in quo e non pt ee a. quia prioritas b. sit a non
est in a. quia idem respectu eiusdem non e simul prius et posterius. g erit in b scilicet
b. secundum ee actuale nondum e. ergo non e subiectum eius secundum ee actuale. ergo solum
secundum ee possibile. Et tamen esse possibile ipsius b. simul e cum ee actuali ipsius a.
et idem non e alicui eidem simul prius et posterius. Item tamen actualis relacio esset fun
data in ee possibile eiusdem rei. ergo prius et verius esset quam res eius e relacio
qd non e intelligibile. Ut ergo q quod prius tempore e non est posterius et econverso. et ita non
sunt simul natura prius et posterius in tempore. Item de aliis dictis tam in exeunte quam
in tempore generaliter oppositum sit. Si rationes prioritatis et posterioritatis simul sunt natura. ita q
quod una e actu et reliqua, et quod una non e neque reliqua. sequitur hoc mirabile
et non intelligibile q ordo actualis rei sit. antequam res ordinata sit actu
et q ordo rei maneat in actu postquam res non fuit actu. Verbi gratia. Esse
solitarium dei prius erat quam coesse causae cum ipso. sed non prius quam po
sterioritas illius causae sive coesse eius ex ypotesi. ergo illa posterioritas erat
actu antequam esset res actu. cuius e posterioritas adveniat ee causae iam
erat posterioritas iam non e. sicut cum iam sit posterioritas in actu et prioritas
dum solitarii in actu e ex ypotesi. ergo postquam transiit solitudo dei
cuius erat prioritas remanet adhuc ista prioritas cum posterioritate causae
Sed qs hoc intelligeret. eadem e oppositio et evidentior in prioritate et posterioritate
temporis. Ut ergo ex istis q prius et posterius in exeundo et in tempore non possunt
esse simul natura. et nec tamen ipsas res neque secundum rationes ipsarum. et ista
solucio supposita e supius. Redeundo ad primas rationes q ro prioris non

possit ee in actu nisi sit et ro posterioris nec e^o. quia cum ille rones sint dre
ordinis et ordo no e in actu nisi res illa sit actu cuius ordo e. Ut seq^r
q posterius erit si prius e. prius est vel fuit vel erit. Et si posterius e prius
fuit. et si prius fuit posterius e vel fuit vel erit. ordinata enim i successiuis
et in exequys scdm prius et posterius no pnt simul ee. et ideo nec eorum ordi
nales relaciones que sunt prioritas et posterioritas. et hec dixi de esse ta
lium in suis naturis extra intellectum. in intellectu pnt simul ee. q enim succe
dunt in natura in intellectu simul tam diuino quam humano et angelico. intelli^t
enim deus simul oia priora et posteriora et ydeas prioris et posterioris i seipso.
intellectus eciam simul ht et intelligit prius et posterius rerum q no simul et
rones prioris et posterioris apud se habitas. pp hoc dico q prius in eternia
et in tpe nec sunt simul vm res ipas. neque eorum relaciones extra intellectum in
suis naturis. sed apud intellectum solum simul sunt. et id estimo tenendum ee
et rones prioritas. et loquor de ee actuali prioris et posterioris.

Determinacio duarum dubitacionum ostendens quo prius et posterius simul sint na. et quo intelligenda e illa sentencia q relatiua sint simul na. quo eciam differunt prius et posterius a preterito et futuro.

Set nunc occurrunt duo dubitabilia super hoc. Primum. qr sicut dictum e no sic
referuntur adinuicem prius et posterius ut primum et secundum. sz utrumque caulr qui
cum omnibus illis correlatiuis q utrumque caulr referuntur verum videtur ee q relatiua
simul sint na quia nullum incomplexum instantiam. Ut q prius et posterius vbique sint
simul na scdm illam famosam sententiam relatiuorum tamdiu decantatam. Sz quo erunt
simul na q no simul sunt actu scdm existenciam aut scdm tpus. Ad qd i primis simul
actu existit preterito rei q no e modo et futuro eius q no dum est. cum tn futuro
et preterito relaciones quidam sint. et pnt ee actu. rebus quorum sunt no existentibus actu.
ut q sile sit de priore. futurum enim posterius e. preteritum vero prius e in successione
tpis. Ad primum dico q alr sunt relatiua prius et posterius quam primum et secundum ut
iam suppositum e. quia primum et secundum no referuntur ut iam suppositum. qr primum et
secundum nec referuntur ambo caulr adinuicem referuntur. et ideo dico q illis quod dicta
dicta sententias huiusmodi de relatiuorum si recte intelligatur. Correlatiua ee simul
ee natura sic intelligo. q ad ee vnius sequitur ee alterius recipere. et ad no
ee vnius no ee alterius recipere. et hec no e q ad ee vnius actuale sequitur
ee alterius actuale. sz q ad esse vnius debitum a na sua sequitur ee alterius debitum
a na sua. ut si correlatiua sint res q simul i actu sint vel ee pnt sequitur
ee vnius actuale ad ee alterius quosm. et no ee ad no ee. Si autem sint res
q simul ee no pnt i actu ad ee actuale vnius sequitur ee preteritum alterius
vel prius vel futurum quosm. et sile e no ee. Verbi gracia. qr filius et dominus. pater et
filius. causa et effectus et huius sunt correlatiua. q simul actu pnt ee. ad
esse actuale vnius sequitur ee actuale alterius quosm vel viceversa. et sile
est de no ee. sed qr prius et posterius dre ordinis sunt. et ordo aliquis accidit
in rebus q simul actu sunt. sicut ordo solius nature. et aliquis i rebus q no
pnt simul ee actu. sicut ordo existencie. et ordo tpis. et ra e. qr tpus
et motus successiua sunt. et existencia sile successiua. ideo prius et posterius
no debent sibi mutuo inferri ex se scdm ee actuale. et no ee. nisi
forte in priori et posteriori solius nature. sz hec e tunc paciens. sz qr nature

que sic ordinata simul in actu sunt · sed in priori et posteriori existencie et temporis ex
actuali vicinius esse vel non esse intendendum est esse prius vel preteritum vel futurum alterius
vel non esse · sic si prius est modo · vel si non est modo · sed posterius erit · et si prius fuit
simul posterius est vel fuit vel erit et ergo · si posterius erit prius vel erit vel fuit
vel est · et si posterius est modo est · vel iam fuit simul posterius fuerat · et similiter negando ·
si prius non est nec fuit nec erit · posterius nec fuit nec est · nec erit nec ergo · Non
sic autem est de aliis correlativis que non simul sunt natura · Non enim sequitur · Si scibile
est quod scientia sit modo vel fuit vel erit · et loquor de humana scientia et scibili secundum quod alte
videm · Similiter non sequitur · si sensibile est quod sensus sit modo vel fuit vel erit · Sed nec
si sensibile vel scibile fuit vel erit vel est · ergo sensus vel scientia fuit vel erit vel est · Sed
nec econverso negando · Non enim sequitur · si scientia vel sensus non est · nec fuit nec erit · quod nec
sensibile nec scibile fuit vel est vel erit ¶ Ex hiis patet quod esse simul natura si convenienter
intelligatur convenit priori et posteriori · et exinde etiam manifeste patet quid sit correlativa
simul esse natura · hoc enim non est quod simul sunt secundum existenciam vel tempus · vel simul
secundum ortum et occasum ut prius declarabatur · sed quod invicem mutuo per naturam con-
nam ponant vel inferant esse sibi naturaliter debitum · Non dico esse actuale pre-
sentis · sed vel prius vel preteritum vel futurum prout convenit nature relationis ipsorum
et hoc est quia aliter se habent in successivis et que per modum successionis se ha-
bent quam in eis que per modum vel per naturam permanencium · ut iam ostensum est ·
¶ Ad secundum dicendum quod aliud est de prioritate et posterioritate quam de preterito et futuro
quia preterito et futuro sunt differentie temporis vel temporalium secundum quod huiusmodi non ponentes
aliquid actuale de re cuius sunt · sed tantum potentiale vel rationale vel habitudinem · preterito
enim prius non ponit rem preteritam presentem · nec aliquid eius nisi forte in potentia
vel in habitu vel ratione · Similiter futuro prius non ponit rem futuram presentem
nec aliquid eius in potentia · et ideo possunt simul esse invicem et cum presenti quod ipsum pre-
teritum et futurum non possunt ~~esse~~ esse enim habituale vel potentiale rei esse potest quando et
ubi ipsa res non est secundum actum · prius autem et posterius sunt differentie ordinatorum
et ordinis · et quia ordo rei non est nisi res cuius est ordo prioritas et posterio-
ritas non est · nisi quando ipsa res prior vel posterior actu est ¶ Ad hoc quod videtur
argumentari quod etiam preteritum fuit · sic ad futurum · et futurum posterius ad ipsum
quorum relationes possunt simul esse invicem et cum presenti quamvis non ipse res re-
late · videtur quod similiter possit esse de hiis relationibus prioritas et posterioritas quamvis
non de ipsis rebus · Dicendum quod non sequitur propter fallaciam accidentis · accidunt enim
prioritas et posterioritas preterito et futuro · pertinet enim ad aliquod genus ut
ostensum est · et in pluribus sunt · et ideo non sequitur quod id quod accidit in relatio-
nibus preteriti et futuri accidat in relationibus prioris et posterioris · preteritum enim et
futurum differentie temporis sunt · prius et posterius ordinis · et quia partes temporis habent or-
dinem · ideo habent prius et posterius · sed hoc accidit eis · ordo enim prius et posterius
naturis inest · et extra preter esse temporale · Item quamvis preteritum sit prius et
futurum posterius · non tamen est preterito ~~posterioritas~~ prioritas · quia tam priori quam
posteriori convenit potest tam esse quam preteritum esse vel quam futurum esse ut possu-
Solo cuiusdam dubitationis accidentis ex relatione hominis scientia predestinatio · est

Ex iam dictis de priori et posteriori intellectus solvuntur quedam difficultates que solent op-
poni circa nomina prioritatis vel predestinationis sic. prioritas secundum divinam substantiam et
connotat aliquid in creatura per hoc quod est prius. ergo sicut prioritas est connotat eternum
et ita creatura eterna. quia illud connotatum non nisi est. nisi est deus. per consequens creatura est
ut videtur. Item illud connotatum importatum per prioritatem prius. relatio est ut patet. quia ordinem
dicit sive ante vel prius. quod si in deo est. deus habet relationem. quia dependet ad
creaturam. sicut ergo si in creatura: creatura eterna est. Item in quolibet sic relativa
sunt simul natura. ergo est relatio importata per id prius. sit ab eterno et suum corre-
lativum eternum. quia non prius deus eternus. Ad primum dicendum ad primum. quod ubi connotat aliquid de
creatura ponens quod in creatura. sed illud non est ad actuale sed possibile tamen existens in
potentia et amata dei notitia. connotat enim futurum esse creature quod est terminus in poten-
tia eius. quod vero sic oppositum. illud connotat de creatura aliquid est. distinctio est aliquid. est
enim aliquid secundum futurum sed non aliquid secundum prius. Item est aliquid secundum rationem sed non est aliquid
secundum rem. et illud rationale esse non est aliud quam futurum creature in esse divina
existens eternaliter. Item non est ad creature secundum actum sed secundum potentiam. et hoc non secundum potestatem
materie sed dei efficientis. illud vero connotatum de creatura si sumatur per esse fu-
turo creature vel pro esse rationali vel possibili nullo modo est ad de creatura ab-
solute. quia est aliquid extra futurum creature. quia nichil aliud est quam idea crea-
ture existens in amata dei notitia per quam alia deus faciet ea. et sic nichil
aliud est quam deus. non tamen est connotatum illud ad de creatura ut intelligatur in
absentia eius. Si autem illud connotatum importat aliquid de substantia creature secundum
prius vel secundum rem. vel secundum actum vel secundum potentiam hoc est in natura vel omnino
in re. Dicendum quod penitus nichil est. et illud nullo modo sequitur quod non. cum sit deus
quod sit creatura. nec sequitur ad esse deo eternum. Connotatum vero per nomen prioritatis prius
non est aliquid eternum. sed esse non est nisi deus. aliquo non est aliquid eternum sed temporale
tunc primo eius quod incepit creatura esse quod non est ad quam posterioritas creature ad
substantiam divinam. et ordo importatus per prioritatem non est realis connotatum. modo primo sed modo
secundo tamen sed rationem quod connotatum intelligatur ad de esse creature. Ad secundum dicendum quod ista
relatio importata per prioritatem prius. a qua est importatio huius comparationis prioritas non est rela-
tio qua refertur deus ad creaturam sed rationis. et ideo non est relatio creatoris sed creature
sed non est relatio adhuc existens sed futura et ideo non est in deo neque in creatura
adhuc sed erit in creatura. Unde prioritas idem dicit quod futuro creature est dei substantia
vel posterioritas creature ad illam precisio. Cum autem dixit quod relativa sunt
simul natura patet per predicta quod hoc non requirit quod sint simul secundum esse actuale
et ideo sequitur ad esse eternum dei. Solutio oppositionis sancti Thome in primo c. 37

De relatione prioritatis divine ad creaturam

Ex solutione huius patet questio
ad illud supra dimissum quod oppositum est dictum de relatione portans de deo dicente
relatio creature. nec videtur deus habere dependentiam ad creaturam. De hoc enim dicendo sic
modo ultimo dixi de huius nominibus creatoris creature. Dico enim quod prius et posterius
in temporalibus videntur posse esse relationes. Ita quod hec duo a divinis illis importantur.
In deo autem et creatura vera tamen dicunt relationem. et ab illa vero importantur
sed relatione posterioritatis creature. Unde non videtur quod in temporalibus videntur dicere prius

quo non est aliud · et posterius quod est post aliud · Ita quod utrumque ponit durationem pro
ritatem cathegorie · Per hoc quod duo post · hec enim ipso autem videtur ponere respectum
aliquod in priori et posterioris · unde quod dicitur de hac autem cathegoria hoc non est nisi
quod tamen post erit · Quomodo prius et posterius radicatur super unam rem quod
Tandem queritur aliquis a termino ad terminum extensum sicut alia cathegoria
Cum superius dictum sit quod correlativa maxime quod utrumque eorum semper
requirunt aliquam rem unam que extensa a termino ad terminum super quos terminos
ipsa relativa fundantur et radicantur · quomodo hoc verum sit de priori et posteri
ori que non simul sunt secundum actum ‖ Et dicendum quod prius et posterius in non
secundum rem vel rationem fundatur dicto modo · quia extensa et prius et posterius
in extensa super extensam cuius ~~res~~ prior est · et pulchritudo extremitatis unius
et termini posterior extremitate alterius · et prius et posterius in tempore super
tempus continue extensum et in omnibus sicut ordo est ad quod quodam modo
continuabitur extensum subiectum priori et posteriori in terminis suis.

Sit deo trinitati laus et honor Amen ·

Tractatus de esse et essentia fratris Hervei ordinis predicatorum.

Quia tota philosophia realis ex cognitione esse et essentie dependere vi-
detur, secundum quod sunt ab intellectu capiantur, et super ipsa fere omnia tamquam prima
quasi subiecta fundentur. Ideo utilis est horum inquisitio, quia non solum
notum fiet quid per ipsa intelligere debeamus, sed etiam ad alia facilius
inquirenda facilior introitus aditus patefiet. Et quia super hac materia
priorum virorum pugna pertinax invenitur qui super hec diversa sen-
tientes multa diffusive tractaverunt, quorum et si ullus compendiosius
in toto sequi velimus, quia quantum nobis apparet neuter per veritatem ad
plenum tradidisse videtur. Utile tamen esse putamus eorum intentionem
quantum ad aliqua in medium declaranda adducere, ut per hec ea que
de hac re dubia dicturi sumus clarius innotescat. Igitur circa
huius questionis veritatem inquirendam generaliter ea per ordinem declarare curabimus.
Primo quidem quid per essentiam et esse debet intelligi. Secundo que inter ea
differentia sit assignanda realis secundum aliquos. Tertio difficultates que
ex hiis emergere possunt contra eorum rationibus adducemus. Quantum ad
primum ut modo suo procedamus, primo quid sit essentia breviter videamus.
Non enim huius gratia sermo proprius assumitur, quia quantum spectat ad presens
de eius significatione apud nullos in dubium vertitur. Essentia — Nota quid est essentia
igitur non aliud videtur esse quam rei natura sive quidditas que per diffinitionem
significatur. Et quia per diffinitionem solum principia rei realia essentialia exprimuntur,
ideo a ratione essentie excludit omne id quod non est de intellectu quidditatis rei.
Sicut humanitas que est hominis essentia includit solum principia essentialia
que sunt de intellectu humane speciei, et precedit a sua ratione quicquid sit
humano supposito eveniens, sive sit accidens sive esse. Sic ergo essentia
a suo intellectu excludit ipsum esse quod ad suppositum pertinere videtur. Et hec
de ratione ~~esse et~~ essentie sic sufficiat. Aliud ergo quid ipsum esse fiat
videamus. Circa quod sciendum quod aliqui sunt qui asserunt quod esse idem est quod
creatio, et esse ut sic aliquid super ipsum addit. Et est solum quidam respectus
ad creationem. Hoc autem taliter ratione conantur ostendere. Et ut eorum verba
multa impertinentia dimittamus, solum unam rationem eorum breviter adducemus,
que in hoc consistit videtur. Secundum enim philosophum nono metaphysice actio et operatio — Et 1o
se habent quasi complementum et perfectio. Esse autem est complementum et perfectio
essentie, cum in tantum perducatur et excedat in quantum ipsa accipit esse, ut
quedam eius perfectio. Non ergo creatio dicat quandam actionem et per consequens
perfectionem in essentia susceptam, videtur quod realiter sit idem quod ipsum esse.
Secunda ratio breviter in hoc consistit. Secundum philosophum 4o phisicorum actionis — 2
non est motus nec generationis generatio, sive ut terminus sive ut subiecti
eorundem, nec accidentis accidens; et cum creatio sit quedam perfectio et complementum,
ut dictum est supra, perfectionis non est perfectio, nec completi complementum.
Perfectio autem non suscipitur in perfectione nec complementum in complemento, nec
tamquam in subiecto nec tamquam in fine. Sed potius id quod erit suscipi-
ens sic se habebit ut potentiale et perfectibile. Creatio ergo tamquam perfectio et complementum
in esse suscipitur, sic se habet ad modum recipientis et potentialis. Tertia ratio — 3
in hoc etiam breviter consistit. Motus enim 3o phisicorum a philosopho diffinitur
quod est actus entis in potentia secundum quod in potentia. In qua diffinitione duo
ponuntur. Unum quod spectat ad acquisitum esse. Et quantum ad hoc dicitur
quod motus est actus; hic imperfectus. Hoc autem non diceretur si mobile non
fieret aliquid de eo ad quod movetur. Aliud vero est quod spectat ad acquirendum

esse, et istud est formalius in motu, quia ratione acquirendi sunt potentialitas quia
est quia dicta potentia motus non potest actus entis in potentia; ergo
ergo creatio potest actus quidam differens a motu, secundum quod ... Cum
in potentia, quia non praesupponit aliquid ex parte huius quod dicitur entis
potentia facientis. Manifestum est quod creationem diffinientes, dicentes quod actus
entis in actu secundum quod in actu. Quod enim creatur non habet aliquid
de eo quod acquirit per creationem et adhuc non, sed quod totum simul, et ideo non
est in actu et in potentia, sed in actu tantum. Est ergo creatio actus entis
in actu secundum quod huiusmodi, sed actus entis in actu non est aliud quam ipsum
esse, ergo totaliter idem est creatio et ipsum esse. Addunt tamen sicut dicentes quod
licet creatio dicat ipsum esse creaturae simpliciter, fundatur tamen in eo rebus quoad
ad creatorem, sed esse ad talem rem non dicat aliam rem quam solum esse.
Et ideo voluit simpliciter quod creatio facit ipsum esse creaturae ut comparatum
licet super hoc praedictam rem includat. Sed haec stare non potest. Tu enim
esse facit aliquid absolutum ut existimet et idem ostenditur, creatio autem non
sua absolutam gradationem sive secundum non absolutam, sed relationem facit ut
infra probabitur. Recte incidunt in opinionem quam reprobare volunt, licet modo
qui volunt quod esse super creaturam addat solum respectum ad creatorem.
Creatio autem non dicat rem absolutam, sed relationem in creatura sicut per
creandi. Ex omni enim mutatione duos invenimus processus. Unus quo ab uno
termino motus in aliud sicut de albedine in nigredinem devenitur ex uno
dealbatus. Alius modus attenditur ab agente in patiens, ingressus videlicet
procedendo ab agente sunt ab ipso sed esse. Omnis autem hos duos processus
dicuntur ex loquitur. Nam primus processus, quia res transmutatur de
forma in formam sive de potentia in actum, et hic motus sive mutatio
motus sed reducitur ad genus sui termini, terminus enim motus ... in
potentia in ipso ... Et ideo dicere possumus quod id quod aliquid
mutatur in aliud est aliquid illud ad quod mutatur, sicut via est ad
quod terminus inquisitio est eius acquisitio. In creatione autem non potest
attendi iste processus. Terminus ideo est quia in qualibet transmutatione est invenire
aliquid subiectum quod utrumque terminorum mutationis, ratione cuius non ... sed
potest de uno in aliud quod esse non posset nisi terminus mutationis quam
sunt quasi in aliquo convenit. Propter quod illud ipsum mutari dicitur, quod aliter se
habet nunc et prius. Nec refert utrum tale subiectum commune sit per eius
actu, sicut est in motu alterationis augmenti et decrementi et loci
mutationis sive sit in potentia, sicut est in generatione et corruptione. Sed ergo in creatione non potest dare aliquid commune subiectum, propter quod passio
dicitur illud quod creatur aliter se habere nunc et prius, nec in creatione
potest ponere aliquam transmutationem. Manifestum est quod talis processus in
creatione non invenitur. Et ideo nullo modo potest dici mutatio licet per modum
mutationis fiat. Imaginamur enim ... creationem fuisse temporis
Et ... hic accipimus rem creatam, aliter se habere nunc et prius. Cum
creatura non erat, sed tamen hanc veritatem dici non posset, quod processus
in quo ab uno termino in aliud devenitur, in creatione, secunda non potest
Et quia ... hunc processum mutatio sive motus ... non potest dici terminus
quod creatura dicitur ... creationi. Quia quod creatio non potest dici ipsum esse
alius processus invenitur quo videlicet factum ab agente relatum, sive
dependentie ... Si enim subtrahimus ab actione et passione motum

sive processum de uno termino in aliud, non remaneret nisi quedam habitudo
patientis ad agens, que habitudo in paciente non esset aliud quam quedam
relacio dependencie secundum quam refertur ad agens ut ad suam causam.
Idem per omnia oportet intelligere in nomine creationis. Non enim potest accipi
ut mutari sive ut motum esse, cum ibi nullum subiectum commune inveniatur.
Nec potest accipi ut accessus sive transitus ad rem creatam, cum ibi
non potest assignare terminos contrarios. Restat ergo secundum suam essenciam creacio quedam
habitudo sive relacio ad creatorem cum inceptione sive novitate essendi.
Et secundum hoc creacio ponit aliquid reale in creatura, sed non rem absolutam
sed solum respectivam secundum quam creatura realiter a creatore dependet.
Est creacio hoc modo sumpta collocanda in genere relationis, non
autem actionis vel passionis. Si autem creacio active sumatur, tunc nichil
aliud est quam divina actio, que idem est quod divina substancia subintellecta
tamen aliqua relatione ad creaturam non rei sed rationis. Nam in omnibus
que adinvicem referuntur quorum unum ab altero dependet, et non econverso,
in eo quod ab altero dependet relacio realis invenitur. In altero vero
rationis tantum, ut patet per philosophum in quinto de scientia et scibili, et patet in quinto
Methaphysice. Per ea que dicta sunt patet solucio ad rationes in contrarium
factas. Nam cum dicitur quod actio sive operacio est quedam perfectio et esse [illegible]
nichil facit ad propositum, si intencio philosophi ibidem consideretur. Probat enim quod
semper actus est finis et perfectio potentie, distinguit tamen quod quandoque potentie
finis est solus usus, sicut cum operacio est perfectio operantis, ut visus
videntis et speculacio speculantis. In quibusdam vero potentiis fit
aliquod operatum preter ipsum, sicut preter edificacionem fit domus, et
tunc talis operacio est perfectio facti et non facientis. In omnibus tamen
potentiis hoc unum est quod operacio est finis et perfectio potentie, et hoc
principaliter intendit in toto illo libro. Cum ergo a philosopho concluditur
quod esse eius est quod creacio, cum esset perfectio creature, patet quod a mente philosophi
recedit, maxime cum ostensum sit supra quod creacio non est mutacio, ut per hoc
possit dici quod sit actus creati. Nam si active sumatur, significat divinam
substanciam relacionem quandam intellectam ad creaturam, ut dictum est supra.
Si vero passive sumatur, ut prius sumitur et secundum quod de creatione loquitur,
sic est quedam relacio realis in creatura, signata tamen per modum [illegible]
ea ratione qua novum esse a creatura suscipitur. Per hoc etiam patet solucio
ad secundam rationem, cum dicebatur quod post motum non est motus, ita licet
perfectionis perfectio etc. Dicimus quod creacio secundum quod aliquid ponit in creatura
non est actus sive perfectio sed potius relacio sive habitudo dependencie
qua creatura comparatur habere sive actum essendi a creatore suscipiendo.
Per hoc ulterius patet solucio ad terciam rationem. Nam si creacio secundum quod aliquid
ponit in creatura non est in genere actionis vel passionis, sed quod non
est actus entis secundum quod est in actu, ut per hoc solum a motu differat,
quia motus est actus entis in potentia, unde non est ullam hic comparationem
creature ad veritatem nisi ratione habitudinis vel dependencie quam inter
motorem et mobile considerat, cum omnis motus in genere relationis ponetur
sicut ponimus creationem. Capitulum secundum
Visso quod sit creatio ac per hoc ostenso quod non est idem quod esse, si esse reale
rem absolutam consignificat, restat hic videre. Circa quod est sciendum
quod quidam ex adverso et superbus viris contradicentes dixerunt quod esse nullam
rem absolutam ponit in essencia vel super essenciam, sed realiter est idem cum ea

essentie | nisi quia addit respectum quendam ad creatorem prout ipsa essentia est in effectu
Esse duplex. | Ad cuius evidenciam distinguitur duplex esse scilicet esse essentie et esse actualis
2m quod | actualis | existentie. Esse quidem essentie non est aliud quam ipsa essentia simul rationem
existentie | in diffinitione et tale esse est illud quod significat diffinitio quia diffinitio indicat quid
est esse rei. Esse vero actualis existentie est id idem esse nisi quia addit respectum
dependentie ad productorem rei, prout res in actu effecta est, ut ex hoc
essentia creature dicitur esse inquantum est creata sive prout est effectus creatoris
et non per aliquam rem sibi additam. Et propter hoc dicitur quod quelibet creatura
participat esse inquantum est plenitudo in effectu expressa a deo. Sicut
si sol produceret radium voluntate, ipse radius sit productus cum plenitudo
solis absque additione alterius rei. Sic eadem creatura ut dicunt plenitudo
tarie a deo producta dicitur participare esse divinum ut dicunt polen-
donis dicentibus aliam rem ab ipsa essentia, non propter additionem
quod ipsa essentia participat esse quasi sit aliquid. Non ergo est ymaginandum
ita quod esse sit aliquid inherens et subiectum ipsum esse
forma perficit materiam sibi substratam essentia creature ponit
Responsio ad | ergo concludit quod esse sit idem quod essentia addens solum respectum. Sic
Hoc autem stare non potest, quod possumus ondere contra rationem
ex parte probatis. Nam si esse super essentiam non addit nisi respectum. Et po-
tuit ipsa essentia potest seipsam referre non addet nisi respectum
effecta sit eadem seipsam esse sive existere ad creatorem prout est in actu
seipsam est posita quia seipsa et per suam essentiam. Sicut videmus quod una per
utpote quia talis dependentia in cuius essentia fundatur ad formam refertur
ipsum esse non sit aliud quam essentia cum tali re in ea fundato. Eodem modo per
seipsam erit quia in sua essentia sed non sit plenitudo divini esse
sicut hec albedo cuius essentia plenitudo comprehenditur seipsa est plus alteri
albedini in actu existenti. Sed si essentia creature per seipsam est sive
subsistit erit eius per essentiam et per consequens sua causa essendi
C. | est conveniens. Contra. Hoc idem apparet ex parte diffinitionis quod soli deo
quod nulla diffinitio de re absolute dari possit. Sequitur enim
ratione unde sive essentie sive actu existat sive non, solo propria
essentia ponitur et excluduntur omnia alia. Constat enim quod in diffi-
essentie. Sed si esse non dicat aliud quam respectum in essentia creature
fundatum talis res convenit essentie ex ratione sua. Sicut enim
nos qui ponimus ipsum esse dicere rem absolutam simpliciter sibi essentiam
sua debet talis res sive habitudo ad dantem illud esse. Unde
manifestum est quod essentia creature quod est participata sive dicto res per
intelligi non diffiniri posset. In diffinitione ergo cuiuslibet entis creati
semper cadit habitudo ad causam suam, et sic nulla diffinitio erit absoluta
quod falsum est. Possumus enim intelligere essentiam lapidis absque eo quod
3 | intelligamus habitudinem ad causam sive actu existat in re sive in
causa sua tantum. Contra. Secundo potest apparere magis ex parte productionis
Si enim in re corporea non debemus ponere quam essentiam et sed de eo
rei nullam aliam inveniemus nisi creaturam et aliam personam potentia
ponimus enim in personis divinis hec duo essentiam scilicet et respectum et
ex hoc salvatur in eis ratio productionis. Dicimus enim essentiam
esse tantum productionis.
Et licet in divinis ipse non sit dependentia, quia omnis persona constituitur
personam

est vnum et idem esse tamen secundum relacionem in eis dependencia
inuenitur dependet enim filiacio a paternitate, inquantum filius filiacione
constitutus producitur a persona constituta relacione paternitatis Sic ergo in eo
quod a deo producitur et habet esse diuisum ab eo, aliud ponatur quam
essencia eius requiritur ad hoc quod habeat esse dependens et destitutum
Non ergo esse causatum quod est defectiuum et aliud ab esse diuino so- — x^a 20
lummodo est ¶ Propositio vero posita est impossibilis ex parte relacionis
Sicut enim probat philosophus 5° phisicorum motus non terminatur ad aliquid
respectiuum nisi per accidens. inquantum videlicet aliqua res absoluta per motum
acquiritur quam aliqua relacio consequi potest. sicut dealbacionis motus
terminatur ad albedinem que est res absoluta quam relacio similitudinis consequitur
Et quod dictum est de motu, quod per se ad relacionem non terminatur, intelligendum
est de omni accione, per quam aliquid in esse producitur Cum ergo causa-
li accionis diuina consequitur esse a deo, licet quod esse dicat rem
aliquam absolutam ad quam terminetur diuina accio Nec potest dici quod ipsa
essencia sit id ad quod procedat diuina accio terminatur, essencia enim ut res
est non est obiectum diuine accionis nisi inquantum essencia ab ipso deo
esse suscipit et inquantum est actu, non inquantum est essencia Non
enim essencia se ipsam suscipit sed aliud a se. ad quod diuina accio
terminatur tamquam ad obiectum proprium cum esse sit per accionem Vt in de
causis habetur et ita propositio Apparet ergo quod esse non dicat solum respectum
sed aliquid absolutum cum habitudine dependencie ad causatorem, — ca^m 2^m
Postquam ostendimus quod non sit ipsum esse causatum quod non est idem quod causacio
vt primi dicebat, ut est res eius ut dicebat alii, Nunc restat
videndum est quod eius dicunt sunt potest. Primo ergo ne in equiuoco laboremus
nominaliter dicitur ab essencia siue ab ente essencia Et dicitur in phisicis
ita accidentia per se primo, loquendo ergo de tali ente, possumus dicere quod quelibet
res est eius per suam essenciam cum per essenciam sua sit in primo Ideo enim
et alii sicut Ideo sunt eius preparat quod substancia corporis
dicitur Vnde et proprium rei essencia sit De hoc ergo ente siue esse loqui
intendimus et de hoc loco dicimus quod vnumquodque est eius per principium
rerum deus qui est et qui existit et subsistit actu per essenciam
Vnde solus ipse est suum esse ¶ Sed ergo quo res dicitur potest dici
eius per essenciam et per participacionem Et ad veritatem quidem videtur primo
non requiritur de necessitate quod res sit in actu Nam dato quod nullus
homo existat in actu Hec tamen est vera homo est animal et corpus et substancia re-
et principiis eius quod in illis principiis essencia rei sit Non enim talia
pro exprimunt rei essenciam sed potius subiecti nominacionem et naturaliter
habitudinem predicati ad subiectum Et similiter est secundo quia corrupta re
ad huc remanet sua Non enim per suam querit actualitatem
rei sed nomina habitudo passionis ad subiectum predicatur naturaliter habitudinem
diffinicionis ad diffinitum ad quam non requiritur quod res actu existat
¶ Ex hiis que dicta sunt possumus eciam videre quid sit illud esse quod
forma dicitur dare materie et illud de quo dicimus quod vnumquodque rei vnitatem
est esse ¶ Circa quod est sciendum quod forma adueniens materie prestat ea
inquantum materia habet esse aliquod speciale
per suam formam Materia enim

ad speciem rei pertinet requiritur sub ipsa forma materie et tale eius est perfectio
materie non autem forme quia interdum semper perficit. Et istud est illud
esse quod dicitur dare forma materie quod nihil aliud esse videtur quam ipsa forma

Nota hic

vel potius forme in materia. Nam ipsa forma principaliter perficit materiam
unite. Ex quo patet quod tale esse est esse essentie sive per eius secundum quam
res ut hic intelligi. Cum enim intelligo hominem quod est corpus partibus integra-
tum perfici per animam. Quando autem corpus perfici per animam intelligo totum
hic esse per animam. Patet ergo quid est illud esse quod forma dicitur dare
materie. Patet ultimus ex materia et forma consurgit essentia que est perfectio

quid est esse

totius, et ab ista tota essentia fluit esse quod dicimus distinctum ab essentia
sicut actus a potentia. Est enim ipsum esse actualitas essentie quo
in actu effecta subsistit. De tali quidem esse intendimus, vel quod dicitur
unum rei vinculum esse a quo ~~existat~~ subsistit. Possumus intelligi de primo esse. Nam quelibet res unita actualitate
materie quia totum tale esse unum est in unaquaque re. Quod forma dicitur dare
hoc refert si in composito ponant plures formas substantiales, quod est contra
ponentes plures formas, quia ponere unum tale esse tamquam principale et
perfectivum aliorum. Sed quia nulle forme subsistentes inveniuntur in quibus
non potest dici quod materia perficiatur per formam vel habeat esse per eam, cum
tales forme materia careant. Ideo generaliter et verius dicitur quod hic quod dicitur
unius rei vinculum esse intelligatur de esse actualis essentie. Hoc
enim in omnibus inveniendum, et predicta ipso tale est intelligenda. De hoc ergo esse
loquendo intendimus ostendere quomodo sit posterius ad aliquo esse ipsum dis-
tinximus. Est ergo sciendum quod tale esse rerum abstractum ponit superadditum
essentie rei quod nihil aliud est quam ultima et prima actualitas
eius. Non enim sufficit passivum nam aliquam seu formam in actu nisi
prius informata eam esse. Ex quo patet quod ipsum esse comparatur ad essentiam sicut
actus ad potentiam aliter tamen quam forma ad materiam. Nam forma sic est actus
materie quod materia nullam actualitatem habet ut in se. Cum nulla res in
puncto vel genere per materiam constituatur ut in essendo seu subsistendo. Cum esse
materia non comparatur. Esse autem sic est actus forme sive essentie quod ipsa
essentia actualitate sua constat. Vel per eam res differunt et in esse tal[iter]
locatur. Ipsam enim formam esse per se consequitur. Quilibet enim est
in actu inquantum habet formam. Sed quia nulla res sufficit quod sit causa
essendi sibi ipsi esse causatum, et quod tale esse rei sit influxum a deo
causatum. Sequitur ergo esse causatum et a principiis essentialibus rei et ab aliquo
exteriori principio quia intrinsece fluit ab esse et eo consequitur inquantum
ipsa contingit essendi principio et ab ipso sibi esse ponitur. Ut autem
predicta apparentur et verius intellectus clarius elucescat, ymaginandum est quod
tale esse sic habeat ad modum cuiusdam lucis solaris diffuse per
totum dyaphanum aeris et ipsa et vere causata sic habeat ad modum dya-
phani corporis. Tunc autem quod illa lux est splendida per essentiam suam
Corpora vero dyaphani intrinsece splendorem sic lucet inquantum luminis participat
a dicta luce. Non enim lumine hoc est radicem in dyaphano ymagi-
nemur illud quod dicta lux solaris sua virtute producat totum dyaphanum
quod producto sibi assistat et suis lumine perfundat et totum sit pro-
ductum intrinsecum actu subsistat inquantum luminis participat. Constat at

quia corpus diaphanum sic a luce perficitur semper lumen participat a luce producte
et natura sive diaphaneitas, quod magis apparet si dicemus ipsum lumen esse
incorporari ad modum coloris quia dicitur esse quedam lux incorporata in corpore
terminato. dicemus tamen lumen in diaphano causari, et ex principiis eius constitutivis
eius mixtum aptum natum esse lumine perfundi et in natura sua hoc ipsum
sibi incorporetur. ex quo in declarandis supposuimus ipso luce actu subsistente pro-
prio esse cum ipsum corpus in se totum sic a luce produci, quia eius luce
participato subsistit. sed quia ut declaratum est corpus non sit sibi esse causa lucendi
eo lumine a se non habeat, eo dicimus lumen in diaphano causari per lucem a sole
lumine diffundente. Manifestum autem est ex dictis declaratum lumine participato
esse quandam aliam rem a natura diaphani et a sole lucente. ¶ Eodem modo
dicimus de deo creatore et creatura. Est enim deus ipsum esse velle cuius
participatione omne creatum est sive subsistit, productio ergo essentia creature
semper sibi assistit per influentiam sui esse quia utique diffunditur
et creatum actu essendi participat. deus sic sub esse divino producitur
in essentia creature est sicut quodam possibile ad modum corporis diaphani. Esse
ipsum vero esse est sicut perfectio et complementum essentie, sic huius ad modum
luminis immissi et participati, et cum hoc dicimus omnem rem componi ex quo
est et quod est. Ex quo est quidem scilicet essentia quia ut quedam possibile ipsi
esse substituitur et ex quo est scilicet esse quod in ipsa essentia suscipitur tamquam
actus et complementum eius. Productio ergo dei rem subsistentem, totam simul
producit et creat, creat tamen in creatura producit sicut actuale in possibili
et essentiam sub esse, sicut possibile sub actuali. Et quia essentia esse
per se componitur supposito tamen influxu dei sicut diaphanum actu et participatio
luminis, cum fictam suppositionem supposito solis influxu. Ideo dicunt possunt
quod esse sit creatum immediate a principiis constitutivis rei sive formalibus, quia forma
effectus essentie per modum completi ~~finalis~~ finalis, et multiplicatio adeo
ut a principio efficitur est immediate creatum, influxum per essentiam rei quam creat
sive producit actum essendi influit vehementius et immediatius quam naturale
agens rei gratia effectus ipse quod non creatum actuale essentiam parare potest
ex divino influxu. Ex hiis quod dicta sunt aliqualiter patere potest, quid per ipsum
esse sciat velimus, et hec sufficiant quantum ad tertiam partem principalem.

Postquam visum est quomodo se habet esse et essentia dei ad invicem, quomodo componitur
Restat ostendere que sit differentia inter ea assignando ubi status ex primis Cap. xiij
debemus ponere quod inter ea sit posita differentia realis et non rationis
sit esse dicitur aliquam rem absolutam essentie superadditam sicut visum est supra. Cum
tamen ut quemadmodum sit perdi modis primo quidam omne quod ab alio differt
~~omne~~ re vel ratione differre. Deinde rationes adducuntur ad ostendendum
realem differentiam inter esse et essentiam debere assignari. ¶ Dicunt enim omne quod
est vel est res aliqua extra animam habens esse, vel est modus rei, vel est
res tamen per intellectum formata. Accipiunt ergo duo nova. Aut enim
sunt due res, in re extra productas et non tamen per intellectum genera-
tas sed unam dumtaxat per intellectum apprehensam vel sub duplici modo se habenti
et tunc comparantur differentia rationis. Non enim duplici modo se habenti, et tunc

dicam realem cum mobilitate rei non sit ipsa res. Nec tamen diversa operacio
intellectus facit duplicem realem in rebus apprehensis. Nam cuiuslibet rei
quod est eius intellectus ex toto convenit enti, ut Commentator patet, quod omnis sensus dicta
ad has duas reducatur. Dicto autem potest quidem quod est quedam differencia
intencionum, reducitur potest ad dicam realem. Intendo enim quod actus anime
ad quem pertinet de eadem re diversas intenciones formare, sicut de eodem
aliter et aliter supposito formant intellectus intenciones speciei et generis. Et quod iste
una intencione, tamen ostendit quod ipse vult quod eius et primum non dicuntur
sub diversa tamen racione. Si tamen invenimus ab eo dictum quod actus fiunt
intencionum additi substancie, hoc probatur dicit, quod actus modicum esse
de entitate, cum enim probatum sit diversitate animi magis sit entis quam
essencia. Unde quodammodo applicantur entibus realibus, ad non res privatam
differencie tamen ergo ad prius pervenientes. Dicam realem differenciam
esse inter esse et essenciam. Et hic videtur patet. Et sic patet. Si essencia
ipsius essencie, et ego ipsum esse dicit quod est primum
in quibus creatum est quid subsistens, et actus ipsius essencie, sed essencia
esse est actus purus et forma rei actualitas, sic ergo sequitur ex una parte
parte sequitur quod ipsa essencia sit actus purus realiter sicut ipsa essencia, et ex alia
hic convenit non autem creature. Unde Boecius in libro de ebdomadibus:
hec sunt apte insinuans dicit: diversum est esse et id quod est; ipsum
vero esse nondum est. At vero quod est, accepta essendi forma est atque sub
sistit. Et hec duplex est inter esse et ~~essenciam~~ id quod est, id est essenciam
et hec duplex sicut patet quod ipsum esse non est id subsistit, quia esse
proprium est essencie. Ipsa tamen essencia in ipso est sine subsistit inquantum
accipit essendi formam, id est ipsum esse quod est quasi forma et actus essencie.
Patet ergo ex intencione Boecii quod est in rebus creatis non potest dici subsi-
stens, sed tamen ipsa essencia. Si tamen compositionem inter ~~indigeat~~ careat
nec tamen ipsa essencia potest dici actus purus, quia non essencia subsistit nec
composicionem facit cum esse sicut accipiens cum accepto. Sed forte quando
ad utrumque quodam indiget aliquis quod prius rerum sive latitudinis quam potest
esse super essenciam, essencia hic subsistere per esse, non autem esse per se, ipse enim
causa rerum seu latitudinem essencia non potest dici actus purus, sed actus
posita admittimus. Hec autem non valent. Non ergo supposita quod creatura per
rerum subsistere, sicut persona divina. Unde quodcumque enim per suum esse sub
esse potest. Deinde dicta latitudo sive rerum non facit essenciam creature realem
possibilitas autem in qualibet ad cuius substanciam pertinet. Hec enim abstracte
et per se enti creato convenit, ut patet. Nec tamen per talem addicionem rerum
quod facit esse super essenciam removetur quin realiter ipsum esse erit per se
quod subsistens sicut essencia, et ipsa essencia erit actus purus sicut est
hec autem manifeste continet falsitatem, quia sequitur quod esse creature esset
esse divinum et essencia creature similiter esset essencia divina. ¶ P. omne quod

Ctra

Lz

participat aliquid et aliud ab eo quod participatur, quod cum ipsum nomine participationis ostendit.
Nam id participatur proprie quod derivatur in aliquo alio ab eo suscipitur. Si autem
dicatur quod certum idem est realiter quod esse, impossibile dicitur quod essentia participet
esse, nichil enim seipsum participat. Sed nichil est quod ita proprie dicatur participare quam
essencia participet esse, ymmo illa creatura participat esse et ita participat et per se participat
ista essencia divina est purum esse. Nam per esse per essentiam proprie convenit
deo, ita esse per participationem proprie convenit creature. Sicut ergo in deo una et eadem
res est esse et essencia, quia ibi non est participans et participatum, ita creatura
in qua est participatio alia res est participans a participato. Alioquin res proprie in creaturis
locum non habet, quod est contra naturam eius. Nec potest dici quod esse creature
participatum sit idem quod esse divinum per omnia diffusum ad modum lucis solaris
quod in corporibus rerum illuminatarum non venit et tamen omnia lucida facit
que ipsum participant. Non est quod creatura participat aliquid corporum cum ea
faciat et ad ipsam pertinet saltem quantum ad suppositum, alioquin magis cor
rumpi posset quam esse divinum de se et in se per se stat idem. Creatura autem
ex hoc consurgit quod esse purum habet. Hoc ergo creatura est purum aliquid et
aliquid ab esse divino. Sed id quod dicitur quod sicut esse divinum est per se manens
purum et impermixtum et in nullo receptum, hoc per omnia diffusum potest
esse creature aliud ab ea cuius est esse participatum, utpote derivatum in ea
vel in alio receptum. Et hinc est quod esse creature, sed quedam plenitudo
sive participatio divini esse. Quia quod deus habet continet et possidet creatura habet
participative et diminutive. ¶ Sed iam rerum vel a re extrinsecum triumgradi est
extrinseca plenitudo dependentie effectus ad causam potest esse eo quod res abstracta
subsistat, ymmo ergo abstractum est ea et eo quod rerum vel quicquid est
rerum addat, vel quedam extrinseca plenitudinem ad creatorem ut diceret
essencia sit quod abstractum subsistens per esse. Sequitur quod rerum et quod est a re
imponitur eo nomine, ex hoc enim quod esse res quod est aliquid vel aliquod hoc
puta subsistentia vel actum essendi. Ex hoc autem aliter competit huic
rerum impositum est ad aliud. Non ergo esse est rerum vel aliqua plenitudo ex
trinseca sed ad abstractum in quo huiusmodi plenitudo fundatur. ¶ Extremo distinctio
est sive subsistit et sic est essencia divina, que proprie sue ne
vero essencia est quod non est ne subsistit proprie sue nature. Ornatus
creature. Sed hoc quod sit ut refertur ad suum effectum et ut essencia
dei. Et ideo dicitur quod creatura est sive subsistit quedam extrinseca
et ea extrinseca participatione eum eos cum pertinet ad predicatum de accidente, co
rrespondente quo videlicet res abstracta non sit in esse completum per aliquid
extrinsecum et dependens cum imaginatur res actu subsistat. ¶ Sed si ea dicta sunt superius
~~dicta magis dicuntur~~ per esse tamen per aliquid suum, sed quod extrinseca participatio
non sufficit ad hoc quod essentia creature sit sive actu subsistat nisi
dicta participatio extrinseca dicat vel includat aliquid proprie participatum, puta
actum essendi et tunc nobis competit. ¶ Sed ex dictis creature
actu existere vel subsistere. Aut hoc est quod a deo suscipit aliud ... 3
vel ... 4

Non autem est dicendum quod nichil quod possit a se ipsa esse et per se ipsam subsistere quod
soli deo competit, suscipit ergo aliquid. Aut est illud quod suscipit est idem cum ipsa
aut diversum. Non potest dici quod sit idem cum ipsa, quia tunc se ipsa subsisteret
sicut prius et cum unumquodque subsistat per actum, sequitur quod ipsa creatura
esset actus subsistens. Quod supra ostendimus esse falsum. Si vero autem est super
quod nichil per se ipsum suscipit, dicatur autem per se subsistere quod est creatura
adeo esse suscipere, est ergo tunc suscipiendum aliquid a creatura diversum.
Sed hoc potest intelligi dupliciter. Nam aut hoc est a creatura separatum, sicut
est esse divinum, quod nulli rei est immixtum et tamen per omnia diffusum. Aut
in ipsa creatura. Sed primum non potest stare, quia sequitur quod nulla creatura posset
corrumpi ut ostensum est supra. Relinquitur ergo quod sit in ipsa creatura. Non
autem potest dici quod sit sibi inhereat quia quod est subiectum affixum. Ad modum
solius similitudinis vel rerum vel cuiuscumque dependentie relate, quia
sic creatura per solam similitudinem relata esset et sic absolutum per rerum actum
subsisteret, quod omnino falsum est ut supra dictum est. Relinquitur ergo quod tale suscipiens
sive a creatura ~~prius~~ distinctum sit in ipsa creatura, quod dicatur ad
absolutum quo tamen velud per completum subsistat. Hoc autem dicimus
2ª esse. Secunda ratio: non sicut forma potest esse subiectum vel abstractum producentis in
creaturis. Nam sicut forma actus recipit productionem requirit tale
omne enim quod producitur est possibile, quia ad modum sic hic receptibile et pa-
tiens. Si autem tale esset sit primus possibile, recipit eam producenti
quia in emanatione effectuum a causa est completum aliquid receptum
datum quo producibile actu fiat. Si ergo removeatur a producto illud
quod recipiat et illud quod recipit perdat, procul dubio producibilis ratio
tollitur. Non enim potest aliquid dici compositum ex re et re. Non enim
albedo dicitur composita quod alia sit albus vel ipsa materia, quia ad suam formam
refertur ex natura sua. Et ideo si aliquod agens producit albedinem secundum
aut magis dependentiam, non dicitur propter hunc respectum composita
producere. Composita ergo ut ex predictis omne compositum est productum ex
duobus realiter distinctis ex recipiente scilicet et recepto, sicut refertur
quod ipsa duo nominentur sive esse et essentia, sive actus et potentia
3ª sive quod est et quo est. Tertia ratio: sicut illud quod cadit ab actu
divino in quandam potentiam cadit, ita ab actu producente non discedit
ita quod cadit ab unitate divina in quandam multiplicitatem cadit, ita ab
unitate producente non differt. Cum ergo omnis creatura cadat per creationem
ab unitate divina, necesse est quod habeat in se quandam multiplicitatem. Non
composita et hanc dicimus sicut ex esse et essentia. Et hoc expresse dicit
Algazel in sua dicta cuius verba sic iacent. Est ergo in eo
producto multo. Unius quod quod est possibile materie et aliud quod est possibile forme.
Loquitur autem de productione intelligentie in quibus tamen cum non est
materia et forma sed aliquid possibile materie quod est sicut possibile suscipiens
ipsum esse, et est aliquid possibile forme scilicet ipsum esse quod in ipsa creatura
suscipitur et generatur. Non autem creatura dicitur esse composita sive
ex re sive essentia solum rerum ad causam addere.
Non enim res est composita propter rerum vel dependentiam qua alia
referri sicut aliquis alius non est compositus, quia est alius prius

Si esse non dicit aliam rem ab essentia sequitur quod una creatura non possit dici
actualior sive perfectior alia. Constat enim quod corpus non magis dependet a deo
quam angelus, cum utrumque sit a deo productum ex nihilo, et tamen constat corpus
esse a non perfectius et angelum certe esse actualiorem. Preterea dicimus unum
angelum actualiorem altero seu perfectiorem, cum tamen uterque a deo sit equaliter
dependeat. Ex quo patet quod una creatura non dicitur alia perfectior, quia una habet
duabus partibus puta materiam et formam ut corpus, et altera sit solum forma subsistens
ut angelus. Sed dicitur una alia perfectior seu actualior quia una habet plus
vel minus de actu essendi. Si ergo esse super essentiam addit solum respectum seu
dependentiam ad creatorem non videtur quod unus angelus dicatur actualior
seu perfectior alio. Dictum est enim supra quod omnis creatura equaliter a deo
dependet et equaliter ad eum refertur prout ostensum est. Sed ergo quod illa distan-
tia est ex eo quod unius essentia apta nata est participare seu recipere magis
et minus de actu essendi. Ex quo patet quod esse aliquam rem addit super essentiam
et non intentionem tantum. Si esse idem est quod essentia realiter sequitur
quod creatura aliqua non possit a deo annihilari. Ad cuius evidentiam
est sciendum quod non est intelligendum essentiam creature posse annihilari ipsa
desinente esse essentiam, quia essentia semper est essentia. Nam tale predicatum
est et semper inest subiecto. Est ergo intelligendum essentiam creature posse annihilari
ipsam posse desinere esse sive ab actu essendi. Sicut ergo non est intelligibile
quod res seipsam creat vel producit, quia nulla seipsam reducit ut dictum est
supra, ita non plus intelligibile quod res seipsam perdat vel annihilet. Nam si res
seipsam acciperet vel seipsam perderet, res inciperet esse res et creatura
inciperet esse creatura et similiter creatura desineret esse creatura, quod est impossibile
quia contradictionem implicat. Nam sicut ista est per se vera et prima: homo est animal,
et numquam potest desinere homo esse animal, ita ista homo est homo non potest desinere esse
homo. Similiter ista est per se vera et prima ~~homo est animal~~ essentia est essentia et creatura
est creatura, ut utrumque patet tamen determinatione vocabulorum omnia posita. Oportet
ergo quod res ex hoc annihilari possit quod aliquid aliud ab ea separetur seu
quod aliquid deficiat. Hoc autem non potest dici res tamen, quia sicut relatio
desinere non potest nisi aliqua res alia acquiratur cum relatio consequitur
posset, ita relatio per se perdi non potest nisi res alia perdatur in qua
dicta relatio fundatur. Non autem dici potest quod dicta essentia sit incorruptibilis
fundamentum perditi respectus cum perdendo annihilari potest posse, quia si dicta
res essentiam per se consequitur, ita quod sine inde convenire non possit, dicta
res perdi nisi essentia seipsam perdat vel essentia desineret esse essentia
quod est impossibile. Si enim esse dicit eandem rem cum dicitur essentia ad
dicunt solum predictum respectum sequitur quod ipsa essentia seipsa foret et
esse non potest perdere esse sicut nec seipsam, quia sic essentia desineret
esse essentia. Nullo ergo modo potest salvari annihilatio. Nam sicut eum
antiquos, qui non distinguebant materiam a forma substantiali, quia dicebant
materiam esse quandam rem in actu, non poterat salvari corruptio per separationem
forme a materia, ita nisi distinguatur realiter esse et essentia non posset
intelligi esse annihilatio. Secundum enim sententiam supradictorum antiquorum, sicut
materia non separatur a seipsa, ita nec a forma substantiali quam ab ea realiter
non distinguitur. Erat enim materia corpus quoddam ens in actu per essentiam suam

et ita non posset separari cor[r]upto esse corrupto et separata forma a materia. Eodem
nisi distingueretur esse ab essentia res subsisteret seipsa forma et ipsum esse
idem esset realiter cum ipsa essentia tale, et ita ametistum non posset esse amet
tendo nisi ipsa desineret esse essentia. Oportet ergo quod esse dicat aliam rem
ab essentia, et se habet ad ipsam sicut actus ad potentiam. Et cum hoc patet
ipsa essentia est potentialis et incompleta actu subsistendo. Et hoc quod actum essendi
compleret. Et quoddam quid ex esse et essentia producatur, ita per separationem
illius actus essendi qui est esse ipsa essentia desinit ametistus esse. Vnde
ipsum esse quod est aliud a se perdit quo subsistebat et ita totum amisit
sicut tota res et per consequens corrupta qua a materia forma separatur, per quam talem
esse sortiebatur. Ex hiis ergo omnibus patet quod realem differentiam est
inter essentiam et esse. Et ad hunc intellectum concordant forte intencio omnium
philosophorum, quod patet ex modo loquendi eorum. Non enim salvare possunt quod creatura precedit
esse vel quod esse recipiatur in essentia vel quod in omni quod est aliud est
e composito ex esse et essentia seu quod est et quo est, vel quod in omni
eo quod est est potentia et actus, et quod aliud est rem esse, vel quod in omni
re sit aliud est veritatem esse, et quod est veritas et multa alia
nisi intendissent aut innuissent debere assignari realem differentiam inter
predicta duo, et omnia composita ex eis tamquam ex duobus realiter
differentibus. Sed quod non perfecte explicaverunt istam doctrinam, putaverunt
inesse ex difficultate materie. Nam sicut antiqui philosophi, Aristoteles, propter
defectum suae perspicacitatis in prodo primam materiam quam ignoraverunt
distinguere a forma substantiali, quia non poterant videre simpliciter formam
et materiam tamquam duarum rerum admixtionem compositionem quam tamen dimiserunt
perceperunt posteriores philosophi. Eodem modo quamvis esse vere de essentia rerum
essentialiter quorum diversitatem ad plenum non videbant perspicacitate perditi philosophi, post
credentes licet ab ipsa veritate coacti semiplene et quasi balbucientes
tamen subtiliter eorum dictis nobis inveniuntur ut patet ex modo loquendi eorum. Sed quoniam
inter esse et essentiam, [illegible] entis creati, ostendunt ponendo realem differentiam
rerum subtiliter indagaverunt. Inter alios autem novos doctores qui diversitatem
primus fuit qui nobis hanc diversitatem veritatis expressit. Papae venerabilis doctor frater Thomas
secundum ~~[illegible]~~ ipsum collecta collegimus et ea quantum potuimus tam
eius intentionem pro nostro modulo explicando enarravimus. Et ista sufficiant
quantum ad secundam partem.

Postquam vidimus quod per esse et essentiam sit et que inter ea differentia
sit assignanda, restat tertio tamquam ordine promisso removere difficultates
que ex predictis emergunt videntur. Aliae papae et plures difficultates
esse posse. Prima est. Si esse super essentiam aliquam rem ponit ad
quod genus reducitur. Non enim videtur posse ad genus substantiae reduci, nec
omnis substantia vel est simplex forma ut separatur a materia, vel materia, vel
compositum ex hiis quantum ad substantiam creaturarum. Nullum autem
istorum est ipsum esse ut per se patet. Similiter nec videtur posse reduci ad
genus accidentis. Esset enim est substantia et eius partibus cum actu subsistat
completo essentiae. Tale enim dicimus esse. Secunda difficultas est. Si esse
aliam rem sit in creatura quam essentia exigit sit ista compositio.
Aut sicut ex duabus partibus per se ad substantiam rei pertinentibus aut non

Non aut pt dici q sit compositio sicut ex duabus partibus subs, quia tunc esse
ad entitatem rei pertinet, ita q sine eo non esset diffinibilis sed incompletus, quod
pt esse falsum. Si aut dicat q res comp ex uno tanquam ad cuius esse
pertinet, et ex alio tanquam ad ipsam non pertinet, nulla videtur compositio
nisi forte accidentalis. ¶ Tercia difficultas est Si esse in creatura
ponatur sicut actus in potentia, quia videtur q esse aliquis supposito ponatur
ex quo sequitur aut q talis ponitio removeat creationem, dicitur q sit plus
generationi qua forma in materiam introducitur ¶ Quarta difficultas est
Si esse est primus effectus dei, quod idem esset et immediate a deo et ab
agente naturali, quia modo res non per creationem sed per generationem in esse ponatur
¶ Quantum ad remotionem primae difficultatis considerandum est q secta sufficienter
tali, q eius causa dividatur in eius successivum et permanens, dicens
q omne quod est aut est de genere permanentium aut de genere successivorum
ad quorum neutrum per se spectat ipsum nunc. Non enim est de genere permanentium
si cum tempore spatialem sumatur. Nec etiam est de genere successivorum
cum sit terminatum seu continuatum partium temporis succedentium
quod aut dat sine quibus partes successivas successionem carent. Sed tamen
nunc sumptum cum tempore spatiale reduci pt ad genus successivorum tanquam
terminus completivum eorum. Hoc ergo modo videtur se habere ipsum esse ad genus
subs, q magis permanentia sit rei aliorum. Et ideo hic dici pt
q esse non est in predicamento subs per se, cum non sit creatura nec per se creatur
Unumquodque autem est in predicamento secundum sua. Sed tamen in predicamento subs
per reductionem. sicut nunc ad genus successivorum reduci pt sicut dicit e
lib est sciendum q esse in predicamento subs per reductionem pt esse dupliciter. Uno
sicut principium subs sicut subsistens esse subsistens et sic materia forma et unica
in rebus composita. et in predicamento subs per reductionem, sunt enim partes creaturae
et per diffinitionem eius ingrediuntur. Alio modo aliquid ad predicamentum reducitur sicut
terminus et complementum eius faciens ipsum subsistens esse sive subsistere. Et sic
non esse est in predicamento subs reductive. Sed ergo q ipsum esse est per ipsam creaturam
terminate sicut eius finale complementum, non quo subsistens fiat subsistens. Sed quo fiat
in actu. Secundo aut esse dicitur aliquid de ordine actionum et ex hoc
ad eius genus reduci posse infra patebit. ¶ Quantum ad remotionem secunde
difficultatis sciendum est q aliqua duo admixta possunt componi dupliciter. Uno
modo q ex eorum commixtione resultet aliquod compositum in tertio et tunc tale compositum
constat ex illis duobus sicut ex partibus sive subs, et sic non se habent
materia et forma rerum compositarum q ex his resultat. Alio modo contingat aliqua
duo se admixta componi, q ex his non resultat compositio in essentia
pertinente, ex alio vero tanquam ex eo quo actuatur et in actu tenetur
Essentia, sicut album cum in subjecto in prima specie qualitatis fit, pt dici
componi ex albedine tanquam ex eo quod ad eius essentiam pertinet, et ex eo q
albus est sive subsistit q albedini actum tendit sive infundit. Tunc vero
Et ita dicimus creaturam rerum subsistentium componi ex esse et essentia
sed ex esse tanquam ex eo quod pertinet ad naturam eius cum q subs est
diffinibilis et incompleta et in predicamento localis. Ex esse vero tanquam ex eo
quo natura facit actum subsistendi et non sit non est facere compositionem in creatura

Intelligatur ergo ipsum esse substantie in actu effective adherere, scilicet ad modum cuiusdam
superadditi ex principali esse constitutis in quantum dicitur esse et quiditas ex cuius influ-
xu procedit substantia que est constituitur. Et ex hoc apparet sit quo esse sit
dici predicamentale accidentale et reducitur ad genus entis per modum accidentis. Ita ex eo
quod nulla res creata est causa sui essendi, sed primum esse consequitur ex influen-
cuius quod res est et a se ipso subsistit, [illegible] dicitur sit quod esse accidit ens
tia cuius, quia ipsum a sua causa procedit sive accipit. Non tamen de inesse novo
quod res de genere accidentis, quod per novam quandam compositionem [illegible], tale enim accidens
consequitur individuum vel speciem in quantum [illegible] absque ex principiis eius causatur.
Cum non sit ratio essendi ipsius substantie cum substantia non subsistat accidente. Sed potius
substantia tali tali accidenti et sic essendi, vel possibilitas inherendi scilicet accidentis et
est inesse. Fuerit autem substantie subsistenti sed primum esse quod dicitur substantiale et eo
quod est completivum et actus eius, et iste est ad genus substantie principaliter pertinet ut
supra patuit. ¶ Est ergo intelligendum quod esse sit actus substantie tamen non tamen
respectum ad deum cui esse non est actus sed aliquid veniens sed est sibi
velle ut sic dicatur ex principiis sive tenue vel nate sibi [illegible]. Unde
nos quod est esse in deo separatur, nos autem dici non est. Esse autem in uno
tamen quo convenit esse sibi ab alio influitur et per hoc accidens dicitur
Et sic hoc [illegible] intendenda sunt verba Hylarii dicentis esse in deo non
est actus sed subsistens veritas. Ubi per oppositum [illegible] insinuat quod in creaturis
tamen esse non est subsistens sed actus, licet ergo essentia seu forma con-
separatur esse ad modum effectus formalis sive completi finalis ut datum est
supra, quod tamen esse non est proveniens sive esse ipsi sibi semper apparet insinuans
diluendum. Unde est quod tamen dicitur ipsum esse
ut patet non totaliter a principiis suis emanatum, quasi rem sibi additam
deveniens, potius ergo ipsum actus inherens actualis et substantiale, inherens
quidem in quantum esse sibi ut actum subiecti ad modum potentie recipientis
accidens autem in quantum tamen ipsum non a se sed aliunde esse substantiale vo-
inquantum est eius et completivum substantie quasi per eius principia formaliter con-
stitutum. Patet ergo quid et qualis sit compositio ex esse et essentia. Et ad
difficultates facile removetur. Non enim est necesse quod aliquid in aliquo
educatur quod ipse sit non e[st], sufficit enim ad eius eductionem quod aliud quod in
aliquo consequitur de eius potentia non educatur. Si enim forma equi in alia
materia preexistente introducitur sive eius transmutatione quod est de potentia ma-
terie non educitur, tales introductio non est creatio sed eductio. Et ideo dicimus anima
rationalis humano corpori per creationem advenire, quia de potentia eius non educitur
licet precedens dispositio eius in suspensioni corporis sit recipienda humane
perfectionis et obtineat divine sapientie, sic naturalis potentie institutione. Et si
ita est de materia precedente forme, cuius introductio est eductio, sed tamen de eius
potentia per actionem vel transmutationem agentis naturalis non educitur, multo magis
hoc erit de essentia que ipsum esse non precessit, sed simul cum eo una
productione creatur. Res ergo composita ex esse et essentia, tota a deo per creationem
producitur, itaque quod in hoc toto producto aliquid est ut potentia et recipiens
ut essentia et aliquid sicut actuale et receptum sicut esse. Et sic
maxime patet in rebus compositis ex materia et forma sicut in celo quod nullo
dubitat de materia et forma esse compositum, et tamen per creationem in esse simul
productum quantum ad sui totalitatem totaliter. Sed non est in tanto ipsum ab
aliquo ex aliqua presuppositio, quia totum simul ex nullo producto producit
Cum constat quod nichil est in celo nec materia nec forma quod non sit effectus
dei agentis. Et tamen manifestum est quod celum est compositum ex recipiente

puta materia et recepto puta forma, producendo ergo deum solum ad producendum
in esse formam sed in materia quam sit producendo solum causa secunda. Sed quod pro
dicta sit de creatura rerum esse, hic non ita sicut elucescat, sicut in compositis ex materia
et materia. Non enim producit precise creaturam aut operans sive producendo supponendo
dictum esse in ea producit sive eo ad esse deducit, immo totam rem subsi-
stentem simul producendo creat. Dictum est enim supra quod simul omnino non sit
esse subiectum vel obiectum alicuius creationis vel augmenti producentis. Sed
hoc autem re producta tota simul est immediate ad ut recipiens sicut terra
et aliquid ut receptum sicut esse. Dico autem istorum sit sensus secundum mate-
riam forte dici possit quod est materia et forma alicuius simul esse creari. Loquendo
enim esse ad creaturam sicut actus ad potentiam ut ostensum est supra. Patet
ergo quod non obstante quod esse producatur in creatura sicut receptum in reci-
piente, productio talis est creatio non autem generatio. Et hoc intendit est
quantum ad ea que immediate a deo producuntur. Sed quod in productione rei
naturalis esse sit ab agente creato et ab agente divino et hoc non tamen
inferatur. ¶ Ultimus ad terminandum istam difficultatem attendendum et consi-
derandum sunt duo. ¶ Primo quod esse est proprius effectus dei in omni re
sive ab eo immediate producatur sive mediante agente naturali. ¶ Secundo quod talis
effectus est immediate a deo et mediate ab agente naturali quantum ad ea que
per viam generationis in esse producuntur. Dicendum est ergo quantum ad primum
quod quando sunt alique cause producentes diversos effectus in aliquo tamen uno
convenientes, necesse est quod illud quod sit in virtute alicuius cause superioris
eius est proprius effectus. Huius autem ratio est, quia proprius effectus producitur
a sua causa secundum propriam naturam eius, diverse autem cause diversas naturas
habent. Unde quod quelibet causa proprium effectum habeat diversum ab effectu alterius
et si in aliquo tamen conveniunt illud non est proprius effectus alicuius
causarum sed alicuius superioris in cuius virtute agunt, sicut diversa complexionata
ut piper et zinziber in hoc quod effectu conveniunt quod est calefacere
et tamen quelibet earum habet proprium effectum ab effectu alterius distinctum. Sed effectum aliud
~~[illegible]~~ caloris inducit ut piper et aliud zinziber. Communis ergo
effectus scilicet calefacere in quem causa reducitur sed in ignem tamquam
proprius eius effectus cuius virtute predicte cause singulares calefaciunt
diversos effectus caloris inducendo. Omnes autem cause create conveniunt
in hoc uno effectu qui est esse, licet singule proprios effectus producant quibus
in hoc effectu differunt. Sicut ignis quando ignem facit esse, leo quando
facit leonem esse et de aliis. Sic ergo omnes cause in hoc conveniunt
quod aliquod esse producunt sed in hoc differunt, quia una tale esse producit
puta ignis alia vero leonis. Oportet ergo dare aliquam causam primam
cuius virtute omnes cause predicte causent esse, quod sit proprius effectus illius
cause, hec autem est deus qui est universalis causa omnis esse. Sicut sol
est causa omnis lucidi. Et sic patet quod in omni re producta ipsum esse
est proprius effectus dei qui est primus et universalis causa omnium. ¶ Secundo
dicendum est quod esse huius rei sit immediate a deo et ab agente naturali
actio assimulatur actioni solis, Dionysius in libro de divinis nominibus. Sicut enim sol non ratiocinando sive non
preeligendo sed per ipsum esse omnia illuminat et calefacit, quod autem diversa
diversimode calefiant et illuminentur, hoc contingit propter diversitatem [illegible]

dispositionem recipientium. Sic etiam deus in quantum est actor nature omnia universaliter agit secundum cursum maiorem que per media generationes fiunt. Sed quod non omnia universaliter agant congruit ex diversitate factorum causarum et dispositionum materie recipientis
capacitate. Et etiam sicut dictum est potest probari in libro de causis. Prima causa
plus influit et vehementius in effectum quam causa secunda ipsa secunda causa | tenetur
naturalis quam ipse cause naturales quam ipse cause naturales et causis secundum probitatem
faciendo. Unde ergo sic deus ponimus quod idem effectus qui est esse et
est totus a deo et immediate et totus a natura et immediate. Aliter tamen et aliter.
Nam dicitur quod omnis effectus convenit in eo quod est esse et a deo cuius proprium
est causa secunda que in est virtute prime cause comparari effectum videlicet
ad effectum ~~determinato~~ determinande prout disponendo. Nam una causa
naturalis ad tale esse distinctum determinat. Puta ad leoninum. Prima ergo in omni effectu agente naturali producit | producit esse
est et ~~cause~~ tale esse ut agente quod producit equum et tale esse puta
equinum ut in natura equina. Ideo convenit ibi actio divina tamquam
specialis et esse producitur. Sed quia tale esse non est esse nisi sub
stans secundum receptum et determinatum in tali natura ad cuius productionem
nature auctor utitur agente naturali tamquam causa instrumentali. Ideo
hic effectus sub tali esse et non sub tali quasi determinando
aliquo subsistit. Aut divina deus effectiva ponendo et causa et in eo
influendo virtute causalitatis in secunda causa ad effectum producendum
~~in prima causa~~ cooperatur per suam virtutem que idem est quod sua essentia immediate
esse subsistit et non sub tali. Sed quia huius effectus ab aliis distinguitur in quantum sub tali
et determinans sua accidentia in virtute principata seu instituti ad cuius
effectum producendum etiam immediate operatur. Unde hic dico quod omnes effectus
tamen non quod ab invicem distinguuntur et dividuntur sunt immediate a causa principali et ab
naturalibus que ut dispositive et instrumentaliter ad proprias et diversos effectus
operantur. Ex hiis que dicta sunt potest apparere quod esse in effectibus
naturalibus immediate causatur a deo et immediate a natura. Prima autem causa
causat formaliter deus autem et agens naturale in ratione causae
efficientis. Sed deus prout causa principalis agentis vero naturale pro
causa instrumentalis. Nam omnis causa secunda secundum prime rationem
instrumenti habet. Explicit de esse et essentia cum Hervei | ordinis predicatorum

Boetius primo de trinitate capitulo 2°. Omne esse ex forma est. Et 3° capitulo ait
nichil quod sui naturam esse dicitur sed 2m formam secundum formam.
Item Avicenna 6to metaphysice capitulo 2° dicit. Omne quod incipit esse postquam non esse habet prime
dubio materiam. Avicenna 2° metaphysice sue capitulo primo dicit. Diversitas enim inter illud
in quo est aliquid et subiectum dicta est. Subiectum enim intelligere illud quod est in prima parte
existens per se et deinde fit occasio existendi aliud in se non sicut pars eius. Illud vero
in quo aliquid est est illud in quo cum aliquid advenit fit per id aliquid dispositionis
cuius non erat. Et hoc potest vocari materia subiecta.
Item idem 2° metaphysice capitulo 2° vult quod omne quod est in actu et in potentia secundum aliquem causarum
ordinem generatum est ex materia et forma. Per quod aliquis probat intelligentias esse compositas ex materia et forma
ut Ricardus in 2° sententiarum et allegat Boetium de unitate et uno quod dicit sic. Aliud est simplex
unum ut deus. Aliud simplicione compositum ex unione ut angelus et anima quorum unumquodque est unum
compositione materie et forme.

Dicitur materia et subiectum

7 geo
phā
vlā
7 qui
pa in
et ze
Et q
grā
ifi

Tractatus de universalibus realibus Wilhelmi Anglici

Libellus de quo universalibus continet xiiii capitula. Capitulum primum premittit tri-
membrem distinctionem de universalibus, scilicet causatione communicatione et acceptatione. Capitulum 2o
distinguit secundum trimembrem cum suis subdivisionibus. Obicit quod solum sunt plures et
dissolvendo declarat omnia metaphisica philosophorum testimonio. Tercio premittit triplicem manie-
rem ponendi scilicet formalem realem et similiter. Obicit contra et dissolvit in primo
descriptionem ipsius. Capitulum 3m obicit primo de predicatione universalium de qua Aristoteles tam
crebre loquitur et tandem declarat quod subiectum illius predicationis et predicatas universalium non competit
unus terminus sed primarie rebus ad extra detegendo quod quo et quid generum et magnum
rebus ad extra conveniunt et de quibus loquitur capitulum. Et quod universitas sit duobus terminis
ad suum primum. 2o obiciendo per textum Aristotelis distinguit de ydea etc. et exponendo dicta
Aristotelis exponunt per equivocacionem eius generatim in plurimum distinguendo de triplici esse universalis et
philosophis. Capitulum 3m dat rationem quod nulla materia sit universalia manifestans per exemplum
quo philosophi universalia cognoverunt concludit quod ignorantia et affectus universalium sint causa
mali peti cetere. Et ponendo tres manieres universalium narrat per eas quare
modi tres discrepant ab antiquis et dat rationem extrinsecam universalium concludens. Capitulum
4m obicit contra quod data opinione de universalibus tunc quod sit et quodlibet et sic perit
veritas tanta et omnis scientia quia deficeret omnis distinctio generis et tandem re-
latat tres opiniones quarum 3a concordat extremas generis in prima quod omne universale est
simile licet in ea est distinctio rationis. Et ponendo sic ratione et testimonio sanctorum
multorum quod omnis creatura est ens per participationem defendens quod ad solutionem obiectionum
premittit trimembrem distinctionem dicendi cum suis subdivisionibus. Et concordans philosophos
in materia de universalibus variantes dissonantes solvit obiectionem quod non contra sic supponens
est a suo supposito quod non sit idem suppositum vel quod idem distinguit a se ipso. Capitulum quintum
premittendo quod substantia 2a sit quale quid concludit quod in prima argumentorum ponens
tali est ipsa argumenta et applicat solutionem ad argumenta in materia de trinitate. 2o tandem
ad sillogismum expositorium ostendit quod non solum sic locum ubi medium est maiorum suppositum sed minorum.
Et extrahit de in materia de trinitate. Tertio tandem ad 3m argumentum ostendit quod aliquis sunt
ibi et quod ydemptitas philosophorum est ydemptitas et extrahit in materia de trinitate. Quarto tandem
ad 4m argumentum concludit quod omnis res est eque communis vel tam communis ut ag-
nosci sit est res communis et dat triplicem rationem ponendo quemadmodum triplicem
et triplicem distinctionem unde unam dividam et unam speciem. Concludens contrarium ar-
guentem per locum ab insufficienti divisione subdivisione dat triplicem distinctionem et triplicem
convenientiam unde unam formalem et cetera ac trinitate inventa exponendo aliud
hic Iohannis primo Tres sunt qui testimonium dant in terra. Capitulum sextum obicit
quod quis quod sit de universalibus utrum vel non defendit ab errore et incipiendo tri-
fariam probat octupliciter quod omne ens vel est mercantia vel tantum est essentia et
ego et probat quintupliciter de esse et essentia mercata. Capitulum 7m obicit primo
quod omne esse tantum et essentia distinguitur et tandem declarat quadruplex esse creature
scilicet esse intellectuale esse in causis rebus et esse existentie in individuis et esse
accidentis et concludendo quod in quamlibet creatura esse et essentia distinguuntur. Tandem ad primum
obiectionem declarans quod in tantum hec est essentia dati suppositi. Et tandem ad 2m obiectionem
ostendit quod inter essentiam et quidditatem creature est proportio originis et non
creature. Tandem quod ad 3m ostendit quod esse terminus et terminans distinguuntur et per quam
autem triplex quod est dare universalia preter signa. Capitulum nonum ex hic quod ad veritatem speculationis
requiritur veritas generum. Et destruendo tres cautelas in primo secundo tali
deducit contra adversarios 3es gerens blasphemias sequentes ex suis principiis
ondens quod contra sanum et alia credenda ad universalia quoddam caritatem conservari.
Capitulum octavum querit de sensu vago quo negato dat 3es manieres sequentes

Marginalia (left): Et concordat philosophos quos universale est instrumentum mali peti et quod ratione intentio et 3e differt et quod sit materia substantia. — species ideari.

Marginalia (right): declarat modos loquendi et solvendo tres fallacias factas antiquorum.

ad suppositionem personalem varie limitantes, et respondendo quod quilibet homo est unus solus homo ~~
videt ad eius evidentiam per quod solvuntur obiectiones contrarias, et ponendo tres gelusios
cum suis correlariis inculcat regulas de masculino et neutro. Et tres persone
divine non sunt acceden. Sed sunt idem. Secundo obicit per hoc quod dicti termini
sunt graves quod probat in tribus gelusionibus. Sed distinguendo de quantitate tum ne
omnes illas gelusios per ordinem. Primo quod omnis homo est persona et omnes ho-
mines collecti sunt persone. Secundo negat quod omnis homo est individuum declarando
quo vis quia potest conniti semper. Nec est ille tunc homo ingenitus quot
genita homines species summa. Tertio vero negat quod uterque istorum est alter istorum et
recitando quinque quidam equivocando credunt contra hunc, detecta equivocatione
ostendit quo ratio data est realiter et obiciendo declarat descriptionem persone.
Quarto vero obicit per hoc quod si totum genus hominum esset una persona, tunc omnis homo
esset omnis homo. Et suadendo illam ulterius credit eam ad sophisma quod dete-
gendo equivocationem in qua laborant dicentes oculum. Quinto vero obicit quod ipse
non est dare genere individuum, sicut nec quendam hominem ~~ supplueret
tunc quia deus non cognoscit solem, eo quod non cognoscit ~~. Tamen ~~
~~ non valet ad praxim. Et respondendo assumit ex fide scripture et recipien
quod est dare intentiones ~~. Et tunc dicit, quod deus distincte divinitus cognoscit
universalia per ideas ~~ nichil ~~ cognoscit. Et sic homo distincte co-
gnoscit universalia et ~~ sua singularia. Tunc sunt notitie ~~ necessarie.
Et utrumque credit quod sepe versatur animus ~~ ~~ quod non ~~
~~ convenient et ~~ de ~~. Et dans regulas quo
ponenda universalia ~~ et videt ponendo ~~ ~~ de ~~ manuducit
in manum mercatam etc. Quarto et ultimo obicit ~~ et dissolvit. Sed ~~
~~ quod omne ~~ est. Secundo si illa exclusiva est vera tamen aliquid ~~ est
~~. Tertio si genus ~~ ~~ primo per illud ~~ aliquid ~~ et dissolvit
monet Tam nomen quo universalia ponit in unum. Et ~~. Respondendo ~~
~~ sequitur ~~ in infinitum in hominibus, respondendo aut illud potest de ~~
~~ distinctionem et descendendo ~~ ad ~~ ordinat quo ~~ infinitis
et ~~ est ~~ ~~, et quo ~~ illorum ~~ ~~ vel ~~. ~~ esse
~~ ~~, ponit ~~ ~~ inter ~~ ~~ ~~ in-
~~ et sua supposita, ac ~~ ~~ ad sua supposita. Secundo dicit de
~~ ~~ et ~~ ~~, declarando quo aliqua ponit in unum
quo ad individuum et quo ad ~~ et quo ad analogiam. Et per hoc
ponit ~~, quo divina natura ponit in unum ~~ non ~~ cum suis
natura aut humana specifica ponit in numerum nature non hominis cum suis suppositis suppositis. Et ~~ ponit ~~ et ~~ utrisque. Tertio dubito
quod ~~ universalia ponit in unum ~~. Respondendo ad ~~ obiectionem ~~
~~ declarando et et distinctionem ~~ ~~ ~~ intentionum et
~~. Et alias obiectiones distinctiones solutiones ~~ tam de ~~
~~ de ~~. Tam ~~ tractat de ~~ ~~ et ~~ ~~ ~~
~~ et ~~ in ~~. Et primo ponendo octo gelusios, declarat quo ~~
~~ ~~ et ~~ in ~~ ~~ ~~. Secundo obicit per hoc quod
Christus est per ~~ sua ~~ credit ~~ ~~ et non ~~ ~~ distinguendo
inter singularitatem et ~~ Christi, et ponendo sex causas incarnationis
Christi. ~~ ostendit quod non est dare ~~ ~~ ~~ et ~~
~~ ad suum individuum, et obiciendo ~~ quod genus individuorum ~~
~~ in ~~ eidem. Respondendo ponendo primo quo natura ~~
~~ ~~ in ~~ ~~. Secundo de ~~ ~~ ~~ ~~
sex gelusios. Tertio dicit quod ~~ ~~ individuum ~~ ~~ et ~~

et suam speciem et quod non oportet omnes angelos differre specifice. Sexta primo tangit
pluralitas diversorum generum, et ostendo quod substantia est toto genere activus, premittit quod
substantia tamen corrumpitur. Et describendo primo substantiam narrat quiditatem et ordinem aliorum
novem generum, et declarando quare sunt novem genera. Explicat quod in omni genere
est unum primum quod est metrum et mensura omnium aliorum similium. Septima declarando quod de
natura est unius communis. Narrat generis quid debeat attendi tamen secundum
quantitas quorum ponati. Capitulum undecimum introducit difficultatem de prioritate
formali activitati speciem, dans pro regula quod ultima vel inquantum hic acceptum secundum
recipit per eorum qualitativa vel actualitatem, sic quod species humana non praecat vel sub
sistat sed tamen et perficit et de aliis per appropriationibus. Secundo nondo dicit
inter agere et facere, ostendit quid vilia possunt mundo. Tertio dando distinctionem
ostendit quod tempore attribuuntur prima pro subiectione vel suo toto, sicut
Christus suscepit peccatum pro sue ecclesie. Et dubitando quae istarum conformitatum
sit facilior, arguit tripliciter ad utramque partem, solvendo obiectiones quibus videre
separata quod ipse sit tempus, quod idem est mundus semper et iste mundus, et quod oportet
cognoscere aggregata et accidentia ... pro subiectis accidentium abstractorum.
Septimo dubitat si ... divina generat ad intra, et arguit tripliciter et dissolvit.
Capitulum duodecimum introducit solidum dubia de ... et declarando primo si ...
substantia dicta univoce de substantia prima et secunda arguendo quod fore quod potest, distinguit de triplici
substantia, declarat quod complexi ... substantie in modos loquendi philosophorum et
doctorum. Secundo quod genus tripliciter accipitur secundum ... analogo philosophi et loco.
Tertio dubitat si vel ... potest aut creari et arguit tripliciter quod potest
secundo quod credit quod vel creatur sed non generat ... ... movet vel
movetur. Et primo distinguendo de generatione, declarat quod substantia generat et non
vilia. Secundo declarat quod omne vel non movetur localiter, sicut nec deus moto mundo
in vacuo infinito. Ponit quod quod corpus aliquid est in loco. Tertio distinguens
de triplici quantitate, infert tres ... . Et post movet dubium quod vel
potest creari, declarat quod vilia creantur in principio mundi, et solvit tres obiecti
ones in oppositum replicantes, ponens multas ... de causatione et ... de
nature. Capitulum 13m movet dubium si annichilatio potest in ... po
sitam vel ... et suadet possibilitatem annichilationis ratione ...
et dissolvit ... vero suadet ... Primo quod impossibile est ... annichilare
allegans ad hoc doctores catholicos et ... . Secundo movet dubium
quod est distinctio ista ... narrans difficultatem ... et quot modis
quod genus de ista distinctione ... et quod multi errores
seducti ... sunt. Post dubitat si angelus et homo sunt eiusdem speciei
et tenens quod non potest, solvit obiectiones. Tertio dubitat si homo integer potest eiusdem
perfectionis cum anima, distinguens de perfectione, dissolvit ... aptos ad ...
quod aliqui ponunt ... unam speciem corporis ... hominem et alii ponunt
duas. Capitulum 14m movet quidam dubium si genus et species possunt esse ple
nius aut plures quo ad ... quam est modo, et arguendo tripliciter ad partem
negativam, dissolvit ponens duplicem ... scilicet absolutam et ... ex
suppositione quod fundat ex dicto ecclesie credens quod ... est ...
quod ... vel ... est in deo. Secundo quod ... deus potest ...
... velle vel nolle datum ... non tamen potest ... velle ...
... obiectiones ... est ... ad ... distinguens de
duplici ... Tertio declarat quod vel ... , ...
Quarto autem declarat quod omnia creata sicut manent ... esse
intellectuale in causa prima, sic manent ... in causis secundis. Postmodo

obicit q oportet de unitate absoluta simplicita premere et obiciendo pro et contra
tenet q non distinguitur de valore diuina. Ite obicit de asserentia scripture sacre
de assumpcione xpi et sua humanitate et de visione beatorum et ea dissoluit Ite
obicit q hoc q repugnat bonitati dei et ordini causarum aliquas posse fieri
que non fuerunt Et tandem declarans quod ista opinio repugnat tam philo-
sophis theologis dissoluit obiectos. Tamen 3m mouet sexto dubium Utrum omnes
res sint vles obiciendo pro et contra recitat tres opiniones quas approbat excludendo
positionem et probat quod oportet ponere vlia per signa per generacionem indiui-
duorum et actu anime et obiciendo contra omnes tres opiniones singulariter pau-
sat in tria primo declarans quod vitalis contineat 2s obiectos Ultimo recitat
opinionem Platonis de ydeis et obicit quintupliciter contra descripcionem comparando illis
imponendo et demonstrat positionem de ydeis. Hinc sciendum scias q omnis ydea
est productiuus creature. Et describitur ydea Est forma eterna in mente
diuina ad cuius exemplar deus est productiuus creature. Et declarando
descripcionem cum aliis dubiis imponit finem isti tractatui. Capitulum primum

q sit idea

Impugnando errores de vlibus. 2do circa vlia sunt tria intelligenda primo
Ida. Et primo q triplex est maneries vlium in quibus Prima est vle causacionis
ut deus est causa vlissima et per deum res vles create 2m ordinem quo
oriuntur a deo procedunt Secunda vniuersale communicacionis et puta res com-
municata pluribus suppositis ut natura humana et alie nature vles et speciales Tercia
est vle representacionis ut signa per quod vlia ~~et per deum res vles~~ que ere
duntur vlia, sicut hoc deputatum equare de homo, ut sunt termini istorum
vlium ex oto distincte, tum deus distinctissime representat omnia, et est esse
intellectuale vel ydeale cuiuslibet creature Ultra res et ympna sunt aliena multis
causatica non tantum in eodem speciem sed omnes singulares causas Secundo pre-
mittenda est notitia de quiditate predicatoris in qua sit omnis vlis de pluribus
predicari 2m porphirium. Est autem predicari equiuocum ad tria. scilicet ad sermocinari quod
est exhortatiuum ad bonum, et sic fides predicatur in gentibus ut dicit Apostolus ad Gal.
2o. Alia est predicatio terminum de termino Et illa est famosa modernis qui putant
nullam aliam esse. licet 2m veritatem illa extracta sit a reali predicacione q
predicacio est 2m genus predicandi. Et est predicari participari vel dici communiter de
multis Et illo modo omne vle in actu predicatur de suis inferioribus in natura Et
loquitur Apostolus quarto de predicacione que diuidit in predicacionem per se et predicacionem per
accidens Predicacio per se est quando subiectum per se dicit predicatum, ut qualibet
homo dicit per se naturam humanam specificam que ~~...~~ quiditas cuiuslibet
hominis, sicut quelibet res naturaliter dicit se, nisi de deo, cuius verbum vel dicto
eterna ad intra est diuina eterna Ita quelibet res causata dicit per se sua
causam et genus omne supremum inferiores et suas species, et dicitur de illo ut
de subiecto Et predicacio per se diuidit in predicacionem quid, et in predicacionem in quale
In quid solum predicatur quiditas rei scilicet genus et species In quale predicatur differentia
ut passio Sed dicit Et esse predicacio in quale per se predicato, et sic predicatur
differentia substancialis que est qualitas terminans essencie diffinitiua ut 7mo
Methaphisice contexto 19. Vel per se 2o, et sic predicatur omnis passio vel proprietas subiecti
que licet non sit de essencia subiecti tamen sit eo passiue. Et per se insit
cum subiecto non possit oponi ex suis propriis nisi causaret illa
huiusmodi passionem per illa distinccio de predicacione. Hoc postea in alio predicato Alia
est predicacio per accidens qua accidens dicit de subiecto Et album de homine
vel nomen genus accidencium que dicunt vel denotant subiecta gerere
Et illa predicacio est in ipsius demonstracioni, et notitia huius predicabilis est
necessaria ad cognoscendum 2m Apostolum Porphirium et aliorum philosophorum de vlibus

distinctio q
predicacio realez

loquuntur Sed obicit contra hoc. Per hoc q nichil est subiectum vel predicatum nisi

ut
qui

ps propo(sitio)nis s(cilicet) res ext(ra) no(n) sunt ps p(ro)po(sitio)nis (et) no(n) sunt subiecta nec p(re)d(ica)ta et
extremis ullius vl(?) ex p(ar)te rei p(ro)batur, tunc enim aliquid p(re)dicaret vl(?) huiusmodi, non (con)
valet sumere talem p(ro)po(sitione)m s(ecundu)m s(ecundu)m fundat(ur) amet(is) vel co(mmun)i ¶ Ad 2(um) dicendum q(uod)
ar(gumentu)m e(st) fallax, cum p(ro)po(sitio) ethimologizat(ur) q(uasi) pro alio posita (com)posita oro pro
veritate posita qua s(ecundu)m ut loquit(ur) Boheri(us). Ille aut(em) qui s(ecundu)m fundare
q(uod) veritas ex p(ar)te rei q(ua)m dens (com)ponit ex subiecto et p(re)d(ica)to sit realis [illegible]
ut pot(est) dicere Valter(us) Burley in ne(?) b(ea)tz ar(ticu)li. de hoc no(n) (con)tendo, p(ro)
s(ecundu)m q(uod) g(ra)matici et logici s(ecundu)m loquu(n)t(ur) de p(ro)po(sitio)n(e) ut Januen(sis) in suo Katholicon
dicit q(uod) p(re)dicac(io) (com)ponit ex p(ar)te et dicare quod e(st) copulare vel (con)ferre
Et s(ecundu)m (con)tingit p(re)dicare aliquid no(m)i(n)e vel v(er)bo amone vel boria [illegible]
Et hinc transsumptu(m) est m(u)lo(?) ut dicit s(ecundu)m i(n)t(er) de suo m(odo) p(re)dicac(io)
a(ut) enunciare vel inh(er)ere Constat aut(em) p(ro)p(ter) q(uod) sicut qualis res d(icitu)r sit se
sit o(mn)e s(ecundu)m m(odu)m intellig(en)s p(re)dicat, et subiectu(m) dicit s(ecundu)m m(odu)m s(ibi) (com)plicatu(m)
ut formam que(m) (con)stat s(ecundu)m q(uod) tunc p(re)dicato no(n) inh(er)et subiecto t(er)minus
s(ecundu)m spe(cie)s vel forma vel denotata vel(?) s(ic)ut ho(m)i(n)em esse/ n(ec) est tunc s(ecundu)m supposito
sp(eci)e(?) humane. Et hic 2(m) subtiles g(ra)maticos e(st) p(re)dicari / t(er)mi(n)i s(ecundu)m Cato(?)
in duodecimo Meth(aphisic)e questio p(rim)a. quib(us) ex p(ar)te p(re)dicari sunt tres dici (con)notari
vel p(ar)ticipari. quib(us) ita(?) s(ecundu)m viru(m) doctores Meth(aphisic)e licet aliqui (con)tinue maneat
in indimus(?) g(ra)matice. digentes autem mentis p(ro)pt(er) ad p(ro)p(ri)a, q(uam) ex in(fe)c
ta (con)suetudine causat multos errores in p(h)i(losoph)ia. Et s(ecundu)m isti t(er)mini p(re)di-
cari (con)notari p(ar)ticipari apud Aristo(telem) p(er)(?) Ca(?) t(er)mi(num) et alios theologos
cos s(ecundu)m fuerit tam s(ecundu)m inventi et tam (com)pendiosa o(mn)ibus p(ro)
s(ecundu)m ma(teri)a turpe e(st) q(uod) derida(n)t tam puerilit(er) a m(odo) [illegible] p(h)i(losoph)iam
p(ro)fite(n)tur(?). Patet autem quo ad testimoniu(m) loq(ue)ndi Aristo(telis) q(uod) ipse loquit(ur) d(e)
p(ro)po(sitio)n(e) reali q(ua)m ipse vocat dici s(ecundu)m in suo p(ri)mo(?) P(er)i(hermenias) et 2(o) loquens
de m(od)o p(ri)ma. qui ponit no(n) s(ecundu)m de aq(ui)no cu(m) no(n) sit forma. s(ecundu)m s(ecundu)m p(er)
[illegible] aut no(n) de subiecto (o)portet dici. esset enim p(r)imu(m) p(r)incipiu(m). subiecti
e(ni)m p(r)imu(m) et p(ri)us videt(ur) esse p(re)d(ica)to; quod etia(m) (com)me(n)tator pot(est) suo (com)me(n)to
48 in exposicio textus Aristo(telis) dicentis q(uod) no(n) (quer)itur q(ua)re m(u)s(ic)us est m(u)sicus

ut non (quer)itur. dicentis q(ua)re ho(mo) e(st) ho(mo). s(ed) q(ua)re ho(mo) e(st) al(bus). Alia est s(ecundu)m Cato(?) e(st)
p(ro)po(sitio) (con)ceptualis. alia vocalis. res s(ecundu)m exeuntes has sunt dispone(n)tes
q(ui)b(us) que p(re)d(ica)tur de o(mn)ib(us) una dispo(sitio), vel de mult(is) vel de o(mn)ibus
dispone(n)tes q(ui)b(us) p(ro)bat vel [illegible] ut declarabitur inferius. In octa(v)o Meth(aphisic)e
q(uest)io(ne) sexta d(icitu)r q(uod) p(ri)ma e(st) subi(ectu)m ut et forma p(ro)p(ri)um. Et p(ost) cos(?) li(bro) a(?) questio
12 e(st) ut(?) Aristo(teles) ib(i)d(em) in p(ri)mis talis de s(ecundu)m p(ro)ponit p(ri)ma(m) subst(anti)a(m)
p(re)dicari de subiecto. ut p(ate)t s(ecundu)m p(ro)pria(m) ut g(e)n(er)a et sp(eci)es dici vel
de signis. Et 2(o) mod(us) p(re)dici tu(n)c dilig(enter) e(st) no(n)d(um) et in(ter) meli(us) de p(ro)(ximi)s et no(n)
e(st) nond(um) de triplici p(ro)p(ri)a manere. ¶ Tercio d(icitu)r
2(m) (con)ceptuali et de p(ro)po(sitio)n(e) formali et de p(ro)po(sitio)n(e)
ex p(ar)te rei s(ecundu)m similitudine(m). talis aut(em) p(re)dica(ci)o p(ri)m(u)m est
p(ro)po(sitio) ne(cessari)a. ut de p(ro)po(sitio)n(e) de p(re)t(er)ito. nec de futuro. q(uia) talis no(n) est
ex p(ar)te rei p(ro)p(ter) s(ecundu)m p(ro)prio u(er)a p(re)dica(ci)o licet u(er)a ex p(ar)te rei una res ne
gatur vel remou(etur) ab alia. ut homo ab asino [illegible] veritatis ne(cessari)e
Solu(m) aut(em) id q(uo)d e(st) forma p(re)d(ica)tur reali de subi(ect)o. Est aut(em) p(ro)po(sitio) formalis
vera formal(iter) existe(n)s sub(iect)o. illud quod ydemptit(er) (con)uenit subiecto 2(m)
rem. que est ut p(ri)ma a(n)i(m)a e(st) de(us). ho(mo) e(st) al(bus). Petrus e(st) miser. 2(o)

breuit quecumque ptur pse primo supius de inferiori vel actus de suo subiecto hu
manitas est forma qua quelibet persona diuina est deus. Et alitas est forma
qua quadlibet anial e al. etc. de ceteris superioribus re[spect]u suorum inferiorum. Et cor
rendenter esse inferius est forma qua petrus formaliter e inferius. etc. de
qualibet accnte inherente formaliter suo subiecto. In pdicacione aut formali non
qua attendit est quod sit ydemptitas extremorum conformitas vt in pdican
cionibus que pdicatum sit pse genus vel species. In pdicacione aut non que ozt pdicatum esse
vnum vel adiectiuum substantiuatum vt homo e animalis. risibilis. qual. quantus;

Pdicatio vero 2m essentia est pdicatio in qua eadem essentia est subiectum et pdicatum
licet alia racio sit subiecti. quam sit racio pdicati sicut hic deus e homo. Ignis
est aqua. vle est sinle. In primo enim exemplo theologico racio alia
est racio subiecti qua deus e deus et alia racio pdicati. qua deus est ho
mo. prima racio vel forma sit deitas et 2a humanitas et claudit
contradictionem formalem humanitatem esse deitatem. In 2o exemplo naturali patet quod claudit
contradictionem formalem igneitatem esse aqueitatem. Ideo ignis non e formaliter
aqua vel aqua ignis 2m formam. etiam vltimum sinle. sed eciam vel materialiter
quia eadem materia que nunc est ignis nunc e aqua. Et quo ad 3m exem
plum patet quod claudit contradictionem communicabilitas multis suppositis. Ideo inter
quod eidem essentie insunt iste rones vel probabiles disparates vt eidem essentie
inest esse hominem et esse istum hominem et esse hominem e que omni homini
etc. vle formaliter. sed esse illum hominem est indiuiduale appropriatum illi essentie

Uniuersale aut vt ait plato est triplex scilicet ante rem acceptum et in ipsa
re acceptum et post rem ab ipsa abstractum. Ante rem aut causa vlis e oia
creata (causative) phabens potencialiter in seipsa. Vle aut in re e natura una quibus 2m esse
accepta in pticularibus. Sed vle a re acceptum per abstractionem est intencio forme
et specificis conceptus mentis. quam de re per abstrahentem intellectum habet. Vle
aliter quodlibet e in re sed natura ipsa que est in pticularibus communis in eis non sit
2m rem vniuersaliter in actu. Est eciam quoddam vle quod e a re acceptum per ab
stractionem et hoc vle posterius est suis singularibus. Et de hoc vli loquitur
Aristoteles in primo de Anima vbi dicit quod vle aut nichil e aut posterius
est. Et hoc modo forme rerum in mente angelica existentes non sunt vles
Est insuper vle ante rem quod est prius re sicut forma domus est in
mente domificatoris. Et si zophiste instrant ex dictis sequitur pcedens esse
filium. hominem esse asinum. et quodlibet esse quodlibet [illegible] Nam in qualibet
tali propositione foret eadem essentia pro subiecto et pdicato et hec sufficiunt ad
pdicacionem 2m essentiam ergo etc. talibus zophistis dicatur quod oportet primo eciam
fundare quod hic sit pdicatio pr est filius. ho est asinus etc. Et licet enim
eadem essentia sit pr et filius sicut eadem est essentia. ho et asinus
que genus alis tamen non sit ita quod pr est filius vel ho est asinus
hic non est pdicatio et per quibus nec pdicatio 2m essentiam etc. non impugnantur
verba pdicta nec sententia. Essentia e pdicatio 2m habitudinem et est illa
ex qua 2m generis aduenientis subiecto non oportet ipsum vt sic esse mobile
vt contingit rem intelligi. amari. vari causare. et acquirere sibi vbicumque
quodcumque tempus causalitatem et quodlibet relaciones rones sed hoc quod ipsum re sit
moueatur vt sit mobile. patet ex hac quod deus intelligit et diligit a quibuslibet
creaturis et facit efficienter creat et finaliter multa bona acquirit eciam
sibi quod sit per omnem situm mundi et per omne tempus et dns in quibuslibet
creature sed hoc quod moueatur vel sit mobilis. quia nulla talis contra
diccio est ipse in aliquo [illegible] omnino decem. Sed contra dicta instatur
tripliciter. Primo vi quod in ebra continuatur que notum est quod in multis pdicacionibus
formalibus eadem essentia est subiectum et pdicatum. Constat tamen quod subiectum et pdicatum

oportet sim totum differre ab inicio quae numquam est pro formali vel tertio nisi
sub una similitudine. Bz 4 viii zophistice secundat, quando quod iste 3s manciet
[illegible] ex utraque parte sit forte amplior, si satis sit quod non
sit eque, si dentes cum magis que et minus que; Ille aut cum plura distincte
ex ota, illas addat utrique parti dictam nova ad specificandum propositionem que
non [illegible] nec est vis in [illegible] variacione. 2o abicit pro hoc quod
quod nulla est predicatio realis [illegible] iste deus est homo nec deus potest esse
subiectum humanitatis nec homo subiectum deitatis. Immo videtur quod homo formaliter sit deus
per hoc quod homo formaliter est deus, quod homo formaliter est deus. Ideo mundus
pro est [illegible] ex dictis doctoribus qui non admittit propositionem nisi formalem vel
ipse vel patribus. Ideo [illegible] ignorat dicta propositio deus est homo, vel est
[illegible] ad sua inferius et
in propositione formali. Si [illegible] suprema forme et ultime in eodem subiecto [illegible]
[illegible] Et sic reduci ad propositionem [illegible] non accidit
humanitas sicut homini accidit [illegible] Et quo ad instantiam [illegible] patet quod stat
in [illegible] suppositis huius [illegible] homo ex hoc quod potest suppone humanitate
simpliciter sumpta, et est predicatio [illegible] in [illegible] et est subsistencia [illegible]
ad humanitatem et deitatem. Persona aut que est homo est formaliter est deus. Et ita
[illegible] est [illegible] Nam aliud est formaliter [illegible] sunt est formaliter
homo [illegible] si simpliciter [illegible] sunt [illegible] qui non repugnant
nec [illegible] ad [illegible] Tertio instat de propositione cum [illegible] pro hoc [illegible]
actu [illegible] non arguit [illegible] in divinis non
[illegible] 2o pro hoc quod non [illegible] quae aliquid [illegible]
[illegible] vel relacionem. Si hoc quod [illegible]
aut [illegible] tamen ille possit ipse [illegible] et [illegible] et [illegible] a subiecto
in eo [illegible] quod [illegible] actu [illegible] subiecto
nisi [illegible] In [illegible] et [illegible] non advenit
sibi [illegible] aut que [illegible] sibi [illegible] in deo
[illegible] non est [illegible] cum humanitate si in deo est talis actus [illegible] solum
[illegible] potest [illegible] ad [illegible] Et patet quod in ma
de trinitate. Tertio ad [illegible] quod [illegible] potest aliquis [illegible] in subiecto vel
[illegible] in [illegible] subiectum in [illegible]
ipse [illegible] et [illegible] aliquid [illegible] nisi [illegible]
Et loquitur Augustinus [illegible] de trinitate [illegible] et Anselmus in monologion [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] sibi [illegible] que [illegible] in [illegible]
ut [illegible] et quod [illegible] et dei est
et [illegible] et de aliis [illegible] que [illegible] ad [illegible]
sine [illegible] ipse in [illegible] et tale non [illegible] nobilitatem
subiecto [illegible] cum similitudine [illegible] non [illegible] quod [illegible] aut [illegible]
[illegible] cum [illegible] similitudine [illegible] Et ex [illegible] facile est videre
textum Aristotelis Porphirii [illegible] et aliorum loquuntur [illegible] et [illegible]
de [illegible] et de [illegible] que non [illegible] a scriptura
ut [illegible] et [illegible] de [illegible] dictum est [illegible]
de [illegible] ipse [illegible] quod [illegible] nec [illegible]
[illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] non [illegible] quod [illegible]
ut [illegible] si [illegible] quod est quid [illegible] potest [illegible] et patet [illegible]
varias ambages [illegible] attendentes dicunt quod [illegible] est [illegible]

vel conceptus, qui vel secundum quid ut [illegible], est ipse plus in rebus et in quid de multis terminus
simul res distinctas, ipse. Vident enim quod non est de ratione termini quod precise actualiter
addunt precise — Videntur enim quod — multis termini voces
ideo non potest expectare multitudinem propositionum. Ideo addunt: vel secundum quid vel [illegible]. quod distrahant
de conceptu. Vident etiam 3° quod non oportet terminos subiectivos differre in specie. Ideo
addunt: quod oportet ipsos terminos stare res specie differentes. Vident quod quod terminus
similis nominis ipse [illegible] plurium de quamvis termino. Ideo addunt ipse, nec dicunt
quod res corporales sunt in specie, vel dicunt aut conveniunt in specie, cum in nullo
signo sunt res corporales, et omnis species logica, vel dicto prius est signum
vel terminus vel conceptus ut asserunt, et in nulla specie est res extra et per idem
in nulla specie dicuntur aut conveniunt sive res sunt aliquis species. cum nulla
species habeatur nisi a principio intellectivo, si enim res extra posset esse in tali termino
preter [illegible] tunc quelibet [illegible] posset facere totum mundum. Et similiter omnis [illegible]
in qualibet ~~[illegible]~~ uno tempore [illegible] impossibile [illegible] ad [illegible], in corporis
limitatio sit intrinseca [illegible] non plus quam omne corpus sit positum in illo. Et
quolibet reliquorum [illegible] sit quodlibet posset esse in specie [illegible], ut homo in specie asini
[illegible]. Ideo dicunt, de virtute sermonis nulla substantia sit in aliqua
specie nec aliquis species. Exposito ita 1° termino ipse, iuxta que inveniunt, quod nulle
res extra dicunt aut conveniunt specie sed quod terminus specie plus est de terminis simul specie
dicunt ut [illegible] ut est de [illegible] terminis quod precise [illegible] non sunt multi termini
qui non habent [illegible] ut credunt, ut est terminus [illegible] et omnes [illegible], ut [illegible]
dicere quod est terminus [illegible] ~~et omnis [illegible]~~ est species [illegible] et non [illegible], vel
[illegible]. Nam species intelligibilis non dicit relative sed species refert ad [illegible] vel
[illegible], quia [illegible] quodlibet est in specie hominis vel dei cum solum intellectum [illegible]
facit species, quilibet etiam terminus ipse in genere [illegible] et substantiam in genere et speciem [illegible]
in rebus, quod [illegible] est [illegible], cum terminus sit [illegible] et non obliquus. Nec forte
alius terminus sit [illegible], nisi forte valde [illegible] et [illegible], ut [illegible] terminus ipse [illegible]
sed [illegible] et quodlibet [illegible] impositum habet aptitudinem ut imponatur ad [illegible]
qualescumque species, posito quod nullus terminus nunc sit impositus. Ex isto [illegible] colligi
quod ut [illegible] ut impossibilitas termini sit causa, quod res extra magis aut
minus conveniant sed quod [illegible] vel [illegible] rerum fundat [illegible] in rerum [illegible] et non
in [illegible], ut [illegible] signorum vel [illegible] est causa quod [illegible] rerum extra
sed extra. Oportet [illegible] [illegible] in [illegible] rebus [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible], et [illegible] in [illegible]. Et si dicatur, quod ille instantie non [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible] de virtute sermonis. Ad quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per tanta arenga, nisi ut [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] sed
de virtute sermonis superflue valde ~~[illegible]~~ in ~~textu~~ sit [illegible] planior
[illegible] et [illegible] et potissime [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex eadem textu cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ex parte rei et [illegible] [illegible], et quod terminus est [illegible] [illegible] quod est adequate [illegible]
[illegible] ex parte rei [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] quod [illegible] est loqui ut [illegible] lo-
cuti sunt [illegible] ut moderni loquuntur [illegible] [illegible] sustinet [illegible]. Cap 2m.

Sed videtur quod [illegible] [illegible] dicte [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] de substantia [illegible]
[illegible] [illegible] substantiam [illegible] de [illegible], et [illegible] quale quid, etc. de aliis
[illegible] [illegible], que videntur [illegible] terminis [illegible]. [illegible] quod [illegible] in libris
[illegible] quos nos [illegible] negat [illegible] ex parte rei sed [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] attendo [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] est in dicto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non substantia in suos terminos [illegible], et terminos [illegible]. Sed [illegible] est quod substantia
[illegible] est substantia [illegible], [illegible] est substantia [illegible] vel 2a et [illegible] est quod [illegible] vel 2a
non [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] est substantia 2a, [illegible] est substantia, [illegible] non dicit
[illegible] quod

quod substantia prima est magis substantia quam 2a. Hec exponet statim Commentator 4to Methaphisice commento 14. quod nomen substantie quamvis sit substantiam primam et quamquam secundam et idem patet 7mo Methaphisice commento 33 et aliquibus aliis locis. Unde commento primo de Color. Hoc nomen substantia dicitur secundum [illegible] uno modo est quo dicitur de re predicabili et alio modo est quo dicitur de subiecto et in quod individuo substantie ut magister loquitur est in libro Cathegoriarum. Et respiciat breviter nisi textum Aristotelis ubicumque loquitur est de substantia 2a vel prima et invenient quod ubique loquitur de re extra. Unde conformius videtur philosophi realibus breviter et numquam intractabile est credere multa sermonem realem verborum quamvis propter tam diversas et intractabiles arengas verba exponere tot puto de signis. Tota enim notitia signatorum consequitur notitiam signorum. Unde captarem quod doctores signorum pro multa ponent expositionem suam expositioni aliorum et indirecte oculo distinguit quod est veritati conformior. Secundo quod propinquissimus locutus Aristoteles non loquitur locutione subiendo [illegible] licet quidem [illegible] ad propinque veritatis mediam sit quod quecumque alia [illegible] sua esset de virtute sermonis impossibilis et falsa. Confirmatur quod est dicere quod substantie vel dicitur vel putetur de subiecto ad sermonem expositum et substantie similes ut sunt inhesentes in subiecto ut dicitur de subiecto sed suscipiunt contraria per mutationem suam in se et suis proprietatibus substantie quam dicere quod putetur intendit de terminis substantiarum supposita propter in recto et vere putetur vel non putetur [illegible] ipsa ratio extorum expositionibus que adhuc replicant quod Aristoteles putetur intendit substantias extra per se vel per se hec terminis rogo dicit quam competentior sit sermonis primo per dicere quod substantia prima sit susceptiva contrariorum per mutationem suam in ipsa quam dicere quod de primo termino substantia supponente propter in recto pro substantia extra vere putetur et termino et susceptivum contrariorum in primo sermonis sit proprius et [illegible] et 2o sermonis est impertinentissimus solum apud una persona nostri. Ideo locutus modus multum dehonestat sermonem philosophi dicere quod dicitur quod Aristoteles intendit quod iste terminus demonstrando vocem Aristotelis vel vocem quam ego profero ut tibi vel aliis per propter ad omnem [illegible] sermonem regimen [illegible] vere esse quod si non est ut sit talis ut aliis. Item propter Aristoteles de rebus extra quia aliter non relinquet nobis doctrina scolastica ut in primo libro 3o dicit quod omne plus [illegible] de [illegible] substantie per de subiecto ut homo plus de quolibet homine. Item multitudo propter [illegible] non quo dictum est est similia [illegible] sermonem verborum [illegible] via de virtute sermonis et aliis sermonis est minus expressa philosophi et totius Aristotelis in primo libro 2o [illegible] res vel vere hoc [illegible] sunt obiecta intellectus et vere putetur et subiunctive et intellectus nunc [illegible] nunc magis [illegible] et ut sunt veritates [illegible] vel magis [illegible] apprehendere enim intellectus nunc componit et dividit et esse inequale una rem cum alia sic et complectitur vel incomplectitur apprehensio et dicitur res extra [illegible] vel magis [illegible] et habito signum eius [illegible] aut complectendi et simplicis apprehensionis vera nunc [illegible] componendo vel magis [illegible] et nunc [illegible] vel magis [illegible] et sic Aristoteles [illegible] subtiliter complectitur in logica tam notitiam signorum quam etiam notitiam significatorum. Cum enim logica sit medium inter [illegible] et Methaphisicam [illegible] eam vere principaliter [illegible] utrumque [illegible] predicatis de rebus ut sit medium ad medium et [illegible] de signis cum sit finis [illegible] et [illegible] debitum Aristoteles sexto Methaphisice commento [illegible]. Unde et falsum sit in mente et in rebus esse secundum cognitum. Veritas enim apprehendit a logico ut est cognoscibilis ab intellectu [illegible] ut aliter esset in loco actu nisi [illegible] actuaret apprehendere. Ideo dicitur esse intencionale vel logicum esse in [illegible] ut in signo et logicus sic Thomas in aliis multis de veritate 3 2o [illegible] non aliorum [illegible] veritas ut est equatio rei ad verbum divinum ut loquitur Augustinus et sic esse reale extra [illegible] et in intellectu [illegible] quam est plenus veritate et in [illegible] [illegible]

Methaphisice et 2o dicto talo 2o inquit Unumquodque sicut se habet ut sit
hic ad veritatem Correspondent ergo et maxime nisi veritatibus 2m hunc modum
ad intellectum tamen in deo non habeat notitia quadam vel dividendi Quia in genere
et maxime dico res non sunt simpliciter tria vel quatuor omnia scilicet res omnia iste
quod eadem veritas creata non sit simul 2m eiusdem respectum et 2m aliud eiusdem gratia
et maxima Res in universali obiective movent nisi intellectum creatum ad apprehendendum
separatas sicut magne res nisi sunt, tamen omnes res universales sunt forte vel dispositae
sensibiles ut patet questione septimo libro 2o nono etc et 2o sensibile sunt quale quae
et sensibile hoc aliquid, et ex parte sunt potestas realis plurimum utrobique Ex 2o obiectum
per hoc quod dicit res vel nichil est aut passio sive rei. scilicet constat quod unum est nichil, et
omne vel est passio sive rei. quod non esset nisi solum sive universale esset vel accepta sunt
de re et cetera. Et antiquus ex Aristotele patet primo de anima capitulo nono ubi dicit dual enim
vel aut nichil est aut passio est, et idem dicunt valde priores de potentia opinionem
Et confirmatur ex hoc quod primo dicto per processum a textu quinto 2o usque ad finem
libri diffinisse, componit prout eam vel que ex parte rei. Et idem patet in fine primi Ethicorum
de bono omni et breviter in quolibet loco suo negat universalia vel nude intentionem
vel dicte. Pro 1o sunt tria dicenda Primo quod est dare quicquid manet vel universalia
ut declarat Lincolniensis primo posteriorum capitulo secundo. Primo et supremum genus est causa sive
ydea causa eterna in deo 2m genus est causa quae causata in causis superioribus
ut in intelligentiis et orbibus celestibus. 2m genus universalium est forma quae fundata
in suis singularibus Et ita inquit Lincolniensis sunt prima et species de quibus loquitur Aristoteles
Ultimum genus est forma quae in suis actibus apprehensa ab intellectu nostro Et quintum
modum universalium pro signis vel actibus intelligendi dimittit. Lincolniensis ut ibi imponitur
Secundo nondum quod Aristoteles ubi loquitur de universalibus inpartime intelligit
de universalibus ydealibus primi modi ut posuit Plato Licet in hoc dissenciunt aliqui
probabiles expositores textus philosophi. sicut patet respicienti Egidium. Eustratium. Albertum
Thomam. Doctorem subtilem et quosdam alios probabiles, quos in eum mihi lege
confesse essent et textus plane dicit docet et rationes quas ferat, ut perdat
rationes Aristotelis, ut aliqui perplexes posuerunt eam universalia ydealia Ut pulcre
audit Eustratius super libro Ethicorum quinto 44. respondendo plane et primum
rationes et opinionem Aristotelis in hoc Sed Albertus et Thomas et alii famose glo-
zantes eum, dicunt quod Aristoteles ignorat in plurimum intellectus eam dixisse, quod
ydee sunt substantiae per se existentes separate a deo et individuis, quod non est intelle-
ctus tamen indestructissime supplementum Sed dicunt primo posteriorum capitulo 14. Gaudeat
universalia quam monstra sunt. Et Philosophi neque in hoc non est quod sit ignoraret tamen in
suis opinionibus non apparenter docent tantum philosophi simulare sciebat propter famam
sue opinionis dum dicit dicunt. Verum est prohonorare veritatem. Philosophi tamen vi-
rentis quod Plato sive fingit de ydeis, tamen scriptura mea sacra sicut de
eo Augustinus testatur libro 83 questionum. questione et Eustratius supra. Tercio nondum
quod Aristoteles 3o de anima intendit ut omnibus universalium questionum declarare dif-
ferencias ad universalia. scilicet rationem est videre, si habet veritas diffinitur ad universalium sit universalia
impossibile sunt plurium Aristotelis quod est dare universalia separata ab individuis Ita diffinitio
competens talia alii vel esset valde aliena diffinitionis, quia sunt nosteriori
vel nostrum individua, quod ex diffinitionis ydee talis nosteretur propter ydea
existit autem tamen substantia quae sit quidem et ut nostra diffinitionis quoniam substantia singulaum
cognoscenda substantia illud hominem in composito, et quoniam hominem in communi
tamen homo quae sit quae homo ut dicit Porphirius Sed pro dicto Aristotelis incertato
quoniam est exponendo Eustratius super primo Ethicorum quinto 28 super eadem textum et

albi 2o de anima tex.o c.o cum aliis expositoribus suppedit. quorum summa est, quod Aristoteles
per verba predicta intendit dicere, quod nichil non est universale non esse universale, sicut posuit plato,
vel est positus sine re cum concepcione qua est universale in actu. Pro quo notandum
ut supra quod universale de quo loquitur Aristoteles est natura quibus fundata in suis suppositis, et
precedunt subiecta ipsa universalia in via generationis quia causant universalia. Eorum aut universalia
precedunt in via originis quia formaliter et finaliter causant sua supposita. Illa aut
natura quibus ut actualiter concipitur communicata multis suppositis. Sic racionem et conceptum
concepta. Et patet quod hoc totum est positio philosophi de universalibus. Ubi Ex istis patet distinctio
inter universale logicum et generale. Et Gregorius dicit quod intellectus est qui agit universalitatem in
rebus. Ex quo sequitur quod est universitas in rebus, licet non separata, ut sciunt universalia esse
illud nisi tamen anima esset. Et item Gregorius 2o de anima commento 18 ubi dicit, quod universalia
nullum habent esse extra animam quod intendit plato. Sed nunc quibus sunt intellectus
et non universales. Unde est ponere intellectum agentem qui ipsas abstrahit cognoscat.
quia aliter semper res mundi remanerent semper ab homine incognite quod
est magnum inconveniens in natura. Et intelligendum est Commentator 10 metaphysice c.o sexto exponens
dictum Aristotelis dicens. que aut sunt preterea solum. Ubi Gregorius dicit quod impossibile est
quod aliquid sit quod pluribus nisi ut est in anima tantum et talia verba multis locis quod
obcecaverunt me, et adverterunt a via philosophi multos viriles quod pueriliter sermoci-
nabant et supercebant. Unde nonnulli per modum loquendi philosophorum quod universale formaliter sumptum
vel intellectum dat tamen, sed nam substracta disposicioni animalitatis sine qua ipsa
potest sentiri 2o illa dispositione Et 2o singularitate eius res ut universaliter existendo
philosophus est res sine. Cum ideo posse sentiri non veniat ad actum universaliter operatoris
universalis dicunt minime quod universale est in actu. et tunc potentia universalis reduci
tei ad actum quando sibi actualiter applicentur. Concedunt universale formaliter intellectum
dicit tria. Primo nam quod est res prime intencionis. 2o communicabilitatem vel prout
de multis suppositis quod est res secunde intencionis. 2o intelligibilitatem propriam intellectus
tamen res universalis sit apparere intellectus ita quod universalis a sensu corpore. quidditati
intelligibilitas rei universalis est reducta ad actum per intellectum humanum tunc dicitur
esse universale in actu. Circa cuius intelligibilitatis dicit potentia, consequens est quod intellectio
actualis sit actus eius quoniam per intellectum perficitur. Et patet quod impossibile est rem
quem pluribus rebus extra idem id esse cum nisi dum fuit in anima. et tamen esse
spirituale vel intencionale in suo genere. Et item geometrie determinat communicationes
et aliorum doctorum et philosophorum loquendo in hac materia Matheus tamen sentiunt
quod natura quibus primus non intelligit adeo ut communicata pluribus vel multis suppositis
quem universale in effectu communicat eisdem. et universitas vel unitas menti non dependet
ab intellectu creato cum precedit ipsum, sed dependet ab intellectu increato, qui ex eterna
nonnulla intellectualiter produxit omnia in effectu. Et ignorancia huius sensus fecit
Occam et multos alios doctores sequentes ex insufficientia intellectus, declinare ab universali
reali; Si enim attendissent quod philosophi dicunt tempus non habere esse in actu nisi
in anima ut patet per Augustinum 2o confessionum 28 et infra. Et etiam philosophus tractatu
de tempore c.o 7. dicit quod materia prima habet esse semper extra animam xii.o metaphysice 14 tex.o
ut quod universale, ut quod intelligibile habet esse in actu nisi dum actualiter cognoscitur ut 2o
de anima tex.o 20. tunc assurgerent ad sensum philosophorum capiendum generaliter Et
utique Gregorius. Racione quarum in quibus utuntur forte verbis sicut etiam in
proposito, quia communitas quod intellectus in formis communibus habet esse extra animam in propo-
sito sunt talia dicta Gregorii et aliorum quod sonat quod universalia non habeant esse
extra animam ut 12 metaphysice c.o 28. et omnia sibi talia intelliguntur quod esse
non habet determinatum esse logicum in actu extra animam. Albertus enim quod dicant verba philosophi
ipsis, nulla opinioni suffragando. cum doctores sequuntur, universalia ponunt vaces
et septa. et alteri ponunt universalia esse res quibus in singularibus extra et intus
dicit Gregorius primo metaphysice c.o 76. Universale igitur est quod est et quod est pluribus insitum.

No
dr.

Ne
·vl̃a formalt
dicit tria

vz Albertus Con-
ger Joh. Bur-
marsilium &
Esselt Brinke

2m qualitas gloza diffi of 2 spe.

Dico igit q species ul genus de quo loq aristoteles e intencio plurib de multis in quid
dz no intelligamus p intencionem conceptu aie humane ul similitudinem ab ea factam
sz effectum creature que principal intendit na / ad modum loquendi Aristoteles 12 methaphisice capitulo 14.
Ubi dicit q in unoquoqz intencio no est nisi substantia rei quiditatiua. Sup quo commento
substantia quiditatiua ex materia et forma e principium quod est individuorum, quam in qualibet re intencio
huius rei no e aliquid a substantia quiditatiua. Manifestum e igitur q intencio rei que
consistit in ea in actu e forma / que no e separata a materia. Sicut enim intencio prima
vocat a nris loquentibus actus intelligendi ul 2m alios. Similiter species ul aliud
productum intellectiue. Sic intencio vocat id quod na intendit. Natura aut
2m Avicenna intendit producere speciem et no principal individuum. Quod 2m Commentatorem
primo methaphisice commento 22 est species quia e de principali intencione nae. Ideo non
fit casu ut individuum. Ex isto inolevit ut credo mos loquendi de rebus
prime intencionis ul 2e intencionis: sicut enim philosophi vocant secunde substantie, quia
sola similitudine, extra aut nas queris. Et ideo divinus rebus ulis proprietatis aut
quiditatis ex rebus 2e intencionis. Sed ut heretici ul asinos etc / rebus prime intencionis.
Contra primo methaphisice capitulo primo. q In talem equivocacione de unitate substantie laborat Plato et Aristoteles ut dicit
Substat probandum. Plato no cogit ex parte nae et ampliori quiditacionis dicat ulis hic tam magis substantie ul tenue. Et error noster quiscis inte
tomis et pedunt faciunt multos putare q ule de quo loquit Aristoteles est
conceptus in aia. Pz i pe philosophus sima de ulibus. Patet 2o sima doctorum di
centium / q triplex e ule. sz ante rem individua ut ydea. In re ut forma
ulis rebus quantata, et post rem ut species ul signum post. Et ita sensus
magister Egidius sup distinctione 19 primi sententiarum. Non dr ule q predicat de pluribus
ut magis ule sz quia pluribus est ule. Pz 3o ex 1a veritate philosophia innuam
ad manuductionem intellectuum sophiam sacram. Nam quam ille eximius philosophus et propheta
Moyses dicit Genesis 1o. Producat terra animam viventem in genere suo, iumenta
reptilia et bestias terre 2m species suas. no intelligit tamen ul conceptum
animam per genus et speciem. sed nas ules quiditates multis suppositis ut loquitur
[illegible]. Et ita de aliis dictis sacre scripture. Capitulum 3m

Licet enim multis videant verba antiquorum auctorum sonare de ulibus p sima
suppedita. apparet tamen q unitas tamen no sunt ipsam stare / et p genus
oportet verba induce aliud 2m a predicto. Ideo pro declaracione dicte sententie intendo
e breviter supponere quomodo sit de ulibus. Et 2o ad manuductionem in quorum q est
de ergo natura est disciplina multi in noticia de veritatibus ulibus, tamen omne
genus in qua omnes homines specie conveniunt, et concedendunt de aliis Un
primi philosophantes vocaverunt ulia nominibus abstractis. Ut humanitas equinitas
et de aliis speciebus. Pz 3a manuductio ex expressa testimonio Aristoteles ma 3o de
Anima ondo q in homine est dare virtutem sup ipsum malem, capit q aliud
est magnitudo et magnitudinis esse. sz aliud e caro et carnis esse. Et quod 2m commentatorem
exponentem intelligit quiditas ul forma simulacra distincta a subiectis, et q ex individuo
ulanamis denominat p magnitudinem sz in abstractis a ma. Ideo in ulibus
idem e quiditas, et id cuius e quiditas. Sed ne putet homo e solum
unum in intellectus, et sz in supposita abstracta a ma, extrat de ipse suppositis
malis. Idem magister e caro et carnis esse. quia sicut probat post. Vero substantie
Enim i sit dare illam veritate ulem abstractam quam no est ipsum malis
ma' cognoscere / relinquitur sz q sit dare virtute sup ipsum ut puta intellectum
qui eam cognoscet. Et hoc e q philosophus dicit intellectum agentem a fantasmatibus
abstrahendo capere intencionem ulem, ut intellectus e prope q ois ho gaudet.

tum qualis in esse hominem, et postquam abstraxit a singularibus corporalibus huiusmodi spe-
cialitatem imponit sibi ut nigre grippiat nomen. primum universalis ut speciem
vel genus ¶ Secundum 13m est Anno (?) commento 20 21 ubi monendo illam
illam difficultatem tamquam nichil adinveniendo de formis universalibus dicit expresse
quod in dictis per se idem est ipsum et ipsum esse. Ut idem est bonum et bonitas, et
bonum esse, etc. de singulis per se. Non autem in hiis que sunt partes ut album
est albedo et album esse, quia rubrum et albedo sunt due nature distincte. Et contra
ad gorgiam zophistam qui arguunt multis sophismatibus. Si idem inquit textus sit sor-
tes et sortem esse palam est quod eadem solucio salvat. Et hic textus commentator sic
dicit: manifestum est quod in primis rebus que dicuntur per se et eterna singularibus vel similibus
et quolibet similiter sunt unum et idem. Et dicit commentator quod quelibet prima substancia est
idem cum sua quiditate ut dicit primus ut dicit paulo superius. Omnis res est eadem
cum sua quiditate. Et notandum est quod intelligit per suam quiditatem rem esse quid sit
per eternam rem esse. ¶ Tertium 13m est ex modo loquendi de forma substantiali quam
textus vocat quod quid erat esse. Et grece dicitur quiditas ut 7 (?) Anno (?) Alexandro co-
mmento et sepe alibi etc. ¶ Pro cuius intellectu notandum quod mos est grecorum pro hoc
verbo erat quiditatem, in preterito ponere forman vel abstractam. Unde Ewangelium Johannis
grece scriptum erat. Hic ponit in qualibet parte decem gelupiorum de mistica
theologia hoc verbum erat per totam, quia loquitur de re abstractissima ut
tune exari et nomen quod est splendor patris et figura substancie eius ad hebre. primo.
Conformiter aristoteles loquens de forma substantiali ut gene et specie dicit, quod est idem quod quid
erat esse quod tantum sonat expressari modo non loquendi, ac si diceret quod forma
universalis substantie similiter est idem quod est ipsum esse quod. Unde textus commentator quare hic pro
hoc quod quod quid erat esse hic abstractio quiditatis. Volens in manuduci de
quiditate in nostra universali et multa et consistit et abstracte idem. Per eius et speciem
quod intelligit quia per quam est magis subiectum [illegible] vel generis ut idem
est species hominis et hominem esse. Idem genus aliud et aliud esse et utraque
illarum est que sunt proporcionis. Ideo dicit textus commento 21. Et substancie similes
erunt per proporcionem unum et idem modo quo loquitur Porphyrius ca. 10 2o. Proporcio
speciei plures homines sunt unus homo. Et idem commentator intelligit per concordanciam
aut proporcionem formalem universalitatis. Et conformiter loquuntur Augustinus et Anshelmus
et quotquot plures catholici qui attingunt vilitatem huius materie. Unde Augustinus
in dyalogo ad felicianum ponit adversario capitoso 13m de trinitate
sub hiis verbis. Contra fieri potest etiam in hac parte nostro decreto. Et re (?) inquit
homo potest habere hominem filium, et quidem quia [illegible] utrique quod homo est, unum tamen
quod filius est, alius ymo quod pater est. Natura in utroque persona potest differre, ut
quidem humanitas non neget. ut quod unus genuit. aliud quam genuerit.
Et eadem verba quasi et in de vera religione et infra dicit. Itaque res sensibiles sunt
amande propter affectionem honestatis et pulcritudinis vitalis reliquentur
in eis et non res sensibiles sponsalis propter affectionem quamdiu ut quelibet debet
amare in proximo proprie quod est homo, et non quod est filius suus vel sibi utilis
quia esse hominem unum Augustinum est que proprie opus dei tu perdit quelibet
hominem similem. sed esse filium tuum vel amicum tuum. hoc est opus tuum. Unde
propterea regula sub hiis verbis Quicumque in proximo aliud diligit, quam sibi
ipse est non eum diligit tamquam seipsum. Ipsa ergo natura humana sine carnali
generatione diligenda est. Dicit enim in pluribus locis esse de intencione Augustini
quod quelibet proximum debet diligere proximum in natura qui, non proprie intuitu similitudinis
dilectionis. utilitatis. affinitatis. et voluptatis. quia nemo intelligit diligit [illegible]
proximum sed propter propriam utilitatem sed actum valendi, aliud autem nature ut declarat
Augustinus in libro de caritate et facile est declarare Nam pono quod petrus amet

cui de … dilecti … proximi … tamen sed … semper … quod … Augustinus

paula inordinata affectione privati comodi vel voluptatis / cessante gratitudine in eis
et si manet eadem natura sicut erat et meliorata in moribus erit par dilectio / nunc non
est causa permanens / sed non ideo quod ratio principalis dilectionis huiusmodi cessat in dilecto
quia si plus amaret eum esse bonum moraliter quam sibi utilem amaret eum
tamen sibi sunt scriptum. Et hoc est quod Augustinus in epistola quod adulator gratificans se
mentiens de bonitate quam non habet facit quod eum non diligi, cum ista bonitas non
inest sibi, eam nunc diligitur. sed diligitur illa bonitas in eo. ¶ Ex istis
patet ut estimo quod omnis invidia vel peccatum actuale causatur ex defectu inordinate
dilectionis unum ut vult deus Augustinus in epistola xx. Nam omne peccatum tale
consistit in voluntate preponente minus bonum maiori bono. sed quamvis bona particularia
nunquam bona sunt, et celestia vel perpetua ex eo quia quod voluntas sic loco bonitatis
privati preponit ordinate bonum commune inclusum, tale sic non peccaret ut si pre-
ordinate eius quod cognati vel affines sui vel quomodolibet relati vel alia con-
ditione indebite consederent promoverent, sic indubie non inordinate
se instarent / ut sui sunt exaltati ad dominicas officia. Prelatos vel alias dignitates.
sed ascenderent paulatim affectando modo taliter quamquam de natura
se tenens preminentia divina sunt ordinatis primo. Ex hoc igitur indubie
error intellectus et affectus circa ulteria est causa totius peccati regnantis in
seculo. ¶ Quia autem bona ulteria sunt bonis privatis meliora. patet ex hoc quod ulterius
est prius natura suo inferiori quod nunc sustentandi est inferioris ordinatio ut prius
natura et plus approximatum adeo est. hominem esse simpliciter, quam est esse hominem istum.
Ideo deo conformando voluntate mea voluntati divine, plus diligo veritatem
superiorem, quam veritatem inferiorem. Et ideo salubriter monet propheta Zacharias 8°
veritatem tamen et pacem diligite. Veritas est esse rerum sicut debet esse, quia in
hac cognoscit deum. quod testatur propheta psalmo 49. Ecce enim veritatem dilexisti
Et conplerem sicut habet philosophus. quorum actus intellectus ultra particularia elevatur.
Unde Augustinus de incarnatione verbi capitulo 10. Ille enim tamen particularia est prima
omnibus corporalibus adeo natura est infatuata. quod non intelligit quomodo plures homines
in specie sint unus homo. quomodo in illa secretissima et altissima natura comprehendi
quod plures persone, quarum singula est perfecta est deus sint una tamen. Et quo
dicta ulterius humanitas de intelligibili exponit Monologion 10 sub hiis verbis
Sublatum inquit. quedam est ulteris quidem singularis. ulteris que pluribus particularibus competit
quid est sicut hominem esse est quod omnibus hominibus. Et hec pauca dicta
scripta in testimonium ulterius contra philosophos ut existens credatur tamen eos qua
quorundam esse putantes esse in prima nostra quare logicus etc. ¶ Conformiter
theologi tam veri quam sancti sunt pleni et faciunt de ulteribus quam ponunt philosophi
ut ponentes quod et si nulla natura creata intelligeret, non minus esset sicut qua
et species generata vel genus supponit ut non dependeret ab intellectu creato, quod que
est natura ignis esse ignem et de aliis similibus. sed indubie quedam illarum veritatum
ulterius dependet ab intellectu divino prius natura intelligente et ordinante
sic esse, quam sunt in actu. sed ratio realem generationem subducta omni
consideratione intellectus humani potuit philosophus esse possibile ulteris nature, et sic fieri
hominem in actu secundum rationem intelligibilis, cum quam intellectus actualiter cognoscit
illa generatio. Dico autem ulterius est in actu, et consideratio verorum doctorum
cui non concurrunt sed assentiunt philosophi / plus est necessaria. ¶ Unde patet inde quod tres
sunt considerationes de ulteribus. Prima generationis satis grossa, qua cognoscit rem
in sensibili signi. Secunda logicorum, qui cognoscunt ulteris in signatis, sed
cum habitudine ad intellectum eius ut intelligibilitas ulterius redundat — eius
ad actum. Et id voluit esse formale et actuale ulterius, quod tamen habet esse ab ista
Et quamquam sint due intelligentie, tamen esse formalia habet in ulteris in ista
intelligibiles

licet habeat esse extra invariatum [illegible] Unde quidam vocant id formale esse secundum universale, quoddam
esse intentionale et esse obiectivum ex parte rei esse reale. Quidam autem dicunt quod
universale est aggregatum ex natura adexit [illegible] et actum anime, et id aggregatum [illegible] ad [illegible] sunt partes
actum anime, et corrumpit et incipit quotiens habuit secundum partem eius in anima, multa
sunt hinc inde dicta longa quod [illegible] potius variant in equivocationibus et verborum dispositionibus
quam in sententia. Et ita manentes loquendi doctorum ecclesie cui ego innitor et est meo
proposito concordius dicendum, quod intellectus dumtaxat facit universalitatem in rebus actualiter et in rebus ut
corpore quod quidem est omnem hominem esse hominem, sive tamen hoc concedet sive non.
Et actualiter est quedam humanitas per intellectum dumtaxat, que est species vel natura cuiuslibet hominis
singularis, et in ista sententia secundum rem et intellectum conveniunt omnes philosophi. Unde et verbis
negarent. Item natura est nobis via a natura fines cognoscere universalia, et propter hoc magis
universalia [illegible] philosophorum, primo hic quod est bestiis et plebeis qui sunt naturaliter cognoscunt
universalia actum, qui sentiunt ut fines naturaliter cognoscunt colorem esse quam hunc vel illum
[illegible], tunc philosophorum est cognoscere universalia [illegible] secundum suas rationes que non cadunt sub sensu
[illegible]. Unde [illegible] sunt cause quare inter scolasticos est tanta dissensio de universalibus et
discrepantia ab antiquis. Prima est obstinatio rationis per forte [illegible] concludentes quod
negaverunt rationem [illegible] ad universalia [illegible] natura [illegible], et in hoc [illegible] plurimi
sunt plebei et modiales. Secunda causa est propter [illegible] dissonancie in auribus [illegible]
de [illegible] [illegible] apostolus [illegible]. Quidam enim volunt [illegible]
[illegible] non solum volunt scire sed videri scientes [illegible] vitare [illegible] sed etiam
[illegible]. Tertia causa est arrogantia multorum qui volunt [illegible] ab aliis
vel [illegible] defendere quod quondam dixerunt, acsi essent [illegible] de ignorantia
ad [illegible]. Ego autem statui mihi [illegible] quod quotienscumque videam rationem [illegible]
[illegible] ab opinione [illegible] non obstante fama vel assertione [illegible]
sequor [illegible] quod ex [illegible] naturaliter longe plus [illegible] ignorantie quam [illegible]
Quarta causa est defectus instructionis et formidine [illegible] [illegible], et quod
ad id [illegible] quod maximum [illegible] manuducens ignaros in notitia universalium
est [illegible] de [illegible]. Item [illegible] instans est [illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] et illud est instans [illegible], et [illegible] instans
in [illegible] qui abstrahere intellectum [illegible] actum [illegible] intellectus apprehendentis
instans in [illegible], aliter enim non penetraret intellectus abstrahentis ultra [illegible] nisi
per [illegible] ad [illegible] est cognitum. Ideo [illegible], quod [illegible] instans est
et non [illegible] est vel speciem in anima. [illegible] ad [illegible]
[illegible] a quo capit sua [illegible]. Sic enim deus [illegible]
quod [illegible] instans est. Unde non possum [illegible] in deo, [illegible] fit [illegible]
[illegible] species vel [illegible] a deo [illegible], quia ipse distinctissime
scit omnia. [illegible] ad hoc quod deus [illegible] instans [illegible], requiritur instans [illegible]
[illegible], ad hoc quod instans [illegible] instans [illegible] et [illegible] instans
requiritur [illegible] instans requiritur [illegible] naturaliter instans esse
Ideo est [illegible] instans [illegible] et hoc instans [illegible] aliter. Oportet
[illegible] manuducere voluntatem [illegible] universalitatem [illegible] inter suppositionem
personale et simplicem [illegible] suppositionem [illegible] formaliter [illegible]
[illegible] per suppositionem simplicem [illegible], ita quod [illegible] homo est [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible] homo [illegible] natura [illegible] humana, ut [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible]. Et patet quod universale est [illegible] vel forma [illegible] vle
ut species humana est [illegible] vel forma, qua [illegible] formaliter homo, quam
formam vocant doctores [illegible]. Et patet introductorium manuducens
ignaros advertentes universalia quo [illegible] quod est de universalibus.

93

Cam xm

Sed videtur quod prima sententia non possit sustineri propter veritatem eorum que impugnantur que ut magis appareat subdentur omnia loca ab auctore recedendo tamen in proponi naturali perit secundo vniuersitas tota et tota distinctio rerum et rationis exute predempte dato quod aliquis homo non sit asinus data prima via Non sequitur Omne genus quantum in quo sit, homo est homo demonstrando idem genus ab aliis et hoc est asinus, in homo est asinus Secundo ad proponendum primum quantum sit earum aliorum ratio sunt eadem in se, ergo sequitur quod quelibet suppositum, omne vniuersale est indiuiduum, in illud vniuersale est quantitate in se quelibet aliorum ratio significare, quod sic forte in se dicte sunt, ut sustinguunt dicta theoria in materia de vnitate, quia circa illa sunt superflua, pro illa fide Tertio dicta capitula contra humana per lumen fidei consuluerunt indiuiduum lumen naturale In primo toto visum est quod quod apta predicta non sunt rectitue ratio, eo quod in rebus est notoria illa ut dicitur Et propterea precipi principes philosophi perturbari et variare naturalis in prima sententia, ut aliqui dicunt quod omnis substantia est singularis sed ut vniuersale apprehendit est vniuersalis, sicut opinio de Auicenna et res visa et intellecta, et aliter extra denotata ab humanitate visionis et intellectionis extra opus Et prima sententia est imposita fecto Thome Aquino et aliis multis Tertia opinio dicit quod vniuersale non est aliquid preter sensu texta singulare, parum nisi per hoc, pro veritate nature, in se, et ceteri alii deus quam secundo sensu in se primo phisicorum ratio secundo textus inquit philosophus quod sit vna quam sententia Et illius opinionis de fuisse magister Walterus Burley et multi alii fundant autem se per opiniones, rationibus et auctoritatibus oppositis Ego per medium meo ex contra sunt distinctio ab intra ab inuicem sententia quod omne vniuersale est singulare et species non recte pertinent de suis suppositis, nisi secundum quodlibet illorum, ut cognitio secundo propria ratione ut cognosceretur in forma seu genere suo inferius si propriis sit ab aliena a suo inferiori ut arguit Aristoteles quarto metaphysice textus 21 quod que esse facit facit species, sicut in hominem esse est hominem esse, nisi iste homo quantum pertinent suo inferiori Et hoc est quod dicit Boethius in libro diuisionum ubi ponit, quod aliqua est diuisio qua totum diuidit in sua subiecta ~~vle diuidit in ptes~~ integrale diuiditur in partes integrales Alia diuisio qua totum vniuersale diuiditur in partes subiectiuas Et in hoc dicit diuisio media a secunda quod totum integrale non est aliqua sui pars integralis Sed totum vniuersale est quelibet pars sui Et conformiter Aristoteles septimo metaphysice commento 31 vniuersale pertinet de partibus facit ea esse vnum sicut homo et equus sunt vnum in animalitate, et Porphyrius in capitulo de specie Ubi exponens hunc textum philosophi dicit genus quod eidem realiter omnia dicta sunt Item describit genus et dicit quod genus est id quod est plurium differentium specie in quo est vniuersale eorum Ita enim describitur est primo predicabile Nichil enim pluralitatis nisi quod est idem Et interpretat dicens Aristoteles et alios philosophos de partibus vniuersalis Quodlibet enim singulare vniuersale sit essentia quam ipsum singulare, que quantum essentia, est pars subiectiua dati vniuersalis que est sua essentia, a suo toto a quo distinguitur Et omnis natura est omnis per separationem, Item dicit tunc non sit vniuersale suppositum non sit nisi esse cuiuslibet tamen sit omnia in omnibus Et illam sententiam attestatur ~~Aug~~ Augustinus de incarnatione quod ratione nisi inquit confert homo natura quam que omnibus est omnibus hominibus communis Tunc dicit de natura humana diuina, ideo vel in hominem vel pro nobis ipsam propria designatur quod tamen non sit collectiuum predicatio, quibus homo omnis sit singularis, et ab aliis singularis distinguitur Augustinus Ecce testimonium omnium patrum gentium, et capitula prima sententia a vobis sequatur de vnitate 32 infra subiunctur contrarium ista dictam sententiam eandem Et tamen istorum sicut et tamen Aristoteles est ista: Esse hominem quod est quod omni homini est similiter eorum et hominem unius est quod omni in esse potest esse hominem est similiter suppositum hominis Et ideo dicit Aristoteles quod vniuersale est forma

vel quiditas non separata a suppositis sed in quolibet illorum quia suppositum est formaliter idem quod est et
non sit distinctio inter universale et singulare suum, patet ex dictis Commentatoris et testimoniis precedentibus
Secundo conclusionem ad(versari)orum in obiectione Tertio Avicenna quod diversitas sive distinctio inter universale
ut ysto metaphysice 1933. Et 10 metaphysice 12 et 13. Aliquando enim dicunt secundum genus quod est materia
differentia in genere respectu speciei, ut substantia et quantitas. Aliquando in specie ut homo et asinus
Aliquando in numero, ut Petrus et Paulus, et quelibet talis differentia est realis. Secundo dicunt
aliqua differentia substantialiter. licet sint eadem essentia simpliciter ut tres res. scilicet
creati, scilicet memoria ratio et voluntas distinguuntur realiter. licet sint eadem substantia pro
spiritus mentalis est res res. quarum quelibet est spiritus, Illa autem differentia est realis. licet
non sit essentialis vel substantialis. Tertia differentia est formalis vel secundum eorum quam res
dicunt licet stant in eadem essentia simpliciter vel supposito, et illa capit inter
duplicem Ut aliqua dicunt secundum formam actualem. licet stant in subiecto, ut quantitas
qualitas. relatio respectu una quantia in eodem subiecto simpliciter sunt omnia idem
subiecto simpliciter. licet in sint nam differant in genere. patet modus loquendi ysto metaphysice
Secundo dicunt aliqua formaliter vel secundum eorum, quamvis idem sit in supposito sed natura
incomplete quantitative disparetur. Ut materia et forma substantialis. sive possit esse
per se, ut anima, sive non, ut forte tenetur de potentia materie. patet modus loquendi octavo
metaphysice et ultimo Tertio dicunt aliqua secundum eorum quantitatis et nunquam quantitatis, et
quidem ponunt distinctionem inter naturam communem et personam. [illegible] non sit quantitatibus
multis suppositis promiss Non sit autem prima essentia Et illo modo distinctio
semper ab ysto mundo. Tunc species mundi creditur de potentia dei plurificari non sunt
singulare. Illud tangit Aristoteles primo Celi quarto. Sic distinctio universale superius et
ad suum inferius secundum eorum amphoris quantitatem. Et cetera differt genus a sua specie
et quatenus omne superius a suo inferiora sive habeat plura supposita simul in actu
ut homo sive successive. ut fenix. sive plura supposita in potentia et non in
actu ut filius petri. sive in intellectu et non in potentia creata ut mundus vel sol
Ideo Avicenna ysto metaphysice. capitulo primo dicit. quod triplex est universale. scilicet actuale. potentiale intel-
lectuale ad speciem propositum Cuius proprietas eorum distinctio notanda triplex propositio
ponitur dicitur. quod species homo est et homo terminus. Tunc primum hominem esse hominem esse Et
eadem species distinguitur ab ysto homine. non sit quantitatibus multis hominibus. non sit ac iste
Est tamen eadem species terminus distinctus ab isto homine. quia aliquis homo sit [illegible] et
quilibet homo est plus de multis suppositis quia species vel genus sed non est plus de multis
Sic et etiam genus aliquid est incommunicabile multis [illegible]. quia est quodlibet simpliciter al
et tamen est formaliter ad speciem communem plus de multis. eo quod plus de multis. Con-
cedunt ut fideles syllogizant de natura de trinitate increata sunt concedit
quod yste homo est prius natura illo homine. quia est genus aliquid quod singulare est et non est
natura prior secundum communicabilitatem ut rationalibus [illegible] multiplicatis sempiternis
simpliciter sit universale sit proportionatum vel adeequatum Et indubie [illegible] ista et verba
precedentium doctorum, sequuntur illa tota summa et patet ex dictis quod [illegible]
apparentia contradictionis repugnantia a scripturis. ut primo metaphysice capitulo 110 [illegible]. Secundo.
12 metaphysice quinto 28 habetur expresse. quod universalia non sunt substantie Et tamen primo metaphysice
20 expresse habetur 21. et 13 et 18 et 20. quod omne genus vel species substantie est aliquid
cuiuslibet suppositum, et formaliter loquendo dicitur multis locis secundum substantia 2a in quibus locis
tamen est spectare volenti intueri. quod inter illa verba substantiam esse primam
formaliter in singulari omnibus dictis in quibus non substantia ab ullis substantie In istis
autem dictis quantum dicitur in quibus dicunt genus et suum [illegible] multis [illegible]
terminus et non formaliter, Et conformiter concordant contradictoria priorum [illegible]
[illegible] negat distinctionem universalia a singularibus, Secundo dicunt quod nullum universale est singulare [illegible]
Primi intelligunt quod nullum universale habeat aliquam essentiam extra singulare per se, sicut ea
reperitur plerumque dicere Secundo vero intelligunt quod nullum universale est singulare formaliter [illegible]

in quibus sunt singuli. quia tunc inquantitas quantitas quod esset contradictio. Secundum autem 2a propositio
non sit ficta secundum doctorum philosophorum testimonio. Unde quod color exponunt sensum suo quare
21 quod dicit quod omnis quiditas vel forma universalis et res cuius est quiditas sunt idem
inquantum eciam et ista est quod dicit universale non est substantia. Color sit modicat substantia
ipsa. Nichil differre ea ipsa. Universale autem quod est pluribus est universale non est substantia
est sunt. licet in aliqua racione sit universale et secundum aliam sint. Sed obicitur species
hominis distincta a petro et cuius et tunc multa opposita sophistice species non est petrus
et est petrus multa dicta contra et cetera. Unde de secunda quod ipse dicit vel distinctum a petro
formalem qua non sit petrus. sed satis est quod sit in aliqua racione
aliqua racione quare quantitatem dicit a petro. Unde de ipso exponunt vel resolvunt. Species quantitas
hominibus et non sit petrus sed manet inquantitatis et cetera. Et cum patet racio quod species quantitas sunt
ipsius ut sophistice intulit argumentum quod idem differt a seipso. quia tunc forte in aliquo
racione quantitas non esset sed bene sequitur quod petrus dicit a se quanto vel quocumque alio
accidente capto intelligendo generaliter semper secundum formam. Sic enim Auctor sex principiorum
generalis ut quod dicit quod melancolici in autumpno sunt demencius seipsis in
alio tempore. Et secundum eciam primus quinto et cetera. Unum nichil individuum invenitur esse
aliud a se in aliis locis. Habet enim esse in foro et aliud ab ipso esse in domo
Et Ovidius quarto de Ponto narrando infinite disstam civitatem dicit. quod aliquid
quare tempus suo. et Petrus esse in theatro sit cena in foro patet quod hoc modo dicunt
et idem de omnibus accidentibus sive vel pro universis eidem inexistentibus Capitulum xiii
Illis premissis permittenda est solucio argumentorum quod supposita que sunt tres
tercia de substantia. Cuius prima quod in quale quid. Sed patet supponens in premissis
que est forma quia unaquaque supponit alia et alia tunc [illegible] que ipsa accidens
aliquis tamen sermo sophisticus quod in omnibus argumentis dictis est ipsa forme
sunt substantia et cetera. Et ut intencione et tunc primum substantia quantitas quantitate
supponit substantiae et tercia contingit asini quod est unum non universale sit tercia quod
suorum inferiorum quod tunc sonat in fine ac si diceretur quod nulla substantia inest quod
sit et quod est substantia. Hec neque est genus substantie quantitati et in fieri supposita
pro tercia et tercio homine. Et ita in dicere equivalent indefinite eo quod
non potest esse ulla quia quantitas sit quod dicere patet quod dicta secunda quantitas
vel illa, substantia est asinus et homo est substantia, quod homo est asinus. qui magis audiri sunt
a cantatricibus vel monialibus tamen non valet. Et dicitur quod est figura secunda in pro
prima figura quod non per dicta materiam sed ex dictis premissis bene sequitur quod
homo sit id quod est asinus vel idem est asino quod est notum sed non est color quare
prima figura propositio sic dicta. Vel si sic intelligitur in aliquo genus quantitas substantie ut singuli
est asinus et homo est quantum substantie ut singuli tunc infert formaliter quod homo
sit asinus eo quod dato ante, tamen homo cum asinus stat ab eius substantia

ad utrumque similiter extremum, non est color in argumento cum tunc perinde est ac si argueretur
aliquid est homo, aliquid est asinus, igitur homo est homo asinus, quamvis simplices plebei sciunt non habere co-
lorem aliquem. Sed bene sequitur ex dictis premissis quod homo sit id quod est asinus. Et con-
similiter eadem fidelis heretico sic arguenti: ista essentia est pater, et ista eadem essentia
est filius, ergo pater est filius. Difficultas tamen verbalis si contingit denotare per nomen nega-
tiva sub ratione sue universalis, de hoc tamen non est multum magna vis, quamquam quod
bene contingit multum universalis et confuse capere. nam theologi et [illegible] illorum
[illegible] tamen [illegible] explicare. Sive autem sit per nomen sive nomen appellatum non est
multum magna vis. Credo tamen quod recte intelligentes per illam propositionem: hic est homo
demonstrando genus aliud, sic intelligunt [illegible] alius [illegible] hominem, vel aliquid est esse
hominem. Et conformiter ad tertium dicitur. quod [illegible] verba [illegible] inutilem adversarios [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Nam si aqua sunt eadem [illegible] tunc unum est reliquum
quod [illegible] adversarius. Ideo bene dicunt geometre quod quecumque sunt equalia
uni tertio sunt equalia inter se. Et [illegible] [illegible] convenientia sunt idem in genere vel in
specie tanto sunt idem, [illegible] et similiter [illegible], non autem plurale [illegible]. Et tunc
de [illegible] sequitur [illegible] quod sunt eadem res non autem eadem res similiter sed res quibus
non [illegible] quod sunt eadem res similiter sed res quibus que [illegible] [illegible]. Sed contra
fideles quod tres persone divine non sunt [illegible] sunt idem [illegible] mutuo. licet sint
eadem in essentia, etc non oportet negare triplicem ydemptitatem [illegible], sed generis
speciei et numeri, licet solum ydemptitas [illegible] etc ydemptitas. sic quod [illegible] ydemptitas
generis [illegible] ydemptitas speciei etc ydemptitas, [illegible] sequitur [illegible] eos. Hec sunt idem genere vel
specie et non sunt idem. Sed [illegible] est a philosopho [illegible] [illegible] quod quecumque individua sunt
genere vel specie de tanto sunt idem [illegible] [illegible]. quod [illegible] tres persone divine [illegible]
in hoc quod est esse deum quod est essentia divina, et tanto sunt eadem essentia. et similiter
homines conveniunt in hoc genere esse hominem, et per tanto sunt eadem natura [illegible]. Et
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] assumpta. Sed bene [illegible] quod quelibet res est [illegible]
vel [illegible] [illegible] res sunt aliqua. [illegible] tamen non est [illegible] ad inferendum quod [illegible]
res est [illegible] [illegible] sunt [illegible] aliqua. [illegible] [illegible] additum substantivo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per tale dictum [illegible] rem [illegible] [illegible] [illegible] pluribus
etc [illegible] etc [illegible] [illegible] zophiste [illegible] ex [illegible] [illegible]. quod omnis homo [illegible] omnis
[illegible] sicut et omnes homines sunt omnes homines. Sed non est color in hoc zophismate
cum [illegible] [illegible] additum [illegible] [illegible] distribuit [illegible] per [illegible] [illegible] et non [illegible]
[illegible] [illegible] solum. ut si omnis homo est omnis homo. [illegible] [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible]
hominum vel est omnis homo, vel saltem [illegible] singulis [illegible] hominum [illegible] homo, et [illegible] an-
tiqua distinctio de distributione per singulis generum vel per generibus singulorum est [illegible]
per [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] supponit tunc [illegible] [illegible]
suppositione simplici per [illegible] vel personali per [illegible] [illegible]. [illegible] autem [illegible] ad
modum loquendi [illegible] limitat ad suppositionem personalem. quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Et hic est [illegible] [illegible] dictum est famosum. Indefinita [illegible] [illegible]
supponit personaliter in [illegible] [illegible]. [illegible] autem sit de indefinita [illegible] [illegible]
supponit simpliciter [illegible] [illegible] [illegible]. Et hinc [illegible] quod [illegible] non repugnat homo esse [illegible]
[illegible], et [illegible] est [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ille, omnis homo est genus esse
hominem, et [illegible] homo [illegible] omni [illegible]. Et [illegible] loquitur [illegible] catholicus
in hac materia de trinitate [illegible] quod tres persone divine sunt ~~[illegible]~~ incompetens
[illegible] non sunt tres [illegible] sed unus [illegible]. quia [illegible] [illegible] [illegible] supponunt
[illegible] [illegible], non autem [illegible] [illegible] substantivum [illegible]. Et conformiter
dicunt [illegible] [illegible], quod omnis deus est [illegible] et tamen deus non est [illegible].
et [illegible] [illegible] [illegible] per hoc quod omnis persona divina est [illegible]. Et [illegible]
[illegible] de [illegible]. [illegible] natura divina que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible]
[illegible] bene cognoscens res [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in materia de trinitate et [illegible] [illegible]

[illegible] et

[illegible] [illegible] homo

¶ Et si dicit q̄ p̄ositio fl̄r abducit a m̄a de trinitate et tollit meritum fidei ¶ Dicendo v̄ma q̄
q̄ in p̄mo est uenanda r̄ca b̄ti Aug̃ contra Simplicianum de locutionibus tropicis et similibus
quibus manuducimur ad deum q̄ solum spectant cognoscendum ¶ Et h̄c est r̄cta ista summa
q̄ q̄ in talibus capitulis est id q̄d est p̄ositionis et q̄ntate in suo analogo ad modum loquendi
b̄ti Dyonisii de de diuinis nominibus ¶ Et dimittendum est q̄d est mysticum uel [illegible] est
adeo attinue ¶ Et ponit Aug̃ xv de singularibus locutionibus que sunt a ductoribus
pos[illegible]tos dr̄ ¶ Ideo p̄mo de trinitate satis unde euanuit ceteris h̄ctici uel ignorantis
uitates [illegible] in credendo q̄ ammota est q̄ntia inter naturam diuinam et
naturam ulteriorem. ¶ Et natura diuina est genus uel species inuidet siue occasionem data ē
uitate [illegible] in creaturis ¶ Conuenientia autem inter naturam diuinam et naturam creatam est q̄ sic
spes humana h̄ns tria supposita tamen sit Petrus Paulus Johannes, uidelicet et 3 h̄
¶ Primo in hoc q̄ sicut natura ista est singulis illorum trium suppositorum et nullum
illorum est reliquum sic natura diuina est singulis suppositorum suorum et nullum illorum
est reliquum ¶ 2o in hoc q̄ sicut non sunt multe species humane, licet sint
multa supposita, quorum quodlibet est eadem species, sic non sunt multe nature diuine
licet sint multa supposita quorum quodlibet est eadem natura ¶ 3o in h̄c q̄ ab
argumentis zapientie in m̄a de uerbis descendit p̄ocedendo sicut in m̄a de trinitate
uidelicet iuxtaponendo quasdam q̄plas ¶ Diuersitas autem est talis ¶ Primo in hoc q̄
species est multe nature pr̄es quarum quelibet potest esse sine alia ideo natura speciei
ptur plr̄ de suppositis ut multe persone homini sunt multi homines et multe
nature humane. Non sic autem de deo, tamen multe persone diuine non sunt multi dii
uel multe nature diuine, sed unica simplicissima ¶ 2a in hoc q̄ spes est multa
diuisa supposita quantitatibus quibus uariata accidunt ut sunt ho est spealiter
sanus sapiens et ille ho est septipedalis infirmus stolidus ¶ In trinitate autem
[illegible] benedicta 3m attributa p̄rius 3m trinitate quia nichil potest esse
prius aut posterius nichil maius aut minus ¶ Vnde non potest esse nisi equipotentes
equalium equesapientes ¶ Tertia dissimilitudo est in nominibus diuersis per diuersitatem
substantiarum ut species est natura par indiuiduo suo omnium potest esse per se ideo non
sic autem natura diuina tamen tunc erunt multe nature diuine, supposita et species possunt
esse et esse in uno omnium sunt multe pībe a se diuise ¶ Non sic autem persone diuine
¶ Species autem una est trix quadratux uel quintux et non una pr̄ tria cuius supposita
pr̄ p̄sonam [illegible] personalem diuinam esse ¶ [illegible] natura diuina tamen est una et non
triplex pr̄ tamen otaz etc de quibus plus deus ¶ Si quis in ex ignorantia
aut ¶ Si ille nature sunt in aliquo analogo plures, nunc sunt in omnibus proprietatibus
illorum plus quia tulpada est uitas ex errore ignorantie capto p̄ desertum
nature p̄ q̄ nullo modo ¶ Vnde p̄mo p̄o p̄ofe calo est sī monet dubium
¶ Si demerito uerbis sit potior particulari ¶ Et soluendo argumenta in oppositum deducente
strato uerbis non est causa erroris sed male audientis, et corruendent de de aliis
exemplis quibus katholici inducuntur in noticia trinitatis uidelicet de m̄a et forma
et compositorum, que in h̄c gremiunt trinitate q̄ omnia hec tria et singulis con
sunt eadem singularis centura ¶ 2o in hoc q̄ summa p̄nopnat 3m ¶ Summa autem et
sedum conpunctiant 3m ¶ Tertio in hoc q̄ hec tria non possunt secrecio poni
separata abinuicem ¶ Vnde si quis ex ignorantia uel infidelitate arguit p̄ 2o
dissitudo a simili ubi e[illegible]de q̄ pr̄ et filius sint nature incomplete sicut m̄a et
forma, et q̄ pr̄ non sit ex [illegible] bonum uel ex actualis ut filius sed
porro ipsum subiectiuus sicut m̄a se h̄t ad formam ¶ Vel 2o q̄ conpositius
siue fuerit rectificar p̄re et filio tamquam quoddam totum huius prem et filium p̄o
suis partibus qualiuis, etc de ceteris erroribus, quid delinquit uitas ista recti
ex ignorantia tale ex scandalizati sunt, nescio credimus, 2m tamisse ne
diret uitatem propter tales unquorum iudeorum errores in quos finaliter
inciderunt etc de sanctitate uite que est male inspiramus sidere mortis
in scriptura, q̄ heretici uel simplices intelligens sunt cape occasionem incidendi
mecredent uidelicet de istis ¶ Tres sunt qui testimonium dant in terra, etc nisi
inta sunt [illegible] plia ¶ Si enim attendens intellexerit p̄mum q̄ deitas conectit
deus est

distinguendo
dissimilitudo
sumbsit
notandum
uerum

et per istum quod tres persone divine sunt disparates et separates subiecte et inequales, sicut est de tribus
exulibus, quibus dare quod ipsi est hereticus. Et tamen illud Johannis inducit expositor ut ad
credendum trinitatem, 2m expositionem sancti Augustini 3o contra Maximinum, et 2o intelligens per
spiritum deum patrem et per sanguinem verbum et per aquam spiritum sanctum. Convenienter
Linconiensis in suo Exameron super sexte diei et in expositionibus suis capitulo 5o super
de divinis nominibus particulatim declarat, quomodo in ipsa prima continetur et deo patri, secunda verbo
et unio quia propter eorum plenius 1o questionis sequitur, spiritu sancto. Et patet id evidenter
capi ex textu apostoli Ronorum 11o: quoniam ex ipso et per ipsum etc. Cum enim apostolus omnium
linguas nominat et primo pullam propositionem ex quo nomine communicat causam materialem,
2am propositionem per circumstantiam cause formalis, et per in quo nomine finem in quo qui
quidem scriptura tamen intendit proprie diversam personarum quamvis neque scriptura esse omissa
predicta regula philosophica, et sequitur principaliter intendit diversam personarum. Causam solvere
Sed in omnibus istis dictis potest veritas esse vel ab auctore vel creatura gratia fidei declarande
vel ex illo fundamento quod non est quidam et id esse cum Capitulum et Item quo
theologorum 2o sibi valent tres veritates esse contra logica vel contra rationes. Et non solum
non contra, et ideo dicunt ubi dividitur contra in sua quantitate, et per quem sophismata e
variant rationes ad stabiliendum veritatem ut omnis homo est alius, sed non alius est illud
et per quod non genus non species homini esse aliud est verum et quod nullus homini in 2o
quo intelligendo terminos et tamen non illud hominem esse, non alia hominem aliquem esse est
verum vel quod. Et arta secta supponit de instanti est desistit in nona sophismata
in inceptio. Capitur propositio in quantitate unica sic rem adequate secta esse nominatam
quando nunc vel nulli dabunt, et de quibuslibet subterfugiis quibus tollunt instantie //
quibus puta propriam veritatem esse, ymo vide ex eadem eviden quod est simile vel indiviam dare
dicunt quinque vagum in quantitate quia potest quod est omnis homo esse alius
ita quod est omnis homo esse simile, et per quod esse simile et quantitatum nulli homini esse
esse rem ceteram quia nulla ceteris. Ex istis patet argumentum. Nulla res simile est veritas
omnis res est simile, quod non res est plus et per res nullum est vere. Sed quia patet in sit
specialis propositio universalis, et sic per ex eo quod omnis homo est simile, et ideo est individuum
de qualibet etc. etc. Confirmatur tamen. Secundo per hoc quod quilibet rerum est similis declarando
omnes res individuas omnis res est aliqua illarum, quod omnis res est similis. 2o patet
quod potest quod est nullus homo esse aliquid aliud, ita quod est nullus homo esse aliquid
individuum et hoc patet universaliter. Sed contra ex istam sententiam secundam individuum et universale
sunt analoga questio non entis. 3o per hoc quod per tempus unio analoga creato
sicut tamen una non creata ita quod non multiplicatur, et tamen facit genus species et individuum
ergo id non multiplicat nisi divinitas in eodem dentes et per quod non sunt
nisi creatura vel posita quod etc. angelus quia non est dare nam pertinet prout
nisi dicta quod sunt supponit et nisi ponit in unum. Quod patet superabundanter incomplexabile dicendo
ad inconplexe. Ideo ista materia non est ad facere. Primo declaratur quod idem est quidam
et ipsum esse. 2o hac iterum probabit quod est dare veritates sed plures et quod et quod
est dare veritas ex parte rei, et 3o solvunt instantie. Quod primum argumentum patet secundo quantitate
quod idem est quidam et ipsum esse ut allegatum est supra capitulo 3o per Anselmum et alios
philosophos consensisse concordit etc. Et primo incipiendo a deo, suppono quod non barbarizet
negando, quod deum esse sit ens entitas et res sit deum esse. Sed declaro
thesis supponit in ista sententia. Nunc propositum arguitur. Nullum ens est tantum bonum sicut
deus nisi deus, sed deum esse est aliquod ens quod est tam bonum ut deus, ergo deum esse
est deus. Minor patet quia comparatur ut aliquid est melius ipsum esse et quod deus
est summe bonus, ergo summe bonum est deum esse etc. Confirmatur propositio
in qua deus est melior etc. est melius ipsum esse quam etc., ut patet secundum nisi
veritate bonitatis utriusque, et per quod paritatem expressam utriusque sive convenientis
creatura. Item patet a deo et b deum esse, quod adversarius non potest idem
et per quod ita deum esse sit veritas et quelibet persona divina sit eius veritas, ut
Johannis 14o sequitur quod sint due veritates summe diligende, quia patet per hoc quod unum
quodque est diligendum secundum gradum sue bonitatis eo quod bonum inquantum huiusmodi
est diligibile. Sed contra primum articulum summe bonum est deus tam bonum est ipsum esse
ergo sunt distincte veritates summe diligende, quod ego non audeo dicere ubi reverentia
due

veritatis. Sicut enim est veritas quibus huius dualis veritatibus tam simpliciter in una sunt eius gratia
in una melior. utrumque tamen sunt ipsis priores. Item quia sicut natura est deus tam primo natura
est intuens qua intuetur se esse quod non est nisi eadem essentia esset dicta intuens quod
est in deo, ergo idem est intuens et actus intuitionis in deo et multo magis vel a
nostro deum esse. Sequitur quod idem est deus et deum esse. Non enim potest poni distinctio
ex parte modi intelligendi dei ut 2m aliquorum aliter magistrorum, ut ex parte intellectus sub-
iecti quia sciunt quod cuiuslibet rei essentia vel quiditas est ipsam esse vel ipsam esse
quod. Ideo pono quod deum esse et deus distinguuntur quia ponitur est quod una divina et eius
essentia ac deus distinguuntur. Item ea ratio est prout sunt formalis, realis et intentionalis.
patet quod omnis veritas vel est formalis essentia vel realis. cum ad primam realiter satis est
divinam primo et priorem. Sequitur quod deum esse est realiter una divina, sicut est veritas
ut prior ut posterior in una. Sic enim doctores concedunt quod realiter omnis veritas essentia
est deus. Et sic non esse apud. antiquam sicut non primo et prior dicunt certe
divinam ut alia essentiam ponunt est primo cum illis et intentione est Anselmus
in libro suo de veritate. ponendo omne verum vera causa quod veritate esse verum quod est deus
intellectuale. primo autem superiores theologi ponunt quod omnis creatura 2m esse suum
3 vitute formaliter. Et Patet ergo quomodo non barbarizantes hi nostenti veritate
esse. Et hoc est quod antiquitus solum arguerit si deus est sic deum esse est, si tamen ante
in [struck] statim quod tamen deus est et quod nulla essentia vel natura prior deo sit. ergo
ponere essentiam divinam [struck] id esse sicut sicut essentia divina et sic vel potest esse deus
sed [struck] assumptam, nisi quod essentia est deus. sequitur non esse essentia est deus. Et hoc est
quod modo doctores dicunt concedit quod in deo idem est esse et essentia, ut credo debent
posse negare quam primo assumpta. in non potest possibile deum esse, nisi gaudeat [struck] de
hoc quod ipse est. Sic enim viatores plus ipse gaudent de hoc quod nomina eorum scripta
sunt in libro vite ut docet Salvator Luce 10. quanto magis actus purus
summe bonus qui non potest esse [struck] ab actualissima intuitione et gau-
dio de hoc quod ipse est, et sine dubio si deus intuetur videt vel cognoscit hoc esse
esse nisi ipsum esse. et patet in non posset esse nisi gauderet de hoc quod ipse est.
et sine dubio quando de ipso, tamen posset gaudet subducta omni creatura de hoc
quod ipse est. et nihil de nullo tamen gaudet nisi ipsum 2m aliquid esse habeat summe
gradus bonitatis. Sequitur quod tam bonum est deum esse, ut deus est. Item ad quod
et de qualibet creatura [struck] particulariter quod est homo et hominem esse
acceptat hominem esse. Nam si homo est deus sit hominem esse. et tanto posse
bonum est ipsum esse. Et confirmatio huius est ex isto vulgari proverbio. Posse est tam
bona natura qualis quia mala est frui eius. sic videtur quod [struck] due sicut
extinguuntur. hic patet primum ex notitia fruitionis. In extinguendo gaudium bonum ma-
teria adveniens est inde corrupti. mensurat penes gradum bonitatis boni ex-
tincti, eo quod singuli fruitio individua de tali bono. Similiter omnem eius dominationem
[struck] si enim est quod posse est tam malum esse hic quod homo sit sic
et tamen homine, ergo posse tam bonum est homo quam bonum est hominem esse quodcumque
sicut locuto de bono. Et 3a confirmatio est ex hoc quod si homo distinguitur a suo esse probabile
quod possit ubi mors. et suum esse distinguitur a suo toto esse, et in infinitum
Ideo nec tamen oportet [struck], in illud quod sicut esse stans est in pro-
sumo quod tale quod deum esse, vel hominem esse propter de deo vel homo fuit figura
a casu. quia in sua natura essentia dei et quiditas hominis puta de albis
in albo; et enim talia intelligere in tertium corpus continet. Ista prima pars

Margin notes: quod / a (top right); 3 (right); 3 (left, beside "vitute formaliter"); ante (right); posse (left); plato (right); actu (left); sicut (right); Ergo tenet regulam (left); obest (right)

Arylem et tocem quinto metaphysice 20 et quolibet aliis locis de subiecto quiditatis ¶ Item si homo et hominem
esse distinguuntur simpliciter tunc vel sunt omnino distincta ut duo contraria separata sicut Johannes et Petrus
vel aliter se habent in quodam ordine naturali et prius vel sunt ens primum in natura vel unum
prius et aliud posterius. Primum non potest poni cum tunc tenent impertinentia et neutrum respectus
ad reliquum quod est notorie falsum cum formaliter se mutuo inferunt. Si secundo tunc aporia
quod hominem esse sit prius quam sit homo qui sit b vel econtra cum impossibile sit duo poni in
eadem gradu in tali ordine nature nec tales gradus linee multiplicantur ad infinitum
graduum. Sed non potest poni quod sit posterius b quia tunc a erit accidentale homini et prius
presupponet hominem. Patet cum nullum presuppositum hominem nisi quod presupponant eum in essentia
sequitur quod a presupponet hominem in essentia quibus fuit nec a sit simpliciter hominem existere
quod non presupponant hominem existere nec acquirit ad hoc quod ipsum sit hominem esse
cum sit hominem esse nec ergo homo presuppositum hominem esse quia nec quo ad quam
nec quo ad causationem. Non quo ad quam quia mutuo se formaliter inferunt nec
quo ad causationem quia tunc ex hoc quod est ita quod homo est sequitur quod homo est et sic foret
reciprocatio causarum in eadem linea nature ~~quod est~~ in infinitum quod est impossibile cum in mutuo
se inferentibus id quod est simplicius est causaliter prius et prius prius foret homo quam hominem
esse si distinguerentur quod notum est esse falsum cum hominem esse non potest poni passio hominis
nec aliquod nomen generis accidentis. Ideo non potest poni accidens hominis cum de accidentis
presuppositum essentiam secundum philosophum nec ergo videmus in nullo subiecto potest inesse nec per
accidens. Et hoc est secundo Aristotelis quarto topicorum ubi quandoque in illis que sunt per se
est res et ipsam esse. In illis autem que sunt accidens non sic cum hominem esse quid
vel qualem nec presupponunt ipsum esse ¶ Item nec omne per se sit actus essentie patet quod
nullo modo perficit sed per omnes sequitur sua essentia cuius est primum esse sicut dicunt loquentes
in hac materia sit ergo a certa essentia et sit eius esse formaliter conveniens sed posterius ~~...~~
acquirit vel naturaliter et patet quod Deus sit esse pro illo gradu prioritatis simpliciter b quia
aliter non faceret unum quod a est prius b. Ex quo sequitur quod a sit esse ex illo gradu prioritatis
quero ergo utrum id esse b vel est prius b. Si b sequitur aliud dari b prius esse b tunc b
est esse accidentale adveniens enti in actu quibus est idem eum dato. Patet suppositum quod b sit
esse substantiale quam quod sit a per se esse impossibile essentia sed si b fuerit esse accidentale ipsius essentie
presuppositum a esse quid et per quibus haberet tamen esse in genere quam res est genus. ¶ Consequenter
ex hoc quod quod pro Deo ordinat vel vult essentiam creatam vel ordinat vel ipsum esse sed
ordinatio vel volitio Dei est stans nec reflexe ergo tamen primum est a nec sunt esse et
econtra. Loquitur autem de primo esse creato ipsius a. Contra ergo secundum Avicennam de causis forma
cum res creata sit esse nec dicit ipsum creatum est aliud patet quod omne creaturarum
non perdunt causaliter talem sua esse et loquitur de esse in fluxu rerum quod est eorum forma patet ex
quod ipsa res sit causa essentia et est equalitas essentie regimen rei et sic esse ¶ Ideo
confirmatur ex dicto Aristotelis secundo de Anima dicentis quod ubi est causa et causare esse nec est
positum est superiori causato. Et ideo probatur de quacumque individua substantia cuius esse formaliter
est quam est esse pro esse in eius essentia. Nam secundum Arylem vivere viventibus est esse
cum ergo non prius sint quam vivunt videtur quod corpus esse ex quo conveniat eum per essentiam
ad hoc non potest ponere essentiam nisi ponat ipsum esse in esse sit magis primus actus
nature. Quia est primus actus et prius esse magis separatum de alio sit esse. Ex
isto ut quod omne esse est essentia et ideo ¶ Ratio confirmatur omne ens est esse ergo
est ens et omnis essentia est esse. Patet ex hoc quod multa habent esse quod non habent formaliter
essentias videlicet de privationibus et peccatis et de aliis veritatibus extra genus ideo esse
est superius ad essentiam. Et autem philosophus quod esse est actus entis qui non potest poni sibi
esse accidentalis sicut nec quiditas quidditati. Ideo sicut omnis entitas est esse ita omne ens est
esse. Aliter enim nichil foret esse licet hic vale ~~et~~ esse foret omnium substantiarum sive
essentia et tunc eundemque vel foret unum vel aliquis actus ubi quod destrueret tantum
infinitum modi per secundum ubi sunt sunt substantia ut in vivis similiter pro quo actus ut in
vivis aliis additamus et tunc inveniet omne esse sine substantia ipsa substantia

Cum autem ...

Sed antequam procedat ad alia sciendum Videtur enim primo quod deus non dat esse creature
nisi presupponendo essentia et per consequens neccessario creature esse et essentia distinguuntur sicut materia
et forma sicut actus et potentia ¶ Confirmatur per Avicennam 5o de anima. qui dicit quod in
singularibus aliud est esse et sua essentia ¶ Ergo sed omnis creatura primo nata
est ens quam est quid quia esse sed non primus est esse quam est esse quid quia esse primo
est ens quam est aliquid ergo neccessario creature essentia est anterior sua esse et per consequens
distinguuntur Et istam sententiam videtur Boecius innuere in libello de ebdomadibus et doctores
moderni concedunt ¶ Certo omnis creatura est esse accidentale quod notum est oportere distingui
a sua essentia ut a subiecto ergo in omni creatura esse et sua essentia distinguuntur
¶ Confirmatur per Avicennam in prima 2o de anima dicitur quod aliud est certitudo et certum esse
quia alia vero de aliquo predicatur ut vero nomine. tamen certitudo hominis divinus est
non certitudine ¶ Pro responsione primo ad ista est notandum quod creatura est multiplex esse. quia
altissimum est esse in deo cum quod est in deo. et omne tale esse est ratio vitalis
et creatura est ipse deus iuxta illud Joh. primo. Quod factum est in ipso vita erat ¶ Secundo creatura
est esse in suis causis universalibus sive particularibus. Et sic quidam volunt esse creature esse ante
in genere quidam esse aduxit in suis principiis Tertium autem nullo modo est esse
creato in mundi principio. Et istud intelligit Ecclesiastes 18. Qui vivit in eternum creavit omnia simul
In causis aut particularibus de creatura quamvis futura esse in mundi principio. ad quem
sensum dicit sancti. omne genus hominum fuisse Adam quam et in tali esse sunt gradus
generationis et creationem causaliter secundum doctores alios ¶ Quarto est creatura
esse existere individuum quod esse incipit et corrumpit in suo tempore et secundum illud
accipiunt moderni doctores. Unde vero dicunt quod utra rem esse. quia
rosa existit rosa est flos. et ita de aliis predicamentis generum & suis speciebus non
quod mutet in se species. et ipsa quamvis in se individua tamen potentiam esse potentiale
in causis suis. licet ultimus illorum individuorum rose habeat essentia actualem. Aliud
enim est esse. et aliud existere ¶ Et per istas tres modos essendi. satis patet quae dare
modi essendi communis possit concedentes ad istas tam distinctionem nove patrum. et tamen
tale esse est substantia. sed modus accidentalis possit ¶ Ex istis tollitur quod licet omne esse sit
quam essentia forat primo. non omne esse est essentia vel formale vel esse primo et
formale. Et veritates de preterito vel futuro veritatis de possibile et negationes sunt eius
ipse deus. et 2a per consequens quod sicut quod creature est multa esse. quorum aliquid
sunt. et non essentia sua sine qua non est existere. et esse distinctum a sua essentia
quodcumque genus vel species et ita de aliis ¶ Et per hoc patet responsio ad primum argumentum
conclusione. Unde nono dicto. quod non est si deus dat essentiam individuo vel quantitate
quod individua non sit sua essentia. quia quod mensura est non dicitur. licet essentia
vel quantitas petri. Nam deus pater dat esse filio. sicut et quodcumque dat esse et essentia
spiritu sancto. et tamen non est esse et essentia. quod non datur separatur sed essentiam
omni voluntatis respectum aliquam ad vocem et mensura quod ad mensuram. et
quod non implicatur realis dignitas. sed distinctio communis Ut persona divina est esse
essentia sed non separatim et ita de aliis Et per Avicennam vero dicitur quod omne esse
existit sub sua essentia vel quantitas sunt. quae ego credo esse intellectum de
angelis ¶ Sed difficultas est. Utrum essentia singularis et sicut esse communis
Et videtur Bandarus doctorum ~~publicus~~ solleme dicere quod sic. Sicut lux et
lucere sunt alium. quamvis habet amictio et fides quae lucentem parat quod
quod lucentis Et ista sententia videtur habere maiorem colorem veritatis essentiam
non per quantitate rem ut saepe sumitur. sed per esse rerum prius quantitate rei.

Sicut enim res prius est ens ~~qua~~ qua est aliquid, cum hoc sit predicatum generis quid est et hoc
prius est ens, quam est subiectum. Ita videtur quod essentia ponens unitatem generis sit ens, sit predicatum quiditative
que potest generi esse, quia est in talibus distinctio rationis. Et sic patet responsio ad primum
argumentum, neganda forma, cum hoc prius sit ens quam sit subiectum, sicut est prius subiectum quam
contingens, et prius est aliquid quam hoc. Et sic absit ex illo concedere quod talis proportio nature quo
ad tangentem potest proportionem naturalem, quo ad quantum sit quod hoc sit esse superius et
non ipsum inferius. Licet videtur michi quod sit proportio nature inter essentiam et quiditatem
individui, quia ens in sua analogia non est genus, ideo non dicit quid est res
quod tamen oportet de genere, sed dicit quod res est. Ideo ista proportio inter essentiam rei et
eius quiditatem vocata proportio originis, qualis est inter patrem et filium in di-
vinis, ~~[illegible]~~ proportio ~~[illegible]~~ in tamen una sit natura communis in qua conveniunt.
Et si inveniantur proportiones dicte, tunc analogum esse genus, equivocat in genere ut
dicit missus. Et patet quod intelligendi sunt doctores in ista materia, vocabulis tenendo penam
katholica, licet obviant sunt ingratiles. Tamen non potest esse creatura nisi prius
habeat mediate vel universaliter in deo, angelum habeat esse in genere, et est primum in talis
veritate. Et ~~[illegible]~~ procedit eius actum. Et sic factum est in deo, cum ex se sit et ipse sit
perfectionis ponens vel posterius sit ens, ut esse individuum creatum perfectionis sive specierum
et gradatim ascendendo usque ad generalissimum. Et patet quod ~~facultas quod est [illegible]~~ et omne
genus creatum capit suam essentiam a rationibus eternis in deo. Et perfectio eius intelligibilis est
quiditas creatura. Secundum autem est an omne tale ens intelligatur, ideo non est ens perfectionis tamen esse
superioris vel generalis, ut sit per aliquas subiectivas. Et sic purum esse actuale
prius omnium generatione creature essentie. Quod vero ad secundum argumentum concedo conclusionem. Ita ut
omnis creata subiecta subiunt actualiter absolute per eius acquisitionem vel deperditionem est mutabilis
et corruptibilis aut imperfectibilis. Nam sit aut divina essentia, licet acquirere sit possibilis
ad corruptionem et motionem creature ~~[illegible]~~ habitudines relatives, et subiecta creata talis
esse actualia quorum actus est tamquam accidens accidite ipse in genere. Et sic nimium tali
accidente non tantum sed accidentis videtur absolute eius accidentis requiratur. In deitate quod non prius
veritas ~~[illegible]~~ accidens ipse in genere, sed tamen respecta rationis. Ideo deus non sit esse quiditati
actualitate. Cum autem ad tertium dicitur sepe dixi quod doctores tales insinuant predicta
supponere primarie concretive pro subiectis, vel simpliciter et abstractive vel pro formis pro [illegible]
intrinsecis, ut sic abstracta veritate non semper formas quiditati ut verum esse potest
dicere primarie, et dimissum esse subiectum vel concretum esse actualitate, habet veri secundum relationem
relacionem, sic esse est essentia vel actum proprie, et sic est esse verum. Ideo verum et
est forma quiditati. Modo. autem albinum sit nigrum. Verbi gratia potest dici quod hominem esse
verum hoc est subiectum unicum ~~tui~~ in esse veritas est subiectum vel prius homines
Unitum quod tale prius ens tale ~~[illegible]~~ et abstractivis apponitur supponit quantum simpliciter
et abstracto ut hominem esse verum. ~~[illegible] est subiectum [illegible] in esse veritas est~~
~~subiectum vel prius homines~~ vel ipsum verum quod idem est, non semper veritatem.
Homo autem valde quiditati semper sumitur abstractive pro forma ista per tamen. Ideo videtur
dicit doctor quod aliud est veritas, et aliud verum esse, sicut quod primus ex parte rei et
veritatis sit verum esse ad extra emanatum, non una emanatio dicatur a reliqua. Ideo
quod volumus loqui de formis abstractis quamvis est loqui non sensus verbalis
ut in quodam compendio, quod secundo de esse et essentia. Item quod loquendum est de
talibus veritatibus tamen secundum rationem rationem qua differunt quam tamen rationem qua conveniunt
in subiectis. Et 2o quod gradatio de ~~[illegible]~~ veritate quiditati est scala qua possumus
physica admota non potest tollere veritatem forma quam ut rationem facta tale 2o
Nam nullus philosophus rectologus negavit. Quod ad hoc quod 1c hoc sit requiritur quod hoc sit.
Excludit vero hec famosa propositio: Omne tale est causa alterius quod requiritur
ad suum esse. Et sic omnis veritas posterius nominata sit ex prioribus. Cum sic ingene-
rabilis patrem et non econtra quod 2a que sit. Sed ex est illa veritas prius et cum non
sit pari causa a omni ratione, sequitur quod sit causa mutua a secundum quod iste.

sumenda quod est id quod est

pbi

ponitur

nature

abditus

Comcat et hec

est forma homo et panis quid. et cum b non prius sit in a. sed tamen in qualibet hora proprie que
                                                        proximus
~~bonum homine~~ 2m quiditem . Et hec raro ~~[illegible]~~ est de proprio specie. Nec valent
cavillaciones sophiste in ista via ut hii nimis puerile barbarizantes dicunt . quod hec est
inconveniencia. ad hoc quod sit hoc requirit quod aliud sit. Et alias talia colligi ex similata et multa
vi predicationes tales quibus veritas et per quos ut aliquid universale eo quod omne predicacionem est simpliciter
communis. Alii autem dicunt quod non potest denominari subiectum, et predicatum non fuit predicatum sed non appellatum erit tamen quibus pars
Et illius sive videtur esse Doctor subtilis quibus fuit confitens universalem explanari
ponit enim super distinctionem 2a in sentenciarum. Gelon pars salte sinat. quod universale est singulare
predicacionem individuorum vel in specie, sicut supra allegatum est a ~~[illegible]~~ Boecio et Augustino
Sed ut dixi supra ista contencio nimis est inutilis, ad hereticos dividit subiectam in pars
et quedam ut in parte. Et recte hanc dicit esse universalem et hanc singularem videlicet ~~pro~~ ~~victis~~.
Sed ubi omnis loquentes de universalibus ponunt unum universale distinctum a reliquis et per quos est
preter aliquid universale predicare denominatio in singulari parte in parte. Alii enim forte grecis quod unum universale
est quia est alius sive neque similis forte vel plus vel in genere. Et per id concedetur
quod duo universalia sint et neutrum istorum potest esse vel nullus plus. partem satis aliquid. Sed
aliqua similis. Alii enim non dicunt ~~[illegible]~~ tactu ante Christum quod attingere sint pelagii
tales in ... ad heretici manus suas bideret nisi predicacionem denudaret totum corpus
talem in quibus sanguinis domini continetur. Illi autem talem cognacionem supposuit Christum in
manus suas sine pretem te inspiratam eius in cena domini, et omnes alii tales sunt
unus calix sed quo ad id offerre. Sicut Hugo et Bernardus Jeronimum intendunt. quod sensus ac
et sanguinis sint unum in effectu propter misterium trinitatis. Ponit ergo predicamentum de
substanciam universalem sive quoddam exposita sed pluralis vel divitalis qualitas. Et aliter
est in scriptura et in gramatica ydiomatum nimis magna penuria. Ideo non dicunt
quod satis unum est. quod ad unum requiritur gracia vel caritas unum deus ordinat horum
merceri ex hac. quod ~~grosse~~ rappert istud actum ad tantum. Et ita de singulis locutionibus
nobis consuetudinem Et quidem quidditer quid est hec quod sit quidditer tamen ca. Et quod intellectualis
quia ut ... universalis ut similis. sed ista presencia per hoc tollitur. quia iuxta collata
talis xxio. ubi tales veritas hominem est. aliud esse ~~[illegible]~~ . Vel ut loquitur convenienter est secundum verum alium
quantitas vel alitas et omne tale voto ego universale. prout patet ex dimpensis que sibi
quenit. Non autem capit. quod hoc tamen verum in communi receptum a deo de ~~[illegible]~~ gramatica
in eo et tamen ~~[illegible]~~ ut sit unum intellectuale. Et ideo nimis magna generacio
forte negare id esse rem universalem. Ubi si dicatur. quod totum genus plus est intellectuale
iuxta modum loquendi Aristotelis primo de anima satis est loqui de illo universali intellectuale
quod tale sit quantum apte rei subducta omni gracione intellectus creati. quia deus cognoscit
requirit veritatem superiorem et veritatem inferiorem nemine concedante. Sicut propria humana
considerata et tales veritas continetur per subiectum sectam inductivis
subdueta gracione intellectus creati utique scrutanti. Et attendo ad sophismata patet quod
negans universalia ex parte rei ~~[illegible]~~ allegacionem veritatis. inceptat scripturam ... politicum
veteres universalia realia tamen scriptura de levi communicat hoc est plane et breviter et
facit ubi doctores signorum scripturam illaqueant ut respondendo ad veritates
contrariorum in ista de universalibus ut nos lebe dicimus. quod nulla propositio est vera
nisi propter veritatem ... sit. et est dare veritatem ex parte rei. ut dicunt
Hugo Anshelmus Lincolniensis. Sed in illis nonda est diversitas ut quedam est veritas
de preterito ut res decem ... quedam est veritas de futuro vel preterito que non est
forte aliquid. sed eius communis vel eius loquen ut loquitur Tercio Quarto et multo 2o
... sic interpolatio ... quedam talis veritas est deus. Et in dicit de pars ... ligato
et de negacionibus. Defectus autem et privaciones non sunt forte per se et cum ea
sed removeri subiecta quibus insunt per se carencie actualis, sed sunt per redarguentem
in ista quod carencie sit carencie vel defectus. sed alie veritates eterne non habent com
actualis. eorum non sunt necessarie ad esse aut abesse, sed sunt res veritates et eterna

Hec

c. Brevis

preter aliquid

Ibid vere universale

fortis

in curatio

ex parte rei

Ab hic

simplex

et alii sancti philosophi

in deo. Et per hoc patet responsio ad tres evidencias factas in principio secundi tali. Veritas aliqua
veritas est per se in quantitate et aliqua non. et de ista loquuntur philosophi variantes illam
cuius terminus. nec obstat quod eadem res sit realiter eorum apparencium sicut variando intensionem
Et quando Petrum esse album, calidum, album, parvum, quiescentem, fatigatum, in loco
hodie, iacentem, dormientem, intelligo dicens quod una. sed capiendo ut predicta veritates apud
comparationem eam. et tales dicens puta alias intelligo neutraliter variant
res ille propter variationem intensionum [illegible] constant [illegible] ex quibus sic variatio
intensionis complexi et incomplexi, quia non potest deus corrumpere. Et ut tangit prima evidencia
secundi tali. cuius in sua quantitate dimensiva forte est longe superior quam cuius [illegible]
Et patet quo ad secundam instantiam quod sophista fecundata in ista materia sunt pericu-
lose [illegible] Nam prout dicit [illegible] est aliud [illegible] in actu. quod est genus
et species singularium alia. et sicut hominem esse est [illegible] homo sicut est res
quantitas illius iuxta antiquum [illegible] et comparatum illius [illegible] omnia indumenta [illegible]
sunt [illegible] et ista species quantitata [illegible] ab extra. Et quo
ad tertiam evidenciam patet. quod non est possibile [illegible] variam vel nova
dicit a [illegible] nisi propter veritatem vel novitatem ex parte rei. [illegible]
non habet [illegible] denominationem ultra [illegible] mamque est. quod applicat [illegible]
obiective [illegible] quod potest veritas sine necessitas a quo capit [illegible] denominatio in proposito.
Et urina non dicit sana nisi si sanitas non sit in pulso. Sic autem locuti sunt
sancti, quorum modernorum sophiste fuerunt variati. Illius [illegible]
sophista modernorum [illegible] in suis sophismatibus. quod promitto tibi denarium
vel aliquid. sed nichil tibi promitto. Secundo promitto tibi aliquid quod non tibi promitto
et ita de infinitis variacionibus [illegible] Tercia non est dubium quin sicut gra-
de [illegible] quod deus promittat aliquid homini quod non dabit sibi quod est [illegible]
primo si differat [illegible] per instans. sicut deus [illegible] Secundo habet [illegible] quod deus
dat pro [illegible] aliquid quod non potest dari [illegible] primo [illegible] in passione secundo primo
illius minuatur tali [illegible] Tercio habet [illegible] quod deus in casu precepit Petro
semper facere [illegible] et [illegible] Petrus obediendo precepto domini in hac parte [illegible]
et merita. non obstante quod [illegible] beatitudine [illegible]
[illegible] quod deus promittat beatitudinem Petro in quo [illegible] promisit
omnibus eum perfecte diligentibus. Matthei 19. quod vitam eternam possidebit. Et Apocalipsis 2°.
Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Et Johannis 14. pacem
relinquo vobis [illegible] pacem [illegible] sicut [illegible] pax
[illegible] vel [illegible] In omnibus hiis notandum est quod doctores
non [illegible] semper aliquam beatitudinem [illegible] sed sufficit [illegible]
de genere. Quarto [illegible] quod [illegible] quantitate [illegible] in tali promissione [illegible]
vel qualem intencionem sub intencione [illegible] et sequitur quod in ista
promissione [illegible] promittat Petro. et tamen non promittat aliquid quod dabit
sibi. vel quod potest [illegible] Conformiter sicut sophiste [illegible]
quod promitto tibi aliquid quod non promitto, et negabit [illegible] quod [illegible] Christus
intenciones [illegible] prout [illegible] et de promissione facta
illis [illegible] vel loquuntur de promissione qua deus promittit
fidelibus in [illegible] suis. Sic enim [illegible] loquitur est in apostolo. Et
conformiter [illegible] dato in [illegible] ut patet Matthei 10. Cuicumque habet
caritatem [illegible] centuplum [illegible] in hoc mundo. Sed nichil dat
[illegible] vel promittit ut [illegible] dacionem. Primo quod [illegible] di-
cunt quod deus non potest [illegible] id datum, quod ego intelligo [illegible]
Tercia [illegible] in [illegible] dei in qua [illegible] actus [illegible]
[illegible] Nam Matthei 22 dicitur quod est primum et maximum mandatum. diliges
deum [illegible] patet. quod mandatum est veritas [illegible] et quod veritas [illegible] est [illegible]
[illegible]

2a n a et quod nulla dilectio finitus sic appare proprie eo quod dilectio indiuiduum a tpe mandat
ita quod quattuor preter finitos sunt secunda et patet deducto ad gelusionis cum ples
principis adiungunt vbis gelosos blasphemas in vbis honesti gerdit vnde nega-
tes a quibus confessores vitatur vnum liberant. Tercius [illegible] credit in deum sed 2o
blasphemas gelos prophecata videret de deo vbis blasphemias. Sed tunc prior arguit ex hoc principio
quod omnem relacionem vel respectum sic tunc gerunt emanante quod in nullis
saluari non potest nisi ponendo vna prius cognita et quod ergo facit nature prius quam
homo est. Sed quilibet hoc est nisi secunda sunt bonitas nature. Et quod secunda
sunt res quibus quia primus. Nam destructis quibuslibet signis artificialibus no
comparatur sic fieret talis esse bonitas. cum non possit esse prius sed bonitate
et de ista bonitate est finito sine prior res per sine secundo relata qua res est
per formam. et cadit de persona et de actibus anime et de aliis [illegible] ad
primus nisi inter aliquem eius aut quid dicitur [illegible] vel precepta [illegible] et alia
gentibus. albo est et non a [illegible] vel a precepto capit persona vitate qua specie sit a dignitas
sumpde anima penes hoc quod dicitur quod vna persona est reliqua nobilior et 2o
post dicitur ad hunc specie vna persona alii subordinat. Et 3a ethicorum vna vtique
moralis penes hoc quod est deputata ma vt liberalitas fortitudo temperancia et
virtutes morales [illegible] capiunt speciem persona [illegible] aut [illegible] acuitate
a [illegible] aut a precepto [illegible] ista vel ista. quia potest liberalitas
petri anglici est eiusdem speciei cum liberalitate pauli greci non obstante dispa-
ritate [illegible] et [illegible] sed talis liberalitas in [illegible] manet [illegible] licet
precepto intentas et diuine [illegible] varient. Secundo non potest [illegible] quod ista [illegible]
moralis capit esse sunt ab istis obiectis indiuiduis oportet quod capiat [illegible]
sua a quibus magis aut obiectis. Et est talis considero de quibus virtutibus intelle-
ctualibus de quibus dicitur posito ethicorum sed de [illegible] nullum sciencia atque
prudencia. atque de tribus virtutibus theologicalibus sed fide spe et caritate. [illegible]
patet saluatore [illegible] [illegible] ac [illegible] Et [illegible] [illegible]
vbis dicere [illegible] de persona [illegible] et eius [illegible] ac ordinacionem in rebus
actibus dei [illegible] ut dixi supra. quod [illegible] ad [illegible]
vnde preter propria. Nam loquendo formaliter deus hic tot volicos quot hic valitas
iuxta illud psalterii 109 magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius
Ex quo sequitur quod cum deus non potest actio [illegible] valendi sed obiecto valeto
quam quod distinctio volibilium et volicionum dei se mouere [illegible] et per quos [illegible]
deus prius quo ad [illegible] et utique principalis [illegible] hominem esse quam petrus est
[illegible] [illegible] quod oportet ponere humanitatem hominem [illegible] ad quas valitas
in natura [illegible] [illegible] volico [illegible] et [illegible] ista videt [illegible]
dari 2o de anima ponendo virtute [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] que [illegible] capit [illegible] de [illegible]
videt doctor commentator quod natura principaliter intendit speciem et non indiuiduum
et [illegible] de actu [illegible] ordinandi et [illegible] i. de
deo. [illegible] deus non potest [illegible] ad eius bonitatem
videtur quod [illegible] deus [illegible] et [illegible] quod [illegible] quod adam sit
melius est quod [illegible] quod adam sit quia est [illegible] [illegible] semper
[illegible] [illegible] indiuidua [illegible] ut dicitur 2o de generacione in fine et hoc
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] notitia dei de [illegible]
ut si petrus sedet deus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non sedente deus [illegible]
sedet et ita de aliis. Nam [illegible] [illegible] notitia dei [illegible]
a [illegible] et tamquam relacio [illegible] Ex quo [illegible] quod oportet [illegible] dei [illegible] [illegible]

vnitatem, equalitatem vel paritatem ab isto ipso sibi tanquam primo fundamento, et per consequens multo magis
habet fieri unum de forma humana. Non enim est valor, quod omnis forma humana terminat obiective
solum ad unum vel [illegible], ergo. quia notitia prima que est supernaturalis et imperfectior non
est [illegible] nisi terminet obiective ad singulare, ergo multo magis forma humana que est notitia
clarior et perfectior que plus penetrat ad rem intuitam. Item id solum ultimate terminat
formam quod ultimate cognoscit. Sed hic singulare est res adextra et non unum vel [illegible], ergo
id proprie terminat formam obiective. multi enim cognoscunt se sive singulare, qui cognoscant
[illegible] unum vel [illegible], quod ergo terminet talis forma proprie ad unum vel [illegible]
[illegible], cum ipsi non habeant denominationes fundamenti nisi a rebus extra. Sic quod permutatis
rebus per formam manentibus unus vel [illegible] [illegible] falsum [illegible], ergo [illegible] res extra sunt
[illegible] utique de notitia divina. [illegible] quod ad res proprie terminat [illegible] notitia iuxta
hac [illegible] Preter [illegible] tale et [illegible] magis, sic enim dicitur [illegible] [illegible] sumpsit
fundamenti denominatos aliquos tamquam per se causa denominatos aliquos. Item [illegible]
humana manet in [illegible] stat illam manere permutis unus vel [illegible]. Sed secundum [illegible]
oportet singulare [illegible] [illegible] formam, quod quidem singulare [illegible] a [illegible]. [illegible] ad variationem
aliquo variatur notitia, et non ad variationem [illegible]. Et hic est famosum apud eos
qui dicunt quod deus sit supplere vicem obiecti absentis stante tali forma utique de notitia
in verbo. Et ista ergo notitia fiet simo. [illegible] ergo quod tam constans et [illegible] [illegible]
notitia quorumque singularia desinente requirit singulare proprius [illegible] pro obiecto quod non
~~[illegible]~~ [illegible] nisi [illegible] [illegible] vel ut dicunt [illegible]. Ex quibus talibus [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ponere [illegible] tam vicem [illegible] [illegible] vicem obiective re-
[illegible]. [illegible] vicem [illegible] et [illegible] in [illegible] que [illegible] [illegible], quod [illegible]
[illegible] quo ad [illegible] [illegible] obiective, utique de [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

Post hoc restat solvere ~~[illegible]~~ aliquas difficultates [illegible] in primo [illegible]. C. 8m.
[illegible] Et primo [illegible] sit dare singulare vagum quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tum [illegible] Et videtur quod sic per [illegible] facta [illegible]. Non enim [illegible] que oportet dare
[illegible] [illegible] quia nullus hominum est qui [illegible] [illegible] [illegible] est homo [illegible] [illegible]
est ~~[illegible]~~ dare [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]. [illegible] nullus hominum est qui
quod [illegible] [illegible] sit persona ~~et~~ omnibus [illegible] est [illegible]. quod [illegible] [illegible] sit [illegible] vel
[illegible] quod [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible], ut est color [illegible] [illegible] duorum hominum
[illegible] est persona, sic [illegible] [illegible] homo est persona. [illegible] enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible]. Ad [illegible] dicitur [illegible] [illegible] in isto [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] ut quidem aliquis et [illegible] [illegible] et quidem sit [illegible] [illegible]
qui de [illegible] vicem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
et persona, et [illegible] sunt [illegible] que [illegible] ad [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] qui non [illegible] [illegible] nisi [illegible] vel [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] quo ad [illegible] [illegible] [illegible] quo ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et in [illegible] [illegible] de [illegible] de-
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] proprie et maxime [illegible] dicitur, ita quod [illegible] vocat
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] recipit ~~[illegible]~~ per se vel [illegible] [illegible]. [illegible] sic ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] requirit [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] est ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] quod [illegible] de
[illegible] [illegible] ut est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible], et
[illegible] in [illegible] est [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] in domo vel in acie, ad quem
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] tali [illegible] modo ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Luce 10 [illegible] quidam descendebat ab
Jherusalem in Yericho, [illegible] est iste [illegible] [illegible] [illegible] ex toto [illegible] [illegible]
qui [illegible] ~~[illegible] et [illegible] [illegible]~~ descendit a [illegible] [illegible] carnalibus

sic iste solus ascendit in unico parte spirituali et capite ecclesie qui est xpus. ut patet Ioh. 3°
et idem capitur est homo quidam peregre proficiscens Math. 25°. Et homo quidam qui fecit cenam
magnam Luc. 14. ut aliter salvaretur quod in scriptura dei non imponuntur vana vel superflua
sed nondum misterio. Loquuntur ergo nunc philosophi et confessores scripture conformiter, ut habetur
quod quilibet homo est aliquis homo, vel unus solus homo. Et tunc oportet dare istud similem
humanum qui facit quilibet homo, sicut sed omnis homo est homo. Ligam particule apponere probatur
ubi simus secundum que sufficit ad visitandum personam sed aliquis homo. ut est color in
illa deduccione ut est homo est ab homo, et de singulis masculini, ergo quilibet homo est ab
homo, quia idem est accusat pro arguitur. Iste homo est iste masculus, et de singulis
demonstrando secundum omnes masculos singillatim, ergo quilibet masculus est iste masculus
vel quilibet masculus est iste masculus quod est idem. Ideo oportet pro argumento. Iste homo est ab
homo. et iste 2us homo est et idem homo et de singulis, ergo quilibet homo est ab homo. Non dato
antecedente dando facit iste similis homo qui facit singulos homines. sicut dandum est, tunc est
ista natura communis que est singulorum hominum, sic enim sunt neutri generis subtiliter enim
Augustinum et alios sanctos [illegible] natura qui et masculini generis pro persona. sicut omnes
et singuli homines sunt idem ~~neutraliter~~ in neutro, sic quod Petrus est idem Paulo, tunc est quod
eadem natura communis quod est Paulus. et tamen non est idem Paulo masculine in neutro. Quia tunc
facit eadem persona quod Paulus. Concedit tamen quod omnes et singuli homines pluraliter
sunt et homo [illegible], et unus et idem homo, et tunc vocatur unitas ac ydemptitas
ista non autem singulorum illorum hominum unitas vel ydemptitas [illegible], et ista loyca
fuit famosa in tempore sanctorum doctorum. Credendum quod omnes et simul persone divine
sunt idem. tunc est eadem natura communis quod est quelibet persona divina. sed non sunt idem masculine
proprium formam plures masculine, et patet quod non sequitur iste persone sunt eedem plures ergo
sunt eedem. quia ista propositio est equivoca visitata in primo collectivo quod iste tres persone
sunt idem tres persone, et 2a propositio est quod singula earum est similis. Et tunc est quod
ultra loyca nondum quod refert nullum dicere ystas personas et eternas coequales
et per quod eternas et coequales ubi est formalis [illegible], et dicere quod sunt eterni et coequales
masculine in neutro. Quia prima maneries predicandi est nova relata ex hoc quod omnes
ille persone sunt eadem natura simplicissima que eternaliter vivit. sed 2a maneries
predicandi est impossibilis implicans quod tres simplicissime persone divine sunt tres
dii eterni vel tres similes substantie eterne, quod natura est impossibile ut dicit in symbolo
Athanasii. Ex quo sequitur quod ista propositio isti sunt eterni est equivoca ex hoc quod potest
pro primo sensu, et tunc est vera vel [illegible] tamquam adiectivum [illegible] [illegible]
et tunc est impossibilis, ut oportet instare magis in gramatica loyca secundum [illegible], quia
tam philosophi quam theologi [illegible] in ista loyca sunt eorum [illegible], unde enim
materiam est iste persona gravia pro que debite exprimatur. Ex isto patet quod non est
dare similem vagum, et nec genus personalitatis, aut singularitatis analogiam
ad personam proprium, ut est unum. quod est que nullus homo quod quilibet illorum est persona
aut quod quelibet res est sensibilis, aut individuum, et de singulis. Quia tunc esset
dare personam, vel individuum sed que, et per consequens tamen esset una persona divina pro
quod non valet. Possit tamen una est deitas substantia eterna vel natura in deo, et non
facit trinitatem personarum. sed individuat quelibet persona divina facit [illegible] eciam regulam
Augustini. Communiter tamen personas oportet quod ponitur singulariter et non pluraliter, et non
esse quaternitas in deo processio vel alia modo. que tria destruerent totam fidem
katholicam. Ideo oportet negare quod iste persona est que nullus suppositis numeratis
formaliter in essendo. Quia tunc in essendo [illegible] persona divina est que. quia eterna
communis nullius suppositis. sicut cum homo est que, quia natura communis omnium hominum et tamen
nemo est communis proprium formali singulis hominibus. Et per absurdum quod isti tres [illegible]

tunc est dare quemlibet hominem qui est singulus hominum, sed si addo ly aggregatum homo. stat pro qui aggregato homine, ad quod ergo oportet superflue

neutr

persona individua

persona individuum et similiter cum eis similibus sint tres quevis, et persona cuius hoc est
persona et utrumque illorum est individuum denominando Petrum et suam albedinem, sicut utrumque
istorum est aliud istorum. Sed dicitur quod quia non videtur. Ex parte nominis est quod tres possunt
dici quevis forte et quale, aut tres quevis personis sunt tres quevis
res vel subducta restrictione tres quevis, ut licet tres hoc aliud et alii eius
plures. Sed ideo sunt isti tres quevis aliqua alia persona similiter etc. Contra dicitur licet
dicti tres sint quevis non tamen sunt quevis personarum quia est limitatio quia in [personalitas]
adiectivo. Est autem quelibet trium consimilium hoc quod tunc personalis foret quevis
omnium hominum et hecceitas foret cuius omni rei, et tunc invocata personalitas
foret in tota ita quevis deo possit increata essentia. Credit tamen quod homines tres vel
per et breviter omnes homines sunt singulis corporibus unum sunt una persona aggregata.
Nam iuxta sententias et iuxta declarationem differentia alibi quod hic suppono, pro parte
speciei plures homines collectim sunt una persona hominis aggregata, et per idem omnes
duo homines, et de tribus hominibus et quotlibet nimis hominum. Ideo non sequitur licet
isti duo homines collecti sint una persona hominis quod propter hoc utrumque corpus sit
una persona. Nec est color in ista deductione Petrus est una persona et Pau-
lus est una persona, ergo utrumque eorum est una persona, sicut non sequitur Petrus
est hoc et Paulus est hoc, ergo utrumque illorum est hoc. Nam quelibet trium persona
est trium similiter limitata personarum licet sit quevis personarum, sicut est de isto quinque
hoc, dualitas tamen est. Cum hoc proportionaliter foret equore sed quorum forte indivi-
duantis nunc hoc. Nunc ideo secundum sermones est de nominibus superdictis. Et consimiliter
negatur consequentia quod utrumque istorum est individuum quia tunc individualitas foret
univoca et cuius ad utrumque istorum, et per idem ad omnes res unitas vel incertas
et per hoc sicut ~~individualitas~~ sic realitas foret hoc cuius omnibus et similibus
[assumpt.] assignans quodlibet ~~[illegible]~~ ut impossibile quia tunc individualitas foret forte
et eque communissima generalitas quodlibet contradictio in adiecto. Omnes enim omnes homines collectim
sunt una persona et duo quinque sequitur sunt tres una alia persona
non tamen singulum corpus est ista vel aliqua persona, quia tunc aliqua persona foret
singulum corpus. Et ubi dicitur possit tamen quevis semper sicut ubi nulla vendo
compositum similiter suppositum nomen et verborum, sicut stante consimiliter sermonis et
supponens trium utrumque, ut ista est dicere singulum hominum est hoc et hoc est
singulum hominum, et ita de pluralibus quibuslibet. Vocando tamen compositum simplice
ut pueri compositum publicum in principio. Sumata consimiliter qualiter et quantum cum
nominibus terminorum. Tunc patet quod oportet esse dimissum quod varia suppositum cum
principio vel supponunt semper per unam et ipso distributo et extante pro persona in
una propositione limitatione pro per sensum sic, ut omnis homo est aliud, et tamen non de-
aliud est homo et sequitur ~~[illegible]~~ termino extante pro persona, quia est terminus non supponit
pro personis distributionem nisi in persona eius individua. Sed contra pro distributione pro omnibus
similiorum licet non per singulis omnium. Et si obiciatur ~~[illegible]~~ non
~~supponit distributionem nisi in singula eius individua~~ quod in iste vult deus
omnes homines salvos fieri est distributio accommodata pro omnibus singulorum.
Sed quod iste terminus homines potest quevis accidentibus proprietates que consistunt talia
quia homini non est per speciem persona. Sed terminus personarum aggregatus in multis omnibus
non oportet autem per esse de persona cuius hinc species persone insistere. Et per
hoc patet ad 11am tertiam. Contra 2m dicitur nomina et vera supposita ista
sunt sed utrumque istorum est alter istorum, tunc aliud corpus erit utrumque corpus, et per
aliud limitatur ad suppositum personale respondendo similiter, sequitur quod quodlibet erit quolibet
suum suam ydemptitatem immaculatam, ut concedendo quod personalis debet esse pro parte limitatus
ad suppositum singuli. Et notandum est pluralis linguarum quod isti tres alii alium

et unde. sicut tamen tres humanitates que sunt in tribus suppositis ut est essencia que quidem
alter unitur tamen tres communicantes quia quelibet earum est aliquis homo. sed est res que sunt ille tres
ab homo et de pluribus que omnia gressibilia tamen alius quam sui ipsius ex communicacione
intencionum rerum non propriis. Sed videtur michi modo quod forte conformiter dicendum quod
utrumque illorum est hoc. Demirando hominem et simul actus impossibile per hanc ystoriam et de-
nudando per hanc hoc signum subiecti et dati sui actus, quia utrumque illorum est res
ipsa [illegible] est deus qualiter creatura que ipsum est. Non enim videtur racio quare
quilibet homo esset aliquis homo quia est res ista per illud tamen ab homo quod per eius
subiectum simplicius vel impossibilius forte actus impossibile quia res ista parcius impossibile, quamvis
sophisticacionis nimis patet ydolatriam non recolens tamen 2^m capitulo homo dicitur
equivoce de homine vero et de homine picto. Melius ergo est relare intencionibus
quiritur — propriis sufficit quia alter communis forte quod quelibet tamen ipsorum divinarum forte una
et eadem persona. non ergo una persona sunt una et eadem persona. Et ita
redirent tres blasphemie quibus supra tacto 1° veritate in predictis evi-
dencius supposite quia pro quolibet persona forte ista persona ¶ Et si obicitur
quod sepe fit distinccio per individuo vel persona, ergo individuum est que ...
sit dicitur omne individuum speciem dicitur reducitur ad speciem. ergo persona est propria
ypoc — aliqua est racio analoga competens omni persone. Et ita de aliis famosis
sentenciis doctorum, que omnes videntur multiplicare quantitatem persone. ¶ Dico gradum tamen
~~tam~~ esse quidem in creaturis et tamen similiter in predictis. Unde licet quidam ve conspirant
hoc quod persona divina est persona ad istud spiritum. quelibet istarum tamen rerum est
aliqua earum. et tamen alii quamvis negant speciem predicata sunt tamen ista
¶ Communi autem sed qui dicunt quod quelibet istarum personarum est aliqua earum, impertinent
sed intencionem signorum et scriptorum, sicut nos et pueri nostri sepe [illegible] sumus
et balbuciendo loqui. Sed quia artem stetit ad rem et ad valorem oportet de-
privando fantasmata simplici intencione rerum [illegible] tamen superiori
ipsorum attendendum. Ista autem propositio hic sunt spiritum, omnis res in competit singularis
dicitur nisi reducitur ad speciem. Secunda propositio hic sunt spiritum diffinicio. Ergo pater vel
filius vel spiritus sanctus, est pater vel filius vel spiritus sanctus, et talia que repulsiva ea
quia predictorum errorum. ¶ Et ad 3^am dicitur quod est dare in talibus diffinicionibus
nominibus, et non diffinicionem rei quamvis forte ita proprio. ut solebat describere
personam describi analoga. quod est racionalis nature individua substancia. Ipsam
ypostasim [illegible] que non potest communicare multis sufficit. Ypostasis enim est
quamvis tamen persona. Et ista videtur intencio Boecii describentis personam. quod est
racionalis nature individua substancia. Et simul Richardi de Sancto Victore
describentis personam. quod est racionalis nature incommunicabilis existencia. Videtur enim
quod que puerum scribit sciendum, quod est tamen pater, et filius sunt talis nature individua
substancia. pari evidencia, quod pater est individua substancia. Et primo id principium
est persona, et pueri que principium est alia persona. et certum quod persone
divine. Videtur enim descripcio Richardi in hoc casu talis media quia oportet
multiplicare intencione personam et forciar naturam racionalem. quia ista incommunicabilitas
ratione — videtur esse propior quam persona, ymmo videtur existencia Christi et quilibet haberi
communicari multis naturis, et per consequens esse plus communicabilis quam natura divina
que est individua substancia. Ideo proprie descripcio nominis. sunt sic quamvis describit
Trismegistus vel Chinetez. Sed tamen non descripcionem nominis dat quo connotet
de quamvis persona quod ipsa sunt persona, licet non sit quamvis personalitas
sicut non est quamvis Johanneitas. ¶ Ergo ergo obicitur contra dicta per hoc sed totum genus
hominum esset una persona. Sed ista esset quo communicabilis ut humana species non forte

singlis homi et ita pequet veritas huius qu'uis zophistis. ois ho e qz ho, quod
solet negari. Concordit ergo dr qz qua no valet qua ad finiu pte subiecti
cu ista pposita aggata no est aliqua pars eius integralis. falsi eni arg.
si aggatum ex omibus hiis. et est agregate tonalis nac mundina pula. ga
ppona. cu no pt quitas mltis pxime ppositis singillati. si est unu pposita
gra nac esse longe ipa postiq cuius est qz sunt ppona hois. sicut agregatu
ipm est gra ppoi. Sz difficultas requireret aliud locu. est sima doctoy
dicentiu. qz omes homines fuerut in mundi pui in semie nat pmi
Adam. sicut omes xpiani est spualis ipse xpus. tuc eni pt omem
hoiem esse tam homie valde quitalem sub tanitate. et de illa ma
et quitate equora dicet alibi. Videt aut probale qz omes ho pt qz
homo qz pt solebla arguie. omez hoiem ee. est omez hoiez esse. si qz
ho et idem est quod ho et hoiem esse. vtz ista talo sing. ga qz ho est
ho qz, aut pt ac ista ppo ois ho est cu pt vera hic veritatem qui adeqte
sit nyta data in exemplo talo. si cu ista vitas sit omez hoiez ee. igr
qz sicut ista vitas est talis vitas. sic omez hoiem ee e omez hoiez
esse. pz Ad tapte istis dualis ppomibus signis. qz ho est ois ho. vide
manifestu qz sicut omez hoiem esse est vitas huius copl. sic e vitas
alterius. et pcedo vitas que est omez hoiem ee. est vitas q e omem
hoiem esse. que ppo no pt differe ab ipa nisi ubi dicat aspectu. no ga
alia vitas pt poni. omez hoiem esse. qm ocm hoiez esse. Confirmato
lealis est qz ho magnus qui e totu genus hm e omes hoies. ga
sicut isti hoies sut iste ho magnus ipe omes illos esse, e totu hoiem
magnu esse. Et ita cu quis ho pt sui talleture eq in suli sicut
in pte. videt qz sicut in pte omes hoies ee e omes hoies esse sic in
simili ab istis qplez. omez hoiem ee. e h ocm hoiem esse. Et iste homo
homo sepe in scriptis suis mi fuerit talletine. ne ut id adhuc qppt
probar sui possit. hoc quonaq et nulto expressg dicitur. qz totu genus
hoiem esse. qui qz ho est ocl huam. pt totu illd hoiem esse et tuc
hoiem esse. qui qz ho est ocl huam pt totu illud hoiem esse et tuc
ppo gressa no est vlis si nyta talletura. hoc hic ponderad in istis qo.
no est ita qz omez hoiez ee. e omez hoiez esse. Sz dimissa qtenoy
ita zophista Arguit pto, qz sicut no est dare individuu que ppoi pt
nec quem hoiem vel aliud vle. Et dicut doctores famosi supiq cei
tati. Nam supplent pane pluial. vbi pandora supponunt. si supponit tm
pone sinta. que vt gpnt vlr sui pla sicut pprio deum e individuo (de)
Confirmat ex hor, qz deus cognoscit hoiem esse eq ita pfecte sicut psuq
qum aliqua creatura. si ipse no cognoscit alicui rem quem, ga no est
talis res qnus. est eni notitia huana nascendi in vlis hoiem esse
sort dicta qd est noticia dina. tuc no cognosceret nisi sinlia q ia ge
cognoscit. cu ga deus no pt cognoscere quemqm qfuse, sicut qz deus no
cognoscit sinlia, sicut ego ymitendo seu vouendo et intendo qsist actus
sinle date ppci deus qnd intendit. hoc tn pruage hic in pticulari vtz
de Abraham. et ceteris prbis dixit ppi deus. cui deus fecit ymolare filiu
suu in rem vncend, ita de quolz est qui vtro vli. no eni valet vlis
ad praxim ymisso dare vel intenco. cu rebus quelz no ppsit ad pra
xim. que solu est sinlui, sicut ego tn ptris aliquo vos esse. Petrus
et nostris quibus pt ic uno aliq istaz est vniu. tu es vel tu no es
et in nestis istorz e vt aliud. Et ga qformat vi qz vnus est instans et

nullum instans est in quo Contra 1o oportet primo supponere quod est dare species actus aut habitus uel etc.
patet de gratia longa et scriptura et experientia demonstracione ad sensum certissima uel
testimonio plurimorum doctorum. Nam Genesis 22. cum deus precepit abrahe quod offerret
ysaac super unum montium quem demonstraret sibi atque sunt ea quae non deus
expresserat istud matem, et assidue intenderet ut reciperet ~~[illegible]~~ notione // inspiracionis
fuscat nichilominus [illegible] non [illegible] cognouit [illegible] ipsum recipere uel portare. Et item Daniel secundo
patet quod Nabuchodonosor sciuit quod habuit mirabile sompnium et ignorauit ipsum ad
determinatum Danielis quod sompnium fuit id Et idem patet de fide quam simplici nesciunt
de christo. quod vix eorum tradicionis fuit cum [illegible] nescierint cuius corporis fuit iste
nec Iacobus etc. Et idem oportet credere de multis actibus fidei in omni creatura sine, sic
oportet continuo credere sine uelit sine nolit Contra primum sed unum doctorem, omnia talia
signa negare gratia quia ut ipse asserunt, nec actus nec habitus nec signa hu
mana sciuit uniuersalia uel necessaria nisi per uoluntatem. et necessitatem ex parte rei Ideo ne
gant habent omnes ~~[illegible]~~ [necessitatem] propositiones de singulari contingentie Sed contra eius rei supposito
dico 2o ut supra quod necesse est ponere rei uniuersales distinctas a singularibus et a signis
et ne [illegible] actu sunt sicut et habitus sine [illegible] Deus enim cognoscit distinctissime
res uniuersales, sicut et sunt in natura. et hec prius in ordine antequam cognosceret singularia
singularia ut dixi supra. Unus ut alii [illegible] plurimos ipse distincta noticia
de uniuersalibus et confusam de suis singularibus, et quicumque peruenerit ad certam noticiam
de uniuersalibus et confusa de suis particularibus, et quicumque peruenerit ad certam noticiam
singularum non admittat prima necessaria notitia uniuersalium sed manet continue necessaria sed
disparatis rebus. Non patet quod illuminacio interior causato ad nostrum certe certa sua
quecumque uniuersalibus. omne instans est desinere ista necessarie esse necessaria, quod tunc in or
[illegible] sed de uniuersali singularium corporalium non fieret nisi illuso homini confuse cogni
cionum sed cum illuminati ad ueram scientiam cognoscunt oculo [illegible]. et fieret sem
per quod erat instans. sed deus hec non facit, nec requiritur ad hoc. quod Adam fuit primus
quam cum hoc fuit, et de ueritatibus famosis sunt assumptis qui nimis confundit
scala sine. Ideo ego 2m [illegible] nichil confuse cognoscunt, sed hec ~~[illegible]~~ distinctissime
de uniuersalibus et alias de singularibus 2m nimis corpus, ut hoc superfluum sed singularia non
possunt esse sine uniuersalibus, nec deus sed illas potest corrumpere facere uel conseruare. et scia
[illegible] fundari uel ordo naturae 2m relacio eius [illegible]. Fiat ergo aduersa // a.q
instans quod sit tunc instans sine tunc quod prius fuit [illegible] instans ~~[illegible]~~ non possit.
et tunc conseruatur sibi. quod destruxit uniuersalia sed non potest. Uniuersalia producitur
quod actus aut semper ostendit confuse esse singularia. ut in exemplis superius, et tamen
non est dare uniuersalia supra ipsis singularibus confuse cognitis, quod quando uniuersalia distincte
cognoscuntur a confuso cognoscente hec singularia Ideo est dare rem [continentem]
distincta noticia. Ubi quando confuse committo denarium denarium, tunc istud quem
debeo committo quem deus cognoscit distinctissime. licet ego ignorem. sed in
omni tali contractu est dare quem cognoscit actualiter supra alia [illegible], quod ego cognosco
secundum certe intendo. et in quo intendunt multa singularia confuse et [illegible]
promissas aut intentas non debet ~~[illegible]~~ attendi prout [illegible] ~~[illegible]~~ ista sed in [illegible]
per modum intendentis. ut [illegible] aut plures committens uage intendendo [illegible]
Et aliquid debet reddere quis dare [illegible]. ~~[illegible]~~ est promissio. licet in confuso, et id
[illegible] est singulare. licet deus appetat tale uniuersale, nec [illegible] Sed difficultas
est [illegible] est dare uniuersale [continens] uniuersalem noticiam, et quod non, quia multi [illegible]
de signis quibus supponunt indiuiduacionis quibus non carentes uniuersalia extra [illegible]
Illa autem oportet attendere ~~[illegible]~~ unitatem qua uniuersale continuat suis suppositis
quibus [illegible]. possunt sine asserere. quod inuentum est uniuersale. ut in instanti temporis
Ideo est dare instans quod quando oportet [illegible] esse Ideo ut supra dixi sed deus ~~[illegible]~~ reddere
per [illegible] instans esse sed [illegible] per instans esse sed in prius quod hoc est uerbas, patet quod
non est dare [continuum] a deo ita noticia quod oportet esse instans quae Aliud est eius finire

Margin notes:

Sed fides, experienciarum et omnis ars uel scientia obuiat huic uie. Sed dixit ille doctor. illa non sunt nisi propter uoluntatem et necessitatem ex parte rei Ideo negant habent omnes necessitatem propositionis de singulari contingentie

Sicut singularia confuse [continent] confusa noticia

[Item nunc]

[illegible] ~~[illegible]~~ oportet attendere unitatem

instans esse et aliud sciri hoc instans esse. quia stat una sciam esse distincta pre-
tiam quo ad obiectum et aliam consciam solum instantanea cum obiecto. et cum
non sit racio tante distancie nisi ex parte sciti. Relinquitur quod instans esse sit pre-
cisa veritas. sed hec instans esse est solum veritas instantanea. Nec valet fingere
quod hec propositio instans est cognoscit mutabiliter sciam ut alibi videtur. nec concedo fingere quod
hec propositio instans est incommutabiliter sciam, nec valet alia ficcio qua dicitur quod hec
propositio instans esse scitur instans esse. sed non oportet dare quid aut quare sit
Nam sicut una cum hiis cognoscitur sciam sit, sic et illa quare deus scit sed notio ce-
Non enim valet dicere. quod hoc scitur sicut deus non potest cognoscere ipsam sciencie. nec
quod sit aliter scitur, etc. de aliis reducendis cum subterfugia ad negandum ulla su-
perflue adinventa etc. ¶ Alius credunt quod notio alterum istorum est verum et hoc
est illud tu es. hec enim affirmacio est verum preterito. et tamen omne verum sit notum
ex suppositione: patet quod notio hoc est verum. ¶ Sed quidam difficultas pro hoc. quod absolute
notio alterum istorum semper est verum et neutrum illorum est id. ¶ Sed miror quod adversarii
verumdant istud assumere. quia sed intelligunt de signis fleri assumitur. nec ullam
creatura absolute notio est esse. ¶ Si autem dicerent veritates signate quo facit
alterum istorum et non ita, nichil enim potest esse de novo aliquorum. ut quod ut simul ce-
put ut successive fore. nec autem non potest incipere aut desinere esse. ¶ Ideo non potest
esse alterum de novo istorum. et sidera absolute notio sic est demonstrando veritatem / nec potest tamen aliter
distincta verum dicere. sed ista veritas non est alterum istorum. ¶ Item dicitur. nec dicitur esse non fuit / es et si dicit
alterum istorum. quia numquam fuit te non esse, ita tamen propositio sit forata facit vera. ymmo / sed est alterum istorum
verum fuisset tunc quod nunc est ita quod tu es ~~vel~~ vel quod tu non es. et tamen
nec est nunc quod tu es nec est quod tu non es. sed verum est quod tu nunc non es. ¶ Et ibi
dicit ad hoc sophisma. absolute notio ~~aliqua~~ est aliquid contingens ad utrumlibet quia
videt tamen veritatem de preteritis et nunc. quibus deus et cetera libere producit
res ad extra de quo alibi patuit. ¶ Posito quod ita sit sophisma conceditur nec [illegible]
quia non est dare genus omnium contingencium ad utrumlibet, ut de veritate creata et actu
Ex dei ad intra. ¶ Istis pretermissis descendo ad difficultatem et admittendo consequens scias secundum
sicut vulgariter modum. quod evidens est ad actum scitum in principio [illegible] tali. ¶ Non
enim sequitur. Nulla res similis est alii. omnis res est res similis. ergo nulla res
alii. ¶ Si autem accipit in scientia, quod omnis res est similis. facit ~~ista~~ ista propositio / ipsa
[illegible], ut sequitur quod si omnis est similis, quod quelibet omnis res est similis, quia hoc
[illegible] res sicut et quia [illegible] distribuit pro singulis et speciebus generis et
pro individuis. et si requireret in tali distinctione: tunc non est calor in deductione
ut in casu ¶ Nam non sequitur. ¶ Omnis res increata est aliqua persona divina
omnis trinitas increata est aliqua res increata. ergo omnis trinitas increata
est aliqua persona divina. nec maior potest a pari vera quod est verum. quod de alia sit / quorum
individuo. ¶ Aliter enim oportet concedere quod plures quam tres res sunt increate
et ~~[illegible]~~ contra articulum patet ex hoc. quod omnis trinitas increata est essentia increata.
¶ Sed pluralitas [illegible] patet eo quod ista trinitas non est prima sed persone. et conformiter
sit [illegible] paralogismus in quomodo modo propositione alicuius forat, et credo
¶ Nulla persona est trinitas. omnis res increata est persona. ergo nulla res in-
creata est trinitas. patet quod [illegible] est impossibilis pro essentia divina. et ita de aliis formis
sophisticis in quantum modo alicuius propositione. ¶ Non enim est possibile forum
in natura increata describere. quod descriptio sit propositionis in vestigio ~~[illegible]~~ sicut / creature
veritas increata credit a fideli quod in natura creata relucet vestigium, per quod
ad ipsam credendam possit manuduci. ut fides quod est sed magna dispositio
inter naturam quem divinam ac eius personas, ac inter naturam creatam et eius personas
¶ Ideo natura [illegible] est gradus [illegible] ad [illegible] veritates
absconditas. ¶ Et hec credo est racio quare deus non permittit scola de [illegible]
toto describere. ¶ Si enim in altissima trinitate pater [illegible] quod est filius. quod omnis
substantia vel essentia que est filius. quid [illegible] sit [illegible] [illegible] est [illegible]

quia sub(stanti)a (univers)alis. Tum pueri et bestie nesciunt nat(ur)e quia actum suarum sp(eci)es igno-
rando. oportet ergo dare quid terminat illas notitias. Sed ad 3m replica tripli-
citer dicta. Videt enim sequi primo forte(?) si al(iquod) est, omne al(iquod) est, et semper aliquod al(iquod)
est, ergo a primo ad ultimum. idem enim concludit iste et patri. Ideo dicunt regule pre-
alleg(ate) quod indefinita et sua partic(ular)is convertunt(ur). ut negabit prima 2a. et in
proposito probandum non refert utrum vel partic(ular)iter enunciare. cum dato dato est concedere quod
aliquod al(iquod) est, et aliquod al(iquod) non est. Sed tunc necessaria non potest inferri nisi ex
hoc quod nullum al(iquod) est propter sequitur conclusio. Non enim potest probari necessaria pro-
hoc non est et hoc est aliquod al(iquod), ut patet, hoc non est et hoc est ut est al(iquod) sunt
aliquod animal, quia per idem facit probando quod omne al(iquod) est. Ideo dico quod admittentes
ipse regule et al(iquod) tunc hoc quod ~~omne~~ prima indefinita concludit hoc sequitur omne al(iquod)
unum distribuit et 3m iuxta id p(ri)mi de celo. Quia supra ponitur Negaret
probar(e) prima conclusionem, ad quam item proponitur omnis deus est, licet omne quod est
deus est. Prius enim est al(iquod) esse quam omne al(iquod) esse, et licet destructis primis
substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere, tamen non destructis istis impossibile
est quod ulle remaneat. Sed plus attendo ad difficultatem. Dic quod plures termi-
nis sine limitacione sunt indicunt limitate sua. nam quemadmodum quidam loyci
vocant quale quid, et alteri pertalem qualitate, et 2m aliquam qualitatem
quemquam et est d(e) modo dicendi satis communiter pro prima vel quia prima vel ulla
et nova prius vel ex intentionibus limitant ad tales suppositos, ne confundam
in equivocationibus disputando. Conceditur ergo quod si al(iquod) est quod tunc aliquod al(iquod) est
sed non est quod si al(iquod) continuatur cum alio quod tunc aliquod animal continuatur cum alio
sed ergo etc. iste terminus aliquod al(iquod) est analogice inferior ad illud terminum al(iquod) ut
ex determinacione equivoca. quo genera vel conplexa sunt sequenda ad que secundum prin-
cipia sunt intelligenda. Et pro aliud probat quod tunc aliquod al(iquod) est animal
et omne al(iquod) est aliquod al(iquod) arguitur per contrarium. Nam si aliquid quam aliquod
al(iquod) est al(iquod) tunc aliud quam aliquod al(iquod) est al(iquod) ulle vel sunt est al(iquod) in tamen
sequitur alietatis distribuit ulle propositione probato per tamen istud. Concedo ergo
quod omnis homo est aliquod al(iquod) ~~sicut~~ sunt tamen per oppositiones quam pro prima que infe-
runt dandam ulteriorem. Sed non penitus fieri non data ex quo videt non opor-
tere ponere ulla preter sequitur. Sed dicitur equivocatio quod exclusiva prima as-
sumitur unum conveniens aliis sicut aliud quam aliquod al(iquod) cum sit una conclusio
sed ut una similis ut una ista est una conclusio cum fore ille ratio forte
dicitur. Conceditur tamen quod omne al(iquod) est aliquod al(iquod) ut predicatum limitatum ad speciem. sed
ut quod omne al(iquod) est aliquod al(iquod) sensu aut inferiunt tamen quod omne al(iquod) est
al(iquod) ~~quia~~ iste aqua etc. que est al(iquod) quia per alias et sicut omne al(iquod) vivit
sic vivus est omne al(iquod) ut vivit omne al(iquod) quod est id et tamen falsum est quod omne
animal est aliquod vivus, cum ulla non vivunt ut species alias non est vocalis
sed vocale. non enim potest vocari vel agere sed comparari et tamen ulla sunt viventia
sicut species alias est vocal(is). Alio autem equivocando concedo quod omne al(iquod) est aliquod
al(iquod) cum predicatum supponit confuse tantum et non simpliciter pro una natura et ita de talibus
utrique istorum est alt(erum) istorum. Tunc dimisso ~~[illegible]~~ tamen terminus in prolatis
et non conversalem conversalem est limitate suppositi per suppositio. Non potest
dimisse in suppositionem confusam tantum sicut supponunt ~~[illegible]~~ ulla vel in simplice
que est utrumque ~~[illegible]~~ cum et ex quo Sed quod qualis coniungit dicitur vel que pro illo
quam quod sequitur primo sit ut al(iquod) est genus vel pro quam inferiori concreto
ut al(iquod) est species humana ut sequitur omnis homo est aliquod al(iquod) ergo aliquod
al(iquod) est omnis homo. quia tamen prius confundit solum quod apparent
per sequitur confundens. non autem per ipse appellatum, et ista longa parte
est placeat et docet plures equivocationes illam concedo. Contra ista

Vel alter namque singularem quam loyci vocant. Hoc aliquid quod et quam contrarie quantitatem quam 3m

supponi

vtsup q ul ozt declinac ul declare cōtē fctas scrip ad pbandū vlta ul declare
haut tonca ul 2o gsteri q suppsunt pone vlta. cum eni gredit q omē al est
aliquod al. quiz quid p° pud ft. si geng alis. ptē no ft vin. q aliqd aial
gintat mul ali/si pt geng alis sic gintat. et ead ft rato de tmo ptulum
gsense grepts ut appli audierunt in cena. q vnū corp est traditur xpm. qd
ergo tinat corp notica fit credendo. ul go ozt dac quem apliu. ul cui
dentre facte no stabilunt res quas thic ~~ne~~ negarunt tmebus dimpso assupta
¶ Mondeo tu q ta dissuppoms in ista ma pomis statim vadcon lonce qm in
realitate. Nam nemo gapit q spes huā vagat in ai hoie et agit ul deo
mdat ~~ptas~~ ut qumqz ho. Sz e quidtas mulz hois et foza pducalis sm qm
quelz ho e id qd ē. Ita q quis huanitas fit singlis homi ce hoiez. Alii
aut ossimati et rebelles scripture lonce volut se inpse. et Papitant potas
difficultes. Ego go q ht prim aliqd al ft p° geng alis. Sz cu cam q gmat
simis inferiorib et ē singlis corpo. Ideo sm ft q aliquod al. comunat om
ali. ne geng alis no sm com q ē singlis aliud gmat omi ali. vlta go
im q res pe intencionis subiectant pt pl. et sunt p tmios gucs modi
fcatas p tmias ptes. Vlta gre q appli ~~ne~~ dum greperut quem appliu
sunt e dac quem appellatid. Sz gsense greperunt scripos omes et singlas. et
pcius aggatū ex illis omib et singlis. et id pie aggatum vng ex eis q
p° ~~gripent~~ et pstg. qm ft ab corp xti quez corp passz ē si id sz no corp
et omes phos gz grede fmaz corp tmn. licet prim mutr inlonga vari
aut et ē vtz ista. eq ma. omē al ē/aliquod al ē. et al ē. q ~~in vtz sit~~
tum vtz ft eqz ma. ~~oe al ē/aliqd al ē~~ post ex suppon. ē si gtm
gentissima. quo ad deu. Unde 2a vitas ē nota scriptura. Sz par ē
simossima. tīus ptes quitas corples sm eos q ponut q tlia vaiant sim
ut supponitur cum tempore variantur. Cam nomi.
¶ Consequi ē vide quo z vlta pomit in m. Et p° de sinulis q predut
cum mea notoria cuptum. videt cu mixta dicta de hoīe aggato q posset pont
dualz ul 2bz homib ex ipo pomit insmtu. Nam posset pero z paulo/isti
duo/et 3z ho aggatz. et ex eo q p° illi 3s p° xzy aggatū ex illis pe
~~fit~~ insmtū. Nec dicit eo. quar ex duab copulez eas. qn pus ex gtinsecz
tulz copulz ezz aggatz. Nec ē statu assignds. qz esto q ad pond a im
~~iug~~ homi. Cum ex omib illis resultat ho pter omem hoiem de illo no
et sh fine. gita ad id ne go. Respondz tu pmo pro illo tmo. q aliqn arti
pro mio inante. et ego credo q sapia dei puis. cum comib suis creatib
ēt quadam ppitate pmg mis mensurans ~~ne~~ res singlas/z illo mo
pmo sepe intelligit Augn cum aliis doctorib id dcm sapus. Sapuac
cu deus oma dispont in messa mio et ponde. et sic tado nu ē ipa
sapia/qm distinuos. Ut in anima dicit quibusq 2m istam com mus Ego ati
p mio inato. ht e p mlti re rez imatarz. et ht ~~ad~~ grad ghz lar gths
gssime sint p quibusqz rebz re ul rom distinctis. qz tu p mltitudine
rez tu cor seu 2u disputatz ad quem sm sancti negat tntate
pone in m. cum omes tres psone sint vnica simx cema. qz sting
sitiue p mltitne subarz ssa que gtmant ad mvie. quo nd loq pht
3a phisicoz dz. q ex dimpon gtima fit mis in acta et de mlz gradib
mltitudinū quib mis limita. Sz 2o suitur mis fozar. pro forma qua
ncltedo quelz mat ut quāz abstetur et fozar intellect ē quitas di
screta 2m q subē dur cor. et ad m sm dt Aylos 2o de anima 6 z. q mis
ē vna de ssibz gulz. et loq pto psios tcam de tpe. q ul ē mis dece
cant et decem equoz. qz s denari ē gmis ad qmez in quo subē fozar
decem fozar denuant. ¶ Ymissa zat distinctiom de mio inante. de mio nuante.

de unitate ...natio et de uno quo manifeste cum distinctionem potest contra contra physicos contra 2o Petro vel linus
quod positis Petro et Paulo duobus similibus hominibus, ponitur eo ipso 3us, hanc si non pluries
Ideo binarius infinities primo accedens ab unitate est maxime stabilis inter numeros quia ad
Similibus id quod positis 3bus ponitur ~~singl~~ speciem quinarie positio septem homines, et ita descendo
ut audivi in quadam tractatu de speciebus etc. Videtur itaque ad aliud sensum de talibus
hominibus scilicet Petro Paulo et homine aggregato dico quod non est processus ulterior homini
quo ad id quia qui idem est unus Petrus Paulus et Petrus quod unus est Petrus et Paulus
Et si plures numeri et numeratores infinities replicant quod Petrus et Paulus sunt ista
duo aggregati et sic in infinitum illam vocis et calculi et varii compositione replicant
sed non propterea homines multiplicant. Et si queritur causa dupliciter quare positis Petro et
Paulo ponitur 3us aggregatus. Dicitur quod hoc ideo quia omnis similitudo hominum presupponit similes
homines similes radices talis relationis. Ideo ad quemlibet hominem fictum non sequitur homo ~~simul~~
quod tamen alter istorum ponit hominem similem, ut sequitur homo aggregatus quia tamen ille binarius sequitur
homo aggregatus. Ideo non est similiter quo sequitur quarta persona homini sed constat quod
positis Petro et Paulo et lino alius binarius est unus ex Petro et Paulo et alius
ex Petro et lino et 3us ex Paulo et lino licet quidem vult in tamen quod singulis
binariorum posset esse sub relegio et constat quod senarius ex istis 3bus simul ...
a quibus tali binario et ~~3us~~ 3s homines similes et quare aggregatus quia quare distinctos
numeros hominum sed in priori casu non est dare nisi hominem nisi dictum binarium ex Petro
et Paulo et Pe. sunt post Pe. et Pau. eo quod nullus similis hoc est pro unius una et pau lo
que non est pro alius una. Ideo patet quod homo est Petrus et Paulus ac Pe. pro
quorumque unus est Petrus et Paulus et Pe. et Pau. et Pe. ~~...~~ hoc calculant easdem
homines et de eisdem hominibus non est ulterior processus aggregatarum. Ex istis patet quod
est quedam pluritudo et quedam dissimilitudo in creato uno et in causato uno ~~...~~
pluritudo, quia longitudo extensive de uno videtur quod sunt septem vel octo res in
trinitate beata ... quibus et sua essentia hic ... Augustinus 1o de doctrina christiana
res quibus fruendum est sunt pater et filius et spiritus sanctus ... ille tres distinctim
res sunt et personis et res sunt ... res et 3s res sunt 3s persone et distinctim ab
eis est dare. Ideo ... sumpsisti quod est tamen pater et filius ut dicitur in prima titulo
primi decretalium Firmiter credimus et pater et filius et spiritus sanctus sunt una res penitus
probatio et ut videtur aliis ... quod pater et spiritus sanctus sunt unum quod inge-
nitum, quia aliter videtur quod pater et filius plus conveniunt cum prima persona et 3a
persona. Isti igitur 3s binarii licet sint 3s collectivum persone, tum tamen 3s sunt
persone in trinitate et singulis istorum binariorum non est persona sed plures due, ut due
subsistentie, ut duo ... persone vel personarum ad intra ... quidam intelligunt hec
nomina collectiva ~~...~~ horum trinitatis et quibus simpliciter conveniunt nomina quibus essentie et sic
hoc vocant ... relationes ut alibi et preter istas sex res 7a distincta est dare
trinitatem et quibus essentia, que 10 ~~...~~ videtur distinguit quod trinitas est 3s persone
et nulla istarum sed essentia divina est et 3s persone et quibus istarum essentia, est
quinque ad 4 res ... sicut ipsos ... quinque est quinque ad alias personas in
Petro Paulo lino et in octenario consistit omnis multitudo ut sequitur ex isto
quod plures quam 3s vel due res sunt in deo ad intra, quia una simplicissima res
que est natura perfecta vel essentia divina est quinque res in deo ab intra et 3s
persone sunt octo res ... assignando ~~...~~ ... realis sunt infinite res
in deo ... res tamen nature divina sunt ... infinite omnes et simpliciter ...
et ita tamen unus et ens in sua analogia conveniunt in deo ... ipse deus
est omnis unus, Dissimilitudo autem contrariorum in creato ... et contrariorum
creatarum est maxima, ut in commixtione causata multitudo consistunt aggregatum
ex multis ... Sed sic non est in essentia increata, et ideo negat sic
in ea ... aut unum aggregatum. Ideo quibus creata essentia est plus
nata et dicitur pluraliter de suis suppositis, essentia autem increata non est nata

spiritus secundum dicatur pure simpliciter de suis suppositis ut deitas est spiritus talis tamen. Quod omnis natura
divina non potest esse sine natura divina nec econtra nec potest una persona divina subsistere per naturalem
singularitatem super illam sed ergo est in comparatione speciei ad sua individua ideo 2o
dicitur quod non tanta connexio est nec inseparabilis convenientia propter speciem absque mixtione
et separatione speciei sicut etiam in subtilissimo modo mercato ideo creatura mixta
quodammodo pariter in mixtione ad sua supposita non sic autem tanta species potest in
mixtione ad sua supposito. Sed primum dubitatur quid universale et suum singulare ponuntur in
mixtione. Videtur enim quod maior sit distinctio inter universale et suum suppositum quam inter naturam divinam
et suum suppositum sed ipsa ponuntur in mixtione mixta dicta. Igitur multo magis species
et sua singularia ad istud patet ex hoc quod species est perpetua et sua singularia corruptibilia
species communicata multis suppositis subiectis suarum sunt praedicatum a natura principali
intenta non sic autem sua singularia. Cuius ratio species tamquam natura superior est a pluribus
propriis et accidentibus exempta et non sic sua singularia. Ergo igitur non sit tanta distantia inter
naturam divinam et sua supposita quae tamen ponuntur in mixtione tamquam distincta sequitur
multo magis hoc esse verum de specie et sua singularia subsistentia. Ex quo videtur
quod si est unum aliud sunt multa alia ut si est una fenix tunc est fenix singularis
et fenix generalis et sic de hoc genere aliorum. Item alia distincta et patet quod sicut est unus
numerus una proportio vel una figura tunc sunt infinita quia non possunt esse
genus nisi contineret licet species infinitas et per consequens infinita continua individua
et per consequens tot numeros tot proportiones et tot figuras poneret quodcumque individuum
tales speciei cum omne inferius ponit unum sine superius. Sed est contra
quod extendendo nomen universale omne singulare et sua species ponuntur in mixtione non tamen ex hoc
sequitur quod si est unus homo tunc sunt duo homines et de pluribus. Pro quo est
notandum ultimo quod aliqua ponuntur in mixtione quo ad speciem ut individua speciei. Aliqua
quo ad genus ut individua diversorum generum convenientia et aliqua quo ad rem
super genus ut singulare et suum universale sic ponuntur in mixtione quod sunt diversa creata
diversae creaturae et diversae naturae quia illa analogia tenet omne genus. Et patet quod
non sequitur si Petrus et sua species sunt separatae naturae quod ex hoc sunt duo homines.
Stat tamen quod sunt duo homines ut dicto Petrus est Petrus et species humana
quae est Paulus et ita sunt duo homines sicut species humana ratione
est duo homines. Sed si non forent aliquod individuum speciei humanae praeter Petrum
tunc Petrus et sua species forent unicus homo et non multi homines quod videtur
possibile licet in aliis speciebus non videtur esse individuum nisi forent infinita ut
de specie elementi de specie suppositionem et de specie quantitatis corporeae tamen tangit communem
positionem quod non quantitatis et dei potentia absoluta. Ideo falsum est dicere quod
nulla species et individuum ponuntur forent in mixtione realiter eiusdem speciei ut species
humana et primus parens non caruit in primo instanti suae creationis duos
homines quia tunc forent duo individua speciei humanae eo quod tunc naturalis limitat
ad propriam propagationem sicut signa patent et hoc intendunt illi qui dicunt quod species
non est individuum hoc est non formaliter sed causaliter. Videtur tamen quod posita linea
generationis humanae ut modo tunc in principio in primo instanti creationis adae sunt iam
successiva generatio non solum in suo primo sicut caro hominis successivis sunt in illo
secundum suam partem quantitativam sicut tempus perpetuum est in omni instanti ita genus
humanum fluit ut fluvius et aliae successive sublimes et ita virtualiter tot generationes
hominum fieri pro illo instanti quot pluralitas generationum spiritus ad intra principiat.
Sed tollendo istam controversiam loquimur de hoc praesenti similiter quod tunc notum est
non fuisse aliquem pluralitatem hominum praeter Adam cum Adam sit tunc species humana
genus aliud genus corporis atque subtile et multae naturae tam singulares quam universales
et causas singula et omnes eius partes quantitative quaecumque et non divisim. Est autem
homo tam corpus quam anima vel aliter et tamen ex illo non sequitur quod sit
ipsi multi homines vel personae quia contra illos foret unum est talis persona in

unio sicut utraque una sua parte. Ideo ut dixi superius quia in eadem persona est quantitas multa nature et non multa personis, ut ab est de unio centri, vel magis dico quod idem unius sit binarius, trinarius, quaternarius, et numerus infinite. Contra species morum et dicitur de capitulo de unio dicto socrates et de tali non est verum quod unius par est unius impar, unius perfectus unius superfluus vel diminutus, etc. de aliis speciebus vel differentiis. Contra tamen quod duo perfecti sunt mille homines et due quantitates et quotcumque unius cum omne totum sit omnes sue partes, etc. non sunt plura quam duo, cum unitas est unitas creata sit etc. Et si queratur quid est tam multa natura vel ubi. quarum quodlibet est iste homo. Dicitur quod est genus substantie. Et si queratur quid est ista multitudo rerum quarum Dicitur quod persona Petri. Et si queritur qualis. Dicitur quod qualitas substantialis est quantitas rationalis vel irrationalis etc. et qualitas accidentalis est albus, niger etc. patet est color secundum utrumque illarum naturarum secundum ubi et similibus humanitas sit et homo et homo. Sed et sunt due res, quia due nature, ergo duo homines. Aliqua enim sunt plures res quam homines ymmo aliquando sunt due res et tamen unus homo, etc. Similiter est quod tamen species est homo quia aliud quam species est homo. Sed non aliquid quam species est homo et per quid forte species est homo. Et patet exemplo ad aliud. Quando quod tamen una femina sit, tunc ipsa est species feminis et genus aliis, non tamen ipsa est multe femine, Differentia per quantitatem omnium specierum in genere dicitur inferius. et patet pluralitas trinitatis et fide trinitatis quod dicitur quod tres persone sunt tres res. et tamen non multi dii. Quomodo quantum ea sit deus sit multa in gloria sunt gratissima et collectiva unius superius, et unius superiori est species multa in gloria que omnia distincta tamen realiter sunt in deitate individuo unius suppositi ut omnes ydee in se distincte tamen realiter sunt omnes et simplex ipse deus. Ulterius dicitur de tribus speciebus notandum quod continet solum substantie species similitas quo ad deum, etc. non est processus in infinitum ut unius forma et exemplatum et maior perfectionibus et unius figurarum inter triangulum et circulum et unius proportionum inter proportionum equalitatis et proportionum unius ad unitatem sunt maxime in actu existentes, etc. ascendendo ab individuo unius figure aut proportionis ad suum genus generalissimum, tunc sit solum per infinita quantum de dictis quia aliter procedit sine, et esset processus in infinitum in tantis tamen ordinatis. Vel in ordine ascendendi sunt tamen finite due partes et notitia sufficientis natur innata de notitia generalissimi in mente quantum modica bene supradicto quesito. ut in materia de primo cognito. Descendendo autem per omnes species intermedias ad ultimum simile ubi species sunt labor nobis intellectualis. Ideo insudemus pro tempore viacionis humiliter et in patria clare videbimus in libro vite nunc, et etiam omnia que sunt nobis hodie incognita. Item dignitas est enim contra quod homo est multa analoga est genus et multa entia realia et nunc utrumque credi debet vel de relatis posse in genere et ut quod posset. Cum homo sit substantia tam prima quam secunda, quarum utraque est posse in genere et per quid est homo est multe substantie. Dicitur quod generalissimo est credenda. Non homo sit multe nature similes secundum corpus et anima sed ad propositum contra quod homo est. tam substantia prima quod individuum substantie. tam substantia secunda, quam specifice substantie nec est socrates tamen lonc? ubi sed tenetur aliud ydemptitate et ita tam substantia prima quam substantia secunda est una et eadem substantia. quia persona Petri. Nec in ipso est ipsa duo supposita. ut est circa dumpto genus substantie. Cum utrumque dicit rem et intencionem, quando non sunt genus substantie. Nam unitas et similitas sunt extra realem substantie. et utraque illarum est in proprie realiter equalitas analitica cum genere substantie quod non competit speciei. Ideo proprius distinctio inter notas substantie et non partes eius subalternatas per hanc dictam, etc. Similiter assumitur quod tam substantia prima quam secunda est posse in genere intellectualiter tamen per illis que simpliciter et primo sunt. Sed verum est quod iste homo. homo, et corpus est posse in genere substantie sed non inquantum similitudine vel ubi. etc. patet quod in parte est pluralitas et in parte pluralitas in materia de trinitate, et in materia de ydeis. Nam in materia de trinitate nec prima persona, ut secunda est multe substantie vel nature. sed una simplex substantia essentia

-r quod ipsa substantia
-a vel substantia
-a simpliciter intelli-
-gendo sit posse
species generis substantie

atque substantia cadens sub quantitate. Similiter videtur quod quelibet res sensibus ut unitas sit [illegible]
substantia et yle. Tertio probatur arguitur de uno universali ad sequela. Videtur enim quod non
conveniunt ponatur quinque universalia scilicet genus species differentia proprium et accidens. Ita omne universale
est genus, ergo enim non est artificialis divisio quinque in [illegible] partes subiectivas
videtur quod ista divisio sit inutilis etc. Probatur hoc quia omnis natura est aliquod
decem generum. Omne universale est aliqua natura, ergo omne universale est aliquid decem generum.
Confirmatur secundo per Aristotelem in predicamentis dividente ens in decem genera, divisio in Aristotele
tamquam universalis generum in decem videtur artificialior quam divisio Porphyrii in quinque.
Contra confirmatur per hoc quod secundum doctores [illegible] omne universale est [illegible] vel complexum, omne
[illegible] vel complexum est substantia vel qualitas, ergo omne universale est substantia vel qualitas, etc. non
forent nisi duo predicata, primo quod substantie vel qualitas foret prior ad genus
suum, quia qualitas accidentis vel forma artificialis foret genus ad omne genus quantum
etc. foret quantitas qualitas, quia natura prius. Tertio confirmatur ideo ex hoc quod omnis species est
genus et quod omnis differentia eo sit forma substantialis. Est tamen species quod genus quod indi-
viduum. Omne proprium non sit possibile ad quod subiectum, primo videtur quod hoc quod [illegible] sit
in quid de qualibet sunt species. Omne accidens non sit in aliquo nomine generum est [illegible]
ideo genus. Et multa istorum quelibet universalia continendit. Et hoc genus universale foret
in qualibet species eius. Quia videtur aliter quod genus quantum foret species universalis ut [illegible]
Hic dicitur quod tamen quinque sunt universalia et tamen decem in quocumque modo volueris sunt universalia · No
[illegible] quia tamen nimis per totum numerus continendit in grossando vel subtiliando partes
ut dictum est tali 2o capitulo. Et tamen dicunt ambo isti philosophi. Aristoteles et Porphyrius
in disparate tamen quodam. Unde Porphyrius quantitat nunc universalia, tamen unum quod universalia sunt et
in tamen quia sua denominata et sunt in ordine nature. Sic omnia universalia sunt predicata
quinque. Aristoteles autem quodam realis universalia per suas denominationes, ut omnia reducunt ad
decem magis realis requirendo sunt de prima intentione. Etc. Videtur ergo similiter quod talis
natura substantie est primum principium in quo sunt omnia alia, et ponit in eo sunt omnia
universalia ut basis fundata. Sic quod solum de illo genere sunt species genus species differentia. Primo
[illegible] genus autem supponentis per illo quod denominat scilicet substantia prima quod quantum
est prius quam species quia prius est subiectum quam homo vel bos vel leo. Et non supponunt
semper per illo sunt genus et species, sed tamen quod [illegible] etc. Et patet sic genus
substantie. Et auctoritate dicitur genus quod est species quod predicat differentiam in natura. Non subiectivum
sunt prius forma, et differentia non sunt substantiales qualitates cadentes in diffinicione substantie
perdit proprium vel passionem subiecti et tamen perdit accidens separabile quod natum est sus-
cipere magis vel minus. Proprium non sunt inseparabile non possunt suscipere magis et minus sed contingit
recipere substantie. Et patet quod conveniunt parum [illegible] et [illegible] sicut patet Porphyrius.
Quod prima instantia ut [illegible] natura [illegible] et [illegible] [illegible] semper. Per 1o quod primo
[illegible] quod omne universale est genus semper [illegible] est per [illegible] denominans universale quod omne universale
est genus, tamen nullum proprium vel differentia est genus ad [illegible] [illegible]. Ita omne passio
vel substantialis qualitas distincta forma a substantia licet sit [illegible] substantie. Item
ut [illegible] vel [illegible] est species [illegible] sed [illegible] et [illegible] et aliud
[illegible]. Ideo tres forme patet differentia proprium et accidens non [illegible] substantie et
[illegible] sunt nature quod non sunt aliqua decem generum. Et [illegible] [illegible] illorum
generum passiones illorum [illegible] patent sunt universalia. Similiter dicit Aristoteles quod [illegible]
[illegible] [illegible] aut sunt [illegible] a [illegible]. Per hoc patet ad [illegible] quod non est [illegible]
Aristoteles dividens ens in prima maxima analogia adequate in decem predicata, sicut
patet [illegible] et patet de deo de veritate et [illegible] quod sunt per reductionem in genere
tamquam entis principia, et Aristoteles non intendit dividere totum genus universale per universalitate
quod [illegible] sunt inducta decem genera. Sed entis predicale ut est entis de prima intentione
nature intendit sic dividere, etc. Sed universale genus acceptum semper per [illegible] [illegible]
quod [illegible] sunt et est [illegible] illorum aliorum generum et semper tamen genus [illegible] semper.

pro re sed[um] intencionis q[ui]m p[ri]mo s[igni]ficat accip[ien]do aut p[ro]p[ter] p[ri]me intencionis
vlitas q[ue]m denominat ~~aliud~~ que est res 2e intencio[n]is sic no[n] s[u]nt se in ordine nisi[?] cor[?]al[is]
aut suppo[si]talis vt hec duo ~~aliud~~ vle et sub[st]a[nti]a no[n] talit[er] ordinat[ur] c[um] no[n] o[mn]e
vle est sub[st]a[nti]a ut o[mn]is sub[st]a[nti]a s[igni]ficat est vle ¶ Et ad 3m d[icendu]m q[uod] no[n] o[portet] nos ut ta-
p[re]dicat[iv]is libus p[re]dicatam[en]tis s[ecundu]m quad[ra]m ip[s]i s[u]nt g[enera] etc ut 2m ¶ Et sic p[re]dicat[?] q[uo]m t[ame]n
vle est inf[eri]or q[uam] ille t[ermi]n[u]s quab[ilis] q[ue] de t[erm]i[ni]s demo[n]strantibus ip[s]os supponentes p[ro]
est ~~datur~~ v[er]o p[ro]p[ter] o[mn]e vle est quab[ile] et no[n] e[conver]so hoc t[ame]n no[n] o[portet] q[uia] ut multa sic dicu[n]t
nulli q[uan]do ulti[mu]m ut generis eo[rum] ~~que~~ s[unt] s[u]nt in ordine suppo[si]tal[is] aut insu-
vm[?] ... ad aliquid t[ame]n p[ri]me intencionis p[ro]pt[er] in g[e]n[er]e nam vle no[n] p[o]t[est] dici ~~pro~~
vm[?] ad sub[st]a[nti]am uel q[ua]lit[atem] ut a[?]g[?]ato et s[imi]l[ibus] ut ad rem natalem p[ro]p[ter] artificialem etc
no[n] ist[ud] g[e]n[u]s u[e]l d[e]scr[i]pc[i]o[n]em c[um] i[ta] no[n] debet dari p[er] diffinicione[m] Nam p[ro]p[ter] uel
esse p[ro]p[ter] de ~~s[ubstant]ialit[er]~~ no[n] p[ote]r[at] genus ad vle multa sic loquitur ut t[ame]n sic vle
licet no[n] p[ro]p[ter] et p[re]dicabi[li]tas qualis[cun]q[ue] inest t[ermi]no s[ecund]um in talib[us] t[ermi]n[i]s de[us]
p[re]dicatis petrus etc p[ri]ma ip[s]i t[ame]n Sol mundus luna no[n] s[un]t p[ro]p[ter] de mult[is]
stante i[ta] s[igni]ficat[i]o[n]e nisi ne[cessari]o indu[c]te uel p[ro]p[ter] sicut ip[s]i t[ame]n aure[?] mons tra-
helaphus et chim[er]a ¶ Sed que est causa q[ua]re illi vocant[ur] sp[eci]es relictis i[n] ip[s]is
sectio[n]is q[ue]dam vlitas et passio creature g[e]n[er]is ut deus intendit ip[s]am s[ecundu]m ea[m]
tur ad q[ue]m g[e]n[er]a[ri] 3e tres ultime maneries s[u]nt rem[?] 2e intencio[n]is et tres
p[ri]me due maneries s[u]nt rem 2e intencionis ¶ Ad q[ui]d d[icitu]r licet o[mn]is sp[eci]es s[i]t
genus et e[conver]so in p[ro]p[ri]o 2m centra no[n] t[ame]n forma ¶ Sed q[ui]d q[ui]d deficeat
vle desc[ri]bi et sue sp[eci]es s[igni]ficat[ur] includo in vlitas cum o[mn]e genus no[n] p[o]t[est]
h[abe]re sup[er]ius genus et si daret[ur] genus p[er] diffinicione[m] no[n] s[igni]ficat genus ad g[e]n[u]s puta
p[ri]mo genus ad ens ut hec diffinicio ens uel no[n] ens q[ui]d s[igni]ficat q[ui]dq[ui]d ente
no[n] sub[st]a[nti]a t[ermin]us ist[e] chimera etc ut p[atet] ille t[ermi]n[u]s dis[tin]ct[u]s in q[ui]d c[um] diffinicio
~~diffinicio~~ relinquit sub[iect]o q[ui]d est si[bi] diffinitum Ideo o[portet] redire et iam
vl[ti]as p[er]tinent ad vle actuale s[ecundu]m p[ro]p[riu]m et c[um] ip[s]um cont[ine]t o[mn]e g[e]n[u]s nec
in reb[us] increat[is] est v[er]itas p[ro]p[ter] q[uo]d p[o]t[est] dici q[uod] vle actuale 2m p[ro]p[riu]m est c[aus]a
generata mult[is] suppo[si]t[is] uel s[ecundu]m suis s[u]bi[ec]tis et t[ame]n s[ecundu]m illam rem vocat[ur] vle
in signo Et vle et s[imi]li[?] s[ecundu]m q[u]alitatem et inq[ui]ra[c]io[n]em diuidit[ur] totu[m] ambi-
tum eius Et vle dicens q[ui]dditatem rei de esse genus uel sp[eci]es Et vle dicens
g[e]n[er]al[ite]r q[ui]ddit[ate]m rei d[icitu]r esse genus et vle dicens sp[ec]i[a]l[ite]r q[ui]dditatem rei d[icitu]r esse sp[eci]es
Et vtraq[ue] ista diuidit[ur] in g[e]n[er]alissi[mu]m et sp[ec]ialissi[mu]m ¶ Habita aut[em] q[ui]ddit[at]e
rei sunt 3s maneries s[igni]ficat[iv]e ut sup[ra] d[i]c[tu]m est Et ab ulti[m]is q[ue] p[ro]p[ter] rei ta[n]tu[m]
vl[ti]a in signo sic q[uod] no[n] est vle in signo nisi continuat[ur] ab reali vl[ti]a
s[u]mitur aut[em] genus p[ro]p[ter] p[ro] g[e]n[er]ac[i]o[n]e d[e]scend[en]c[i]e ab vno p[ri]ncipio ut tota sp[irit]u-
alis g[e]n[er]ac[i]o h[ab]ent regenerato[r]is p[er] x[ristu]m d[icitu]r genus dei ut Actuu[m] 17 et
lucas Genus igitur cum sim[us] dei non debem[us] estimari auro uel argento
aut lapidib[us] p[re]ciosis Genus aut[em] vocat[ur] p[ri]ncipium illius g[e]n[er]is g[e]n[u]s tale ut cho-
be q[ui]do[?] de magno g[e]n[er]e es tu et q[ui]a g[e]n[er]alis q[ui]dditas rei dicitur ip[s]i s[ecundu]m
vocat[ur] genus apud logicos Et illam s[imi]liter d[i]ffinit[i]o[n]em d[e]scr[i]p[ci]o[n]em vult Porphyrius ca[pitu]lo de
g[e]n[er]e Alias aut[em] s[igni]ficat[iones] q[uo]d genus q[ua]si s[u]mitur apud g[ra]m[m]aticos p[er] accid[e]nte p[ro]p[ter] uel
nominis et q[ua]si p[er] q[uo]m infle[xio]n[e]s maneries in g[e]n[er]ali a[?]ccidentali absolute loq[ue]ndo
licet hec vl[ti]a s[ecun]do s[i]t famosa etc genus 2o d[icitu]r q[ui]a s[u]mitur largius
gradatim q[ui]a s[u]n[t] genus ut maneries re[rum] natalid[?] q[u]a[ntu]m in p[ro]p[ri]etate nali[?]
vocat[ur] genus p[ro]p[ri]um et aliud genus logicum 2e sp[eci]es vocat[ur] q[ua]si p[ro]xima
q[ui]dditas rei s[ecundu]m q[ua]m est sp[eci]es p[ri]ma q[ua]si sup[er]ior q[ui]dditas posita s[ub] q[ui]d g[e]n[er]e
assignato q[ua]si p[ro]p[ter] sp[ec]ial[em] maneriem accid[e]ntis Alias aut[em] s[igni]ficat[ur] p[ro] pulc[h]ritudine
et p[er]fectio[n]e et p[ro] tali acc[id]e[n]te absolute p[ro]p[ter] Et d[icitu]r a[utem] forma p[er] s[imi]l[itudin]e
a 2o[?] qua s[igni]ficat[ur] d[icitu]r et q[ua]si c[aus]a p[er] for[m]a inexiste[n]te que est modus d[i]ffere[n]di
Et 2m porp[hyrius] ca[pitu]lo de d[i]ff[erenti]a q[ua]si s[u]mitur p[ro] q[uo]m[od]o[cun]q[ue] acc[id]e[n]te q[ua]si p[ro] passione
p[ro]pria et q[ua]si p[er] sub[st]a[nti]al[em] q[u]alitate et illas s[igni]ficat[iones] o[portet] p[ro]p[ri]um notare q[ui]a

apud priores quibus similiter predicta prosequimur ideo. ¶ Istis premissis dico quod universalis
dicitur ut predicatis est duplex decem generum quiditas cuius potest forma primi generis. Secundo
secundum Aristotelem in quolibet novem generum est dare quiditatem illa licet non ita proprie sicut
in primo genere. Una quiditas predicatur proprie univocatis et plura voluit quiditas est
generis ut est magis hec quidem illa commune, sed non omnis quam cum iam Ex quo
ut est magis quod generum est et spes propria et individuum sicut doctores communiter
concedunt ergo generum formaliter est individuum speciei et quod Petrus et Paulus plura sunt
in genere generalissimo sicut Petrus et albedo similiter plura conveniunt in genere generalissimo quia
in ulti. quod est et genus generum et spes propria et sicut ut ratio arguunt sicut om
iniuria ergo sunt sic omnia dicta ex dicunt Ille difficultates satis tollunt
apud grecos illa ex parte rei Primi autem negantes illa dicunt quod mille res sunt
aut dicunt in genere spe vel uno ratione instantias quas tediosum est proponere vel
due res sunt in spe quia eadem forma specifica est utrique et due res sunt in spe
et dicunt in spe propria et sunt in spe quia in spe infimadia Secundi autem alique
quem in spe tunc generalissimi in hoc quod universali eorum sit eiusdem speciei in hoc quod spes
etc est dare speciem aggregatam ex speciebus quod in qua spe duo dicunt que sunt specierum
unius speciei. Sophiste autem qui solum propria respiciunt dicunt quod eiusdem speciei
specialissime sunt que relatio et similia. Capitulum decimum

Ultimus restat videre de comparatione primi et finis secundum primus et postulatur intra
in planum secundum Aristotelem in principiis et ratio etc calo de pori quod genere vle
est non primus quam aliquid eius sine Et patet in terra eius conformationem in primo sit
est non primus quam aliquod eius sine Et patet in terra eius consummationem in primo sic
rali, quod non est possibile deum creare nam dei primum nisi creet nullitas nam per orta
se habentes Cum non proximus non potest esse secundum dictam a non suprari, tamen omne inferius
sine patet per primum propositum, ut ergo est possibile quod non ulterius sit primum non primum. Ex
Aristotele in physicis. Destructis primis omnibus impossibile est aliquid horum remanere et patet
ex omnibus prima fina. Cum igitur sine sit causa primi ulterius quod hoc quod idem unum idem
causat semper quia ratio in Aristotelem de physica Consummatum est nec. quod aqua tamen
sit tempore in diverso genere cause. Substancianda sit prima forma cause et quod illorum
et reliquo proximus semper et videtur quod tale ulterius se dicere ad finem sine ut ea
formalis efficiens et finalis ut causa formalis non potest quiditas finis unum
primum sine forma est id quod est et ipsum non gradu ac convenientibus individualiter con
stituunt finem, ut dubium quod sine quod est causa salvatoris speciei et conservatio
finis ab eadem spe. Ex quo sequitur quod omne individuum causat a spe tamen ab
finis ab eadem spe Ex quo sequitur quod omne individuum causat a spe tamen ab
cuius primo ac finis est eius specie primum formale et finis generalis non ordinat
individuum Ex quibus sequitur multa relatas quod non potest unitas in universaliter
quam in singularioribus vel in suis inferiori, et propter hoc est summa unitas in primo principio
Individua etiam per corrupta et alias impossibilia sunt nulla. sed spes propria
una ut ratio de generatione in fine. Species autem multe sed generis unius. puta sunt
multa sed unum est per primum, quod ut hic partes integrales ut partes que habent
ut partes subiectivas quia tunc causatur ab eo. et propter hoc non nisi potest hic est
nam precedit tam aliquid nisi sunt tam finale. sequitur quod primum primum hic tamen
finalem ipso meliorem. quis est convenire tunc tunc finis ille. et non ea data
facit primum principium Et patet ergo Aristoteles sua contra. quo omnia ordinat in deum
natura et est contraria, non ante unita nam inquantum potest Videntur hic se in
Aplici genere causam quo ad totum mundum. scilicet formalis efficientis et finalis. Efficiens
ei habeat in se rationes exactas quod sunt creature ipse deus ratione quare nisi efficiat
et efficiat universaliter tamen, ut declarabitur et non creat et efficiat multa quod sunt patet
quod sit corpus ea efficiens, et non potest optimus est finis eius ¶ Causa ac materialis
de elementaris tamen corpora quia non potest sibi competere, quia ea est primo rationem
Deus autem extremis actus purus. Et patet ultimus quod precedit ulterior melior et gloriosior
quia maior unitati vel vanitati et per intencionem primum tamen Ad primum ipso non

8n8

no

pt esse causa inferior s' rō. et tamen cum concurrendo est res melior ut peior foret
eius operatio. sed longe peius foret nō esse bonum cuiuslibet gradus. quam nō esse dei
similius. Secundo arguo nam peius esset qz nō foret aliquod quam qz nō foret deo. et ita
arguitur de quolibet in genere rerum quam. et superiori inferiori. Ex istis ultra colligit
qz inferius est causa materialis sui superioris. nō sic per eius subiectiva. cum cum
qz pt causa eius. cum superius requirit tale aliquid ad suum esse. Nec dubium quin
qz rō hō est. rō hō est. et ita de aliis singulis. nec pt esse eius causa formalis
efficiens vel finalis. Nam si foret causa eius finalis. tunc foret melior suo
gradu. quod est contra gradum primam. Et per idem nō foret causa efficiens. quia tunc ageret
aliquid ultra ordinem primum. Deus igitur facit superius ex inferiora. quia materiam ab-
stracte. et per idem sequitur qz inferius nō pt causa formalis sui superioris. quia tunc
due res comparent se contrarie in eadem gradu causandi. Et dico quod causa materialis
quia quod elementatum. et omne quod est elementatum ex eo inferius. nō est elementum quia
lesificatur aut continue componens sui superius. post materiam mixtam. et ligna dō
Tamen solet distingui triplex materia. Prima materia de qua et in qua est elementum in
mixto. Secunda materia de qua sed omnino est inmanens. id est admixtum ut patet sicut
sic ad primam. Tertia materia de qua et in qua quiditative est suum materiatum. et tertia
materia secundo comparatur cum suo materiato quo ad primam causatam sed nō primo et secundo. Et ita
genus dicitur materia differentie. et differentia eius forma. cum tamen materia sufficit esse nō
ad constitutionem speciei antequam adveniat sibi forma. Et ponit quedam conclusiones de
causis materialis. quorum duo contraria sunt consecutiva prius in causalitate. et duo alia magis
bona. Et sequitur ultimo ex istis. qz licet inferius sit causa. et quedam ordine
prius suo superiori. tamen simpliciter superius est prius homo et perfectius suo inferiori. Nam
totum genus cause materialis est contra cause formalis. Et ideo genus est pari
perfectius. Et tamen totum genus cause formalis est per efficientiam generis vel contem-
plationem nature benefactalis tamquam finis. et totum genus cause efficientis est
contra cause finalis. Ita qz quelibet causa inferior foret quantumlibet causa pri-
oris ordinis imperfectior. nisi causa illa contineat ipse virtute rōm causandi.
~~dam~~ Et ideo duos modos vel ordines causandi est valde distinguere. Tamen solebam
vocare unum ordinem ascendi et aliud ordinem descendi. Ita qz sequitur si a
sit causa. b in ordine ascendi. tunc est ipso b imperfectius et econtra in ordine
descendi. Tamen solebam loqui loquere. ita qz inferius est prius suo superiori quia
in illo ordine. et tamen nō est prius quam est suum superius. quia tunc foret prius quod
est suum superius in aliquo ordine. quod est falsum. Et secundum illam distinctionem locant
quidam de prius intento. et magis nato nature. Ut loquitur Lincolniensis super
primo primi posteriorum. Et patet in parte quod loquitur est de prioritate materialis ulterius
ad suum suppositum et econtra. Tertio obiicitur theologice. contra id propter quod substantia in
dicit ~~in~~ et hō est suppositum speciei humane et prius hō quam aliquis. et tamen ipse
simpliciter est prius natura quam est species humana vel genus aliquod causatum. licet
1a materia tangitur in libello de incarnatione. tamen hic libet dicere breviter. quod christus
est duarum naturarum utriusque scilicet deitatis et humanitatis. secundum deitatem vero concludit
sed secundum humanitatem est prius suo inferiori. Et inferius suppositum speciei humane
est ipsa imperfectior. tamen contra perfectionis illius foret incalculatus. nec est duo
supposita vel persone sicut est due nature nature. sed est unicum suppositum
duplicis nature. Et duplicem rōm assumens ad suppositationem eterna sui ratione
rationalem que distinguitur a personalitate. et coniuncte est persona alicuius hominis
licet sit unica eius cum ea. et unica simul. Et ~~dicitur~~ videtur esse cathena
aurea. qua unio nostra causata connectitur quodammodo creatori. Nam per illam
rō. Ultima creatura facta est deus qui est principium et primogenitus omnis be(ne)
creaturas. et completus est circulus aureus. quam eadem persona facta est principium et
finis. unionem et quadratam nature create ex quattuor elementis factus est unus

quod est mel. Et notanda huius quadracionis ~~vite sub hiis verbis~~ tanti e dispo
sicio salubsima et delectabilissima. Ut [illegible] quarta pz de civitate tali [illegible] ponit
sex causas huius mediacionis vite sub hiis verbis. Sunt insuper et alia multa que
in xpi mediacione superius displicent salubriter intuenda et assidue cogitanda. Quod
quorum primum est quia demonstrata est homini quam locum habet in celis quam deus gerit
quam ~~deo~~ deo sit conjungi potuit natura humana ~~ut~~ ex duabus naturis fieret una persona
et per hoc iam ex tribus deo anima et carne, ipse Christus compositus singularis persona
esse dominus ihesus xpistus et hominem et deum [illegible] creatura. Quam et non alia deus
potuit assumere. Secunda causa est ut superbi illi maligni spiritus qui ad decipiendum
quia ad divinam mediacionem ponit non ideo audeat se homini preponere. Quia non habet
carne et magna, quia in tali carne xpistus mori dignatus est. Nec ideo illi
tamquam deus se coli persuadent quia videntur esse mortales. Tercia causa ut
gracia dei ~~[illegible]~~ precedentibus nullis nostris in homine xpisto commendaretur, quia ut ipse
ut ~~[illegible]~~ tanta humilitate deo sed conjunctus una cum illa persona filius dei fieret nullis
enim nullis precedentibus fuit assumptus. Ex quo homo esse cepit ex illa est deus.
In deum est. Verbum caro factum est. Quarta causa ut superbia hominis que maxime
impedimentum est ne inhereat deo per tanta humilitate redargui posset et sanari
et ista est causa famosa ad reformandum hominem perditum. Tamen superbia hominis
quam diabolus ostendo per humilitatem ~~[illegible]~~ in hoc ordine. Quinta causa
est ut homo qui distat quam ~~longe~~ per peccatum ab illo ad inmortale dolorem
quam per talem mediatorem reducit qui et hominibus deus divinitate sua subveniret
et homines in infinitum quantum magna culpa per qua aparuit. Ut tanta
satisfactione repararet. Sexta causa est ut caperas summum [illegible] doctrine et obe
diencie a deo nostro qui [illegible] maioris obediencie prestet deum qui per in
obedienciam peccaverat. Cum deo patri dei filius obediens fuit usque ad mortem
crucis, quia primum [illegible] obediencie ut ostenderet [illegible] quam in carne tanti me
diatoris qui ex hinc ad vitam resurgerent eternam. Et sicut dignitatis humane
nature repressio [illegible] satanica repressio humane
superbie et doctrina [illegible] culpe et dignissima meriti obediencia prestet
exemplar. Et ad moralem est fructus totius doctrine de verbis suis quo omnibus
sua humana fecit causa. Istud inquit cathena superaddit toti [illegible] peccatorum
sedans sumendo deo [illegible] et acceptus qua peccatorum ~~[illegible]~~ ablato aliter
carnisset. Ideo signiter dicitur cathena aurea sapiencie mercate. Ego pueri dubi
de ordine verbi incarnati, quamvis et pz ex predictis quod sic sunt in ordine [illegible] paril
sicut in ordine veritatis. Sic quod genus [illegible] sit [illegible] in ordine naturalis paril.
et species [illegible] ut signa corporis [illegible] etc. de corporibus [illegible]
tamquam alius. Non tamen oportet [illegible] proporcio tonalis in qua unum [illegible] sit quam
reliquo in natura. Ut proporcio tonalis in qua una passio [illegible] sit reliqua
[illegible] medium in natura [illegible] ad finem
[illegible] ad id individuum [illegible] in nulla proporcione tonali [illegible]
se [illegible] ad individuum [illegible] passio ad passionem [illegible] in proporcione tonali
[illegible] ad individuum [illegible] individuorum [illegible] in pari proporcione
tonali naturali quo ad id individuum [illegible] in pari proporcione tonali quo
ad paritatem et proporcionem naturalem. Illa [illegible] dependet super duobus [illegible]
Primum quecumque sunt equalia alicui tercio vel in eadem proporcione [illegible] sunt
equalia inter se. Secundum [illegible] paritatis aut proporcionis naturalis sit ~~[illegible]~~ [illegible]
cum [illegible] homines [illegible] sunt pares [illegible]
homini [illegible] unum corpus [illegible]
naturalem [illegible] omne genus individuorum [illegible] parat proporcionis
et paritatis tonalis [illegible] hac [illegible] ~~[illegible]~~ omne genus tale est
supremum individuum in tali specie. Item tale genus sit [illegible] et decrescere [illegible]
[illegible] sit [illegible] magis et minus quo ad paritatem et proporcionem naturalem [illegible] species non

Sine ullis

superhumilitatem

satanica

pito

tonal

ergo ultimum tale genus et species parificat (perficitur) in perfectione et paritate (vel) huiusmodi naturali; tunc
enim in primo instanti primi hominis fuerit genus humanum species humana, et id individuum
parificatum in illo quod est impossibile. Item hic requiritur ad esse ingenuum perfectius hominis
esse huiusmodi ultimum, sicut requiritur ad esse ingenuum hominis ~~[illegible] huiusmodi ultimum~~
esse speciem humanae, quod deus non potest facere. Videtur tamen aliquibus quod tam perfectum et
tantum et tam primum sit totum genus humanum sicut species hominis per se tota. Ideo quia tam
quia bonum est istam ultimum esse ~~sicut primum~~ bonum est hanc semper esse, et per consequens
tam perfectum est ~~tam primum sit totum~~ istam ultimum esse sicut est hanc esse. Ideo
quia in infinitum potest crescere perfectio humani generis propter crementum ultimi hominis
et cum perfectio corporis sit eiusdem speciei cum perfectione ista, nec sit processus in infinitum
in speciebus, sequitur quod contingit esse aliquem ultimum hominem per quem perficiunt cum
specie humana, quae ultimitudo vi a deo parata in mente omnium hominum quos deus
ordinat sub specie contineri. Tertio quod sicut in mundo vel individuo angeli et specie
eius quae non potest plurificari in suppositis, videtur quod non sit omnino idem gradus
naturae utrumque; tunc deus non potest creare unum sine reliquo, eo quod omnis ultimitudo
individuorum est eorum naturae in proportione ad nova forma, quod non individuum
istis competit. Ideo sicut in deo idem est subiectum et sua quiditas sic in istis.
Ad primum dicitur quod [illegible] assumit, quia nec id genus nec aliqua particularium posset
esse sine specie humana secundum eum. Ideo cum species humana sit causa per se istius generis
et non econtra, patet quod omnis bonitas et unitas super ipsum genus aggregatum, genus autem
tale augmentatur vel diminuitur. Sed species infinitae unum non potest sic magis et
minus suscipere, eo quod cum requiritur quaevis quantitas uno minus habere extrinsece, sicut
si fuerint mille. Unde dicunt physici quod propter naturam speciei posita una ultimo
incorporata ultimum informamentum posset tamen istis parvulis puerulis sibi contingere
vel nasceretur vel masculus de ipsa gravidus vel gemelli distinctorum sexuum de
se individuum procreantes; nec dubium quod deus sit causa nobis abscondita
de consummatione omnium rerum quam tunc; patet quod non non esset compossibile aliquod individuum hominis
esse si non esset hoc semper. Sed satis possibile fuerit multa individua hominis esse, licet
non esset illa multitudo. Sed nec aliqua earum per se, quia prius fuerit hominem noce
primum non esse istud ultimum, et per consequens affirmatio est magis bona. In omnibus signis
prima affirmatio est prima, et ideo trahit contingens. Ad secundum dicitur quod genus est
plenum ~~[illegible]~~ (et totus) simpliciter creatae mens sit deo similis; nec potest crescere infinite et ita
~~Ideo~~ devenire ad maximum numerum hominum possibilem vel sic omnino ~~[illegible]~~ causale procreatus?
nobis necessario fuerit perfectius habere esse quam illud numerum esse. Sed videtur mihi quod
perfectio vel extensiva bonitas individua vel plus non suscipit vel minus, quia
omnes bonitates extensivae habent quoad aliquam cum partes, licet in bonitate
et perfectione accidentali quaedam valent. Ex quo sequitur ultimo quod unum genus
aggregatum sic se in perfectione extensiva ad aliud, sicut unus homo simpliciter se
habet ad unum, et licet persona aggregata hominum sit perfectior essentia Christo huma-
Xpc nitas, tamen ~~[illegible]~~ in infinitum est perfectior divinitus et tota perfectio accidentalis hu-
mani generis capit a Christo, nec perfectio est tota perfectionum sive quam melior, et
non sit possibile plura perfectione aliquam aliam humanis adaequari. Et ita videtur
quod perfectio corporis simpliciter se habet ad aliud correspondenter sicut unus sicut prima
se habet ad unum primo alterius, et per consequens non omnia elementa eiusdem speciei sunt
pares perfectionibus extensivis individualiter admixta, licet quoad perfectionem partialem
adaequantur, sicut enim ex una terra terre et alia componitur quaedam terra
nova terre, ita videtur de perfectionibus extensivis tunc non separantur centro a punctis [illegible]
sensibilibus. Sed tamen duo perfectiones componunt totum hominis aggregati a pari duo per-
continent. fectiones primum sive ~~[illegible]~~ sive sunt abnormatim separate. Ex hoc colligitur quod
perfectio ista non denudat individuum intrinsece perfectum formatur, tunc sit persona
propria speciei, eo enim ita non suscipit magis et minus, et sit aliud quam aliquod

sm· dlr
pfecto individuu ~~fuiss~~ cu omnia individua fuerit eque pfecta et no magis pr
fecta, nec maxime pfecto pugnaret individui date spem a qua inecte denominat
~~unt~~ sit pfecta parificaret mult. pfecto cu ista no sit poni qr nec opone pfecto
individua int eq. Ideo relinquitur qr pfecto ista sit pt quidi na pfectionis individue
et ipa eq pt eius subiectiva, cum pfecto ista pfecto. qm individua sit magis
est in tali spe, q no posset poni pfecto formalis individua nisi quodlibet individuu
sicut gradu. Et qui sunt sic involuebam ignorant vlia, sicut forte sicut multi
hodie qui primarie vlia detestant. Ex quibus colligit qr pfecto eque pube mal
sicut no abste attendit penes quitot multi sue, sic no est. qr sit eque
pfecta, nec qualr licet parem pfectionem pturpat quo ad genus. Tercia pt pz ex qr
pfecta nec qualz licet parem pfectionem participat quo ad genus.
quia tunc oia corpora eque magna fuerit paris pfectionis eque sicut pg pfecto
eque pfecte no recipet ab eius forma. si eq pfecta foret omnia elementa vel
mixta equalia, et ita ma simul foret eq pfecta ut malis pube qui apparet
mixta equalia, et ita ma simul foret eq pfecta ut malis pube qui apparent
et co pfectior quo ut simul grad magis mades iste sil 2a ma. Et 3a pt pz ex hoc
qr pfecto qualis eque est par in omi pube, q nec sit aor qm aliq pfecto
individua si omnis pube sint denominatur ab ipa inecte forma pfecto, omnis
~~~~ sub sit pater pfecta mult imperfectionis equali, magis nec omnis forma ~~[illegible]~~
vlis denominat simul pubis sem tm vlam sui posse. Et si est eo que forma
vlis no denominat inecte formar aliquod sincte, tunc foret pube sine vlis, qr
forma vlis inesset pubi formar. q forma no possibilis sic inesse nisi foret gradu
individui tunc spem. Ex istis colligit qr omnis sp. et eius individua sunt
omnia et simila, licet ~~[illegible]~~ cuiusl spem licet spes et 3a individua sunt quo ad
esse simul disparates tones. Nam omne individuum spem hoīs ad dutem sim inest
spem humane. Primus sic qr spes humana tangit dicta ab individuis pure
formar sit omnia ia et singula ptes eius. Secus sic qr vnusquis individuum
tenetur est cadit spes. Tercia assumitur est tria. et 3a nitua et ad em fm eu de
qr inparuit spes et ipa quod quantitas est illius nae spe. hic est na pfecta
ut aliq creatura pubalis, aliqua certa vel quidditas communis inest. Et si qui
que est spes ppna sit illa spem pprna. Dicit qr no est hoc queritur nec ia sit
ppna ppn illius sincte hic sit hic ppleta sincte rn tom qua est sincte. et tunc
ia ppo est ppa vlis. Et si est aliud quale ptes qualiut simpte no quatr formar
simula vlia, quia inecte inest ab ipis simulis, ut a pribus q inecte sic inest
ab vlibus si vontur ptes individuorum p reductionem in gne. eo qr sunt ptes
qualiue suppositorum sit in gne. et pz qr no est processus in infinitum in speb
nec similitas est vnitas. si spes et individuum pnt dici ut res et intencio
pub gne et spe simpr q sincte et intencio. et tunc sic proter de vlibus quibus
veritas. et vnc ppna de vlibus quibus veritas. Tercia 3a dr. pars apud eos
deus qui dicunt qr deus tam habe conditore coduit omnium efficium potuit produxisse
vnu mundu qui no fuit i si aliud cuiusl spem. tunc e iste mundus. licet
forte ut sit ut successive, et ista vie est facile mixta rationem ad pducatam
instantia talis apparet, quia longe plus ~~fuit~~ na foret spes mundi qm
ie mundus nec possibile mundus q no sit iste. si ie no possit ee sm spe mundi
~~Nec~~ valet allegare Scriptura cum ipz sinaz quia ipe negat infidelis et
pfitet qr deus creavit mundi vel aliqua ma pa, aut aliam creari potuit
Pro testimoniu simul in pte illar no est quis. ymo cum pdem. licet magis
constet ex ma sua possibilite absque e distincto vnt mundi simpr. et sunc
mundi. licet neutrum posset separari a reliquo, sicut in sole vel in alio astro
est distincto et diversitas pfectionis eque licet neutrum eorum posset separari
a reliquo. spes aut est forma et individuum est eius ma mixta dicta
Et cadit de na angelica vi. qr arta philosophus no pcedit. Illa angeli ee
no sunt esse a ma. pz qr no plus vnite ut pluralite a ma. Vo cum sit
forte orbis, sicut vi philosophus dicit. si spus eent separati Ideo io individuatos
~~~~

producit
eorum est voluntas creantis et sua creatura, cum ergo voluntas dei sit liberrima, grave
videtur credere quod deus voluerit hac angelos libere conditur et tamen non potuit produxisse alios
ut de potentia sua aliquod individuum paris perfectionis cum dato angelo. Nec credo quod
angelus hoc dicet, si nobiscum in principiis fidei convenit. Nec videtur hoc primum quod numquam
intelligunt individua nisi propter salvationem speciei que aliter periret. pacto tamen
uno individuo corrupto. quod est iterum corrumpi, quia species humana fuerat creata
conditionis mortalis, et tamen fuissent multa individua stante statu innocentie
Tales partes celi tam astra quam partes eius habentes. multiplicantur ad perfici-
endum individuum ultimum sed etiam mundum. Ideo manifestum est quod aliqua alia causa multi-
tudinis individuorum quam salvatio speciei, quamdiu tempus est nisi aliter natura
produceret perfecte tot individua quot requiruntur ad salvationem speciei. Ideo propria
causa multitudinis individuorum est perfectio universi. Unde multiplicantur partes ma-
gne partes luminis et partes quantitatum, et aliorum predicatorum accidentium. De identitate
13 autem ista dicit inferius. Nec sufficit confirmatio de identitate quiditatis dei et sui
suppositi, quia deus non est proprie in genere ut possit quid cum aliqua creatura
quia idem est sibi deo quod est et quid. Et ideo laborat pro ingenti est et non
quid est. Non enim potest sibi genus vel gradus, quia tunc foret aliquid ipso prius
secundum ordinem sicut est de angelis. Ideo dixi aliter quod ut intelligeret ut ibi nec est
ipse deus scit quid ipse est cum nubilatio cum quiditate creata, in qua entitas qui-
ditas quantitas et eius causalitas confunditur, ut in primo ci physicorum. Et ibi tamen plene
scivit quid deus est creato sed quiditative conceptum cum notoriis cognoscit per illi
a suis effectibus creata. Ceterum potest mundus gradare, quod ulla dinosceret omnium
potentie ab invicem differt, in qua ma capiendo est absque formidine quod conse-
quentia substantie est prior toto genere accidentium ut inferius. Unde licet substantia accipit
constate: ut per elementa ut materia et forma, ut completo et perfecto esse ab ipsis. et ut
per se ente et apta et potentia licet non habeat diversitas naturas. ex quibus qualiscumque
compositum ut est de creato spiritu, quibus autem analogice unde per causa per analogice ut c
sine ad deum et ad quoslibet creaturam. tamen in proprio sumitur per se ente quod habet
per se cum substandi accidentibus absolutis. Ita quod per se eius excludat inherentiam
et qualitatum inherentiam, ut sit actualiter et partes qualitative substantie. et dividitur
substantia in substantiam corpoream et in substantiam incorpoream, et corporea in corpus animatum
et in corpus inanimatum, et corpus animatum in corpus animatum sensibile et animatum
insensibile ut planta, et animal in animal rationale et irrationale. Est autem
substantia non per se diffinibilis sed descriptione, cum non habeat genus priorum, et capit
in eius descriptione habet analogicum causa absoluta. Et quia habet qualitates et deo et
mortali et quanti et quali. Ideo additur loco differentie huius cum per se stando accidentibus
absolutis. Et per hoc implicatur quod totum genus substantie sit per se mobile, et per hoc deus
qui non potest substare accidentibus absolutis sed relationibus tamen cum non sit mobilis, est
super totum genus substantie. Et per hoc quantitas et qualitas que non potest esse nisi
inherere ut habet denominationem accidentale nisi virtute subiecti sunt ideo non corpe corpe
sunt per se substantia. Et per hoc quod substantia habet cum sit substandi accidentibus notatur
quod per substantiam omnia accidentia subsistunt. Sunt enim est substantiamitas accidentis
quod est actualis accidentis inhesio, ut est magnitudo sed numerus et continua. quod quam
despectatur per proprietate que sit subiecto prior, nec continenda sub quibus variis corporis
substantie nisi substantia de primo corpore quantitatis quod est accidentis, qua substantia formatur
dicitur multa. quanta. quod contingit dicitur. Vel ut substantia dicitur formatur multa vel cum
quod fiat dicitur magna. Et dividitur genus quantitatis in continuum et discretum.
Non tamen quod multitudo et magnitudo dicuntur propter nam quantitatis habitudinem
relativa cum habet tamen est duplicitas. quod posset substantia incorporea est prior corporea. sicut

multitudo e pus quam molaris magnitudo · quia in subst aggregata ex creatis simplicibus necesse
est unum reperire. Plus aut non est ipse de genere quantitatis · nisi sint in aggregata substa
et re subdunt in simplex et in principales, quas Aristoteles vocat simplex genus, quia a multis
simplicibus distinctis ipse e ipse simplex, quo subst tribus sit unite. Alia aut species quantitatis
ut locus et tempus · ordo · longitudo · latitudo · et profunditas · dicunt aggregatione rerum diversarum
quam, sicut dicunt quantitas successive species actionum. Et patet nomini quo nisi per accidens
istorum quam, nisi cum una parte corpus unitur cum alia. Post quantitatem immediate
sequitur ad aliquid sive relatio · quam substa non posset esse nulla nisi ubi sit propositio. Propterea
genus relationis sic distinguitur, quod est habitudo ratione unius substantie ad aliud fundata
tam subiective quam obiective in accidente absoluto. Alie sunt relationes rationis vage
extra genus ad aliquid. Et aut aliquando relatio dicitur qualitate · aut aliud genus
accidens, est per aggregationem rerum relatorum quam. Post aut istud genus necesse est
preter mundi se se muta(re) et inplexum. et cum passionem unitatem quod non potest nisi
mediante actione et passione. Ideo posita relatione ut propositione quando mundi · oportuit
ut succedat actio et passio que sunt duo alia genera ~~~~~ creata
substa non potest agere vel pati nisi mediante virtute · patet quod est genus qualitatis mediat
inter relationem et actionem. Quod aut Aristoteles ponit 4to loco ante, et in predicamentis talis
qualitate, contrar genera relationum · et contrar genera qualitatis que ponunt rerum genus
passiones, hoc est quod dixi superius · accidendo sanctissima genera aggregata. Et patet non oportet
passionem, hoc est quod dixi superius · accidendo sanctissima genera aggregata... sicut patet adinvicem quod una
si totum genus substantie sit plene suum et proportionatum secundum partes adinvicem quod una
agat in aliam, quod non potest nisi mediante una prima qualitate quod necesse est qualitate
precedere duo genera predicta. Et non actio sit forma secundum quam substa dicitur formaliter agere
Passio aut forma secundum quam substa dicitur formaliter pati. Patet quod est actionem precedere passionem
Prius enim est forma quam ma(teria), et prius est movens quam movens causa ab eo alia
aut per sequentia genera sumunt cum predicatorum propter ordinem sit quod ubi vel
est substantie intellectualis locatio cum vim motiva. Et ita presupponit genus quia actionem
Et sicut ubi vel a loco non sunt principium. Sic quod causat a se non sunt
principio. Et non ista omnia accidentia similiter sunt per vicem que oportet tendere ad
perfectam potentiam in partes mundi quod necesse est sequi passionem. Et quia
id genus passionis non potest acquiri in homine secundum usum specialem sic in vita
viri est habitum specialem ad prius quod precedere ad plenam a(liqua) perfectiva habitus
omnium finaliter sequitur in ~~patria~~ patria ponere hominem in tempore suo quod est finis omnium
rerum plenum complementum. Galeanus aut dicit quod accidens illud non est ?. quia tota
universitas adeo est accidens deo sicut specialia accidunt homini, ut accidens inherens
est generi, quia nimis certe inherent accidentia alta et respectiva ut quantitas aliqua
quia totum genus qualitatis presupponunt totum genus quantitatis. Accidens ~~~~~ aliquid
accidens quod est analogum ad nove genera. Ulterius solet notare quod genus posterius primo
species et individuum est causa partium individui precedentis generis. Unde prius quo
ad quantitatem. data species pauco genere. Exemplum Calor est causa effectus substantie · sicut
creatio causat substantiam et omne aliud genus. Illa tamen cautio est extra genus quia nec
in eadem specie causat, ut in preceptore generis causandi, si instrumentum principalis
agentis efficientis efficit equivoce, quia occasionat disponente a(c) organizante
opus sui principii divinum. Ulterius noscit philosophus ex dicto Aristotelis 10 Metaphysice · quod in omni
genere est unum primum · quod est metrum et mensura omnium aliorum · quod non primum
nisi de principio simplicius quod omnia alia mensurantur. Et de replicis
exemplum in eo quod sit primum secundum quod si sic omnia predicata sunt principia
causantia preminens omnia ipse in suo genere · ut substa divina vel ~~principalis~~ principalis
substa causat totum genus substantie / unitas intellecta vel unitas que est primum
unum est primum causans quantitatis. Relatio et ad convertens relatus / vel eius volito ubi
terminata ad creaturam causare est primum tamen omnis relationis. Bonitas dei
ab passionem et passionem est causa tamen quantitatis qualitatis / sicut actio dei ad intra

causa
et cuius creatura est causa totius generis accionis. Bona vero dei et ipse intendit, aliter
intelligit, quod solempnis doctor vocat extensive passionum que est causa omnium passionum. Immen-
sitas dei et intencio sua locandi creaturas corporeas et praecipue ubicacionis. Eternitas
dei est ordinacio mensurandi res in suis periodis et praecipue quidditatis. Posterius ... quanta
virtute operandi in deo cum [illegible] distincta est causa et praecipue totius positionis corporee
aut omnium mas alibi philosophus explanavi ... quod denarius est unus universi. Cum
totum genus substancie quod est substancia ad omne accidens dividitur in substanciam corpoream que est ...
et in substanciam incorpoream que est tria, et preter ista septem que sunt unus universitatis
creature est dare trinitate increata. que decem coordinate constituunt. Nam materia et
forma et operacio et genus cum concomitanti sunt per, et quilibet creatus spiritus est me-
moria racio et voluntas. cum ergo singule replicant ... per denarium tamquam
unus ex eis constat cum ceteris, et similiter caput sua quantitate a quantitate sui ...
Ipsum autem que cum multitudinem quantitatum in actu vel potencia, et tamen finiti non
sunt quorum species. et quidditas rei non multiplicatur est universaliter in aliis. Sed ut est
... causacionem, representacionem et analogia ... , tunc sunt omnia in omnibus. Ista
autem sufficienter dicta indigent declaracione ... alibi exponenda. Capitulum undecimum
Aliter arguitur contra ... philosophus quod aliter positis subierent omnia ... accidens, ex quo
sequitur multitudinem ... , et quod ... de passionibus quarum prima substancia sunt species
vel quia ... tale ... philosophus quod omnia ... subiectari in ...
subiectis. Aliter enim non ... genera et species substancie contra ... illius omnis ... ipse subie-
accidentibus. Tercio philosophus quod aliter quelibet species substancie corporee esset indivisibilis quo ad molem
non qualificatam ut aliter relata, et de ceteris similiter, quod est contra ... de homine
et de qualibet substancia corporea, que requirit corpus ... philosophus quarto philosophus
quod aliter superfluerent ... nisi aliquid possent facere ... universi creaturarum
sicut ... species humana subiectatur ... species et aliis accidentibus ... denariis ... sicut
... moveret loca multiplicarentur ... nigra, ut quod ... res sit alba nigra
calida frigida et breviter quecunque ... inest alicui homini inest speciei hominis, ut
quod est ... pulcherrima ... ... rudis sit ... ca-
pita ... edula quam ... philosophus creatura ... et de multis
... adducit ... desinunt ... Pro ista ... est notare, explere ...
... ab aliis nisi ... sui ... , ut species humana est ... corporis substancia. et ... sit
... ad dissimilitudinem ... ut ponit ... quod non est aliquod ...
vel indivisibile ... quod ... sit ... tamen de ... indivisibile substancie, ... quia utrobique ... de indivisibilis ... et de ... contraria, ut species hu-
mana ... sit ... quanta et qualis homo qualiscumque accidentatus, non tamen est
... quantitate ... sed quibuslibet accidentata ut ... ponit
ex ista ... quod ... est ... quod generat et spirat. et quod generat
et spirat ... homines ... est illud quod creat extenditur movetur et de
ceteris ... , et tamen nec generat nec generatur nec spirat nec videt nec est ...
aut alie ... accidentata ut docent ... Unde ex eadem ordinacione ...
sancti sunt ut ... doctores ecclesie congregati ad ... dissensionem inter abba-
tem Joachim et magistrum Petrum Lombardum. ad tantum insensati sunt in ...
... non esse attribuenda ad intra actionis plures formas
sicut ... Unde videt ... et ... dicti ... notare determinandum cum ... et
oxoniensis et aliorum ... disserunt ... , quod ... omnia
generat et generatur cum sit ... in ... omnia ad ... corrunt
in plateis. Deus tamen ... providet ... aliquos illuminatos et zelatores ... veritate
cum super omnia veritas vincat. Quod ... quod ... passio ... ut ... respectu
... ut aliquos ... substancia ... contra ... excludentes ...
assignacionem subiecti ... passionis ut ... in ... est ... humana
et substancia ... passionum quod est ... angulos equales duobus rectis, non
... et ... linee in ... passionibus. Ex istis

cet

ng
vo infert q talis passio ptur fora^r de subiecto sua pmo s^z homi [illegible] [illegible] segui^r du
qd si forma^r spec de subiecto tnt est subiu et no p[illegible] nac ul distincta a subo
tunq ota dicit in eo^a cupcio^n Ideo sicut spes hois est [illegible] s^z no fit ing^r gelius
alis tum no [illegible] de mltis spebs alius licet sit p^r [illegible] / conveniunt spes hua
est [illegible] s^z no [illegible] licet sit omne qd subet [illegible] Ad intencii [illegible] q ips dicit apt
Vel ut res pme intencionis et ut appetit sibi na et non [illegible] asini etc de
actis q subiecta propria spes et illis [illegible] ut forma^r eam appetit sua [illegible] ut
[illegible] ho est [illegible] asinus [illegible] [illegible] ut sunt res de intencionibus etc appetit
eis non nac spem ut genus et spem [illegible] no appetit eis forma^r [illegible] et
eis non nac spem ut [illegible] et [illegible] spes humana no sit est [illegible] ut talis [illegible]
[illegible] ho [illegible] sit [illegible] et tu spes humana est [illegible] / ex hoc q subiu
et ita distinct [illegible] loqui tales [illegible] Spes hois est [illegible] / Vel [illegible]
sit [illegible] p^r de pme intencionis etc [illegible] [illegible] s^z ego [illegible] / Vel [illegible] de intencionibus su
intencionibus etc [illegible] negant simp^r quomodo aut na ul non de intencionibus
[illegible] forma^r ptium supponit [illegible] qua pmo stat [illegible] si spes humana sit [illegible]
tur sit [illegible] sicut [illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible] Et si querit quid
denota^r [illegible] [illegible] q omnis ho et genus humanu ul multitudo omn hom
adequate [illegible] [illegible] [illegible] ista et [illegible] Et si 2o requit quare quis
[illegible] no est spes no ptur in quid de mltis [illegible] [illegible] [illegible] Ad p^m
est [illegible] / [illegible] [illegible] pme [illegible] ut [illegible] de [illegible] Nam in questio
quid est requit [illegible] et [illegible] ad quesitu passio no [illegible] [illegible] subiu
[illegible] q quenti quid est ista [illegible] Ad 2m q [illegible] ut sequit [illegible] q e humanitas
Ad 3m si 2o querat quare sit hoc est de [illegible] [illegible] [illegible] no [illegible] sicut
[illegible] passio Ad 4m q hoc ideo qua ita sunt [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible]
non sit [illegible] passionis Unde quenti quid est passio fora^r Ad 5m q non aliquid
Et [illegible] de de subiecto qualite qua si ille [illegible] [illegible] ut [illegible] et
spes et omnis spes [illegible] dicam [illegible] est [illegible] in [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] Omnis [illegible] est [illegible] rei ul entitas [illegible] Ad 6m [illegible] de q [illegible] est [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] no sit dare subiecum [illegible] albam ul [illegible] [illegible]
spes [illegible] [illegible] subiectant [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] subiecti illis [illegible] et illa qua [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que sunt forte [illegible] Ad ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no pmo
[illegible] passive subiecti [illegible] / [illegible] dicit [illegible] q no sunt [illegible] no pmo
subiecti [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] pme sicut [illegible] pmo [illegible] et
[illegible] in [illegible] [illegible] Ad et applius [illegible] subiecum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] subiecti [illegible] aut videt^r [illegible] subiecum ul ut est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] magis appetit [illegible] pme Unde aut [illegible] no substat
[illegible] [illegible] [illegible] que ul sunt [illegible] subiecum ul [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / que ul sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma^r
[illegible] [illegible] [illegible] Ad alis dici q [illegible] [illegible] illas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] que pmo [illegible] [illegible] [illegible] et alia que pmo [illegible] [illegible]
[illegible] que pmo [illegible] [illegible] [illegible] pmo et no [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] forma^r no appetit nac [illegible] qua
[illegible] ut [illegible] ut [illegible] de [illegible] forma^r no appetit nac [illegible] qua
idem e [illegible] p^r [illegible] et [illegible] sibi [illegible] in [illegible] Ubi aut p^r [illegible] ptur
[illegible] [illegible] [illegible] q [illegible] humana est [illegible] ho [illegible] qua [illegible] humana q [illegible]
sibi [illegible] in na modo quo doctores [illegible] [illegible] / na [illegible] [illegible] spes aut humana
non est qualis aut quanta / ut agit ut patit^r locat^r aut durat / point ul dura^r
in omnia ista [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] pmo [illegible] [illegible] Ad 2m [illegible] q [illegible] [illegible]
tunq no sequit^r Spes humana est et no male [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Nam ut est [illegible] [illegible] ut est [illegible] [illegible] s^z est [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] in [illegible] [illegible] etc est [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] est de na altera qua deo [illegible] licet sit
tm longe [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ut [illegible] ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et spes humana est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] s^z [illegible] est q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] corporis est [illegible]
s^z no forma^r [illegible] magnud no sit plene ad [illegible] [illegible] [illegible] / Ideo no

[illegible] pta ut [illegible] [illegible] forma^r [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]

et sic e [illegible] sicut e [illegible] ex quo [illegible] in [illegible] [illegible] subiectu [illegible]

[illegible]

extendit vel constituitur aut tangit licet sit diffinitive // hora
secundum sui totum et solum ibi. Ad 2m non sequitur species humana quia est ubique et aliquando
desinitas eadem, ergo non ad 3m, quia satis est quod individuum non est in isto loco per quamlibet
species humana quia manet est actus suppositalis sed non manet cum ulla ...
manet intrinsece et ut generant, ut generant, ut dicit Aristoteles primo Ethicorum 2a. et hoc
modo de generatione unica. Ad 4m pz quod ulla regula facit et debet per ... definit
// regula sed suo cum ... sit unus illorum per individuorum, constat cum quolibet individuum
sunt certe. Ad quod pro quod species subiret passionem ad ipsum ... quod est subiectum de quo
passio potest demonstrari ... Aliud arguit quo ad ... formalem accidentalem
unum deducendo ad multa particularia inquiunt, ut quod ... manet et non modo capiti
necessariissime et descendissime organizat et videt et cognoscit sentit et ... 22
detur, tamen species sit praesens conceptus realis et corporea. Unde saepe dixi quod ... ulte
producens formaliter quae vel accidentes insunt ... quod singulari non de-
taxat hoc quod per aptitudinalem ut species humana sunt nec peccat, sit ut dam-
natur nec punitur, cum ... sunt ... et ea summa pz primo ... 21.
nec obest isti quod species humana sit creata perfecta et conservata adeo ut ... non parit
~~peccavit~~, et tamen non ~~peccavit~~ peccatur, sed ... est ... patiens et tamen non
parit. Sed pro subiecto ... in moralibus non est simpliciter ... species humana sed ...
creata peccavit, quod est accidens misterij ... tantum ... per ... Augustinum
in libello suo de ..., et salvatio ... per ... conservatio sui ipsius, quo sal-
vatur quaelibet creatura per redemptionem ... ad ... peccaverit quod non
sit ... species. Sed ... illius ... Petrus peccavit ...
Licet sequitur ... peccat et salvatur et ipse est species, ergo species ... accidentis ... species
cum non accipit ... formalem sub nomine ... species ... quia ... ut
species Secundum peccaverit ... tenuia accipit de rebus ... intentionis ... accidentali
ut species humana ... Petrus redemptor et de ceteris. Et tamen non peccat ut est
denota, et ... subiectum primo in specie humana et non denotat eam sub
ratione speciei sed sub ratione qua res ... intentionis, et species est ...
quod est species ... conceptus ... species non potest videre, ... de ... et de
aliis ... formalibus ... et species subiectum ... formalibus sub
vide: nomine et ratione rei ... intentionis, et non sub nomine et ratione rei ... intentionibus
~~vel~~ aliis notavi, quod licet ... multa, non ... licet moveat
facere ... et movere sicut ... agere. Nam ... faciunt ... damnari
tenebra facit ... Sicut omnes ... ~~passiones~~ sunt creature
dei et faciunt quod ... passiones et ... moveant ... et non agunt
agere ... competentis ... sunt ... Ad ... qualiter ... dux
... activae, quia sunt ... quas ... dicit actiua, ... dicitur
de facere et agere tangit Aristoteles 2o Ethicorum. Ad 3o Ethicorum ... Aristoteles
abscisione ... prudentia ... Nam in arte non ... figuraz vel ...
fieri cum ... que per abscisionem remanet ... latent ... formas
quantitatem qualiter et figuram sed licet ... non sunt ... artificiato aptata ...
... domus et alios ... compensationem sive ... sive
per ... videt ... compositam. Sed ... molle vel me-
tallum cera vel aliud liquidum figurat ... cant ...
... tamen quantitas ... licet ... sunt in suis principiis ... quia
... talia artificialia dicit ... quia ordinant ut alii ...
... quod ... vocat prudentia. Et pz quod ulla ...
... maxime ... et facit magis ... [illegible]
... non potest aliquid ... quia ... non ... licet non
... vel facit ... facienda omnia ... mundo ... Sic ... pz ulla non
... facit ... domini ... mundi sunt mundo ...
... facere valde ... Ad ... sicut est magna difficultas ...
... actus ... qui ... et actus qui ... causae, sic est difficultas

[illegible] omnia · creavit omnia · [illegible]
magna apud philosophos de rebus ultimis / ut quod deus creat omnia · Respondetur dicitur
Et equus generat omne generatum · et sic nec quod ambulat loquitur vel movetur /
de creaturis ultimis et suorum similium. Unde propter difficultatem distinguendi inter ipsas equivocationes
Quia sicut deo attribuimus secundarias omnes denominationes laudabiles creature non quo ad
nam primum secundum quod ad instrumenta creata Ista vero attribuimus concretas denominationes personales Dicitur singularia
que inest actioni eius supposito non secundum naturam eius ultimam sed secundum eius [illegible] agit aliquid eius
cum generet scriptura ut cum dicitur quod Christus loquitur et agit et surgit vide
Math. 26. et Act. 10. Ideo illas denominationes
scriptura deo cum veritate attribuit Nam Ier. 1º scribitur dixisti ad nos omnes suos
meos prophetas et eum consurgentes diluculo / Et idem modo loquendi per Ierem. 7º
et 27 talis Et deus consurgit Et sapie. 1ma. Similiter nobilius et sapientia
Eciendem de personis denominatur secundarie quotiens denominatur persona aliquid eius
individuum vero secundum quod persona sequitur eius individua que sunt eius partes · ut persona
individuum vero secundum quod persona secundum naturam eius videt · sicut dolet non secundum quod persona secundum
humana secundum generatur / sicut corrumpitur sicut videt · sicut dolet non [illegible] · Quia si idem
suis suppositis Et [illegible] continuari in nona instancia [illegible] personas duas
individuum potest simul et semel denominari denominationibus contrariis [illegible] subiectivas duas
distinctas quo non potest recipere persona denominationes contrarias secundum formas contrarias Idest
in quibus ita fit quod idem sit et semel denominetur formis contrariis Habet et capita et
monstruositas et huiusmodi dicitur Nam sic collectis ut patet habet capita et
alia membra que forent nimis monstruosa in persona simplici et agit et pa-
titur debent secundum quod convenit huiusmodi persone aggregate ut est caput simul caput ipsius
licet id caput sit ipsum / sed sicut caput aggregatum Et eorundem de aliis or-
ganis attribuendis est in denominatione [illegible] Ista autem que conveniunt relacionibus [illegible] /
sunt attribuenda ipso, ut [illegible] spacio [illegible] ipsi attribuimus ipso secundum partes
ut conveniunt ille sunt / sed laborant in equivocis Ideo debet philosophus cognoscere Nam
equivocis ut sunt utrumque non loqui et intelligere si est Unde quo ad aliquid
est una [illegible] facilior et quo ad aliud est alia via facilior / et tamen videtur
nulli difficile quod de vitis [illegible] generat et sentit dominum [illegible]
sim sit se habet, sic recipit omnes personas creatas et foret id unio omnium creatorum
sicut ... argumentum quod omnis humanitas [illegible] vere [illegible] quia [illegible]
individui quod est [illegible] unio physica / tunc eciam non foret distinctio inter vile et suum simile
qua foret vilis foret eius in [illegible] sicut aliquid simile, et de aliis dictis quod
plures possunt inter illa Et per idem videtur quod deus sit [illegible] Et per idem
quelibet persona in suppositis omnes personas sub [illegible] continuis convenit distinguunt
fuit non esset distinctio inter actiones et passiones · Talia multa videntur sequi per
lorum a sufficienti plus vel defectu talis [illegible] Ideo videtur conso-
namque [illegible] loqui sit generat · si ubi cogitat [illegible] ad personam expositio / et ex alio
late videtur difficile, quod passio ipso et prius inferat [illegible] que est eius subiectum
primum / et sic non denominat formaliter ipsam ut persona humana non videtur subiecta ipsi
tamen non potest capax, nec esset capax nisi possit videre. Dicit enim dicunt philosophi
quod persona [illegible] non est subiecta corporis Item si veritas est perpetua, [illegible] ho-
est capax, sicut et habet, [illegible] aliquas equales duabus rectis
[illegible] si non foret ulla persona talis perpetua nisi persona passio formaliter inest persone
subiecte perpetue ad modum loquendi · [illegible] [illegible] 18. Ergo persona est
de qua primo emanat · quod potest capax Item omnis passio potest per [illegible] formam
et non ex equa de qua [illegible] / et non propter sit formaliter persona aggregata
non potest continuari · videtur quod est date unum simile [illegible] aggregata [illegible]
[illegible] formaliter ex qua [illegible] subiectum primum de quo [illegible] formaliter
ipse que sunt talia individua aggregata Sicut potest dici quod est date [illegible]
semper inquirere [illegible] sed non inquirere primum · quia sicut dictum [illegible] talis [illegible]
Iterum sunt quia ultimis · scilicet dicta primum et accidens sunt [illegible] intentionis
Ideo sicut ho non est ulterius secundum rationem · quia ho potest [illegible] rationem qua
primum · si foret aliud in addito · Ideo dictum est in 1º talis quod non est dare [illegible]
dicit persona [illegible] superior [illegible] rationem qua [illegible] sicut ho [illegible] rationem qua [illegible] rationem qua
Unde videtur generaliter quod [illegible] non [illegible]
unum de huiusmodi ubique [illegible]

est homo s(ed) 2m illam r(ati)o(ne)m est u(niversa)le et res r(ati)o(n)is quid(em) Ad 1m no(n) repugnat q(uod) ac p(ri)mu(m)
est res p(ri)me intentionis et no(n) est u(niversa)le. et p(ri)mu(m) est res 2e intentionis et u(niversa)le quod est
p(ri)mu(m) et ultimu(m) est u(niversa)le et tu(m) p(ri)mu(m) e(st) u(niversa)le, et om(n)e p(ri)mu(m) est p(ri)mu(m), et tu(m) p(ri)mu(m)
p(ri)mum sophista Ad 2m in c(on)tinuatione supponit s(ecundu)m q(uod) et p(ri)ncipalis fallacia(m) [illegible]
singulari res. Hec est p(ri)mu(m) que est p(re)d(icamentu)m aptitudo s(ed) no(n) s(ecundu)m r(ati)o(ne)m quia p(ri)mu(m) infor(mat)
speciem s(ed) solu(m) individua ut maxima [illegible] aggregata informat genus [illegible]
est maxima p(er)sona homo. Similiter minor [illegible] informat [illegible] et de
illis p(er)sonis [illegible] [illegible] genere q(uod) o(mn)is species [illegible] speciem talis q(uod)
que est p(re)d(icamentu)m. Et ita no(n) sequitur [illegible] de forma de spe(cie) humana, ergo illa spe(cies) est
[illegible] et de [illegible] ut tangit in principio huius tali Ad 3m p(atet) ad 3m [illegible]
q(uod) multe p(ro)ducuntur p(er) [illegible] et non, et tu(m) no(n) [illegible] [illegible]
[illegible] sibi succedentium ut in istis omnis homo intelligit [illegible] [illegible]
tam p(er) manet [illegible] [illegible] quacumque [illegible] [illegible] limitatis et
quacumque est o(mn)ia illa individua ut dictum est [illegible] Aliter [illegible] p(ri)ma
[illegible] et no(n) [illegible] aliquid [illegible] ut dicit alibi Ideo aliud est [illegible] et
quia [illegible] est u(niversa)le s(ed) [illegible] et [illegible] instans [illegible]
[illegible] non ut res 2e intentionis s(ed) ut res p(ri)me intentionis Et ita no(n) sequitur
species [illegible] quia [illegible] est [illegible] res
[illegible] denominat non aut(em) [illegible] [illegible] Et ita no(n) sequitur species est
[illegible] q(uod) [illegible] s(ed) [illegible] q(uod) [illegible] Ad 4m
Ideo no(n) est s(ed) spe(cies) [illegible] [illegible] [illegible] corpus
quia r(ati)o(n)is [illegible] in [illegible] et [illegible] in [illegible] variatur
suppo(siti) Et hec est r(ati)o quare [illegible] spe(cies) humana [illegible] et ex
quo [illegible] spe(cies) est [illegible] Ad 5m homo [illegible] qui est [illegible] spe(cies) est [illegible]
et [illegible] est [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] ad
qua(m) no(n) est [illegible] Ideo no(n) limitat [illegible] q(uod) [illegible] supponat [illegible]
Nec sequitur s(ed) eadem est res [illegible] et p(ri)mu(m) [illegible] est [illegible] fuit
[illegible] q(uod) o(mn)is natura [illegible] deus [illegible] est deitas [illegible] est filius [illegible] deitas [illegible]
[illegible] quia [illegible] qui est deitas [illegible] q(uod) quiditas homo e(st) alba
quia p(er)sona homo que est [illegible] est alba et de [illegible]
[illegible] Ad 6m p(atet) [illegible] ad 2m [illegible] quid(em) [illegible] [illegible] species de
[illegible] non in abstracto sed in concreto formalis [illegible] ut [illegible] et homo
[illegible] qui est spe(cies) est [illegible] et [illegible] no(n) quia [illegible] s(ed) quia
[illegible] [illegible] que est [illegible] q(uod) [illegible] homo [illegible] passio
quid(em) est [illegible] et no(n) formalis [illegible] species, quia no(n) [illegible]
[illegible] in quo [illegible] quiditas res p(ri)me intentionis [illegible]
[illegible] quia [illegible] ut [illegible] quarto 21 [illegible]
in [illegible] in quiditatem Idea [illegible] a quiditas vera analoga [illegible] et
no(n) quiditas [illegible] Et p(atet) q(uod) [illegible] q(uod) [illegible] p(er)sona homo
aggregata [illegible] aggregata [illegible] dare [illegible] que [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] et albedinem [illegible] [illegible]
ut [illegible] albedinem et [illegible] est [illegible] alba Et tale [illegible]
[illegible] no(n) est [illegible] alia [illegible] ut [illegible]
[illegible] et non est [illegible] aggregata et [illegible]
que [illegible] Ad 7m hec no(n) p(otes)t esse aliquis aliis [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] ut [illegible] in de
[illegible]

Right margin, upper: [illegible]
Right margin, middle: ita
Right margin, lower: de [illegible]

Celo et mundo. Nam mundus dicitur simpliciter secundum quod sit quiditas sue nature. Ita mundus
iste autem mundus dicitur maius eo quod sit individuum ex quattuor individualibus constructum a
natura que longe posterius in natura sunt parta ipse ul tamquam partes huius mundi, ut bene dicitur
primo, et mundus simpliciter est quoddam racione reputacionis et proprii, tamen dicitur de ea vniuersale
cum ipsis constanciis, et de alia vniuersale in aliis constanciis que omnia aggregata
sunt necessaria quia iste mundus individuatus ens dicitur extra genus rem et intencionem
et aliis speciebus, et ille due species instans est et aliquod instans est, sunt vnde alia
disparies vnitates. Nec sunt tamquam constanti re. Nam vna supposita [illegible] et [illegible]
pro quotiens individuo speciei. Ex istis patet quod in parte via cognoscendi nos vnitates consistens
si essencia generat ad extra nullo euidencius generat ad intra, cum hoc sit perfeccius
videtur eciam quod sequitur ab inferiori ad suum superius. Pater generat et ipse est essencia
ergo essencia generat. Item cum sit hic vltimum simile. Et tali deduccioni respondetur quod deus
generat. Ideo est valde ab ipso racionem. Ista essencia est pater et ista est filius ergo pater
est filius, quia licet medium est vtrique commutatum, licet in arte sciencia medium est plurium
sine grudens attribuum suum de essencia subiecta ul natura. Que est ipse genitor. Item
videtur quod essencia pater intelligit et vult omnia que vult trinitas quod sibi attribuimus
actus plures [illegible] cum non [illegible] creatio. Consimiliter [illegible] vnupliz
testimonio Augustini de [illegible] quod essencia de essencia ut [illegible] de trinitate. Ex quibus [illegible]
[illegible] generat et spirat [illegible]. In alio videtur et determinacio ecclesie in principio
Abbatis Joachim que [illegible] ...
decretali Damnamus et reprobamus libellum Abbatis Joachim que edidit
contra magistrum Petrum Lombardum de vnitate seu essencia trinitatis appellans hereticum
[illegible] quod quedam summa res est pater et filius et spiritus sanctus et
[illegible] quod in suis dixit [illegible] quod quedam summa res est pater et filius et spiritus sanctus et
ita non est generans neque genita neque procedens quia ut Abbas asserit [illegible]
[illegible] non est generans ut genita ut procedens quia ut Abbas asserit [illegible]
sed comitas [illegible] vel persone res et [illegible] essencia. Sed dixit Joachim
quod nulla est trinitas, licet pater et filius et spiritus sanctus sunt vna essencia, vna substancia
vel natura, quam vnitatem non dixit esse veram et propriam sed [illegible] collectiuam [illegible]
sicut multi homines sunt vnus populus. Sed si Joachim ita dixit, non [illegible] quod
[illegible] cum fecerit res [illegible]
reuerenda plurimum dixit [illegible] et summe hereticum. Cum non est facile tam de
deo et [illegible] res [illegible] qui facerit [illegible] non est trinitas non [illegible] trinitas
[illegible] decretum ecclesie. Sed in deo est trinitas non [illegible] tota trinitas
eciam asserere. Ideo sequitur decretum ecclesie. Sed in deo est trinitas non [illegible] tota trinitas
[illegible] qui res [illegible] est [illegible] persona diuina et tota trinitas
personarum ul nature, quia ita res [illegible] est [illegible] quod est pater qui generat filium
et ista res non est generans neque genita neque procedens. Sed est pater qui generat filium
qui gignit. Spiritus sanctus qui procedit. Licet quidam [illegible] vo ista
non [illegible] catholica est [illegible]. Cum enim persona humana [illegible] est natura [illegible] sit [illegible]
[illegible] suorum suppositorum. Licet ipsa [illegible] similes essencie [illegible] quanto magis natura
diuina [illegible] tribus suppositis est [illegible] et singula, et sunt tres persone [illegible]
quelibet est res que realiter subsistens distincte. Licet sint [illegible] res [illegible]
[illegible] racionem ut [illegible] patet de racionalibus et [illegible] ergo persona essencia ul
natura diuina simpliciter [illegible] racionem qua [illegible] est [illegible] persona et trinitati [illegible] indiuisibile
ipsa non gignit [illegible] ut gignit ut procedit quia [illegible] quelibet persona diuina et
tota trinitas [illegible] qui autem [illegible] dictus [illegible] persona procedit [illegible]
essencia et natura diuina gignit et procedit ut [illegible] sic [illegible] que ad [illegible]
non tamen credendum est quod [illegible] acceptum [illegible] [illegible] natura diuina gignit filium
vel non gignit. Ideo [illegible] non est causa [illegible] vnitatis. Sed causa
quare [illegible] sequitur [illegible] vnitatis. Et [illegible] accepto est [illegible] pater
[illegible] quod diuina negantes quod essencia generat ad intra. Sed cum [illegible]
communitas est [illegible] communitas. Et [illegible] non generat ut generatur
vel [illegible] non [illegible] dicitur de qua essencia [illegible] et [illegible]
vnitas [illegible] quia non potest dicere de qua essencia [illegible]. Item cum sit [illegible]
[illegible] est [illegible] vbi que non generat ut generatur. Item eo sit [illegible]
[illegible] que non apparet actus [illegible] persone et
[illegible] persona diuina [illegible] essencia. Quo non apparet actus [illegible] persone et
[illegible] distinctiuis remouetur ab essencia. Ad primam instanciam dicitur quod quia non
valet, quia generare ad extra est [illegible] tam trinitati. Ideo essencia diuina [illegible]
[illegible] essencia diuina est [illegible] ad extra potest et quelibet eius persona, ut [illegible]
essencia diuina est [illegible]

ꝑt quocunque facere nisi quelibet earum faceret id. Si secus est de actione ad intra ¶ Ideo idem
est ac si sic argueretur tota trinitas creat ad extra ergo tota trinitas generat filium
admitra non sequitur ex tali distinctione actuum ad intra inequalitas personarum vel por
personarum ¶ Ad secundum non est ad intra extincto suppositum immediate tam sillogisticum in
talibus quemadmodum accidit ab inferiori ad superius. Et non sequitur si mos creat me
et ipse est una persona ergo una persona creat me ¶ Ad tertium sequitur prout est inequalitas multiplex
personarum divinarum et ipse est una divina ergo una divina est inequalitas multiplex personarum divi
num sed bene sequitur quod una divina est inequalitas multiplex personarum divinarum que persona
que persona inequalitatis multiplex personarum est una divina Sed eodem modo est quod non in
sunt exclusive corrumpit talis verbum omnis una divina est inequalitas divinarum
personarum sed et concludet talis verbum omnis una divina est inequalitas multiplex personarum
divinarum et omne quantitatis mercatum est quantitas mercatum licet enim nulla res in
creata quantitatis non est inequalitas tamen est inequalitas et patet quod in primum et
positionibus exponuntur extremorum aptande sunt exclusive et exceptive sunt plures
et ergo deus non creat ad intra et non deitas sicut hic creat et non quanto hu
manitas ¶ Ad secundum non quia non posse intelligere et velle sunt actus quibus tam
trinitati ideo dicunt nunc divine fuere intelligere perfecta persona forent inde
de trinitate atque essentia. Sic autem est divinitas inter non loqui de una divina
et non loqui de una persona Nam una persona non infinita ut est bona ut agat ad extra
quia hec competit personis sunt quarte essentie hec autem divina multiplicat se et
omnia et est bonissima et agit ad extra omnia et non est par ut postea quam
persona ¶ Contra ad deum Augustinus est huius solutio ¶ Divina quod ipse extendit non
essentie et persone ad suppositum non simpliciter et non persona ut et pater sic hic
ordine de nomine quod nunc grecorum sunt sepe et ypostasis quam latini vocant
substantiam vel subsistentiam ut loquitur Sanctus Anselmus Monologion 19. credens
ad hunc primum quod tres persone divine sunt tres substantie Tha... est quod Augustinus in
quod filius est substantia de patre et non de essentia et una ut dubium est isto primo
tamen utraque una cum persona origine hic a patre persona omnis quod hic a notione
persona ad essentiam Ideo primum loquitur Augustinus non quod essentia essentiam generat Sed
quod est essentia de essentia quod et quod ad primum responsio non aliter non fecit qua
unita Moderni autem omnes doctores ut Doctor subtilis inseparabilis dicit
sine distinctione ista primum filiatio quod enim ultimate abstractum singuli sunt et
illud sunt abstrahit singuli plures et vocat enim ultimate abstractionis
nunc vel remaneat utriusque abstractum ut humanitas Ideo est Avicenna ista
dicitur quod equinitas est tamen equinitas. tamen cum abstracta non recipiunt nisi primum
formalem ipse primo ¶ Contra istud illa primum ergo quod ab humanitate et equinitate et
alius forsan primum quod contingat abstracte analogia quiditate aliter et ab ipsa
contingit abstracte ... et ergo ad primalitatem a qua et a quibus aliorum
divinum contingit abstrahere analogia quidditate quam est perde analogia entitatem
et tamen res et essentia distinguuntur inter se loquitur sicut ab eis abstrahere
entitatem que fecit ultimate abstractionis et albedo ab quantitas non sunt certum
ultimate abstractionis sed albedo atque quantitas Et non ista inter se loquitur prout
est et non informare fecit primum vel fine ut videtur tela una sunt
ista longa fundata quia una divina diligit ... melior una creata et
ut pater quam aliqua creatura est ... et ... quolibet creaturam quod
nulla est formalis primo prout primo Ideo dixi quod in primum ... formalitate enim
enim ultimate abstractionis recipit formalem primum multiplex contingentia ¶ Item
personalitas est enim ultimate abstractionis et sunt credit quod personalitas unum
assumpsit humanitatem primum que creabatur ... creabat et per quod
humanitas ita sit sunt ... instantias mirabiliter ... quod ista doctorum longe non sit
una ut videtur ratio doctoris fallentis suppositum quod essentia vel deitas sit sunt et esse

sn ipa. z no gnat nec gnatur / cu actus sunt suppositorum et ma pma no agit sed patit. Nam iuxta hanc evidentiam na dmia no intelligit nec quicquam ad extra ordinat vel gnat cu mac pme no pnt denominatiue ille competere. Non ergo competunt. Tenentia dmia est qz ma pma vel gener. ergo sibi no pnt competere actus huiusmodi personales. Tertio vi dupliciter fidei aliter manuducitur ad credendum qz tenentia no gnat sum dei. Nam pr gnat et tenentia no gnat nisi zm zom qua tenentia gnaret qd est impossibile, cu tunc ipsius sicq gnaret. qua ergo nulli nac gnit attribuendus est formalis actus ppus sui suppositi. ß na dmia z na quia et gnare filium est actus ppus ppone pris / ideo na dmia no gnat ut humanitas no est alba nisi ipa vel ea insistens sit albedo. Haec enim ratio est distinguendi nome gnali actuum no suis ppletis, ut qualitas no est qualitas eo qz nulla subia quanta / inquantum z quanta est qualis z eq. et de ceteris prius. omnia enim puta sunt idem in subiecto ß negro dnr formaliter. Ideo vocatur Augustinus quid de Trinitate tatae 20. qz omne dictum aliquid est aliquid preter relationem velit enim qz relatiuum z relato dnr. et omnia nome gnalia actuum sint modi actuales subsie. quorum nullum ipse subordinat alteri. Ideo dt Aristotiles in prius. qz diuersorum gnium et non subalternatim positorum diuise sunt species et dre. Non video aliter quod erit distinctio nome gnium actuum ast inveniens et a subia absolutum fierent subia sit qz nulla actia forent nisi subie actualitas sit ... et puta mog loquendi de motu ut aliter diffuse exposui.

Capitulum duodecim

Pro complemento totali de dubiis sunt sex fiunt inferenda. Cum utrum subia dicat unice de subiam pma et scda. Et pr qz no. Primo phat. Omne subia ut huiusmodi hic zom ppter substandi accidentibus aliis qd non competit scdis subiis ex pdictis. Nam cu quantitas nullius subie no spectabilis sequitur competit scdis subiis. Item scdo omnes subie vles sunt genere subie cu aliis nulla dat vnii generis subie quisquise ad omnes pma subiam z scdam. et fiet genus gnam subie, cu tale sit subia za indiuiduum no species sui gnis qd z contra ad pposito concedens. Item si fuerat puta vnitas subie pme et zc ad genus subie no vt qz hoc facit virtuosissimus philosophus. omnis scda subia subsistit. sola accidens tanquam nobilis ab eodem. ergo scda subia est subia. go zc. Hic autem pont ista equiuocatione Vnde sepe ponit pho equiuocationem subie, ut 7to metaphysice 7to et pmo gnatio et cz. Vnde aliter possit saluari dictum pho sepe negantis vlia esse subias nisi pedo relatius subie in quibus no est zo. Ita 3 metaphisice gnatio 16 sic scribit. Nullum vle quod est subia. Ideo in pncipio gnatio 18. capit gnatiator tanquam declaratus qz tale no est subia. In illo dubio natur dicitur de equiuoce et suis subiam ponunt est nomen vlis, qz subia pt tripliciter intelligi dici equiuoce. Primo pter dissipare nam signatorum que no conueniunt in aliqua quidditate gnia, et accipit subiam pro tenentia inveniata vel tenentia creatura inueniaz omnis, ut 7to metaphysice 18. dicitur tenentia ipse cra que sunt sic pulcrorum et no est dubium qz sit valde equiuoce de subia. Scdo modo dicitur aliqua equiuoce subie pter quosdam subie diuisorum gnium, et sic casu signata impropriate equiuoce et diuise sigint. et subia za equiuoce dicitur de subia ad tenentiam et ad gnum qz gnant gnatione ad intellectus sunt subias. Et istis citatur pmo metaphysice gnatio 38. qz dt qz hic non species dicitur de indiuiduo et ipse se. et pter equiuocationem dicitur fuit antiquum dictum, qz omnis ha z species et omne sunt est species. qua accidere ppensum vel vle simpliciter ... ex zc pt intentionis quam vle denominat et tunc zc intencionis ... possit facit gdh tale plus vnum accidens pt vle aggatiue tam pre pme intencionis qua z zc intellectus ut loquitur gtar pma metaphysice. Coto 81. qz dicitur qz vlia no sunt subie quia sunt entia ipse, et vle est in tali adaliquid, ideo vle no est subia. Item fr qz vnitas et singularitas no sunt actia ... quasi passiones analoce qz dicitur p[er] ... in actu mtph. Et ideo laborauimus plurimum in equiuocationibus

signorum huiusmodi et ignorancie terminorum equivocacionum multos ambulant sicut cum
eidem subiecto diversimode equivoce equivocacionem et licet idem significet tamen appellativo quomodo
tallestrino idem recto et obliquo: etc de ambiguis accidentibus terminorum, ut homo esse homo
esse homo est: quod homo: tamen ad modum intelligendi [illegible] ut homo esse homo
dicit unum homo secundum modum intelligendi, ut est equivoca. multi eciam habere
audissent iam secundum legentes. quod maiores et parvi clamant ad deum in hoc seculo [Augustinus super Iohannem omelia centesima]
vox enim est ut spiritus audistis et meminisse debetis; et tamen unus homo ad unus
quia fideles multi [illegible] una ut palias secunda diffusa toto orbe terrarum
unus autem quia membra Christi quod et hec una rogavit esse quod omnes
fideles sunt unius homo sponsa Christi ut sepe dicunt sancti. Et hec est racio quare
sepius patra et sancti doctores parum attendunt ad generalem conformitatem in accep-
comunibus accidentibus terminorum, ignorancia terminorum equivocacionum faciat inimicos sepe putare
quod sancti doctores sepe contradicunt ad invicem et sibi ipsis ubi dissonancia non stat
in sensu sed in equivocacione notabili discordia. Una sunt equivoca ex parte nature rerum
et sic cum genus multiplex, alia cum equivocacione excludit genus longum, ut equivoco
subiecto et accidenti non sit una quantitas quibus inquantum eius. Ideo dicit [Porphyrius]
[talis de specie] Et si quis vocet omnia entia, equivoce utique nuncupabit. Aliqua
autem diversimode equivoce prestant parentali [illegible], licet omnium illorum sit cum terminis
genus una quantitas. Et inter [Aristoteles quinto phisicorum commento] 31. quod genus
generalibus non sunt comparanda quia in genere latent multe equivocaciones. omne quod genus
videtur hic [illegible] cum dignius et indignius et cum prius et posterius in ma-
omnia autem individua specierum sunt, sive sint prima, sive, ut quod homo est primus
iuris in natura. licet videat homines tallentes et equivoce intelligunt esse prius
esse magis sive prius secundum naturam, ita tamen proprio est individua non specialis sunt
sive analogum sunt entis; genus longum sunt prius; genus naturale ut multitudo
generandi in cognacione de nali. Et patet ex istis propositis superius ad secundam dicentem quod modo
Nonobstante tamen quod convenit loqui de subiecto prima et secunda, ut [illegible] per metaphoram
quia simplicitas et [illegible] denotat ut patet et homo et homo simpliciter et iste terminus dicit
unitatem quo ad terminos prius intelligo, licet esse quo ad ipsum terminum dicunt
universale et subiecte ut sepe repi. et ad illud similiter reddunt terminis fere. Alia diffi-
cultas est si universale generari aut moveri potest aut creari. Et videtur quod. Nam ex-
tensit loquendo de generacione omnis incepcio rei est eius generacio. sed omnia universalia incipiunt
piunt esse, ergo generantur. Alia patet in calorariis de accidentibus et specie. non sepe da-
ta species accidentis non est et post est. Et est dare subiectum in quo sit et in quo
alias desinit esse, ergo species talis accidentis sepe fit ex alio, et sic sepe desinit
esse in aliud, quodlibet autem dicitur generari et corrumpi. Et idem videtur de specie imperfecta
subiecte. immo de specie perfecta subiecte, quod in mundi principio sunt ex parte et deinde
tanquam ex materia et forma. Item quod universale moveri potest ex hoc quod potest sic
cessive locum acquirere, et omne tale est quod sic moveri localiter. Nam alium
dicimus moveri partibus localiter. quod mali [illegible] cum plene nunc mutacionem sic
moveri quod quia diffinite in mobili sunt. Et probatur corpus Christi dicitur theologi
moveri partibus ad locacionem hostie consecrate. quae ergo non potest fieri de
universale mota partibus ad motum suum individuum subiecti. sed non sit hic. et
non oportet hic aliqua suo supposito statim ergo est ut quibus una natura
supposita utique sunt partibus ut de corpore de puncto de linea. tamen universale
unus non sunt individua utique non videtur esse utique idem in millioni sit inst-
partibus ubi aliquid eius individuum prius est secundum nomen est spacium hominibus per
tota [illegible] in quolibet non prius erant omnia individua specierum humane sunt
universale prius non erant aliqua individua aliquarum specierum, ergo et species, et tamen
est consideracio de animalibus et bestiis et pluribus aliis pluribus et talibus nomine [illegible]

Item quod universale creatur videtur michi planius, quia produci est ex nichilo quod videtur esse creare
in 10or de causis propositione sexta, sicut loquitur. Prima enim rerum creatarum est esse vel ipsum
non est creatum aliud, quia cum omnium esse est prius ipsum, sive maneat et sive nichil
generatur et non est alia praeter prima causam quam ipso, et etiam videtur quod loquitur, et
etiam est quod loquitur de creato analogo, ipsum enim est multe probatur de enim fit quod necesse
patet esse extra deum aliquid ipso prius, quia ut alias ostendi nichil potest esse
quin ente sit a deo et per consequens est ens, et si ente foret quin foret quin semper
ut potest ens una vice esse quin et alia vice minus quin. Ideo manifeste videtur
quod universalia sunt prima entia que emanaverunt adeo ad extra probatur communis eternitas
in ipso creatam. Licet de emanando 2a quod sophista non dubitat quin in
dividuum tale maneat et omne individuum est universale, et tamen sic similiter non apparet
quod universale tale maneat utrumque primo modo. Et tunc accedo ad dubium. Dicitur quod loquendo
formaliter de universali ut dicunt realem, et quod omne universale extrinsecum est creatum
non apparet michi, verum quod generatur vel moveatur nisi extensive equatur in eius
ut auctor autem Aristoteles in hac parte, quia nono metaphysice 2a et semper aliqui dicunt
quod universalia nec generantur nec corrumpuntur, quia ipse dicit conformiter quod omnia universalia perfecta
sunt eterna, et per consequens non creantur. Ideo rapida est fides tamen ut ipse videtur
non quod sit ipse videtur, sed quia sicut sumitur in sacra scriptura. Generatio autem vel
sumitur pro generatione vel sublevatione et ut per generationem mixta accidit. Generatio autem
sumitur esse de generata quod est mutatio subita vel successiva subiecti a non esse
subiecti ad esse proportionaliter contraria subiectiva illa generationis, que quidem contraria ipsum
ad esse presupponentis contraria subiectiva in subiecto contra contraria generati
generatum. Generatio autem accidentis subiectivat in subiecto contra contraria generati
et non est nisi subiectivatum generari, cum quod non oportet fieri aliquid quod prius non fuit
sed ipsum aliquid modo incipere prius non fuit, ita quod omnis creata generatio presupponit
subiectum sive corpore vel natura, non sit autem creatio nisi generatio
presupponit subiectum, et nec cum primi anti, quia omnis incepto est generatio
prodit extrinsece per subiecti. Et nec cum prima causa, quia tunc foret est subiecto
hoc est verum quod universale accidentis generatur sive corrumpitur, quia non foret species sit
quod esset prius sine vel natura cum vel ut est generatum, quod est prius, non species sit
simpliciter in natura quam sive individuum. Ideo probatur accidens non species sed large loquendo
generatur sic non secundum sed large creatur universaliter cum generatur et creatur in principio
principio. Et species aliam generationem et corruptionem generat non sed incipiet esse
ut species alias species que incipit esse in mundi principio, que desinunt subiectum
alteratur prius natura, ex quo sed quod requiritur ad generationem. Videtur tamen michi
quod eadem species semper incipit et desinit ut species seminis conformiter semine simul est
in eis, et non contrarie aliqua alia semine eadem species non est per illa incepta
loquitur de generatione accidentali quam species sit in prius individuis, et eadem res
in mundo semper incipit et desinit secundum quando extensive de mundo fundata esse
qui Nam species talis non individuat a se non est eadem species semper
generata omnibus ipsis seminibus que species sit de esse suo simpliciter de est eius
individuum Individua autem individuata a se non sit semper incipiunt et
desinunt, et ita videtur quod extensive loquendo de creatione quod eadem species semper
dequirit et ita videtur quod extensive loquendo de creatione. Quod secundam rationem de quod fiat et sola
habet haberet esse continuum in causis prioris. Nam si deus moveret per quod vel incipit totum principium recte per orientis ipse
deus non moveretur sed mundus prout non moveatur acquirendo partibus locum
mundi. Sed si mundus creatus fuisset successive aut secundum fortunam cursum et creandi
esse secundum centrum fixum acquirendo loca cum terra devoluta in vacuo. Et
quantum ad dux extra quod conformiter non faciunt sicut et corpus Christi in hostia
calata. Ut autem non potest, Cum scilicet hoc moveri est denominatio suppositum
Ideo non potest movere formaliter nisi supposito. Tunc oportet species non sit simul sed universaliter
moveri non potest species formaliter creari aut causari et esse aliud vel.

sunt [illegible] secundum similitudinem. Nam si species inest ad motum sui suppositi, tunc videmus
ymaginaretur et alteraretur ad tenorem motus sui suppositi. Et sic in casu albedinis ma-
et fortis et quamquam non accidentaliter alicuius sui suppositi tunc vide an-
getur et vinceret, ut patet in accidentibus. Aliquod eius suppositum formaliter, et ita ap-
Ad hoc ergo quod aliquid moveatur per se, cum accidentis et quantitatis se ut ac-
parte perfectat que subito vel successive requiritur. Primo quod sit formaliter sive
[illegible] vel diffinitive sit in loco, et dicitur [illegible]. Secundo quod ex loco
[illegible] successive [illegible]. Tertio quod
aliquid acquireret tum locum in eius initio non moveretur [illegible] non movere loca-
liter, tunc non potest esse diffinitive in loco. Et patet etiam conditionem, deinde non potest moveri
sit locus ipse secundum se totum semper est ubique. Illa autem que limitantur ut
successive diffinitive sunt in loco, et alia simplicia que non sunt corporalia ad in-
stat loci diffinitive [illegible] et tunc loci occupat spatium vel alio aspectu ut spiritus
creati tamen [illegible] loci sit ubique, et tunc primo potest moveri localiter non tamen
ipsa [illegible] sit totum. Secundum patet quod assumpta [illegible] et [illegible]. Primo patet quod [illegible]
una vice [illegible] et alia vice [illegible] Nam si [illegible] quali tempore instanti fore
potest cum [illegible] sicut unum subito [illegible] supposita [illegible] primo instanti, tunc species
quantum instanti creationis primi hominis sub non gradu quantitatis
species instantis continue [illegible] instanti [illegible] inciperet et desineret esse
quantum vel aliter non posset [illegible] quantum [illegible] respondeat illi [illegible] species tunc sit val-
de quantitatis, et per quantum quantitatis potest ipsi inesse, et ita de aliis speciebus ut
aliter patet diffinitive. Nota tamen quod omnis quiditas ubique quamquam respiciat [illegible]
intrarum, quamquam ordinata [illegible] et quamquam actualem [illegible] Primo [illegible]
omnis species et ita quantum sicut potest esse. Secundo est ita quantum sicut potest esse ista poten-
ordinata. Et secundo non non est una vice quantum [illegible] et alia vice plus quantum
quia [illegible] verum quod [illegible] in tempore [illegible] omnia [illegible] supposita. Verum non [illegible] est
species sit quantum, ergo et nunc [illegible] supposita. [illegible] quantitas [illegible]
debet attendi penes quantitatem speciem, ut [illegible] quod omnis species sunt [illegible] quantum
sicut impossibile est quod quiditas speciei [illegible] quantitati [illegible] vel excedet
[illegible] omnis [illegible]. Videtur tamen quod dato [illegible], et data specie non [illegible]
sunt [illegible] quantum vel [illegible] quantior. Ex quo patet quod et quantitas [illegible]
et [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] quantitates [illegible] suppositorum
[illegible] sunt [illegible] in [illegible] [illegible] non potest aut [illegible] vel [illegible] val-
Et [illegible] potest loco de quantitate [illegible] [illegible] quod [illegible] possibile et [illegible] actu
alter sunt [illegible] ut est verum quod aliquid [illegible] est infinitum quod semper tunc non
sit [illegible] creatum potest infinitum. Licet sit infinitum quo ad nos sicut
[illegible] maris dicatur infinita. Nota tamen quod [illegible] tacto infinite
decimi [illegible] quod [illegible] unum suppositum in actu [illegible] sub se multa
[illegible] ex [illegible] individua et [illegible] [illegible] [illegible] coto [illegible]
vacat una [illegible], et omnis species potest ad [illegible] [illegible] est
[illegible] successive [illegible]. Et videtur quod [illegible] qui [illegible] [illegible] species
[illegible] [illegible] ad [illegible] quantitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quantitas tamen non potest augeri vel minui [illegible] quantitas de potentia dei non potest
augeri vel minui et impossibile est [illegible] quantitatem in specie [illegible] augeri vel
minui. [illegible] videtur quod [illegible] [illegible] dei potest [illegible] vel [illegible]
tunc [illegible] plura supposita et nunc pauciora, et esse multa supposita
est augeri [illegible] licet [illegible] [illegible] quod individua sunt se to-
per multa loca sit ut sit multiplicatum. Species autem multa [illegible] plus
[illegible] Ista difficultas est quod supposita [illegible] stat cum creatione. Unde
[illegible] quod [illegible] individua ut aliqua species. Primo [illegible] [illegible] creari
patet. Nam omne creari est fieri ex nichilo [illegible] est [illegible] individua
vel speciem [illegible] fieri ex [illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible].

ex aliquo, ergo necesse est omne individuum vel speciem sitam ex aliquo non creari. Si voluimus igitur diffinire a
ponenti viam, et testatur commentator octavo physicorum 46. Si [...] creationem. Ista igitur
continentes substantiam individuorum generum quod est sine materia, et dicam quod creatio loquitur de rebus, non quod
sunt ex quibus constituuntur diffinitive. Et ergo istam viam loquitur de rebus, non quod
omne tale genus et dicam sit creatum ex qua genus species vel individuum compositum
videtur quod nullum tale creatur non repugnat hoc ex nichilo fieri et sic sunt ex propriis partibus ~~[...]~~
ex aliquo. Item omne individuum compositum individuum substantie sit ex suis partibus ~~individuum~~ componitur, ut materie
~~et forme constituunt et partes illius quam sunt individuum~~ substantia sit ex nichilo
partium, si nulle illius partes sunt nichil, ergo nulla talis substantia fit ex nichilo
et per consequens nulla talis substantia est creatura. Nec obstat causam creat, ante patet ex hoc
quod omne tale vel constat causaliter ex suis partibus ex quibus naturaliter componitur constituunt et
partes variari quam sunt composita, et ~~sunt~~ quod sunt causa materialis compositi. patet ex hoc quod
non sunt causae formales essentiales vel finales. Ideo non sit causa ex ipsa
ex qua totum componitur sicut ex lignis lapidibus domus. quas partes vocant
causas materiales sequitur intentum. Si vero tale corpus continuabit arte humana
ex partibus componitur que partes causant pariter tunc fiet ex illis ut ex partibus
materialibus. ergo sicut et modo est eum dare tot factores quot et compositores
unum et nulla carum videtur esse creatio non sit ex materia presupposita sed
Item potest arguitur quod nichil potest creari, quia nichil potest fieri nisi fiat a deo
et termini creationis, et per consequens non fit ex nichilo. Antecedens patet ex fide primo
ad Romanos 20. Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Si vero ex ipsa tunc
ex subiecto sive aliquo, et per consequens non ex nichilo fit aliquid. Et confirmat
de posse quod est materia. Nam si aliquid tunc presupponit quod potest fieri quia quod
potest fieri prius fuit non quam facto ~~[...]~~ actualis, et illud posse vivum
sit causa vera non potest poni alia quam causa materialis. ergo impossibile est
fieri aliquid nisi fiat ex causa materiali, et sic tunc non creatur, sequitur quod
impossibile est aliquid creari. Non enim est possibile deum quicquam facere nisi ex hoc
quod deus potest facere et vult aliquid efficere. Et confirmatur est ~~[...]~~ logicalis
de creatione passiva ipsa enim non est actio presuppositum subiectum non aliud quam
creatio non ipsum denominat. ergo subiectum creatum fiet prius non quam ~~[...]~~ ipsa
creatio, et sic non sit creatura talem proprium sit creatura, et per consequens creatur
creatio, et sic non sit terminus talem proprium sit creatura, et per consequens creatur
et sequitur quod nichil creatur nisi creatione passiva quod est productio vel quod est
respectus in infinitum in talibus creationibus, quod unum est productio. Ideo si creat
respectus in infinitum [...] aliqua creatur creationem in deitatem
cum dicta creationem quam subiectat, tunc aliqua creatur talia causa infinita
creationem. Et istis consequens contra de creatione, et in infinitum talia causa infinita
moverent aliqua ad negandum possibilitatem creationis. Hinc patet quod necesse est
ipsum totum esse creatum, quia totum mundum est productum a puro esse nichil
ad existentia actualem, et nichil potest producere creature. Ideo nulla res quam
vocant ipsi creaturam potest existere nisi per viam creationis producatur in esse
vocant ipsum creaturam potest existere nisi per viam creationis. Ideo ergo
Ista enim productio a puro esse nichil ad existentiam non potest poni etiam in momento
quod sit ~~subita~~ subita et mensurata illius ponimus primum instans inmedi-
Non enim unum producit ab esse nichili ad existentiam nisi ex nichilo per aliqua
mensuratur per existentiam et propter instans mensurabit primo et nichilo prius
instans mensurans sua existentia, et id primum instans est dandum, quia
est dare productionem illam ab esse nichili ad existentiam. Ideo in me relatione
sit ordo prioritatis naturalis, non esse tamen non perdit vel distinguit a primo esse
existere, non esse cuiuslibet primum dicit sit ante prius prius omnem partem
natura creata. Alias autem probavi quod ita productio ab esse nichili ad existentia
actualem non sit etiam ante tempus temporis actus formis et terminus
impossibilis involuta infinitate naturaliter sit tamen quo ad suam actionem

sufficit primo in infinitum est magna potestas
nec creare. Ideo oportet quod habeat incomparabilem et impossibilis ad esse creature
Ideo non aliqua productio rei ab eo nihili ad essentiam communis qui sit eternitas
et omnes sunt omnino communis. sequitur quod omnis talis productio ponit incepcionem
durationis. Ad primum dicitur omne individuum speciei creatur, quia creat in suo ana
ducto creature comparata deo non potest creari et similiter creationis dicit omnes species pro
ductus per ordinem se habentes. Et ita videtur probabile, quod deus potest creare creaturam
suam, quia semper facit eam esse sicut lux lumen, et quia quilibet talis factio
non potest prima creatio dicta cum se tamen eam conservationem. Licet
philosophi enarrare verba nihili similia. et tamen primum et conservationem dicit aliqui
fieri ex nihilo. ex eo in proposito est constantia cause malis. et nihil
distinguit ... per prima impossibilia essentia rei factibilis. et ita non repugnat
aliquid una factione fieri ex nihilo. et aliqua factione fieri ex aliquo
In Anshelmus monologion octavo dicit Triplex aliquid fieri ex nihilo. Duplex
ex nihilo. Primo potest intelligi quo modo zophiste credunt tamen deum quam ex
nihil sit, cum nec est ex aliquo fieri aliquid nihil. Secundo intelligitur dicere et
nihil aliquid fieri ex illo quod nihil est. quod tamen et unum si res
fiet per suppositam ... Tertio tamen catholice, quod aliquid sit a primo esse
nihili ad essentiam actualem per non creata ex qua fuit, et tamen omnes
creature aliqua factione sit fuit ex nihilo. patet quod omnes creature tamen
nec repugnat si sequitur quod omnes creature fuit ex aliquo. et tamen ad primum dicitur
creatura quamlibet dicitur per mundi initium et creationem dicitur in causis secundis sit
una factio cuius una pars est prima creatio et illa factio aggregata non re
sequitur quod solus deus potest creare quia nihil potest creare nisi quod potest produc
ere analogum a primo esse nihili ad essentiam actualem. Talis deus habet potest
tur esse cum unitate creata. et per quamlibet causam ... creaturam, et ideo faciet
ad finem a quo movetur. sed cum esse nihili quod non potest ... creature. Ideo
manifestum videtur quod deus non potest communicare creature suam potentiam creativam. Ista autem
opposito. Ad aliud argumentum videtur quod nihil quod utrumque unum assumitur, et de forma
ille qui fecit primordialem materiam fecit ipsum ex athomis ultra quas non
... productio creature in suo genere in suis principiis multiplicabilis est deo propria
creatura productio in suo analogo est deo propria sed ergo omnis
sit deo propria quanto magis productio ad nihilum in ... Et sic ista productio ad extra
ad quod argumentum quo probatur, si aliquid efficitur a creatura prius efficitur a deo
et per hoc patet ... secundo creat. cum pueri omnem tamen in agendo, et per consequens p
venit ... tamen malorum. Nam ... ex parte unum concluditur. Sed dux
est difficultas in ista ... si tamen sint productionis creature quod sit per se
causa qua una potest effectum producere per reliqua. Et videtur quod quia
est productio passiva a deo. et alia productio cause secunde quod non potest esse sine
productione cause prius distinctam a productione sequitur a natura. Hic est notandum

q productio que est creatio quitur comparative ex creatione in suo analogo et productio-
nem secundum. Ideo non est dicendum quod ita distinguitur a productione simpliciter et omnis
productio naturalis precedens distinguitur a productione pro quo. Unitur est dare productionem qua
facit prima causa et instrumentum eius, et per quam omnis prima causa efficiens illius
productionis in qua productione fundatur motus, et ita immediate a subiecto et tempore et
producto quietat omnia vel prima causa efficienti superiori et nulla tibi est actus
non sequitur pro illo priori ipsa est creatio sicut non sequitur ipsa pro illo priori quo
Petrus est prius ens quam substantia non est substantia, pro quo priori non est substantia pro illo pri-
ori quo prius est ens vel quam homo non est ens homo, ergo pro illo priori ens aliquo
inventum et de similibus. Productio enim est a deo et pro illo priori non est in aliqua
prima, ut est prima paritas quo ad quantitatem, sed media paritas quo ad causam. ¶ Ad 2m
patet ex defectu equivocationis quod quia non concedit. Nam omnis creatura fit ex
deo ut principio originante, pro idem ut causa exemplante et ut deo
ut causa finali quietante et consumante et conservante. Sed deus non est causa
subiectiva ex qua materialiter et in qua formaliter recipit creatura, et ita mixta
equivocatione probata est creatura ex aliquo et non est ex nichilo. ¶ Et ultimo
quantum ad primam consideracionem. Dic quod est dare duplex posse. Primum est posse longum ex parte
ad 2m est posse creatum in quo fundatur in increata non contra. Ablata et id
posse est una prima. Sed aliud est posse in infinitum prius, ut patet esse per xi
et in 1a questione laborant qui dicunt quod omnis prius creatum fit ex actu et
potentia. ¶ Quantum ad secundam deductionem circa de subiecto creationis passive dicitur
pro quod 1a est per oppositum quam 1a creatio activa que ipsum infert sicut passio est per oppositum
actionem quam ipsum infert causam. Unde creantia est subiective in deo. Sed creatio sub
iectat increatum, ut est creantia actionis prime in quo vel intellectus subiectivus
sua moventi non fit agentia omnis partium actionis prime in quo ¶ Subiectum
autem creationis est primus quam creatio et causa eius subiectiva et simul
tempore creatur et subiectat istam creationem et patet quo ad quantitatem naturalem supra
tempus prius tamen est natura et quia est aliquod subiectat creationem ut primus
sequitur 1a creatura est, ergo 1a creatio est, et contra non tamen sequitur si 1a creatura
est aliquando tunc est 1a creatio. Sed ergo. Prima autem vero consimilia supra tempore et
sedam quietam ad tempus, ut creatura prius est origine aliquando fit creatura
primus esse non potest nisi fuerit creatura. Sed concedit utique quod pro illo priori quo
est aliquod subiectat illam creationem est creatura, et prius quo ad quantitatem non
quo ad tempus est creatura aliquando creatur. Loquitur autem de creatione subita et
ita si calor sit causa subita 1a est causa partis subiecti sui creati ad
subiectum in quo generatur recusat illam creationem et est causa sua ex parte partis
posterior in natura. Differt autem creatio a partibus naturalibus non illa presupponit
subiectum suum creari. Creatio autem est subiectum creari et creatio est subiectum omnis

Tertium dubium est si annichilatio sit impossibilis Capitulum 13 et motus naturalis
Appositionem plurimum supposita Et primo videtur quod tamen absolute unum est quod
deus potest annichilare sed prima supposita de veritate est possibile impossibilis tunc fuerit
prime stetura et prime impossibilis. Arguitur enim quod deus non est omnipotens nisi quod
posset annichilare quia si unum contrarium est in actu tunc et reliquum est
in actu. Sed creatio et annichilatio sunt contraria, ergo posita creatione ponenda
est annichilatio. ¶ Item quanta est distantia a non esse ad esse tanta ergo est
distantia ab esse ad non esse. Sed in prima parte distantia potest prima infinita
et impedimentum. 2m patet ex parte sicut tanta est via ab Athenis ad Thebas et
ergo sicut dicitur 3o physicorum sic tanta est distantia mediata ¶ Item deus libere

contradictorie conservat quamlibet creaturam. Sed quicquid facit libere contradictorie potest subtrahere, ergo potest
subtrahere conservationem qua conservat quamlibet creaturam, ergo sicut notum est quod quamlibet creaturam
annichilaret. ergo hoc est possibile. Item non potest probari impossibilitas annichilationis
sicut patet ex solutionibus quas modiciores doctores defendo hoc cessando tenent.
dicit ad argumenta facta in oppositum. Sed si esset tam impossibilis. possibile facere improbari. ergo non
est impossibile/ tamen multa argumenta faciunt modici probandum quod annichilatio potest esse et
vi medii. quod tamen quadruplex racio est tollenda. Et demum annichilationis impro-
banda. Ad primum patet. quod probando petit in principio. Si enim annichilatio sit contra
creationi. tunc esset si eius potestas probaret. hoc tamen argumentum si procedet probaret
quod deus semper annichilat. sed sic concedam tamen. quod deus semper creat magis
est tamen contrario talo. Ideo patet quod primum argumentum multum deficit. Et si queratur
quid est contrarium creationi. dicitur quod nichil. Non potest deus qui est purus esse, non potest
esse quicumque contrarium potest ut actum dei qui est creare. Nam non esse non potest
esse simpliciter intelligendo ut negatur omne esse sed non esse contrarium, ut non esse Petri vel
alicuius creature in genere ad quem modum loquitur. dicitur tamen aquo generationis esse
non esse. et tamen corpus ad quem corrumpitur esse non esse. Sed tamen est impossibile
non esse infinitum potest contrarium et non ut negat omne esse. Ad secundum argumentum
patet quod petit principium. Sed quod potest dicere ut esse et non esse simpliciter. Consequens
quod potest non esse simpliciter. Cuius probacioni tamen non innititur. Si enim loquamur de omni
esse contrario tunc nichil concludit nisi quod contingit deum corrumpere substanciam sed
quid deum substanciam generare. Concedit tamen a quibusdam quod deus potest corpus ad tantam
temperantiam complexionis reducere quod non potest illam complexionem dissolvere, ut creditur
de celo et corporibus glorificatis, tamen potest corpora iam in aliam complexionem sed non illa
corrumpere. sicut deus potest facere filium meum non esse fuisse, et alias veritates
de preterito quas non potest nisi desinere conservare ulterius. Unde contrarium ad instans
inter affirmationem et negationem. Tercium autem medii quod fuit hoc aliquid superfluum
quod non potest esse tanta distancia nisi impossibilitate tamen. Unde autem concedendo deum
de non esse ad esse ut videtur argumentum. Ad quartum dico quod aliquid facere et vel non facere
non autem impossibile facere aliquid deficere. Albertus: alia huiusmodi racione quod facere potest
libere contradictorie fecit beatitudinem Petri, et tamen non potest desinere ipsam conservare
quia tunc beatitudo foret non beatitudo et summa libertas dei exigit ipsum liberaliter
(?)olando et non dampnificando potest producere. Quis quamquam catholicus dubitat quod
deus summe libere produxit spiritum sanctum, et tamen ipsum non potest non producere. Similiter
quod divinitas est quod necesse est prima producta creat ad intra non non produxit et non
esse. eo quod non habet esse impossibile vel esse possibile precedens suum existere. Ideo tamen
huiusmodi productionis quod est relacio racionis sunt productus et productum et non
tamen separati disparati. sicut est generacio in generacione creata et aliis motibus quod
non mensurantur tempore sed et instanti generacio autem et productio dei ad
intra mensuratur eternitate. Ita quod deus eternaliter produxit et producere eternaliter
et plene eternaliter est producta et non in hoc motu vel incipiet deus. ergo an-
nichilando creaturam suam facit eam tamen purum esse impossibile sicut fuit eternaliter.
et corrumpet omne esse primum in tantum tercium vel in suo inducendo quod esset
in deo nimia senectus. Ad quintum argumentum non est inde est non probat aliquid. Sed
est unum quod considerandum, sicut qui tamen deficiunt argumenta ad inducendum istam
negationem. acsi diceret ego nolo vel nescio plus arguere, sed probatur in negacione
et ego nolo Stomarchandie zole probare. Sed tamen argumentum factum est verum, in omne
finitum potest multiplicari. et omne unum multiplicari non suo. Sed in primo sunt plurimi sepe in
utiles, et in secundo est semper mentis creatas impedientes racionis conservare. Unde quia
a multis philosophis videtur quod tendet ad dei omnipotentiam posse annichilari. et sal-
vant modis suis argumenta ad oppositum, multiplicantes ad hoc racionibus et baptizantes pra

huiusmodi terminos istos ingenerales. Ideo ne suspicetur generosos et tardem a disciplina virum
virilem vitat hoc habeat cautela. Certe enim non est michi certum ex ratione vel scriptura sacra
quod annichilatio possit deo competere. Ideo non periculose potest id asserere vel admittere si potest fieri
quia tunc esset in primo possibile et summe hereticum. Ideo non admitto propter periculum sine evide-
ntiis facientibus michi fidem. Et credo quod hoc non fiat antequam audiuimus in tuba novissima
vocem archangeli. Et obicitur quod tu potes complexe verum quod a te admittitur contra acti-
dere nescio quomodo. Nam id quod sunt sophiste et impossibile sunt admittunt quod est difficile
virilis contrario. Sed scio quod adiacet michi occupatio vitiare. Scio eciam si id assero de deo
tunc non potest esse. Tunc pecco. Secundo minimis feci quod sum in talibus contra statum sophisticum. Ideo
non habet evidentiam quod deus non potest annichilare cum aliquem istam generosum necessaria sed deus
non potest annichilare, et ita in multis pluribus, ex quibus non confundo meam ignorantiam con-
fitendo. Solvitur igitur istis ex evidentiis faciendo evidentias ad partem oppositam. Suppono
primo quod sicut creatio est productio de puro esse nichili, ita de nichilo in effectum
ad esse effectuale extra deum sic annichilatio si foret esse cessatio creature in puro
vel in effectu, sic quod preter omnia creature haberet purum esse nichil. Exemplo ut primo
quod deus non posset annichilare aliquam creaturam nisi annichilaret universitatem creatam. quod
tamen non potest propter Christum et beatos. Ideo ut quod non potest annichilare. Nam omnis creatura
habet esse creatum in suo creato analogo, videlicet ex dictis sed id esse non dependet ab esse
contractioni potest annichilare non esse analogum et per consequens nisi universitas creata anni-
chilaretur. Confirmatur ad hoc enim quod aliquid simul creet oportet quod sua species et genus
simul creentur. ergo a quo pari ad hoc quod aliquod individuum annichilaretur oportet quod
omne esse creatum ipso superius annichilaretur. Sed cum quidditas que est per principia re-
manet quo annichilatur tamen non cedit in nichilum sed in eius potest tamen. Hec enim
dicunt moderni quod licet species et huiusmodi accidentia que desinunt esse in deum per propria quod
non annichilantur propter remanentiam subiecti. exemplo producunt quod alie creantur
a creatione ipsa facientibus. ergo non magis cognatum potest universaliter creature omnis
preter quam sublatum accidentis quod est alium multomagis nisi annichilatur. sunato ipso
que. Hec enim dicimus quod panis et vinum non annichilantur. eo quod conveniunt in accidentia
sed ergo remanentia accidentia rei per depositionem cuiuslibet partis sive quantitatis tollit eius
annichilationem multo magis remanentia essentia rei in sua specie ea que idem
est cum individuo desinente. sicut enim concedunt heretici quod substantia non annichilatur
etc quod species eius quintessentia corrumpitur ipsa resoluta in athomos quos negat
philosophus et subsistere. Et conformiter dicunt quod substantia forma materialis non annichilatur. licet
quelibet pars eius quintessentia corrumpitur propter remanentiam materie prime. que est omnino
aliena natura, nec habet replicatio in sua propria efficacia. qui arguunt per idem quod
deus non posset producere creare nisi creet saltem in ente analogo. tales enim oportet
addiscere ysagogas porphirii. quod sed genus creata omnia creata et increata verum
equivoce principaliter. Nam cuius creatio est simul principium analogum. Iste loquitur potest
ad istum argumentum. Nam posita annichilatione oportet dicere quod ipsa potest actus distinctus
ab annichilante et ab annichilato. sed impossibile est actum esse nisi sit subiectum quod
denominat videlicet de creatione de qua nunc dicitur. ergo oportet esse quod annichilatio de-
nominat. quod est impossibile. ergo non potest esse annichilatio. Nam omnis annichilatio ~~fingenda~~
fingenda vel foret subiecta vel successiva. sed quod subiecto annichilatur aliquid
tunc per mensura annichilationis non habet esse creatum, et per consequens prima mensura
non subiectat annichilationem ut recipit denominationem ab ea. non enim est nisi
quod accidens subiecti quantitatemque habet esse facit subiectum sicut omnino de esse. Et constat
quod esse nichil de creature non potest subesse annichilationi quia tunc deus annichilaret
sed si procederet aliquid annichilaretur tunc continue est annichilatio per partem et
de subiecto primo annichilationis illius et eadem annichilatio quia prius. Nam continuatio
in esse non potest insistere ad annichilationem sed continue quantum est de subiecto continuat in
esse. ergo continue quantum est de subiecto non subiectat annichilationem quamdiu est, ut
valet negare distinctionem annichilationis quia annichilatio est in ea quam denominat

ergo oportet quod annichilatio sibi correlata que infert nisi termini denotatur. Similiter probo
quod deus successive annichilet corpus vel mundum subducto eius motu alio foret tempus
quod oportet fundari in motu, ergo annichilatio foret motus, quod oportet sine subiecto. Item
probabam arguere oppositum contra ex non quiescit arcus ad hominem. posito quod deus per totum
istam horam alterat post mundi annichilationem eius creationem instantis sed hoc quod
mundus ille moveatur contra per tempus tunc est dare unum motum horalem compositum
ex mutationibus indivisibilibus, et tamen oportet tempus continuum sine subiecto continuum.
Item eodem probatur quod subiectum temporis aut subiectum totius dati motus et per quos annichilatio
Non enim videtur quod aliquando annichilabit vel recreabit aliquam annichilatio vel
recreatio secundum quod debet in ordine posterius aut prius nisi posito tempore et subiecto
ut videtur ad oppositum contra quos arguitur quod deus posset annichilare nisi posset recreare
quorumcumque libuit. Nec foret ratio quare deus posset annichilare vel creare
quod per idem instanti creationis posset per remotionem de
parti inope recreare. Non enim per totum instanti posset esse eiusdem rei recreatio
et annichilatio quia tunc idem esset simul et non esset etc. et tunc non succederet sibi
creatio et annichilatio sed forent simul infinita instancia, et tunc forent
distincta ab invicem sed omnis creatio foret annichilatio et econtra. Item per instanti
nove creationis foret in toto novus mundus per totum, tunc per nomine instantis
a quo incipit non esset quia aliter foret mundus prior ex mundo pari
sicut Aristoteles dicit quod nox fit ex die, et contra movet casum ipsius mundi. Et
tria possunt dici est propter defendere. Item confirmatur contra quod annichilata
omnipotentie creata succedunt tot creationes quot erant create, et primus non quibus
annichilatio potest opus dei huius plenissime totum creature sive potentiam sive
privationem non posset esse negatio, eo quod tunc foret eterna. Ex quibus patet quod per
omnipotentie creatam succedit alia omnipotentia etc. in infinitum. Item adversarii
dei quia nescierunt unde quid subiecta creatio negaverunt etc. probatur etc.
Et idem est Augustinus de natura boni 20. docens quod dolor est melior quam corruptio
et ideo infuit corpori Christi et non corruptio. Item ibi et supra alibi probat quod
malum non potest esse nisi fundatum in bono. mundus ergo post annichilationem cum
mundo bono pari foret malus et fundatus in bono. Tercio arguitur moraliter
ac metaphorice ad idem sic. Deus non potest punire hominem sine proporcionata exigencia demeritorum
sed si posset annichilare posset, ergo hoc non potest. Antecedens patet contra hoc eo quod omnis pena
iusta est vel ad purgandum vel quo ad compescendum vel quo ad temptandum
sed utrobique oportet quod sit dignitas inpunita, quia aliter posset deus esse acceptor
personarum. Immo aliter quilibet beatus in celo post confirmationem beatitudinis contingen-
tissime posset annichilari, vel aliunde posset esse beato securitas, vel caris-
simum suum prius posset annichilare sine hoc quod ponat absurdum, et maxime
perditare suum posset contingere sine suo merito tenuare, etc. de multis que
deduxi non posset deo christianorum competere, sicut dicit arguens potest credit. Si deus
potest annichilare hominem, tunc potest annichilare eum pro suo demerito, si enim deus
potest annichilare hominem exigente causa, sed ergo potius annichilaret
pro delicto suo non foret sibi pena, quia iusta dicta. omnis talis annichilatio
tollit subiectum ergo et quidlibet eius pena, et item deus non puniret citra condignum
et exigentiam acceptam maxime dicunt, quia unum proposito conservando in esse
et eius perfectionem contra puniendo. Aliud dicit per peccato infinito minori mi-
sericordie annichilando, quod ergo non potest competere iudici rei iusto. Confirma-
tur contra hoc quod amor est adherentia cuiuslibet creature deo que est adherentia partis

sed tamen incommodum si potest annichilare hominem

vel accidens subiecto sed nullus actus potest annichilari nisi annichilato subiecto, ergo nec aliqua creatura
nisi annichilato deo, quecumque enim creatura est cum esse in simplex ab deo, nec potest intelligi
per instans existere nisi de continuo deo inniteretur. ¶ Item dicunt adversarii de accidente et subiecto
et quodlibet sunt idem est quod est actor adherencia quam essencia et actor et posterior
sed ex dictis. Aliter enim peccator annichilaret spiritum et gratiam quamlibet sed per peccatum mor-
tale ipsam cum sit totaliter extinguerit. ¶ Confirmatur 2º per hoc quod deus non potest aliquam cre-
aturam de esse suo illabitur quantum ad essenciam sed potencia dei quantum ad essenciam
sufficit ad conservandum rem in esse, ergo deus non potest creaturam in illo deficere. Est
enim lux que non potest obscurari, nec quo ad actum suum qui est purus esse, ut
dicitur Exodi 3º. Ideo non potest sic grandis. Et hoc est quod dicit Augustinus in de civi-
tate dei contra Manicheos tali loco: quare esse suum non potest sic grandi, et per quod non potest
omnem creaturam extinguere. Sicut enim posset facere multa foramina varia in modo
a quolibet centra preter ipsum, et foret mollis in volumine, cum preter puncta sua
tangit in centra magnae finem que non potest sic grandi templatio dei superadditur
centre. ¶ Tercio per hoc quod de continuo aliquid est prius a natura de tanto remanens
est ab annichilante, sed de continuo aliquid est prius a natura de tanto primus adhuc
deo, cum ab eo sit illa permanencia, ergo de tanto est distancia ut annichilet
sed hoc verum est est prius natura quam verum fuisse non potest annichilari. Videtur ma-
gis quod verum esse non potest annichilari. Nam verum fuisse presupponit verum
esse ut eius causam originalem ut tempus preteritum et ut prius quo ad quamquam
sequitur enim. Hoc fuit, ergo hoc est, cum apud deum cuncta sunt presencia et non
sequitur ergo, cum hoc posset esse in evo subiecto tempore sic fuisse ut fore, et ideo
deum relinquisse nobis tales veritates de preterito et futuro, ut potest intelligi potest
annichilari preteritam, eo quod non potest desinere esse, sic non potest creare futuram
eo quod non potest incipere esse ut exinde cognoscas quod posset non potest annichilare
veritatem posteriorem deo potest esse nec creare, cum sic remaneat fuisse creata
esse in se, nec potest creare prima individua ope administracionis, ut sic dicitur quod prima
facta fuit ex terra sensibili. ¶ Ex quo confirmatur ex hoc quod multa accidencia mundi deus
non potest annichilare, ergo nec corpora subiecta, sicut enim prima potencia innititur illi primo
facilius est destruere quam construere, sic dicit replicare contra eam quod facilius foret deum
quodlibet actus annichilare quam eius subiectum dicunt potest de tempore et motu et ceteris
accidentibus primis individuatis ab ipsis quod deus de potencia sua absoluta non potest destruere
cum fine sive nullius periodi ut alias dicitur. Nam tempus eternum et breviter omnis
motus sed breviarent, tunc non foret id actus sed per eius ideo non tale potest a-
nnichilari nisi non possit sic annichilatorum deficere. Deus ergo tanto bonitatis
sive qua non potest esse nisi occupatus culpe pena inspicere et dampnum permittere
non potest annichilatorum permittere. Nam annichilatur natura creata non quecumque innatur
quolibet, et puniatur simpliciter totaliter residuum sine causa inspiciatur. Et sunt
Ysaia 28 dicitur quod opus punicionis est deo alienum et peregrinum. Vnde auctor
rerum magnatorum et merces nobilis auctorum sunt preter finem meliorem
quam esse corporis facturus intimus ut non sunt puniciones sed potest exprimere
institucionem nature, sicut passio Christi facit omnes penas horum et passionem tricesimam
est ergo mundum spectare in Christo quemcumque ut ondit Augustinus super Genesim
ad literam 28. Et ista partem tenet Armachanus libro 10º de paupere
tali nono dicens quod annichilacio foret non acto sed conservacionis defectio quod
repugnat deo. Et idem Augustinus sentencie 83 questione 21 questione 22. Videtur
quod deus non potest esse ipse causa non essendi rei, tunc enim foret per annichilacionem

et ext' mundu variu infinitu. Cu go pluralitas ametulacus ut sit articulus fidei ut inde
sequitur no admittit illa racionem ad hoc probandu fuerit michi ... ples rones ¶ Scdm
dubiu est quid sit distinctio specierum arguenda. Unde cum multi quod angeli et homines sint
eiusdem speciei, quod omnes bestie sint eiusdem speciei, quod omnia mixta mandata ... in specie sicut et
anima electa. Vel aliter quod sit processus in infinitum in speciebus quod refugit natura. Nam ut
tangit porphirius capitulo de differentia, ex commixtione seminum equi et asini fit mulus. Sic ergo
non ex commixtione muli et alterius bruti fit individuum disparis speciei. ¶ Ista est difficultas
magna ut plurimum ignota, cum in virtute aliqua nature lateat specierum distinctio. Sed autem communiter
quod cum a se varius individuorum convenientiam in accidentibus, et proponens quantum sufficienter
omnibus accidentibus de genere specie substantie consideratur quiditas generalis dictorum individuorum
et descendatur per quiditates quousque perveniat ad unam communem que non est inferior
et illa est species specialissima. In illo autem descensu est error multiplex. Quia contingit sepius errare
dividendo aliqua genera in accidentibus. Cum hoc fit ... illusio. Ut posito quod angelus
transfiguraret in bestiam vel ista autem alia bestia transformet in aliam bestiam.
Ista tamen illusio probatur ex hoc quod evenit in alia parte. Item memoria humana
collecta ex multis sensibus certificet in magno homine hunc errorem. ¶ Secundus error
est quod cum quiditas ex passione vel alio accidente ignota differentia substantie et quiditatis
accidentis, sed unde est valiture ... hunc errorem ... cognoscere distinctionem
in quid, in quale substantiale et in quale passionale, et alia predicamenta nove
generum ut predicamenta in quantum et in quale variale et in singuli et quo ad decem
sex genera accidentium. Ideo propria ... philosophorum est recte venerari species rerum
et consequenter ... ; sed toto sensu non est michi nota co-
parta specierum. ¶ Tercius error est de insensibili medio capiendi communem quiditatem
cum non capit ex communi operatione nisi in aliquo communi accidente. Nam sunt homines
diversarum regionum sic diffiniter signati, et plus varie quam isti homines ...
et pigmei, ut contingit in ... et ... et ...
... ergo differentiam accidentalem ... differentiam substantialem ... cum a
differentia accidentali incipere. Cum omnis nostra notitia intellectiva in genere sit ex primitiva
notitia sensitiva. In primo ergo ... concludo ex accidentali differentia differentiam substantialem
est error plurimus. Et videtur michi quod verum dicitur. Utrum ... operatio a qua
... notitia est ... communis ... sit talis ...
et notitia distinguendi accidentale a substantiali sunt media ... in obscuritatem
notitia specierum, ut ... ex intellectione operatur ... contra
... naturaliter appetit, concludit quod sit alterius speciei quam bestia, si
autem sint homines nobis antipodes, vel in remotis in ... a
nobis diffiniter signati, ut habentes unum oculum in fronte, unum pedem
latum quo tegunt se. Et de diversis anatomiis hominum quas
narrat Cronica, constat quod omnes illi descendant ab Adam ... una
et sint virtuose ... contra ... et nativitates climata sunt
in se vel in suis ... signatorum singuli ... et ita si longo tempore
vel aliud accidens mutat ... singuli signum est quod non sufficienter ...
diversitatem substantialis differentie. Et ita ... est nobis notitia ... ad ... tanta
ignorantia sunt in via ... de distinctionibus specierum bestiarum
arborum herbarum et lapidum. Bene tamen est nobis ... in nominibus
suorum accidentium sicut ... a ... capientes quod non sunt
alterius speciei quam bestie ... specierum ... contra
... ex ... ¶ Ex istis ... quod licet in via ... notitie ...

substantie sit prius nobis notior quam aliqua sua species vel genus alicuius accidentis, tamen sepe con-
tingit a casu mutato ordine nature quod ipsa et certa notitia prius cognoscatur substantie vel
genus alicuius accidentis. Secunda pars patet quia ordo cognitionis nostre naturalis facit nature contrarium ordinem
factis nature. Sed pono non inter omnia illa que per substantie, et tamen cognoscendo speciem huiusmodi
que prius et distincte oportet prius sit cognoscere genus suum, etc. usque ad quartam, nec
potest quidditative cognosci genus alicuius accidentis nisi per cognita substantia quidditative. ut 7°
Metaphysice. Nam accidentis esse est inesse. Ad quartam patet ex hoc patet quod notitia talis que
valde generalis et parvis inest homini et parvitatem, generalis ergo horum capitalis
aut parte manuduci in notitia quidditativa data speciem substantie vel accidentis magis
specialis notitia quam ipsius substantie generata quod non prius hoc confusa notitia ipsius substantie.
Sicut prius non in ordine attendi. hic hoc distincta notitia sicut est de accidente speciali
cum prius sit notitia dicta de quacumque substantia. Sicut autem eius in suo analogo
est nobis prius cognitum et in tantum qualiter ipso prius sit in notitia prima
per cognitionis patet multis quod primo cognoscit qualitas prima ut puta caliditas
vel frigiditas. Ad primam difficultatem tacta dicitur multis per quod angeli et
homines sunt eiusdem speciei, eo quod homo est superior in aliquo angelo in beatitudine. In
aliis vero angelo est inferior. utrobique vero est beatitudinem illam esse ex gratia et
cum ultimum naturalis capacitatis utrobique impleverit. Vel quod pariter stant in perfectione
et capacitate naturali. ~~Sed~~ Sed autem hoc sit corporalis aut corporibus // non aut dicitur quod // et angelis non
primum tamen sunt proprietates species sicut masculini et feminini sunt proprietates
maris et femine, que sunt partes hominis mortalis, et de differentiarum nominis
probat postea. Et si obicitur corporale et incorporale dicunt plus quam genere, et quod corruptibile
et incorruptibile sunt prime differentie ipsius substantie et per quas non insunt individuis eiusdem
speciei prime. Dicitur ad primum quod intelligitur de hiis proprie. Nam corruptibile recipit impossi-
biles proprias ad inductionem vel adductionem forte principalis dispositionis, et
non sunt corporis incorruptibile, et ita dicta constituunt genus primum. Et sic hic dicunt
deam ubertatem nature maiorem et multis aliis dicitur, non quod non incorruptibile et corruptibile
sunt eiusdem speciei. quia tamen non fiet casu persona hominis que est mortalis et
licet que tamen est corporibus mortalis et miseria. ergo est tamen fidem perpetuam
sequi sunt eiusdem speciei generis localis. Ad primum, dicitur quod iste non sunt due substan-
tie in casu persona hominis. que primo vivit vita corporali per mortem
est incorrupta sicut sunt omnes post resurrectionem. hoc est primus. quia autem
est sibi corporis sit a causis, generativa autem et proprie nomine facit nature
ubi talibus differentiis, et ita substantia sentitur aliquotiens per non que dividit in
corpoream, sed hoc est utrumque uniforme in eadem prima ratione, etc. non enim
idem est corporeus et incorporeus. Et si obicitur quod anima humana sit perfectior
quam angeli, cum prius habet separata sit pars perfectionis cum angelo et tamen
perfectionis addit per aliquid vel aliter cum non perficit prius plene beatitudinem
ex unione anime cum corpore. hic dicitur multis probabile de hoc et nunc sua.
Secundo tamen quod dicitur est perfectio sed cognitionis et actualitatis. Perfectio cognitionis
hominis cum sit duarum naturarum utrumque vel tamen a corpore vel ab alia, etc. ex unione
anime cum corpore imperfecte imperfectam cognitionem. quo ad corpus cum ut sit sit
non inferior. Sed loquendo de perfectione actualitatis nature integre totius hoc perficit
actualitate ex unione eius cum corpore perfectionibus tamen sequentibus. Non quod illa
perfectione nature cognitionis sit prima perfectio nature integre nature actualitatis. Sed illa
actualitatis resultat ex illarum unione tamen perfectio alicuius totius. Et ideo
quod hoc differunt a plenitudine beatitudinis usque ad diem iudicii. hic autem
beatitudinem intrinsecam sociata sunt superiores angeli in natura perfecta. Augustinus
de trinitate 3 loquitur de anima humana ut est imago dei per infert

que in se ymaginem dei tam potens ut ei cuius ymago est valeat inherere sic enim ordinata est
naturarum ordine non locorum ut supra illam non sit nisi deus. Ex quo sequitur quod humana species est deo p-
roxima tamen licet sit inquantum corpus longe inferior. Et nihilominus sunt sancti doctores quod na-
tura angelica est superior quam humana. Omne quidem dicendum tale dissertat quo ad corpus. Secundo ad
secundam difficultatem tactam de distinctione specierum creatarum in creatorum corporum circa horum sa-
cerdotum quod ignorans plurimum illam materiam, scio tamen hoc quod que primum quod predominia conveniunt in
quoddam per ea creata quam non est alia nisi quantitas. Omnia namque talia sunt species ponere circa eas
tales etc. et non sola talis sit per prima. Secunda tamen possum quod non sit sicut fera nulla sunt
hec omnia. Et non est ab ipsis disparata in specie et omnia illa sunt eiusdem speciei quo ad essentiam
licet illi speciei non desiciat, dicuntur quod diversis accidentibus ab essentia separabilibus. Et ex ignorantia
distinguendi dictas accidentes etiam a subalibus volunt pono tot species apud cognoscentes nunc
subas in suis accidentibus, et patet omne corpus contentum in aliud vel transmutatum in aliud disparatis
speciei ratione. Postquam autem condescendi modo loquendi philosophorum et vulgarium quod sunt sub hoc
celo quedam corporum scilicet quatuor elementa et quinta corpus que constituunt corpus sextum quo ad primum
primum genus et secundum genus propter impressiones imperfectas ut genus lapidum. Tertium est genus mine-
rarum et metallorum sicut sulfur, argentum vivum, auri, cupri, ferri, stanni et plumbi. Quartum genus est
vegetabilium ut arbores arbusta et herbe. Genus autem sensibilium dividitur in reptilia nata-
tilia et gressibilia et ita omnia multe species quelibet autem harum specierum habent in suis speciebus suppositis
a natura speciem actionum specierum et quedam perfectiones essentiales a sua forma substantiali. Ut actus
ignis est ignire et sic ut in suo genere, quo ad ordinem primum est sicut naturalis infinitus
et ita de aliis speciebus corporum tam viventium quam non viventium. Et vi lucemen et di-
quod astra sunt corpora mixta differentia specie a suis orbibus que sunt corpora simplicia
que sicut non habent motus contrarios, patet nec corpora a quibus corrumpentur sicut est de inferioribus
corporibus per dictum modum quando erunt incorruptibilia. Creata corpora autem humana sicut
et species sue quantitative sunt incomplete in specie et videtur multis quod omnis persona hominis est
disparata specie specie corporis ratione et speciem tamen suis specie. Item autem nunc contineat
et mensurato creature relinquo propter secundum pertractandam. Notandum quod in specie sub spe-
ciebus est plurium variatio graduum accidentalium. In speciebus autem atomi habent variatio constituunt
speciem, ut de proportionibus numeris et figuris. Nota 2o quod nullibi est processus in infinitum
in speciebus ascendendo vel descendendo, et per consequens limitatum est in tantum etiam ex quo seminibus
aliquid specie diverso natum est producere aliud animal disparatis speciei. Et circa tamen hunc
consulat auctorem nature qui posuit omnia in pondere et mensura. Capitulum XIIm

Quantum dubium est si genus vel species potest esse plenius aut pluries quo ad supposita
eius est non. Et patet quod non propter sua ad speciem contentis. Nam magis inquantum fuerit natura
quod in rebus contradictoriis foret vacuitas quam quod esset vacuitas in rebus mundi patet. Secundum quia
sibi sunt contraria quam esse mundus, patet ex dictis in 3o capitulo, ergo magis inquantum foret esse
vacuitatem in tali genere quam in mundo. Sed in mundo non potest esse vacuum ut hic suppono, ergo
ut in genere foret aliquid sed deesset aliqua species, ea quod in loco specierum nihil pareret. Ut
idea potest talis locus vel capacitas generis situata genere sicut patet. Ex quo videtur quod omnis capa-
citas est impleta. Item omne tale genus est rebus formatum et infinite loquendo non
creata sed ad corruptionem rei cuiuscumque mediate sequitur totius corruptio, cum aliud potest
idemptificari cuilibet parti quantitative, ergo corrupta specie de genere corrumpitur eius species. Confirmatur
ex hoc quod aliter possibile foret genus duas suas species et utique ad unam et per consequens posset ex
corrupto, cum non superior non potest stari in natura inferiorem sine annichilacione et reparatione
termini naturalis. Item sufficit ad esse speciem vel inferioris in suo genere, ergo ipso pendet sequitur
quod omnis eius species sit quadratura mensurata, ut patet ex dictis. Nam sicut fides supponit omnem
creaturam esse eternam in deo et in mundi principio esse in causis seminalibus, et hoc patet ex hoc quod
genus habet de natura sua tantum proprium quod patet causare speciem et conducere suam inferioris.
Ex quo capitulum quod sicut lux causat lucidum per se, sic natura et specie omne genus quodlibet
sua specie. Non enim oportet ad idem esse speciem quod habeat existentiam in suis suppositis. Et ideo
ut esse de unitate simpliciter cum necesse causatur a specie que non potest in quantitate augeri
esse alia autem est causatis ex suppositis quam oportet esse ex ante eterna, et ideo capitulo precedenti
inferentes secundum naturam unitate ut alia semper est, alia est diversa, alia brevis secundum placitum

libertatis. Alia causa est necessitas naturalis ex necessitate talis liberi arbitrii, et alia dependens
a tali arbitrio. Alia autem est necessitas coactionis ut contingit cogente cogere aliud necessitare
ipsum ad cogendum contra voluntatem. Et alia est necessitas libera sive libertate contrarie sive
libertate coactionis, et de istis divisionibus distinctis secundum rationem et non ex toto. Vnde licet ille no
modus loquendi sit civitati acceptus prout michi placet sicut vide in decretis 23 q. 4 c. Sub ante
Augusti. Sunt sicut magis necessariae. Vna simpliciter et alia conditionis. Et omne contingens est necessarium
sive dispositione divine notitiae, licet multa sint contingentia ad utrumlibet secundum causas secundas. Nam
si deus vult vel scit sic fieri ergo hoc est pro tempore suo antequam est eternaliter verum et convenienter
effectus prius vel futurum. Ideo quia ad primam dei omnem effectum necessarium est provenire. Vbi
cum hoc preordinans firmum suum aliquando facere necessitat eum ad implendum intentionem operis, quan-
to magis deus eternaliter immutabiliter impendit cuncta ordinans omni voluntati vel prout requisite.
Et illud modo loquendi sicut Aristoteles pro primo ab calo (?) vbi dicens quod omne quod est quando est
necesse est esse. Et indubie idem est iudicium de futuro, de preterito, de posse vel negationibus
suis quo ad destructionem non est necessitas inducere ex eterna ordinatione ad penam ad personam
inde contingentem racionis et applicationis causarum secundarum, quibus positis necesse est quod
scandala veniant. Et loquitur Magister capitulo 4 dist. 18. necesse est enim scandala ut
scandala eveniant. Et patet de tanta necessitate quod omni suma contingentia stat
coordinata necessitas. Non autem intelligo necessitatem pure coordinatam quae non potest aliquando
existere, qualis est 1a. sicut in eius iudicibus tu es asinus. Quia 1a est veritas contingens
absolute necessaria sive veritate contingentem eterne insequitur veritati temporaliter accidente. Sicut quod veritas
quarta est absolute necessaria, sed veritas autem est contingens, et illam vocant Doctores et
Grecis (?) 2o Physicorum consequens necessitatem ex suppositione. Et patet quod logici non debent credere
quod contingentissimum est necessarium, ut sequitur si data veritas est necessaria quod tunc non potest non
esse, sed sic patet est de necessario absoluto. Nec refert si veritas potest esse aut non esse, quod
potuit vel patitur in futuro. Et patet ultimus quod sanctus sive necessario et sive contingenter
est in deo. Nam nichil causatum est necessarium nisi de quanto ipse necessitat ipsum ad esse, vel
hic aliqua causata potest contingenter esse vel non esse ad utrumlibet nisi de quanto deus potest contingen-
tissime velle et non velle datum volibile, non tamen potest desinere vel incipere ipsum velle
esse non potest mutari de volitione in nolitionem vel econverso. Nam multe veritates futurales
ab hoc sunt preteritae prius incipere, sed non desinunt, ut quod filius meus fuit. Nam ego
possum facere sicut, et dimisimus eius oratio. Et tamen ego non possum mutare ab una in aliam
contradictionis in alterutram neque deus. Sicut et multe veritates capitales ab hoc sunt esse et
non esse, et ex illa liberi potentia causari, non et tamen ille non potest incipere esse, sicut fu-
turitas ingenii est illa veritas, filius meus erit, et credo de veritatibus certis simpliciter et
non contingentissimis ut est deum velle vere esse, et breviter volitio dei respicit ingenium contin-
genter. Ad primam instantiam de vacuo dico quod necesse est ex fide scripture dare
vacuum in mundo ut patet de insufficientia terre et aeris. Contrarium tamen claudit esse locum
corporum cui non insit corpus substantia, et non est dare gemma vel spiritum cui non insit
insertum, sed sicut est capax forte potest vacuissimum et gradatim esse plenum et plenius
formata continue eadem capacitate, sic sicut stat idem vas nunc plus nunc minus continere de
suo inferiora stante eadem quantitate ut supra capitulo 12. Et patet michi quod est dare partes po-
tentes continui quae prius sibi insunt et partes substantiales remotiores quae contingenter
sibi insunt. Et iuxta rationem de majori et minimo est dare gradum summum tam pleni-
tudinis quam vacuitatis rerum quantum unius hominis vacat contrarium rerum quantitas. Sed
ergo concedit quod necesse est vacuitates et plenitudines solum esse in esse eadem gratia, sicut eadem
aere insunt plenitudo gratie et vacuitas quo ad alia, vel capacitas non est sive pa-
rata. Nondum tamen quod dux est capacitas non potens intendi vel remitti quod impleta
in Christo per gratiam unionis. Illa capacitas est naturalis potentia ordinata vel simpliciter
per omne tempus limitato, et impletur integre bene capacitas et tota per capacitatis, quae
recipiunt suis plenitudinibus suscipit magis et minus secundum quod habens includit capacitate
angeli, et correspondent ad idem plenitudinem intelligentiae deficit vacuitas. Vnde homo
potest sine demerito suo plus et pleniorem gratiam esse hic in via et sine pena, vel per
vacuitatem sed non plenitudinem gratie ut in theologis, et videtur quod omnis capacitas de

dei potentia ordinata et suo tempore est impleta tam de rebus quibus quam singulis ¶ Secundo secundam instantiam
dicitur quod aliud capit talem de corruptione generationem quantitatis individuum manenti quod corrumpendis corporis
qualitas non potest reddere et potest inferiores subiectas quibus potest carere non potest suscipere potest saltem
actualem vitam superiorem tales potest. Manifestum est quod non corrumpit licet individua corrumpant sicut
eorum modis ut spera in luna credulari generationem suorum individuorum continue succedente. Ex
illa parte positionum talem non potest rursum suscipere nec positionem partis sicut nec formam
absoluta vel simpliciter vocalem capit fatalem ergo. Ideo deus in causa creationi vel aliud sic
non patitur ipsa sui vltimum sue capacitatis ideo non oportet licet genus ad sunt tale speciem
suum supremi vocatur moveri non tamen dictum sit quod ubi moveri non possit. Illa omne ino
tue quod est aggravatio ex genere corporis et ex genere motus non modo licet sit quem quod
ipse nec, nec est possibile genus omnino recuiratur sine specie vel speciem sua individuo. quia
cum sit dispositionis positionis eius vbi possit accipere vel perdere huiusmodi positionem
quod est tam dicta. Unde genus aliis manet in motu tales vel destructionem simpliciter speciebus
paruus. Et deus sicut quod species genus potest perdere ipso manente. Imo si genus aliis potest
vel impossibile perdere successive omnes species aliis et careant in toto nove species adhuc
manent simpliciter idem genus, sicut dicta una homo manet continue ad vnitate aliquam
no idem homo tamen si totam materiam subito vel successive exueret in toto novam indueret. Illa
genus est genus forte vel quantitas cuiuslibet sine speciebus subalterne. Unde aliud est iste mundus
individualis ac generationis inferiorum in natura, et ad desinunt mundus simpliciter, nec
conceptualiter species paruus quam desinunt sunt esse non remanent in suis causis primis
in quibus et mundi principio creabat quod ergo redemptionem sue inferiori subito. Sed non
omnino vel esse ergo ¶ Secundo tertiam credit quod omnia talia inferiora sicut sunt esse eorum
video sum esse impossibile sic sunt esse tamen in causis primis a quo non potest desistere effectum
ipsius causis primis in effectum. Sed limitatio est secundum contraria in prima natura secundum apparentiam admi-
strationibus, tertio vi quod experimentum sicut quod deus naturaliter omnia ad minus in esse impossibili tantum
concurrit sic cause tertie naturaliter sunt effectus in esse tamen est sicut lux naturaliter causat lumen
sed qua stat in voluntate dei potentia quam vult ~~deus~~ effectus producere addit ergo sicut species
causas in prima causa quia nulla causa secunda potest causare quicquam nisi de quanto
limitatio est sibi a prima causa que generat factum passiva causalitate potentie tam
limitacionem pariter qua ipsa non conveniunt ad opera dei, magis autem deus generat pariter
causalitatem qua creata est in hac. quod deus simpliciter tollet talis tale delinquere, et
creaturam suam deinde multa facit ut repugnat talis virtutis vbicumque, non libertas
creata requirit virtutem superioris regule sed quod excuteret virtutem cause prime. Unde
licet cause prime inclinare posset voluntatem creatam ad actum primum, et tamen ut ipse
ut deus potest invicte cogere ad eandem, cum primus actus voluntatis sit valens per quod clau-
dit primitivum quod aliquis ipsius eligat nisi valens. Similiter deus invitat ad bonum volentem
et permittit habere virtutem superiorem et subire contra inferiori. Unde abstergit adeo et
dicitur a temptatione vitiorum male valet. Similiter tota vniversitas corporalis vel spiritualis
non potest voluntatem creatam ad istum statum pervenire vbi velit, nec talis tollet apprehensa
similiter simpliciter libertatem sed totum potest quod oportet primo assignare a peccato tollet quoad
eius ipsum. Aliud autem est virtute ad aliud cogere. In contrario dicitur tertio apud expositionem
vel ministri valide quasi declamando Et dico quod potest causare mixtas, ut sunt
perfectiones in ea in materia et potentia quibus in parte sententiis contradicit. de quibus est
longum sermo, ut tollet virtutis voluntatis iniurio sicut non tollet actum liberum licet
generat actum liberrimum quod est deo specialiter reservandum, sicut enim stat puerum libenter
legendi cum tamen iniuste est potest regendi a pedagogo ducere sic stat voluntate creatam
spiritum dei ductam homo autem libertate sua excundo a tali salubri regimine et inobe-
diente perdem suscipere, sicut ergo quantum ad actum eliciendum et opus extrinsecum est quoque
libertas et coactionalis virtus sed quo ad causationem innatam ministra est nobis
virtutis Et tertio potest causat individuum ducere quantitate potentia tertia. Quarto primo
dicitur quod quantitas exuto in hanc speculari non est in ea paruus ut inimica. Sed

est tanquam agens in eo cuius est subiectiva quidditas. ¶ Secundo replicatur quod oportet de necessitate absoluta
singula provenire. Nam deus necessario et independenter predeterminat posse et velle volunte
dumplacita singulas creaturas, nec aliquid potest voluntati sue resistere. Ergo nec effectum ali-
quem impedire. Sicut ergo nemo potest impedire quin mundus sit, nec aliquem effectum tempore
suo fore, sequitur cum deus ordinat hoc, ergo necesse hoc tempore suo esse, quia ipse est omnem
potentem creaturam, et consequens a nullo dependere. Ergo fiat et inde sequens. Hoc videtur
doctor consimiliter dicere, quod cum non contingenter est par necessitas quo ad deum necessitantes
et par impotentia impediendi aliquem effectum quo ad singulas creaturas. Sed non
hoc stat summa contingentia quo ad deum. Secundo videtur ex hoc tolli libertas arbitrii creature
non fiet dominus suorum actuum, eo quod non licet in potestate resistere cuiquam futuro, vel
effectum aliquem impedire, quia dato quod … malo in creatura, si aliqua potest resi-
stere vel impedire ne fiat, sequitur nec propter deus vult quod a fiat tempore suo, ergo impossibile
tempore suo fiet, quia est omnino contra potestate creata vel impedibile cuiuslibet creature, ergo et cetera.
Hec videtur michi posse dici, quod licet sint effectus in libera potestate contrarios creaturalis
creature potest intelligi sive contradictiones relativa ut est eius nomine fundata in deo volente
rem esse eam esse impossibile quod est absolute necessarium vel fundata ad potentiam creature in posse
contrarie. Et talis contradictio dependet ab utroque extremo, non ad hoc quod deus velit petrum
vel aliud contingens esse requiritur ipsum esse, et ita extrema creata licet sit realis
causat ipsum in deo relationem rationis eterna que semper causatur, et sic complete
est causata. Nec sequitur ex primo quod deus sit mobilis, non ad illum non potest motus
ut patet per doctorem Anshelmum in monologion 2 A. Nec sequitur ex illo quod homo posset propter
deum cogere deum vel causare in eo volitionem creaturam vel aliquid absolute. Et hoc
tollit auctoritates in alio allegatas. Hec ergo probo. Deus vult petrum dolere. Dicit quelibet
volitas in deo utputa volitionem qua deus hoc esse quod est absolute necessarium volitione
qua vult necessario creata esse. Et hoc a nullo simpliciter homine dependet. Et volitionem
qua placet deum quod petrus doleat, et ista dependet a dolore petri. Nec videtur
causare dolorem illum sed sequi volitionem antecedentem. Et verum est quod ideo petrus dolet
quod deus vult quod doleat sed ex variare volitionem que causat dolorem dimittendo
illa que tenetur a dolore. Cum ergo concedit quod volitio dei causat effectum et ex quo in-
telligit volitionem dei ut dicit aggregatum ex illis volitionibus. Et intelligunt ista
doctoris consimiliter prudentiam quod facit nullius effectum causare in deo volitionem et non
ex quo cum volitio humana sit causa sui operis. Et intelligitur proprie sparge-
et petrum primo. Quod peccatores resistunt spiritui sancto. Hoc est dico complexio non autem impe-
dunt divinam voluntatem, cum sit velle efficacem et infrustrabilis nostro adimplenda.
Qui autem negat talis volitas contingentes in deo perturbat scripturas ex consonantia
mentis et plurimum elongat se a difficultatibus nostris, ymmo per hoc negaret quemcunque
rem, ymmo esse actum vel factum absolute vel alia. Dico ergo quamvis causatur
in deo a creatura plus sufficiente, et quadam passio causat potentie productive ea
tempore quo creatura sicut est in effectu et volitionem divina, que licet eterna sit non
non est complete causata ante deviationem effectus, licet sit determinata vera et inde-
terminata. Et patet quod aliud agenti est factum non deus dependet vult inde in eo quod conveniat
cum propria libertatem arbitrii in opera voluntatis tempore. Quando autem posuit ex
voluntate humana ut natura celestia licet inclinat potest per unum simile facere a naturali
ordine transmutari non ergo impedio creaturam non impedio deum velle. Non et ex det
inclinationem eterna nisi potuit creaturam impedita sit ergo et cetera, sed facio quod deus non
vult effectum illud fieri. Et ita non oportet si impedio ne fiat antequam, tunc impedio
ne fiat consequens. Nec oportet si facio antequam, tunc facio deum quod ¶ Secundo videtur sit antequam
sit quod extra potestatem meam sit quod sit veritas quam non possum facere esse vel
facere idem non esse, tunc eadem quod veritas loquitur inde sequens, quia oportet quod omnis
veritas inde sequens sit valde tante constantie vel magis quam datur antequam ¶ Ergo
arguitur ad necessitatem simpliciter arguenda. Patet hoc quod sequitur facere non potest physicam asse-
rere nulla futura esse qui non potest mentiri, nulla alia asserunt et beati
videret in verbo omnia vel nulla futura, et non illa non potest decipi vel decipere

vel non fuisse sequitur quod omnia que ti asseruerunt vel viderunt absolute necessaria sunt futura.
Sed facile est respondere ad ista. Concedo quod omnia futura necessario erunt ex suppositione sunt futura
que tamen contingentissime sunt futura, et veritates sunt necessario mundi fuerunt, et tamen potest
esse quod non fuerunt. Ymo tu potes facere quod non fuerunt, et tamen tu non potes prima desine-
re quod preterite sunt vero et tamen non potest mutari eo corrupta in [illegible], ut potes facere quod hec que non sunt corrupta
esse [illegible] et hec infallibilis primo apud deum sunt omnia que fuerunt vel erunt
prima et si aliquid sunt tunc utraque sunt ipsum est tempore suo. Vnde [illegible] sunt deus
[illegible] qui nos elevat supra tempus ad videndum istam veritatem [illegible] et alia que sequuntur
Super hec enim dependet materia de predestinatione et prescientia, et omnimode materia de co-
de veritate contingentium futurorum. Tertio arguitur per hoc quod est dare omnes [illegible] individuorum
speciei sicut tota contingentia speciei et [illegible] est dare omnia contingentia speciei que deus potest
efficere et cum deus potest supponi tam bonus quod [illegible] et tam plenus [illegible] sicut
aliquid potest esse. Vnde quod [illegible] est ponere quod deus omnia individua produxit ad esse
et tamen nullum magnum faceret absolute in deo impossibile, sed quod a nullo [illegible] produxit poterit
desistere. Consequens probo per hoc quod aliquod tempus quod hec non potest deus producere ut hic potest producere
nisi produxit [illegible] eius [illegible], et per idem sit de mundo et qualibet eius parte. Contra
per hoc quod in Augustinus libro 20 cap. magistri est [illegible]. Si deus non potest producere [illegible]
et intra tunc est impotens si potest et non vult tunc est invidus, nulla ergo est ratio
quod pridem erat mundus obmittendo [illegible] de [illegible] quod potest producere. Contra probatur quod
contingentia effectuum est dare potest tam completa qua posita sequitur [illegible], sicut ergo [illegible]
hic tam absolute necessarium, et ita de 2o hac [illegible] effectuum, et [illegible] est ubique necessitas
absoluta, hic [illegible] [illegible] quod repugnat fidei nostre et [illegible] sicut ponere [illegible], quia
tunc nichil faceret contingenter sine fortuite, [illegible] absolute necessario sicut [illegible] ad
intra produxit, ut [illegible] aliqua [illegible] moralis, [illegible] propter [illegible] que [illegible] in
potestate nostra, ut [illegible] laudandi ut vituperandi moraliter, [illegible] ista [illegible] non
plus [illegible] [illegible] declinare [illegible] non faceret quod impediret ne [illegible]
[illegible], vel ne adeo aliquid produceret quia [illegible] effectum est absolute necessarium [illegible].
Ideo [illegible] [illegible] nostrum est propria individuorum. Item [illegible] potest operante [illegible]
ab eo per modum si [illegible] sunt laudandi, vel si est [illegible] [illegible] ordine
universi laudabile est non est ut absolute necessario faceret ut [illegible] [illegible] [illegible]
non potest absolute necessario sunt [illegible] ordine universi. Si defecto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Repugnat etiam scripture sacre. Probo quia non omne [illegible] sunt absolute necessario
eveniunt, deus auctor [illegible], an nunc [illegible] ut absolute necessario singula mala
fiunt, etc. [illegible] a Christo [illegible], quod libertate ad [illegible] patiendi, quod est contra
illud Matth. 26: Amputatis quod non possum rogare patrem et exhibebit michi
plus modo quam 12 legiones angelorum ad impediendum ne ab adversariis
capiar. Ex quo videtur quod si Christus dixit hoc [illegible] [illegible], quod deus potuit dare Christo
tantum numerum angelorum ad impediendum ne ab adversariis capiatur sicut de facto exhibuit
ut [illegible] passio voluntarie impleatur. Item etiam non daretur deo David peccanti in mandando
[illegible] [illegible] [illegible] sed famis septem annorum et 3um mensium subiecto persecutorum vel
3um dierum pestilencie [illegible] David data sunt adoptio eligendi ex hiis 3bus ut 2
Reg. ultimo. Item [illegible] quod Christo negata sunt [illegible] libere [illegible] eligendi.
Hoc enim [illegible] [illegible] [illegible] hominum. Eccli. 17 de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de potestate [illegible] [illegible] tamen Ecclesia [illegible] Eccli. 31. Cum potuit
malum facere et non fecit. Item [illegible] talem [illegible] [illegible] declarat experientia
[illegible] ca. 13 [illegible] 15 [illegible] de [illegible] [illegible], et [illegible] quod non omne
agens agit secundum ultimum sue potentie. Item [illegible] ducat Cor. 9 quod [illegible] potestatem
non [illegible] sunt [illegible] potestate, item cum nullus dampnatus posset non dampnari, ut
salvatus non salvari, item [illegible] foret [illegible] obstinatus cum deus in gloria. Item [illegible]
[illegible] [illegible] foret [illegible] confirmatus [illegible], etc. [illegible] tam [illegible] quam [illegible]
nulla ergo foret illa [illegible] [illegible], aut [illegible] [illegible] [illegible] ce-
[illegible]. Ad [illegible] admittitur quod est dare omnia individua contingentia speciei, quod deus
produxit et [illegible] in eo [illegible] bonitate [illegible] et [illegible]
est ponere quod [illegible] ad [illegible] [illegible] produxit que non effecit, et non est ita

bamus sicut patet de multis causatis. Difficultas autem est utrum sit possibile deum adhuc producere aliqua
quorum ydeas ad nunc intelligit. Sed istud dubium nunc relinquo theologis. Redeo nunc ad
primam confirmationem quod si foret aliquis mundus vel quod non est iste vel similis res tunc forent ipsius
quod non est istud vel res sui cuiuslibet perfectionis universalis. Ad secundam confirmationem ex dictis dicitur
dicitur quod absolute necessario et non contingenter patet deus potest producere [illegible] similem. Ideo de isto bis [illegible]
distinctione. Ad tertium articulum in quo laborat Wycleff videlicet octavo physicorum. Dico quod sicut est contingens
ad universalem quod mundus producebatur sicut fuit ab constitutione mundi. Unde si articulus procederet
concluderet omnem effectum necessario absolute evenire. Ideo dico quod contingentissime sequitur ex absoluta
necessitate in ordine nature videlicet de voluntate contingentissima dei adhuc stantibus ex eius
essentia. Tota autem prima materia indiget declaratione prolixa, ad hoc tamen sit quod totaliter
sit admissum. Convenio autem [illegible] prima materia cum omni philosopho opinionum universalis sint necessarie
ponens et contingentia omnium futurorum, sic quod nemo loquitur latius de contingenti et necessario et
per distinctionem quemadmodum [illegible] que videntur verbaliter esse contraria. Quam modo distinctionem
de divina voluntate. Dico ad septimum quod non voluntate permissionis vel beneplaciti sed
voluntate consilii peccator potest resistere. **Capitulum 14m et ultimum**

Sextum dubium et ultimum de universalibus est utrum omnes res universales. Quod si sit, tunc sequitur
sufficit ponere universalia esse in intellectu [illegible]. Dicitur autem huius dubii probabile quod nimis est
universale ut genus vel species [illegible]. Quod modo secundum videlicet non sit res adhuc adequate communis
deus, utputa de ystis [illegible] et pluribus. Dico ergo quod quelibet res verius est sua
[illegible] species vel quantum [illegible] alias [illegible] quam nimis institutiva videtur quod verius
[illegible] universalis, [illegible] ex hoc quod quelibet res naturaliter dicit [illegible] sicut [illegible]
[illegible] dicit [illegible] talem [illegible], si nimis ex institutione humana [illegible]
prima sit nunc est repugnantia quod res talis sit genus et species [illegible]
a natura rei [illegible] genus et species. Non valet quod institutio humana [illegible] genus et speciem [illegible]
[illegible] non foret genus vel species [illegible] institutionem humanam, quod est [illegible]
[illegible] [illegible] posset facere genus et [illegible] et [illegible] species
[illegible] speciem humanam [illegible] mutare [illegible] aliquo [illegible]
se [illegible] deducto patet ex hoc quod non facit [illegible] nec aliquod universale nisi ex humana ordinatione
ut dicit adversarius, [illegible] ex eius ordinatione dependet species [illegible]
nasse. [illegible] videtur apparere ex [illegible] sancti Thome, quod [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non
ponere universalia [illegible] signa [illegible] quod [illegible] omnium hominum et genus humanum et [illegible]
humana sunt [illegible] universalis [illegible] in casu quo [illegible] cognoscit [illegible]
[illegible] [illegible] Occam posuit in ultimis diebus suis quod res singularis ut
intellecta est adeo est ydea ut videtur ratio quam [illegible] sit genus vel species [illegible]
[illegible] intellectu dei [illegible] hominis. [illegible] [illegible] supposito
[illegible] [illegible] ad [illegible]. [illegible] [illegible] quod non sunt
universalia [illegible] dicta [illegible] de [illegible] de [illegible] et [illegible]
de [illegible] speciei humane non potest [illegible] de [illegible] vel alio [illegible]
species [illegible] contingentissime, [illegible] facit in aqua [illegible] in [illegible]
[illegible] ut ignis aqua aer. [illegible] quod [illegible] facere ut aquis [illegible] de [illegible]
in [illegible]. [illegible] quod non sit [illegible] species [illegible] intellectus et [illegible]
ut res [illegible] [illegible] vel [illegible] aut [illegible] species [illegible] et
[illegible] actus, [illegible] species [illegible] illius [illegible] qui est [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] longe
[illegible] [illegible] de [illegible] et [illegible]. [illegible] Augustinus et Gregorius. et [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible] aliquid videlicet [illegible]
[illegible] [illegible] intellecta [illegible] est [illegible] quod non tollit [illegible]
[illegible] [illegible] hoc facit [illegible] intellectus tamen genus quam species, et
restat [illegible] reducere [illegible] solvendo. Hoc omisso [illegible]
[illegible] et [illegible] et insufficientia [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] genus [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] intrat se [illegible] philosophorum de universalibus. Nam [illegible] genus non [illegible]
de aqua [illegible] nec est [illegible] differentias vel [illegible] vel species
sicut philosophi dicunt de [illegible] sicut foret [illegible] aliquod [illegible] speciei

tum a quolibet individuo suo dependet, dependenter exsistit et non generatur, quia generare ad gene-
rationem vel ad corruptionem homines fieret aliud genus, vel aliter forent tot genera quot
destructiones talis. Ideo manifestum est quod preter tale genus est suum dare ponere de omni
parte alius, quia illud genus dicit nichil esse vel aliter ex omnibus speciebus includit genus
unum genus. Antequam procedatur ad tertiam opinionem dicitur quod vitalis tertium videre
meum hic prima conclusio. Et videtur michi primo quod principium est quodlibet individuum
prius ut sic genus vel species et secundo de universali repertatione quod est tunc vel gerit
humanitatis ordinatus et ita equivocando generis quod tunc est universale repertatione
ita generis quod individuum est universale repertatione sicut quod nemo potest probare universale acce-
ptus qui spectatores suppositi eundem concordabo. Non enim stat vita mea in gloria
evince opinando sed in disciplina vitalis inducentis ad cultum dei beatitudine in-
ducentis. Ideo nomina de universalibus de tantis poderit de quanto deposuit ad scripturam
sacram intelligendo magis de incarnatione de trinitate de ordine orandi officii
hic libri doctoribus. Vel nescientes illud magis loquuntur hominem scientia inbrigare
libris brevius ubi negantes illam suam inbrigant frustra ad istis fructibus
lo Videtur michi 2o quod repugnat non est universale nisi preter universalitatem repugnare rei
utique de isto genere una species et eius aliud istud enim quod te adesse et per stat
genus vel aliud universale denominatur ex hunc esse universale singularis. Sicut prima dicit sana
et ita nullus tunc stat illud quod non potest esse. Sic nec creator nec creatura nisi
quod non potest esse ut alibi licet nos errabiles tenemus unum modum intelligendi sed
fantasmando quod non potest deo competere. Videtur michi 3o quod nulla ratio potest tollere esse
universale preter sui rem universalem intellectam vel repugnat eius humanitatis institutio. Nam
admisso quod homo ad suum expositum sit talis clericus sicut magister meus vocat eum
Mathis Vlricus cui est omnium creaturarum cui est creaturarum peccandi adhuc non
tollet quod est dare propria talia preter enim. Nam isto inter conceto primo patet
quod est dare unum preter et unum patrum. Preter sicut substantiam compositam ex genere et
differentia. Unum patrum sicut aggregatum ex individuis substantie et universale, vel individuum
accidens plurium generum vel unius vel aliter unum aggregatum ex universali substantia et tali
maneriei actum sed tamen omne patrum sit reducibile ad aliquod preter. Patet quod est
dare aliquod universale simpliciter omnibus istis prius. Istis premissis descendo ad magis de
ydeis. Debet enim verbis Occam super primo sententiarum distinctione 35a quod ydea
ydea non habet diffinitionem quid rei sed tamen quid nominis que est ista. Ydea est ali-
quid cognitum a principio effectivo intellectuali ad quod ipsum activum respiciens
patitur aliquid in esse reale producere etc. ut dicit quelibet creatura est ydea
sed non divina est ydea. Primo videtur iste responsio logicus et subtilem in
primo verbo contradicit sibi ipsi. Si enim ydea habet diffinitionem quid nominis tunc cum
omne sit res habet diffinitionem quid rei. Primo cum quelibet creatura sit ydea sed
creatura habet diffinitionem quidditativam rei tunc ydea per se habet. Ut hic negatur
ydea diffinitionem aliquam cum non negatur ydea est aliquid huius generis neque
nostrum sequitur quod dictis tunc ergo negatur videtur mortalis. Item videtur
quod nec divine et sua prius cremat dicta depropo quia certum est quod deus
primo intelligit se et certum est deum seipsum apparet per nulla extra
producere etc. Et si dicatur quod oportet ydeam esse exemplar certum est quod unum
est exemplar in quo deus producit creaturas. Ideo cum per opinantes rationem potest
quia notum est theologo quod per aspiciens verbum suum necessario cognitum producit
ipsum scientiam in esse reali. Ideo de verbo primo videatur dicta depropo et
cum non potest esse intellectu nisi sit effectum ut aliquod effectivum generet nobile
tamen sicut patet in subductione. Item videtur quod quelibet creatura est eterna
sicut est quelibet ydea 2m Augustinum et per consequens nulla incipit vel desineret

esse et perpetuus usque ut aqua creatura. Hic dicunt quod dicitur aliquid dici eternum vel proprie
pro eo quod eternaliter actualiter existit vel large pro eo quod est eternaliter intellectum vel co-
gnitum etc. Igitur creatura est eterna non primo modo. Contra istud arguitur sic et capio a
creaturam que non existit realiter cum tamen ponitur satis admittit. Sed contra a est
ydea quia ut concedit opinio infinite sunt ydee in deo quia omnes possibiles, eo quod
aliter ydea in contrarium ydee generaretur et corrumperetur quod negatur. Et post a est ydea
quod ipsum est aliquid cognitum a principio intellectuali. Consequentia patet cum antecedente a diffi-
nicione ad diffinitum. Et credo quod nemo negaret quin si a est aliquid sit co-
gnitum quod a est aliquid, et tamen a non sit deus ut dicit responsio. Sequitur quod sit creatura
actualiter realiter existens sit a. Et per idem sequitur quod omne possibile sit actualiter et realiter
existit in ydea nam quod sic opinantes concedunt posse vere concedi secundum proprietatem modi
loquendi sanctorum admitteret, sed procul a scola catholica est ista responsio cum aliis
que sequuntur. Hic discipuli illius opinionis aliter evadunt quod hoc nomen ydea
est terminus distrahens. Et ita non sequitur: hoc est ydea, ergo hoc est. Sicut non
sequitur: hoc est cognitum a deo, ergo hoc est. Isti autem dicuntur exorbitare. Primo in hoc
quod negant descripcionem ydearum que est fundata ponentibus. Secundo in hoc quod nituntur hoc
nomen ydea ponere pluraliter quod non faciunt theologi. Cum ydea ut sumunt sit exemplar
forma vel racio, et ponunt ydea ut sumunt est res aliqua que aliter non esset repre-
sentanda in diffinicione ydee. Et patet quod non non sit optatum verbo tali quod
sic loquentes denotant in radice. Sumo substituendo nomine distrahens in descrip-
cione redit idem ut dico. Ydea est cognitum a principio intellectuali ad quod
ipsum aspiciens potest aliquid adesse in esse naturali producere. Notum est quod idem
non potest grammatica construi sine barbarismo nisi intelligatur ydea est res cognita.
Unde miror quo sensu sic opinans concedit quod ydee necessario sunt ydee sed non
necessario sunt actualiter cum sunt ydee ut dicit sive deus producat contra eas sive non
quia posita descripcione ydee in loco descripti concedit propositionem plurimi. Ideo noto
sensu sic opinantem patet quod desinit ydeatum et non ydea. Secundo quero sicut
quod ydea sit res cognita et non est aliquid in actu. Item omnis ydea ut
sumitur est exemplar, ergo omnis ydea est ydeati ydea et processus ut est processus
in infinitum in ydeis vel idem est ydea suimet ipsius. Quod illud tandem sic opinans
concedit quod quelibet creatura sit ydea suimet ipsius et extense loquendo de causa consulit sic
narrare quia sancti dicunt concedit quod ydee sunt exemplaria ydeatorum. Et Dionysius
dicit 5° capitulo quod sunt in deo generatrices effectuum. Et hinc comprehendit sic opi-
nans modo loquendi sanctorum. Sed consimiliter existit quod virtus dualis incidit concedit
enim quod necesse sunt ydee eterne, et tamen nulla res est eterna que non est ydea
est eterna. Et addit eciam quod tamen ydea est necessaria adspicientis et videntem qua possit
uti vel intueri creaturam nisi preexistat et sciat ad ydeam ut dicit Augustinus in libro 83
questionum q. 46. Non tamen aliquis sancte loquendo de intencione intueri ydeas
nisi sit beatus sed intueri ydea plene contra deus veritates de illa cognoscibiles ut
puta quod a deo cognoscitur et intenditur producere et ad hunc finem et de aliis
veritatibus secundum circumstanciis. Sed non credo illa fuisse sensum Augustini incepcionis
Decretorum sed alicuius qui partem cepit ab eo et partem ab aliis sanctis doctoribus
et ideo necesse est hoc incessu et per vias contrarias destruet alii Nam primo
patet quod nemo plene potest intueri sic nisi sit beatus et intuitive cognoscat
omnia. Secundo patet quod sic loquentes parvo differunt antiquis loquentibus sanctorum quos reprobant.
Negat enim deus veritates vel res preter substanciam et qualitatem sic dicit quod totum velle
esse tamen ut conceptus eius dicunt ipsi dicunt. Et videtur quod propter talia signa non
plus ydeas expresse ut antiqui locuti sunt de ideis. Ideo titubando incedit
in hac via quod si concedit creaturam habere esse intellectuale prius quam naturale

sed in ipso generacio cum aliis veritatibus quas ponunt sancti exprimentes istam sentenciam salvari
possit posito Et aliter indubie obviat scripture quia mens non capit quod aliquid
eorum idem sit prius causa sui ipsius et eternaliter presuppositum scripture augustinus sit
quiddam ostendi esse necessarium sed opinati videntur quod sit exemplar principii quia aliter ignorabit et pro parte causa in
eum quod deus eternaliter intuens rem adextra produxit ad similitudinem illius produxit Concedit
rem et effectum et tamen deus non potest licet preceptum de re distinctum ab intellectu
ut dicit Relinquitur quod eadem res ut intellecta a deo est exemplar sui ipsius
producti in effectum Ista autem sentencia requiritur apud examinatores logicos quia
distinguentes non capiunt omnem conceptum ut singuli esse realiter sicut censuere propter
essenciam et per consequens concedendum est quod idea est divina essencia ut dicit Joh. 10
Quod factum est in ipso vita erat Si res in genitum ydea annichilaretur
ut nichil inde venit et per consequens ut sit non causat ut est eterna et
tamen sancti dicunt quod res ut ydea sit de excellenciis que est ex natura causans
intra absolute finis necessaria isti vero ut quando res intellecta a deo sit esse ab
necessarium quod de intencionale distinguitur ab essencia in genere vero
si parum plus ampliaret eum et possimus disputare eorum convenienciam in
eadem essencia videmus plane quod sicut percipitur ad essenciam dare causare ut ita
sit eternaliter cognita a deo et ut cognita causat principaliter in essencia si crederet
quod ut sit causans sed prius naturaliter esse procedens sua essencia in genere ut
dicunt sancti doctores. alias enim nimis puerile deviabilitas conclusio quod homo
aliqualiter est causa exemplaris eternaliter et tamen non ut ut sit est res ut ut
quia tunc enim non foret esse principium quod posset rei competere cum esse ydeale foret
Dionisium et sequaces isto supposito quod isti sic opinati quod non defendant ali
quid contra de veritate sermonis sed quod concedunt omne quod ipsius intellectus ex suis
gressibus Et patet primo quod sicut eadem res est eadem et causa principiis extensive lo
quendo sic est prior et eius a scriptura loquendo conceditur et loquendo extensive
ut de rerum unio et dicta foret processus in infinitum in quolibet singulari et
pariter omnia tota cum nemo cognoscit aliquid eo quod quelibet species in infinitum
esse propter infinitatem intellectus nichil apprehenderet et sic dubium cognitum non
tota sua finiret. Secundo videtur quod sit dare quid et species rerum distincta a sin
gularibus Nam si ydea hominis sit hoc intellectum cui inest eternitas tanto et
veritas quod ad illum hominem videtur quod isti homines ut intellecto a deo esse
hominem inest eterna racio speciei et ut deus intelligit ipsum esse alicuius corporis
substanciam et spiritualem qualis sibi inest racio generis et differencie non enim capit
sanum caput quod isti ydee inest denominacio forma quia non inest isti homini
ut extra quod sit distinccio rei vel racionis inter istum hominem et ydeam et
per eandem inter hominem et intellectum ut ad et hominem intellectum ut corpus
Et iuxta hanc racionem sequitur quod est distinccio decem generum in nulla substancia
ut a deo intellecta esse quanta alia eo intellecta esse qualis et de aliis. Tercio sequitur
sylogistice quod cum res eterna est deus, omnis ydea est res eterna, sequitur omnis ydea
est deus, antecedens dat propositio maiorem ponit in textu quod dicit omnem ydeam esse
eternam Nam tunc eternum et per consequens res eterna est ydea, et cum est concedat
de sopho et testimonia doctorum. quod omnis ydea eternaliter est ipse deus, licet forte
distinguatur ab invicem et a deo. et tercio videtur quod omnis ydea est eius
aliqua ydea est non ut sapit quod aliqua idea est idea quod non potest esse nisi

2m Augustinum ubi supra ydea est nomen grecum et sonat formam latine quod est nomen
materie potius et omne ydeare est formare secundum quod formare quod non potest esse, aut
quo stat quod si aliquid est ydeatum tunc est, et tamen non aliquid formatur vel ydeatur
tunc est cum ydeat sit prestitus quam ydeari. Deus ergo respiciens ad seipsum ydeat
essentiam et non prius exnoiaz producendi in proprio genere. Ex isto videtur quod secundo descripcio
quidnam sit intelligentis et preter medios magis loquendo de ydeis. Primo in hoc
quod creature conveniunt descripto continuata intellectu humano vel angelico sicut intellecto
a deo, et principium cum deus intelligitur a quolibet intellectu sicut et creatura et ante res
ut dicitur sequitur quod esse huiusmodi sit ydea cum non sequitur penes istos hoc est ydea
et hoc est vel potest esse, sicut non sequitur penes illud hoc est corruptibile et hoc
est ydea, igitur ydea est corruptibilis. Et patet quod ex tunc intellectus divini mereditur
in hac materia producere omne impossibile et intellectuale vel mirabile ydea in deo. Deus
cum ad intra hoc penes se intellectum quem respicit secunda creatura et illud
quod penes se hoc est vita in deo et hoc mirabilia producendi respiciens quibus prius
naturaliter creaturam cuius est ydea quia alias sequitur ex hoc quod quodlibet sit ydea
cuiuslibet producibilis et nulla foret prima ydea. Patet deductio ex hoc quod quelibet
est unum cognitum a deo ad quod respiciens potest aliquid in esse reale producere
similia si non data a deo que non refluatur dicta descripcio, et patet ex gressu quod omne
notum esse intellectum et cognitum a deo, et principium ab eterno notum est quod deus ad
id respiciens a potest aliquid in esse reale producere nec oportet quod a sit exemplar
vel ydeo principium producat vel extra quod a sit ydea b. Tamen quod mixta potest loquendo
vel est instrumentum vel generatus cum deo ad productionem principii et sic esset
ydea sancti mee prime, et cuiuslibet creature causatur tamen esset ydea
tali, et tunc ydea petri esset ydea pene quod sic opinando dicit quod preceptis est
in actu ydea ... et hoc precatum est idea petri ... subiectis producenda
et respectivum nec aliqua ipsa foret ydea ... vel impossibile. Sed ista non ...
sepelibus sunt valde remota a sma sectorum in illa materia, cum utraque ydea
ut huiusmodi sit relativa, quia cum in descriptione exprimitur suum correlativum non ...
Aliter vero de aliquo relativa sunt quorum esse est ad aliud se habere et
quorum unum diffinitur non potest intelligi sine alio, et ideo secundum ... ca lo
de ipse. Nec est in utriusque diffinicionibus alterum tenere ... esse loyce
quod quelibet creatura dicitur relative ad seipsam quia ... non est relatio
secundum veritas ... quia ergo non ... ydeo ... argumentum contra
... vel mobile
reputativo. Ideo videtur michi ... de ydeis ... et ...
... quod ... ab ...
sunt quod deus ab eterno notum est creaturas ... et principium omnes et
singule creature absolute et nota sunt stabiles, et talis creatura est ydea
que indubie est nota in deo. Et ydea est forma eterna in mente divina
ad cuius exemplar deus est producens creature. Et hoc quod est forma vel ...
... eterna notatur quod non potest esse realis creature secundum est principium essentiam
... creature. Et ... ad eius exemplar creatura est producibilis. Patet quod est
... esse quia esse intellectuale creature non producitur dei secundum producibilitas
creature, et ille est ... Augustini ... questio ... loquitur. ... racionales
ydee quedam principales forme vel rationes stabiles vel incommutabiles que ipse
quidem formate vel facte non sunt ... eterne, et ... sunt ...
Et sequitur, ... neque oriuntur nec occidunt, tamen secundum eas formari
dicitur omne quod formatur oritur. Et patet loquendo similiter de ydeis quod sunt producibilia
a deo ad extra ... sunt ydee non alias sunt rationes quia ... produ
... alia quia ... producit ... Nec dubium ... sunt
forte ... quod deus non potest producere creaturam nisi respiciendo ad eius
producibilitatem et convenientem ... ad illam creaturam producere, quia dando oppositum
... dicere quod deus ... producit creaturam non ... et ipsa est producibilis

¶ Et si queritur quid est talis productio, dicitur quod nil certi nisi ipse deus scit aut non
est aliquid sed nos ratione non possumus in aliquo genere causato sed per reductionem in alio
genere in quo suum principatum cum sit eius principium, ut predicta forma est in ipso hoc
et per genus in genere substantie et unus capitulo de ipso est ipsi species hominis ut ex-
ponit lineamentum per se ipsum a celo. Nec potest angelus plenius scire quod deus in
hac parte, sed forte aperit grosse sicut nostri modum quod sicut mitte pulcre ut
sed tenore deus tertie. Non enim sic capio predicta sic quod sunt productiones
rerum in natura subiectante licet insunt deo que non possunt deficere ¶ Et si queritur
quid eterna forant. Dicitur quod per ipsas non ad sunt forte inabsolute, quod vites
sunt formose, nichil aut potest esse formosum sed forma tunc aut forant
exemplandis creaturis, nec nichil potest produci in effectum nisi proportio ad eas
reducibiliter eterna. Facit ut potest notum est prius. ¶ Et si instatur quo vitas
talis facit ad factionem creaturarum. Notetur primo quod omne requisitum ad esse alicuius
nature sua ipsius dicitur. Notetur 2o quod omne causatum 2m illam loquendo extensive
effundo dicitur cum tenebre privatio et peccata in moribus faciunt tam bona
quam mala. Et 3o attendat sic instans si deus non requirit creaturam esse
nisi per intellectum, ad hoc quod eam produceat, et patet quod productiones rerum
sunt necessarissime requisite. ¶ In ista materia varia inveniuntur infinite et
mirabiliter ab parvulis tractantibus materiam de ydeis et de parvo modo tenderi
ut octavo et ista talis, quia pugna ydearum plus in modernis pullulat
quam fecerunt in antiquis ut de questionibus et difficultatibus que hodie
philosophi stant in ydeis. Iste tamen describunt ydeales movent difficultates rea-
les, ut si humana species sit assumptibilis, si verbum sit ens per species ad alias
homines, si alia multitudo vnum quam illa quod posita sit factibilis, et sic
de omnibus difficultatibus in mundo ponunt ad istam materiam reducibiles. Vide-
atque quo ad primum dubium quod assumpsi sit pro suppositale tam nature sunt
convenientia, quia aliter assumpto persona in ipso denotaret primum moles mech-
2. ultas vide multi nec et alio et vt sed nimis longum esset ista com-
plementa tractare. Alias itaque difficultatibus huius materie et aliarum que tractatus
tractatis expectantibus alibi suum locum pono finem huic superficiali tracta-
tui de ydeis et ad alias tractatus de rebus primum intendimus, ad quos
notitia sua ista aperit aggressum. Cui dicit alpha et o sit
gloria christo. ¶ Finit quod anglicana miruelli quoque vilhelmi;

Explicit.

et intelligibili Alberti magni
Incipit tractatus de intellectu Capitulum primum

Virtus cognoscitiva anime ... a corpore quia iam est causa ... cognitionibus in omnibus aliis ... ordine primum ... tale sit causa in omnibus aliis. Oportet ergo quod hec virtus sit a primo cognoscente quod est causa prima et illa est primo et maxime cognoscens. Et causa cognitionis in omnibus aliis et est ipse talis et effective et formaliter. Et quod hec prima causa sit fons omnis cognitionis patet quia omne imperfectum est a perfecto et hoc idem ostendit defectus cognitionis anime quod non solum est ab alio quodam sed quod etiam multum distat a primo fonte cognitionis.

Licet vivum sit sub sensitivo vegetativo et intellectivo non tamen est causa istorum cum causa nobilior sit causato. Et idem ... est in causa nobilior ... sit in ea quam in effectu. Et idem illa virtus que est pluribus nobilitatibus ... est prior primo est causa in omnibus aliis. Hoc autem intellectivum et non vivum. Et idem sicut enim lux est causa visibilis in aliis omnibus et diversitas lucis provenit ex ... opaco ... obumbrante ipsum in corpore ... sic diversitas virtutis cognitive provenit ex ... obumbratione huius lucis cognoscitivum ... aliis. Capitulum 2m

Causa prima per se mediis intelligentiis et corporibus celestibus ... infundit omnes virtutes vel influit inferioribus quia in ordinatis primum non influit ultimo nisi per media. Item non sunt media huius ordinis in causando sed in descendendo et instrumenta prime cause descendendo. Quia sicut corpus celi regulat corpus ... ita anima celi animam istam et sicut motor celi imprimit in motore huius corporis sic corpus ... motum in istud. Unde per se ... causat colores et infundit ... non ... in cadendo sed descendendo et quanto magis a corpore lucido elongatur tanto magis debilitatur et obumbratur sic est in proposito. Hoc igitur modo forte effluunt ab intelligentiis et sunt earum instrumenta. Capitulum 3m

Licet Pitagoras dicat omnia corpora animata et quidam ut

lapides propter quantitatem & molem materie non posse exercere opera vite
et motus tamen non est verum Sed sicut quanto magis radius a sole
elongatur tanto magis debilitatur & obumbratur propter elon
gacionem a primo fonte et non propter materie dispositionem tamen dispositas
forme non ~~possit~~ sit propter dispositionem materie secundum proportionem contra
quia propter dispositionem materie non dispositant fore secundum econtra propter
dispositionem forme & dispositas materie dicit propter elongacionem
virtutis cognitiue a primo influente virtus hec cogno
sitiua deficit et debilitatur Virtus enim que a primo infunditur
est omnis cognicio virtualiter secundum recepta in extremo corpore hominis
proporcionato manet intellectiua vel spiritualis recepta vero
in alia materia remocius minus proporcionata perdit propter elon
gacionem intellectum mouens solum sensum et cetera omnes forme recepte
sed tamen remanet vegetatiuum & viuum et ultimo forcius

Capitulum Forma enim non habet a materia quod sit in anima sed ab actu lucis
intelligencie agentis quia habet formam in anima non consequunt
aliquas condiciones ~~in materia~~ materie & proprietates ut sunt composicio
dimensio hec & nunc condicio loci & temporis Item forma non
recipitur in anima nisi tamen quod separatur a materia Item forma
contracta materie & tamen ponitur in anima Vnde actu per materiam non sit
in anima sed per lumen intelligencie agentis Vnde sicut
forma coloris non habet in visu a colore materiali sed per lumen et
actio lucis et ab actu lucido secundum quod actu lucidum dicitur in
composito est de visu et forma intelligibilis que in intellectu
recipitur Sicut enim virtus formatiua in semine deleta co
tenta in spiritu paterno que continet intra viscositatem forma
non est ut endelechia seminis sed ut artifex qui figurat
ipsum & disponit et organizat & membra membra format
et partes similes et dissimiles et est vna substantia plures virtutes
Item lumen intelligencie agentis ambit animam & formas
in materia hec infusa que continet in lumine suo & illustrat
et sibi hoc lumine forme que sunt ~~ut~~ ~~nunc~~ in materiis
monet animam & recipiunt in ea Forme autem singulari
omnes dant materiis ab infusa prima & ideo que magis
forme elongantur magis sunt ignobiles & males vnde

est descensus usque ad formas elementares que sunt infime in
ordine formarum et hee forme informant materiam in lumine intelligentie
agentis sicut colores informant visum in luce exteriori. Secundo
dicit unum intelligentia habet formas quas omni tempore ex alterando
et quasi fonte exuberante infundit in totum universi ordinem
inferiorem est unum intelligentia habet quod est intelligentia. Sicut enim sol
ut sol continet secundum naturam omni tempore luces emittit ita etiam
intelligentia continet unum naturam suam omni tempore lumine suo et
luces emittit que sunt forme omnium rerum. Capitulum sextum

Intellectui possibili quatuor attribuuntur. Primum quod est possibile fieri omnia
intelligibilia. Secundum quod est ut tabula rasa. Tercium quod est potentia
ut forma intelligibilium quamvis materia. Quartum quod est species intelligibilium. Patet
primum et species intelligibilium. Quintum est quod pro unum substantia indivisa et in potentia
receptiva omnium intelligibilium et non recipit ut materia quia per
divisionem sui recipit diversas formas. Unum modus recipiendi
est ibi cognitus non est in recipiendo est intelligibilium materia sed forma
formarum enim intellectualium sunt intelligibilia ab ipso. Unum sicut
forma anuli intincta in auro informat ipsum et econtra infor-
matur ab ipso sic est in proposito. Et sicut interius colore rece-
pta in speculo fit unum cum ipso per esse diversa quia forma
colorum existens in colore et postea recepta in aere speculo
et eadem est habens alterne. Et speculum non tamen habet interius
recipit sed etiam formatur et fit. Ita est in proposito. Unum forma
in materia et in anima est eadem secundum esse diversum est et intellectus
et intellectum secundum in actu sunt unum. Comparatur etiam tabule rase
quia sicut tabula preter omnem sui alterationem est receptiva
omnium depingendum sic intellectus possibilis et est tabula sicut ymago
divina superficiei sine addatur vinculo. Idem. Divina intus possibili
addatur vinculo sine ratio natura intellectualis eius est ut forma
Et sicut locatum est idem cum loco et accipit a loco formam in - 3 proprietate
dicendo ad ipsum naturaliter modo et quiescit in ipso et conservatur
et continetur ab eo sic est in proposito de intellectu possibili et formis
que in eo recipiuntur. Comparatur etiam speculo quia sicut speculum 4 proprietate
quod est ut species speculi non prius et dat ei speciem et formam
quam non habet in materia. Sic modo dat intellectui intus simplicem
et vivens et formalitatem quantum ut incorporate quam non
habet in materia. Unde enim in materiali est species et forma et vita et pluribus
ut supradictum est.

Capitulum 7m

Intellectus formalis non est ipsa species rei intellecte ut quidam
voluit cum hec species non sit forma intellectualis intellectum sed
potius eius sicut locus non dicit formam a locato sed eius
sicut lux est hypostasis colorum et spirituum visui et luminati
et visus visibilis. et est ratio quare omnia que videntur videntur
Ita lumen intellectus agentis est forma intellectus possibilis et rei
intellecte et est ratio quare omne quod intelligitur intelligitur. Et sicut
lumen quanto plus excreditur magis obfuscatur et in aliquibus
est candens ut in albo et in aliquibus subumbratur et
fere extinctum ut in nigro Ita lumen intellectus agentis
quod est et dicitur formalis intellectus est in aliquibus efficax et
elevatum in aliquibus vero non. Et sicut lumen est id quod videtur
et quo omnia videntur Ita et lumen intellectus intelligitur et est id
hoc illud quo omnia alia intelliguntur et intelligere quod est
apud se intelligere ipse est idem cum intellectu in actu. Intelligere
vero quod est recipere vel radicare omnino non est idem. Capitulum 8m

Intellectus in effectu est intellectus possibilis iam formatus intellectu actu
informatus. Intellectus autem in effectu est ipse intellectus intelligere iam
actu acceptum in intellectu. Cognitum autem hic fiat intellectus est in potentia
ad hoc quod recipiat et intelligere ad hoc quod recipiatur et hee potentie
non sunt diverse. fuit enim in actu per idem lumen intellectus agentis
Sicut per idem lumen extrinsecus color et visus fiunt in actu et
quia intellectus possibilis quasi contingit sensui et ymaginacioni et intellectui
per agentem ideo [illegible] ymaginale [illegible]
ideo se habet ad penitus separata sicut oculus vespertilionis ad
lumen et ideo prius est imbuendus naturalibus et mathematicis ut intellectus
sit confortatus [illegible] lucidus [illegible] ad intellectum
divinorum et hec naturalibus et mathematicis intellectus fit [illegible]
est tunc divinus. Et quod intellectus non fit in actu nisi per a-
liud a se. ideo qui studet non potest nescit intelligere se vel
scire vel modum quo fiat quia per aliud factum est intellectus
no Sicut oculus clausus in potentia videns non videt neque scit se
videre neque eius modum videndi novit. Capitulum nonum

Intellectus principiorum est intellectus simplex non sillogizans per
que prima cognoscimus in quantum huiusmodi cognoscimus
+ Alia autem per deductionem veniunt ex principiis et iste est modus
sciendi quem oportet scire ante sciam ut Philosophus 2o post.
egregie innuit Arabes autem distinguunt hunc intellectum in duos.

Unde enim dicunt principiorum scienciarum theoricarum que principia
nobis tamen eos manifestum. Aliarum vero practicarum tamen ludo et re-
thorice que non dicunt nobis magistri sed per longam acquiri
experiencia et tempus. Unde tamen eos senes in cunctis operibus
sunt sapientes eo quod multa experimenta de hiis receperunt. Iu-
venes autem non tam sunt passionum preceptores sed iuvenes
magis in theoricis dicunt esse subtiles similiter et dicunt du-
plicem modum audiendi. Primo inquisitiuum quo utuntur omnes
quotquot enim aliquid persuadere intendunt. Et quod aliquo audiendi vidi
aliud autem est magis audiendi perfectius et hic non habetur nisi per studium.
Unum autem dicunt modum et per indigere experiencia et tempore plus
quam studio. Alii autem quidam dicunt de sciencia docente et ostende-
dicentes hic locum non habet. Intellectus adeptus est quando intellectus
accipiens partem intelligendo post partem sic fit paratus in
effectu et tandem fit totus in effectu quando recepit omnia illa
ad que erat in potencia et intelligit tunc se ipsum tunc enim adeptus
est et totus sui laboris et studii fructum et utilitatem
quando intellectus aliis omnibus perfecte intelligit se ipsum. Et dicit
Alfarabius quod propter hoc anima posita est in corpore ut se ipsam
inveniat et cognoscat et quia anima humana est potencia
in lumine cause prime et est ymago eius ideo lumine et tamen hic
causa potencia sit finem omnis vitalis. Unde est quod omne animal
est animo consentaneum et omne plenum gaudium. Unde anima intellectus
vita et intellectualia et divina magis reflorent in eius natura
et delectatur. Et si queritur quomodo anima actu intelligens unum
thema sit ad aliud in potencia. Dicendum quod omnia intelligibilia
in lumine intelligencie sunt unita non se extendencia inseparata
et omnem dimensionem et separacionem quam habet a materia et in materia.
Intellectus assimilatus est quando anima humana considerans lumen cui
applicatur intellectus agens in ipso illustratus consurgit et appli-
catur lumini intelligencie et amplius claruit in illo et potest.
Alfarabius dicit in ipso efficitur stella potens celi et intellectus considerans
hunc locum prime et habere primum proximum prestissimus efficitur astrorum
et prosticacionum que sunt in astris. Et ideo dicit Ptolomeus
quod sciencia astrorum facit hominem pulcritudine celestem animae.

Ptolomeus in almagesti: Non est mortuus qui scienciam vivificavit nec fuit pauper qui intellectum ditavit et sine qui intellectum possidet. Et hoc dicti est quod dicit Alfarabius in libro de intellectu et intelligibili quod sunt philosophi radicem immortalitatis posuerunt in intellectu adepto. Quando enim illud intellectum extendit se anima totaliter ad principia incorporalis vitalis.

Cam[itulum] 11[m]

In fermo enim lume confortatus consurgit in lumen diuinum quod est
mirabile proprio nomine et non narratur nisi nomine suo cum
et ita intellectus per longum studium a corpore separatur et lumini diuino
coniungitur. Et ideo dicit Auicenna quod intellectus sit diuino lumine
permixtus futura predicit et fatatur et quasi deus esse perhibetur
Iste igitur intellectus assimilatus cuius seramentum sunt omnes intellectus
predicti quia fundatum est intellectus possibilis et postea intellectus
agens est instrumentum intellectus superiorum et hic est instrumentum
intellectus in effectu et hic intellectus adepti et hic assimilati
qui per gradus applicacionis ad lumina inferiorum ordinum
tandem intellectui diuino coniungitur et stat in illo ut in fine
Unde cum omnes homines natura scire desiderant non est finis
nisi in intellectu diuino. Et nota quod intellectus humanus superioribus
intelligenciis inferiorum ordinum applicatur et illi per sibi influunt formas
et species per quas sibi quasi prophetae vident. Nota quod intellectus
rerum in formis generalibus per modum tamquam per formas
positas res mundi secundo per intellectum perlectum cum est
tertio per agentem inferiorem cui applicatur tamquam lumine superioris ordinis lumini inferioris ordinis
et quamquam isti plus et minus coniungitur limpidius et clarius efficitur
et hec est irradiacio de qua multum locuti sunt philosophi. Quarto est
per cuius applicacionem inferiorum intelligenciarum et intellectorum ad lumen primum diuinum
clarius patet. Unitas intellectus non addit nouum genus cause
nisi intellectus secundum pluralitatem et fit ex concursu quorum primum est studium
perfectum sed quod ordinat et componit ab antecedentibus. Secundum
est acquisicio multe illuminacionis ex multis speciebus ex quibus apparet
dicitur ad lumen diuinum. Tercium est excessus separacionis qui re
mouet adherentem continuo et tempore. Quartum est applicacio
ad lumen diuinum que est summa perfectio que in hac vita haberi
potest et attingi. Et non sicut turbulencie in aere nubes
impediunt in aere limpido recipi lumine celeste Ita passiones
et fantasmatum turbulencie intellectum impediunt
et lumine eius clare eleuari non permittunt. Cum autem
intellectus depuratur a passionibus et occupacionibus vite publice
eleuatur a carne applicatur diuino lumini efficitur sicut speculum

clarissimum celestis pulcritudinis et ordinis et in his imbuta
tandem repletur luce divina et divina contuitu facta est incapax
videns mirabiliter ineffabiliter et infinite et ideo dicit plato quod
quorum racio absorbta est in inferno non est eorum intellectus
clari luminis receptivus ¶ Dubitaret forte aliquis cum anima sit
in corpore et nihil videatur posse extra corpus tangere quomodo lumen
intelligenciarum applicetur ¶ Hec autem est impeditarum questio in
naturis rerum Intelligencia enim ubique infundit lumen suum in
totum sibi ordinem subiectum et ubique presens impertitur et
ideo anima extendens et elevans se invenit sicut lumen ubique
presens et impletur ipso et imbuitur claritate hac ad plenitudinem
celestem ¶ Et ideo multi viri illustres sic lumine imbuti ut di-
vinorum eventus rerum futurarum presciunt et predicunt in ordine
huius luminis ¶ Et quidam insipientes putant eos vera non dixisse
quia talia non eveniunt quod contingit non propter defectum superiorum
causarum sed propter indispositionem materie et hoc lumen in unoquoque
recipitur secundum modum illius in anima animati in corpore corruptibili
¶ Est igitur sicut lumen presens ubique non per substantiam et hoc dicunt
philosophi indi quod intelligenciam esse presentem contuitu ad lumen expansum
per totum et non contuitu ad substantiam ¶ Sed non quod intellectus coniunctus
corporibus scilicet ad naturalia coniunctus aut propinquior valet ad mathematica
coniunctus vero intellectui agenti valet ad methaphysica Capitulum 13m
¶ Est autem adhuc omnibus materialibus de largitate cause prime
in reducendo ad se formam ut animam proprie hominis forme
enim que confluunt in materias in lumine cause prime appetunt
esse divinum tamquam finale suum licet appetant a materia licet
autem attingere non possunt nisi separentur a materia esse autem separari
non possunt nisi recepte in anima humana per cuius separacionem
separantur cum sit una de formis et reducuntur ad esse di-
vinum et operacionem divinam et anima sit reducta iam non indiget
sensibilibus et materia et corpore in sui perfectionem ¶ De felicitate autem
et beatitudine ultima anime humane alia est speculacio ab ista
in ethicis Capitulum 14m ¶ Sicut in toto universo est dare primum
agens et ibi est dare medium et ultimum ita in ordine
intellectualium et operacionibus intellectualibus ¶ Primum est intellectus

agens qui est omnia facta intelligentia. sicut lux celeste corpus est
plus causa generativa omnium formarum naturalium et est in eius
virtute plus immediata generativa formas corporales quam in
materiis particularibus et sicut per essentiam ignis calefacit et ideo
semper calefacit. Ita quod hic intellectus per essentiam agit abstrahendo
illuminando et faciendo intelligentia. ideo continue et incessanter
hoc facit et facit in suo formas eternas intelligibiles et hic intellectus
reflexus super se ipsum concipit se ipsum ut naturalia reflexus super
imaginem concipit mathematica et super intellectum possibilem intelligit
naturalia intelligibilia. Et si queratur quare ignobilior forma corporalis
possit agere in aliam. Dicendum quod agat non in virtute propria
sed in lumine intellectus agentis. Et sic intellectus agens et patiens
debent esse separata. Unde per hunc intellectum forte denudare potest
agere. et sicut virtus formativa membrorum patris est virtute
omnia membra perficiens semen matris est recipere. Ita
agens in potentia omnia intelligentia facit possibilis recipere. et ita
intellectus agens est ut ars vel artifex ad intellectum possibilem.

Secundum platonem in thymeo tractatu de mundi fabrica. Tria dicit fuisse ab eterno scilicet mundi opificem et formam exemplarem de materia et mundum ipsum complexum fingere. Secundum mundum archetypum id est exemplarem qui valuit.

Beatus thomas contra gentiles in prologo 2i libri Cuiuslibet rei perfecta cognicio
haberi non potest nisi eius operacio cognoscatur. Ex modo enim operacionis speciei
mensura et qualitas virtutis pensatur. virtus vero naturam rei mon-
strat. secundum hoc enim unumquodque natum est operari quod actu talem
naturam sortitur. Est autem duplex rei operacio ut dicit philosophus 9 metaphysice.
una que in ipso operante manet et est ipsius operantis perfectio
ut intelligere velle. Alia est que in exteriorem rem transit
que est perfectio facti quod per ipsam constituitur ut calefacere secare
et edificare. Utraque autem dictarum operacionum competit deo.
prima in eo quod intelligit vult gaudet et amat. Alia vero
in eo quod res in esse producit et eas conservat et regit.

Incipit tractatus de materia et forma prima

Invisibilia dei per ea que facta sunt a creatore mundi
investiganda enim sunt creatoris invisibilia opera invisibilis
creature. In libro enim sapientie dicitur per magnitudinem creature et speciem
potest intelligi creator videri. Non enim tam magna creatura
nisi potens esset creator et tam pulcra et sapiens esset nec
tam utilia nec bona. Et nuper ad creatorem sunt opera primo
ad intelligendum. Materia tripartita ponitur scilicet in rerum creatione
et dispositione et earum utilitate. Intelligencia autem ad causam
accedit. Causa autem movens alia primaria alia secunda
alia dicitur. Deinde ad speculacionem tria sunt necessaria scilicet
actus ratio et demonstracio. Ad rationem probabilis, ad demonstracionem
vero ~~[illegible]~~ necessaria. Intelligencia vero similiter quedam et media
creatura ad intelligendum autem per intentionem sive per demonstrationem
per rationem ad rationem per ymaginationem ad ymaginationem per compositionem
per hunc modum ad dispositionem dicitur sensus apprehenditur perfectus
simplex. Hiis enim gradibus mens humana deum accedit et
ergo divina bonitas ad hominem. Visio inquit demonstratio
cendit, intelligencia capiendo quiescat et totus hic modus
quo luminaris oculus ambit ex levibus et gravibus integraliter
consistit. Unde omne corpus consistit ex materia et forma que contrarie
spectantur. Quecunque contraria spectata sunt ad aliquid unum construendum
tamen per se quiescet. Omne quod est aut cepit esse
aut cepit non esse aut hoc vita aut certa. Omne autem
quod movetur ab aliquo movetur. Primum enim quod non erat sibi esse dare
non poterat. Simplex est quod cogunt ea superius et ~~inferius~~
efficacis. Prima vero causa non hic causa sed precedens de natura
et post. Duo igitur prima duo esse habere non poterant
dicat utraque prius esse laborans alteram. Unum igitur primum
vera est causa omnium et nichil movetur nisi impositum movetur
ut perficiatur. Ergo prima causa non movetur et de potentia ad
effectum movetur. Est alia prima causa ut celestis spiritus. Alia
secunda ultima causa finis omnium est motus prime cause in
opere eius motus causare dicitur est. Motus aliquis creatio
aliquis compositio. Sed prius est creatio motus sive cause. Quedam

est compositio cuiusque generatio ¶ Compositio alia primaria ex
simplicibus alia ex contrariis secundaria alia naturalis alia artificialis
Nichil enim incepit esse quod non sit motum ¶ Quicquid habet
inicium aut sit inicium a creatore aut per compositionem aut
per generationem aut creata ex nichilo aut facta ab aliquo
per compositionem aut est ex aliquo vel aliquibus ¶ Tria enim sunt
principia omnis creature Causa efficiens id est ex quo est forma
sive et materia et est finis in resolutionem forma dat esse materie ¶ Esse
est duplex potentiale et actuale utrumque et possibile unum tamen ¶ Omne imper-
fectum naturaliter appetit perfici ¶ Omnis forma dignior est materia
Simplex est formam esse sine materia et ideo non invenitur nisi
forme separabiles intellectus [illegible] materia uero [illegible] intellectiue ipse
¶ Quicquid est aut est unum aut multa plura sicut tamen dicit in
materia et forma ¶ Materia prima est substantia ipse creature substantialis di-
neccessitatis et minus ¶ Omne quod est aut est substantia aut accidens
Plato dicit materiam primam esse ut aliquam et nullam substantiam que
inmete fluxit a principio ¶ Omne naturale fit a suo simili ¶ Omne non
esse a forma est ¶ Materia et forma prima sunt eius constituunt
enim ea et ipsa corpus sunt ¶ Quicquid resolvitur in aliquo per
est eo in quod resolvitur ¶ Quelibet forme cum materia coeuntes quasi
[illegible] tamquam masculi et femine Coniunctio enim omnis
est generatio ut [illegible] forma [illegible] materia feminam Creatio
namque illius non est a creatore nisi [illegible] forme ab eius pre-
sciencia Impressio eius et formatio materie dicitur et [illegible]
sigillatio uero in materia cum sit a divina sapiencia est sicut sigillatio
forme in speculo ¶ Omne quod est idee sicut unum in esse est alia
forma spiritualis alia corporalis alia media alia substantialis
alia accidentalis Substantialis uero dicitur creata ex nichilo accidentalis
que est ex coitu materie et forme generatur.

Incipit tractatus de formarum distinctione

Forma est multiplex seu multipliciter habet esse quia primo per naturam
antequam vniatur cum aliquo est aliquid in se primus
2o posterius informata materia sub 3o esse perficit compositum
sub 4to sed non perficit vnum ita quod non possit perficere aliud
Sub primo esse conpetit nomen naturae nomen essentie sub 2o nomen
forme sub 3o nomen quiditatis quia est quid suppositi sub 4to
meretur nomen vlis. Vnde si igitur loquimur de essentia sed
sed dici omnis forma essentia siue forma sub quolibet esse suo
vnde sit simpliciter igitur essentia ista est dux quedam que
denominatur ab ente et hec est subiecti etc que denominatur ab esse et
hec est essentia actum. Si loquamur de essentia primo dicta
hec dicitur est aut sed procedit ab ente simpliciter et sic est na
simul in se gradata essentia et sic neque generatur neque corrum
pitur. Aut sed procedit a 4to etc de vniuersali forma vlis
est essentia absoluta quia sit non in supposito sed natura ab
ista est etc in suppositis per comparacionem ad superiora in
talem habitudinem etc est essentia ingenerabilis et incorruptibilis
Sed si loquamur de esse suo tunc dux est essentia completa
aut incompleta. Si completa sic est forma que perficit
materiam que non est mea essentia hec generatur et corrumpitur
et hoc racionibus quod componitur per se generatur et corrumpitur
Si sed incompleta sic est postea que est in ea essentia
sic nec generatur nec corrumpitur quia iam manet in trans
mutacione. Si vero loquamur de essentia que denominatur ab
esse hec est dux aut que procedit ab esse humanum et sed
primum est quod primum debetur quod per prius et per posterius simili
Vnde si nulla sit hec est vera hoc est vniuersalis et quod neque
generatur neque corrumpitur Aut procedit ab esse actuali et hec
est actus et tale generatur et corrumpitur. Ideo quod abstracta
sunt duobus modis abstrahuntur vel separantur per racionem sed
diffinicionem vt dictum est quod diffinicionem non concipiunt
motum in materia sensibili sed est ante ipsam naturam et talis
abstractio in philosophia siue sed phisicum subiectum siue passio

probata de subiecto. Est autem adhuc abstracto vlterius proiecto sicut quando separatur lignum secundum esse lignum et colorem et non in eo quod est lignum vel quod cedrus vel quod palma. Et tale abstractionis oportet esse in omni scientia quia omnis scientia est vniuersalium sive illud quod est in omnibus intellectibus capiatur longe sive accipiatur quod est nam et esse primum quod est intellectus proprie et per se vere et per primam et veram et notoriam primum

Incipiunt Ebdomades boecii

Incipit quas iste proponet dicte ebdomades. Vnde quod sunt ebdomades in plurali numero. Et ebdomades grece sunt regule latine et iste sunt regule sumitur quibus mittuntur speculationes dicitur. Et est iste tractatus introductorius ad librum de trinitate quem fecit ad honorem Iohannis archidiaconi. Et quia in illo libro traduntur obscura ideo rogatus fecit hunc librum de ebdomadibus ut habeant principia divina et introductoria ad alia intelligenda.

Item dicit Auctor comparat quamlibet esse inmutabilis multiplicem formas intelligibiles cum se mutatur illis abstractis totaliter eo quod sunt vnum hinc inde.

Que incorporalia sunt in loco non esse.

Voluit namque vtitur communi conceptione que in quas quibus locus vocatur in sola corporibus et doctorum tamen et tertia conceptio ceterum namque ipsi vero qui sepe ex aliqua causa extenditur vltra namque deceati ex eodem propter derum accipiunt quod est inter corporis aliter et est totum lapidis et linea sita in corpore et est aliam et et huius ex quo propter totum aliud inter et est audiunt dicti vero quorum vna facies diuersarum dictionum non decipit propter ipsos quod sub eadem cadendi qualiter diuersi sunt diuidunt. Et quod aliter inmuc videt cognoscunt. ex parte de [illegible] est in quodam [illegible]

Diuersum est esse et id quod est. ipsum vero esse nondum est. At vero quod est accepta essendi forma est atque consistit. Diuisio est esse et subsistentia que est in subsistente et id quod est et subsistens in quo est subsistentia. vt corporalitas et totum dimensionis et hoc ipsum vero quod per abstractionem quodam modo ab illo in quo est intellectum separat esse. Nondum est. non autem non est sed nondum est ipsam simitem propter quod secundum formam vt in ipsa est intuemini quod est eam aliter attende qui sic quodammodo non est eo quod non quantum attendit est et si ei abstracta attendit est tunc inabstracta ac vero

id quod est accepta in se forma essendi i. ea qua abstractio mentis quantum subsistentia que accepcio est quando est abstracta mente quod ex ipsa re de forme quod inquantum res accepta est ... Ydea forma que vocatur ypa imitata exemplar illius que dicit idea ymago exemplar illius ... exemplar quod est ymago exemplata ut corpus eo quod esse corporale habet corpus est et hoc eo quod [illegible]

Quod est participare aliquo potest sed ipsum esse nullo modo aliquo modo participat. Fit enim participacio cum iam aliquid est. Est autem aliquid cum esse susceperit. (Nota) Illud quod est hoc est subsistens quia absque ea que habet in se subsistencia aliquid aliud quod ad perfectam subsistenciam illius pertinebit in se potest habere ut corpus quod corporeitatem quam in se habet et ad calorem refertur et lineam et dimensiones quantitates qualitates et quantitates et alias ad corporaturam perficiendam pertinentes quibus ipsum quale et quantum in se habet sed ipsum esse i. subsistencia que est in subsistente nullo modo participat aliquo. Tum ipse quod in se non habet esse quo sit nullo modo eius esse potest habere in se quale vel quantum potest esse nam subsistencia est non substancia. Item eius esse in se non potest habere quo sit ut participans aliquid aliud in se habebit. Nam eius aliquid i. subsistens iam est aliqua subsistencia que sit alicui nata ad illius subsistencie complementum pertinens pertinet qua subsistens quale vel quantum sit et enim in rebus quod dicitur quod ordo non rerum sed nominis quo natura id quod esse potest et quod species eius corum illi additum sequitur ac per hoc iam non aliud est dicendum quo eius esse pertinet. Est autem id aliquid eius potest in secunda regula dictum est esse hoc est essendi formam susceperit hic vide quod esse eius et vel essentia non est compositum.

Id quod est habere aliquid preterquam quod ipsum est potest. Ipsum vero esse nichil aliud preter se habet admixtum. Hec regula quodammodo precedentis ipsum explanat ... id quod est participare aliquo dictum est quo ad ipsum quod est potest habere aliquid preter quam id per quod ipsum quod est est i. preter ipsum suum esse quod ipsum est ut corpus preter corporeitatem ... ipsa qua corporeitate est colorem ipsum vero esse ideo nullo modo aliquo participat quod nil per se habet nisi eo quo forte sicut esse in se admixtum.

Diversum est tantum esse aliquid et esse aliquid in eo quod est illic enim accidens hic substancia significatur.
Diversum est tantum esse aliquid i. eius per accidens esse aliquid non potest addi in eo quod est et esse aliquid in eo quod est. Et enim aliquid potest

addi in eo quod est. Hic supple aliud quo ita esse aliquid dicitur ut quod
apud doctores sanguinem cum actibus sit in substantia sed vere id quo ita
esse aliquid dicitur ut sensus esse subsistentia quod primo est
aliquid ut aqua est eneum ab auctore ipse est humanum

Omne quod est participat eo quod est esse ut sit alio vero
participat ut aliquid sit. At per hoc quod est participat
eo esse ut sit i. est vero ut participet alio quolibet.

Deinde omne quod est i. subsistens ut eo sit id cui tali vero id
subsistens quod alio participat ut eo sit aliquid sed illa prece
dens est participat non pars est alia non propter quod est sub
participat alio quolibet quo aliquid participat. Haec patet cum deus est quod
est totus in sua esse et quod est est cum sua essentia et sua
veritas sed in ipso dicitur suum esse. Et ut est supra dictum est in
eius modo subsistit non deest
sit infinita est indivisibilis sola unitas simplicitas

Omne simplex esse suum et id quod est unum habet. Nam
creata sunt non simplicia

Omni composito aliud est esse aliud ipsum est.
Omni composito i. omni subsistenti aliud est esse quo scilicet est aliud ipsum est i.
ipsum non est aliud ab eo quod quo sit aliquid est res. Deus autem magis
est et quia sanctitas et sapientia est, ideo apte dicitur sua essentia
bonitas et veritas, attendit tamen quod Boethius in libro de trinitate
dicit deum esse formam que est suum esse

Omnis diversitas et discors similitudo vero appetenda
est et appetit aliud tale ipsum naturaliter esse ostenditur
quale est illud hoc ipsum quod appetit.

Item esse est finis eternae actus qui ens est et esse quod est acceptus
nulla potest obmitti quia in per se eadem essentia est eadem
dicunt esse ex eius consequentibus descriptum nisi per eius aliquid sic cum
Item participat i. partem capere in ea participatione quod est ipse
continere actu tenere continue

Incipit tractatulus Egidii de Roma

De universalis entitate Pro quo notandum quod triplex est creatura
creata. Unde sunt enim entia que vere sunt entia ymmo primo 2° et
tertio dicte que totaliter extra animam habent esse et huiusmodi sunt res nature
Item gratia propria et eorum effectus proprii Item ut celum terra sol
homo materia forma lux color et huiusmodi Secundo sunt entia que ymmo
primo non proprie entia sunt aut dicuntur. huiusmodi sunt illa rerum
intenciones que totaliter in anima sunt licet a rebus accipiantur
Unde dicitur 3° de anima lapis non est in anima sed species lapidis et intencio
Similiter eciam color parietis non est in oculo sed species et intencio coloris
Tertio sunt entia que partim habent esse in rebus et partim in anima
ut tempus uniuersale et huiusmodi que ymmo suum fundamentum in re sunt
sed ymmo formam sive rationis complementum sunt in anima. sed hoc aliud
est negocii ¶ Hiis notatis dubitatur de universali sub qua ratione q°
dicatur sit quod habeat esse vere in rebus. Et videtur. ¶ Nichil predicatur pro
de re nisi quod vere est in re. sed universale predicatur de re. ergo universale est in re
actu. Non enim homo de sorte predicatur nisi natura hominis vere esset
in sorte. Similiter et color de colorato nisi coloratum colore inesset
¶ Adhuc omne quod cognoscitur per propriam formam cognoscitur. sed per universale 2°
sed per universale res quelibet habet cognosci quia est principium artis et sciencie.
Universale igitur vere est formale rei et ita adhuc est in rebus ¶ Triplex
tertio dicte concludit sic dicens Manifestum est quod nullum universale est
separatum a particularibus ¶ Et in decimo eiusdem Impossibile est aliquid
commune esse preter multitudinem sed quia est unum tantum / quia dicitur
universale non est aliquid ipse extra singularia in essendo / sed in [illegible]
cando ¶ Et ex hiis concluditur quod universale vere in rebus extra animam
habeat esse ¶ Sed quod in anima tantum sit sic videtur / Universale enim simpliciter
et proprie a materia et materie appendiciis separatum, non ergo est in materia
quod est in rebus habet suum esse. non quod nullum autem esse quod est quod
sit in materia et de materia non ergo est aliquid in rebus ¶ Adhuc. Et secundo
super predicta dicte Impossibile est quod aliquid commune vel pluribus sit substantia
nisi per ipsum quod est in anima. et per consequens dicit / quod unum et ens sunt predicata
sunt universalia et non habent esse nisi in anima. Hec est sentencia obviantis pro Non
pent sed non tamen rationes ille probant ut hic neque in sequentibus ¶ Et
hac difficultate ea media eligenda videntur. Hec enim nomine
a quadam quantitate videtur esse imperata Unde universale dicitur quasi ex
unum in multis comparatum. Communicatum aut ymmo quod huiusmodi in rebus extra
animam esse non potest, sic enim iam non esset quod sed habet primum
esse ut obiectum similitudinis ex alia parte ut quod huiusmodi de rebus
parte nisi esse in rebus ¶ Et ideo dicendum esse videtur universale partim habet
esse in anima, et partim in rebus. Et hoc sic ostenditur. Essencia enim
universaliter non dicitur quod ea accidit, ymmo se per se et ymmo ea que
accidunt eidem ymmo se quod non habet esse nisi ex talis ratione
et habet absolutum esse, ita quod nichil est unum de ea nisi quod convenit sibi
ymmo huiusmodi ¶ Exemplum de homine quod hoc convenit tantum quod cadit in eius
diffinicionem scilicet animale racionale. album vero et nigrum et huiusmodi

Unde universalia sunt a natura / Et auctor quod sic / principia sunt a natura / sed universalia sunt quiditates principiorum / ergo sunt a natura
Oppositum auctor sic / Illud quod fit per operacionem intellectus agentis id non est a natura. sed ab actu nisi
natura intellectus est aliqua res nature / sed universale est ab operacione intellectus nostri agentis / sicut dicit
Averrois quod intellectus agens est qui facit universalitatem in rebus ¶ Dico quod universalia quantum ad formam
subiectam intencionem que est forma et quiditas principiorum / quantum ad illam formam est a
natura / sed quantum vero sunt quedam intenciones generales / sic sunt ab operacione intellectus agentis
/ et sic ab operacione nostra sunt et ab arte ¶ Et per hoc patet solo ad rationes utriusque partis.

non est de racione humanitatis ut conveniat homini in eo quod homo ¶ Sed aut composita
natura ultra vere ens est quid est principium formale universalium comunis
¶ Et si queratur de illa natura sic composita utrum sit [illegible]
unitatis alicui vel pluribus ¶ Dicendum quod hoc nichil horum est quia ultra posset dici co-
municabile. horum diffinit ipsum ¶ Si enim que esset de diffinicione eius
nunquam posset aliquid esse communia aut si ipsum esset de ratione eius
sive de diffinicione eius nunquam posset alicuius esse quid ¶ Similiter
si unitas esset de racione ipsius nunquam inveniretur in pluribus aut si
pluralitas nunquam inveniretur in uno ¶ Si dicit ratio huius consideratur
secundum esse quod accidit ei ex comparacione ad aliud ut tria sibi accidunt
in generali secundum quod comparantur ad 3a ¶ Comparatur enim ad intellectum ad
ad supposita de quibus predicatur ¶ Et per quod componitur ¶ 3a
et racione universalis ipsius intrinsece influencie sicut [illegible] per
intellectum directe, et sic accidit ei quod est in illo eo quod lux est, ut
lumen augeo intellectus agentis qui secundum philosophum 3o de anima locus est
specierum intelligibilium non tamen adhuc racio universalis sibi convenit
secundum quod huiusmodi referatur ad plura ¶ Sed aut comparatur secundum esse quod
est in re prout est actus materie et individuatur in ipsa ¶ Et ideo
plura supposita ¶ hoc contingit dupliciter ¶ Una aut secundum quod comparatur ad
in illis dans eis esse et sic est singularis suppositum quod est in actu
demonstratum, ut cum dicitur hic homo ¶ Et sic adhuc universalis non est aut
prout considerare natura huiusmodi secundum quod est talis natura suppositum generaliter
ad multa supposita et hoc accidit ei ex hoc tamen eterna
multis est apta dans esse et si nunquam det illud per hanc quid-
aptitudinem, ~~rem~~ universale est in re secundum actum ex dependencia in multis
non est nisi in intellectu referente unum ad multa, et ista natura
relata ad supposita sic vocatur universale ¶ Deinde eius quod comparatur natura
huiusmodi ut alia et natura suppositorum sicut sic separata et non ~~convenire~~
convenire ex hoc ex quo accipiat racionem universalis, quia quod accipiat
ad multa de quibus est relacionem, et talis relacio
scilicet per intellectum in opposito et referentem ad sua supposita vel ab
racio integratur ex dictis manifestum est quod eadem est forma
universalis et individua quae dat esse secundum rem sed dicit secundum racionem
non enim est alia forma tamen universalis quae si comparatur ut
in composita materia quae est individua ¶ Secunda ¶ Dubia corpus
universales forme sunt sed hec proba et hoc corpus sunt individue
et ideo nulla forma est ita praecisa quae sit universalis
praeter materias signatas vel posset supponi si comparatur secundum racionem
hec humanitas vel hec equinitas individuatur quod sunt natura
si dicit principium humanitatem vel equinitatem species ¶ Sed dicitur plures forme sunt
non tamen adhuc huiusmodi species universalis plena racionem obtineat nisi
universalis ad ea quorum sunt species referantur ut dictum est, sic ergo
per quod forma quamvis aliquid est in re sed non nisi in alio et
alio ipsam accipiente sibi accidit racio universalis ¶ Et quod dicit
¶ Dicitur quod intellectus agit universalitatem in rebus scilicet per actum est in re
quod est in ea secundum id quod per actum est in anima, quod est in ea
est et

quia est in ea secundum rationem formalem qua universale est. Et quod huiusmodi sufficit patet ratione ad obiecta que concludunt quod universale sit in rebus verum concludunt secundum rationem sive entitatem, que autem concludunt quod sit in anima verum concludunt etiam secundum rationem sive perfectionem. Intellectus enim habet esse reale et id sufficit in anima [illegible] intentionale et ideo quod universale ut est in anima habet sive perfectionem complementum ponit et re sive entitatem fundamentum.

Secunda questio

Queritur: sub quo predicamento universale reponi debeat. Et videtur quod sub nullo quia id quod circuit omne genus non est in genere. Sed universale circuit omne genus quia in omni genere reperitur ergo non est in genere. Item dato quod esset in genere aut in genere substantie aut in genere accidentis. Non in genere substantie quia sic universalia essent abstracta a particularibus accidentibus. Minor: albedo [illegible] albedine in genere substantie esset et si de aliquo predicaretur in quid quod est absurdum dicere. Sed nec in genere accidentis quia sic universale substantie accidens esset suis particularibus subiectis quod est falsum. Et sic sequitur quod in nullo sit genere. Item [illegible] universale nec est substantia nec accidens ergo in nullo genere est. Contra tamen innuit [illegible] in primo [illegible] dicens quod universale est ad aliquid ergo est in genere relationis. Item omne quod de aliquo predicatur in quid est in eodem genere cum eo de quo predicatur. Sed universale de eo [illegible] predicatur in quid ponit sicut homo de homine et color de albedine ergo est cum eo in eodem genere. Et videtur quod quecumque predicamenta substantie [illegible] sunt vel reducuntur ergo [illegible] et ipsa universalia. Item sicut prius ostensum est quod universale secundum aliquid est in rebus natura, sed omnis res est in aliquo genere ergo et universale.

Ad hoc dicitur quod natura que [illegible] a singularibus per intellectum abstracta et deinde ad ipsa relata dicitur esse ut in questione prima. Unum in rebus et aliud in anima et primo habet esse in diversis [illegible] secundum [illegible] rerum in quibus est diversitatem. Nam universale substantie est in genere substantie. Minor: hoc et universale quantitatis in genere quantitatis etc. Si autem est natura cum [illegible] secundum esse quod habet in anima tunc habet esse abstractum ab omnibus condicionibus singularibus et tunc etiam [illegible] dupliciter. Uno modo potest esse prout est in anima sed eius intentio. Et hec intentio nichil aliud videtur esse nisi quedam [illegible] resultans [illegible] forme rei que est extra animam [illegible] sive diffusio [illegible] sunt [illegible] et hunc intellectum agentis et receptivi in intellectum possibilem est principium cognoscendi et ideo intentio dicitur. Et tunc [illegible] non est substantia et accidens sed substantie vel accidentis intentio. Et intellectus dicitur [illegible]. Et [illegible] potest videri in intentionem colorum secundum esse quod habet in [illegible] que quidem intentio nichil aliud est nisi quedam spiritualis diffusio [illegible] coloris in [illegible] extra [illegible] corporalis que cum recipit in oculo est actus visibilis [illegible] et hec colorum intentio non est res que habeat esse in genere [illegible] secundum quod esse [illegible] in quadam relatione [illegible] alio [illegible] habet [illegible] uniforme ad omnia individua que sunt extra [illegible] possit ad omnia referri et [illegible] ad intellectum [illegible] refertur ad illa [illegible] talis res nature relativa est in genere relationis.

Prima autem potest dici talis natura quod ad multa refertur [illegible] in quibus genere. Ideo et relatio [illegible] in quibus genere potest esse, non [illegible] relatio [illegible] in [illegible] aliis [illegible] a se potest vel posset [illegible] quia omnis nature [illegible] relatio conveniunt secundum quod est

Nota
generis vel speciei, res enim cuiuslibet generis potest esse extra naturam relationis. Secundo
ergo quod universale secundum fundamentum quod habet in re secundum suam diffinitionem rerum est in diversis generibus
sed secundum esse quod habet in actu separante in nullo est genere. Tertium autem esse quod habet
in anima comparante naturam generis ad supposita sua est in genere relationis.
¶ Pro qua nota quod secundum respectum suppositorum ad naturam generis universale distribuitur
quod est una de multis et tenetur similiter acceptio. Tertium vero respectum generis
sed naturae generis ad sua supposita describitur quod universale est quod de pluribus predi-
catur in quid et univoce predicatur. ¶ Ad primum in quod obiicitur quod continet de
genus decem quod continet omne genus, non quod ipsum universale sit genus in omni
genere, sed quia omni naturae generis in quocumque genere accidit, tunc universale insistit
referuntur ad sua supposita, que genus est ut relatio, et solum sub
quod universale secundum fundamentum quod habet in re est speciei sub ipso genere. ¶ Ad secundum dicendum
accidens potest esse dictum est sed non secundum esse quod habet in anima referente universalis
ad multa vel ergo. ¶ Ad tertium est visum est. Vel dicendum quod dicitur glosa
prius generalis suppositis quod universale prius habet esse rationis et formam sive
naturae suppositis, ut voluit Plato. Sed enim universale non est substantia sed accidens
communem rationem non videt esse subsistat, sed vero eadem ratione est accidens
subsistit sed in rebus, ut dicit in commento. Nos autem non ponimus universale sicut ipse
universale substantie non vero esse substantia cum ipse non subsistat. Et si quis obiciat, esse hic
sed quod formam formale substantie est substantia. Dicendum quod est substantia
materiate etc.

Sequitur de universalis divisione

¶ Ratione quaeritur de universalis divisione
secundum fratrem Albertum. ¶ Unde universale quatuor modis accipitur
secundum actu, potentia, natura et opinione. Actu dicitur quod
est de multis et in multis secundum esse non divisum ab illis, ut homo. Potentia autem
tam in arte quam in natura, nichil tamen non prohibet ipsum esse et fieri
que forte nulla est. In arte potest in archa ... ex nota ...
...stum nichil prohibet aliquid fieri quod non est secundum aliquod al-
... quod si esset salvaretur in multis et esset universale, sed universale na-
... hoc non generat potest quem natura effectibus forme sue
non prohibet de multis et in multis esse ... tamquam complete
perfecta per ... Universale autem secundum opinionem dicitur universale, non tamen bene
est universale, et hoc est quando aliquid est secundum sui naturam esse generale
in multis, putat tamen conveniens esse quod non sit, ut deus vel mundus
quorum utrumque dicitur ... quia multi concedunt. ¶ Unde i modis
cum dicatur universale. Sciendum quod in quolibet dictorum modorum quatuor modis
accipitur, scilicet ante rem, in re et post rem et in ratione universalis.
Ante rem dicitur universale dum omnia sunt in intellectu divino tamquam
sunt in formali et primo hoc dixerunt tam Stoyci quam ipse
... in intellectu divini secundum quod universalia esse divina, que omnia sunt
hoc modo intellectus divini est forma rerum ... plurimum ... et in
universale agentem et producentem ... rerum. Unde hoc modo
... intellectus divini non dicuntur ab ipsa realitate sed rerum omnium
universalia principium formale et efficiens. Alio dicitur universale ante rem

no tpe s; proba et rone & hec e forma siue causa formalis constituens
esse rei p qua enim constitutus talis fore & esse. quia 2m phus forma
est que dat esse rei & ideo cum hoc esse sit indiuisum in omnibus que
sunt eiusdem speciei vel forme et quidquid e de se sit indiuisum. ideo
hic ad alia vnam relationem. et accipit vlis quidam nam & rom
Communicale aut qd dicit esse in re e eadem fora p̄ntata a multis actu
vel potentia. et hec dicit vlis. eo q de se semp est comunicabile et pa
rticipabilis in multa ex vno Vle aut qd e p9 rem e fora a re
abstracta p intellectum rm qd dicit intellectus agit vlitem in rebus esse
agit vlis in rom vlis e sic accipiendum in vli enim aliud est
id qd est ipm vle et aliud e vlitas ipius pout in hoc vli ho
aliud est ipsa natura que e ho et aliud e comunicabilitas ipius
siue comunitas quia ipm in se nec est vnum nec multa vt dictum
est. vlitas aut ipius que est ex re pri ad sua supposita facit
aliud hic esse cum sit esse eius ante rem vel in re vel p9 rem
acceptio. Sunt aut ho rei talis nae quibus attribuitur ratio generis
rei formae inferioris sit sed vle logicum Logicum enim nam comunem
quamcumque considerat non rm qd singularis s; sub intentione s; vt e genus
vel species Considerat enim nam comunem rm qd comparata p tum in
sua priora inferiora ht ambitum vel strictum et rm hoc nae cui
ratio generis vel speciei attribuitur & hoc sic pz Forma enim rei sit
considerari absolute dicitur et dicitur causa vel creatiue & hec dicitur vel
ad sui inferius vel ad sui supremus Prima aut suprema sit esse
duplex s; aut intima influentis & dicitur esse resultatio illius
influentie rm qd ipse dicit influxe aut e sui supremus alia fora
ipm continens sicut proba continet corpus et dicitur species Si vero non
alia quidem ipsa et ita nec supponit dicitur tunc continens sicut est
proba Si aut comparatur ad sui inferius. hic sit dicitur vel ad alia
formam quam continet & dicitur esse genus vel ad suppositum sue nam
esse perfectum et dicitur fora rei suppositi vel actus nae si aut non
sit forma vlior qua continat s; ipsa sit vltima tunc dicitur species comuna
vt ho Ex ho pz q ronem maioris ambitus vel strictus ratio generis vel
speciei attribuitur forme q consideratio logici est. qui eiusdem habet naturas
simplices comparat p qd in prior que ma est simplicior sunt sue primus
maiorem ambitum vel inuicem sicut dixi et tali ergo ambitum
resultat habitudo medij ad extrema in sillogismo & ideo michil est qd
quidam dicunt q vle 2o acceptum e logicum Nam illo 2o non solum
logicus immo omnis artifex abstrahit vt & naturalis & mathematica
& diuina hec non sint specialia Nec enim ipsa fora nisi esset abstracta
non posset esse formalis principium cognoscendi. non tamen omnis artifex
formam abstractam sub ratione generis vel speciei considerat vt dictum e s; solus
logicus s; alij formam considerant rm qd e eius principium mathematicum vel
diuinum. **Sequitur de vniuersalis origine.**

Sequitur videre de origine vlis. Vnde primo inuestigandum
est de eius causa siue causalitate. 2o de eius simplicitate. 3o de
eius localitate & tempore Notandum q vle siue originis causas
non habeat sic vel. Michil enim qd hic esse sempiternum messe sequitur

sed unde est huius quia una pars semper est et ubique quod non est necesse producere
et per partes contiguas non sunt tangentes. Similiter una pars alia dicta
sola non supposita continuantur que ab partibus eodem modo distinguuntur, et per
quod ultima ultima sunt. Item omne mobile est mobile per partes
sed ultima una pars in partibus mediata sunt quod non est videre
sed ut dictum est quod est primum tenendi et in natura in quo est principium
contingendi sed in utraque incipit esse, et in re quod forma in ipsa unde per
incipit esse tangens vel tangentes per incipientibus, eo in omne quod
incipiat est nova tangens vel tangentes per contiguas habeat et unde esse
Redditur igitur quod unde autem et per contiguas tangentes habeat, dico enim
ultimis et tangentia dupliciter est prima quibus prima alia per naturam sunt
loquitur hic et in sequentibus de ultimis secundo et hoc accepto. De his enim
principalibus est intentio. Dico enim ultimis sunt est ipse natura contiguis
forma omnibus enim una ut forma tali racio ultimis attingunt ut tan-
gentia sit intelligentie producens in subiecto, ita quod lumen quod
recipiatur in re in media attributis et passionis et ita necesse est
vel motum ipse que et ideo necesse est quod lumine illud toti illi
agentis et lumine ipsum sit suppositum sit reputatio quorum lucis natura
lumine solis est omni colorum suppositum et radix eius aliquo modo
ultima quia hic hic continet ad plura. Sed illa sit ultima quod potest esse
quod ultima enim in omne non sit nisi duo esse. Item ꝯ sic apponitur ex alio manente
in hoc aliquo. Constat autem quod ex hoc quod sit separatum et separatum
non sit continens, sit in eo quod est separatum et sit alicui
est in natura agente et ambiente naturaliter, et hoc in continens quod sit
aut fortassis aliquod quod continet sit et quod continetur plurimis, dicat
vel possit ex quibus sed hoc enim quod continetur plurimis actu
plurimis tangentia est huiusmodi quod est in natura est enim comparatio quia continet
enim plurimis continetur nisi quod plurimis est continens, nisi
tangentia est quod comparat plurimis et non tangentia a tali continente
plurimis. Nam in nichil sit ipsum ambiens multa informantia ab ipsa
nisi intelligentia agentis quod forma aliqua ambiat et continens in
ad ipsa sit ab natura non agente omnis ipsa lumen et sic. Et ideo
ipsa est ad ea que ambiunt sunt ordinem ad unum. Hec est prima radix
ultimis in omnibus que ultima sic. Tangentia vel continua ultimis, quod unde
facit esse de ultimis per se vel actu est comparatio ad unum eorum
quorum esse est in cui accidit unde esse, quibus enim vel etiam suppositis
est. Ipsum tamen unde aptitudinem sit quod omnibus talibus suppositis compet-
et hoc aptitudo facit ipsum unde. Et hic sic est continui in natura
convenit et non enim quod est contra naturam continuis, non tamen sit sic
per hoc quod in natura est, ut ex per hoc quod est in re ipsa. In re
enim continuis sit esse realis et est indivisibilis et sit esse in pluribus
In natura autem continuis est separatum, et ut dictum est in quarto physicorum
eo acceptum. Non esse separati una quod huiusmodi non sit re unum ultimis
ad plura. Ideo hic quod recipiat ultimum et per quos relationis continui
et quod accipiat ad multa de quibus sit relationis a tali in rela-
tionem facta per naturam sit unum continui. Et sic quod unde duobus modis
constituit. Natura vero cui accidit unitas et est ad multa qui

complet universi totum. Et accipit universale quoddam principium quorum tertia ¶ Ad rationem primo
dicit, quod est secundum verum: dicimus quod non tamen ponit ut causam, quamvis enim
habeat esse, non tamen propter tacet causam sue originis, sicut dato quod
lux solis cum sale ab eterno fuisset, ut tamen lux sue originis haberet
causam sed ipsum solem. ¶ Vel dicendum quod ideo dicitur universale semper et abnegationem
vel remotionem omnis temporis, eo quod ipse in tempore non est ut dicitur in conse-
questa. ¶ Ad secundum dicimus quod verum est quod supposito ipse creatum, tamen est quam
natura suppositi cum habeat esse in ipso simul cum ipso convertitur, sicut
tamen ut infra dicetur convenit universalem sicut ut usque patebit et hoc
non negat. ¶ Hec de universalis origine secundum sententiam Albertum tractata
sunt atque intelligenda subtiliter doctrina vide tam inteni[llegible] nostri
constet.

Sequitur de universalis simplicitate.

¶ Consequenter queritur de universalis simplicitate. Et videtur quod universale simplex non
sit. Unicuique est proprium in uno et proprium in alio ut patet precium et preciosum,
sed cum quod dictum est convenit secundo universale proprium est in se proprium in alia, ergo non
omnino est simplex. ¶ Secundo. Omne quod differt ut constat quod probatur sale
rationalibus sive quibus differendo dicitur. Sed universale ipse differt secundum se ipsum.
¶ Item est Boethius quod in omni eo quod est aliud proprium dicit quod est
et esse. ¶ Sed contra. Omne quod est absolutum a materia et materie condi-
tionibus videtur esse simplex, sed universale est huiusmodi, ergo est simplex. ¶ Item simplici-
tas ponere simplex et abiectum cum nichil ulla compositio requiratur. Sed
universale est omnium simplex perfectius sed maius, ergo universale simplex est. ¶ Ad hoc
quia cognitio simplicis ex [illegible] composite rei pendet notanda
¶ Ideo attendendum quod compositum dicitur. Vel quia componit ex aliis
vel quia componitur cum aliis. Primo modo compositum quod est ex pluribus componitur
sive dicitur sunt ut forma vel materia vel suppositum et natura suppositi vel
partes diffinitive que in diffinitione cadunt. Secundo componitur quod
cum alio componitur, quod contingit dupliciter. Vel quod ipsum componit aliud
ut forma et materia vel dicta et accidens subiecto, vel quia aliud
componit sibi cum quod inclusum rei compositione per proprietates. ¶ Videndo ergo
queritur utrum universale simplex sit. Dicimus quod sic. non tamen omnimoda et
diviniam simplicitatem attingit. In universali enim non cadit compositio ex
sed ex materia et forma que in corporibus est, quia est ab omni materie
appendiciis et a ipsa materia separatum seu abstractum. Nec est forma
que est in speciebus quoniam abstrahit ab omni materie supposito. ¶ Na-
tura ex partibus diffinitivis in universali cadit sicut. Sed tunc de universali di-
stinguo. natura enim accidens cadit universale vel est principium diffinitivis
supra quam alia quidem forma non est, sicut est ens primum substantia
vel non est suum diffinitivis. Sed tamen est formalis quidem proprietas
diffiniri potest sicut est corpus animal homo et in primo universali non cadit
¶ Tertia compositio sed per ipsum diffinitivum in cum cadit. Ista autem
compositionis modus in omni universali cadit, omne enim universale vel alicui
componibile est ut sunt materie indicando esse vel suo supposito in principio
de ipso. Vel aliquid sibi componit ut quelibet per proprietates, sicut quod
est quod quod est unum in pluribus et huiusmodi ¶ Et hoc omnes con-
sequuntur. Ratio enim ista que est universale que ab intra suo ponitur et
actu includit potentiam sicut totum quod et actu a toto dicto cum se
constans ex suis diffinitivis nisi ipsa sit suum diffinitivis, sicut
dixi. Et cadit in ipsa compositio diffinitivum per quem partes

sunt magis nobiles rerum quam res sunt quam in verbo. Etiam non cadit compositio
rerum cum quod vere est. Et si dicit in intellectu talis natura nichil est nisi id
quod intrat rem entis per diffinitionem. Sunt autem nature multa convenit
propter aliqua convenientia
et per hoc efficitur forma sive substantia. Accidit etiam esse in hoc et in illo
vere. Item accidit ei esse abstractum et per hoc efficitur universale. Accidit
etiam ei esse limitatum et indivisum et per hoc efficitur [illegible]. Accidit
ei adhuc [illegible] per materie dispositionem et per hoc efficitur unitum et accidit
materiam est quod et ipsum vere [illegible] distinctionis constat. Exemplum
corporis alteri et alia sibi, nulla autem harum compositionum cadit in
deo propter quod ut vere aut aliquid aliud extra ipsum ad formam
simplicitatem sit attingere et ideo ipsa deus est in primis. Sed quod primo abstrahitur que simplicius
in alio dicitur quod si loquimur de ipsa natura aut ratione universalis accidit
sit ipsa secundum se quod est ut est in pluribus, sunt tamen accidit pluribus
temporari et hoc a materie compositione recipit ubi ut solutum est. Quod
in tamen ipsum est. Quod ad [illegible] quod auctor illa Gilbertus [illegible] de [illegible]
que esse subsistunt, unde cum esse subsistentis [illegible] ipsum sit et corporis
vel forma hoc in re dicam inter suppositum et naturam suppositi, sicut dicit
ut dictum est. Et ideo non est necesse quod talis compositio
tardat in eo. Similiter alia duo ad [illegible] ut non de omnibus [illegible]
probatur sed de illa que tamen in [illegible] est causa et illa sufficiat ad hoc
quod vere possit esse [illegible] intellectiue potentie

Sequitur de universali localitate et tempore

Sequitur nunc de universalis localitate et tempore. Et primo videtur quod
[illegible] est in loco, unde cum id cuius substantia limitata est videtur habere esse li-
mitatum. Sed universalis omnis substantia limitata est, ergo videtur habere esse limitatum
sed universale. Unde quod est limitatum videtur loco limitatus quomodo, ergo vere loco
construitur et est in loco. Quod. Contrarium est in locato videtur esse in loco, sed
vere est in locato, quod est in natura supposito ut eius forma, ergo est in lo-
cato. Quod est sicut in tempore sit videtur quod forma cui attribuitur ratio universalis
incipit et desinit tamen in supposito quod in intellectu esse quorum plures
sunt forme incepto est in nunc et eius desitio est in aliud nunc
sit et eius duratio media est in tempore. Quod. Contrarium est in re temporali
Item vere a conditionibus materie maxime et omnis separatum sed locus
et tempus sunt conditiones materie, ergo etc. Quod. Quod est in loco
et tempore est hic et nunc. Sed vere cum plurimum non est hic et nunc
ergo non est in tempore. Quod ad hoc dicas quod contrarium est in loco et tempore est
in loco sive dimensionibus in materia et in tempore in ratione sive variationis
quantitative non distenditur, ut [illegible] forma variationi subiacet, ideo
[illegible] non est in loco et tempore. Et cum plurimum dicitur esse semper et ubique
per remotionem omnis loci et temporis, secundum [illegible] ponitur esse in
quibus legibus loci et temporis supponitur. Et suppositum de quo dicitur
quod est limitatio cum sit substantialiter que est [illegible] sine finibus
sicut est limitatio naturae aliorum dimensionis finite, sicut [illegible]

lo[illegible]

est terminus corporis et punctus lineae et quod primo habeat esse limitatum non
nocio loco contineatur sed tamen contineatur termino intrinseco et ideo non continetur
proprie. Sed quod ratio non limitata nocio loco aliquo contineatur, ratio est
equivocatio finium, unde autem primo limitatum est et non ratio ut visum est.
¶ Secunda ratio concludit tamen quod hic esse in loco parcium quod ratione. ¶ Ad 3m de
tempore quod incipit et desinit etc. Signum quod sic contingunt forme non
ratione sui sed ratione materie sive suppositi, circa quarum forma ipsa aliquo
modo licet dicatur incipere per se tempore cadit. Forma enim de se non incipit
ut desinit proprie sed ratione illius cuius est forma, et ideo non concluditur
quod habeat esse in tempore nisi parcium. ¶ Tercia ratio idem concludit, ad hec
perfecte intelligendum necessarium est scire naturam loci et temporis quae hic non sufficit
exprimere et planare.

Sequitur de universalis abstractione

¶ Sequitur tractatus de universalis abstractione. Et primo videtur quod universale
non habeat a rebus per intellectum abstrahi, quia dicitur 3o de anima intellectus
sicut se intelligit sic et alia. Sed intellectus se non sic abstrahit, quia ipse separata
natura est et inmixta materie, si ergo se sic intelligit alia sicut se et
se non separat ut alia separare sic. ¶ Item veritas est adequacio rerum ad
intellectum ad quod ergo quod sit vera apprehensio intellectus necesse est quod prout
est in re sic sit in intellectu. Sed in re sic est quod forma rei semper est
sibi coniuncta, ergo in intellectu semper forma non abstracta sed coniuncta erit.
¶ Item intellectus non ymago est intelligencie sed intelligencia quarum intellectus
non a rebus abstrahit sed magis rebus influunt, ergo similiter sic in
nostro intellectu eveniet. ¶ Item cum intellectus recipiens et receptum proporcio-
nalis est quod et receptio in intellectu, necesse ergo est quod esse universalis
tione esse non sit. ¶ Ad hoc facit quod 3o de anima quod lapis non est
in anima sed eius species de qua constat quod a re abstrahitur. ¶ Circa materiam
istam aliquantulum morari non proficit, licet enim universalis abstractio
sive intellectus perfectis fiat non tamen perfecte dici sic, quod ratione de universalis ab-
stractione quantum, intellectus est de scientia 3o et 2o methaphysice acceptis propter quod
quod posterius sit sic ab rerum aliquo est separatum a re. Sunt
autem separationes naturae non facit sed intellectus ipsi in eo quod abstrahit cum
est natura forme cognoscibilis et 2o natura parte correspondenti et 3o gradus
abstractionis, 4to modus deductionis ¶ Primo ergo considerandum quod forme rerum
naturales non sunt nisi quedam lumina intelligencie influentes, ita quod
sicut forma artificiati non est nisi quoddam lumen resultans ab arte
artificis, sic naturae forma dans esse materie non est nisi quoddam
lumen influxum a luce artis intelligencie. Nisi hoc tamen est differentia, quia
forma artificialis non educitur de natura materie sed tamen inducitur, forma
vero naturalis de potencia materie per motum orbis instrumento agentis educitur.
Hec autem forma cum sit in causa i. in arte intellectus lumen pu-
rum est quod lumen propria intellectualitate reverberans in animam
lucem sibi. Sunt autem hec forma contrahitur ad materiam quantitate
corporalis efficitur prout est visibile in sole cuius lumen in tota
sua puritate reverberat obumbrata aut aliqua nebula quasi
contrarium est. ¶ Ultimus modo considera quod prout forma naturalis re-
sultatio quedam est intelligencie, sic et ipsa anima et maxime ipse
~~resultans~~ resultationibus prout eius lumen quod est forma quedam

que quidem accidentia sunt effectus forme in materia propria, ideo in ipsis
forme cognitionis inducit. Et hoc est quod dicitur 2o de anima, quod
actiua magnam partem conferunt ad cognitionem quod quid est. ¶ Secundo considera
quod manans ab ipsa prima causa emanat non usque ad puritatem
materie, quia non de potentia materie educitur. Et ideo magis fuit cause est
plura, et ideo ymago dicitur. Ex hac autem ~~consideratione~~ assimilacioni
forme cause super formam intelligentis quia est sicut cum aliis formis
ab ipsa causa formam intelligentis procedat
sed magis intellectiua est. Et ideo et hac composicioni plenitudine se
cause sicut intellectum vero agentem qui sunt lux est in quadam
separatione, et hoc tamen cum sit non repugnat corpori phisico organico
natura propria intellectualis. Et ideo sic intentionem psichis accipientem
ab ymaginatione et sensu. Et ideo ipsa media est eciam et tempus ca-
quam in vtroque orizonte vel confusio constituta. ¶ Et attende. Sicut
et forma repletat anima sicut dixi, sic et interiora potentia
in homine prima potentia animam apprehensiua repletat que autem
forma intellectiua et prima lux est et forma intelligibilis et abso-
lux est licet dicatur sicut dixi. Ideo habet ad inuicem conformitatem
~~et formam intellectum~~ tamquam ab eodem fonte lucis influente, ita
quod intellectus, ad sit medius habebit cognitionem et formam medialem
se intelligentiis et sensibus medius ad formam medialem et plenam
¶ Ex quo patet quod sicut se habet intellectus ad formam in plenam, sic se
habet sensus ad actum primum, quoniam 2m philosophum 2o de anima huiusmodi
e contra vel quod speculum intellectuale et sensus sensibile ¶ Ex his vero duo-
absolute gradus cognitionis quo sensibilia cognoscit sensibile
intellectiua intentionem, quod ideo est quoniam alia perceptibile sunt recepit in
hiis formarum intentionibus. Et ideo sicut sensus effectus sunt repletatiue
corporis materie inducunt. Ita quod apprehendit prima ad ignorantiam
sensitiua exterior et ymaginatio, deinde interiora superior, in quibus
apprehensionibus solum intentiones rerum apprehendunt non res
ut infra dicetur. Et sic distinguuntur alii ab aliis operationum gradus.
¶ Isti tamen tres sunt intentionum sufficient. ¶ Et declaratio tamen apprehensionis
dicta est, quia in apprehensione sensus exterioris quod apprehenditur
a materia separatur sed non ab eius presentia neque ab eius appen-
dentiis. ¶ In apprehensione autem intellectus, et separatio a materia et
ab eius presentia, et appendentiis eius quoniam intellectus ipsas quasi
denudans rem in sua puritate comprehendit ab omni nube materie
liberans, et habet formam rei, et ideo quod est lumine quodam intellectuale
deprehendit insensibilis, tamen quod obumbratur nube materie, non actu intelligere
comprehendit nisi lumine aliquo illustretur. ¶ Ideo ergo circa vnum de-
claratione attende. Primo de apprehensione sensus, 2o de apprehensione
potencie ymaginatiue, 3o de apprehensione intellectiue. Sensus tamen
exterior, verbi gratia visus, nisi in presentia coloris eius intentionem
recipit, que quidem intentio nichil aliud est nisi quedam spiritualis
diffusio ipsius coloris in perspicuo facta in luce corporali, quod
Nota. ideo intentio dicitur, quia eius origo est intentio noncupata. Ostensum
Oculus enim est sicut in quodam parte speculum, cum sit quasi speculum
dicte intentionibus in perspicuo replicantis, 2m totus radios
ipsam intentionem recipit, et quia non tamen dicte forme est spe-
culum sed vel speculum cognitiuum, ideo intente coloris intentionem colorem
ipsius cognoscit, quia vero receptio ista non est in oculo
per modum

sigillacionis, sed solum per modum resultacionis cuiusdam, licet ab obiecto
absente recipiat, non tamen intencionem forme singularis absente obiecto
retinet. Et ideo bene dicitur quod abstracta a materia, sed non ab eius presencia
per visum recipi. Ymaginacio vero a sensu recipiens non nimio requirit
sensibilis presenciam, quia non tamen per modum resultacionis, sed magis per
modum sigillacionis recipit a forma in ipsa, et ideo ipsam retinet
eciam in absencia. Et ideo bene dicitur quod forma ymaginabilis
abstracta est a materia et ab eius presencia, non tamen est abstracta a materie
appendenciis. Et hoc ideo, quia cum ymaginacio sit virtus organica forma
que in ipsa recipitur est ibi per modum recipientis. Et id est ibi
sub quadam dimensione loci et temporis figure et dispersionis et singularis
que dicuntur materie appendencie. ¶ Intellectus autem intellectus ab ymaginacione
recipiens ab omni materiali condicione abstrahit. Unde ipsas simplices formas
rerum abstracta omni nube fantasmatum intuetur. Et ideo quia
est nova ibi abstractio a singularis virtus abstrahentis requiritur. Intellectus
tamen possibilis non se extendit usque ad species in ymaginacione repositas
ut species simplicius ab ipsis elevat, quia sic intellectus possibilis esset
activus, sed sicut nec oculus intencionem coloris ab ipso est activus
sed est intencionis tamen. Sed nec intelligitur quod ipse species intellectui possibili se re
presentent, quia cum sint appendenciis materie obumbrate non
possunt esse obiectum ymaginabilium potencie, quia non agunt species singulari sed
singularis agunt. Et ideo necesse est ponere novum lumen intellectus
agentis ex cuius illustracione dicte species formam intelligibilem re
presentant, sicut ex radiacione lucis corporalis colores ipsi formam di
aphanis imprimunt. Ita quod sicut in lumine corporali visus colores
cognoscit, sic intellectus possibilis intelligibiles formas intuetur in lumine intellectus
agentis. Nec sic intelligas quod in ymaginacione repositis abstrahitur
dicte forme simplicis intencio sicut a colore abstrahitur coloris
intencio, quia tunc intencio ab ipsis abstracta cum sit intencio
actum solum in actum nocivam dirigens intellectum. Sed sic intellige
per lumen agentis in sive intellectus possibilis [illegible] una [illegible] sive intencio
reponit, commentator primo physicorum. ¶ Unde quia dicte per quod ipsa anima
sunt intelligi, non enim sole simplices intencionis sunt sed eciam accidencia
quod autem inducte per quos devenit intellectus ad formas simplicis non
tantum sunt [illegible] completa certa hominis statura quantitate et figure et
quod videt et quod vocem sive [illegible], unde tunc in lumine intellectus
agentis eo intuetur talia alia non quoniam. Et ideo eo concipit
intellectus possibilis nocionem quandam sive intencionem qua mediante
dicit eam esse hominem et eo hominem eum quod homo est concipit
ab omni condicione materiali tunc abstrahit. Homo enim in eo quod homo
nec brevis nec longus est nec albus nec magnus nec bonus
nec malus sed tamen est animal racionale. Et sic patet quod forma intellectus sepa
ratur per lumen intellectus agentis a materia et a sua presencia. Et ideo
tamquam in speculo puro simplici [illegible] concipitur sive reponitur
advertere potes quod sicut actiua et actionis nocionis. ¶ Ideo est dictis
potencie conferunt ab hac quod quid est cognoscatur, sic potencie sensitive
exteriores et interiores innuant intellectum nube rerum obumbra
in parte depuratas intellectui offerunt ut est ipsis et maiorem
depuracionem intellectus agentis in notitiam forme intellectus possit

inhereat. ipsum enim lumen obumbrati intellectus non tante virtutis est ut for
mis corporis iuncte lumine intelligentie possit immitti et ita talis abstractio
nisi per alias potentias inferiores adiuvetur. quando vero in uberiore celeritate ab
solvitur tunc non est eius lumen obumbratum et tunc in magna
separatione intelligentias deitatis potest abstrahere universales formas a rebus. Hec de
hoc sicut intellectus alia recipit sicut mente perfectata. Ad primum obiectum
per intentionem suam et suam operationem conceptam. quam potentie per actus
cognoscunt. In hoc tamen est differentia, quod ipse intellectus est intentio per
quam intelliguntur, non autem intentio per quam res alia cognoscatur.
Unde quo ad hoc est ibi dissimilitudo. Ad secundum dicendum quod se non abstrahit
Idem quod plus est. licet enim non abstrahatur eius intellectio a materia
abstrahitur a materie potentia, sicut ergo formam intellectus abstrahens
quibusdam admixtam isto et aliis. Ad tertium dicendum quod intellectus non sic
separat formam quod intelligat eam separatam esse. tamen tamen esse a ma
teria sicut concepcionem separat eam. Ad quartum dicendum quod ut alia
constat quod non dicitur. Unde eius separatio nihil aliud est
nisi forme per materiam ut supposita in sua puritate consideratio
Ad quintum dicendum quod non est simile de intellectu intelli-
gendi et iure, quia intellectus intellectu nihil a rebus accipit
sed magis rebus influit. Sensus vero ut accipit et ideo non
quod inest hoc impedit nisi per corporis imaginationem in eo patet
quod inest hoc dispositive est contingit. De qualitate universalis menti inhereat

Quintum consequenter. Qualiter universale menti inhereat
ut forma materie. Quod enim inheret ut actus potentie inheret ut forma
materie. sed universale in actu quoddam est et intellectus per hoc in potentia cuiusdam
est ut forma. Ergo per consequens actu inest. inheret sibi ut actus.
Sed contra. Ex duobus entibus in actu non fit unum
sed requiritur quod unum sit in potentia et reliquum in actu. sed si inest
et intelli sit unum secundum philosophum. ergo requiritur quod unum sit in potentia
et reliquum in actu, et cum universale non sit in potentia, eo quod ipsa prima
forma est. ergo necesse intellectus in potentia et universale in actu et sic
relinquitur idem quod prius. Ad secundum quod universale inhereat intellectui ut actus sic ut
declaratum enim aliud adveniens per eius esse completum est actus sive
sed universale adveniens intellectui post eius esse completum. ergo inheret ut
actus. Item omne quod per modum formae vel dispositionis inheret domi
universale principium est. Sed universale est principium, quod sunt quae inheret sic et tamen non est
eius formalis. Sed contra. Omne efficiens est prius effectu
secundum ordinem. sed intellectus formalis efficit quia agit universalem in rebus
formale est. ergo ipse intellectus ipso universali formalior est. Sed quod magis
formale est magis est per modum formalis se habet. ergo universale ut ut forma
vel perfectio, neque ut accidens se habet intellectui. sed non inheret sibi ut
nullo inheret ut forma vel actus. Item quod neque perfectio est neque actus
actus secundum Aristotelem quinto methaphysice. sed universale neque perfectio est neque
inheret ut forma vel actus et per consequens patet. Ergo nullo in-
fert ut in dicti est in potentia. Ad primum dicendum quod forma intellectus
quia prius non nisi secundum potentiam. est enim in potentia potentia
ra universalis prima sua non querentur. Sed universale inest et de ipsa inheret
Alio ut est in potentia

per comparationem ad intellectum possibilem in quo est. Et in hoc non est nisi sub
forma luminis intelligentis quia formam luminis intellectus forma est a luce
intellectus agentis ut dictum est. Et non est in eo per se neque ut forma
neque ut accidens. ¶ Ad quod intelligendum nota quod sicut in luce corporali
tria sunt, sic etiam in luce spirituali ipsius intellectus tria considerari possunt. In
corporali enim est lux, lucidum et lumen. Et lux est forma corporis lu-
cidi quod effundit lumen et lucere, et formam ipsam emanare in
aliud. Et lumen est iam recepta forma in aliquo sicut lux solis
in perspicuo recipitur. Et lucere est lux in quo quidem lumine omnis colo-
ris intencio abstrahitur et defertur ad esse spirituale in perspicuo.
Similiter est videre in intellectu quia lux quidem spiritualis est. Cuius lucere
est formam intellectus emanare super intellectum possibilem quod lumine pro informat
et a materie condicionibus abstrahendo formam intelligibilem ibi dat et
in intellectu possibili reponit sicut colores lumen corporalis in perspicuo
reponit. Sciendum autem quod color in perspicuo non omnino est sicut ac-
cidens in subiecto. Non enim contraria albi in eadem parte simul esse
non possunt, colores autem picture contrarii tamen esse possunt simul in perspicuo
in quolibet puncto picture perspicui simul insunt. ¶ Adhuc nec est
ibi sicut forma in materia, quia forma est donata per alteracionem
de materia colorata non sic deducitur de perspicuo sed abstractione perve-
nit formali abstrahitur de corpore colorato per actionem luminis et posita
in perspicuo. Videtur sibi esse magis spirituali. ¶ Adhuc autem forma
et accidens esse materiale habent in materia in qua sunt, color autem in per-
spicuo non habet esse materiale sed spirituale. Propter quod eciam subiecto non fit
immutacio perspicui a coloribus et luce. Similiter est videre de intellectu
et intelligibili, quia que in luce agentis veniunt ad intellectum possibilem non
veniunt ei sicut accidens subiecto, quia intellectus simul contraria capit. Secundo
sicut forma materie, quia non de potencia materie educuntur. Hoc autem
mirum non est quia talia esse spirituale quod habent a suis abstra-
hentibus neque accidens neque subiectum tamen sunt [illegible] accepta
sunt, neque sunt eius aliquid dicere nisi recipiat eius esse. Quid-
sunt enim quedam intenciones que veniunt intellectum possibilem qui
dominus est sicut [illegible] determinat, quod patet ex hoc quod ipsa communalis
intellectus possibili quia est intellectualitas ipsa omnium nature est ad
intelligibilia. Tamen quod intellectus sub pura intellectualitate est confusa et
indeterminata, determinatur autem per ipsum intelligibile sicut potencia
per actum, ut que primo erat in potencia ad intelligendum, ideo tunc
in prima intellectus iam actu intelligit. ¶ Et ex hoc patet quod forme
que sunt in intellectu possibili sunt in eo non immediate, eo quod non
uniuntur sibi omnino sicut subiecto nec sicut materie, et ideo in
pura virtute maneat. ¶ Attende quod iste modus essendi in quo
species dicuntur in intellectu appellatur illi quo aliquid est in loco.
Unde Philosophus 3° de Anima intellectus est locus specierum. Et hoc
duplici racione, quia sicut locus non transmutatur a locato, sic
nec intellectus ab intelligibili sive ex modo intelligendi nisi ex parte
racione fantasie a qua ipse elicit. Nam si esset aliquis
intellectus qui nichil fantasie ex[illegible] et nichil extra
se intelligeret, hic omnino esset intransmutabilis sicut est intellectus primus
et proprie causa prime. Secundo vero in quo loco assimulatur est, quia
spectabilis non subiciat sicut subiectum [illegible] sed per omnes se habet ad ipsas
[illegible] eius in actu uno semper magis formale est ipsis unitis

forme aut intelligibiles omnes primo sunt in forma intellectuali quam ab-
trahunt intellectus ¶ Ad 8m aut pro absolutione quod inhesit sicut artis pos-
sessionem quod continuatur ibi potentia, quia non est ibi potentia materialis quod sicut
compleri patiendo sed est ibi potentia [illegible] indeterminationes principiis
intellectus que cum [illegible] ad aliquid sensatur est ipso determinato
sicut quod dictum est in solvendo ¶ Ad 9m de duobus entibus in actu
dictum est ibidem ¶ Ad 10m quod inhesit ut accidens dicendum quod licet sit
aliquibus modis accidentalis inherencie et prioritate individuis ad informan-
illa tamen intencio non inhesit intellectui ut accidens quia non est pere-
accidens ut dictum est ¶ Ad ultimum dicendum est ad quod — **Sequitur**

Utrum universale possit intelligi

¶ Quaeritur consequenter utrum universale possit intelligi Et videtur quod non per ea
que determinata sunt quia quod intelligitur est obiectum intellectus, sed huiusmodi est universale
in velamine [illegible] ut patet non ergo sine [illegible] ¶ Preterea dictum est quod illud quod intelligitur est
denudatum et spoliatum a materia quod non sit sine re ¶ Item intellectus
sicut intelligere abstrahit et non nisi a principiis, si ergo sine intelligeretur
esset quod intelligitur quod absurdum est ¶ Item Avicenna dicit quod universale
intelligitur sine re sicut sentitur, ergo sine solo sentitur et non
ipsum intelligitur ¶ Item de anima [illegible] intellectus quod non facit nisi
singularibus dat quod non facit nisi sine re cognoscit ¶ Ad oppositum sunt
Avicenna 20 de consideratione [illegible] apprehendit vis inferior et vis
superior sed vis inferior sub [illegible] sine re apprehendit ergo et intellectus ¶ Ad hoc
dicendum quod obiectum intellectus duplex est, quoddam immediatum, quoddam mediatum
sicut est videre in visu, quod obiectum visus immediatum est species coloris
sive intencio recepta in organo, mediatum vero ipse est color pa-
rietis sive imago rei, sic obiectum immediatum intellectus et quod separatur
a materia et cuius appellacionis, et per lumine agentis separata est
sive intellectualis relatum sit ad intellectum, et hec est forma universalis que ratione
ex [illegible] aut et imprimis sine aliqua forma sive [illegible] abstrahit
dicitur cuius obiectum, et hoc ideo quia intellectus non solum formam universalis cognoscit
sit sed etiam per [illegible] ad cognicionem rei singularis indiget, sicut visus
per intencionem coloris de colore parietis indicat, et sicut obiectum intellectus
dicitur esse intrinsecum eo quod plus unitur tamen quo extrinsecum, quod tamen plus
non est in anima, sed species eius, quia in obiecto extrinseco tamen tamen
magis et minus cognoscibilia sunt Nam forma que dat esse rei
a qua potissime universale elicitur propter ipsum universale magis intelligibile est
ratio vel totum compositum, 2o vero cuius materia que de se cognoscibilis non
est sed per analogiam ad formam tamen primo physicorum. Hec aut
analogia intelligibilium assignata est tamen maiore comparacione
cuius et materiam Nam forma rei plus habet de lumine intelligibili
quam oppositum et quantum ad materiam que de se [illegible] intelligibilis
et per actum quodammodo indirecte cognoscitur et ideo sicut
sub thimeo platonis quod sicut tenebre videntur non videndo et
silencium auditur non audiendo, sic materia quodammodo intelligitur non intelligendo
in cognicione tamen per causam cognicio forme et materiae antecedit
cognicionem compositi, quia et cognicio que per causam fit est, non
sicut abstrahendo a rebus sicut illa que iam dicta sunt est, sed
magis abstractione secunda iudicando de rebus. Sicut [illegible] secunda
abstractione a forma rei et materia sine magis a 9to Unde

Unus est

ronā forme ꝛ mãe sequit̃ iudiciu de quo qua vnūqdꝫ cogno
scimꝰ cognitis causis cognoscimus ¶ Ad secūdū 2ᵐ dc̄m qḋ arguebat
de obiecto intellectus iuncto solū enī ad hoc qḋ proportionale intellectui
nāe ē qḋ sit abstractum a mā ꝛ eiꝰ conditionibꝰ ꝛ sic in singularibꝰ
cognitioni requirit̃ ¶ Ad quartam dicendū qḋ nō intendit ibi Boheci
dicē qḋ singulare possit intelligi sꝫ qḋ vle est primo intellectus per se
ꝛ immediate singulare vero mediate ꝛ remote Primū aūt primo
cōc̄cludit licet enī singulare prius habeat sentiri ratione tū hoc intelligi
qua sicut dictū est quicquid apprehendit virtꝰ inferior apprehendit
et superior suo modo. De vniuersalis habitudine ad sua supposita

¶ Recitatur tercio de plūs habitudine ad sua supposita Circa
quod tria sunt querenda ¶ Primo sꝫ vtrū vle possit sine suppositis
poni in rerū natura separatum ¶ Secundo dato qḋ non tenendo vtrū
vnū in pluribꝰ possit remanere ¶ Tercio vtrū corruptis suppositis
possit remanere ¶ Ad primum sic qḋ sic. Qm quod Plato posuit esse sub
ysstat vr. Sicut enī iam dictū est forme omnes procedunt a lumine
prime cause, que se hꝫ ad totam naturam sicut ars ad artificiatum
sꝫ ergo sicut sunt in luce cause prime sic sunt extra mām ꝛ ante
eam ꝛc constat omnes formas sm̄ se esse separatas ¶ Adhuc
Omne formatum est quid formans ipsum quod est extra ipsum quod
sꝫ in productionibꝰ naturalibꝰ ꝛ artificialibꝰ, cū ergo omnes sunt forme
materiales in mā formate sunt, oꝫ qḋ agens et formans sit extra
mām ¶ Amplius adhuc ē motꝰ celestis ut ex motore primo
formas inferiꝰ deffluentes per motū suos actiuis ꝛ passiuis misce
at, fore ergo videtur per se ipse aliquid recipiant in mā actionem
et passionem. Propter has ꝛ similes rōnes quamplures posuit Plato
formas ydeales esse separatas existere ¶ Contra ystam positionē
Arestotiles qui infinita sunt Dato enī qḋ nichil forme preexistat
in mā sꝫ qḋ tota est ab extrinseco tunc mā per propriam analogiam
ad formam nō determinat̃ ꝛ tunc nō est aliqua rō quare aliqua
forme magis ꝑa quam alia ꝛ tunc quodlꝫ sit generari ex quolꝫ
quod ē absurdum ¶ Si. si nichil forme in mā preexistat tunc
nō ē vere vnum ex mā ꝛ forma, quia sit mā nō primo ex potentia
ꝛ postea in actu. sed est in aggregatione duorum naturaliter distinctis quod
tēs simul que per se nō faciunt vnum, ꝛ sic neqꝫ vna diffi
cit ¶ Amplius videmus qḋ forma que totaliter ē ab extrinseco
nulla obligatione mãe coartatur cuiusmodi est intellectꝰ qui nullius
corporis ē actus sꝫ contrarium videmus in formis que sunt actus
mãe ¶ Circa istam questionem fuit triplex opinio. Prima
Platonis que posuit omnes formas a datore extrinseco infundi
mãe. Posuit enī rerum formas esse lumina intelligentiarum quas
in triplici ordine posuit ¶ Quasdam primas formas sunt diuine et in
tellectuales, ꝛc aūt in sideribus ꝛ proportionibus syderum enī
diuersas stellarum ymaginationes que mathematica acceperunt
dimensionem ante qualitates actiuas. Tercie vero qualitatibus actiuis
et passiuis subiciuntur ꝛc sunt triplices forme, sꝫ diuine
mathematice ꝛ physicales, ꝛ ꝛc quibꝰ ymaginatores sunt primarum ꝛ
tercie rerum. ¶ Addidit etiam qḋ omnis in omni subiecto naturali triplex
inductio inueniat̃. Vnum quidem qḋ subiecta est, alius aūt quod ter-
minatis ꝛ dimensiua ē dimensionibꝰ ꝛ formis, ꝛ tercius qḋ qualitatis

est et distinguuntur qualitatibus activis et passivis. oportet quod huius-
modi causas habeant ad quas referantur et hoc quod substantia est non
potest haberi nisi ex partibus substantie principiis inter que fons et origo est
lumen intelligentie cause prime. fons autem et origo omnis incipere
et figure est divisio et figura prodiens a qua substantia recipit
incipiam et figuram in materia. autem activorum et passivorum necesse
est quod effectum agentium et patientium recipiat et hoc secundum suam nichil
[illegible] prima. Primum plato dicebat formarum descensionem sic
posuit. Dixit enim quod forme omnes non descenderunt ab intellectuali
lumine nisi quod id non est contra quod est in fonte lucis
et in prima causa ab ipsa effluunt et per motum orbium ad inferiora
descendunt et quod illud lumen eius variatum non recipit nisi
per variationem materie in qua recipitur. Et ideo posuit quod sicut in vi-
tata materie infunduntur forte. sicut patet quod talis aqua est in fonte
et rivo et in stagno que licet per [illegible] hoc et in [illegible]
non [illegible] dicit hoc in receptaculorum [illegible]. Nam par est
in fonte quam in stagno. Et sicut in luce solis que in sole est
et a sole effluit diversitatem accipit in sole cum aere nube
et corpore [illegible]. sic ergo posuit easdem formas in tenebra
in prima causa causa esse et ab ipsa effluere et in diversis
recipientibus diversum esse recipere. Unde dicebat plato quod res
soles [illegible] est in sole in aere limpido quam in nube vel tene-
brato. quia forme rerum in materia sunt occupate et obtene-
brate lucis intellectuales. Sed hanc autem intellectuales et materia
separate sunt veriores forme sunt lumen quod forte quod formale est quod
et sic posuit rerum formales quas ydeas esse vocant esse
separatas et [illegible] in materia in qua recipiuntur. sed non [illegible]
non [illegible] eum forma sed tamen non materia. Item cum omnia
deus et prima lumine non differant et per [illegible] in omnibus est
ut per formalis. Item sic cum non est per generationem et
corruptionem in rebus ut motus. quia nichil [illegible] de po-
tentia sunt multa alia [illegible] cum ista opinio obviat
[illegible] in omnibus partibus [illegible]. Et ideo fuit opinio Anaxagore
[illegible] que posuit omnes formas esse in materia actu. sed late-
venerunt cum et occulto in manifestum. quem intellectus [illegible]
posuit separatum et immixtum segregat ea. Sed contra hoc est quod
sic in qualibet parte materie erunt infinite forme actu. quod [illegible]
non est nisi generatio autem corruptio in rebus sed tamen formarum
detectio. omnia autem ista [illegible] sunt ex propositione illa quam
omnes antiqui [illegible] sed quod ex nichilo nichil fit omnino. Et ideo
materia ut plato posuit vel [illegible] sed late. sicut posuit
Anaxagoras. Aristoteles autem [illegible] viam eligit mediam
tenere et dixit quod forme [illegible]. omnes in materia non actu, sed

Sed propter hoc sunt et educuntur de materia per agentes extrinsecos secundum philosophum in materia
materie clauditur esse formarum in ea secundum inchoationem, quia alias non esset
continue accepta per motum, forma quidem non est materie admixta per eductionem
ab extrinseco, ut etiam secundum Platonem latet; et quia forma est ibi solum secundum
inchoationem non secundum perfectionem. Et inde est quod Alkindus negat formas esse
in materia per causas et intelligentias, sed posuit ibi formas formarum omnium
producibilium, ita quod luna formarum omnium que sunt in fonte luminis ab intelligentiis
intellectualiter capitur et quelibet intelligentia lumen quod sibi influitur per motum
sui orbis recipit et explicat ita quod tandem infundit materie continuo
et corporaliter. Et semper implet tota materie capacitatis, non quod tunc lumine
per essentiam sit in primo efficiente et in medio, ita quod forma eadem una
que est lumine intellectus primi et ratio operis efficitur in materia prout ipsa
recipit sed efficitur alia forma conveniens vel similis secundum quod possibile est quod ef-
fectus imitetur causam. Ita quod omnis ratio movendi sit intentio primi
et manet in virtute intellectus forme agentis a primo usque ad ultimum
a quo ad hoc instrumentum formarum a primo dicte forme prius sunt in speciebus
motorum dicuntur ydee vel forme formarum et divine et celestes et est materia
forme vero que sunt in materia dicuntur repultationes et umbre et ymagi-
nes et formata quedam ab ipsis quarum esse totum educitur de materia. Et
cum intelligentia continens est dans formam non quidem tamen que secundum esse est
in ipso sed plenius vel eminentius quod impossibile est educendo dimanans
Item secundum Aristotelem forme sunt in actu in primo motore tunc sunt in
potentia prime cause que postquam sunt educte de potentia ad actum non
sunt sine materia per se subsistere, cum materia de qua educte sunt sit fundamentum
corporis. Et patet quod ydee a formis abstracte per se non possunt subsistere. Ad rationes
ergo contra concedimus quod ille rationes non probant formas esse extra
materiam nisi ratione forme efficientis prout sunt in motoribus que prius
dictum est alie sunt a formis materialibus. Unde rationes ille nihil aliud
probant nisi quod alique forme sint extra materiam sed forme intelligentiarum
non tamen ideo sequitur quod forme materiales que alie sunt ab illis sint
extra materiam. Utrum unum possit esse in pluribus

Queritur consequenter. Utrum unum possit esse in pluribus suppositis.

Et videtur quod non. Determinata cum unitate et entitate sunt eadem ipsa in se per se
cadens plura ergo supposita in una forma unita in se non erunt
sed hoc est falsum, quia supposita ad invicem differunt. Item Boethius dicit in primo de trinitate
quod ratio unitatis cum numeris alia est, non est ergo eadem ratio forme
que recipitur a pluribus. Item adhuc videtur quod ratio alicuius plures forme
conveniunt que tamen salvatur in uno supposito, non ergo requiritur ad forme
unitatem quod in ipsa plura supposita conveniant. Sed contra est quod
quod Aristoteles dicit quod unum in multis est universale. Item Porphyrius dicit per participationem
unius hominis plures sunt unus homo et multa singularia sunt quod omnia sunt
Ad hoc dicimus quod forma dicitur una unitate materiali aut unitate rationis
forma enim que est per se rei que in participante individua est
una unitate materiali et ideo non potest una unio esse in diversis, prout
concludit sua ratio nisi illa diversa sunt partes eius sicut materie prime patet
de anima rationali que cum sit una unio est tamen in capite pluribus et
in pede quia iste sunt partes materie sue. Forma vero que non est per se rei
aut individuat eam re, sed est abstracta ab esse materiali est una
unitate rationis et ideo potest esse in diversis unio, quia unitati singulari
intellectum non repugnat, talis enim forma per abstractionem materie

sita non est limitata per res inferiores limitatas. Et ideo non artatur ut
unitur per unum. Hec est enim una suppositorum sed eius in se una sunt
tenere et intellectum ad multa refertur et pluribus communicatur ¶ Ad secundum
pluribus. Si autem aliis enim esse privat in utroque tunc variatur esse
eius dimensionis propter admixtionem et ideo sumitur ut que / ideo ut
Et ratio probat ut ideo, non primo ¶ Ad 3m dicendum quod sufficit illi ut
unumquodque quod est quod ambiat de se multa sive illa sint sive non
sint. Secundo sunt in potentia sui ambitus, sicut patet in forma solis
quod non sui ambitus et plura multa ambit, licet autem unum sunt
et in aliis intellectus communicate sive pluralitate forma solis abstracta
intellectum pluribus suppositis communicatur. Quod autem non talibus suppositorum
pluralitas non invenitur. Ideo est quod tota materia talium sub una
forma singulari collecta est. **Questio ultima**
¶ Utrum dato quod plus forma sine supposito non possit subsistere
an corruptis corrumpatur. Et videtur quod non, quia universale per se est enim
primum quod durat, non quod aliquo corrupto corrumpitur ¶ Item quod
separatum est a materia in materia non corrumpitur, universale est huiusmodi ergo etc.
¶ In oppositum. Solum nature suppositum enim primo et per se generatur et corrumpitur
ergo non universale quod est ens cum suo supposito destructo ¶ Item destructis
primis substantiis impossibile est aliquid aliorum remanere ¶ Item destructo
fundato perit res que dicitur fundata. Sed supposita nature sunt ta
sicut forma plus sicut supra ostensum est dicendum quod suppositis
destructis nichil formalis remanet ¶ Ad hoc dicendum quod natura
generis cui ratio universalis tribuitur habet esse primo in potentia activa intelli
gentie influentis / 2o in potentia passiva materie suscipientis /
3o in actu nature subsistentis. Ita in ipso loco intellectus cognoscentis
¶ In primo est universale sicut in sua causa, sicut iam supra dictum est, et
sicut illa causa incorruptibilis est sic universale in sua causa incorruptibile
est. Ideo universale non corrumpitur enim esse quod habet in intellectu creature.
In 2o autem scilicet in potentia passiva materie naturalis est universale enim sui inchoatione
actionem ut dictum est, et impossibile est quod materia naturalis producit sua totali
potentia, sicut omnis impossibile est quod in ipsa materia inchoatio forme
omnino dispereat. nisi dicatur quod inchoatio forme depressa sive completa
inchoationem succedit sed hec nichil est enim propositio quia forma in
sui perfectione corrumpi non debet. Et universale in sua radice post materiam
In 3o vero sic accipitur enim esse quod habet in suppositis forma communis que
dat esse suppositis desinit. Sed si accipitur huius primo et absolute
a rebus ut est quedam natura simplex et distincta a materia sic nichil
est in rebus nec in intellectu et nec generatur nec corrumpitur. Sed est semper
et ubique. Sed 4o in intellectu passivo universale eius non corrumpitur, sicut
nec in supposito nisi per accidens. Corrupta enim omni intellectu et anima
huiusmodi abstrahente et recipiente per quam habebat esse corruptio, necesse
enim universale esse quodammodo corrumpetur et ita per accidens et similiter nichil
corrumpitur per se nisi nature suppositum. Non enim homo corrumpitur
per se vel generatur nisi per accidens sed ipse hic homo. ¶ Unde universale

magnum posse corrumpi secundum partes. Istud magis ad metaphysicam pertinet.
Radices ergo que durant quod non corrumpitur virtus generativa et corporum
ipse secundum partes possunt corrumpi secundum se corruptione cuius in quo est.
Et radices que durant omnia similiter veritatem generandi quod universale
habet corrumpi secundum partes. Hec possunt credo secundum mentem peri-
pateticorum et universalis nature attractata quibus diligenter
inquirentes accepti. Longiorum incepi. quibus feliciter inest
fantasia et intelligencia. omnino pro prima ~~[illegible]~~ garruli-
tas pro facundia, [illegible] pro doctrina. Explicit

Richardus in quolibet. De causa individuacionis quod non est quantitas. Cum scio quod inveniuntur individua ubi
nulla est quantitas sicut patet in angelis, quia sive in angelis sunt plures in eadem specie vel non, tamen unus est
unus de quarto angelo quod in re extra est hic res signata et non alia. Nec est racio quia
singularitas est unitas melius quam est accidens, quia tamen sunt apud Avicennam sicut ipse patet 3° metaphysice
capitulo 3°. Nec est collatio illorum accidentium de quibus loquitur prima, quia [illegible] illa substancia non est alicuius
eius substancie non depende[n]s ab accidente quantitate substancia secundum ergo [illegible] ergo accidens habet suum esse per illam
et a quo habet esse, ab eodem habet suam singularitatem. Sed licet dico quod singularitas vel individuacio
substancie sit causa singularitatis vel individuacionis accidentium quod sunt mea non ergo, et quod distinccio
inter substancias causa est distinccionis accidentium que sunt ~~[illegible]~~ eius non ergo
non enim quia accidencia mea distinguntur sunt alia ab accidentibus vestris. Ideo substancia mea est alia a
substancia tua sed ideo quia substancia tua est alia a substancia mea. Ideo accidencia tua distinguntur sunt alia
ab accidentibus meis. Et loquor de accidentibus saltem [illegible]. Dico ergo quod non est similiter
individuacionis substancie, substancia est singularis vel individua per se quousque est hec substancia signata et non
alia. Illud autem ~~quod est~~ quod est hec signata substancia et non alia est ~~[illegible]~~ certa [illegible] [illegible]
indivisibilis in plures substancias in quarum qualibet salvatur tota. Unde dico quod non individuatur tota
per aliud disposicionem superadditum certe sue [illegible] quod dicunt expresse contra [illegible] responsiones
eciam libri Avicenne qui contrarium sentiunt. Et arguitur contra quia substancia non est una per suam
propriam certitudinem sed per aliam disposicionem certe sue. Quero de illa disposicione per quam est una. Si dicas quod est
una per certitudinem suam, pari racione ipsa substancia potuit esse una per suam certitudinem. Si dicas quod est
una per aliquid additum ipsi certe sue, pari racione et illud est unum per aliud additum superadditum
certe sue, et sic est processus in infinitum quod est inconveniens. Per hec eadem eciam videtur sentire Philosophus 5to
metaphysice dicens sic. Idem est unus homo et homo et ens homo et non diversa aliquid est secundum dictionem
repetita homo et ens. homo et unus homo. Et paries quod substancia eiusdem unum est non secundum
accidens [illegible] ergo patet quod substancia per certitudinem propriam per racionem qua indivisibilis in plures substancias
in quarum qualibet salvatur tota, est hec et non alia. Et dico hoc propter veritatem [illegible] ad
cuius intellectum [illegible] ~~[illegible]~~ humana [illegible] tali modo quod [illegible] competit [illegible], hec est [illegible]
de pluribus [illegible] unde in quod non intellego [illegible] ut [illegible] [illegible] intellego ut
[illegible], et in plura talia in quarum qualibet salvatur tota. Et ideo [illegible]
intelligimus [illegible] ut [illegible], tamen non intellego [illegible] per racionem qua unum [illegible]
racione qua una species, est per intelligere [illegible] ut non [illegible] in plures [illegible] patet
quod [illegible] substancia per [illegible] racionem sit una [illegible], et per [illegible] racionem sit [illegible] tamen
per racionem aliud et aliud vel per racionem alia et alia. Et ideo [illegible] [illegible] et in
[illegible] [illegible] homo est homo. Ex hiis patet quod oportet distinguere inter unitatem que est substancia et
illam unitatem que est principium numeri que est quantitas et eciam [illegible] sit ex pluribus unitatibus
sequitur [illegible] quod oportet distinguere inter numerum substancialem et numerum que est quantitas discreta

Cum multi in philosophia famosi posuerint non esse formas quasdam
rerum quibus quasi quedam vel seu rerum ideas appellabant Aris-
totiles apparent singuli formas per se esse ut ceteri illi qui rebus sunt
et quotiens eas a singulis vocetur nominent tandem illas posterius cogunt
principia et nedum intelligentes sed et corporis oculis formas in
propria videant sicut naturam proprie istam substantiam esse coloratam
quam ipsam habet vel alia ipse colores colorari et sicut esse rubea
multa et plurima huiusmodi alta et profunda ¶ Restat quod veritatis talis
sunt ut veritas huius materie clarescat. Videtur tamen non esse inutile, certa
tamen et incerta se ponere et oculo mentis notitiam et apprecias que accedere poterit
deus veritatis sententiam ita habent materia deligere et viam in ea aptius
patefacere dignaretur. Et licet nemo presumere debeat quod de veritatibus
in veritate philosophorum conati depravati est sed neminem pie et humiliter
sperantis et benignum cum est in hac re patris illuminare ¶ Recedamus
et presumentes si in mente divina sunt vel non sint forme rerum ydeales
querentes quibus ¶ Videtur enim quibusdam katholicis ad salutem non esse
esse singuli formas ydeales valde enim infidelis esset philosophi qui
sibi huius mundi sensum abnegaret. Et quia multo ydearum ea
thoniis doctoribus multis vel paucis famosis negatur presumentibus credi-
videtur quod sine potentia bone sibi huius mundi cetera istis sibi infideli-
gare presumens. Et quia credimus certa propter hoc de veritate
gentibus et propterea necessaria esse primas affirmans et sophisticas. Ideo
sophistica huius materie si deus dederit intentionis presentis
in mente divina videntur potissime esse intelligentes et ipse
rerum abstracta. Ideo pro proposito certo videndum est si in hac vita cum
generat ¶ Arguitur primo sic deus maxime ipse intelligit hominem
ut homo et bovem ut bos est et animal ut animal est in mente divina
est ipsissime intelligentis homo ut homo est etc. et per consequens in mente
divina est ipse ipsa intellectualitas hominis ut homo est et per consequens deus
tamen illam potius intelligat hominem ut homo est et non forte ut bovem
est vel ut animal est. Et quia non ipsissime intelligit animal ut animal est alia
divina sunt rebus intelligentes maxime ipse de forte ut bovem est et in mente
bovis ut bos est. Et quia genus et species ... in primis ut si
ydeam hominis ut homo est in mente divina et est dare aliam
est et aliam corporis ut corpus est etc. et aliam alias ut animal
divina. Si deus intelligat ipsissime potentem ut potest est et hominem
ut homo est etc. ¶ Hec est ponenda in mente divina ipse ipsa intellectualitas
hominis ut homo est sicut apud deum ipse ipsa ratio formalis hominis
ut homo est, et deus tamen illam non potest formaliter abstrahere hominem
ut bovem est vel ut animal est vel ut calidum est vel aliquo
alio modo nisi ut homo et per consequens tamen illam non potest abstrahere formam

nisi quantitate simpliciter et per quas quem quantum. Nec est possibile quod in mente
divina sit intelligibilis perfectissime homo ut sic nisi sit ibi propria ydea
intelligibilis humanus ut sic. sed esse perfectissime in plenam hominem ut sic
est per propriam ydeam intelligibilis humanus ut sic etc. Sic ergo in mente divina
est per propriam intelligibilis forsitan ut sic est, et per propriam homo ut sic
et per propriam alius ut alius. Nec tamen potest esse aliqua religio, sed unitas
per propriam alius ut alius est sit intelligibilis per propriam forsitan ut sic est
et sic sit intelligibilis per propriam plurimus ut plato est et brunelli
ut brunellus est, et istius equi ut equus est, quod additionem implicat, sed tunc forsitan solius intelligibilis sit non solius forsitan intelligibilis
sit? sed sunt per ordinem ille ideo diverse intelligibiles in mente divina
sicut per propriam alius ut alius est humanus ut homo est. Sicut ut forte
et quelibet illarum est ratio per propriam et exemplar deo ad
formandum ad extra [...] quod primo prima deus formavit perfectissime ad
extra aliquem simul et per quem et non presentem et per eadem formavit
quantitatem simpliciter quem et non aliquam presentem quia qua ratione
unam presentem eadem quolibet, et illa ideo sit per propriam quantitati
tribuit et non sit per propriam eadem. Sed tamen perfectissime formavit
veritatem et ille forme extra res perfectissime adinvicem distincte, ita
quod et perfectissima corpora formata ad extra cum constant distingui
oportet esse distinctionem in quantitate simpliciter aliquam simpliciter et
forsitan simpliciter et aliquam, et istam aliquam simul et quantitatem
simul et istam quantitatem presentem, alioquin per propriam intelligibilis alius ut
animal est sit per propriam hominis alius ut hic animal et sit per propriam alius
ut hic et in omnibus que sunt in genere ut sunt ¶ Sed tu quod non
formavit simul et in simpliciter hominem precedentibus [...] non
obstante quod quod non potest esse [...] presente [...] efficax et
sufficiens motivum ad assentiendum primo formas ydealiter esse quibus
et sunt in deo. Deinde forte [...] in [...] subtilitatis
videtur tamen quod plato et alii sapientes ante et post eum in quibus
rationibus que vis rationis in arte sit exprimitur ¶ Unde magis communiter mo-
ti fuerunt ad ponendum res ydealia in mente divina vel dei
et extra formas quas alii [...] ydeas [...]
¶ Unde Augustinus in libro 83 questionum questione 46ta sic scribit Non est verisimile
sapientes ante platonem istas res quas plato ydeas vocat non
intellexisse. siquidem in eis tanta vis constituitur ut nisi hiis
intellectis sapiens esse nemo possit. Et post. Sunt namque ydee prin-
cipales quedam forme vel rationes rerum stabiles atque incommutabiles
que ipse formate non sunt ac per hoc eterne et semper eodem modo se habentes
in eas tamen dicitur formari omne quod oritur vel interit. Et post modicum
arguit ydeas esse in arte divina ista ratione [...] Nec
est deum omnia condita irrationabiliter facere et conbinare Sed impossibile
est quodque fieri ratione sine ratione. Ergo est dare rationes quibus deus
causat quelibet res ad extra et ille sunt ydee de quibus est sermo
Nec restat apud quem sint iste rationes esse nisi apud deum
Sed [...] cum [...] deus intueri extra se [...] sicut [...] Nota

formati vel producti. ¶ Licet potest dici quod sunt multe rationes, tamen ut dicit
Augustinus: restat ut omnia sint ratione condita, nec eadem ratione homo qua
equus. Hoc enim absurdum est existimare, pro tanto quod tunc proprie propria
ratio producendi equum esset proprie ipsa ratio producendi hominem et econverso,
quod contradictionem implicat; vel non esset in mente divina proprie ipsa ratio
equi, cum tamen deus propriissime formaret equum ad extra, cum tamen ratio
formans propriissime equum ad extra. ¶ Licet potest dici quod proprie ipsa ratio immutata
ad extra sit illa ratio proprie ipsa cum qua deus sic format proprie equum
cum illa certam rationem format ad extra equum, non tamen deus
immutata et eterna, quia cum intelligentem proprie ipsas
et eterna. ¶ Licet ergo propriissime res ad extra formavit proprie specialem equi que modo
speculo divinitatis sicut ydola pulcerrima eternaliter et incommutabiliter relu-
centes sint ipsarum rerum, sic potissime et maxime proprie rationes forme
ipsarum rerum creaturarum et producibilium. ¶ Nemo ergo audeat negare
in mente ydeas dei nisi se fateatur velle salvare deum posse proprie et certe
valde intelligere atque rationaliter formare exemplare et producere res
ad extra producibiles, non ut sunt sic certe et sic valde intelligibiles
formabiles exemplabiles et producibiles rationaliter, nedum proprie specialiter et
sint ideas rerum extra producendarum rationes exemplaria intelligibiles
et producibiles. ¶ Quod autem hoc quod sic solvatur a negante ydeas
in deo contradictionem implicat, videatur apte. Videtur animo convenienti
nobilitatibus illius ydeas clare in mente divina dicentes sic esse ideas.

c 2m ¶ Secundo arguitur principaliter: cum essentia divina sit speculum intellectuale
perfectum valde clarum et amplum sicut infinitum, sicut speculum corpo-
ralium, et sic perfectioni speculari nullo modo derogaret si in eo non posset relu-
cere vera et ipsa ydola corporalia. ¶ Sic minus derogaret in spe-
culo si non possent in eo relucere vera ydola et valde ipsa inspectari
simplicia rerum intellectualium a speculo illo distancium et remotorum. ¶ Et
quia speculum illud propter infinitatem sue perfectionis non potest recipere
in se de novo ab alieno talia ydola, hinc minus derogaret
illi speculo actualissimo si non inesset eternaliter in eo omnia ydola
talia relucerent, cum tamen ibi relucere possent. ¶ Sed de actu non
tot relucent quotquot poterunt. ¶ Item signato quocumque singulari deus
necessario intelligit illud posse esse, ymo si aliquis intelligeret quod potest intelligere
de actu intelligere deus sicut quod intellectus potest intelligere et non
de actu intelligit quod est minus; cum tunc deus apud se proprie et certe
valde intelligeret et dicere intellectum id quod potest intelligere et tamen illud
non intelligeret, quod videtur contradictionem implicare, scilicet quod proprie perfecte et certe
intelligat hoc et non intelligat hoc. ¶ Arguitur 2o sic: deus semper necessario
2o deus semper necessario intelligit hoc determinato effectu singulari non necessario
non potest quemcumque intelligere aliud nisi cum alia ratione proprie speciali. Si enim
proprie speciali ratione, cum ergo deus semper necessario intelligat hoc quocumque effectu
singulari signato intelligat, dico ad primum certe et proprie, et cum eius proprie
speciali ratione eius ad extra, cum tunc deus semper necessario id intelligeret
cum eius speciali essentia. ¶ Et id semper necessario esset in ipsa essentia, quod

est virtus et intelligit illud cum ipse per rationem eius rerum in deo simul notat
Nec potest dici quod ceteri dicta et ipse propria res infiniti omnium perfecti
intelligunt quia tunc esset unus solus talis res infiniti et non esset unus
solus id est. ¶ Item deus primus artifex format et distinguit res
ab extra in partibus ipse primus et postea eternas per illas sive regule
et forme artis sue in materia sue artis que in deo et res ipse est
formate sicut artifex signans per quidam illas sive forme artis sue ut
sigilli in cera vel forme in pluribus res format et exprimit artificiata
Si ergo non esset multiformitas secundum primum uniformitatis in forma artis
dei non posset res ad extra nisi uniformiter et simul distinguitur
existere. Nec est dubitandum deum apud se habere ideas rerum et formas
artis sue cum quis fabricet et artificiat regulariter et formaliter
suam fabricam. Nec est katholice dicendum quod deus illabatur in inti-
ma machine mundi creature et per quas ad formam artis sit illabitur pulcre
formando et distinguendo suam fabricam. ¶ Item varia opera operari
artificiatur cum existunt perfectissima et similiter perfectos et hoc convenit
deo et per quas deus habet apud se perfectissima exemplaria priorum operatorum. Et huius
quod artifex in eius operata sua exemplata artificiatur operatur cum exemplaria
magis propria tanto amplius cum hoc laudatur. Ut quanto pictor vel
lapicida magis proprie aliquem hominem in consideracione concipit et cum
hoc facit artificiatur eius imaginem cum hoc magis laudatur. Et va-
ria operata cum exemplaria eorum perfectissima artificiatur operari est similiter
perfectos. Nec potest dici quod deus habet infinitatem sue potencie sapiencie ac
perfectionis non requirit ad operandum talia propria exemplaria quod operatur primus
quanto enim artifex in arte sua est potencior sapiencior et perfectior
tanto concipit modum magis proprium cum que magis proprie rem
efficiat. Deus igitur concipit propriissime modum sui operari cum quo rem
conveniendo efficiat. Nec potest dici quod deus vel alius artifex in concipiendo
proprium modum rei operare cum quod rem operatur nisi sit motus
proprius rei existens extra deum. quod tunc deus nullum proprium non faceret
et operaretur nisi cum perpetuum et per quas deus operaretur illud modus quoque
post perpetuum. sed vel potest concipi perpetuum vel concipi a perpetuo. sicut
intellectus potest aliqua facere vel perficere cum perpetuum vel post perpetuum
esset tunc esset in aliquo dicta sicut non possibile in quo ipsum non
et fiet. Nec potest esse quod aliquid sit perfectiori modo cum que operaretur
quem operatur rem in sua propria scientia. Aut ergo deus non concipit apud se proprium modum rei cum
aut racio propria rei apud deum continetur cum que operatur operata
sua. ¶ Primum autem non videtur tollere industriam et ingenium primi artificis
in operando artificiose. Et cum videtur inferendum quod sit artifex conceptus
sive proprio modo rei cum que ipsam rem fabricare perfecta ipse
pro cum illud modus conceptus continetur in mente dei ~~continetur~~ operatur se
et proprie valde nosse puta que sunt extra eum in suis propriis
modis et formis existit et uniuersaliter illum dicta et propria.
talis notitia dei mentis per rationem totaliter continet rei distincta

et propriam rationem nisi deum totaliter subsistentem. Sed non est possibile esse unicam valde completam et valde propriam rationem apud deum ad intra singulorum illorum possibilium, quia tunc tam angeli quam illius corporis esset valde propria, propria cum ergo talium sit valde plures propriam rationem nisi deum totaliter tran- obiectiue per modum formalis obiecti completam et propriam nimis notitiam dei totaliter ab intra de tali possibili. Et cum nulla possibilia in nulla notitia dei consistat in propria forma extra deum non terminatur distincta completa diuina notitia totaliter ad intra de quocumque possibili terminatur ad rationem ab extra. Immo nulla ad extra cum tunc talis notitia non esset totaliter ad intra sed extra terminatur ad rationem extra existentem. Sicut autem ante eum ad ratiocinia quia et ipse valde prima illa possibilia et non est possibile quod completa et propria notitia diuina totaliter ad intra non terminetur ad rationem valde propriam rei cognite per ad obiectum formale apud deum totaliter ad intra existente; alias enim aliqua completa notitia dei non terminaretur ad se propriam suum obiectum vel non haberet ubi propter propriam obiectum ubi totaliter persisteret et non videtur prodesse quod sunt in- Patet ergo quod primi illorum possibilium existentes est deus sunt in mente diuina ille eterne et interne rationes que sunt prime ydee et prime species intelligibiles in quas cum ea una persistens per intellectum. Et non est possibile aliquis esse perfectum certa existentis de quo cum ea causa perveniret nisi ea una persistens vel nescias agnosceret. Haec ergo pauca ad probandum quod qualitercumque per racionem sua assertionem intentionem ydearum in mente diuina sunt adducta.

Capitulum 3m

Quantum vero pro descripcione huius mundi pulcerrimi uel intelligibilis vel spiritualis aliquo dicti uel per apparentias zophisticas destrui videatur aliqua sint adducta. Et ut fiat breuis quia sufficit quod hic inveniantur zophisticas que in hac materia poterunt ventilari. Est ergo primum quod deus possit tot sunt talium rerum primus et propriis formis uel modis primus est mundus archetypus in mente diuina. Et licet ille mundus archetypus sit propter illius multitudinem precipiat extra de quo res quas intelligimus precipiat res ad extra. Quia quoniam ad similitudinem capere distantiam illius angustiam admirati ad incorporeas. Et sic in veritate katholicam in deitate solum sunt res eterne realiter et deus, omnis bonitatis et pulcritudinis sunt infinite tamen in mente ille ydee sunt [illegible] ut propius sunt alterius sunt res valde multe res et videntur pro quibus res et rationes re intellectuales eternarum quam nisi ille nam intellectuales quod utique sunt reales res et rationes et eius reale constanter est eterne rationis
Et enim sic videntur ille ydee inesse ab invicem differre realiter etiam tamen conveniat vel supponat. Persona autem diuina a natura dei realiter

et creatur et ab alia persona divina dicitur creator et supportatur. Et videtur quod sicut deus
spaliter grosse et congruenter continet hominem in christo unitum et redemptum personaliter
verbi dei, ut homo in christo sit una et eadem persona cum verbo dei, quod sic tota
trinitas propriam multitudinem ydearum in mente divina nostro creatore naturaliter
miro modo continet omnes illos unitos et redemptos divine essentie, ut
unaqueque earum sit una et eadem divina essentia, et unus solus verus
deus. Nulla tamen ydea sic esse formatur deus sicut deitas et trinitas et
quelibet personarum divinarum formatur esse deus. Nulla autem illarum habet deitatem
ab eterno per modum forme sive nature, sed quod forte cuilibet earum non nobis
cognita sic continetur identitas et unitas deitatis et divine essentie. Et quelibet
earum creatur et necesse redditur deus et divina essentia. ¶ Aliud enim communiter
beatus Augustinus quod factum est in ipso scilicet verbo dei vita erat, et non utique
nisi ipsa vita, sed ydeam quelibet esse vitam, primo quod deus est. Unde beatus
Crisostomus illud textum Johannis ... sic distinguunt: Omnia per ipsum facta
sunt et sine ipso factum est nichil, quod factum est ipsa vita erat. Et si tamen
... sit ... sic tamen ecclesia tota non distinguunt sed sicut beatus Augustinus
tunc illud ... adductum videtur quod propter maiorem necessitatem ad
... ¶ Unde ecclesia tota katholica sic legit: Quod
factum est in ipso vita erat, et si affirmative et determinative vel ... appella-
tive hec facit, tunc illud quod factum est vita erat in deo, et
ita a maiori ... ille ... et ... erant vita in deo
vita ... divina. Si autem ecclesia facit hoc solum sequens beatum
Augustinum probatur sic distinguendo textum evangelii. Sicut ecclesia can-
tat de beata virgine Maria quod ipsa fuit in [illegible] per-
... in hac ... beati Bernardi, ut a quibusdam dicitur,
et beati Augustini ... beati Jeronimi et Crisostomi ... aliud sentiant.
Tunc videtur quod non simpliciter affirmative ... ecclesie possit dici quod quod factum
est in ipso vita erat. Et forte dicent aliqui quod licet ydee sint vite in
mente divina, non tamen erunt divina essentia sicut ydolum ... in corporali
speculo non est ipsum speculum. Et forte dicent aliqui quod omne aliud et
... quod est formatur in deo sive in deitate est deus. Illud autem est
formatur in deitate quod formatur in deitate est deus vel est deitas sive in quo
est deitas et per modum forme nature. Et nulla ydearum talium est
in deitate quia tunc persona divina per modum nature producta vel per
modum producti voluntarie ... talium ydea formatur esse deum.
Et talium ydea formatur esse filius naturalis vel spiritus sanctus, quod nec probat
est dicendum quod tunc multi erunt filii dei vel spiritus sancti in divinis et vel
est divina natura. Forte tamen hic quod deus eternaliter nostro continet ...
... et identitatem. Et ... ydee ille ... appareat in verbo
dei quod apparet ... personalitas ... forte dicitur quod continet
... personalitas verbi dei. Et tamen hic erunt ... dei. Et licet
a ydea erit ... dei et hec ydea in mente ... erit ...
dei non tamen ... hic ... ¶ Vel dicendum est quod ydea in mente
est divina essentia et deus, quod ... causata rei corporee habet essentiam
et est essentia corporea et ... spiritualis causata rei intellectualis
est essentia spiritualis et spiritus intellectualis. Et quod ydee sunt infinite
et nobiliores ... ille ... in quibus habet essentia eterna

et e sciencia eterna. cum aut sola sciencia diuina e eterna et non plures sint
sciencie eterne, et cum diuina sciencia quibus rerum ydeas in se eternaliter
principiat [illegible] questio vel quia per modum quo sciencia corporea principiat
in se [illegible] sed [illegible] quidditate tota ignis aque terre vel alterius
rei corporee, i sicut tota ratio puta tota quidditas ignis gratia exempli
e sciencia corporea ignis e et ipse ignis, sic [illegible] quelibet ydea in mente
diuina [illegible] diuina sciencia et [illegible] deus non tamen ydea e [illegible] sciencia diuina
vel deus, sicut vt tota quidditas ignis e formaliter ipse ignis vel
omnis sciencia corporea que transit de vno [illegible] in aliud [illegible]
est putandum quod si ille ydee in mente diuina sint eternaliter forme [illegible]
igitur sunt forme informantes diuinam scienciam vel aliquod suppositum
vel indiuiduum alterius nature. Sed cum solum sint forme exemplares
rerum [illegible] corpus est quod sint alterius sciencie vel alterius suppositi vel
indiuidui cuiuscumque nature solum informantes vt forte sint exemplares
diuine sciencie vel suppositi diuini. [illegible] solum [illegible] ad extra [illegible]
et illas solum [illegible] notarent vel denotarent vt extra et non impli-
citer vel [illegible] et cum ydea [illegible] non deus vel diuina sciencia
dicitur [illegible] solum [illegible] et ita de aliis et quelibet corpus notat
formaliter [illegible] illud [illegible] ydealem et quelibet illius ydeam
cum [illegible] et adequatum modum est pulchra nobilis
formosa [illegible] delectosa delectabilis et preciosa [illegible] infinite
[illegible] nulla corpus habeat sciencia vel naturam creatam vel mortalitatem
in se per modum forme [illegible] quod ipsa ydea cum [illegible]
[illegible] modo est et hec diuina sciencia et e ipsa sciencia diuina vt
dictum est ipsa cum [illegible] et adequatum e sic nobilis
et preclara etc. Et [illegible] quod si per impossibile hec [illegible] et e
[illegible] veritatem corpus posito ab eo remoto ipse inenarrabiliter
delectaretur nulla. ¶ Videtur [illegible] cum quelibet
talis ydea creature sit proxima [illegible] ratio creature [illegible] et omnis
ipsa creatura sit [illegible] tota ratio creata [illegible] nobilis
quam ratio illa increata et [illegible] ratio [illegible] e [illegible] tota [illegible]
[illegible] ratio quod ipsa sit ratio [illegible] nobilis quelibet
creatura e [illegible] talis ratio increata Et [illegible] ipsa creatura [illegible]
[illegible] cum [illegible] illa ydea in mente diuina
[illegible] ipsa [illegible] vita prima iuxta Iohannem Quod factum e in ipso vita
erat, sicut exponit beatus Augustinus et alii doctores ecclesiastici [illegible]
Nec tamen dici vt credo quod aliqua e deus, vel quod creatura e deus [illegible]
[illegible] et verba [illegible] capacitatem et [illegible]
[illegible] quod aliqua in pura [illegible] sciencia sit deus. Sic enim
non dicitur aliqua [illegible] in pura [illegible] et
non addit est deus [illegible] in pura [illegible] sciencia [illegible]
[illegible] et ille [illegible] e hereticus, i vt sequitur, aliqua cum pura [illegible]
ydealem in mente diuina e deus, i aliqua e deus. Sic enim cum
[illegible] a [illegible] aliquo [illegible] discrepante
vel diminuente in [illegible] talis [illegible] ad [illegible]
de [illegible] tali [illegible] discrepante vel diminuente non valet [illegible]
non sequitur iste e [illegible] i iste e bonus Sic non valet [illegible]

cum [illegible] Xvj

tum cuiusdam sancto cum cuiusdam capiente in fundo a ra[tio]ne formalis
sed ysinus tamen adimmus super excellente ro[ti]o[n]em ad se[cundu]m tamen si
capiente cuiusdam sancto per mediam ro[ti]onem formalis sed tamen, etc. non
sequitur. Asinus 2m ro[ti]onem suam ydeale vel 2m esse ydeale seu ideatum
est deus, et asinus est deus. Et si nimius offendet sed dictum asinus 2m
esse in suo ideale est deus tamquam est tacendum. ¶ Et multi mo
derni theologi et logici desperavit et male capiunt, cum dicunt
quod asinus 2m esse ideale vel ydeatur est deus. Et illos 2m cor
theologia et logica simul oportet concedere quod asinus racio est deus,
capra racio est deus, equus racio est deus, capra racio est deus. Ita
tales 2m theologiam sua concedunt quod verum potest assumere in verbo suppositi
naturam asini equi capre etc. sicut assumpsit naturam hominis. Et sic
assumendo verbum dei esset asinus, esset equus, esset capra etc. sicut modo
est homo. ¶ Dicunt illi 2o iuxta suam logicam quod in omni propositione de
racio in se dumpo non concedo ipso subiecto cum supposito supposito quod illo
quod est vel potest esse hoc ut asinus racio est deus a illud quod est asinus
vel potest esse asinus racio est deus, ideo iuxta illa simul oportet eos
concedere quod asinus racio est deus demonstrando verbum dei, et hoc est vel
potest esse asinus, igitur asinus racio est deus. Et cum quod illa asinus racio
est deus, iuxta eos sic quod illud quod est asinus vel potest esse asinus
racio est deus. Et hoc est verum iuxta eos cum verbum dei quod
est asinus vel potest esse asinus racio est deus. ¶ Horum ergo theologie
et logice tollendo vi. quod illo modo erravit sicut legit ecclesia
Innocentius fecit et in ipso vita cat. et a beato Augustino est fida
et tenenda ¶ Collectio autem theologie et logice prius vi. cautius
esse tenenda vel potius dimittenda ¶ Vel forte instat aut
cum superiorem logicam ubi concedit asinus 2m ro[ti]onem ydealem
est deus, et tamen nullus asinus est deus ¶ Non ibi sicut sequitur asinus ro[ti]onem
ydeale est deus, igitur asinus 2m veritatem est deus, quod ab inferiori ad
suum superius dicere cum ceteris paribus, et quod consequenti asinus 2m [...]te
est deus, igitur asinus vere est deus, igitur asinus est deus dicens ¶ Sed non do
quam propter quod non sunt cetera paria. Nam in ante sumitur
sed asinus cum cuiusdam capiente in fundo a ra[tio]ne sua ad
superexcellentem nimis ro[ti]onem in qualitate aut non potest. Ita tamen
existentes qualis est ille cuiusdam veritas non minuunt distinguit
aut capiunt cuiusdam non existentes. Nec omnes tamen quales quod
faciunt, quod quidem potest, quidem potest. Racionali dei ordinacionem, qui
cum earum logica et loquendum bona ordinat et disponit ro[ti]onem

c xiii ¶ Sed redeundo post divina eterna est illius ydeis per eternam
sita pulcritudo eternalis eiusdem eterne est illius per eternam
pulcritudine et per omnes partes unius et penitus eiusdem
eternalis pulcerrimus. Et sicut persona divina hec pulcritudine
eiusdem penitus eandem cum qualibet alia persona divina, hec tamen
sit per realiter plenam personam ita pulcritudine plenam personam
alia a pulcritudine personali cuiuslibet alterius persone quod
tamen pulcritudo personalis non est alia a pulcritudine eternali, id est
dicit ab ea tamen 2m formam seu ro[ti]onem sicut persona non est res
alia ab essencia, dicit tamen 2m ro[ti]onem seu modum ab ea. Sed

quelibet ydea in mente dei tu qualibz alia e eiusdem pul
critudinis eqlis sz est alia pulcritudine ydealem ppriam a ne
qualz alia que pulcrendo ydealis no e rear dstīus a pulcri
centuali sz tm rom Et sicut pulcritudines ples pportiōnes dīmai
sut sibi pares ad pportione sut sibi coequales, licz sut p
nar et pr ille pportione sz no graduant tm plus et mīg
dentes Sic pi q omes pulcritudines ydeales pte esut ad
minore realit et ydear dentes vl si pr yens in tatuz est
tm se pulcrior qm pua spes sim se pulcrior qm puid mdiuidua
tm se et vna spes pulcrior alia q pt eciā ydee spe eius
sut pt graduar pulcre adhuc forte quelz carz e infinite
pulcra ydear spe Tamen ou ydea asini pt infinite pulc
tudinis vide q grossus asinq no pt illa sua ydea cuius
supmus sut motum ad gr aliquale addiuctio Et forte poss
diui q supmus motum sola arguit q asinq suid purus esse
ydeale e ydea sua et quit vita ul no pa. sz q gr oportet
simpl diui q asinq e illa sua ydea quia tuc asinq ipsa
cpiua est illa ydea Tum pont multi negat q creata res
pt sua tota cenalis eiqo los forar plmitata ut q tho
no pt quantitas, rome no pt coincitas zc. Ita asserunt
pt a aeri cata res no est sua res cenzalis inrata no
forar catinl mefinq Et dato q catnd est sua tota ro
tata sibi intrita, no oportet pt gr q pt zata sua que
no e sibi intrinseca et tata, quia licet za zato plus longe
tm pntatē distat a re tata qm zato foralis inrata Vtmq
gnus eirant no dicat, quod fetm e in ipo vita est ne creda
fetura inesse fetura ul pnac tpalis esse vita pa, Et tm, qd
fetm e in ipo vita erat sz angtm dicit esse fetura pt vide
q asinq erat ydea sua, Erat quod an esse fetura in esse
intelli ul ydeali hec vi offende sapientes diūi q asinq est
ydea sua diuino intelligat q no asinq in esse pnac tpalis pt
ydea nt q asinq in sua forar cinac pt ydea. sz q asinq
tm et pp esse fetura heat esse ydeale pprm in mete diuini
artificis et pt illud esse ydeale an omem feturam et ante
tpus Et tic no bonus pt pole omē eius esse nō pt te
incluis qm ome eius esse tuc eius existentie quod e omi
eius esse e aptm pole esse, et tm asinq grossq e illud eius
existentie et eo illud nobilissimus eius existentie e asinq, no
q asinq tm pprm sua intriseca rom pt asinq eius existe ub
necz q eius existentie tm pprm sua intrinseca rom pt asinq
sed forte q deus vnitatem et ydemtz pmo debita cuiq ins
cenedicti cniuat asino et cultz et quibuslz cuiq mperfecto in
ppa cinua et nulla vult et ydemtitat eius existentie eo
quolz tali et eo. Sic forte pt quis q opinatiue dicere q
deus ydemtz et vnitz pporcionaliter debitam ydee spe asini ia
cniuat asino et no alicui tatum tuq no e ipsa ydea et tm
pte vult et ydemtitat ydeam ppriam eo pro ydeato et eo
etc tm tiem vniom apud sapientibus est vni q asinq est
sua ydea et eo. et talis vnio pti ad subiectum ut ydee ad
asinq ul eo e pro et fundat prom no formalem intrinsecam

unius de altero sed similitudine. Unde non formaliter asinus est ydea sed per
similitudinem quam unum recipit videlicet et representat alterius et unitur
et ydemptificatur ut asinus et ydea et cetera. Tamen autem in hac materia sine
pietas. Unde caute tacenda est coram insimul [illegible] et
[illegible] et timore et pietate tractari debet. Ego in hac pluribus
deficiens, non est mirum quod modicum vitalis in hac re tam abstracta
[illegible]. Et quamvis aliqua sit et generatio de hiis magis materialiter
tenens, est quod asinus non est in sua propria essentia formaliter
in mente divina ydea, ut ydea illa est in propria sua forma asinus. Sed
asinus sic quoddam esse habet primum in mente dei ante esse creatum, et
est prius ipsum primum esse ydeale, et ydea et asinus ante de esse
creato constituunt prius esse suum ydeale etc. et ista per ista. Sed
ydea non est asinus, quia non est asinus ante esse creatum, nec non potest esse
creatum [illegible] et creatum. Nec ydea est asinus post esse creatum, nec
tunc ydea fiet asinus [illegible] quod est magis. Nec si ad bonum
[illegible] asinus est vel erat sua propria ydea, cum erat prius
suum esse [illegible] primum. Ydea autem ut ante esse creatum ut post
[illegible] creatum est asinus ut est hic [illegible] asinus est vel erat
ydea, et ydea est vel erat asinus. Sicut enim ipse albus est in sua propria
[illegible] quiditas et illa quiditas ut est ut potest esse alba. Sic ipse
asinus est vel erat [illegible] sua [illegible] in deo. Sed illa [illegible]
ut est ut erat ut [illegible] esse asinus. Nec [illegible] quod ita
sit [illegible] asinus est vel erat ydea sua in deo. [illegible]
[illegible] que non prius [illegible] in forma. Si tamen [illegible]
[illegible] aliquam [illegible]. Et dici quod potest [illegible] asinus
est vel erat ydea vel ydea est vel erat sic [illegible] hic sit
[illegible] et tale esse ydeale asini in mente divina, vel asinus
[illegible] in puro esse [illegible] enim [illegible] de [illegible]
[illegible] divina [illegible]. Ego autem ad [illegible] non [illegible]
[illegible] nisi de [illegible] et
[illegible] potest, quod [illegible] vel minus [illegible] in pluribus
tamen non [illegible] modicum [illegible] adaptari, cum [illegible]
[illegible] forma [illegible] vel [illegible] et aliud
[illegible].

Ultimus dubitatur de ydeis. Si [illegible] forte
[illegible] vel [illegible], et [illegible] ydea equi vel hominis potest
forma [illegible] equi vel hominis [illegible] forma, qua
[illegible] est equus vel homo et homo. Et ad formam [illegible] potest [illegible]
forma. Ydee autem sunt [illegible] et sic [illegible] ydee [illegible] et forma
[illegible]. Item ydola in speculo [illegible] forme
non [illegible] esse [illegible] sed [illegible]. Tamen non ydee in speculo divino
sunt forme [illegible] in speculo illo [illegible] et [illegible]
ydola [illegible] in corporali speculo. [illegible] forme [illegible]
[illegible]. Item non [illegible] forme [illegible] et non [illegible]
[illegible] tunc [illegible] forma, et oportet quod ydea equi [illegible]
[illegible] ad equum et [illegible] equus ut [illegible] ad ydeam
quod non est [illegible], ut [illegible] quem [illegible] ydeam [illegible] ad
aliud. Non enim equus [illegible] ad [illegible] sed
aliquid aliud [illegible] ydea equi. [illegible]

Oportet arbitrantes [illegible]

[illegible]

[illegible] Omnibus [illegible]

[illegible]

... forma ... extendit ... materia ...

¶ Colligit ... [illegible]

... Et illa ... [illegible]

... potentia ad actum ... physica ... Et [illegible]

... resolutio ... ad ... symbolum ... [illegible]

... [illegible]

¶ [illegible]

¶ Hoc ... [illegible]

¶ [illegible]

... [illegible]

¶ [illegible]

... forma ... actum ... [illegible]

¶ [illegible]

Est ... [illegible]

¶ Ista ... forma ... [illegible]

¶ [illegible]

Ista ... [illegible]

spēaz (q̄z ali̇ / [redacted] quo ex in̄ y for̄.
Jte sic for̄ [redacted] y forma sic forma
forma i spēa. [illegible]
[illegible]
[illegible] Adueniente n. for̄
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jlla [illegible]
[illegible] Jnducta [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bene [illegible]

Q[uestio] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
6 [illegible] Jte [illegible]
[illegible]
7 [illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
8 [illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
9 [illegible] Jte [illegible]
[illegible]
[illegible]
10 Jte x° [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
11 [illegible] Jte xi° [illegible]
[illegible]
12 [illegible] Jte xii° [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte 2° [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Jte 3° [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Secundo dubitatur quia in hac questione procedit quia respondetur quod nulli antiquorum doctorum nec sanctorum nec philosophorum de hoc [illegible] venerunt ad nos sed ea que videntur sunt hec opiniones qui dicunt esse unam materiam quia corpus celeste est simplex et [illegible] possibile ex dualibus [illegible] scilicet materia et forma [illegible] materia illa esse unius per essentiam [illegible] modum. [illegible] doctores [illegible] esse materiam ut possit [illegible] resolvere [illegible] in hac [illegible] ad [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

obiosa. Et quia omnis illa [illegible] ut videtur et ponendo [illegible] ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

... potentia ... Sed quod potentia ... eiusdem et similiter potentia ... quod actus et passiva potentia non sint ... et quod intellectus ... potentia ... Item quod aliud et aliud modum ... activa et passiva ... potentiam ... non habet ... actum ... Et si accipiatur potentia passiva ... modo ... ut hic loquimur ... habet ... analogice ... in essentia ... intellectum ... eodem ... requirere ... potentia passiva ... In quantum intellectum non requirit passivam potentiam ... cum activa potentia passiva ... intellectum ... passiva potentia non ... cum activa potentia ... passiva ... ex quo ... potentiam ... de actu ... non facit unum per se ... forma ... in actu et forma ... per se ... Et ex quibus ... in actu ... facit unum per se ... in ... forma ... et passiva potentia ... [illegible] ... plura ... relatio ... per se ... unum ... [illegible] ... absolute ... forma ... differentia ... Et si ... unum per se ... forma ... differt ... Deinde ... actu ... potentia ... [illegible] ... distinguntur ... relatio ... activa potentia ... absolute ... forma ... non ... differt ... potentia ... distinctio ... actus ... [illegible] ... Et si ... [illegible] ... forma ... Huic ... [illegible] ... plures ... differt ... [illegible] ... potentia ... Aliud ... philosophi ... plane ... distinctio ... intellectus ... [illegible]

actum in relatis ... ex actu ... ut ex ... actu ... et relatis ... actum ... Et quod ... non ... relatio ... non ... distinctio ... Ut ... modo ... distinctio ... relatio ... relationes ... forma ... Hac ... [illegible] ... in ... forma ... et actu ... ut ... logice ... de ... forma ... relatione ... forma ... [illegible] ... ordo ... ex forma ... relatio ... distinctio ... forma ... Fuerit ... via de distinctione ... distinguitur ... ex ... per se ... forma ... distinguitur ... relationes ... Et ... distinctio ... [illegible] ... distinguitur per se ... actu ... differre per actum ... Sed ... distinguitur ... actum ... forma ... Rursus ... actum ... forma ... per se ... forma ... actu ... forma ... [illegible] ... Sed quod forma ... actu ... forma ... actu ... Et ex hoc ... relationes ... actu ... unum ... forma ... actu ... potentia ... Et ex hoc ... relatione ... ordo ... distinctio ... relatio ... accipiatur in relatis ... [illegible]

[illegible]

[illegible] no.

[illegible]

a sua contrarietate non fiat [illegible] ... [illegible]

... [illegible] ... punctuale [illegible] ...

... [illegible] ... ad unum extremum ... [illegible]

... in puncto deficiat ... [illegible]

... [illegible] ... ridiculum.

[illegible] Postea ... [illegible] ... contra ... [illegible] ... Restat ... [illegible] ... solvere rationes ... [illegible]

[illegible]

Ergo ex dictis philosophi ... [illegible]

[illegible]

Sic ergo ... [illegible]

[illegible]

... [illegible] ... solutiones rationum ... [illegible]

[illegible]

Secundo ... [illegible] ... admixtum ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

supponebat quod [illegible] quia supponebat esse [illegible] quod non [illegible].

Ad [illegible] dicendum quod licet sit ad invicem [illegible] [illegible]

[illegible]

Ad [illegible] dicendum [illegible]

[illegible]

Ad [illegible]

[illegible]

[illegible] Fin egidiu de gradu.

V[illegible] [illegible]

[illegible]

10 n̄ p̄texuit. // l. e. x°. For. n̄ ē [illegible] ē q̄ p̄/
nō for. s̄z [illegible] n̄ p̄t oīo [illegible] q̄ s̄ n̄ distīz. [illegible]
[illegible] si p̄uo [illegible] relaxato foro/ [illegible]
ad for. p̄texuit p̄ mō relaxatum. // l. e. xi°. [illegible]
11 n̄ p̄texuit/ oz dare [illegible] q̄ noua [illegible]
[illegible] noua [illegible] / s̄z l. iij. [illegible]
17 // l. e. xij°. [illegible] de for. [illegible]
[illegible] ad p̄l⁹ de [illegible] for. [illegible]
n̄ p̄t ē/ q̄ ē [illegible] ut [illegible] de [illegible]
[illegible] ad for. p̄texuit [illegible]. ¶ Ingrē
[illegible]
[illegible] // l. e. [illegible] q̄ si for. [illegible]
[illegible]
// l. e. [illegible] n̄ p̄texuit [illegible]
s̄z for. [illegible] q̄ si p̄texuisset [illegible]
[illegible] // l. e. [illegible] recep/
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
for. [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
edua foro. [illegible]
[illegible]
[illegible] ad for. [illegible]
[illegible] ad for. [illegible]
[illegible]
[illegible] // l. e. [illegible]
[illegible]
[illegible] ad for. [illegible]
[illegible] ad for. [illegible]
ad for. [illegible]
[illegible]
[illegible]
nō [illegible] ¶ [illegible] edua for. [illegible]
[illegible]
for. [illegible]
[illegible] for. edua [illegible]
[illegible] ad
for. [illegible]

[illegible] nō ī ē/ ymo [illegible]. [illegible] for. exclude
for. [illegible] nō [illegible] exclude
for. [illegible] // l. e. [illegible] for. n̄ [illegible]
[illegible] ymo [illegible]
[illegible] edua de [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] for. edua [illegible]
[illegible] for. [illegible] edua
[illegible] for. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] for. [illegible]
[illegible] for. [illegible] ad ē.
for. edua ad ē/ [illegible] for. [illegible] ad ē.
[illegible] edua de [illegible] ¶ [illegible] — [illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] for. edua
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Ingrē
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] for. [illegible] ad
[illegible]
[illegible]
[illegible] for. [illegible]
[illegible] ad for. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible] ad for. [illegible]

ponere formas ex materia/ cum materia non sit [illegible] pure forma sed habet quod fiet ex
non ente [illegible] quod fit ex aliquo vel ex nichilo. Et quia hoc non potest esse. [illegible]
ex nichilo aliquid fiat/ dicebant omnes formas naturales latere esse actu in
omni. Unde secundum eos agens naturale non operatur ad productionem formarum naturalium
nisi ex parte materie disponendo ipsam ad formas recipiendas. formas
autem [illegible] quas ponebant/ sed dicebant ab agente [illegible].
Et ideo agens [illegible] ponitur preexistere [illegible] esse/ divisas sed disiunctas re
[illegible]. [illegible] posuerunt [illegible] agente [illegible] formas
quas [illegible] [illegible]. [illegible] modum eos
sequentes [illegible] dixit esse [illegible] [illegible]
sequentes posuerunt omnes formas naturales in materia actu preexistere. po
nentes [illegible] formas. [illegible] posuerunt omnia [illegible] esse
[illegible] quod videre [illegible] ex [illegible]. Et [illegible] agens
naturale [illegible] formarum naturalium in descendendo/
[illegible] actu [illegible]. [illegible] linea [illegible]
[illegible] clamans [illegible]. [illegible] isti istorum
opinionem [illegible]. [illegible] quod non [illegible]
[illegible] agente non requireret [illegible] formas [illegible] in agente
[illegible] forma [illegible] esse [illegible] agente. [illegible]
[illegible] quod [illegible] 3/ actu [illegible] agente [illegible] forma [illegible]
[illegible] utrumque [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] agente [illegible]
[illegible] philosophus [illegible] materie [illegible] [illegible]
ex materia [illegible] forma. [illegible] agens [illegible] ex [illegible]
3 [illegible] naturales actu [illegible] ex materia
[illegible] non forma [illegible] posuit. [illegible] po
[illegible] quod [illegible] non esse in esse. [illegible]
[illegible] non esse/ [illegible] formas naturales existere actu in materia/
non [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] philosophus ex eo quod [illegible] 3 actu [illegible].
materia [illegible] ex [illegible] [illegible] 3. [illegible] 3/ [illegible]
[illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] 3 [illegible] quod
[illegible] quod 3 [illegible] philosophus. [illegible] philosophus 3/ [illegible]
3 [illegible] [illegible]. Et [illegible] philosophus po
nens formas non [illegible] materie [illegible] ponendo
formas naturales esse non [illegible] ex [illegible] dicebat. [illegible]
actu preexistere in materia ut [illegible] dicebat. [illegible] preexistere
in [illegible] [illegible] [illegible] actu.
[illegible] 3 [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 3 [illegible] formas [illegible] forma
de [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible]. forma [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible] ad [illegible] ad esse/ [illegible] quod [illegible]
[illegible] forma [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] ex parte [illegible]. [illegible] quod [illegible]
[illegible] 3 [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible]
forma in [illegible] [illegible] ex parte [illegible] 3
[illegible]. [illegible] quod [illegible]
[illegible] 3 [illegible] quod [illegible] agente [illegible] forma [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] quod forma [illegible]
actu in materia/ [illegible] quod de potentia materie educatur [illegible] ductus
[illegible] ex materia/ [illegible] [illegible] 3 [illegible]
[illegible]. Et [illegible] forma non preexistit actu [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] 3 forma/ [illegible] quod ex materia [illegible] non
ex nichilo. [illegible] ex materia [illegible] 3 potentia [illegible]
quod 3 in potentia ad formas/ [illegible] forma [illegible] actu [illegible]
educta in actum resultat [illegible] ex [illegible]. [illegible] quod de [illegible]
[illegible] 3 quod nulla potentia [illegible]. In [illegible]
[illegible] potentia [illegible] [illegible]
[illegible] forma de potentia non 3 [illegible].
[illegible] [illegible] forma naturales [illegible] de po
[illegible] preexistit in materia in actu. [illegible] quod [illegible] philosophus
[illegible] quod forma non [illegible]
in materia [illegible] 3 [illegible] ab [illegible]. [illegible] quod [illegible]
philosophus [illegible]. [illegible] quod [illegible]
forma preexistit in materia [illegible] quod [illegible]
agenti [illegible] ad [illegible] in actum. [illegible] 3 philosophus
quod violentum 3 [illegible] 3 ab [illegible] passo.
[illegible] forma preexisteret in materia quod [illegible] agens [illegible]
[illegible] violentum [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] philosophus/ quod [illegible] quod [illegible] motus ab [illegible]
[illegible] non. [illegible] agens [illegible] movere [illegible]
[illegible] 3 non forma [illegible] [illegible]. [illegible] non
[illegible] quod [illegible] forma [illegible] in [illegible]
[illegible] forma [illegible] agentis [illegible] ad [illegible]
[illegible] forma [illegible]. [illegible] agens
actu non [illegible] 3 actu [illegible] forma non 3 in actu [illegible]. [illegible]
[illegible] motus 3 [illegible] esse [illegible] philosophus. [illegible]
[illegible] 3 [illegible] forma [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] naturales [illegible] 3 [illegible] 3 [illegible] philosophus
[illegible]. [illegible] agens 3 forma quod agens agit [illegible]
[illegible] in passo 3 philosophus quod [illegible]
[illegible] non [illegible] forma [illegible]
[illegible] philosophus [illegible] quod [illegible]
[illegible] motus quod [illegible] moveri.

... ad for ... simpliciter ...

[illegible]

[illegible]

cetur, id est cum dicitur diuine solo ... hanc respu ... to ... . Et ista ... . qui ... ... et ... ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Utrum [illegible] in qualibet parte corporis [illegible] in parte corporis vel [illegible] in toto. Et [illegible] in pede vel manu [illegible] ablatio [illegible] restauratione [illegible] de novo [illegible] motum localem [illegible]

[illegible] patet de se. // Item quod ab extrinseco [illegible] fluit [illegible] si
tactus esset in qualibet parte corporis, esset [illegible] in qualibet
parte corporis. Sed hoc est falsum, quia in [illegible] parte corporis est [illegible]
ad visum et sic de aliis [illegible]. // Item x^o [illegible] motus
[illegible] non oportet in qualibet parte corporis esse animam. Sed [illegible]
prius exeunte corpore alia [illegible] [illegible]
[illegible]. // Item xi^o si in qualibet parte corporis esset tactus, [illegible] parte
corporis dependet ab [illegible] quia una pars dependet ab
alia, una pars esset principalior alia [illegible]
non [illegible] in qualibet parte corporis. // Item xii^o [illegible]
[illegible] corporis [illegible] tactus non [illegible] perfecte [illegible]
[illegible] dubitatio [illegible] non [illegible] una [illegible] corporis
[illegible] corporis [illegible] dubia [illegible]. In [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in qualibet parte corporis [illegible]
[illegible] in qualibet parte [illegible] quia si tactus non [illegible] in qualibet parte
[illegible] una parte esset [illegible] una parte [illegible]
[illegible] parte et parte [illegible] non esset [illegible]
[illegible] in qualibet parte corporis
est in qualibet parte corporis. // Item 2° [illegible] in [illegible]
[illegible] sicut in qualibet parte corporis [illegible]
in qualibet corporis [illegible] in qualibet parte corporis
[illegible] [illegible] in qualibet parte
[illegible] [illegible] in qualibet parte [illegible]
[illegible] non [illegible] non esset in [illegible] quia in qualibet parte
corporis [illegible] [illegible] in qualibet parte
[illegible]. // Item [illegible] sicut [illegible] motor maioris medii
[illegible] motor minoris medii, sed maioris medii
[illegible] ubi [illegible] motor minoris medii [illegible]
[illegible]. Sed motor minoris medii [illegible]
in qualibet parte minoris medii [illegible] in qualibet parte corporis. // Item [illegible]
[illegible] in qualibet [illegible] in maiori [illegible] in maiori [illegible]
[illegible]. // Item [illegible] omnes partes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] partes [illegible]
[illegible] [illegible] in qualibet
parte. // Item 6° [illegible] [illegible] [illegible] quia in
qualibet parte corporis [illegible] corporis [illegible] operationes [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] in qualibet parte [illegible] [illegible]. Ad
[illegible] dicendum [illegible] in qualibet parte corporis
[illegible] parte. Sed [illegible] in una parte corporis [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] parte in [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
parte. // [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nobilior [illegible]. [illegible] non [illegible] no-
[illegible] partes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad alium [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] re-
sultat ex unione [illegible] cum [illegible]. [illegible]
[illegible] non [illegible] sed non [illegible]
[illegible] quia [illegible] ponere [illegible] tota in qualibet parte
[illegible]. [illegible] in qualibet parte corporis [illegible]
[illegible] si in qualibet parte esset [illegible] in qualibet [illegible] opera-
[illegible] in actu [illegible] parte non [illegible] videt
[illegible] [illegible]. [illegible]
in qualibet parte. // Ad [illegible] quod [illegible] suam [illegible] in
qualibet parte, et ab illa ad singulas partes et organa [illegible]
[illegible] sicut ponit [illegible]. Et ultimo [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] in qualibet parte. [illegible]
quod [illegible] corporis [illegible] [illegible] partes corporis et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] per extensionem
[illegible] corporis [illegible] [illegible] partes [illegible] so-
lum [illegible] esse in [illegible] corporis. [illegible]
in [illegible] corporis. Circa istam partem [illegible]
primo [illegible] [illegible] in qualibet parte corporis anima.
2° [illegible] [illegible] [illegible] vel non. 3° solven-
[illegible]. Quaeritur ad primum [illegible] [illegible] in
qualibet parte corporis anima, quia forma [illegible] [illegible]
esse, quia non [illegible] esse [illegible] separatur ab corpore. Sed
[illegible] corporis [illegible] esse [illegible]. [illegible]
quia [illegible] corporis anima, forma [illegible]
[illegible] esse [illegible] [illegible]. Differentia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]. Quaeritur [illegible] [illegible] [illegible]
corporis solum ut motor [illegible] in qualibet parte corporis
sed in una tantum [illegible] [illegible] [illegible] corporis ut [illegible]
[illegible] in [illegible] corporis in qualibet parte corporis. [illegible] forma
corporis [illegible] [illegible] non solum [illegible]
sed [illegible] partes [illegible] forma [illegible]
non [illegible] esse [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] forma [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non solum [illegible] sed [illegible]
partes. Consequenter [illegible] [illegible]
admodum pictum vel lapideum [illegible] manum et oculum [illegible]

[illegible]

[illegible]

opi^mo. Ita q opio z q ponit q oia forme q educ
de po^a m^e z qnta p act^us q sic educa ead e co
t pe o pre. Et z alud p bat h^ q ut dicit ea
ex visione d^t ubi opi^o e educa. Et z forme ar
tificiales no educ d po^a m^e alioqn fi
eret ab agente nali q o po^a nali n ex a
gente nale. q^ fm h^ forme artificiales no crent
q^tee p actone q fm z sic p d forme yma
gine. Ad p^m d vitate h^ opiois q^ sat
pt d p arum qz. Ad 2^m q oia forme depedere a^lio
educat d po^a m^e si fuit de novo sm illi po
dicat n^a si obedientiali. si ab arte. si a q^
uz agente alio mobili. Ad 3^m pt ista dicit q
n idit ponit educa p alia oim q z e
q^ p act^us ita q p^t qualibet z q r^t a ifert
tale effectum sz ab ar^e ea p^t p ducere sic
e rt necessario generanti pulsus z alit
p^t sit enim. Ad 3^m z q oia forme rai
tor sit q^tee p act^us nulla ar^e z qnta p act^us
Et h^ oia z a^une. p^m z. qn recept supar
n^a recipiet v^t sic q^dic recipiet no e^t
recepta ad n^am sua sz poti^ e recept e^t
recipiet. sz q^z ar^e z forme sic q^dice q^diuer
n^e v supane e^t z^o a^t sz recipla i m^a
quantitatio oz q s^t qnta p act^us. Et p h^ mu
d z ad p^mo sic opinonis. Ad q^m a. no
z ria ut. s. p^o q^ recd i a^o recd p m^o rec^a
q qnz z alit. Ad 2^m q^ i ponit sm valz
q^ i poi. q no oz q s^t i q^z p^e q^nta ex tm
da p act^us. Ad 2^m ad p cedente q^m opio
q ulla fo^a q no est^r resp^c ea p^e
no denotat p^e sic e^o no z q^nta p act^us
q for q^nta p actone e^t denotat p^e
nt^m ut pz de albe^e calore sz a^t no de
notat p^e p ea i suo p fabuli q p se
denotat resptat dulsite p^e dt. Ad 3^m
d^r m^x h^ forin clior. illud qz q p act^us
no resp^c dulcsite p^e vel i p^abi q qdie
e^t^z q^nta e^h^e p^e unu^s sz oia
a^ie recolit dulsite p^e i suo p fabuli. et.
Ad 3° fo^e q no h^ z cas^o op^nle i e^o p^e oibz

p abi^s n^a z q^nta p act^us sz cte z oia a^i q in
dulsi^s h^z dulsat. op^nle. et. Ad 4^m casu p bat
q alic fo^e. s. fo^e i aiatoz s^t q^nte p act^us q no
supant sz s^t i m^e c^a sic n^e redeunt dulsitate
i p abi^s v uniformit denotant e^o p^e
sic pz q^z p^e a q^z a q^u v h^nt casu o p^ator
i e^o v i p abi^s. Ad 4^m d s^t de u^e q^ ois ista
p a^r u valz. Ad 5^m. n. dicit q p^ma rone
p^s q ulla n^o ymagina q fo^e sat no h^eat q
s^t q^nta n q recapt i q^nto. ymo m^e h^z
q s^t q p act^us q recapt q^ntatem una cum
q i s. z s^m q^nta^e una c^m. Ideo n. oz q
de q de albu dicit albu q recapt i albo ymo
q recapit alue. ita n^o oz q de q d^r q^ dicat
q q recapt i q^nto sz recapt q^ntite. v p se solu
v eu a^o. Ad 2^m d i^o q sic recapiet q^ntu^m
p a^t recapitat q^nta e i dulsite e^t hic ad n^am
sua recapit ita debet ee e^o qn recapit v^t
a^t oz c^t hic ad sua q^dicoz recapiet. v p a^t
e^o q^dico z ultim h^ic q^ntite debet c^t hic sua
p fa^t i q^d recapi ad disilitate v ad e^e no
q^ q^ m^at^e z f^m. Ad 3° q fo^e sat z nobi^o
p p fecti m^u p se accepta sz c^t hic accepta
cu q^nta^e v p sat n^o z nobilita p fecte
c^a s. s^m m^e d^nat^e sic n^ec s^t e^t. Et^ q^ d
q^ m^e oz c^t hic a^d ad sua q^dicoz q^ e^t.
s^t q^nlla fo^e sat recapit i m^u ex tensa q
dico m^e sz m^e e^t s. p q^dicoz fo^e recapte.
Cu q^ q^dico e^t z fo^e q^z de se s^t q sic no
q^nta v i d^t nulla fo^e q^nta p act^us. Ad 4°
q q p^o ex m^u v fo^e m^e d^nat^e actu^a q^ e^t
sal e m^e d^notat c^t q p^o actu^a q^m d^nt
fo^e e^t q p^o debet c^t hic q^ntite ad sua q^
dico i recapite c^t ad z sili v d^nat c^t hic
recapit v v q^ ad oi^o. v s^t ai c^t q p^o m^e q^
z ex sua no s^t extensa c^t q^ntite ad sua q^
dico q recapt c^t i m^o q n s^t extensa. Et si
dicit q p cedente q^ntitate d^o m^o sic q se c^t
e^t a^d q^ntitate manet extensa sz mediante
q s^t sequ^e i a^o q colloz p cedete c^t z
m^o nu^o ut p^ta se q e^t ali^e allon^t q p ...

succedet calor et non frigus [illegible]

[illegible] ... excusatio. [illegible]

[illegible] recapi [illegible] ... recaptum [illegible]

[illegible] recepit [illegible]

[illegible]

[illegible] ... vivunt [illegible] ... magnum [illegible]

[illegible]

[illegible] ... accepit [illegible]

[illegible] ... per modum localem [illegible] ... de novo [illegible]

[illegible] ... in fundendo [illegible].

Ad nonum dicendum quod non sequitur [illegible] anima in qualibet parte corporis [illegible] quod anima sit in qualibet parte [illegible] non est in qualibet parte, sicut in eo quod primo perficit [illegible] perficit totum animal. Et quia partes sunt in toto [illegible] perficit partes [illegible] ad hoc quod sit animal [illegible] quod sit [illegible] animal. [illegible] non [illegible] per aliud sit animal. Et cum [illegible] [illegible] partes [illegible] totum ad [illegible] unum et [illegible] partes potestativas [illegible] totum potestativum [illegible] illo [illegible] ibi [illegible] quod [illegible] per [illegible] illa [illegible] perficit totum [illegible] partes [illegible] perficiat partes [illegible].

Ad [illegible] dicendum quod [illegible] perficit. Et [illegible] quod [illegible] corporis [illegible] sufficienter [illegible] totum [illegible] potestativum. Et [illegible] totum animal [illegible] partes [illegible] perficit [illegible] totum.

Ad [illegible] dicendum quod [illegible] fluunt ab eo [illegible] anime [illegible] [illegible] in qualibet parte corporis [illegible] in qualibet parte corporis [illegible] ad [illegible] anime. Et sicut dicitur [illegible] motor [illegible] motor in [illegible]. Ad [illegible] ad [illegible] in corde. Ad [illegible] dicendum quod [illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible] principalibus [illegible] principaliter [illegible] corporis [illegible] principalis [illegible] Ad [illegible] dicendum quod non [illegible] partes [illegible] dicendum quod [illegible] totum [illegible] corpore [illegible] Et [illegible] Ad [illegible] volebat tenere

partes [illegible] solutio [illegible] Et [illegible] ad [illegible] corporis [illegible] corporis [illegible] perficit [illegible] [illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible] in qualibet parte [illegible] in qualibet parte [illegible] operationes [illegible] Ad [illegible] [illegible] operationes [illegible] in [illegible] corpus [illegible] [illegible] operationes [illegible] partes [illegible] diversas [illegible] [illegible] potentiae [illegible] [illegible] operationes [illegible] partes [illegible] Ad [illegible] dicendum quod non [illegible] motore [illegible] motor [illegible] loco [illegible] anima [illegible] [illegible] Ad [illegible] ad [illegible] Augustinus [illegible] Ad [illegible] dicendum quod anima [illegible] perficit [illegible] corpus [illegible] partes [illegible] Ad [illegible] dicendum quod [illegible] anime [illegible] [illegible] anime [illegible] [illegible] [illegible] sufficiant de [illegible] questione.

Reuerendissimo in xpo patri et domino · Domino Sbigneo Miseratione diuina
Tituli sancte Prisce Sacrosancte Romane Ecclie Presbitero Cardinali · et
Episcopo Cracouien · Vel eius in Spualibus vicario generali; Rector · Do
ctores et Magistri alme Vniuersitatis Study Cracouien · deuotas in domino
orationes cum debita reuerentia filialis obediencie · et supplici nostrum reco
mendatione; Reuerendissime pater et domine graciosissime · Quia altare
sanctorum Apostolorum et Evangelistarum Jacobi maioris Simonis et Jude Apostolorum ·
Luce et Marci Evangelistarum in Ecclia vra maiori Cathedrali Cracouien
situm · per liberam resignationem honlis Magistri Stanislai de Schadek
Gneznen diocesis vltimi et immediati Altariste eiusdem vacat et vacare
dinoscitur · Cuius iuspatronatus et presentandi ad nos dinoscitur pertinere
pleno Jure · Ad quod quidem altare honlem Magistrum Johannem de Oswan
cim diocesis Cracouien Collegiatum prefate Vniuersitatis duximus presenta
dum · Et presentamus per presentes eandem r · v · p humilibus deprecantes affe
ctibus · Quatenus prefatum Magistrum Johannem de eodem investire dignemini grose
Curam temporalium et administratione spualium prefato Magistro Johanni
in eodem committendo; Harum quibus Sigillum nostrum presentibus est appensum te
stimonio literarum; Dat Cracouie xiiij Mensis Nouembris in Collegio Serenissi
principis et dni · dni Vladislai olim Regis polonie · Anno dni Millesimoquadrin
gentesimoquinquagesimoquarto;